

วารสารครูศาสตร์ปริทรรศน์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU

ISSN: 2673-0030 (ONLINE)

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) 2568
Vol. 12 No. 1 (January-April) 2025

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU

ISSN: 2392-5507, ISSN: 2673-0030 (Online)

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์ :

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU) มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสตร์ ครุศาสตร์ ศีลภาสา ศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความในวารสารอย่างเคร่งครัด โดยอ้างอิงตามรูปแบบของ APA (นาม-ปี) รวมถึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารฯ และเป็นบทความที่ไม่มีความหลายมากกว่า 25% ตามที่ถนนในโปรแกรม CopyCat ในเว็บ Thaijo2

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฯ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ โดยไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของวารสารฯ

กระบวนการพิจารณาบทความ :

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

ประเภทของบทความ :

ประเภทของบทความที่รับตีพิมพ์ คือ บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Original Article)

ภาษาที่รับตีพิมพ์ :

บทความที่รับตีพิมพ์รับภาษาที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กำหนดออก :

กำหนดออกตีพิมพ์ 3 ฉบับ ต่อปี (ราย 4 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน (กำหนดออก เดือนเมษายน)

ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม (กำหนดออก เดือนสิงหาคม)

ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม (กำหนดออก เดือนธันวาคม)

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.	ที่ปรึกษาอธิการบดี
พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.	อธิการบดี
พระเทพปวรเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รองศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระราชวัชรสารบัณฑิต, รองศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
พระศรีวัชรสารบัณฑิต, ดร.	คณบดีคณะครุศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรยุทธ พึ่งเที่ยร	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายแผนยุทธศาสตร์

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
----------------------------------	------------------------------------

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
---------------------------------------	------------------------------------

กองบรรณาธิการ

พระเมธาวิเชียร, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ ศิริวรรณ	W.H.Taft University
รองศาสตราจารย์ ดร.อานวย เดชชัยศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย แหวนเพชร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนา	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย จันทรเรือง	มหาวิทยาลัยสยาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เผ่าวงศากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ดร.เสนห์ เดชะวงศ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร	มหาวิทยาลัยบูรพา

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

พระครูโสภาสนนทกิตฺต, รองศาสตราจารย์ ดร.
พระครูกิตติญาณวิสิฐ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
พระครูวิรุฬห์สุตคุณ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษ ภูริปัญโญ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
พระมหาสมบัติ ธนปัญญา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
พระมหาอุตร อุตโตโร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.
รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย
รองศาสตราจารย์ ดร.อินดา ศิริวรรณ
รองศาสตราจารย์ ดร.สิน งามประโคน
รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.แสวง นิลนามะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษม แสงนนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญมี พรธชา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระวีง เรืองสังข์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด ขำนิศาสตร์
ดร.ลำพอง กลมกุล

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

พระมหาพงศ์ศักดิ์ ฐานิโย, ดร.
ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ
ศาสตราจารย์ ร้อยโท ดร.บรรจบ บรรณรุจิ
รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี เกสทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักษ์ตย์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุทม์ บุญศรีตัน
รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ะ ปัญญาภา
รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย ปวะบุตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติวิมล สุขป้อม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชร สายเสนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกรณ์ ปะพาน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้อำนวยการศูนย์พุทธศาสตร์ศึกษา DCI
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

คณะกรรมการ

พระมหาญาณวิวัฒน์ จิตตวฑฺฒโน, ผศ.ดร.

พระสุรชัย สุรชัย, ดร.

พระครูสมุห์ทอง จิตปญฺโญ

ดร.ทองดี ศรีตระการ

ดร.อรุณรัตน์ วิไลรัตน์กุล

ดร.วาริ โสภิตชัย

ดร.มนัสนันท์ บุญปู

ดร.ณัฐนิชา ปัญญาภิภา

เจ้าของ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

อาคารเรียนรวม โซน C ชั้น 5 ห้อง C510 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา 31170

โทรศัพท์ : 035-248-000 ต่อ 8284

พระมหาญาณวิวัฒน์ จิตตวฑฺฒโน, ผศ.ดร. โทรศัพท์ : 095-542-6695 Email: yannawat.bud@mcu.ac.th

ตั้งแต่ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2562) วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เผยแพร่ เฉพาะฉบับออนไลน์ สามารถดาวน์โหลดได้ที่ :

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/index>

บทบรรณาธิการ

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับนี้เป็นฉบับ ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) 2568 ได้รับผลการพิจารณาคุณภาพวารสารเพื่อเข้าสู่ฐานข้อมูล TCI รอบที่ 5 พ.ศ. 2568 จากศูนย์ TCI ได้ถูกจัดให้เป็น วารสารกลุ่มที่ 2 (การรับรองคุณภาพของวารสาร รอบที่ 5 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 ไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2572) นับได้ว่าเป็นกำลังใจให้แก่กองบรรณาธิการในการพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วารสารฉบับนี้ได้มีการปรับปรุงรูปแบบวารสารใหม่ให้มีความสมบูรณ์มากขึ้นหลายประการ และวารสารฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการที่กองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงคุณภาพของบทความตามกรอบการประเมินคุณภาพวารสารเป็นอย่างดีได้ทำการพิจารณาบทความให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI

กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณผู้เขียนบทความที่เป็นนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์ และหวังว่าจะได้รับความสนใจจากผู้เขียนบทความทุกท่านในโอกาสต่อไป และกองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้อนุเคราะห์ในการอ่านประเมินต้นฉบับ

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่า บทความที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่าน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นกับการบริหารจัดการศึกษาของประเทศไทย หากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาวารสารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณและยินดีน้อมรับเพื่อพัฒนาวารสารให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู

บรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัย Research Articles :

- การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย
เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ 1-17
DEVELOPING HISTORY SUBJECT ON CHALLENGE BASED LEARNING TO PROMOTE HISTORICAL
THINKING SKILLS
กิริติ เกตุรัตน์มาลี Kirati Ketrattanamalee
ศุภณัฐ พานา Supanut Pana
ณัฐพร ไทยจงรักษ์ Nathaporn Thaijongrak
- การพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา 18-30
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
DEVELOPING LEADERSHIP IN THE DIGITAL AGE OF SCHOOL ADMINISTRATORS BASED ON
KALAYANAMITTA UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE NAKHON SI
THAMMARAT
ณฐญา ทองห่อ Natthaya Thongho
มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak
ปรีชา สามัคคี Pricha Samakkhi
- การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ 31-41
แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E Inquiry Based Learning) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
THE DEVELOPMENT OF MATHEMATIC ACHIEVEMENT ON STATISTICS USING INQUIRY
CYCLE (5E INQUIRY BASED LEARNING) FOR MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS
นภัสสร สว่างศรี Napatsorn Swangsri
พินดา วราสุนันท์ Pinda Varasunun
รัศพร พุดจิบ Ratsaporn Putjieb
วัฒนา มณีวงศ์ Wattana Maneewong

**การบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1** 42-55

THE BOYSCOUT ACTIVITIES MANAGEMENT TO ENHANCING PUBLIC MIND OF KHUNTHALE
SCHOOL NETWORK UNDER SURATTHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

กัลยาณี เฟื่องฟู่ง Kallayanee Fueangfung

พระครูพิจิตรศุภการ PhrakhruPhichitsupakarn

มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak

**การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK)** 56-65

ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง

THE DEVELOPMENT OF ENGLISH LEARNING ACHIEVEMENT BY USING STAD COOPERATIVE
LEARNING TECHNIQUE WITH ELECTRONIC BOOK OF GRADE 6 STUDENTS

KEHACHUMCHONLADKRABANG SCHOOL

วิหวิ ทบมาตร Wiluwee Thobmart

สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ Surawee Peanpedlerd

**แนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4
ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุราษฎร์ธานี เขต 3** 66-76

A GUIDELINE TO ENCOURAGE LEARNING LOSS RECOVERY BASE ON THE FOUR IDDHIPADA OF
SCHOOLS CLUSTER IN PHRUPHI-KHUANSRI UNDER SURATTHANI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3

ณัฐธิดา ตริพันธ์ Nattida Treephan

พระครูพิจิตรศุภการ PhrakhruPhichitsupakarn

มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak

**การพัฒนาโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้
โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถ
ในการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2** 77-90

THE DEVELOPMENT OF MOTION GRAPHIC ON COMPUTATIONAL THINKING WITH USING
PROBLEM-BASED LEARNING TO ENHANCE ABILITY OF SOLVING PROBLEMS AND
COLLABORATING OF MATHAYOMSUKSA TWO STUDENTS

ยศธร เวียงพระปรก Yosathorn Wiengpraprok

สุติเทพ ศิริพิพัฒน์กุล Sutithep Siripipattanakoon

วตสาดรี ดิถียนต์ Watsatree Diteeyont

แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษา 91-102

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

GUIDELINES FOR DEVELOPING INTERNAL SUPERVISION BY COACHING TECHNIQUE OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ทัศนียา เต็มเปี่ยม Tassaneeya Tempiam

พรเทพ ฐัณณ Pornthep Ruphan

การพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัด 4 โรงเรียนวัดวังหิน 103-114

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

THE DEVELOPMENT OF A COMMUNITY RELATIONS MANAGEMENT MANUAL BASED ON THE FOUR SANGAHAVATTHU FOR WAT WANG HIN SCHOOL UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

เกษรินทร์ สินวัฒน์ Ketsarin Sinwat

ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ Teeraphong Somkhaoyai

สุเวศ กลัษศรี Suwes Klubsri

THE APPLICATION OF GAME-BASED LEARNING WITH MULTIMEDIA 115-128

TO IMPROVE CHINESE VOCABULARY LEARNING ABILITY OF GRADE SIX THAI STUDENTS AT A SCHOOL IN NONTHABURI THAILAND

Yijun Zhou

Techameth Pianchana

ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 129-143

และความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาโท

THE EFFECTS OF FLIPPED CLASSROOM LEARNING MANAGEMENT ON ACADEMIC ACHIEVEMENT AND SELF-REGULATION ABILITY OF MASTER'S DEGREE STUDENTS

สมาพร มณีอ่อน Samaporn Manee-on

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา 144-157

โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

THE DEVELOPMENT OF DESIRABLE CHARACTERISTICS OF STUDENT DISCIPLINE BASED ON TRISIKKHA OF PETCHARIK DEMONSTRATION SCHOOL UNDER NAKHON SI THAMMARAT MUNICIPALITY

ณัฐปภัสร ผดุงกิจ Nutpaphat Padungkit

ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ Teeraphong Somkhaoyai

สุเวศ กลัษศรี Suwes Klubsri

**การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สระบุรี เขต 1** **158-175**

THE INTERNAL SUPERVISION OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER SARABURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

วรพล ทองยัง Voraphol Tongyang

เสริมทรัพย์ วรปัญญา Sermsap Vorapanya

ชูชาติ พยอม Choochart Phayom

**การพัฒนาคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหัตถ์ 4 ของโรงเรียนบ้านชะอวด
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3** **176-189**

THE DEVELOPMENT OF PERSONNEL MANAGEMENT MANUAL BASE ON THE FOUR
SANGAHAVATTHU OF BAN CHA-UAT SCHOOL UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ศุภรัตน์ ผลิตผล Suparat Phliphol

พระครูพิจิตรศุภการ PhrakhruPhichitsupakarn

มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak

**กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัยที่เกื้อหนุนต่อการเติบโตเต็มตามศักยภาพ
ของเด็กโดยใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษา** **190-201**

THE DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD TEACHER QUALITIES IN SUPPORTING CHILDREN'S
GROWTH TOWARD THEIR FULL POTENTIAL BASED ON CONTEMPLATIVE EDUCATION
APPROACH

อาภารัตน์ ศิริพัฒน์ Aparat Siripat

จิรัฐกาล พงศ์ภคเจียร Jirattakarn Pongpakatien

อริสา สุมามาลย์ Arisa Sumamal

**การบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักอภิธานิยธรรม
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2** **202-213**

STUDENT ACTIVITIES MANAGEMENT USING PARTICIPATORY APPROACH BASED ON
APARIHANIYADHAMMA OF ACADEMIC AFFAIRS FOR OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOL IN
PHANOM DISTRICT UNDER SURATTHANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ชนัญชิดา หอมจันทร์ Chananchida Homjan

พระครูพิจิตรศุภการ PhrakruPhichitSuphakan

มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak

**การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทุติยาปาปณิกสูตร
ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 2** 214-225

THE DEVELOPMENT OF LEADERSHIP CHARACTERISTICS OF STUDENT COUNCIL MEMBERS
BASED ON DUTIYA PAPANIKA SUTTA OF SCHOOLS IN NETWORK CENTER 4 KHAO NANG NON
UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ช่อผกา ชำนาญอักษร Chopaka Chamnanaksorn

ธีระพงษ์ สมเขใหญ่ Teeraphong Somkhaoyai

สุเวช กลั๊บศรี Suwes Klubsr

**การพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3
ภูมิพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2** 226-237

THE DEVELOPMENT OF ORGANIZATIONAL HEALTH BASED ON THE FOUR SANGAHAVATTHU
PRINCIPLES OF SCHOOLS IN NETWORK CENTER 3 POOM POR PIANG UNDER NAKHON SI
THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ผกายมาศ ดำฤทธิ Pakaymat Damrit

ธีระพงษ์ สมเขใหญ่ Teeraphong Somkhaoyai

สุเวช กลั๊บศรี Suwes Klubsri

**การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ
โรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี** 238-251

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY MODEL TO PROMOTE ACTIVE
LEARNING MANAGEMENT AT CHOMCHON WAT BANGKHAN SCHOOL,
KLONG LUANG DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE

ศุภวรรณ การุญญะวีร์ Supawan Karunyawee

**การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่** 252-265

THE DEVELOPMENT OF ADMINISTRATOR LEADERSHIP BASED ON THE FOUR BRAHMAVIHARA
UNDER KRABI PROVINCIAL OFFICE OF LEARNING ENCOURAGEMENT

กษมา บุญคลอง Kasama Bunklong

พระครูพิจิตรสุภากร Phrakhruphichit Supakarn

มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak

**การพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2** 266-276

DEVELOPMENT OF A WORK MANUAL FOR REGISTRATION AND EVALUATION BESED
ON THE FOUR IDDHIPADA OF BAN SAMAKKHITHAM SCHOOL NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

อภิชนา อนงค์ Aphichaya Anong

ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ Teerapong Somkhaoyai

สุเวศ กลั๊บศรี Suwes Klubsri

**แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1** 277-288

THE MANAGEMENT GUIDELINES FOR SMALL SCHOOLS ACCORDING TO THE KALYANAMITRA
PRINCIPLES OF THE PAKPRAEK NETWORK, SURAT THANI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

ปอยฝน สุขมาก Poyfon Sukmak

กษมา ศรีสุวรรณ Kasama Srisuwan

พระครูสุเมธปริยัติคุณ PhrakruSumetpariyatsakhun

**ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1** 289-302

CREATIVE LEADERSHIP OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS
UNDER SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ณัฐพงศ์ ทักษะวรบุตร Nattapong Taksaworabut

ภัสยกร เลาสวัสดิกุล Phatsayakorn Laosawatdikul

ภูวดล จุลสุคนธ์ Phuwadon Chulasukhont

**ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2** 303-315

THE TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AND HAPPINESS AT WORK OF
TEACHER IN SCHOOL UNDER KANCHANABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ชินนภา นาวารี Chunnapa Nawaree

ขัตติยา ดั่งสำราญ Khattiya Duangsamran

การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้แนวคิดความท้าทายเป็นฐาน 316-328

CHALLENGE-BASED LEARNING TO DEVELOP CRITICAL THINKING SKILLS

นิรมล ชัยสิทธิ์ Niramom Chaiyasit

ศุภณัฐ พานา Supanut Pana

- การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด** 329-339
THE DEVELOPMENT OF ENGLISH LEARNING ACHIEVEMENT BY USING CATOON ANIMATION ON TENSE FOR GRADE 4 STUDENTS BANHUAIYANGSAAT SCHOOL
ปรววรรณ คำวงศ์ Porawan Khamwong
สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ Surawee Peanpedlerd
- กลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2** 340-350
STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION STRATEGIES OF WATWANGHIN SCHOOL UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2
มัลลิกา ภูมิเวทย์พงษ์ Mallika Poomwetpong
ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ Teeraphong Somkhaoyai
สุเวช กลั๊บศรี Suwes Klubsri
- ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3** 351-364
CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS THAT AFFECT THE EFFECTIVENESS OF SCHOOLS UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3
ณัฐกิตติ์ รักเกาะรัง Natthakit Rakkohrung
อรรครา ธรรมาธิกุล Akara Thammathikul
วีระยุทธ ชาทะกาญจน์ Werayut Chatakan
ปราโมทย์ พรหมนิล Pramote Phromnil
- การพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 สังกัดเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช** 365-375
THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC ADMINISTRATION MANUAL WITH PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY PROCESS OF PAK PHANANG 2 MUNICIPALITY SCHOOL PAK PHANANG MUNICIPALITY NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE
ไอยา ช้างแก้ว Aiya Changkaew
กษมา ศรีสุวรรณ Kasama Srisuwan
พระครูสุเมธปริยัติคุณ PhrakruSumetpariyatkhun

**การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัว
และสังคมของนักเรียนบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี 376-387**

THE DEVELOPMENT OF SELF-CONFIDENCE THROUGH BUDDHIST-INTEGRATED GUIDANCE
ACTIVITIES ON PERSONAL AND SOCIAL ASPECTS FOR PALI STUDENTS AT WAT KHIAN KHET IN
PATHUM THANI PROVINCE

พระมหามนตรี มนต์วีโร (เกิดสีทอง) PhramahaMontri Mantaviro (Kerdsitong)

พระปลัดสรวิชัย อภิปัญญา PhrapaladSoravit Aphipanyo 3สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk

พระราชสุตาภรณ์ (ประสงค์ ช่างแสง) Phrarajsutaporn (Prasak Changsang)

พระสิทธิสิงหเสนี (โสภณ สิงหเสนี) Phrasitthisinghasenee (Sophon Singhasenee)

พระครูวิจิตรปทุมรัตน์ (เกรียงไกร ปญญาปทีโป) PhrakruVichitpatumrat (Kreangkrai Panyateepo)

**การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่
พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา 388-404**

THE DEVELOPMENT OF ADMINISTRATIVE MODEL TO PROMOTE LEARNING MANAGEMENT IN
HISTORY AND CITIZENSHIP EDUCATION USING ACTIVE LEARNING PROCESS IN SCHOOLS UNDER
THE PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ว่าที่ร้อยเอก ทิณกรณ์ ภูโหล้า Second Lieutenant Tinnakorn Phuthotham

**การพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชน
วัดสุวรรณาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 405-415**

DEVELOPMENT OF TEAMWORK COMPETENCE ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF
SANGHAWATTHU IV OF CHUMCHON WAT SUWANNARAM SCHOOL UNDER
NAKHONSITHAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ณัฐกฤตย์ วังปรีชา Natthakrit Wangpreecha

พระครูเขมธรรมโฆสิต PhrakhruKhemathamkhosit

บุญเลิศ วีระพรกานต์ Boonlert Wiraponkan

**การเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียน
สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 416-428**

LEARNING OF STUDENTS IN THE DIGITAL AGE ACCORDING TO YONISOMANASIKARA PRINCIPLES
OF SCHOOLS UNDER, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai

พระครูสมุทรทอง ฐิตปัญโญ PhrakhrusamuThong Thitapanyo*

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

อรุณรัตน์ วิลรัตน์กุล Aroonrad Wilairadtanakun

มนัสนันท์ บุญปู Manassanan Boonpoo

บทความวิชาการ Academic Articles :

กระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษาในฐานะเครื่องมือยกระดับคุณภาพการศึกษา
INTERNAL SUPERVISION PROCESS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS AS A TOOL
FOR ENHANCING EDUCATIONAL QUALITY
พูนสวัสดิ์ สำราญสุข Poonsawat Samransuk	429-440
ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21
INNOVATIVE LEADERSHIP OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION ADMINISTRATORS
IN THE 21st CENTURY
ชัยญณ์ท คงกะพันธ์ Chanyanat kongkaphan	441-455

ภาคผนวก

- กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- ระเบียบการส่งต้นฉบับ
- จริยธรรมการตีพิมพ์

**การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย
เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์**
**DEVELOPING HISTORY SUBJECT ON CHALLENGE BASED LEARNING TO
PROMOTE HISTORICAL THINKING SKILLS**

¹กิริติ เกตุรัตนมาลี Kirati Ketrattanamalee ²ศุภณัฐ พานา Supanut Pana

³ณัฐพร ไทยจงรักษ์ Nathaporn Thaijongrak

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Kirati.bank2020@gmail.com

Article Received: March 11, 2025. Revised: April 14, 2025. Accepted: April 27, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และ 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพัฒนา โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน ในปีการศึกษา 2567 ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยมีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้ มีเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย แบบทดสอบคู่ขนานวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ชุดที่ 1 (ก่อนเรียน) และชุดที่ 2 (หลังเรียน) และแบบประเมินแบบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และเปรียบเทียบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนก่อนและหลังการทดลองโดยค่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยหลักการของการเรียนรู้ การเตรียมการสอน และการจัดกิจกรรมการสอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ความคิดจุดประกาย (2) คำถามที่จำเป็น (3) ความท้าทาย (4) การแก้ปัญหา (5) การประเมินผล ตลอดจนการวัดและประเมินผล 2) นักเรียนที่เรียนด้วยแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายมีทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนสามารถตั้งประเด็นคำถาม สืบค้นข้อมูล ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล วิเคราะห์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้น

คำสำคัญ: ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์, การเรียนรู้บนความท้าทาย, การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์

Abstract

This research aims to: 1) develop a history subject based on the challenge-based learning approach to promote historical thinking skills, and 2) compare students' historical thinking skills before and after implementing the challenge-based learning approach. This study employs a developmental research design, with a sample group of 30 ninth-grade students in the 2024 academic year, selected using purposive sampling method. The research process consists of two phases: (1) developing the history subject using the challenge-based learning approach to enhance historical thinking skills, and (2) implementing and testing the learning model. The research instruments consist of a lesson plan based on the challenge-based learning approach, parallel tests for assessing historical thinking skills—Set 1 (pre-test) and Set 2 (post-test)—and a historical thinking skills evaluation form. The collected data were analyzed using content analysis, followed by a comparison of students' historical thinking skills before and after the experiment using mean, standard deviation and dependent t-test.

The research findings reveal that: 1) the challenge-based learning approach for promoting historical thinking skills consists of principles of learning, instructional preparation, and a five-step teaching process: (1) Big Idea, (2) Essential Question, (3) The Challenge, (4) Solution, (5) Assessment, along with measurement and assessment methods. 2) Students who engaged in challenge-based learning demonstrated significantly higher historical thinking skills after the experiment at the .05 significance level. Specifically, students were able to formulate questions, seek information, evaluate source credibility, and analyze historical events, indicating an enhancement of their historical thinking skills.

Keywords: Historical Thinking Skills, Challenge-Based Learning, Developing History Subject

บทนำ

ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยการศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการกระทำของมนุษย์ในอดีต เป็นการศึกษาเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ในยุคสมัยต่อมา Daniels (1972) ให้นิยามของประวัติศาสตร์ไว้ว่า ประวัติศาสตร์คือความทรงจำว่าด้วยประสบการณ์ของมนุษย์ การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต ได้อย่างรอบด้านและลึกซึ้ง จากนิยามดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะจะช่วยให้ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์มีความเข้าใจในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขของสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยอาศัยการทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์ เช่น ความรู้ แนวคิด ทักษะคิด รวมถึงบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ผ่านทางการศึกษา วิเคราะห์ ประเมิน และการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด สิ่งนี้ถือเป็นความท้าทายในการศึกษาประวัติศาสตร์ (ศุภณัฐ พานา, 2560) เพราะฉะนั้น ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ควรมีทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ (historical thinking skill) เนื่องจากเป็นทักษะการคิดที่สำคัญที่ช่วยให้สามารถศึกษาประวัติศาสตร์ได้อย่างเป็นระบบ

ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญต่างๆ ได้แก่ 1) ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ 2) ใช้หลักฐานชั้นต้นหรือหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ 3) การระบุความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง 4) การวิเคราะห์เหตุและผลที่ตามมา 5) การพิจารณามุมมองทางประวัติศาสตร์ และ 6) การทำความเข้าใจมิติทางจริยธรรมของการตีความทางประวัติศาสตร์ (Seixas, 2017) ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ ของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่พัฒนานักเรียนให้เกิดกระบวนการคิด สามารถทำความเข้าใจ วิเคราะห์ ตีความ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีความซับซ้อนได้อย่างเป็นระบบ สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ทั้งในแง่ของมิติเวลา สถานที่ และบุคคล ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ถือเป็นทักษะทางปัญญาที่โดดเด่น ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมที่เต็มไปด้วยการคิด และการมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณจากแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ (ชัยรัตน์ โตศิลา, 2555) การใช้ทักษะทางประวัติศาสตร์จะช่วยแยกแยะสาระสำคัญทางประวัติศาสตร์ออกจากข้อเท็จจริงที่ไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งกระบวนการนี้ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สามารถรู้สึกได้เมื่อมีอยู่ โดยปกติหลักฐานหรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เก็บรวบรวมมักจะมีข้อความซับซ้อน จำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ ตีความ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ (Talin, 2015) นอกจากนี้ ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ถือเป็นพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับการทำความเข้าใจในประวัติศาสตร์ เช่น เหตุการณ์สำคัญ หลักฐานหรือข้อมูลที่สามารถนำมายืนยันข้อเท็จจริง และกระบวนการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่มีความต่อเนื่องระหว่างอดีตกับปัจจุบัน (วงเดือน นาราสาัจ, 2549)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงบริบทของการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยพบว่า ครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับรูปแบบวิธีสอนที่เน้นการท่องจำ ทำให้ลักษณะของการบริหารจัดการชั้นเรียนเน้นไปที่การบรรยาย โดยไม่ได้มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ รวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ อีกทั้งเนื้อหาบทเรียนวิชาประวัติศาสตร์ยังถูกมองว่ามีเนื้อหาเป็นจำนวนมาก เป็นผลให้การจัดการเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนขาดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อื่นควบคู่ไปด้วย เช่น ทักษะกระบวนการคิด การสืบค้นความรู้ และการตั้งคำถาม นอกจากนี้ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์อีกประการหนึ่งคือ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนว่าวิชาต่างๆ ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รวมถึงวิชาประวัติศาสตร์นั้น ครูคนใดก็สามารถสอนได้ เพราะเป็นวิชาที่เน้นการท่องจำ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับ Grant Wiggins (2015) อ้างถึงใน กิตติศักดิ์ ลักษณะ (2559) ที่กล่าวว่า ครูวิชาประวัติศาสตร์ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายมากกว่าครูในรายวิชาอื่นๆ จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ถือเป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบัน ซึ่งการสอนประวัติศาสตร์ควรพัฒนาให้นักเรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และเน้นการพัฒนาโมทัศน์ (Concept) ต่างๆ เช่น เหตุปัจจัย การเปลี่ยนแปลง การจัดการความขัดแย้ง วิฤตการณ์ ลัทธิชาตินิยม อคติทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งโมทัศน์เหล่านี้จะช่วยให้ นักเรียนสามารถทำความเข้าใจประวัติศาสตร์ได้อย่างแท้จริง (สิริวรรณ ศรีพหล, 2552) ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานไปสู่การทำความเข้าใจในความเปลี่ยนแปลงของโลก ก้าวทันต่อสถานการณ์ของโลกในยุคปัจจุบัน และมุ่งเน้นให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมในฐานะพลเมืองโลก เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนช่วงวัยนี้เป็นช่วงวัยที่สมควรได้รับการพัฒนาและฝึกฝนทักษะที่เกี่ยวกับกระบวนการทางความคิดเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากช่วงวัยตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป เป็นช่วงวัยที่เริ่มมีการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีเหตุมีผล และสามารถเข้าใจสิ่งต่างๆ ที่เป็นนามธรรมได้ (Piaget, 1969) อ้างถึงใน

(เกษมศรี อัสวศรีพงศ์ธร, 2557) เพราะฉะนั้น การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โดยการใช้เทคนิคหรือแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ จะกระตุ้นให้นักเรียนตั้งคำถาม และวิเคราะห์ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจชีวิตของตนเองได้ดีขึ้น (Seixas and Peck, 2004) และสามารถศึกษาเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตได้อย่างมีเหตุผลมีผลผ่านทางการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่มีความน่าเชื่อถือและนำไปสู่การส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ให้แก่นักเรียน (Kaya Yilmaz, 2008)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ พบว่า แนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย (Challenge Based Learning) ซึ่งถูกพัฒนาโดยบริษัทแอปเปิล (Apple Inc.) ใน พ.ศ. 2551 ภายใต้โครงการความร่วมมือที่เรียกว่า “Apple Classrooms of Tomorrow-Today” (ACOT) สามารถนำมาใช้ในการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ได้ เนื่องจากแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ผ่านทางการออกแบบการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ 1) ความคิดจุดประกาย 2) คำถามที่จำเป็น 3) ความท้าทาย 4) การแก้ไขปัญหา และ 5) การประเมินผล (Nichols and Cator, 2008) นอกจากนี้ แนวคิดการสอนแบบท้าทายเป็นฐานยังเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในทุกช่วงวัย (Apple Inc, 2008) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2564) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันควรมีเป้าหมายและบริบท นักเรียนควรได้รับความช่วยเหลือเพื่อให้เข้าใจเป้าหมายของสิ่งที่เรียนผ่านการวางกรอบการเรียนรู้ด้วยคำถามที่เกี่ยวข้อง ความท้าทายที่สำคัญ และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้อย่างแท้จริง

ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายมาใช้ในการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเป็นการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ผ่านทางการลงมือปฏิบัติภายใต้สถานการณ์ความท้าทายที่ถูกสอดแทรกลงในการจัดการเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับสภาพจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนและครูผ่านการลงมือปฏิบัติ (เสกสรร สุขเสนา และวสวัตดี วงศ์พันธุ์เศรษฐ์, 2563) โดยการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่มาใช้เป็นประเด็นในการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ซึ่งพิจารณาจากบริบทของโรงเรียนและพื้นที่ที่ดำเนินการวิจัยครั้งนี้ที่มีลักษณะเป็นสังคมที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรมการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายจะให้นักเรียนเกิดการตั้งคำถามสำคัญเกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่นำไปสู่การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ และสร้างจิตสำนึกให้นักเรียนรู้จักยอมรับในความแตกต่างทาง เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม มีแนวทางในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างอย่างสันติในฐานะพลเมืองโลก มีความสามารถในการสืบสอบความจริงทางประวัติศาสตร์โดยอาศัยการสืบค้นข้อมูลต่างๆ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และใช้เหตุผลเพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตีความเนื้อหา โลกทัศน์ ประเด็นมุมมอง และการรับรู้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา (Research and Development) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลด้านต่างๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์
 - 1.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 หลักสูตรสถานศึกษา และแนวทางในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในสาระประวัติศาสตร์
 - 1.2 ศึกษาสภาพปัญหาของการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ของประเทศไทยในปัจจุบัน เพื่อนำมาเป็นแนวทางการออกแบบการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้บนความท้าทาย
 - 2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้บนความท้าทาย โดยผู้วิจัยนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบขั้นตอนและกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย Apple Inc (2009) (อ้างอิงในเสกสรรค์ สุขเสนา และสวัสดิ์ วงศ์พันธุ์ เศรษฐ (2563) มาใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ โดยประกอบไปด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้ 1) ความคิดจุดประกาย (Big Idea) 2) คำถามที่จำเป็น (Essential Question) 3) ความท้าทาย (The Challenge) โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ได้แก่ (1) คำถามนำทาง (Guiding question) (2) กิจกรรมนำทาง (Guiding activities) (3) แหล่งเรียนรู้นำทาง (Guiding resources) 4) การแก้ปัญหา (Solution) 5) การประเมินผล (Assessment) โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ได้แก่ (1) เผยแพร่ตัวอย่างผลงานนักเรียน (Publishing: student samples) (2) เผยแพร่สิ่งที่สังเกตจากนักเรียน (Publishing: student observation)
3. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ โดยการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของ Seixas (2017) มาศึกษาเพื่อหาความสอดคล้องและสังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย (1) ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ (2) ใช้หลักฐานขั้นต้นหรือหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ (3) การระบุความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง (4) การวิเคราะห์เหตุและผลที่ตามมา (5) การพิจารณามุมมองทางประวัติศาสตร์ และ (6) การทำความเข้าใจมิติทางจริยธรรมของการตีความทางประวัติศาสตร์ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย

4. สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นแนวทางในศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์กับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย เพื่อนำไปสู่การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ เป็นแบบทดสอบแบบอัตนัย จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ แบบทดสอบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ฉบับที่ 1 และแบบทดสอบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ฉบับที่ 2 โดยออกแบบให้รูปแบบของข้อสอบมีความสอดคล้องกัน แต่กำหนดให้เนื้อหาของข้อสอบทั้งสองฉบับเป็นคนละเหตุการณ์ เพื่อใช้เป็นแบบทดสอบคู่ขนาน โดยแบบทดสอบแต่ละชุดมีจำนวน 15 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบขยายคำตอบหรือตอบอย่างอิสระ (Extended-response Question) โดยมีขั้นตอนในการสร้าง พัฒนา ตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือ ดังนี้ (1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการสร้างแบบทดสอบ (2) กำหนดกรอบเนื้อหาของแบบทดสอบซึ่งเป็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และการจัดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ (3) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบทดสอบเพื่อวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ (4) ผู้วิจัยนำแบบทดสอบเพื่อวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ จำนวน 2 ฉบับ ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบความเหมาะสมและสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับจุดประสงค์การเรียนรู้ และนำมาปรับปรุงแบบทดสอบเพื่อวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของข้อคำถาม และเกณฑ์การแปลความหมายคะแนน พิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ระหว่างข้อคำถามกับรายการประเมิน แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 และนำข้อเสนอนี้ที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.2 ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบประเมินแบบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียน โดยมีลักษณะเป็นเกณฑ์การให้คะแนนการประเมินแบบรูบริก (Scoring Rubric) โดยมีขั้นตอนในการสร้าง พัฒนา ตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับลักษณะเครื่องมือวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ 2) กำหนดจุดประสงค์ของการสร้างแบบประเมินการวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ 3) ออกแบบเกณฑ์การวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ให้ครอบคลุมองค์ประกอบต่างๆ 4) นำแบบประเมินการวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างเกณฑ์การประเมินกับแบบทดสอบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคุณภาพด้านความเที่ยงตรงของแบบประเมิน ซึ่งเกณฑ์การแปลความหมายคะแนน พิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) แล้วคัดเลือกเกณฑ์ที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 และนำข้อเสนอนี้ที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4.3 ดำเนินการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนในการสร้าง พัฒนา ตรวจสอบและปรับปรุงเครื่องมือ ดังนี้

1) พิจารณาเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้จากตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 สารประวัติศาสตร์ ควบคู่กับการพิจารณาบริบททางประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ ของจังหวัดตราด จากนั้นนำมากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาประวัติศาสตร์ ส23102 โดยแบ่งเป็น แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน ได้แก่ (1) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์ (2) สังคมไทย สมัยรัตนโกสินทร์ (3) การปกครองสมัยรัตนโกสินทร์ และ (4) เศรษฐกิจไทยสมัยรัตนโกสินทร์ โดยใช้ กรณีศึกษาประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องกับบริบทของประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ของจังหวัดตราด ครอบคลุมระยะเวลา 18 คาบ ใช้เวลาเรียนแผนละ 4-5 คาบ คาบละ 50 นาที²⁾ ตรวจสอบและปรับปรุง คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสม 3) ตรวจสอบและปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้โดย นำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และนำ คำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปใช้ทดลอง

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้

1. กำหนดกลุ่มเป้าหมาย

1.1 การเลือกโรงเรียนใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยเลือก โรงเรียนแห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่บริเวณตำบลวังกระแจะ อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด โดยมีหลักเกณฑ์การ พิจารณา ดังนี้ 1) พิจารณาตามบริบทของสถานศึกษา ซึ่งพบว่า เป็นโรงเรียนที่มีความเป็นพหุวัฒนธรรม 2) สถานที่ตั้งของโรงเรียนเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และสอดคล้องกับช่วงเวลาที่ผู้วิจัย เลือกใช้เป็นประเด็นในการจัดการเรียนการสอน และเมื่อพิจารณาจากบริบทของสถานศึกษาและบริบทของ ชุมชนโดยรอบโรงเรียนแล้วผู้วิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกับขอบเขตด้านเนื้อหาที่ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

1.2 การเลือกห้องเรียน ซึ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียน ที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 ห้องเรียน แต่ละห้องมีนักเรียนประมาณ 30-35 คน โดยมีการจัดห้องเรียน แบบคละความสามารถ ผู้วิจัยได้ทำการจับฉลากเพื่อกำหนดกลุ่มทดลอง โดยเลือกมา 1 ห้อง นักเรียนจำนวน 30 คน

2. ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะการ คิดทางประวัติศาสตร์ชุดที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นตามแนวคิด การเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ เป็นระยะเวลา 18 คาบเรียน คาบละ 50 นาที และในระหว่างดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บข้อมูลที่ได้จากการเรียนการสอนในแต่ละคาบ ได้แก่ ชิ้นงานของนักเรียนระหว่างการจัดการ เรียนการสอน การสังเกตพฤติกรรม ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อนำไปใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ในความมุ่งหมายของงานวิจัย

2.3 เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นตามแผนจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยให้นักเรียนทดสอบหลังเรียน (Post-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ชุดที่ 2 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากนั้นผู้วิจัยจึงนำผลการ ทดสอบวัดทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ที่ได้ไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยมีแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการดำเนินการเก็บข้อมูลที่ได้จากการเรียนการสอนในแต่ละคาบ และการนำสถิติพื้นฐานมาใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ ค่าที (t-test dependent)

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยแบ่งเป็นขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ความคิดจุดประกาย (Big Idea) ในขั้นตอนนี้บทบาทของครูจะเป็นผู้กำหนดประเด็นคำถามที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับเนื้อหาบทเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และอภิปรายอย่างมีเหตุผล

ขั้นตอนที่ 2 คำถามที่จำเป็น (Essential Question) ในขั้นตอนนี้ให้นักเรียนและครูจะร่วมกันสนทนา และตั้งประเด็นคำถามที่เกิดขึ้นจากแนวความคิดจุดประกาย (Big Idea) ซึ่งนักเรียนจะเป็นผู้ตกผลึกความคิดสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียนด้วยตนเอง จากนั้นครูเปิดโอกาสให้นักเรียนระดมความคิด สรุป และอภิปรายความคิดเห็นร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 3 ความท้าทาย (The Challenge) ในขั้นตอนนี้ครูจะสนับสนุนและเปิดโอกาสให้นักเรียนระดมความคิด และร่วมกันค้นหาคำตอบจากประเด็นคำถามที่กำหนด ซึ่งครูเป็นผู้คอยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและพยายามในการสร้างสรรค์วิธีการแก้ไขปัญหา โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ได้แก่ 1) คำถามนำทาง (Guiding question) นักเรียนเป็นผู้ตั้งคำถามนำทาง เพื่อนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบ 2) กิจกรรมนำทาง (Guiding activities) ครูจะเป็นผู้กำหนดบทเรียน สถานการณ์จำลอง เกม หรือรูปแบบกิจกรรม ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถตอบคำถามนำทางได้ 3) แหล่งเรียนรู้ นำทาง (Guiding resources) นักเรียนจะร่วมกันนำเสนอแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้และเป็นตัวช่วยในการตอบคำถามของนักเรียน เช่น แหล่งข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่างๆ

ขั้นตอนที่ 4 การแก้ปัญหา (Solution) หรือการลงมือปฏิบัติ (Taking Act) ในขั้นตอนนี้ให้นักเรียนจะร่วมกันไตร่ตรองร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าอย่างรอบคอบ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล (Assessment) แบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ได้แก่ 1) เผยแพร่ตัวอย่างผลงานนักเรียน (Publishing: student samples) นักเรียนจะเป็นผู้เผยแพร่ผลงาน ในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ ป้ายนิเทศ เป็นต้น 2) เผยแพร่สิ่งที่สังเกตจากนักเรียน (Publishing: student observation) ครูจะมีบทบาทเป็นผู้เผยแพร่ตัวอย่างผลงานของนักเรียน ในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ ป้ายนิเทศ เป็นต้น

การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยพบว่า แนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วย หลักการของการเรียนรู้ การเตรียมการสอน และการหาความสอดคล้องระหว่างแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายกับการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ โดยเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือเนื้อหาในรายวิชาประวัติศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ด้านต่างๆ ในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยอาศัยกรณีศึกษาประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับบริบทของจังหวัดตราด ประกอบด้วย 4 แผนการจัดการเรียนรู้ รวมระยะเวลา 18 คาบเรียน ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สมัยรัตนโกสินทร์ 2) สังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ 3) การปกครองในสมัยรัตนโกสินทร์ และ 4) เศรษฐกิจไทย สมัยรัตนโกสินทร์ โดยนำเนื้อหาไปออกแบบเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ความคิดจุดประกาย (2) คำถามที่จำเป็น (3) ความท้าทาย (4) การ

แก้ปัญหา และ (5) การประเมินผล ตลอดจนการวัดและประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์

2. การเปรียบเทียบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้อตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าที (t-test dependent) ของคะแนนทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังการทดลองของนักเรียน

องค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์	คะแนนเต็มแต่ละองค์ประกอบ	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	p
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ความสำคัญทางประวัติศาสตร์	4	1.90	0.61	3.50	0.57	14.10*	.000
2. การใช้หลักฐานขั้นต้นหรือหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ	6	2.47	0.94	4.90	0.76	14.25*	.000
3. การระบุความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง	5	1.37	0.72	4.07	0.87	19.73*	.000
4. การวิเคราะห์เหตุและผลที่ตามมา	3	0.97	0.61	2.50	0.51	16.55*	.000
5. การพิจารณามุมมองทางประวัติศาสตร์	2	0.50	0.51	1.70	0.53	13.57*	.000
6. การทำความเข้าใจมิติทางจริยธรรมของการตีความทางประวัติศาสตร์	3	1.13	0.57	2.37	0.61	13.40*	.000
คะแนนรวม	23	8.33	1.63	19.03	1.79	39.99*	.000

*P < .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของนักเรียนที่เรียนด้วยแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายในแต่ละองค์ประกอบมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และจากการทดสอบค่าที (t-test dependent) พบว่าทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนด้วยแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองในทุกองค์ประกอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ พบว่าส่งผลดีต่อนักเรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการศึกษาประเด็นทางประวัติศาสตร์ และสามารถแสดงความเข้าใจในหัวข้อที่ศึกษาได้ดี อีกทั้งการเรียนรู้บนความท้าทายยังช่วยส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการกำหนดประเด็นศึกษาทางประวัติศาสตร์ ความสามารถในการอธิบายเหตุผลในการเลือกศึกษาประเด็นทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ความสามารถในการระบุแหล่งที่มาของเอกสารทางประวัติศาสตร์ ความสามารถในการอธิบายสาระสำคัญ จุดประสงค์ในการแต่งหลักฐาน และประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานที่ศึกษาได้อย่างมีเหตุผล รวมถึงสามารถสืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่มีความน่าเชื่อถือได้ นอกจากนี้ นักเรียนสามารถจัดเรียงเหตุการณ์ในรูปแบบเส้นเวลา (Timeline) และเชื่อมโยงหลักฐานทางประวัติศาสตร์กับ

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง สามารถอธิบายสาเหตุ ปัจจัย และผลกระทบของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ มีความตระหนักถึงมุมมองที่หลากหลายในการวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ และสามารถเสนอแนวทางในการจัดการความขัดแย้งและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติในฐานพลเมืองโลก พร้อมทั้งแสดงเหตุผลประกอบอย่างชัดเจน ตลอดจนสามารถตรวจสอบ วิเคราะห์ และอภิปรายประวัติศาสตร์ในบริบทของจังหวัดตราดได้อย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับ งานวิจัยของชัยรัตน์ โตศิลา (2555) และศุภณัฐ พานา (2560) ที่ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ว่าเป็นทักษะทางปัญญาที่โดดเด่น ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความสามารถทางการคิดอย่างมีเหตุผล เพื่ออธิบาย วิเคราะห์ วิพากษ์ เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ จากการค้นคว้าและประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ผ่านทางแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่มีความน่าเชื่อถือ และมีความเกี่ยวเนื่องกับความสามารถในการปฏิบัติกิจกรรมที่เต็มไปด้วยการคิด และการมีส่วนร่วมอย่างมีวิจารณญาณจากแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์

โดยทักษะทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ถือเป็นทักษะพื้นฐานที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการทำความเข้าใจสังคมและโลกปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับวงเดือน นาราสัจจ์ (2549) ที่กล่าวว่า ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ถือเป็นพื้นฐานเบื้องต้นสำหรับการทำความเข้าใจในประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตามจากการจัดการเรียนการสอนตามแผนการเรียนรู้โดยใช้แนวทางการเรียนรู้บนความท้าทาย (Challenge-Based Learning) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถทำความเข้าใจเนื้อหาได้ดี และมีทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่นักเรียนบางส่วนต้องได้รับการพัฒนาในเรื่องของการคิดวิเคราะห์เชิงลึกที่มีความซับซ้อน และความมั่นใจในการนำเสนอข้อมูล รวมถึงการมีบทบาทของครูในการกระตุ้นและเสริมแรงให้นักเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้มากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับ Talin (2015) ที่กล่าวว่า การใช้ทักษะทางประวัติศาสตร์จะช่วยแยกแยะสาระสำคัญทางประวัติศาสตร์ออกจากข้อเท็จจริงที่ไม่มีนัยสำคัญ ซึ่งกระบวนการนี้ไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สามารถรู้สึกได้เมื่อมีอยู่ โดยปกติหลักฐานหรือข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เก็บรวบรวมมักจะมี ความซับซ้อน จำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์ ตีความ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

การใช้แนวทางการเรียนรู้บนความท้าทาย ในการจัดการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนได้รับโอกาสให้เผชิญกับคำถามหรือปัญหาที่ท้าทาย ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้เชิงรุกเนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้กระตุ้นให้นักเรียนสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ และเชื่อมโยงเหตุการณ์ในอดีตกับปัจจุบันผ่านกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบันควรมีเป้าหมายและบริบท นักเรียนควรได้รับความช่วยเหลือเพื่อให้เข้าใจเป้าหมายของสิ่งที่เรียน ผ่านการวางกรอบการเรียนรู้ด้วยคำถามที่เกี่ยวข้อง ความท้าทายที่สำคัญ และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ แนวทางการเรียนรู้บนความท้าทายเป็นการเรียนรู้เชิงรุกที่สนับสนุนให้นักเรียนลงมือปฏิบัติโดยการตั้งประเด็นคำถาม และประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล สอดคล้องกับเสกสรร สุขเสนา และวสุวัตต์ วงศ์พันธุ์เศรษฐ์ (2563) ที่กล่าวว่า แนวทางการเรียนรู้บนความท้าทาย เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ผ่านทางการลงมือปฏิบัติภายใต้สถานการณ์ความท้าทายที่ถูกสอดแทรกลงในการจัดการเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีความสอดคล้องกับสภาพจริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนและครูผ่านการลงมือปฏิบัติ ซึ่งถือว่าเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิด

ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดและใช้กับการศึกษาประวัติศาสตร์ในประเด็นอื่นๆ ได้ต่อไป และแนวทางการเรียนรู้บนความท้าทายยังช่วยพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความเกี่ยวข้องของประวัติศาสตร์กับสังคมปัจจุบัน และได้รับการพัฒนามโนทัศน์ทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญต่างๆ เช่น 1) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ นักเรียนได้ฝึกวิเคราะห์และตีความข้อมูลจากแหล่งหลักฐานที่หลากหลาย ทำให้สามารถประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลและเข้าใจบริบทของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น 2) อคติทางประวัติศาสตร์ การเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงอิทธิพลของมุมมอง ความเชื่อ และอคติที่อาจมีผลต่อการบันทึกและการนำเสนอเหตุการณ์ในอดีต ทำให้นักเรียนสามารถพิจารณาประวัติศาสตร์อย่างรอบด้านและตั้งคำถามอย่างมีเหตุผล และ 3) พหุวัฒนธรรม นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ วัฒนธรรม และความเชื่อในจังหวัดตราด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์กับกลุ่มชนหลากหลาย การตระหนักถึงพหุวัฒนธรรมช่วยส่งเสริมทัศนคติที่เปิดกว้างและการเข้าใจความเชื่อมโยงของกลุ่มคนในสังคม และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติในฐานะพลเมืองโลก

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางการเรียนรู้บนความท้าทาย พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยแนวทางการเรียนรู้บนความท้าทายมีทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนสามารถตั้งประเด็นคำถาม สืบค้นข้อมูล ประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล วิเคราะห์เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนที่เป็นไปในทางที่ดีขึ้น โดยผู้วิจัยได้นำผลการทดลองมาวิเคราะห์และสรุปผลได้ดังนี้

2.1 ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ สัมพันธ์กับแนวทางการเรียนรู้บนความท้าทายในขั้นการสร้างความคิดจุดประกาย (Big Idea) โดยครูจะเป็นผู้กำหนดประเด็นคำถามที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับเนื้อหาบทเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น อภิปราย อย่างมีเหตุผล ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนมีทักษะการอธิบายเกี่ยวกับความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยการกำหนดประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ต้องการศึกษา และอธิบายได้ว่าเพราะเหตุใดจึงเลือกศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ต่างๆ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับกนก จันทรทอง (2560) และวิภาดา พินลา (2560) ที่กล่าวว่า การศึกษาประวัติศาสตร์ไม่ใช่เรื่องของท่องจำ แต่การศึกษาประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของการตั้งคำถาม ซึ่งนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับนักเรียน

2.2 ใช้หลักฐานขั้นต้นหรือหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือ สัมพันธ์กับแนวทางการเรียนรู้บนความท้าทายในขั้นคำถามที่จำเป็น (Essential Question) และขั้นความท้าทาย (The Challenge) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เน้นให้นักเรียนและครูร่วมกันพูดคุย และตั้งประเด็นคำถามที่เกิดขึ้นจากแนวความคิดจุดประกาย (Big Idea) ซึ่งนักเรียนจะเป็นผู้ตกผลึกความคิดสำคัญเกี่ยวกับเนื้อหาบทเรียนด้วยตนเอง จากนั้นครูเปิดโอกาสให้นักเรียนระดมความคิด สรุป และอภิปรายร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนสามารถใช้หลักฐานขั้นต้นหรือหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือในการศึกษาประวัติศาสตร์ โดยการระบุแหล่งที่มาของเอกสารทางประวัติศาสตร์ การตีความมุมมองหรือเหตุผลในการสร้างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยอาศัยการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ และการสืบค้นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสิริวรรณ ศรีพล (2552) และสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2554) กล่าวว่า

สิ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์คือการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ เกี่ยวกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในอดีตอย่างเป็นระบบ

2.3 การระบุนวามต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง สัมพันธ์กับแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายในชั้นความท้าทาย (The Challenge) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนระดมความคิด และ ร่วมกัน ค้นหาคำตอบจากประเด็นคำถามที่กำหนด ซึ่งครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและพยายามในการสร้างสรรค์วิธีการแก้ไขปัญหา โดยแบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ได้แก่ คำถามนำทาง (Guiding question) นักเรียนตั้งคำถามนำทาง เพื่อนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบ กิจกรรมนำทาง (Guiding activities) ครูกำหนดบทเรียน ที่ช่วยให้นักเรียนสามารถตอบคำถามนำทางได้ และแหล่งเรียนรู้ นำทาง (Guiding resources) นักเรียนจะเป็นผู้นำเสนอแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงได้และเป็นตัวช่วยในการตอบคำถามของนักเรียน เช่น แหล่งข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนสามารถระบุนวามต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยการอ่านและทำความเข้าใจถึงบริบททางประวัติศาสตร์ตามแต่ละช่วงเวลา และอธิบายความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Seixas (2017) ที่กล่าวว่า ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เป็นการทำความเข้าใจบริบทของเหตุการณ์ต่างๆ เพื่ออธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ในแง่มุมต่างๆ เช่น สังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ตามแต่ละช่วงเวลา และอธิบายถึงความต่อเนื่องของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่มีความเปลี่ยนแปลงไป

2.4 การวิเคราะห์เหตุและผลที่ตามมา สัมพันธ์กับแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายในชั้นความท้าทาย ซึ่งครูเน้นให้นักเรียนจัดลำดับความสำคัญเกี่ยวกับสาเหตุ ปัจจัยต่างๆ ที่นำไปสู่การเกิดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ วิเคราะห์และอธิบายสาเหตุ และผลกระทบของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนสามารถวิเคราะห์เหตุและผลที่ตามมาเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ โดยการจัดลำดับความสำคัญเกี่ยวกับสาเหตุปัจจัยต่างๆ ที่นำไปสู่การเกิดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ และวิเคราะห์ อธิบายสาเหตุ และผลกระทบของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Wineburg (1999) Pellegrino (2007) และ Colby (2007) ที่กล่าวว่า ทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการซึ่งนักเรียนใช้ความรู้ในการวิเคราะห์ อธิบาย สืบสอบความจริงทางประวัติศาสตร์โดยอาศัยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยใช้ความมีเหตุมีผลเพื่อตีความเนื้อหา โลกทัศน์ ประเด็นมุมมอง และการรับรู้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

2.5 การพิจารณามุมมองทางประวัติศาสตร์ สัมพันธ์กับแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายในชั้นความท้าทายในชั้นการแก้ปัญหา (Solution) โดยนักเรียนร่วมกันไตร่ตรอง อภิปรายแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ที่ได้จากการค้นคว้า อย่างรอบคอบ เป็นรูปธรรม และมีความชัดเจน ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนสามารถพิจารณามุมมองทางประวัติศาสตร์วิเคราะห์ โดยการตีความมุมมองของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย ซึ่งเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัยที่แตกต่างกัน และคำนึงถึงมุมมองทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Colby (2007) และ Lévesque (2008) ที่กล่าวถึงทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ว่าเป็นทักษะการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยกระบวนการและมโนทัศน์ ในแง่ของกระบวนการจะมีการวิเคราะห์ อธิบาย และพิจารณาถึงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานขั้นรองใน

มุมมองต่างๆ ส่วนในแง่ของมโนทัศน์จะเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการคิดที่สำคัญต่างๆ เช่น หลักฐาน ความต่อเนื่อง ความเปลี่ยนแปลง เหตุและผลที่ตามมา การจัดการความขัดแย้ง เป็นต้น

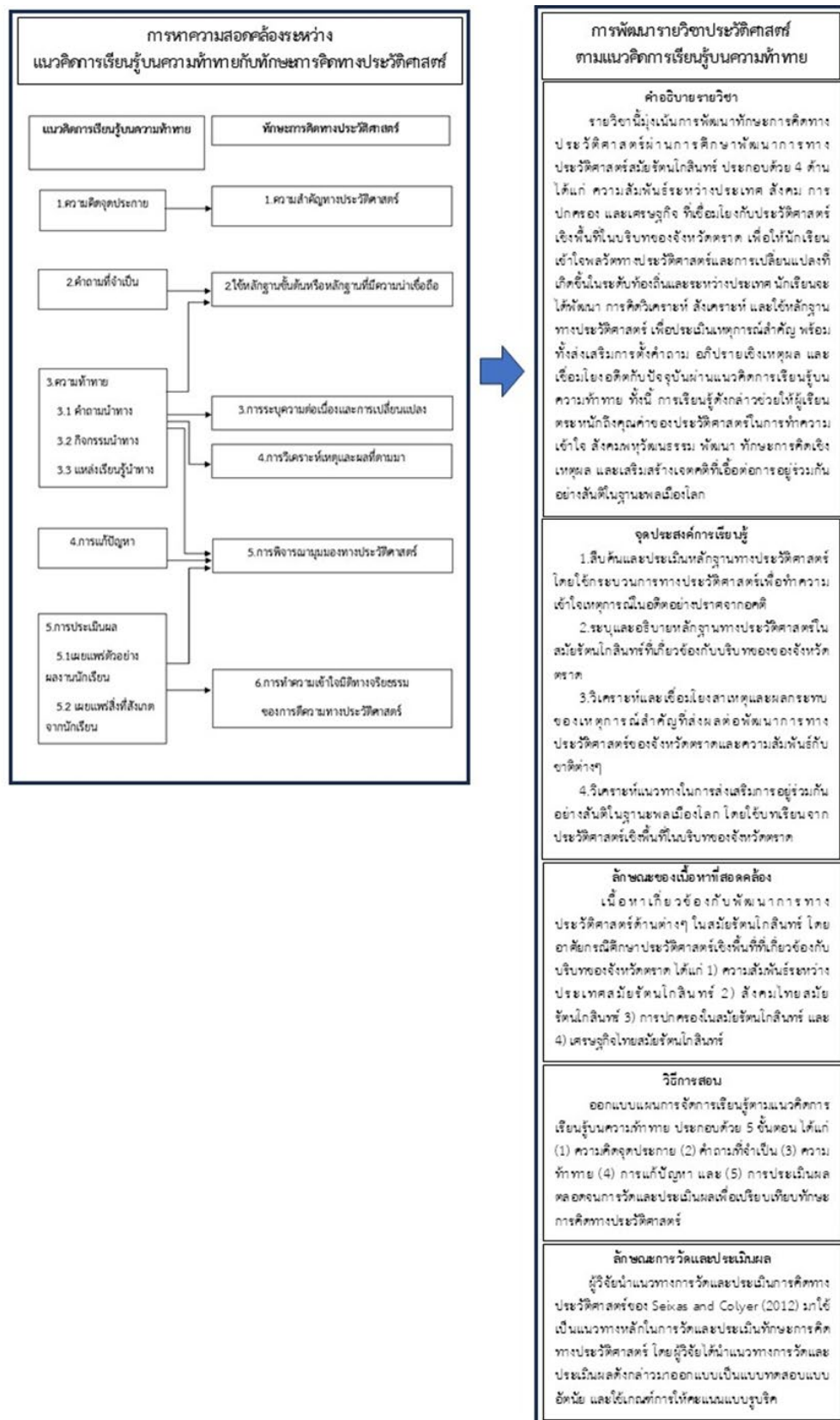
2.6 การทำความเข้าใจมิติทางจริยธรรมของการตีความทางประวัติศาสตร์ สัมพันธ์กับแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายในขั้นการประเมินผล (Assessment) แบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ได้แก่ การเผยแพร่ตัวอย่างผลงานนักเรียน (Publishing: student samples) นักเรียนเผยแพร่ผลงาน ในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ ป้ายนิเทศ การเผยแพร่สิ่งที่สังเกตจากนักเรียน (Publishing: student observation) ครูเผยแพร่ตัวอย่างผลงานของนักเรียน ในรูปแบบต่างๆ เช่น สื่อออนไลน์ ป้ายนิเทศ ซึ่งนำไปสู่การส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ผลการทดลองพบว่า นักเรียนสามารถทำความเข้าใจมิติทางจริยธรรมของการตีความทางประวัติศาสตร์ โดยการทำความเข้าใจเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ในมุมมองที่แตกต่างกัน โดยปราศจากอคติ และการวิเคราะห์ผลกระทบของเหตุการณ์ต่างๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการความขัดแย้ง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติในฐานะพลเมืองโลก หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) กล่าวว่า ในการสอนประวัติศาสตร์ ต้องมุ่งเน้นให้นักเรียนรู้ความเป็นไปของโลก โดยการศึกษาประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคต่างๆ ในโลก เพื่อพัฒนาแนวคิดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางในการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ มีกระบวนการดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทาย และทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และนำข้อมูลมาสังเคราะห์เพื่อหาความสอดคล้องระหว่างแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายกับองค์ประกอบของทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะนำความสอดคล้องที่ได้ไปใช้ในการดำเนินการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ในขั้นตอนต่อไป

2. การดำเนินการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ โดยการออกแบบคำอธิบายรายวิชา กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ออกแบบลักษณะของเนื้อหาที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ ออกแบบวิธีการสอน และออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ สรุปได้ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้ความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรใช้กิจกรรมให้มีความหลากหลาย เพื่อช่วยกระตุ้นให้นักเรียนฝึกตั้งคำถามทางประวัติศาสตร์ คิดเชิงวิพากษ์ และอภิปรายอย่างเป็นเหตุเป็นผล

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน ครูผู้สอนสามารถนำการพัฒนารายวิชาประวัติศาสตร์ตามแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ไปใช้ได้ แต่ควรเชื่อมโยงแนวคิดการเรียนรู้บนความท้าทายการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เข้ากับการศึกษาประวัติศาสตร์ในประเด็นอื่นๆ หรือตามบริบทของแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพิจารณาศึกษาตัวแปรเพิ่มเติม เช่น ทักษะการอภิปราย และทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงลึก เพื่อให้การวิจัยมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรขยายขอบเขตของการศึกษาให้ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความสามารถในการอ้างอิงของผลการวิจัย

2.2 ควรพิจารณาแนวคิดหรือกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางเลือกอื่น ที่อาจมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เพิ่มเติม เช่น วิธีการเรียนรู้เชิงสืบสอบ (Inquiry-Based Learning) การเรียนรู้ผ่านปัญหา (Problem-Based Learning) เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และพัฒนากลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมยิ่งขึ้นสำหรับผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กนก จันทรทอง. (2560). การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 28(2), 227-241.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย.
- กิตติศักดิ์ ลักษณะ. (2559). การพัฒนาการคิดทางประวัติศาสตร์: การคิดเกี่ยวกับความสำคัญทางประวัติศาสตร์. แหล่งที่มา https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jla_ubu/article/view/87301 สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2568.
- เกษมศรี อัสวศรีพงศ์ธร. (2557). จิตวิทยาสำหรับครู. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ชัยรัตน์ โตศิลา. (2555). การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วงเดือน นาราสัจจ์. (2549). ประวัติศาสตร์: วิธีการและพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิภาดา พินลา. (2560). เทคนิคการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ สำหรับครูสังคมศึกษาใน ยุคคริสต์ศตวรรษที่ 21. Parichart Journal Thaksin University, 30(2), 1-19.

- ศุภณัฐ พานา. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบ แสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับแนวคิด Magic If เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). ทักษะที่จำเป็นแห่งอนาคต (Future Skill) เพื่อเตรียมการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย รองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Disruption) ของโลกศตวรรษที่ 21: ผลการศึกษาและแนวทางการส่งเสริม. นครปฐม: เพชรเกษมพรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2554). เพื่อนคู่คิด มิตรคู่ครู แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2558). แนวการสอนประวัติศาสตร์: ประวัติศาสตร์ไทยหลากหลายวิธีเรียน. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2552). การจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. นนทบุรี: โครงการส่งเสริมการแต่งตำรามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เสกสรร สุขเสนา และวสวัตดี วงศ์พันธุ์เศรษฐ์. (2563). การเรียนรู้โดยใช้ความท้าทายเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาที่ถูกต้องท้าทายในปัจจุบันของผู้เรียน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 18(1), 106-117.
- Apple Inc. (2008). Challenge based learning: Take action and make a difference. From <https://www.challengebasedlearning.org/> Retrieved February 26, 2025.
- Colby, S. R. (2007). Students as historians: The historical narrative inquiry model's impact on historical thinking and historical empathy University of North Texas. Form <https://www.proquest.com/openview/b61732c5f127c41f94a3b371a09300f6/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750> Retrieved March 1, 2025.
- Daniels, R. V. (1972). Studying history: how and why. 2nd ed. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Kaya Yilmaz. (2008). Social Studies Teachers' Conceptions of History: Calling on Historiography. The Journal of Educational Research, 3(101), 158-175.
- Lévesque, S. (2008). Thinking historically: Educating students for the twenty-first century. University of Toronto Press. From https://books.google.co.th/books?hl=th&lr=&id=VCad8i4Q0R8C&oi=fnd&pg=PP1&dq=Thinking+historically&ots=iV8dZgdH6z&sig=IHglO20y2_TGPAeKWwYxVhV2m7A&redir_esc=y#v=onepage&q=Thinking%20historically&f=false Retrieved February 28, 2025.
- Pellegrino, A. M. (2007). The Manifestation of Critical Thinking and Metacognition in Secondary American History Students Through the Implementation of Lesson Plans and Activities Consistent with Historical Thinking Skills. Form http://purl.flvc.org/fsu/fd/FSU_migr_etd-2047 Retrieved February 27, 2025.

- Seixas, P. (2017). A Model of Historical Thinking. *Educational Philosophy and Theory*. Form <https://doi.org/10.1080/00131857.2015.1101363> Retrieved March 5, 2025.
- Seixas, P. and Peck, C. (2004). Teaching historical thinking. Form http://culturahistorica.org/wp-content/uploads/2020/02/seixas_peck.pdf Retrieved February 26, 2025.
- Talin, R. (2015). Historical Thinking Skills – The Forgotten Skills? *International Journal of Learning and Teaching*, 7(1), 15-23.
- Wineburg, S. (1999). Historical thinking and other unnatural acts. *The Phi Delta Kappan*, 80(7), 488-499.

**การพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช**
**DEVELOPING LEADERSHIP IN THE DIGITAL AGE OF SCHOOL ADMINISTRATORS
BASED ON KALAYANAMITTA UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE NAKHON SI THAMMARAT**

¹ณฐยา ทองห่อ Natthaya Thongho ²มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak
³ปรีชา สามัคคี Pricha Samakkhi
^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: moopieping96@gmail.com

Article Received: February 22, 2025. Revised: April 14, 2025. Accepted: April 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan จำนวน 337 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบประเมินการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล รองลงมาคือ ด้านผู้นำทางดิจิทัล ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านความรู้และทักษะดิจิทัล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ 2) การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล 3) ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล 4) ด้านผู้นำทางดิจิทัล และ 5) ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ควบคู่กับหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 1) ปิโย น่ารัก 2) ครุ น่าเคารพ 3) ภาวนีโย น่าเจริญ หรือน่ายกย่อง 4) วัตถุ รู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำ 6) คัมภีรญจะ กะถิง กัดตา แกล้งเรื่องที่ลืกล้ำได้ 7) โน จัญฏาเน นิโยชะเย ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย 3) การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา, กัลยาณมิตรธรรม 7

Abstract

The purpose of this research article were 1) to study the developing leaderships condition in the digital age of school administrators, 2) to study the guidelines for developing leaderships in the digital age of school administrators based on the Seven Kalyāṇamitta-dhamma, 3) to present the guidelines for developing leaderships in the digital age of school administrators based on the Seven Kalyāṇamitta-dhamma under the secondary educational service area office Nakhon Si Thammarat. This research was mixed method research, consisting of 3 phases. In the first phase, the current condition of digital leadership was examined using a survey questionnaire administered to a sample of 337 school administrators, determined by Krejcie and Morgan's sampling table. The data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. In the second phase, in-depth interviews were conducted with 5 key stakeholders to explore strategies for developing digital leadership based on the Seven Kalyāṇamitta-dhamma. The data were analyzed using content analysis. In the third phase, a focus group discussion was conducted with 7 experts to validate and refine the proposed development guidelines. The data from the focus group were analyzed using thematic content analysis.

The results showed that: 1) the findings revealed that the average scores were at a high level. When analyzed by specific aspects, it was found that all aspects scored at a high level. The aspect with the highest average score was digital network culture, followed by digital leadership, digital vision, and digital knowledge and skills, respectively while the aspect with the lowest average score was innovation and creativity. 2) The development of digital leadership should adhere to the Seven Kalyāṇamitta-dhamma, which aligned with 5 components: 1. digital vision, 2. digital knowledge and skills, 3. digital network culture, 4. digital leadership, and 5. innovation and creativity. These components should be cultivated alongside the Seven Kalyāṇamitta-dhamma: 1. Piyo (lovely), 2. Garu (respectable), 3. Bhāvanīyo (admirable), 4. Vattā (knowing how to speak effectively), 5. Vacanakkhamo (patient with words), 6. Gambhīraṇa Kathaṁ Kattā (explaining profound matters), 7. No Caṭṭhāne Niyojaye (not leading to degradation). 3) The guidelines presentation for developing leaderships in the digital age of school administrators based on the Seven Kalyāṇamitta-dhamma were found to be appropriate, feasible, and beneficial.

Keywords: Leadership in the Digital Age, School Administrators, The Seven Kalyāṇamitta-Dhamma

บทนำ

ปัจจุบันโลกก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาท มีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิตประจำวันช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานด้านต่างๆ เทคโนโลยีทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมและทำให้เกิดรูปแบบการดำเนินชีวิตใหม่ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสังคม และโดยเฉพาะด้านการศึกษาที่เทคโนโลยีส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมทางด้านจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริหารจัดการ ตลอดจนการสื่อสารทุกระดับและนับวันเทคโนโลยีจะเข้ามาเพิ่มความสำคัญมากขึ้นเป็นทวีคูณมีแนวโน้มที่การจัดการศึกษาจะเปลี่ยนไปโดยการเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) สถาบันการศึกษาหลายแห่งทั่วโลกใช้เทคโนโลยีกับการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น การพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับทิศทางกระแสการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ดีที่จะทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาได้พัฒนาผู้เรียนและพัฒนาสถานศึกษาให้รองรับการเข้าสู่สังคมแห่งโลกอนาคตเพื่อช่วยพัฒนาการศึกษาและบุคลากรให้มีคุณภาพโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการบริหารสถานศึกษานั้นสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งจะเห็นได้ว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้สถานศึกษาขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับยุคสมัยโดยอาศัยการนำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงภาพในอนาคตที่เป็นไปได้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปลี่ยนบทบาทให้มีภาวะความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัลผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัย (ธีระ รุญเจริญ, 2553) รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรู้จักปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง การยอมรับเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการทำงานรู้จักพัฒนาเทคโนโลยีและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมได้อย่างหลากหลาย (ลลิตา สมใจ, 2565) มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้าสามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของการศึกษาโดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการตัดสินใจและสามารถวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีการปรับเปลี่ยนทิศทางการศึกษา วัตถุประสงค์ เป้าหมายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนภายใต้โครงสร้างขององค์การที่ยืดหยุ่นที่พร้อมจะผลักดันและสนับสนุนทุกการเปลี่ยนแปลงมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จันทนา แสนสุข, 2559) ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรให้เกิดองค์ความรู้และสมรรถนะที่จำเป็นสามารถพัฒนาต่อยอดไปยังผู้เรียนได้อย่างเต็มตามศักยภาพสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาพัฒนาสถานศึกษามุ่งไปสู่สถานศึกษาแห่งนวัตกรรม (ธนาชนม์ มาตรระอ, 2564) การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารเพื่อผลักดันให้องค์กรประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำยุคดิจิทัลนั้น เป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงและเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำดิจิทัลก็จะได้เปรียบในการแข่งขันที่จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน (สกวรัตน์ เมืองจันทร์ และกัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์, 2565)

การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล นอกจากจะมีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลแล้ว ผู้บริหารจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรม โดยคุณธรรมและจริยธรรมนั้นเกิดจากการที่ผู้บริหารนำเอาหลักธรรมมาใช้ในสถานศึกษาควบคู่กับการบริหารทรัพยากรการศึกษาทั้งหลาย สถานศึกษานั้นจะได้ชื่อว่าเป็นสถานศึกษาที่มีคุณธรรมมีคุณภาพดีเยี่ยมทั้งทางด้านการศึกษาและทางด้านการประพฤติตนของผู้บริหาร อีกทั้งยังเป็นที่เคารพยกย่องจากบุคคลภายนอก (พระมหาสุธีรวัชรินทร์ อินธิแสง, 2556) และผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญในการรวมกลุ่ม และจูงใจคนเพื่อก่อให้เกิดผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานและเสริมสร้างความก้าวหน้าของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตามนโยบายที่กำหนดไว้ (วิรัตน์ มะโนวัฒนา, 2548) ผู้บริหารจึงควรสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน พยายามทำตนให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาผู้ไม่เอนเอียง และที่สำคัญต้องมีกัลยาณมิตรธรรมคือความเป็นมิตรแท้ มีความเมตตาเห็นอกเห็นใจ เกื้อกูล ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีความเป็นผู้นำของผู้บริหารเป็นเครื่องเกื้อกูลอยู่เบื้องหลังจะช่วยให้งานประสบผลสำเร็จ ปลูกฝังตนเองเป็นแบบอย่างที่ดีมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งสามารถนำหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ ได้แก่ 1) ปิโย เป็นที่รักเป็นที่พอใจ 2) ครุ เป็นที่เคารพ 3) ภาวนีโย เป็นที่ยกย่อง 4) วัตตะ เป็นนักพูด 5) วจนกขโม เป็นผู้อดทนต่อถ้อยคำ 6) คัมภีริญจะ กะถัง กัตตา เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ และ 7) โน จัญญานะ นิโยชเย ไม่ชักนำในอวิชชา (อง สดตก. (ไทย) 3/57-58/179.) มาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตนและบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุณสมบัติของผู้ที่มีหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ดังกล่าว หากมีอยู่ในบุคคลใดย่อมทำให้ผู้นั้นเป็นผู้ทรงคุณประโยชน์อันใหญ่แก่ผู้คนทั่วไปได้เป็นอย่างดี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เป็นหน่วยงานทางการศึกษาหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีทิศทางการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2566 - 2570 โดยวางเป้าประสงค์ไว้ 8 ข้อ คือ 1) ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีขีดความสามารถในการแข่งขัน มีสมรรถนะตามหลักสูตรและทักษะที่จำเป็นต่ออนาคตในศตวรรษที่ 21 2) ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) ประชากรวัยเรียนระดับมัธยมศึกษาทุกคน ได้รับโอกาสเข้ารับบริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย 4) ผู้เรียนกลุ่มเสี่ยง ที่จะออกจากระบบการศึกษา ตกหล่น และออกกลางคัน ได้รับการช่วยเหลือให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) ผู้บริหาร ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีสุขภาวะที่ดี มีความปลอดภัยจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ สถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ 6) ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทนต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครู 7) สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 8) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษามีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบท (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช, 2566) โดยการทำให้เป้าประสงค์ให้บรรลุทุกข้อนั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากสภาพปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำส่วนใหญ่ยังไม่ปรับเปลี่ยนรูปแบบในการบริหาร ไม่ปรับตัวให้สอดคล้องการเปลี่ยนแปลง ไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ยังยึดติดกับการบริหาร

ในรูปแบบเดิมๆ โดยอาจเป็นผลมาจากผู้บริหารไม่ได้นำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน ไม่มีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยี หรือไม่ได้ใช้เทคโนโลยีโดยตรง ทำให้ขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดวิสัยทัศน์ดิจิทัล ขาดการสร้างเครือข่ายความรู้ด้านเทคโนโลยี ขาดการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ไม่สามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงานได้ เพราะไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีส่งผลให้ผู้บริหารขาดภาวะผู้นำยุคดิจิทัลในที่สุด ดังนั้นตามเป้าประสงค์ข้อ 6 และข้อ 8 ตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2566 - 2570 จึงถือเป็นประเด็นสำคัญที่จะต้องมีการพัฒนาเพื่อให้ก้าวทันยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณธรรมบนพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล เป็นแบบอย่างผู้บริหารที่มีความรู้ดี มีทักษะการสื่อสารที่เชี่ยวชาญ และเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนสังคมไปสู่สังคมแห่งความสันติสุข โดยมุ่งเน้นความเป็นกัลยาณมิตรในการบริหารสถานศึกษาให้บุคลากรสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ดำเนินการโดย 1) ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสอบถาม นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 แล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น คือ 0.98 จากนั้นนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช จำนวน 337 คน ที่ได้จากการใช้ตารางของ Krejcie และ Morgan จากประชากรทั้งหมด 2,720 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำยุคดิจิทัล 5 ด้าน ได้แก่

1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล 3) ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล 4) ด้านผู้นำทางดิจิทัล และ 5) ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ เพื่อจัดทำร่างแนวทาง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก จำนวน 5 คน ตรวจสอบร่างแนวทางด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ และนำผลมาปรับปรุงตามคำแนะนำ

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 โดยนำร่างแนวทางนำเสนอในรูปแบบของการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบประเมินการสนทนากลุ่มเพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล 3) ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล 4) ด้านผู้นำทางดิจิทัล และ 5) ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ โดยประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 1) ปิโย น่ารัก 2) ครุ น่าเคารพ 3) ภาวนีโย น่าเจริญ หรือ น่ายกย่อง 4) วัตตา รู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนกขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ 6) คัมภีรญจะ กะถัง กัตตา แกล้งเรื่องที่ลืกล้ำได้ 7) โน จัฏฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบันทึกการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมสนทนากลุ่มมาเรียบเรียงเป็นแนวทาง

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 337 คน โดยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ จากนั้นผู้วิจัยได้นำมาหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและสรุปผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล รองลงมาคือ ด้านผู้นำทางดิจิทัล ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านความรู้และทักษะดิจิทัล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในนครศรีธรรมราช

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับปฏิบัติการ (n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 337 คน)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.06	0.77	มาก
2. ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล	4.03	0.70	มาก
3. ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล	4.15	0.71	มาก
4. ด้านผู้นำทางดิจิทัล	4.14	0.74	มาก
5. ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์	3.99	0.79	มาก
รวม	4.07	0.74	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.74)

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.71) รองลงมาคือ ด้านผู้นำทางดิจิทัล มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.74) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. = 0.77) ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.70) ส่วนด้านนวัตกรรมและความคิด สร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.99, S.D. = 0.79)

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ผู้วิจัยได้นำผล การศึกษาสภาพและการศึกษาเอกสารในการดำเนินงานมาเขียนร่างแนวทางการดำเนินงานและได้สัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน เรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช จำนวน 5 คน เพื่อดำเนินการใน การร่างแนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ โดยการดำเนินงานทุกขั้นตอนมีการนำหลัก กัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 1) ปิโย น่ารัก 2) ครุ น่าเคารพ 3) ภาวนีโย น่าเจริญ หรือ น่ายกย่อง 4) วัตตา รู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนกขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ 6) คัมภีรญจะ กะถิง กัตตา แกล้งเรื่องที่ลืกล้ำได้ 7) โน จัฏฐาเน นิยะชเยโย ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย มาประยุกต์ใช้ ได้แก่

2.1 ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ผู้บริหารร่วมกับคณะครู และบุคลากร วางแผนสำรวจความต้องการ ใช้เทคโนโลยีร่วมกับการวิเคราะห์ SWOT เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และ โครงการ และกำหนดรูปแบบการประเมินผล ทดลองใช้แผนอย่างน้อย 3 เดือน นำผลการประเมินมาสรุป เพื่อ แก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาแผนนำไปสู่การใช้จริง

2.2 ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล ผู้บริหารวางแผนในการจัดทำคู่มือการอบรมความรู้และ ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหาร ครูและบุคลากร ประเมินความรู้และทักษะก่อนอบรม จากนั้น จัดทำคู่มือการอบรม 4 ด้านและดำเนินการอบรมตามแผน ประเมินความรู้และทักษะหลังการอบรม สอบถาม ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ รวมถึงอุปสรรค เพื่อนำผลมาปรับปรุงและพัฒนาคู่มือการอบรมให้ดีขึ้น

2.3 ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล คณะผู้บริหารจัดประชุมผู้แทนจากสถานศึกษาในสห วิทยาเขต ออกแบบและจัดทำแผนวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล และดำเนินการจัดอบรมตามแผนให้กับกลุ่มครู และบุคลากรที่มีความรู้และทักษะด้านดิจิทัลในระดับมาก รวมทั้งประเมินแผนวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล วิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและนำแผนวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัลเป็น ต้นแบบในสหวิทยาเขตต่อไป

2.4 ด้านผู้นำทางดิจิทัล ประชุมวางแผนหัวหน้า 4 ฝ่ายงาน ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมา ประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน สร้างแนวทางการดำเนินงานโดยให้หัวหน้า 4 ฝ่ายงาน อบรมถ่ายทอดความรู้ ให้กับครูและบุคลากรในฝ่ายงานของตน พร้อมกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล นำผลการประเมิน มาปรับปรุง และแก้ไขปัญหา เพื่อนำแนวทางเป็นต้นแบบในการสร้างผู้นำทางดิจิทัล

2.5 ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารประชุมวางแผน คัดเลือกแนวคิดเพื่อ สร้างจุดเด่นให้กับสถานศึกษา โดยให้ครูและบุคลากรสร้างนวัตกรรมและจัดทำคู่มือ สำหรับการอบรม แลกเปลี่ยนความรู้ในการสร้างนวัตกรรม พร้อมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อปรับปรุง แก้ไข แผนการพัฒนานวัตกรรม นำแผนการพัฒนานวัตกรรมและผลงานเผยแพร่ในช่องทางต่าง ๆ

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 โดยจัดการ สนทนากลุ่ม ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินงาน

การติดตามและประเมินผล โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผล ได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ตามองค์ประกอบ 5 ด้านคือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านความรู้ และทักษะดิจิทัล 3) ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล 4) ด้านผู้นำทางดิจิทัล และ 5) ด้านนวัตกรรมและความคิด สร้างสรรค์ โดยภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลในระดับสูง อาจเป็นผลมาจากนโยบายทางการศึกษาที่เน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการ ลดความเหลื่อมล้ำและก้าวทันโลกปัจจุบันทำให้สถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารเพื่อให้สามารถ ยุคปรับตัวสู่ยุคดิจิทัลได้รวมถึงการตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของณัฐวิภา อุดขุนนารี และอมรทิพย์ เจริญผล (2565) ที่พบว่า ระดับภาวะผู้นำยุค ดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของภูริรัตน์ สุกใส และจิตติมา วรรณศรี (2565) ที่พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

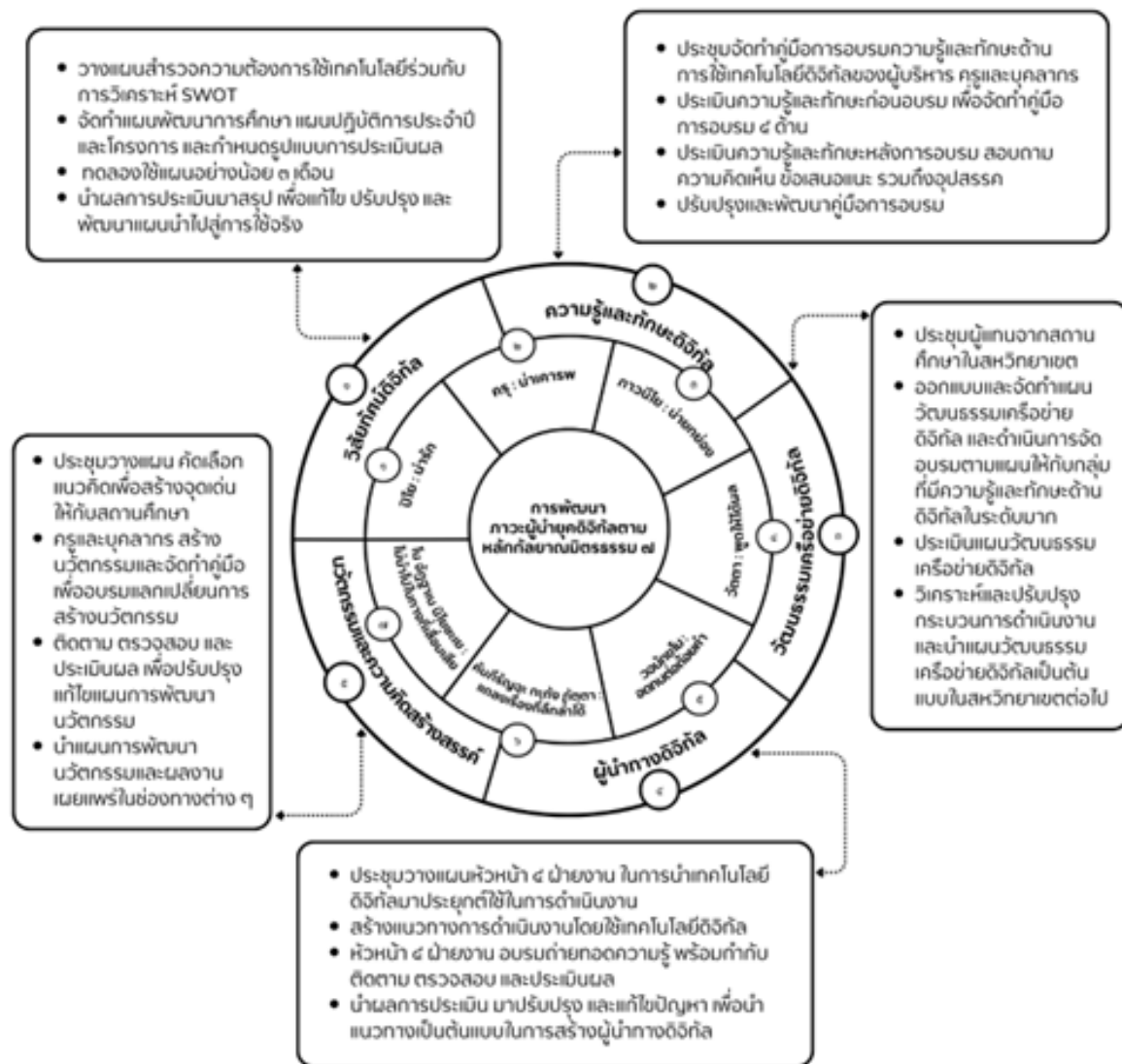
2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 พบว่า ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรยึดหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล 3) ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล 4) ด้านผู้นำทางดิจิทัล และ 5) ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ ควบคู่กับหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 1) ปิโย น่ารัก 2) ครุ น่าเคารพ 3) ภาวนีโย น่ายกย่อง 4) วัตตา รู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนักขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ 6) คัมภีรญจะ กะถัง กัดดา แกล้งเรื่องที่ลึกล้ำได้ 7) โน จัญฐานะ นิโยชะเย ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย เพราะว่าเป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถสร้างความสัมพันธ์กับครูและ บุคลากร ด้วยบรรยากาศที่เป็นมิตร เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีแรงบันดาลใจในการ ทำงานสร้างความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน สร้างความศรัทธาและกล้าแสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง และ พร้อมรับมือกับความท้าทายทางเทคโนโลยีอย่างมั่นใจ นำไปสู่ความสำเร็จทางการศึกษาอย่างยั่งยืนและช่วยให้ สถานศึกษากลายเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรบุคคล ในยุคดิจิทัลได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเดือนฉาย เงามาม และคณะ (2565) ที่พบว่า แนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะ ผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษาได้ แนวทาง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสร้างวิสัยทัศน์ต้องมีความชัดเจน เผยแพร่วิสัยทัศน์ให้บุคลากรและบุคคลภายนอก ทราบ สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง 2) การให้เกียรติและไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มีความจริงใจคอยให้ ความช่วยเหลือเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมบริหารกิจกรรมนักเรียน 3) การให้ความรักและเอาใจใส่กับเพื่อนร่วมงาน ทุ่มเทเสียสละการทำงานในหน้าที่อย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างที่ดี แสดงออกทางกาย วาจา อย่างสง่างาม เหมาะสมกับกาลเทศะ 4) รับรู้ถึงความสามารถของตนเองในการนำองค์กรไปสู่การพัฒนา มีความรอบรู้ รู้กว้าง รู้ไกล ช่างสังเกต รู้จักฟังอยู่เสมอ 5) ผู้บริหารต้องบริหารสถานศึกษาอย่างโปร่งใส ยึดถือ คุณธรรม ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน วางใจเป็นกลางเพื่อรักษาความยุติธรรม

3. ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ที่พบว่ามีความเหมาะสม

มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ทุกองค์ประกอบ ซึ่งทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลจะต้องคำนึงถึงหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 โดยจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความพร้อมในยุคดิจิทัลทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล 3) ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล 4) ด้านผู้นำทางดิจิทัล และ 5) ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ เพราะว่าการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 สามารถช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารมีคุณธรรมในการบริหารงานช่วยสร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือ และบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตรในสถานศึกษา ควบคู่ไปกับความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และจะสามารถเป็นที่ปรึกษาและต้นแบบที่ดีแก่ครูและบุคลากรทั้งยังช่วยกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเอง เปิดรับเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนและบริหารงานที่ทันสมัย ทำให้ครูและบุคลากรมีความสุขในการทำงานและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษาสามารถยกระดับการก้าวทันเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างยั่งยืน และเป็นแหล่งพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรบุคคลในยุคดิจิทัลได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของโชติกา ศิริบุญ (2565) ที่พบว่า มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ (1) ปิโย (น่ารัก) ผู้นำควรศึกษาพัฒนาบุคลิกภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีจิตใจดีงาม ในเบื้องต้น ของความเป็นภาวะผู้นำให้ดียิ่งขึ้น (2) ครู (น่ารักพ) ผู้นำควรมีวิสัยทัศน์ จริยวัตรดีงาม วางตนน่ารักพ มีความหนักแน่น เมื่อเข้าใจรู้สึกอบอุ่นและมั่นใจต่อตนเองในความปลอดภัย (3) ภาวนีโย (นายก่อง) ผู้นำควรปรับทัศนคติตื่นตัวต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (4) วัตตา (รู้จักใช้คำพูด) ผู้นำต้องเข้าใจวิธีการสื่อสารให้ได้ผลให้สอดคล้องกับสถานการณ์และจริตของแต่ละบุคคล มีความกระตือรือร้น ความเข้าใจแก่บุคลากรและทุกคนได้ (5) วจนกขโม (มีความอดทน) ผู้นำต้องอดทน เป็นนักต่อสู้ ไม่ท้อถอย รับฟังปัญหา อุปสรรคต่างๆ ไม่โกรธ ไม่ฉุนเฉียว ไม่หงุดหงิด ด้วยจิตใจมั่นคง เพราะผลเกิดขึ้นจากการฝึกพัฒนาจิตให้เป็นสมาธิตนเอง (6) คัมภีรญจะ กะถัง กัตตา (ใช้ถ้อยคำลึกซึ้ง) ผู้นำต้องมีศิลปะอธิบายขยายความได้ลึกซึ้ง อย่างสุขุม ลุ่มลึก รอบรู้ ให้เข้าใจอย่างเป็นรูปธรรมแก่บุคลากรและทุกคนหายสงสัยได้ (7) โน จัญฐานะ นิโยชะเย (ชักนำไปในทางที่ดี) ผู้นำควรนำหลักการและวิธีการหลักเสียง ไม่ชักนำบุคลากรให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสียได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช สามารถสรุปองค์ประกอบได้ 5 ด้าน คือ 1) วิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ความรู้และทักษะดิจิทัล 3) วัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล 4) ผู้นำทางดิจิทัล และ 5) นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ คือ หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย 1) ปิโย น่ารัก 2) ครู น่ารักพ 3) ภาวนีโย น่ารักใจ หรือนายก่อง 4) วัตตา รู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนกขโม อดทนต่อถ้อยคำ 6) คัมภีรญจะ กะถัง กัตตา แกลงเรื่องที่ลึกซึ้งได้ และ 7) โน จัญฐานะ นิโยชะเย ไม่ชักนำไปในทางเสื่อมเสีย จากการสรุปองค์ความรู้จากการวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตามหลักกลายอนมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

1. ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารวางแผนสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัลของสถานศึกษา โดยการสำรวจความต้องการของครูและบุคลากรเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารต้องชี้ให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีความสำคัญอย่างไร โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย (วัดตา) โดยจัดให้มีวิเคราะห์ SWOT และวางแผนในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และโครงการให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ดิจิทัลที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน 2) ผู้รับผิดชอบร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัลให้ชัดเจน จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และโครงการ เสนอต่อผู้บริหาร ตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม ความเป็นไปได้ เพื่อดำเนินการแก้ไขปรับปรุงแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และโครงการให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น 3) ผู้บริหารกำหนดให้มีการนำแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และโครงการที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่จัดทำขึ้นมาใหม่ มาทดลองใช้จริงในสถานศึกษา โดยกำหนดระยะเวลาในการทดลองอย่างน้อย 3 เดือน 4) ผู้บริหารจัดประชุม

สะท้อนผลหลังจากการทดลองใช้แผน หากผลที่ได้เป็นที่น่าพึงพอใจให้นำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างเปิดเผยเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่น และภาพลักษณ์ (ครู) แต่หากผลที่ได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ผู้บริหารต้องรีบตัดสินใจในการแก้ไข โดยไม่สร้างความกดดันให้กับผู้รับผิดชอบ ครู และบุคลากรในสถานศึกษา คอยให้กำลังใจเพื่อแสดงออกถึงความใส่ใจ (ปิโย)

2. ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน 1) ผู้บริหารจัดประชุมครูและบุคลากรวางแผนร่วมกันในการจัดทำคู่มือการอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหาร ครูและบุคลากร โดยผู้บริหารแต่งตั้งครูในสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอยู่แล้ว เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำเนื้อหาคู่มือการอบรม ซึ่งผู้บริหารต้องกำหนดให้คู่มือมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างปลอดภัย และการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเป็นการป้องกันการนำเทคโนโลยีไปในทางลบหรือทางที่เสื่อมเสีย (โน จัณฐาเน นิโยชะเย) 2) ผู้รับผิดชอบจัดทำแบบทดสอบและแบบประเมินทักษะเพื่อประเมินความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา นำไปสู่การจัดทำคู่มือการอบรม โดยแบ่งเนื้อหาในคู่มือออกเป็น 4 ด้าน คือ (1) ด้านการพัฒนาบุคลากร (2) ด้านการจัดการเรียนการสอน (3) ด้านการประเมินผล และ (4) ด้านการสื่อสาร 3) ผู้รับผิดชอบ ประเมินความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา หลังการได้รับการอบรมทั้ง 4 ด้าน จากนั้นสอบถามความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ รวมถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากผู้บริหาร ครูและบุคลากร เพื่อตรวจสอบผลว่าเป็นตามวัตถุประสงค์หรือไม่ 4) ผู้รับผิดชอบ นำผลการตรวจสอบมาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคู่มือการอบรม ให้มีความถูกต้อง มีเหมาะสมมากยิ่งขึ้น เพื่อนำคู่มือการอบรมที่มีประสิทธิภาพนี้ เป็นต้นแบบในสถานศึกษาต่อไป

3. ด้านวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัล มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน 1) ผู้บริหารจัดประชุมครู บุคลากร และผู้แทนจากสถานศึกษาในสหวิทยาเขต เพื่อชี้แจง (วัตถุประสงค์) และทำความเข้าใจในการวางแผนสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่โดดเด่นด้านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน 2) ผู้รับผิดชอบ ประเมินครูและบุคลากรในสถานศึกษาของตน เพื่อแบ่งกลุ่มครูและบุคลากรที่มีความรู้และทักษะด้านดิจิทัล ระดับมาก ปานกลาง น้อย โดยจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทักษะการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล โดยให้ครูและบุคลากรที่มีความรู้และทักษะด้านดิจิทัลในระดับมากเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมการอบรม จากวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะการใช้เทคโนโลยี เข้าใจระบบงานของสถานศึกษาอย่างลึกซึ้ง และอธิบายเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายได้ (คัมภีร์ญะกะถัง กัตตา) 3) ผู้รับผิดชอบ ร่วมกันประเมินแผนวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัลในภาพรวมว่ามีประสิทธิภาพและสอดคล้องตามเป้าหมายหรือไม่ และมีปัญหาและอุปสรรคใดที่ต้องแก้ไขหรือไม่ 4) ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบ นำข้อมูลผลการดำเนินงานมาวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานของแผนวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัลร่วมกัน หากพบว่ามีปัญหาให้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง หากกิจกรรมใดได้ผลดีแล้ว ให้พัฒนาต่อยอดและนำแผนวัฒนธรรมเครือข่ายดิจิทัลเป็นต้นแบบในการปฏิบัติและพัฒนาบุคลากรในสหวิทยาเขตต่อไป

4. ด้านผู้นำทางดิจิทัล มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน 1) ผู้บริหารจัดประชุมในการวางแผนส่งเสริมหัวหน้าฝ่ายบริหารงาน 4 ฝ่ายงาน ได้แก่ ฝ่ายบริหารวิชาการ ฝ่ายบริหารงบประมาณ ฝ่ายบริหารงานบุคคล และฝ่ายบริหารทั่วไป ให้พัฒนาตนเองและเป็นผู้คนแห่งการเรียนรู้และนำมวลความรู้มาออกแบบและสร้างเป็นแนวทางในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ 2) หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทุกฝ่าย นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นแนวทางการดำเนินงานโดยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมกับฝ่ายงานของตนมากที่สุด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง หากพบว่ามีอุปสรรคใดๆ ผู้บริหารต้องรับฟัง อุดหนุน และช่วย

คลี่คลายปัญหา (วจนักขโม) ต้องคอยให้กำลังใจ คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทุกฝ่าย อย่างใกล้ชิด (วัดตา) 3) หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั้ง 4 ฝ่ายงาน จัดอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้เชิงปฏิบัติการ ให้กับครูและบุคลากรในฝ่ายงานของตน พร้อมกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล 4) หัวหน้าฝ่ายบริหารงาน ทั้ง 4 ฝ่ายงาน นำผลการประเมินเสนอผู้บริหารเพื่อร่วมกันวิเคราะห์และสังเคราะห์ ผลลัพธ์การดำเนินงานเป็นอย่างไร หากพบจุดบกพร่องหรือจุดผิดพลาด ให้รับดำเนินการค้นหาข้อผิดพลาด ปรับปรุง และ แก้ไขปัญหา

5. ด้านนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน 1) ผู้บริหารจัดประชุมวางแผนการสร้างจุดเด่นให้กับสถานศึกษา และคัดเลือกแนวคิดที่สามารถนำไปต่อยอด พัฒนา และใช้งานได้จริง ในสถานศึกษา 2) ผู้รับผิดชอบออกแบบและจัดทำแผนการพัฒนานวัตกรรม โดยกำหนดให้ครูและบุคลากรทุกคน ค้นหาความรู้เกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่น่าสนใจด้วยตนเอง อย่างน้อยเดือนละ 1 เรื่อง และจัดทำ คู่มือ เพื่อนำเสนอและเผยแพร่ภายในสถานศึกษา โดยกำหนดให้มอบหมายการพัฒนานวัตกรรมจากครู และบุคลากรในสถานศึกษาทุกสิ้นเดือน 3) ก่อนปิดภาคเรียนทุกภาคเรียน ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานนำ ข้อมูลจากการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการพัฒนานวัตกรรม สะท้อนผลให้ ผู้บริหารทราบ เพื่อร่วมมือกันหาแนวทางการปรับปรุง แก้ไขแผนการพัฒนานวัตกรรมให้มีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น 4) ผู้บริหาร นำแผนการพัฒนานวัตกรรมและผลงาน เผยแพร่ในช่องทางต่างๆ เพื่อ แบ่งปันวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ พร้อมทั้งนำเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ในเวทีสาธารณะ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลตาม บริบทของสถานศึกษา
 - 1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 มาปรับใช้ในการ พัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของตนเอง
 - 1.3 งานวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูและบุคลากร ของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาให้ครูและบุคลากรของสถานศึกษามีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่มีคุณภาพต่อไป
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตาม หลักธรรมอื่น เพื่อเปรียบเทียบผลของการนำหลักธรรมมาบูรณาการ
 - 2.2 ควรศึกษาเรื่องการสร้างคู่มือในการพัฒนาความรู้และทักษะด้านการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัล
 - 2.3 ควรศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของครูในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จันทนา แสนสุข. (2559). ภาวะผู้นำ Leadership. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.
- โชติกา ศิริบุญ. (2565). การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐวิภา อุดขุนนารี และอมรทิพย์ เจริญผล. (2565). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(2), 103-116.
- เดือนฉาย เงามาม และคณะ. (2565). ภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 6(6), 39-50.
- ธนชนม์ มาตระอ. (2564). แนวทางการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปการสอนและการประเมินภายนอกกรอบสาม. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- พระมหาสุธีรวัชรินทร์ อินธิแสง. (2556). หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการราชภัฏตะวันตก, 8(1), 7.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2). (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก หน้า 16-21 (19 ธันวาคม 2545).
- ภูริรัตน์ สุกใส และจิตติมา วรณศรี. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลลิตา สมใจ. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วิรัตน์ มะโนวัฒนา. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชนบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนบุรี.
- สกวรัตน์ เมืองจันทร์ และกัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์. (2565). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 4(1), 1283.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีธรรมราช. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2566 - 2570. แหล่งที่มา <https://www.sea12.go.th/plan/index.php/2566-สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2567>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 - 2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แหล่งที่มา <https://www.obec.go.th/archives/813787/> สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2567.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E Inquiry Based Learning) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 THE DEVELOPMENT OF MATHEMATIC ACHIEVEMENT ON STATISTICS USING INQUIRY CYCLE (5E INQUIRY BASED LEARNING) FOR MATHAYOMSUKSA 2 STUDENTS

¹นภัสสร สว่างศรี Napatsorn Swangsri ²พินดา วราสุนันท์ Pinda Varasunun*

³รัศพร พุดจีบ Ratsaporn Putjib ⁴วัฒนา มณีวงศ์ Wattana Maneewong

^{1, 2}มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Kasetsart University, Thailand

³โรงเรียนบางปลาม้าสูงสุมารพดุงวิทย์ Bangplama Soongsumarnpadungwit School, Thailand

⁴โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน Kasetsart University Laboratory School, Kamphaeng Saen Campus, Thailand

*Corresponding Author E-mail: doypinda@hotmail.com

Article Received: February 20, 2025. Revised: April 15, 2025. Accepted: April 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สถิติ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ รูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียววัดผลก่อนเรียนและหลังเรียน โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางปลาม้า “สูงสุมารพดุงวิทย์” ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนการสอน เรื่อง สถิติ, แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สถิติ และแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และวิธีการทดสอบสมมุติฐาน โดยใช้สถิติ t - test dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 70/70 โดยมีค่า E1/E2 เท่ากับ 76.67/72.67 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง สถิติ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์, การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้, นักเรียน

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop a statistical learning method using the inquiry cycle (5E Inquiry-Based Learning) for Mathayomsuksa 2 students that meets the standard requirement of 70/70, 2) to compare the learning achievement in statistics of Mathayomsuksa 2 students before and after learning with the inquiry cycle (5E Inquiry-Based Learning) And 3) to study the satisfaction of Mathayomsuksa 2 students regarding statistics learning using the inquiry cycle (5E Inquiry-Based Learning). This research as one group pretest-posttest design. The sample group for this research consisted of 30 Mathayomsuksa 2 students from Bangplama “Soongsumampadungwit” School in the academic year 2023, selected through cluster random sampling. The research tools included lesson plans on statistics, a learning achievement test on statistics, and a satisfaction questionnaire related to the inquiry cycle (5E Inquiry-Based Learning). The statistical analyses used in this study were mean, standard deviation, percentage, and hypothesis testing, including the dependent t-test and one-sample t-test.

The research results showed that 1) The lesson plans on statistics for Mathayomsuksa 2 students had a higher efficiency than the standard requirement of 70/70, with an E1/E2 score of 76.67/72.67. 2) The learning achievement in statistics of Mathayomsuksa 2 students after the trial was significantly higher than before the trial at the .01 level. 3) The overall satisfaction of Mathayomsuksa 2 students with statistics learning using the inquiry cycle (5E Inquiry-Based Learning) was at the high level.

Keywords: Mathematics Achievement, Mathematics, Inquiry Based Learning, Students

บทนำ

คณิตศาสตร์มีความสำคัญต่อการพัฒนาความคิดมนุษย์ ช่วยคาดการณ์วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและศาสตร์อื่นๆ คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ควรให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงจากการฝึกปฏิบัติ ฝึกให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้เนื้อหา คณิตศาสตร์กับสิ่งที่ได้พบหรือมีอยู่ในชีวิตประจำวันเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย นักเรียนสามารถเรียนรู้อย่างเข้าใจองแท้งจากตัวอย่างที่สัมผัสได้จริง ทำให้รู้สึกว่าการเรียนคณิตศาสตร์มีประโยชน์มีคุณค่าสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริงอันจะส่งผลทำให้คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่น่าสนใจไม่ใช่เป็นเพียงวิชาที่เรียนทฤษฎีบท กฎ สูตร นิยาม เพื่อใช้แก้ปัญหาคณิตศาสตร์เฉพาะในห้องเรียนอีกต่อไป (อัมพร ม้าคะนอง, 2553)

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตลอดภาคเรียนที่ 1 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ค่อนข้างต่ำ โดยการวิเคราะห์ระดับผลการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2565 สรุปได้ว่า ในภาพรวมร้อยละ 58.29 อยู่ในระดับต่ำกว่าเกรด 3 อีกทั้งพบว่าการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมานักเรียนเสนอแนะว่าไม่น่าสนใจ เน้นการท่องจำมากกว่า

การฝึกทักษะกระบวนการคิด และผู้วิจัยพบว่านักเรียนขาดความกระตือรือร้นขณะเรียน ไม่พยายามคิดหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง คอยทำตามตัวอย่างและให้ครูบอกเท่านั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเพราะผลสัมฤทธิ์เป็นความสามารถพื้นฐานที่ผู้เรียนต้องนำไปต่อยอดในการพัฒนาทักษะกระบวนการขั้นสูงทางคณิตศาสตร์ต่อไป นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจมากกว่าการบรรยาย

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีการพัฒนาที่หลากหลาย ซึ่งการเรียนรู้แบบหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจนำเสนอในการวิจัยครั้งนี้คือ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์โดยมีรากฐานสำคัญมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์อธิบายว่าพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของบุคคลมีการปรับตัวทางกระบวนการ ดูดซึม และกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา พัฒนาการเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรับและซึมซับข้อมูลหรือประสบการณ์เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิม โดยการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสืบเสาะหาความรู้ 5E มีจุดเด่น คือ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนเกิดการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เป็นการพัฒนากระบวนการคิดอย่างเป็นระบบให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ได้ฝึกคิดวิเคราะห์แยกแยะแก้ปัญหา จนเกิดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ และขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล พบว่า เป็นรูปแบบของการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่เน้นให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ โดยการแสวงหาและศึกษาค้นคว้า เพื่อสร้างองค์ความรู้ของตนเอง โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีครูผู้สอนคอยอำนวยความสะดวกและสนับสนุนทำให้ผู้เรียนสามารถค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาได้ตัวเอง (ทิศนา แคมณี, 2545)

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E Inquiry Based Learning) เป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานของผู้เรียนเป็นรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญช่วยให้นักเรียนเข้าใจและค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง สร้างทั้งความสนใจ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และปูทางให้กับการพัฒนาทักษะโดยใช้การตั้งคำถาม (inquiry) เป็นพื้นฐานในการให้ผู้เรียนได้นำประสบการณ์ที่เรียนรู้หรือฝึกฝน มาทดลองปฏิบัติหรือแสวงหาคำตอบ เกิดเป็นการเรียนรู้จากความเข้าใจที่ผู้เรียนค่อยๆ สร้างสมขึ้นมา จึงนับได้ว่าการเรียนแบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอนนั้น เป็นการเรียนการสอนที่เน้นองค์ความรู้ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันได้ โดยผู้สอนจะเป็นผู้ช่วยแนะนำแก้ไขและเสริมต่อในส่วนที่จำเป็น เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการสนับสนุนให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ต่างจากการสอนแบบเดิมที่ใช้การป้อนความรู้จากผู้สอนเป็นหลัก (สมบัติ การจนารักษ์พงศ์, 2549)

งานวิจัยในอดีตส่วนใหญ่ พบว่า แนวคิดดังกล่าวมีรากฐานจากวิชาวิทยาศาสตร์ แต่ปัจจุบัน พบว่า มีงานวิจัยที่สนใจนำแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอนมาใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์ เช่น ศรีวิภา พูลเพิ่ม (2561) ได้มีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง ความน่าจะเป็น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ่อกรูวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนตามแผนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ต่อมา โสริยา ไพศาลวัฒนาการณ์ (2563) ได้มีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้รายวิชา

คณิตศาสตร์พื้นฐาน 3 หน่วยความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ จำนวนจริง โดยใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการเรียนรู้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้แก่ ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ทักษะการทำงานกลุ่ม ความมีวินัยและความพึงพอใจ สูงกว่าเกณฑ์ที่ร้อยละของคะแนนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ชวิศา สุริยะงาม (2565) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ คิดเป็นร้อยละ 81.11 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.53 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.78 โดยงานวิจัยที่กล่าวมาในอดีตยังไม่พบการนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) มาใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน เรื่อง สถิติ

ด้วยหลักการและเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงสภาพปัญหาและความสำคัญของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนเรื่องสถิติเนื่องจากเป็นเนื้อหาที่มีความสำคัญในการประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน และจากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกฝน คิดค้นหาวิธีการด้วยตนเองเป็นตัวช่วยในการกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนสร้างความเข้าใจในการเรียนด้วยตนเองมากขึ้นนั้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E Inquiry Based Learning) เรื่อง สถิติ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางปลาม้า “สูงสูดมารผดุงวิทย์”

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 70/70
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางปลาม้า “สูงสูดมารผดุงวิทย์” จังหวัดสุพรรณบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 96 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power สถิติที่เลือกใช้คือ t-test แบบไม่อิสระ ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .05 อำนาจการทดสอบ .95 และขนาดอิทธิพล 0.8 ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้จากโปรแกรมต้องไม่ต่ำกว่า 19 คน การสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มเนื่องจากจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน ที่เรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง สถิติ ขนาดตัวอย่างเป็นไปตามที่กำหนดไม่ต่ำกว่า 19 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 แผนการจัดการเรียนการสอน เรื่อง สถิติ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E Inquiry Based Learning) จำนวน 6 แผนการเรียนรู้ รวมเวลา 6 คาบ คาบละ 55 นาที ซึ่งจากการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน พบว่า แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมี $\bar{X} = 4.86$ และ S.D. = 0.16 และผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ระหว่าง 4.40 ถึง 5.00

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง สถิติ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบปรนัยแบบเลือกตอบ ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบกับตัวชี้วัด (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ทุกข้อ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนเนื้อหา เรื่อง สถิติ มาแล้ว จำนวน 1 ห้องเรียนมาวิเคราะห์หาความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อมีค่าระดับความยากระหว่าง 0.38 – 0.81 และค่าอำนาจจำแนก 0.29 – 0.58 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเรียนคณิตศาสตร์ เป็นแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เรื่อง สถิติ จำนวน 12 ข้อ ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านด้วยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบกับตัวชี้วัด (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

3. วิธีรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 8 คาบ คาบละ 55 นาที โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

3.1 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ เรื่อง สถิติ ระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ 55 นาที แล้วนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

3.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ขณะจัดการเรียนรู้ผู้วิจัยวัดและประเมินผล 3 ด้าน คือด้านความรู้ โดยการตรวจสอบแบบฝึกทักษะ และใบกิจกรรมต่างๆ, ด้านทักษะและกระบวนการ โดยการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานในชั้นเรียน, ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยการสังเกตการณ์ร่วมมือ และความรับผิดชอบ

3.3 หลังจากการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เสร็จสิ้นตามแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน (Post-test) ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ใช้เวลา 55 นาที แล้วนำผลที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน E1/E2 และ t - test แบบ Dependent

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ ผลการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 76.67/72.67 แสดงว่าคะแนนการทำกิจกรรมระหว่างเรียนในแต่ละครั้งมีค่าเฉลี่ยในภาพรวมร้อยละ 76.67 และคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 72.67 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เรื่อง สถิติ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

การทดสอบ	คะแนนที่ได้รับระหว่างเรียน			ค่าเฉลี่ย	ร้อยละเฉลี่ยระหว่างเรียน (E1)	ร้อยละเฉลี่ยหลังเรียน (E2)
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3			
ระหว่างเรียน (E1)	3.73	3.82	3.93	3.84	76.67	
เต็มครั้งละ 5 คะแนน						
หลังเรียน (E2)				14.86		72.67
เต็ม 20 คะแนน						

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ พบว่าคะแนนจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย 6.50 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 32.50 ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย 14.86 จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 74.30 เมื่อทดสอบโดยใช้ค่า t-test แบบไม่อิสระพบว่า ผลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 ที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้

	N	$\bar{X}$	S.D.	t	df	p
ก่อนเรียน	30	6.17	2.05	-21.6	29	< .001
หลังเรียน	30	14.53	1.74			

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ ผลการวิเคราะห์ปรากฏผลดังตารางที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.71) เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.69) รองลงมาคือด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.76) และด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.68) ในส่วนของด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดอยู่เสมอ ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงให้มากที่สุด ให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม และส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ

ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
1	ผู้สอนมีการเตรียมความพร้อมการสอนล่วงหน้า	4.33	0.63	มาก
2	ผู้สอนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหา	4.13	0.70	มาก
3	ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการซักถาม และแสดงความคิดเห็น	3.97	0.77	มาก
4	ผู้สอนมีการตั้งคำถามให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบได้ด้วยตนเอง	4.17	0.66	มาก
ด้านบรรยากาศในการเรียนรู้				
5	การจัดบรรยากาศห้องเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน	4.07	0.68	มาก
6	ผู้เรียนมีโอกาสในการเรียนรู้ มีโอกาสได้คิด และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	4.10	0.69	มาก
7	ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และมีเหตุผล	4.00	0.64	มาก
8	สื่อการเรียนการสอนเหมาะสมกับเนื้อหา หลากหลาย น่าสนใจ	4.03	0.71	มาก
ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้				
9	ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้	3.93	0.80	มาก
10	ผู้เรียนสามารถทำงานได้อย่างมีระบบและรอบคอบ	4.03	0.80	มาก
11	ผู้เรียนชอบที่ได้ค้นพบความรู้และหาคำตอบด้วยตนเอง	4.13	0.75	มาก
12	ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้น	4.27	0.68	มาก
เฉลี่ยรวม		4.10	0.71	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการประเมินประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง สถิติ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 76.67/72.67 สรุปได้ว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่ตั้งไว้และเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากแผนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญเป็นการสอนที่เน้นกระบวนการแสวงหาความรู้ เปิดโอกาสแสวงหาความรู้หรือคำตอบอย่างเป็นกระบวนการด้วยตนเอง จนทำให้เกิดความเข้าใจและสร้างเป็นองค์ความรู้ได้ โดยครูผู้สอน

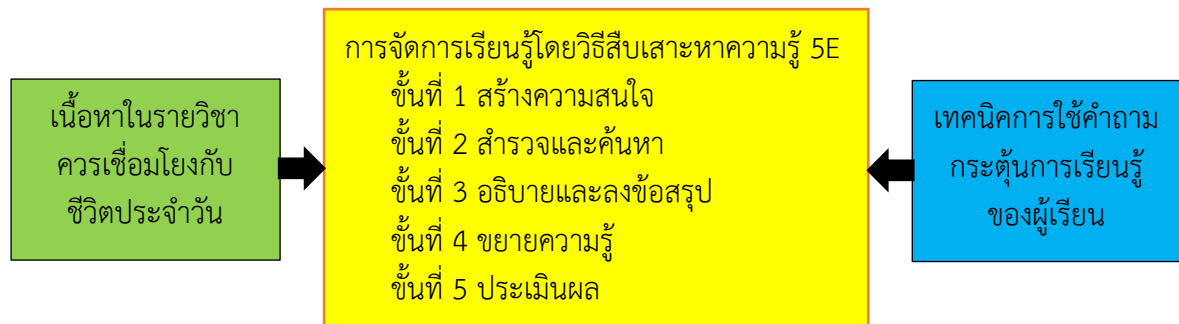
เป็นเพียงผู้คอยแนะนำและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ผลการศึกษาจึงพบว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ผลงานวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของของศรีวิภา พูลเพิ่ม (2561) ได้ศึกษาการสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) มีประสิทธิภาพ 87.37/73.05 ซึ่ง E1 สูงกว่างานวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้ แต่ E2 สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย นอกจากนี้งานวิจัยของจิราภา นุชทองม่วง (2558) ที่พบว่า แผนการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้กระดานตะปูพร้อมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) มีประสิทธิภาพใกล้เคียงกับผลงานวิจัยของผู้วิจัย เท่ากับ 79.35/76.48 และเมื่อพิจารณาค่าความสอดคล้องระหว่าง E1 และ E2 ตามเกณฑ์การพิจารณาของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ได้กล่าวว่า หาก E1 และ E2 ต่างกันไม่เกิน 5% ย่อมแสดงว่า ความยากง่ายของการทดสอบ E1 และ E2 มีความสอดคล้องกัน ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงสามารถสรุปได้ว่าเครื่องมือที่ใช้และผลการทดสอบระหว่างเรียนและหลังเรียนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกันเนื่องจากผลการวิจัยพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 76.67/72.67

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 โดยก่อนเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 6.50 คิดเป็นร้อยละ 32.50 หลังเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีค่าคะแนนเฉลี่ย 14.86 คิดเป็นร้อยละ 74.30 ทั้งนี้ การที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นอาจเนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้เป็นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนสืบค้นหรือคำตอบโดยการคิดและการลงมือปฏิบัติ 5 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจ 2) ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) เมื่อทำความเข้าใจในประเด็นหรือคำถามที่สนใจจะศึกษาอย่างถ่องแท้แล้วมีการวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบตั้งสมมติฐาน กำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้และลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4) ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติม 5) ขั้นประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ว่านักเรียนมีความรู้เข้าใจอย่างไร และมากน้อยเพียงใด (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546) ทำให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจของตนเองและสรุปความรู้ได้ด้วยตัวเอง ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรัชกร แก้วจิน (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่องแก้โจทย์ปัญหาโดยใช้วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภา นุชทองม่วง (2558) ที่ทำการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องการหาพื้นที่โดยใช้กระดานตะปูพร้อมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเช่นเดียวกับงานวิจัยของ ปณิดดา ด่วนนาค (2562) ที่ศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง สถิติ พบว่าความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10) เนื่องจากการที่นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่ได้ผ่านการประเมินความเหมาะสมของแผนจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำพัฒนาจนทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเหมาะสม ดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนที่ถูกต้อง มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อมูลสรุป ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ และขั้นที่ 5 ขั้นประเมินผล (สสวท.) และเนื่องมาจากการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ที่มุ่งสอนให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ได้ศึกษาค้นคว้าจากใบงาน ใบกิจกรรม แบบฝึกหัด และกิจกรรมที่จัดขึ้น นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะและฝึกกระบวนการตั้งคำถามซึ่งจะนำไปสู่การสรุปและสร้างองค์ความรู้ และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีวิภา พูลเพิ่ม (2561) พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ เรื่อง ความน่าจะเป็น จากการใช้แบบสอบถามนักเรียนหลังการเรียน มีคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยในภาพรวมเท่ากับ 4.17 ซึ่งอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพนิดดา ด่วงนาค (2562) ที่ศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีระดับคะแนนความพึงพอใจในภาพระดับมากเช่นกัน นอกจากนี้ ผลการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้พบว่า รายการประเมินความพึงพอใจที่มีผลการประเมินต่ำที่สุด คือ ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ใกล้เคียงกับผลงานวิจัยของพนิดดา ด่วงนาค (2562) ที่ศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) พบว่า รายการประเมินความพึงพอใจที่ต่ำที่สุดเป็นอันดับที่ 2 คือ วิชาคณิตศาสตร์สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้เช่นกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย คือ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E Inquiry Based Learning) ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ในครั้งนี้ผู้วิจัยพบองค์ความรู้ใหม่ที่น่าสนใจคือ รายการประเมินด้านผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันได้นั้นมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่ำที่สุด ดังนั้นหากผู้ที่สนใจนำแนวคิดดังกล่าวนี้ไปใช้ควรคำนึงถึงเนื้อหาในรายวิชาที่ผู้สอนควรเชื่อมโยงกับเนื้อหาในชีวิตประจำวันได้ด้วย อาจทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น รวมถึงรายการประเมินด้านผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการซักถามและแสดงความคิดเห็นพบว่าผลการประเมินความพึงพอใจต่ำที่สุดรองลงมาเป็นอันดับสอง ดังนั้นนอกจากการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนควรเชื่อมโยงกับเนื้อหาในชีวิตประจำวันแล้ว ควรมีการใช้เทคนิคการใช้คำถามกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น เทคนิคการใช้คำถามปลายเปิด เป็นต้น สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 แม้ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากในภาพรวม แต่ประเด็นของการเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันนั้นความพึงพอใจอยู่ในระดับที่ต่ำที่สุด ดังนั้นสถานการณ์การจัดการเรียนรู้ของครูในการพัฒนานักเรียนควรมีกิจกรรมที่หลากหลายและที่สำคัญควรเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน

1.2 ผลการดำเนินกิจกรรมในครั้งนี้พบว่าผู้เรียนชอบดำเนินกิจกรรมกลุ่มและครูควรจัดกลุ่มนักเรียนคลตามความสามารถ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกันโดยในกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกันได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.3 ในการจัดการเรียนเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้หลายขั้นตอน ดังนั้นควรจัดระยะเวลาให้เหมาะสมกับกิจกรรม ชั่วโมงเรียนจึงควรมีความต่อเนื่องกันประมาณ 2 คาบจะทำให้การจัดการเรียนรู้เกิดความต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนเทียบกับหลังเรียนเท่านั้น ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาคะแนนพัฒนาการของผู้เรียนเป็นระยะเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นแต่ละช่วงเวลา

2.2 ควรมีการศึกษาการบูรณาการข้ามวิชาโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ เช่น วิทยาศาสตร์ ในการทดลอง ที่จดบันทึกไว้เป็นหลักฐานอาจเป็นตัวเลขที่ใช้บรรยายเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงของเรื่องต่างๆ

2.3 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความสุขและสนุกในการทำกิจกรรม แต่ความพึงพอใจของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อยังมีการเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตประจำวันค่อนข้างน้อย ดังนั้นควรใช้วิธีการหรือแนวคิดอื่นร่วมกับแนวคิด 5E เช่น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมกับแนวคิดคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง (Realistic Mathematics Education Approach)

เอกสารอ้างอิง

- จิรภา นุชทองม่วง. (2558). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องการหาพื้นที่โดยใช้กระดานตะปู ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชวิศา สุริยะงาม. (2565). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. วิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 14(2), 73-86.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1), 7-20.
- ทิตนา แคมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปนัดดา ด้วนาค. (2562). ผลการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) เพื่อส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 4(8), 31-42.
- รัชนก แก้วจัน. (2556). การพัฒนาการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหา โดยใช้วิธีการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรีวิภา พูลเพิ่ม. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง ความน่าจะเป็น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้(5E) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สมบัติ กาญจนารักพงศ์ และคณะ. (2549). เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5 อีที่เน้นพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง: กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี.
- โสธยา ไพศาลวัฒนการณ. (2563). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน 3 หน่วยความรู้ เบื้องต้นเกี่ยวกับจำนวนจริงโดยใช้ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมุกดาหาร. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 4(3), 368-382.
- อัมพร ม้าคนอง. (2553). ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

**การบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1**
**THE BOYSCOUT ACTIVITIES MANAGEMENT TO ENHANCING PUBLIC MIND OF
KHUNTHALE SCHOOL NETWORK UNDER SURATTHANI PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1**

¹กัลยาณี เพื่องฟู Kallayanee Fueangfung

²พระครูพิจิตรศุการ Phrakhruphichitsupakarn ³มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Kallayanee987@gmail.com

Article Received: February 25, 2025. Revised: April 21, 2025. Accepted: April 25, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสาโรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง 15 คน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างแนวทาง 5 คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า การบริหารกิจกรรมลูกเสือ สถานศึกษาไม่ได้เรียงตามลำดับที่กำหนดในคู่มือของลูกเสือ-เนตรนารี ไม่มีการเสนอความคิดเห็น หรือ สะท้อนถึงปัญหา จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาของกิจกรรม ทำให้ไม่ได้พัฒนาการบริหารกิจกรรมลูกเสือได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการจัดกิจกรรมต้องอาศัยความร่วมมือของผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อมุ่งเน้นการปรับปรุง แนะนำ ส่งเสริม พัฒนา และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่สถานศึกษากำหนดอย่างเป็นระบบตามขั้นตอน ซึ่งการบริหารกิจกรรมลูกเสือ คือ กิจกรรมค่ายพักแรม กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน กิจกรรมพัฒนาศาสนสถาน 2) แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสาโรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา ประกอบด้วย (1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (2) ความรักความสามัคคี (3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม (4) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (5) การยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น และ 3) ผลการนำเสนอแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสาโรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า เป็นไปได้ เหมาะสม เป็นประโยชน์ในการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสาของสถานศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารกิจกรรมลูกเสือ, คุณลักษณะจิตอาสา, โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the conditions of the boy scout activities management to enhancing public mind of Khunthale school network under Suratthani Primary Educational Service Area Office 1. 2) to study the guideline for the boy scout activities management to enhancing public mind of Khunthale school network under Suratthani Primary Educational Service Area Office 1. 3) to present the guidelines for the boy scout activities management to enhancing public mind of Khunthale school network under Suratthani Primary Educational Service Area Office 1. This qualitative research was collected data by using in-depth interview with 15 involved persons about the participation condition, 5 experts in guidelines creation and 7 experts by using focus group discussion to evaluate feasibility, suitability, and utility. Qualitative data were analyzed using content analysis.

The results of the study were as follows: 1) The conditions of the boy scout activities management to enhancing public mind of Khunthale school network under Suratthani Primary Educational Service Area Office 1, the research revealed that the administration of Scout activities did not follow the sequence specified in the Scout - Girl Guide manual. There was no solicitation of feedback, discussions, or reflections on the issues, strengths, and areas for improvement of the activities, resulting in inadequate development of Scout activities administration. Effective administration required the cooperation of administrators, teachers, and related personnel to focus on improvement, guidance, promotion, development, and systematic steps to achieve the school's set goals. The Scout activities included camping activities, community service and public benefit activities, school development activities, religious place development activities. 2) The guideline for the boy scout activities management to enhancing public mind of Khunthale school network under Suratthani Primary Educational Service Area Office 1, the guidelines for promoting volunteer spirit included (1) A shared vision, (2) Unity and teamwork, (3) Participation in social activities, (4) Public responsibility, (5) Respect and honor for others. 3) The results of the guideline for the boy scout activities management to enhancing public mind of Khunthale school network under Suratthani Primary Educational Service Area Office 1, the results indicated that the guidelines for the boy scout activities management to enhancing public mind of Khunthale school network under Suratthani Primary Educational Service Area Office 1 were feasible, appropriate, and beneficial for managing scout activities to promote the volunteer spirit within the educational institutions.

Keywords: The Boy Scout Activities Management, Enhancing Public Mind, Khunthale School Network

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาโดยมีคนเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของสังคมให้ได้รับการพัฒนาไปสู่คุณภาพตามเป้าหมายและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมข่าวสารและสังคมแห่งการเรียนรู้เช่นปัจจุบันได้อย่างมีความสุขกำหนดความหมายของการศึกษาว่าหมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหลักการศึกษาไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546)

การดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เติบโตและเป็นพลังที่เข้มแข็งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน โดยมีเป้าหมายสำคัญในการจัดหลักสูตรกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี คือ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การสร้างทักษะพื้นฐาน ปลูกฝังความซื่อสัตย์สุจริต มีความเข้มแข็ง มีความสามัคคี มีระเบียบวินัย และส่งเสริมสมรรถภาพหลายๆ ด้าน ให้แต่ละคนสามารถนำเอกศักยภาพออกมาใช้สร้างสรรค์ประโยชน์แก่ตนเองแก่ส่วนรวมได้ รวมถึงการส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสาในการพัฒนาโรงเรียนจึงใช้กิจกรรมลูกเสือในการดำเนินงาน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ซึมซับและคุ้นเคยกับความเป็นจิตอาสาสร้างความสุขให้กับครอบครัว โรงเรียน ชุมชนไปจนถึงสังคมและประเทศ หลักสูตรการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียนจึงเป็นรากฐานที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เติบโตขึ้น เป็นพลังที่เข้มแข็งในการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนเป็นการปลูกฝังคุณลักษณะจิตอาสาของผู้เรียนและผู้บำเพ็ญประโยชน์ สร้างพลังที่เข้มแข็งในการพัฒนาโรงเรียนให้ตรงตามหลักสูตรการจัดการกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน การดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมีเป้าหมายซึ่งมุ่งเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่ต้องการ ในส่วนของคุณลักษณะที่ต้องการที่สำคัญคือการปลูกฝังคุณลักษณะจิตอาสา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

การจัดกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสาโรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 (2565) เป็นการส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสาตามเป้าหมายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จากการใช้หลักสูตรกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีที่ผ่านมา พบว่า ก. จุดเด่นการจัดกิจกรรมลูกเสือ สรุปได้ดังนี้ 1) นักเรียนมีความสนใจและชื่นชอบในรายวิชาลูกเสือ 2) นักเรียนทำกิจกรรมที่เป็นการช่วยเหลืองานของสถานศึกษา งานบ้าน และเคารพเชื่อฟังพ่อแม่ครู 3) ผู้บริหารมีอุดมการณ์และวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา 4) ผู้บริหารมีการส่งเสริม สนับสนุน บุคลากรลูกเสือและนักเรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมลูกเสือ 5) โรงเรียนมี การจัดกิจกรรมเดินทางไกล และอยู่ค่ายพักแรมตามวัตถุประสงค์และวิธีการทางลูกเสือ และ 6) สถานศึกษามีการฝึกอบรมและจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ตามคำปฏิญาณกฎของลูกเสือ และหลักธรรมคำสอนของศาสนา ข. จุดอ่อน การบริหารงานกิจกรรมลูกเสือ สรุปได้ดังนี้ 1) ครูผู้สอนขาดทักษะและความรู้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในวิชาลูกเสือ 2) สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนวิชาลูกเสือไม่ตรงและไม่สอดคล้องตามหลักสูตรเท่าที่ควร 3) ผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจ และแนวทางในการจัดกิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน ส่งผลให้นักเรียนขาดคุณธรรมจริยธรรม ขาดระเบียบวินัย ขาดความอดทน ขาดความรับผิดชอบ ที่สำคัญคือนักเรียนขาดคุณลักษณะจิต

อาสา และทำให้ความไม่พร้อมหลายอย่าง ส่งผลทำให้นักเรียนไม่ได้รับการเรียนรู้ในรายวิชาลูกเสือ-เนตรนารี อย่างเต็มที่ เพื่อให้ความสำคัญกับส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสาเป็นไปตามเป้าหมาย ควรมีการพัฒนาการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสาของนักเรียน

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสาของนักเรียน โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยการศึกษาสภาพปัญหาความต้องการและการพัฒนาการบริหารจัดการกิจกรรมลูกเสือเพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการจัดการกิจกรรมลูกเสือ พัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักสูตรการจัดการศึกษา เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะจิตอาสา ให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและต่อยอดในโรงเรียน เป็นการส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสาให้กับผู้เรียนที่ดีในอนาคตได้ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือโรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ได้กำหนดดังนี้ 1) การศึกษาและสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ร่างแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก 3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการจัดการกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ได้กำหนด ดังนี้ 1) ร่างแบบการสัมภาษณ์ เชิงลึก 2) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1 ได้กำหนดดังนี้ 1) นำเสนอแบบการสนทนากลุ่ม 2) ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่ม 3) แบบสนทนากลุ่ม

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ประกอบด้วยผู้ให้สัมภาษณ์ในการศึกษา ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีประสบการณ์ด้านลูกเสือ ไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 15 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการภายในสถานศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการ

ภายนอกสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูจากภายในสถานศึกษา จำนวน 6 คน ครูจากภายนอกสถานศึกษา จำนวน 7 คน

2.2 ขั้นตอนศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรม คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ ผู้อำนวยการจากภายนอกสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูจากภายนอกสถานศึกษา จำนวน 4 คน

2.3 ขั้นตอนนำเสนอแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ร่วมสนทนากลุ่มสนทนา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key-informants) ในการเสนอนำเสนอแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการจากภายในสถานศึกษา จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการจากภายนอกสถานศึกษา จำนวน 3 คน รองผู้อำนวยการจากภายนอกสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูจากภายในสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูจากภายนอกสถานศึกษาจำนวน 1 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งมี ลำดับขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดประเด็นการร่างกระบวนการ แนวทาง 3) นำฉบับร่างแนวทางปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับฉบับร่าง และนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและใช้เกณฑ์ในการวัดค่าดัชนี ค่า IOC เท่ากับ 1.00 และตรวจสอบความถูกต้องมาจัดทำฉบับ สมบูรณ์ และนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ซึ่งมีลำดับขั้นตอนในการสร้าง เครื่องมือ ดังนี้ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา จากการค้นคว้า เอกสารเพิ่มเติมและ 2) นำร่างแบบที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลำดับในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำฉบับร่างมาประเมินความเป็นไปได้ที่ความเหมาะสม และความ เป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมินความเป็นไปได้ ที่ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมขององค์ความรู้ 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความสอดคล้องของข้อความและนิยามศัพท์อีกครั้ง 4) นำข้อความปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ ปรึกษา แล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่ม ใช้ฉบับร่างแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา

โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพการบริหารการจัดกิจกรรมลูกเสือ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์เชิงลึก มีขั้นตอน ดังนี้ (1) เลือกผู้ให้ ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ (2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึกสภาพการดำเนินงานการบริหารกิจกรรมลูกเสือ (3) ขึ้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือ จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ (4) สัมภาษณ์รายบุคคล โดยมีประเด็นที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เวลา ประมาณ 2 ชั่วโมง ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรงกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4.2 ขั้นตอนการศึกษานโยบายการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยพิจารณาว่าผู้ให้ ข้อมูลนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ สามารถตอบปัญหาที่ต้องการเกี่ยวข้องได้หรือไม่ 2) ผู้วิจัยขอหนังสือจากหลักสูตรสาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก 3) ขึ้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บ ข้อมูล จากนั้นจึงกำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ วิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดบทบาทของผู้วิจัยแบบเปิดเผย (Over role) 4) สัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเสนอร่างแบบ มุ่งหาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้ข้อมูลเชิงพรรณนา มีประเด็นในการสัมภาษณ์ที่ชัดเจน ใช้คำถามอย่างเปิดกว้าง การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์โดยตรง (Face-to-Face) กับผู้ให้ข้อมูล

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ในการจัดประชุมสนทนากลุ่ม เสนอและประเมินแนวทาง เพื่อให้ความเห็นและ ข้อเสนอแนะมีกระบวนการ ดังนี้ คือ 1) คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจ ด้านแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือ 2) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่มทราบพร้อมด้วยร่างแนวทาง เพื่อให้ความเห็น และข้อเสนอแนะ 3) ดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะในการนำเสนอ ตามวันเวลา และสถานที่กำหนด 4) บันทึกผลการประชุมสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่างๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อ

ประเด็นใดวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

5.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการบริหารกิจกรรมลูกเสือ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็น และข้อเสนอแนะเบื้องต้น และแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอผลการศึกษาสภาพ

5.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยดำเนินการนำรายละเอียดจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพในการจัดทำร่างแนวทางทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 สร้างเป็นแนวทางตามผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิตามกรอบแนวคิดในการวิจัย นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำเสนอในการสนทนากลุ่ม

5.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ดำเนินการโดยการนำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลและ นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

1.1 กิจกรรมค่ายพักแรม สภาพการดำเนินการ สถานศึกษาได้มีการจัดประชุมเพื่อดำเนินกิจกรรมค่ายพักแรม โดยมีการแต่งตั้งคำสั่งและมอบหมายหน้าที่ให้ครูและบุคลากรในการดำเนินกิจกรรมซึ่งครูที่ได้รับมอบหมายสามารถปฏิบัติตามหน้าที่ได้ในการวางแผนกิจกรรมเดิม การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ไม่ได้เป็นไปตามคู่มือการอยู่ค่ายพักแรมของลูกเสือ - เนตรนารี กิจกรรมค่ายพักแรมดำเนินการโดยครูและบุคลากรบางกลุ่มที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

1.2 กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สภาพการดำเนินการ สถานศึกษาได้จัดประชุมเพื่อดำเนินกิจกรรม โดยมีการแต่งตั้งคำสั่งและมอบหมายหน้าที่ให้ครูและบุคลากรบางส่วน ซึ่งดำเนินงานตามหน้าที่ การจัดกิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยให้บริการในการใช้สถานที่อาคาร และพื้นที่ในโรงเรียน นอกจากนี้ ยังมีกรให้ยืมวัสดุและอุปกรณ์ รวมถึงการบริการชุมชนโดยครูบางคนและนักเรียนบางส่วนเท่านั้น อาจส่งผลให้การจัดกิจกรรมยังไม่ได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย

1.3 กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน สภาพการดำเนินการ สถานศึกษาได้มีการจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน แต่เป็นการประชุมร่วมกับวาระอื่นๆ ทำให้การดำเนินงานยังขาดความชัดเจนด้านการวางวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมาย เฉพาะกลุ่มบริหารทั่วไปที่รับผิดชอบกิจกรรม ทำให้ครูบางคนยังไม่เข้าใจในด้านการพัฒนาที่ต้องดำเนินการ ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมยังไม่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ตามแผนของปีที่ผ่านมา ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนที่จัดขึ้น

หลังจากการพัฒนาเฉพาะบางส่วนและบางกลุ่มเท่านั้นทำให้ผลการดำเนินงานกิจกรรมยังไม่บรรลุผลที่วางไว้ตามเป้าหมาย

1.4 กิจกรรมพัฒนาศาสนสถาน สภาพการดำเนินการ สถานศึกษาได้มีการจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาศาสนสถาน ทำให้ครูและบุคลากรบางท่านที่มีภาระกิจอื่น ไม่สามารถเข้าร่วมได้โดยมีการมอบหมายหน้าที่ให้กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องบางคนนำนักเรียนบางส่วน เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาศาสนสถาน การจัดกิจกรรมพัฒนาศาสนสถานจึงไม่ได้ความร่วมมือจากครูและนักเรียนทุกคน

2. แนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีรายละเอียดแนวทางการบริหารดังนี้

2.1 กิจกรรมค่ายพักแรม ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมการดำเนินงานกิจกรรมค่ายพักแรมร่วมกับครู นักเรียนและ ผู้ปกครอง ในการกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายและการดำเนินงานกิจกรรมค่ายพักแรม นำร่างแผนการปฏิบัติงาน เชิญชวนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม คัดเลือกผู้รับผิดชอบและมอบหมายหน้าที่ตามแผนที่กำหนด ผู้รับผิดชอบกิจกรรมจัดกิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม โดยใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ส่งเสริมประสบการณ์ที่มีความสนุกสนาน ปลอดภัย เกิดความรักความสามัคคี พัฒนาความสามารถในการเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะจากการทำงานเป็นทีม มีการติดตามและประเมินผลกิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรม หลังจบกิจกรรมให้มีการประเมินผลจากนักเรียนและผู้เข้าร่วมกิจกรรม นำเสนอผลงานรวมทั้งส่งมอบผลงานและขยายผลงานไปยังหน่วยงานอื่น มีการพิจารณาการยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น มีการชมเชยให้รางวัลเป็นแรงเสริมในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารกิจกรรมลูกเสือกิจกรรม

2.2 เพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมร่วมกับครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน กำหนดเป้าหมาย วางวิสัยทัศน์ร่วมกัน กำหนดช่วงเวลาจัดกิจกรรมที่ชัดเจน การดำเนินงาน ในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมและรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ จัดกิจกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ สร้างความตระหนักรู้ ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสังคมและวิธีการที่เราสามารถช่วยเหลือได้ โดยให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกันทุกฝ่าย สร้างความรักความสามัคคีระหว่างกัน มีการมอบรางวัลหรือประกาศเกียรติคุณยกย่องให้เกียรติกับผู้ที่มีส่วนร่วม ช่วยเหลือสังคมดีเด่นทั้งด้านนักเรียน ครูและผู้ปกครอง มีการติดตามและประเมินผลหลังจบกิจกรรม ให้มีการประเมินผลจากนักเรียนและผู้เข้าร่วมกิจกรรม นำเสนอผลงานต่อผู้บริหาร รวมทั้งส่งมอบผลงานและขยาย ควรมีการร่วมพัฒนาแนวทางการติดตามและประเมินผล มีการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

2.3 กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุม ครูและบุคลากร กำหนดแผนและวางวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน กำหนดเป้าหมายที่สามารถวัดผลได้ ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน ประเมินสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของโรงเรียน มีการออกแบบกิจกรรมให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมที่ตอบสนองต่อเป้าหมาย เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสาธารณะส่วนรวม ดำเนินการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ โดยมีการมอบหมายหน้าที่ให้กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำนักเรียน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่เน้นการส่งเสริมให้สมาชิกสนับสนุนและช่วยเหลือให้เกิดความรักความสามัคคีกันในกิจกรรม จัดกิจกรรมที่มีการมอบรางวัลยกย่องให้เกียรติหรือประกาศเกียรติคุณให้กับผู้ที่มีส่วนร่วม ช่วยเหลือรับผิดชอบต่องานในโรงเรียนดีเด่น ทั้งด้านนักเรียนและครู มีการติดตามและประเมินผล หลังจบกิจกรรม ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนที่จัดขึ้น เพื่อตรวจสอบความสำเร็จ

และประสิทธิภาพ เก็บข้อมูลและความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมเพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จของกิจกรรม ใช้ข้อมูลที่ได้รับเพื่อพัฒนากิจกรรมในอนาคตและปรับปรุงต่อไป

2.4 กิจกรรมพัฒนาศาสนสถาน ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุม โดยเชิญชวนทุกฝ่ายทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการวัด มาหารือเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาศาสนสถานให้ชัดเจน ดำเนินงาน กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพื่อสอดคล้องกับบริบทของชุมชน เชิญชวนนักเรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ร่วมกันวางแผนและออกแบบกิจกรรม วางแผนกิจกรรม ที่จะจัดในวันสำคัญ ให้ทุกคนมีบทบาทและหน้าที่ให้เกิดความรักความสามัคคีจากการทำกิจกรรม ประสานงานเชิญผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม สร้างทีมงานพัฒนาให้บุคลากรจากทุกฝ่ายทำงานร่วมกันสร้างความรับผิดชอบต่อสาธารณะอย่างมีระเบียบแบบแผนและประสิทธิภาพ ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมกิจกรรมที่ยกย่องให้เกียรติผู้อื่น มอบรางวัลและเกียรติบัตร ประกาศเกียรติคุณให้กับผู้ที่มีส่วนร่วม ช่วยเหลือสังคมดีเด่น ทั้งด้านนักเรียน ครูและผู้ปกครอง มีการติดตามและประเมินผลหลังจบกิจกรรม

3. การนำเสนอแนวการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยจัดการสนทนากลุ่ม (Focus Group) รูปแบบออนไลน์ผ่าน Google Meet ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล โดย ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นแนวการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมค่ายพักแรม 2) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ 3) กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน 4) กิจกรรมพัฒนาศาสนสถาน โดยผู้วิจัยนำคุณลักษณะจิตอาสามาส่งเสริมประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) ความรักความสามัคคี 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม 4) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ 5) การยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น มาใช้บริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา จะทำให้ประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า การการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมค่ายพักแรม 2) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ 3) กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน 4) กิจกรรมพัฒนาศาสนสถาน ซึ่ง กิจกรรมค่ายพักแรม สภาพการดำเนินการ สถานศึกษาได้มีการจัดประชุมเพื่อดำเนินกิจกรรมค่ายพักแรม โดยมีการแต่งตั้งคำสั่งและมอบหมายหน้าที่ให้ครูและบุคลากรในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งครูที่ได้รับมอบหมายสามารถปฏิบัติตามหน้าที่ได้ในกระบวนการวางแผนกิจกรรมเดิม การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ไม่ได้เป็นไปตามคู่มือการอยู่ค่ายพักแรมของลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมค่ายพักแรมดำเนินการโดยครูและบุคลากรบางกลุ่มที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สภาพการดำเนินการ สถานศึกษาได้จัดประชุมเพื่อดำเนินกิจกรรม โดยมีการแต่งตั้งคำสั่งและมอบหมายหน้าที่ให้ครูและบุคลากรบางส่วน ซึ่งดำเนินงานตามหน้าที่ การจัดกิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยให้บริการในการใช้สถานที่ อาคาร และพื้นที่ในโรงเรียน นอกจากนี้ ยังมีการให้ยืมวัสดุและอุปกรณ์ รวมถึงการบริการชุมชนโดยครูบางคนและนักเรียนบางส่วนเท่านั้น อาจส่งผลให้การจัดกิจกรรมยังไม่ได้รับ

ความร่วมมือจากทุกฝ่าย กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน สภาพการดำเนินการ สถานศึกษาได้มีการจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาโรงเรียน แต่เป็นการประชุมร่วมกับวาระอื่นๆ ทำให้การดำเนินงานยังขาดความชัดเจน ด้านการวางวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมาย เฉพาะกลุ่มบริหารทั่วไปที่รับผิดชอบกิจกรรม ทำให้ครูบางคนยังไม่เข้าใจในด้านการพัฒนาที่ต้องดำเนินการ ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมยังไม่ชัดเจน การดำเนินกิจกรรมปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ตามแผนของปีที่ผ่านมา ประเมินผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนที่จัดขึ้น หลังจากการพัฒนาเฉพาะบางส่วนและบางกลุ่มเท่านั้น ทำให้ผลการดำเนินกิจกรรมยังไม่บรรลุผลที่วางไว้ตามเป้าหมาย กิจกรรมพัฒนาศาสนสถาน สภาพการดำเนินการ สถานศึกษาได้มีการจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาศาสนสถาน ทำให้ครูและบุคลากรบางท่านที่มีภาระกิจอื่น ไม่สามารถเข้าร่วมได้ โดยมีการมอบหมายหน้าที่ให้กับครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องบางคนนำนักเรียนบางส่วน เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาศาสนสถาน การจัดกิจกรรมพัฒนาศาสนสถานจึงไม่ได้ความร่วมมือจากครูและนักเรียนทุกคน ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมให้ครบทั้ง 4 กิจกรรม เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กลุ่มหรือองค์การได้กำหนดไว้โดยใช้กระบวนการที่หลากหลายทั้งศาสตร์และศิลป์ สอดคล้องกับการวิจัยของบุญศิริ ชูพงศ์ (2563) ที่พบว่า กระบวนการลูกเสือเป็นกระบวนการพัฒนาเยาวชนเพื่อฝึกอบรมให้การศึกษาและพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติศาสนา ทั้งนี้เป็นความมุ่งประสงค์ หลักการและวิธีการ ซึ่งลูกเสือโลกได้กำหนดไว้ ซึ่งมุ่งพัฒนาสมรรถภาพของบุคคลทั้งทางสมอง ร่างกาย จิตใจ และศีลธรรม เพื่อให้เป็นบุคคลที่มีความประพฤติดีงาม ไม่กระทำความให้เป็นปัญหาต่อสังคม และดำรงชีวิตอย่างมีความหมายและสุขสบาย โดยมีหลักการในการส่งเสริมจิตอาสาที่สำคัญ คือ 1) มีศาสนาเป็นหลักยึดหลักทางจิตใจ จงรักภักดีต่อศาสนาที่ตนเคารพนับถือ และพึงปฏิบัติศาสนกิจด้วยความจริงใจ 2) จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์และประเทศชาติของตน และความร่วมมือซึ่งกัน 3) เข้าร่วมพัฒนาสังคมยอมรับและให้ความเคารพในเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้อื่น 4) มีความรับผิดชอบต่อการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 5) ลูกเสือทุกคนต้องยึดมั่นในคำปฏิญาณและกฎของลูกเสือ ได้กำหนดการส่งเสริมของจิตอาสาจากกิจกรรมลูกเสือเพื่อพัฒนาลูกเสือทั้งทางกาย สติปัญญา จิตใจ และศีลธรรม และสอดคล้องกับการวิจัยของสุภาพร จตุรภัทร และ เพ็ญอรุณ ปรีดีติลล (2563) ที่พบว่า การพัฒนาคุณภาพทั้งผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ และการจัดการ ซึ่งครอบคลุมในทุกด้านของการศึกษาเพื่อทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศ ซึ่งในการการลูกเสือไทยเป็นเป็นกระบวนการลูกเสือไทย ในด้านการส่งเสริมจิตอาสาในการจัดการเรียนการสอนการสอนด้วยวิธีให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงจึงทำให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝน เพิ่มประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ที่ฝังลึกจิตอาสาในตัว สามารถนำไปใช้ได้จริงในการดำรงชีวิตในสังคมคุณลักษณะของพลเมืองดีตามกระบวนการลูกเสือไทยที่สังคมไทยและสังคมโลกต้องการให้ประชาชนของตนมีลักษณะเช่นนั้น โดยมีความเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติและเชื่อมโยงกันไปสู่เป้าหมายของการ ลูกเสือไทยที่ต้องการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองดี

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสาโรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า การบริหารกิจกรรมลูกเสือ ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมค่ายพักแรม 2) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ 3) กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน 4) กิจกรรมพัฒนา ศาสนสถาน ผ่านการส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา ซึ่งมีคุณลักษณะ 5 ประการ ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) ความรักความสามัคคี 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม 4) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ 5) การยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา เป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ เกิดแนวคิด มีจิตอาสาต่อ

ส่วนรวม โดยการเรียนรู้จากการใช้ทักษะ แนวทางจากการทำกิจกรรมนำไปสู่การปฏิบัติจริง ในสภาพที่เป็นจริง และการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสุธาสิณี แสงมุกดา (2564) ที่พบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารการพัฒนาจิตอาสาเพื่อเสริมสร้างค่านิยมและคุณลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมมี 4 องค์ประกอบ คือ การวางแผนการพัฒนาจิตอาสา การมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายจิตอาสา การบูรณาการกิจกรรมจิตอาสา และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมสู่จิต 2) รูปแบบการบริหารการพัฒนาจิตอาสาเพื่อเสริมสร้างค่านิยมและคุณลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมของสถานักเรียน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไขการพัฒนาจิตอาสาเพื่อเสริมสร้างค่านิยมและคุณลักษณะทางคุณธรรม จริยธรรมของสถานักเรียน เพื่อที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอันจะนำไปสู่การปรับปรุงและใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารเพื่อพัฒนาจิตอาสาของสถานักเรียนในการจัดกิจกรรมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและให้ผู้เรียนมีจิตวิญญาณที่มีความรัก ความห่วงใย ความเอื้ออาทรต่อผู้อื่นและสังคมโดยรวมมากขึ้น และผลจากการวิจัยสามารถใช้เป็น ประโยชน์สำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนการศึกษาต้องพัฒนาคนไทยทุกคนให้มีคุณธรรมมีจิตอาสาและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกที่ดีต่อไป และสอดคล้องกับการวิจัยของศิริกมล นนทภา (2560) ที่พบว่า 1) องค์ประกอบของคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะของนักเรียนมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับตัวเอง ด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับสังคม และด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับครอบครัว 2) การเปรียบเทียบคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียน ในภาพรวมมีระดับคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากมากไปหาต่ำสุด คือ ด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับครอบครัว ด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับตนเอง และด้านจิตสาธารณะเกี่ยวกับสังคม 3) การพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะนักเรียน ประกอบด้วยแนวทาง 4 ด้าน คือ ควรมีการดำเนินการโดยหลักการมีส่วนร่วมของทุกคนทุกฝ่ายหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีการดำเนินการพัฒนาโดยการกำหนดเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง ควรมีการสอดแทรกจิตสาธารณะในกระบวนการเรียนการสอนโดยเน้นการปฏิบัติจริง และสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้น และควรมีการจัดอบรมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพราะถือเป็นพื้นฐานของจิตสาธารณะในทุกๆ ด้าน การปลูกฝังและพัฒนาจิตสาธารณะให้กับเด็กและเยาวชนไทยนั้นจะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมต้น เพื่อจะได้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ต่อไป

3. จากผลการนำเสนอแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า การบริหารกิจกรรมลูกเสือ ประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมค่ายพักแรม 2) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ 3) กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน และ 4) กิจกรรมพัฒนา ศาสนสถาน ผ่านการส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา ซึ่งมีคุณลักษณะ 5 ประการ ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) ความรักความสามัคคี 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม 4) ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ 5) การยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น มาเป็นแนวทางทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสาภายในสถานศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 คน มีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ทุกองค์ประกอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำคุณลักษณะจิตอาสา มาใช้ในการบริหารกิจกรรมลูกเสือสถานศึกษา 4 กิจกรรม มีขั้นตอนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพิมพ์ชนก ประกอบดี (2563) ที่พบว่า การบริหารกิจกรรมลูกเสือจิตอาสาของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 แนวทางการพัฒนาการบริหารกิจกรรมลูกเสือจิตอาสาของ

โรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 ด้านการวางแผน ควร มีการวางแผนร่วมกันก่อนการจัด กิจกรรมลูกเสือจิตอาสา ด้านการปฏิบัติงาน ควรมีการกำหนดหน้าที่และ ความรับผิดชอบของ ผู้บังคับบัญชาลูกเสือจิตอาสา เน้นการทำงานเป็นทีม โดยประสานงานกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง ด้านการตรวจสอบ ควรมีการตรวจสอบและประเมินผลกิจกรรมลูกเสือจิตอาสาอย่างสม่ำเสมอ ด้าน การดำเนินงานปรับปรุงให้เหมาะสม ควรมีการปรับปรุงการดำเนินการลูกเสือจิตอาสาตามข้อเสนอแนะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการกำหนดนโยบายในการบริหารและกำกับติดตามการจัดกิจกรรมลูกเสือ ให้มีประสิทธิภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพการมีวินัยของนักเรียน ตลอดจนการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความสามารถ เจตคติและทักษะที่เหมาะสมเพียงพอในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้มุ่งหวังเพื่อให้กิจกรรมลูกเสือจิตอาสา ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการวิจัยของรังสรรค์ เกิดศร (2565) ที่พบว่า รูปแบบการ บริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัย นำเข้าในการบริหารกิจกรรมลูกเสือ 2) กระบวนการบริหารกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ 3) คุณลักษณะความ เป็นพลเมืองของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ผลการตรวจสอบรูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความ เป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับส่งเสริมความเป็นพลเมืองของลูกเสือสามัญ รุ่นใหญ่ อีกทั้งปลูกฝังให้ลูกเสือ ซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนในวัยเรียนมีระเบียบวินัย มีคุณธรรม มีจิตอาสา รู้จัก การปรับตัวและทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ มีจิตสาธารณะช่วยเหลือผู้อื่น ปลูกฝังพื้นฐานที่จะนำไปประกอบ อาชีพและเป็นพลเมืองที่ดีต่อไปในอนาคต

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีการศึกษา เรื่องการบริหารกิจกรรมลูกเสือ ประกอบด้วย 1) กิจกรรมค่ายพักแรม 2) กิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์ 3) กิจกรรมพัฒนาโรงเรียน 4) กิจกรรมพัฒนาศาสนสถาน เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) ความรักความสามัคคี 3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม 4) ความ รับผิดชอบต่อสาธารณะ 5) การยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น เพื่อดำเนินงานการบริหารกิจกรรมลูกเสือ สถานศึกษาดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป โดยสรุปองค์ความรู้ในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา โรงเรียนเครือข่ายขุนทะเล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้
 - 1.1 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการบริหารกิจกรรมลูกเสือตามบริบทของสถานศึกษา
 - 1.2 สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสา มาปรับใช้ในการบริหารกิจกรรมลูกเสือ
 - 1.3 งานวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กับการบริหารการกิจกรรมลูกเสือ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสาที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา
 - 2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของสถานศึกษาที่นำแนวทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะจิตอาสาไปใช้
 - 2.3 ควรศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารกิจกรรมลูกเสือโดยใช้หลักสุจริต 3
 - 2.4 ควรศึกษาเรื่องการพัฒนาคู่มือการบริหารกิจกรรมลูกเสือโดยใช้หลักจิตอาสาพระราชทาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- บุญศิริ ชูพงศ์. (2563). การพัฒนาการปลูกจิตสำนึกสุจริตของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมลูกเสือโรงเรียนบ้านบางครั้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 2). (30 พฤษภาคม 2567).
- พิมพ์ชนก ประกอบดี. (2563). การบริหารกิจกรรมลูกเสือจิตอาสาของโรงเรียนประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- รังสรรค์ เกิดสร. (2565). รูปแบบการบริหารกิจกรรมลูกเสือเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองของลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศิริกมล นนทภา. (2560). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุธาสินี แสงมุกดา. (2564). รูปแบบการบริหารการพัฒนาจิตอาสาเพื่อเสริมสร้างค่านิยมและคุณลักษณะทางคุณธรรมจริยธรรมของสภานักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สุภาพร จตุรภัทร และเฟื่องอรุณ ปรีดีติลล. (2563). แนวทางการพัฒนาการลูกเสือไทยเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. (2567) คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วิชาลูกเสือ-เนตรนารี ประถมสามัญ. พิมพ์ครั้งที่ 2. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1.

**การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ
เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK)
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง**
**THE DEVELOPMENT OF ENGLISH LEARNING ACHIEVEMENT BY USING STAD
COOPERATIVE LEARNING TECHNIQUE WITH ELECTRONIC BOOK OF GRADE 6
STUDENTS KEHACHUMCHONLADKRABANG SCHOOL**

¹วิหุวี ทบมาตร Wiluwee Thobmart

²สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ Surawee Peanpedlerd

^{1, 2}มหาวิทยาลัยรามคำแหง Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding Author E-mail: 6514442010@rmail.ru.ac.th

Article Received: February 28, 2025. Revised: April 13, 2025. Accepted: April 27, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง จำนวน 9 ห้อง จำนวนนักเรียนทั้งหมด 325 คน และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/7 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง จำนวน 36 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.12/80.71 สอดคล้องตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านภาษาอังกฤษ หลังเรียนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD, หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

Abstract

This research article aims to 1) develop the achievement before and after learning of students by using STAD cooperative learning technique with electronic book and 2) examine the satisfaction of students with learning through using STAD cooperative learning technique with electronic book. The population of this study comprised 325 Grade 6 students enrolled in nine classes at Kehachumchonladkrabang School during the first semester of the academic year 2024. The sample consisted of 36 students from Grade 6 Class 7 derived from purposive selection. The research instruments included 1) lesson plans using STAD cooperative learning technique with electronic book 2) an achievement test on the English reading of Grade 6 students 3) a satisfaction survey form. Data analysis included mean scores, standard deviations, and t-test.

The findings indicated that 1) E-BOOK has efficiency of 80.12/80.71 which is in line with efficiency of 80/80 and students who studied through STAD cooperative learning technique with electronic book had statistically higher learning achievement scores after learning at a significant level of .05. 2) The satisfaction of students with learning through STAD cooperative learning technique with electronic book was very satisfied.

Keywords: Learning Achievement, STAD Cooperative Learning Technique, Electronic Book

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ ความบันเทิง การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่หลากหลาย ช่วยพัฒนานักเรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ สามารถนำหลักภาษาอังกฤษไปประยุกต์ใช้ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน และพัฒนาการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้ที่มีความรู้ทางด้านภาษาอังกฤษจะได้รับโอกาสที่ดีในสังคม สถานศึกษาต้องพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ เพื่อให้คนไทยมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับมาตรฐาน ซึ่งในประเทศไทยได้กำหนดให้มีการให้มีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในทุกระดับชั้น และมีความคาดหวังว่าผู้เรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ ประกอบอาชีพ ตลอดจนศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ประกอบด้วยสาระสำคัญ ได้แก่ ภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาษาและวัฒนธรรม ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก ซึ่งกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ประถมศึกษาปีที่ 6 สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร มาตรฐาน ต.1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ป.6/4 บอกใจความสำคัญและตอบคำถามจากการฟังและอ่านบทสนทนานิทานง่าย ๆ หรือเรื่องเล่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การอ่านเป็นกระบวนการของการสร้างความรู้ (constructivism) กล่าวคือการอ่านเป็นการสร้างความเข้าใจใหม่จากข้อมูลที่ได้อ่าน ดังนั้นผู้อ่านจึงสามารถสร้างความหมายได้โดยใช้ประสบการณ์และความรู้ที่สะสมมา การอ่านเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลใหม่กับความรู้เดิม ซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนาเมื่อผู้ที่

อ่านได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ นักปรัชญาและนักการศึกษาชาวอเมริกัน เชื่อว่าการอ่านที่มีประสิทธิภาพไม่ใช่แค่การอ่านเพื่อข้อมูลพื้นฐาน แต่เป็นการคิดและสะท้อนอย่างลึกซึ้ง กระบวนการอ่านจับใจความสำคัญควรเป็นการเชื่อมโยงหัวข้อ (topic) และใจความสำคัญ (main idea) กับความคิดวิพากษ์และการประเมินข้อมูลในบริบทที่กว้างขึ้น การระบุใจความสำคัญ คือการสรุปเนื้อหาหลักที่ผู้เขียนต้องการสื่อ ในขณะที่รายละเอียด (details) เป็นข้อมูลที่สนับสนุนหรือขยายความคิดเหล่านั้น แนวคิดนี้เน้นการสอนผู้อ่านให้ใช้กลยุทธ์ต่างๆ เช่น การตั้งคำถาม การสรุป และการแยกแยะรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ในปี พ.ศ. 2564 โศภิตา เสนาธรรม (2564) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยสรุปได้ว่าเป็นกระบวนการเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม สร้างแรงจูงใจเพื่อบรรลุเป้าหมาย ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนด้วยเทคนิค STAD สูงขึ้นและพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ พัฒนาด้านคำศัพท์ การเขียน ทักษะการอธิบาย รวมถึงการสรุปใจความสำคัญ ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ซึ่งส่งผลให้เด็กนักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Robert E. Slavin (1978) ผู้อำนวยการโครงการศึกษาระดับประถมศึกษา ศูนย์วิจัยประสิทธิภาพการเรียนของผู้เรียนมีปัญหาด้านวิชาการแห่งมหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ สหรัฐอเมริกา Slavin ได้พัฒนาเทคนิค STAD (Student Teams-Achievement Division : STAD ขึ้น เพื่อแก้ปัญหาทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นทักษะการคิด การเรียนที่เป็นระบบ เป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับการเรียนเป็นกลุ่มและเป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนเทคนิค STAD (Student Teams-Achievement Division : STAD) เป็นรูปแบบการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านแบบมีส่วนร่วม ในการเรียนรู้ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนในด้านการอ่านภาษาอังกฤษด้วยตนเองและสร้างแรงจูงใจในการอ่านให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าทำความเข้าใจ ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งของการเรียนเป็นกลุ่ม และเป็นวิธีการสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนด้วยกันและการเรียนด้วยกลุ่มร่วมมือ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง

Kennedy and Fox (2018) ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่าเป็น “สื่อดิจิทัลที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและเนื้อหาได้อย่างสะดวกสบายและทันที หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถเชื่อมต่อกับสื่ออื่นๆ เช่น วิดีโอ เสียง หรือแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมผ่านการเชื่อมโยง (hyperlink) การใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในบริบทการศึกษาช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์และสนับสนุนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการค้นคว้าและการวิเคราะห์ข้อมูลได้ โดยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้มีบทบาทสำคัญในการสร้างทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในยุคของการเรียนรู้แบบดิจิทัล เป็นแหล่งข้อมูลดิจิทัลที่มีบทบาทสำคัญในยุคของการเรียนรู้แบบเปิด (open learning) เปิดโอกาสให้นักเรียนและบุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงความรู้ได้ฟรี ต้นทุนต่ำ การเข้าถึงผ่านอินเทอร์เน็ตทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่และตลอดเวลา การอ่านโดยใช้เทคโนโลยีมีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ในห้องเรียนทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการทำกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจง่ายมากขึ้นช่วยพัฒนาทักษะด้านต่างๆ การทำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถทำได้รวดเร็วกว่าการจัดพิมพ์ สามารถนำเสนอเนื้อหา ภาพ ภาพเคลื่อนไหว วิดีโอ คิวอาร์โค้ด ลิงก์ และอื่นๆ ได้ สามารถเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ต่างๆ ได้ ทำให้เผยแพร่เนื้อหาได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ผู้สอนสามารถแก้ไข ปรับปรุงข้อมูลได้ตลอดเวลา ทำให้ข้อมูลมีความทันสมัย การใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ประหยัดใช้กระดาษ เป็นการช่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จากการที่ผู้วิจัยได้จัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ พบว่า นักเรียนโรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง ผู้วิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ วิชาภาษาอังกฤษต่ำ โดยเฉพาะทักษะการอ่าน นักเรียนไม่สามารถตอบคำถาม และบอกรายละเอียดข้อมูลของเนื้อหาต่างๆ ได้ สาเหตุส่วนหนึ่งนั้น มาจากนักเรียนยังขาดทักษะด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจ ซึ่งแนวทางการแก้ปัญหาให้ประสบความสำเร็จในทักษะการอ่าน ทำให้ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิดของนักวิชาการทางการศึกษาต่างๆ เพื่อแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงความสามารถในการอ่านเป็นหลัก

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง ให้มีประสิทธิภาพในการอ่านที่สูงขึ้น และสามารถนำความรู้ภาษาอังกฤษไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ทั้งในด้านการศึกษาค้นคว้าในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สมมติฐานการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ หลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 9 ห้อง จำนวนนักเรียนทั้งหมด 325 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/7 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 36 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านการอ่านภาษาอังกฤษต่ำ
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) จำนวน 3 แผน รวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง หัวข้อเรื่อง (Topic) จำนวน 4 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ใจความสำคัญ (Main idea) จำนวน 3 ชั่วโมง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 รายละเอียดของเรื่อง (Details) จำนวน 3 ชั่วโมง

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง และระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง คือ เนื้อหาจากสาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร ในรายวิชาภาษาอังกฤษ รหัสวิชา อ16101 สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยได้เรียงลำดับของเนื้อหาที่ใช้ในการทดลองดังนี้ สัปดาห์ที่ 1-2 เรื่อง หัวข้อเรื่อง (Topic) สัปดาห์ที่ 3-4 เรื่อง ใจความสำคัญ (Main idea) สัปดาห์ที่ 4-5 เรื่อง รายละเอียดของเรื่อง (Details) โดยใช้ระยะเวลาในการทดลองทั้งหมด 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง ชั่วโมงละ 60 นาที รวมทั้งหมด 10 ชั่วโมง

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.1 สถิติพื้นฐาน 1) ค่าเฉลี่ย 2) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย 1) ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่นำมาพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน โดยใช้สูตรค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item – Objective Congruence) 2) ค่าความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน 3) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน 4) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่าน โดยใช้สูตร KR-20 ของคู เดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson)

4.3 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน 1) ค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 โดยใช้สถิติ t-test dependent sample 3) วิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยจากแบบประเมินความพึงพอใจหลังเรียนของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 โดยใช้สถิติพื้นฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผลการหาประสิทธิภาพของการสอนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) การหาประสิทธิภาพทางการศึกษาด้วยสื่อวัตกรรมการเรียนหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ในการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ตามเกณฑ์ 80/80 โดยอาศัยคะแนนจากการทำกิจกรรมระหว่างเรียน และคะแนนจากการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ การวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผล ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบหาประสิทธิภาพด้วยสื่อวัตกรรมการหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ในการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การหาประสิทธิภาพ	จำนวนนักเรียน (คน)	ประสิทธิภาพของกระบวนการ		ประสิทธิภาพผลลัพธ์		E_1/E_2
		$\bar{X}$	ร้อยละ (E_1)	$\bar{X}$	ร้อยละ (E_2)	
กลุ่มเล็ก	6	24.17	80.56	24.33	81.11	80.56/81.11
กลุ่มกลาง	14	24.00	80.00	24.14	80.48	80.00/80.48
กลุ่มใหญ่	28	24.04	80.12	24.21	80.71	80.12/80.71

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการทดสอบประสิทธิภาพทางการศึกษาด้วยสื่อวัตกรรมการหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ในการเรียนการสอนรายวิชาภาษาอังกฤษกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามลำดับขั้นตอนทั้ง 3 ขั้นตอน มีประสิทธิภาพ ดังนี้ ขั้นที่ 1 (แบบกลุ่มเล็ก) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.56/81.11 ขั้นที่ 2 (แบบกลุ่มกลาง) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.00/80.48 ขั้นที่ 3 (แบบกลุ่มใหญ่) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.12/80.71 โดยสื่อวัตกรรมการหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) โดยใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติทดสอบที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน t-test dependent sample ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK)

ผลการเรียน	จำนวน	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
ก่อนเรียน	36	30	12.76	3.91	20.546	<.000*
หลังเรียน	36	30	24.08	3.20		

* $p \leq 0.05$

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน พบว่าคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.76 ($\bar{X} = 12.76$, S.D. = 3.91) และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.08 ($\bar{X} = 24.08$, S.D. = 3.20) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK)

ข้อที่	กิจกรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านครูผู้สอน				
1	ครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน	4.89	0.32	มากที่สุด
2	ครูรับฟังความคิดเห็น ให้คำปรึกษา แนะนำ อำนวยความสะดวก	4.80	0.41	มากที่สุด
3	ครูมีบุคลิกภาพที่ดี แต่งกายสุภาพ พูดเสียงดังฟังชัด	4.89	0.32	มากที่สุด
4	ครูแนะนำแหล่งข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม	4.49	0.51	มาก
5	ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนได้เหมาะสม ส่งเสริมการเรียนรู้	4.43	0.51	มาก
เฉลี่ยรายด้าน		4.70	0.41	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD				
6	ครูอธิบายขั้นตอนการทำงานอย่างชัดเจน สอนตามลำดับ ขั้นตอน	4.54	0.50	มากที่สุด
7	กิจกรรมส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนได้ฝึกการสื่อสาร	4.89	0.323	มากที่สุด
8	นักเรียนได้ใช้เทคโนโลยีในกิจกรรมการเรียนรู้	4.43	0.74	มาก
9	นักเรียนได้รับความรู้และประโยชน์จากกิจกรรมการเรียนรู้	4.77	0.43	มากที่สุด
10	กิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาด้านการอ่านภาษาอังกฤษ	4.74	0.51	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน		4.67	0.50	มากที่สุด
ด้านการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK)				
11	หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) มีสีสันสดใส น่าสนใจ	4.83	0.45	มากที่สุด
12	หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) มีเนื้อหาครอบคลุม ครบถ้วน	4.63	0.55	มากที่สุด
13	หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) มีตัวหนังสือชัดเจน สวยงาม	4.77	0.43	มากที่สุด
14	หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ใช้งานง่าย สะดวก	4.57	0.50	มากที่สุด
15	หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก	4.77	0.43	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน		4.71	0.50	มากที่สุด
ข้อที่	กิจกรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการวัดและประเมินผล				
16	การประเมินสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.51	0.50	มากที่สุด
17	การประเมินสอดคล้องกับเนื้อหา	4.69	0.47	มากที่สุด
18	แจ้งผลการประเมิน ให้ข้อมูลย้อนกลับ นำไปสู่การพัฒนาตนเอง	4.51	0.61	มากที่สุด
19	ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย	4.54	0.51	มากที่สุด
20	มีความยุติธรรมในการวัดและประเมินผล	4.71	0.57	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน		4.61	0.53	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.67	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.50) ด้านครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.41) ด้านการจัดกิจกรรมการ

เรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.50) และด้านการวัดและประเมินผล มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.48)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

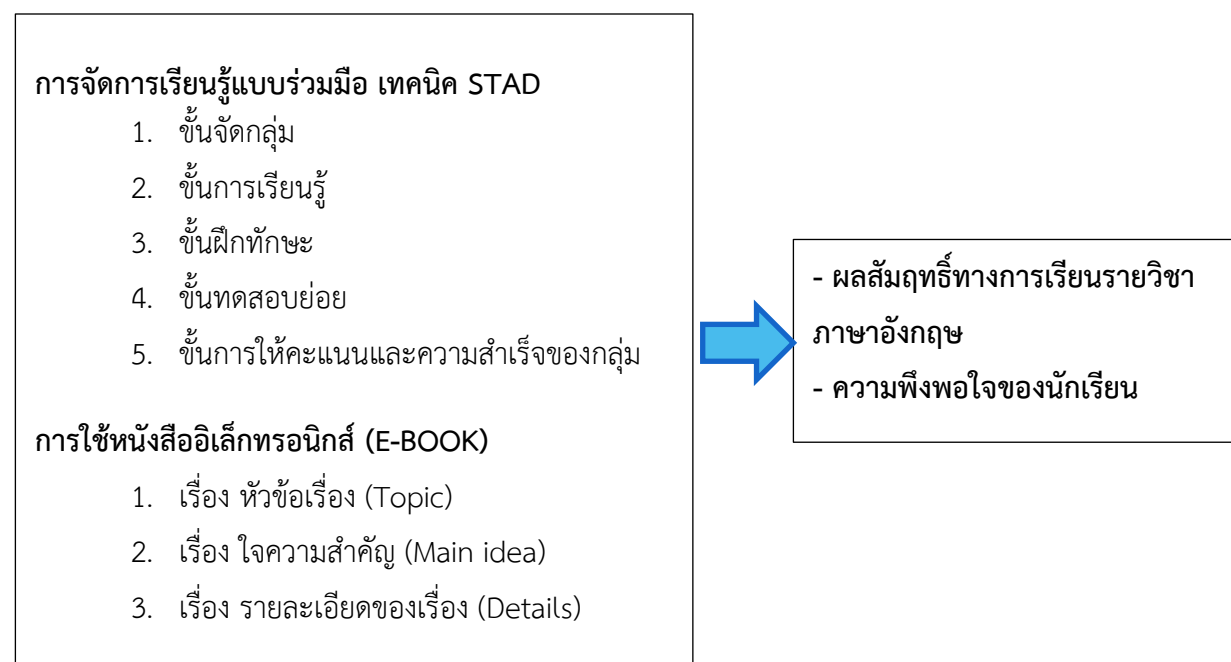
1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับโศภิตา เสนาธรรม (2564) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยสรุปได้ว่าเป็นกระบวนการเรียนที่ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม สร้างแรงจูงใจเพื่อบรรลุเป้าหมาย ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนด้วยเทคนิค STAD สูงขึ้นและพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ พัฒนาด้านคำศัพท์ การเขียน ทักษะการอธิบาย รวมถึงการสรุปใจความสำคัญ และ Fountas, I. C. and Pinnell, G. S. (1996) ได้กล่าวว่า หัวข้อ (topic) จาก ใจความสำคัญ (main idea) และ รายละเอียด (details) การระบุนใจความสำคัญเป็นการสรุปเนื้อหาสำคัญที่ครอบคลุมที่สุด ในขณะที่รายละเอียดเป็นข้อมูลที่ช่วยสนับสนุนและขยายความใจความหลัก การสอนในแนวคิดนี้เน้นการสอนผู้อ่านให้ใช้กลยุทธ์ต่างๆ เช่น การตั้งคำถาม การสรุป และการแยกแยะรายละเอียดที่สัมพันธ์กับ Robert E. Slavin (1978) ผู้อำนวยการโครงการศึกษาระดับประถมศึกษา ศูนย์วิจัยประสิทธิภาพการเรียนของผู้เรียนมีปัญหาทางด้านวิชาการแห่งมหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ สหรัฐอเมริกา Slavin ได้พัฒนาเทคนิคเทคนิค STAD (Student Teams-Achievement Division : STAD ขึ้น เพื่อแก้ปัญหาทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นทักษะการคิด การเรียนอย่างเป็นระบบ เป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับการเรียนเป็นกลุ่มและเป็นการสร้างสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และ Kennedy, G. E. and Fox, B. (2018) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้ที่ผ่านเทคโนโลยีและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ว่าเป็นสื่อดิจิทัลที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและเนื้อหาได้อย่างสะดวกสบายและรวดเร็ว หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถเชื่อมต่อกับสื่ออื่นๆ เช่น วิดีโอ เสียง หรือแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมผ่านการเชื่อมโยง การใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในบริบทการศึกษาช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์และสนับสนุนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านครูผู้สอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD และด้านการวัดและประเมินผลมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ เข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้มากยิ่งขึ้น และกิจกรรมที่หลากหลายช่วยพัฒนาทักษะการอ่าน นักเรียนสามารถทำตามขั้นตอนได้เป็นอย่างดี นักเรียนมีความสนใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) นักเรียนได้ฝึกการลำดับประเด็นสำคัญ นักเรียน

ได้ทำงานกลุ่ม ระดมความคิดร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน นักเรียนสามารถเชื่อมโยง สรุปความรู้ ภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น และได้รับความรู้ใหม่ๆ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง เป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษด้านการอ่านให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น และสามารถนำความรู้ภาษาอังกฤษไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ทั้งในด้านการศึกษาค้นคว้าในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ครูควรคอยสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนและคอยให้คำปรึกษาระหว่างการทำกิจกรรม
 - 1.2 ครูควรเตรียมสื่อ ตรวจสอบความพร้อมของวัสดุ อุปกรณ์ก่อนการจัดการเรียนรู้
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยประยุกต์ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD ร่วมกับการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) กับรายวิชาอื่น
 - 2.2 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมโดยประยุกต์ใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-BOOK) ร่วมกับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทีศนา แคมมณี. (2562). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภิตา เสนาธรรม. (2564). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Fountas, I. C. and Pinnell, G. S. (1996). Guided reading: Good first teaching for all children. Heinemann.
- Kennedy, G. E. and Fox, B. (2018). Digital learning and e-books in education. Educational Technology Press.
- Robert E. Slavin. (1978). STAD (Student Teams-Achievement Division: STAD). Journal of Research and Development in Education, 12(1), 39-49.

**แนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4
ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุราษฎร์ธานี เขต 3**

**A GUIDELINE TO ENCOURAGE LEARNING LOSS RECOVERY BASE ON THE FOUR
IDDHIPADA OF SCHOOLS CLUSTER IN PHRUPHI-KHUANSRI UNDER SURATTHANI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3**

¹ณัฐธิดา ตริพันธ์ Nattida Treephan

²พระครูพิจิตรศุภการ Phrakhruphichitsupakarn

³มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: nattida1211@gmail.com

Article Received: February 24, 2025. Revised: April 17, 2025. Accepted: April 22, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง 15 คน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างแนวทาง 5 คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การสนทนา และนำมาเขียนเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ พบว่า สถานศึกษาปรับหลักสูตร เพื่อรองรับผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ แต่ครูยังไม่ได้รับการอบรมที่เพียงพอทำให้เกิดความเข้าใจผิด ขาดความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ส่งผลให้การเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนไม่เต็มที่ ขาดระบบการจัดการข้อมูลที่ทันสมัย ผู้เรียนขาดความร่วมมือและความสนใจในกิจกรรม เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึง ทรัพยากร ทำให้บุคลากรและนักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง 2) ผลการศึกษาแนวทาง มีแนวทางการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ 7 มาตรการ ประกอบด้วย (1) ออกแบบกระบวนการจัดการ เรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน (2) เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา (3) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง (4) พัฒนาค้นสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยง ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา (5) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกาย และสุขภาพจิต (6) ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ (7) จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ ซึ่งประยุกต์ใช้กับหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย (1) ฉันทะ (ความพึงพอใจ) (2) วิริยะ (ความเพียรพยายาม) (3) จิตตะ (ความมุ่งมั่นเอาใจใส่) (4) วิมังสา (ความ

ใคร่ครวญในงานที่ทำ) และ 3) การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้จริง
คำสำคัญ: การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้, อิทธิบาท 4, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study the condition of learning loss recovery, 2) to study the strategies for promoting remedial learning loss recovery measures based on the Four Iddhipadā, 3) to propose strategies for promoting remedial learning loss recovery measures based on the Four Iddhipadā in the Phruphi-Khuansri network schools under the Surat Thani Primary Educational Service Area Office 3. This was qualitative research. The data were collected by in-depth interviews with 15 key informants, 5 experts and focus group by 7 qualified persons. The qualitative data were analyzed using content analysis and thematic analysis, followed by descriptive writing.

The results of the study were as follows: 1) The condition of learning loss recovery, founded that educational institutions had adjusted their curricula to accommodate students that learning loss. However, teachers had not received sufficient training, leading to misunderstandings. The lack of collaboration from all sectors had hindered access to external learning resources. Additionally, there was an absence of a modern data management system. The students were not engaging in learning activities, and there were still discrepancies in resource accessibility. These factors had hindered both educators and students from continuously developing their skills. 2) The study of strategies to promote learning loss recovery measures based on the Four Iddhipadā principles, identified 7 essential measures for recovering from learning loss: (1) Designing a new learning management process to respond to changing contexts and student needs. (2) Empowering the development of teachers and school administrators. (3) Fostering effective collaboration in learning management among schools, teachers, parents, communities, and all relevant sectors. (4) Developing a digital library for open learning and integrating educational information systems. (5) Cultivating a positive attitude towards learning and promoting students' well-being, Both physically and mentally. (6) Enhancing learning management through systematic and effective use of technology. (7) Providing welfare, ensuring safety, and boosting morale. These measures were aligned with the Four Iddhipadā, which included: (1) Chanda (Satisfaction), (2) Viriya (Effort), (3) Citta (Concentration), (4) Vimāṃsā (Reflection). 3) The presentation of guidelines for promoting revival measures for learning loss based on the Four Iddhipadā principles were found to be appropriate, feasible, and beneficial. It could be implemented in practice.

Keywords: Learning Loss Recovery, The Four Iddhipadā, Primary School

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์และเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศและสังคม ประเทศไทยจึงต้องปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ผู้เรียนสามารถแข่งขันและร่วมมือในระดับสากลได้อย่างสร้างสรรค์ การศึกษาที่เป็นประโยชน์ต้องสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมของท้องถิ่นได้ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามมาตรฐานการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีการวางแผนและประเมินผลที่สอดคล้องกัน ทั้งจากการสังเกตและการปฏิบัติจริง เพื่อสะท้อนความรู้ ความสามารถ และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงค่านิยมที่เหมาะสมแก่ผู้เรียน (พัชญ์พิชา จันทา, 2563)

ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ เป็นการเสื่อมถอยของความรู้ของผู้เรียนหรือการสูญเสียโอกาสทางการเรียนรู้ที่ควรได้รับในช่วงเวลาปกติของปีการศึกษา ซึ่งสามารถเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ต่างๆ เช่น การหยุดยาวของโรงเรียนในช่วงสถานการณ์โควิด-19 ที่ทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามปกติ ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ที่สะท้อนถึงการลดลงของผลการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ตามหลักสูตร ภาวะถดถอยเชิงคุณลักษณะการเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับการลดลงของความตั้งใจในการเรียน ความพยายาม และแรงจูงใจ รวมถึงการเกิดความเครียด ความวิตกกังวล การขาดทักษะทางสังคมและความเสี่ยงที่จะออกกลางคัน นอกจากนี้ ภาวะถดถอยยังมีผลกระทบต่อทักษะทางกายภาพ สุขภาพจิต และความเป็นอยู่ของผู้เรียนด้วย (อิทธิพัทธ์ สุตันทพรกุล และคณะ, 2564)

จากผลกระทบดังกล่าวได้มีการนำมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ 7 มาตรการ มาปรับใช้ในสถานศึกษา ได้แก่ 1) ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) พัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และ 7) จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565)

การจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาทักษะให้เยาวชนสามารถอยู่รอดในสังคมปัจจุบันและอนาคต จำเป็นต้องพัฒนาจิตสำนึกต่อโลกและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการรู้เท่าทันและการใช้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยการนำหลักธรรม "อิทธิบาท 4" มาใช้ในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ฉันทะ (ความพึงพอใจ) วิริยะ (ความเพียรพยายาม) จิตตะ (ความมุ่งมั่นเอาใจใส่) วิมังสา (ความใคร่ครวญในงานที่ทำ) หลักอิทธิบาท 4 นี้จะช่วยให้การศึกษาและการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ (พระจักร จกกวโร (เหมือนปิ่น), 2561)

โรงเรียนเครือข่ายพุทธิ-ควนศรี (2566) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบเดิมได้ ต้องปรับเปลี่ยนมาเป็นการเรียนออนไลน์ แต่ก็ยังไม่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดีขึ้นจึงได้มีการดำเนินโครงการควบคุมและเฝ้าระวังป้องกันโรคโควิด-19 โดยการอบรมสร้างความตระหนักแก่ผู้เรียนเกี่ยวกับการป้องกันโรค ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาชั่วคราวเท่านั้น เพื่อให้การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จำเป็นต้องนำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีเป้าหมายเพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนของโรงเรียนเครือข่ายพรพี-ควนศรี ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อมิให้ปัญหาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้สะสมมากยิ่งขึ้นจึงต้องการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนเครือข่ายพรพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ มี 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 แล้วนำไปสัมภาษณ์จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน ดำเนินการนำรายละเอียดจากการสัมภาษณ์มารวบรวมเรียบเรียง และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) พัฒนากล้องสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และ 7) จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อจัดทำร่างแนวทาง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ตรวจร่างแนวทางด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการ

คัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบประเมินการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งประกอบด้วย 7 มาตรการ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ (ความพึงพอใจ) 2) วิริยะ (ความเพียรพยายาม) 3) จิตตะ (ความมุ่งมั่นเอาใจใส่) 4) วิมังสา (ความใคร่ครวญในงานที่ทำ) ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบันทึกการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า โรงเรียนได้ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของบริบทและความต้องการของผู้เรียน โดยการปรับหลักสูตรเพื่อรองรับผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ผ่านการเชื่อมโยงเนื้อหากับชีวิตจริงและส่งเสริมการเรียนรู้แบบรายบุคคล ขณะเดียวกันก็มีการส่งเสริมการทำงานร่วมกันของครูและผู้เรียนผ่านกิจกรรมต่างๆ แต่ยังพบข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลาในการทำแผนพัฒนารายบุคคลและการขาดการอบรมครูในด้านการใช้เทคโนโลยีในการสอน โรงเรียนมีการพัฒนาครูและผู้บริหารอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมพลังในการใช้เทคนิคการสอนใหม่ๆ และการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน รวมถึงการสร้างช่องทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจของผู้เรียน แต่ยังมีข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูลและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ขาดเทคโนโลยี โรงเรียนพัฒนาค้นสื่อดิจิทัลเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนออนไลน์ได้ แต่ยังขาดการเผยแพร่ข้อมูลให้ผู้ปกครองเข้าถึง นอกจากนี้โรงเรียนยังส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยการจัดกิจกรรมสุขภาพจิต แต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการขาดความร่วมมือจากบางกลุ่มนักเรียนและครูที่ขาดทักษะในการให้คำปรึกษา ด้านการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยียังเผชิญกับปัญหาการขาดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญและงบประมาณจำกัด ด้านการจัดสวัสดิการและความปลอดภัยให้ครูยังมีปัญหาในการจัดอบรมความปลอดภัยอย่างต่อเนื่องและภาระงานที่สูงเกินไป จึงควรมีการอบรมและประเมินผลงานให้ชัดเจนเพื่อสร้างขวัญกำลังใจ

2. แนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วย 7 มาตรการ โดยประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ (ความพึงพอใจ มีใจรักในสิ่งที่ทำ) 2) วิริยะ (ความเพียรพยายาม ทำไปเรื่อยๆ จนประสบผลสำเร็จ) 3) จิตตะ (ความมุ่งมั่นเอาใจใส่ ตั้งใจทำด้วยปัญญา) และ 4) วิมังสา (ความใคร่ครวญในงานที่ทำ หาเหตุผลและตรวจสอบ รู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง) ได้แก่

2.1 ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน โดยจัดการประชุมครู เพื่อออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์และพิจารณาวิธีการแก้ไขปัญหาก็เหมาะสม และดำเนินการตามแผนการออกแบบ มีการบันทึกวิเคราะห์ข้อมูล และตรวจสอบประเมินผล จากนั้นจัดการประชุม (PLC) ร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์

2.2 เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ซึ่งจะประเมินครูก่อนการอบรมเพื่อวิเคราะห์จุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาเพื่อกำหนดขอบข่ายที่จะใช้เป็นเนื้อหาในการอบรม จากนั้นดำเนินการอบรม สะท้อนผลหลังจากจบกิจกรรม และมีการประเมินครูหลังการอบรม

2.3 สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยจัดการประชุม เพื่อสร้างเครือข่าย จากนั้นนำเสนอข้อมูล และสภาพปัญหา เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนนำเสนอบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน กำหนดบทบาทและหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน และมีปฏิทินกำกับ ช่วยในการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

2.4 พัฒนาลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา มีการวางแผนการจัดสรรงบประมาณ ค้นหาและเลือกใช้แหล่งสื่อดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่เหมาะสม นำสื่อดิจิทัล มาใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สร้างคู่มือการใช้สื่อดิจิทัลสำหรับผู้ปกครอง และรายงานผลการใช้สื่อดิจิทัล

2.5 สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต โดยมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนในการฟื้นฟูสุขภาพกายและจิตให้กับผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมโดยให้เครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วม จากนั้นกำกับ ติดตาม ประเมินผล และปรับแผนการเรียนรู้ให้เหมาะสม

2.6 ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยประชุมการจัดวางระบบในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการเปิดช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย สนับสนุนงบประมาณในการจัดสรรสัญญาณอินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์สื่อสารที่พร้อมใช้งาน และคอยติดตาม ดูแลบำรุงรักษาอุปกรณ์เครื่องมือ

2.7 จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ โดยจัดการประชุมครู เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันร่วมกันทำข้อตกลงกับครูทุกคนในโรงเรียนและเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน จากนั้น ประเมินผลตามเกณฑ์ที่กำหนด จัดกระบวนการ PLC โดยให้ผู้ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้นำในการ PLC และ ประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการยกย่อง

3. การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยจัดการสนทนากลุ่มด้วยรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google Meet ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ของโรงเรียนเครือข่ายพรพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า โรงเรียนได้ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่เพื่อรองรับผู้เรียนที่มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ โดยเชื่อมโยงเนื้อหาบทชีวิตจริง ส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคลและการทำงานร่วมกัน แต่ยังมีปัญหาเรื่องการอบรมครูและการใช้เทคโนโลยี การมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนช่วยให้กิจกรรมตรงความต้องการของผู้เรียน แต่ยังขาดความร่วมมือในบางส่วน การพัฒนาลังสื่อดิจิทัลและสุขภาวะผู้เรียนยังไม่เต็มประสิทธิภาพเนื่องจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากร สถานศึกษาควรฝึกอบรมครู ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี และสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อการเรียนรู้ นอกจากนี้ การยกระดับการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น และการจัดสวัสดิการที่โปร่งใสและต่อเนื่องจะช่วยสร้างขวัญกำลังใจให้ครูและบุคลากร การฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการ

เรียนรู้ประกอบด้วย 7 มาตรการ เป็นไปตามแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่ได้กำหนดว่า มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ประกอบด้วย 7 มาตรการ ได้แก่ 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) พัฒนาค้นคว้าสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิด และเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และ 7) จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของวรวิญญา ประพันธ์ (2566) ที่พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยรวม 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ และความต้องการจำเป็นในการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมจัดการเรียนรู้ของครูการส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ 2) แนวการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียน มีองค์ประกอบ 4 ด้าน มีแนวทาง 26 แนวทาง ได้แก่ ด้านการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้มี 8 แนวทาง ด้านการส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน มี 6 แนวทาง ด้านการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมจัดการเรียนรู้ของครูมี 6 แนวทาง และด้านการออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และรูปแบบการสอนใหม่ มี 6 แนวทาง โดยแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้โดยรวมมีความเหมาะสมระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาแนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 ระดับมากที่สุด

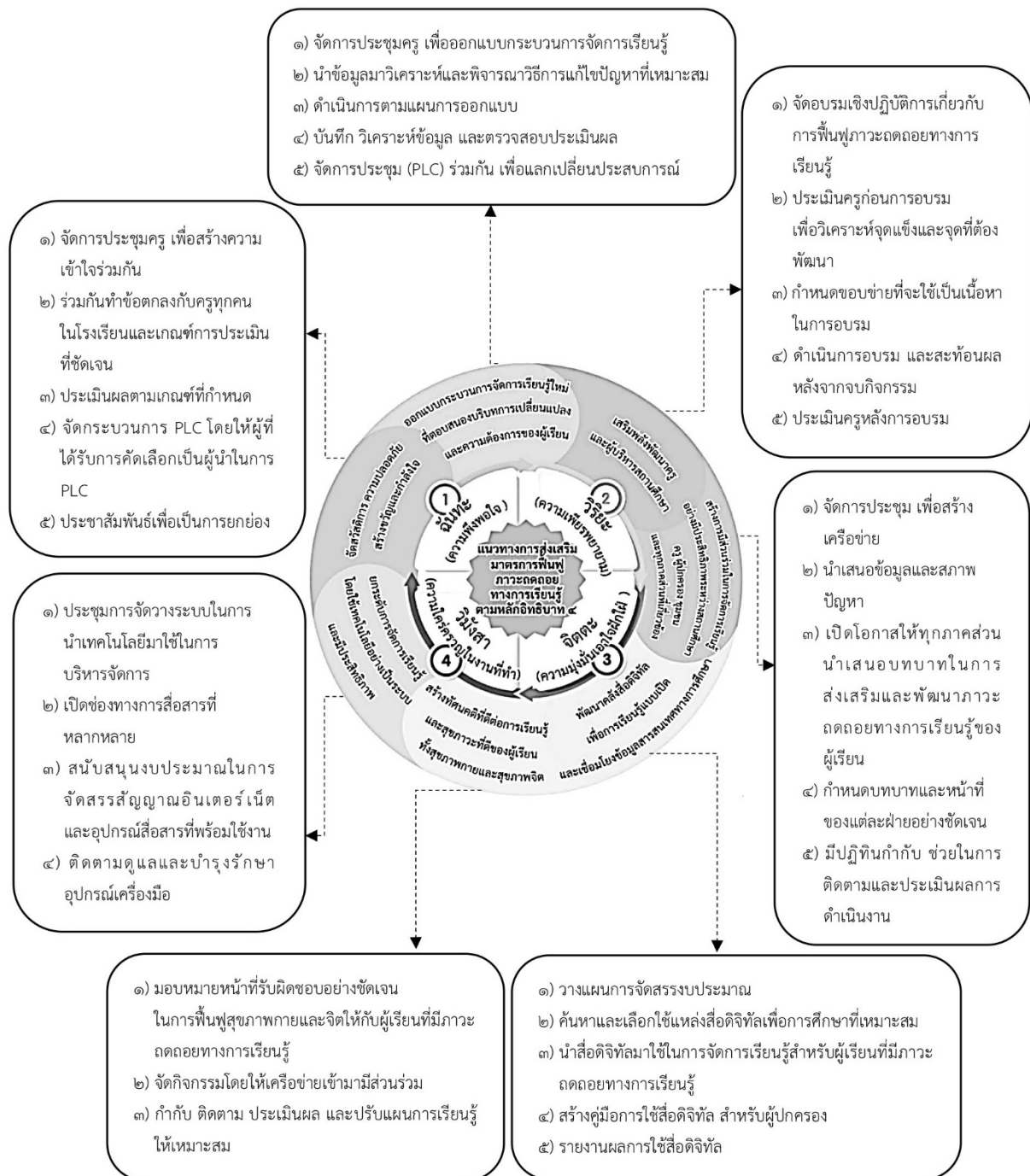
2. ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ประกอบด้วย 7 มาตรการ ได้แก่ 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) พัฒนาค้นคว้าสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และ 7) จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) ซึ่งการที่จะดำเนินงานให้สำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายผู้บริหาร ครู และบุคลากร จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ดีใช้ในการดำเนินงานฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ คือ หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ หมายถึง ความพึงพอใจ ความมีใจรักใคร่สิ่งที่ทำและพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จอยากให้งานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุ 2) วิริยะ หมายถึง ความเพียรพยายาม ความอดทนอดกลั้นบากบั่นก้าวไปใฝ่สู่มุ่งมั่นไม่ย่อท้อไม่ย่อถอยต่ออุปสรรคต่างๆ และความยากลำบาก กล้าทำ ทำไปเรื่อยๆ จนประสบผลสำเร็จ 3) จิตตะ หมายถึง ความมุ่งมั่นเอาใจใส่ฝักใฝ่ ความมีจิตผูกพันจดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้นไม่ปล่อยไม่ห่างไปไหน ทำด้วยปัญญา รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ

ตรวจหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ และ 4) วิมังสา หมายถึง ความใคร่ครวญในงานที่ทำ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบ รู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง สอดส่องในเหตุและผลแห่งความสำเร็จ สอดคล้องกับพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2551) ได้กล่าวว่า อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ ซึ่งจำแนกไว้ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ฉันทะ หมายถึง ความพอใจในฐานะที่เป็นสิ่งที่ตนว่าดีที่สุด ถูกต้องแล้ว ก็ลงมือทำด้วยความรัก ความพอใจของตน 2) วิริยะ หมายถึง ความพากเพียรพยายาม หมายถึง การทำที่ติดต่อกันไม่ขาดตอนเป็นระยะยาวจนประสบความสำเร็จ คำนี้มีความหมายของคำว่า กล้าทำ ทำไปเรื่อยๆ จนประสบผลสำเร็จ 3) จิตตะ หมายถึง ความไม่ทอดทิ้งสิ่งนั้น ไปจากความรู้สึกของตัว ควรทำตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้บรรลุเป้าหมาย 4) วิมังสา หมายถึง ความสอดส่องในเหตุและผลแห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้งยิ่งๆ ขึ้นไปตลอดเวลา มีความหมายที่ตรงกับ คำว่าปัญญามีความรอบรู้ อย่างรอบครอบเต็มที่

3. จากผลการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพุทธิ-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ทุกองค์ประกอบ ซึ่งการที่จะดำเนินงานให้สำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายผู้บริหาร ครู และบุคลากร จะต้องร่วมมือกันและคำนึงถึงหลักคุณธรรมที่นำมาใช้ประกอบกับ 7 มาตรการ ได้แก่ 1) การออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) พัฒนาล้างสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 7) จัดสวัสดิการ ความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) ซึ่งการนำหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการกับการดำเนินงานสอดคล้องกับแนวคิดของสุทธิพงษ์ ศรีวิชัย (2550) ที่ได้กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท 4 มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะว่าการฝึกหัดคนให้มีคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทธรรม 4 นี้จัดเป็นการใช้ปัญญาในการพิจารณาหาเหตุผล และกระบวนการทำงาน โดยวิมังสาเป็นผลของจิตตะ คือ เมื่อตรวจตราดูแล้วเห็นว่า การทำงานของตนยังบกพร่องอยู่หรือผิดวัตถุประสงค์ อีกอย่างหนึ่งคือพิจารณาหาเหตุผลในการทำงานตามขั้นตอนงานที่ลงมือทำแล้วนั้นได้ผลเป็นขั้นๆ อย่างไร เป็นการทบทวนผลว่าเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่ถ้าได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือได้ผลที่ไม่พึงปรารถนาจัดการแก้ไขหรือปรับปรุงตามกระบวนการอิทธิบาท 4 นั้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของชนกนาฏ ยิ่งอุปการ และจิตตินันท์ บุญสิทธิกุล (2561) ที่พบว่า 1) ภายหลังการทดลองนักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 ต่อการเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค สามารถเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) นักเรียนกลุ่มทดลอง มีคะแนนจากแบบวัดความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคภายหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 ต่อการเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค สามารถเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคกับนักเรียนกลุ่มทดลองได้มากกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัย คือ แนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 โดยสรุปองค์ความรู้การวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลัก อิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ดังนี้ แนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนเครือข่ายพรุพี-ควนศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มีการดำเนินงาน 7 มาตรการ ประกอบด้วย 1) ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ใหม่ที่ตอบสนองบริบทการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของผู้เรียน 2) เสริมพลังพัฒนาครู และผู้บริหารสถานศึกษา 3) สร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพระหว่างสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) พัฒนาค้นสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิดและเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 5) สร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้และสุขภาวะที่ดีของผู้เรียนทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต 6) ยกระดับการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 7) จัดสวัสดิการความปลอดภัย สร้างขวัญและกำลังใจ โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ คือ หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ ความพึงพอใจ ความมีใจรักใคร่สิ่งที่ทำและพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้นๆ ให้สำเร็จอยากทำงานนั้นหรือสิ่งนั้นบรรลุ 2) วิริยะ ความเพียรพยายาม ความอาจหาญกล้า กล้าบากบั่นก้าวไปสู่มิยอมท้อหว่นไหวกลัวต่ออุปสรรคต่างๆ และความยากลำบาก กล้าทำทำไปเรื่อยๆ จนประสบผลสำเร็จ 3) จิตตะ ความมุ่งมั่นเอาใจฝักใฝ่ ความมีจิตผูกพันจดจ่อเฝ้าคิดเรื่องนั้นใจอยู่กับงานนั้นไม่ปล่อยไม่ห่างไปไหน ทำด้วยปัญญา รู้จักพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ 4) วิมังสา ความใคร่ครวญในงานที่ทำ การใช้ปัญญาพิจารณา หมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบ รู้จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง สอดส่องในเหตุและผลแห่งความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามบริบทของสถานศึกษา
 - 1.2 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการนำหลักอิทธิบาท 4 มาปรับใช้ในการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้
 - 1.3 สถานศึกษาควรมีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาทักษะการทำงานให้กับผู้รับผิดชอบการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไขพัฒนา ให้เกิดความต่อเนื่อง
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องรูปแบบและการประเมินผลการวิจัย เรื่องแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของสถานศึกษาอื่น
 - 2.2 ควรศึกษาปัจจัยการเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ และแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามลักษณะบริบทของสถานศึกษาต่างเครือข่าย
 - 2.3 ควรมีการวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมมาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ระดับเขตพื้นที่ เพื่อดำเนินการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ตามหลักอิทธิบาท 4 ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชนกนาฏ ยิ่งอุปการ และจิตตินันท์ บุญสุธิกุล. (2561). ผลของกิจกรรมแนะแนวตามหลักอิทธิบาท 4 ต่อการเพิ่มความคิดเชิงบวกและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจรัสพิชากร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 29(2), 76-85.
- พระจักร จกกวโร (เหมือนปิ่น). (2561). การจัดการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 25. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2551). ทำอย่างไรจึงจะเรียนเก่ง. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชัญพิชา จันทา. (2563). แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- โรงเรียนวัดควนศรี. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปี ปีการศึกษา 2566. สุราษฎร์ธานี: โรงเรียนวัดควนศรี.
- วรัญญา ประพันธ์. (2566). แนวทางการลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้. สมุทรปราการ: เอส. บี.เค.การพิมพ์.
- สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. (2550). หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์. ใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล และคณะ. (2564). การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19: สภาพการณ์บทเรียนและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. รายงานวิจัย. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

การพัฒนาโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้
โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถ
ในการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
THE DEVELOPMENT OF MOTION GRAPHIC ON COMPUTATIONAL THINKING
WITH USING PROBLEM-BASED LEARNING TO ENHANCE ABILITY OF SOLVING
PROBLEMS AND COLLABORATING OF MATHAYOMSUKSA TWO STUDENTS

¹ยศธร เวียงพระปรก Yosathorn Wiengpraprok

²สุติเทพ ศิริพิพัฒน์กุล Sutitthep Siripipattanakoon ³วตสาดรี ดิถียนต์ Watsatree Diteeyont

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author E-mail: yosathorn.wi@ku.th

Article Received: February 14, 2025. Revised: April 15, 2025. Accepted: April 27, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ 2) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบความรู้ก่อนเรียนและผลสัมฤทธิ์ เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ 3) เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 4) เพื่อศึกษาความสามารถในการทำงานเป็นทีมหลังเรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน และ 5) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลองโดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 664 คน มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 36 คน 1 ห้องเรียน โดยวิธีการสุ่มแบบยกลกลุ่ม (Cluster Sampling) มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยโมชันกราฟิก สื่อโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ แบบทดสอบก่อนเรียนและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา แบบประเมินตนเองที่มีต่อความสามารถในการทำงานเป็นทีม แบบสอบถามความพึงพอใจ และการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test for one sample

ผลการวิจัยพบว่า 1) โมชันกราฟิก เรื่องแนวคิดเชิงคำนวณ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมากและมีประสิทธิภาพซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์เท่ากับ 82.41/82.22 2) คะแนนผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ความสามารถในการแก้ปัญหานักเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 4) ความสามารถในการทำงานของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 5) ความพึงพอใจในภาพรวมของนักเรียนต่อโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน อยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: โมชันกราฟิก, แนวคิดเชิงคำนวณ, กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน, ความสามารถในการแก้ปัญหา, ความสามารถในการทำงานเป็นทีม

Abstract

The purposes of this research were 1) To develop Motion graphic on computational thinking 2) To compare the pretest and posttest results on computational thinking 3) To study the ability of solving problems after being taught with Motion graphic on computational thinking 4) To study the ability of students' collaboration after being taught Motion graphics on computational thinking and 5) To study students' satisfaction towards using Motion graphic on computational thinking to enhance the ability of solving problems and collaborating as a teamwork. This is an experimental research. The population used in this research is 664 Mathayom 2 students, with a sample of 36 people in 1 classroom by cluster sampling. The research instruments are: a lesson plan with motion graphics, motion graphics media on computational thinking, a pre-test and an achievement test, a problem-solving ability test, a self-evaluation of teamwork ability, a satisfaction questionnaire, and data analysis using percentages, means, standard deviations, and a t-test for one sample.

The results were as follow: 1) Motion graphic quality evaluation was 82.41/82.22 2) The students' posttest were higher than before being taught at 0.01 level of statistical significance 3) The students' ability of solving problems was higher than 75 percent criterion 4) The students' ability of collaboration after being taught was higher than before being taught at 0.01 level of statistical significance and 5) The students' satisfaction to Motion graphic on computational thinking with using problem-based learning was at the highest level.

Keywords: Motion Graphic, Computational Thinking, Problem-based Learning, Ability of Solving Problems, Ability of Collaborating

บทนำ

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและดิจิทัลอย่างรวดเร็ว (Digital Disruption) เป็นการเปลี่ยนแปลงจากสังคมอนาล็อกสู่สังคมดิจิทัล ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีแนวโน้มที่การจัดการศึกษาจะเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสถานศึกษาจะต้องมีการปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และสามารถตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยการนำเทคโนโลยีและสื่อต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนั้น การจัดการศึกษาจะต้องมีการปรับปรุงหลักสูตร และรูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น มีความหลากหลาย เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) จึงมีการกำหนดสาระสำคัญในการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณให้เรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิดเชิงคำนวณ การคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ ประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการแก้ปัญหาที่พบในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

การจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาการคำนวณ มีเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนกล่าวคือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถใช้ทักษะการคิดเชิงคำนวณในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ มีทักษะในการค้นหาข้อมูลหรือสารสนเทศ ประเมิน จัดการ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำสารสนเทศไปใช้ในการแก้ปัญหา สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ สื่อดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง การทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือสังคม และสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างปลอดภัย รู้เท่าทัน มีความรับผิดชอบมีจริยธรรม (วัชรพัฒน์ ศรีคำเวียง, 2561) จากเดิมการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับวิทยาการคำนวณคือการเรียนการสอนในรายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้รายวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นสาระเกี่ยวกับกระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศ การติดต่อสื่อสาร การค้นหาข้อมูล การใช้ข้อมูลและสารสนเทศ การแก้ปัญหาหรือการสร้างงาน คุณค่าและผลกระทบของเทคโนโลยีและการสื่อสาร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบัน การเรียนการสอนแบบเดิมในรายวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสารจึงไม่เพียงพอต่อการพัฒนาผู้เรียนในด้านการคิดเชิงคำนวณ และการประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์หรือวิทยาการคำนวณในการแก้ไขปัญหาในชีวิตจริง

สื่อการสอน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น ช่วยเสริมลักษณะที่ดีในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ดังนั้น จึงสมควรนำเอาเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ซึ่งสื่อการเรียนการสอนที่ได้รับการยอมรับจากบุคคลในวงการการศึกษา คือ การนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการเรียนการสอนสามารถนำเสนอเนื้อหาได้หลากหลาย ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์เกิดขึ้นในขณะที่ผู้เรียนทำการเรียนกับบทเรียนคอมพิวเตอร์ ผู้เรียนจะมีการตอบสนองหรือโต้ตอบตลอดเวลา ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ (กิตานันท์ มลิทอง, 2543) ซึ่งโมชันกราฟิก เกิดจากการผสมคำ 2 คำ คือ โมชัน (Motion) ที่หมายถึงเคลื่อนไหว และคำว่า กราฟิก (Graphic) หมายถึง ภาพ ซึ่งภาพในที่นี้เป็นไปได้หลายอย่างไม่ใช่แค่เพียง ภาพถ่าย เท่านั้น แต่รวมไปถึงภาพการ์ตูน รูปสี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม เส้น ทุกอย่างล้วนนับเป็นภาพกราฟิกได้หมด เมื่อสองคำนี้มารวมกันเป็นคำว่า โมชันกราฟิก จะให้ความหมายง่ายๆ ว่า ภาพกราฟิกแบบเคลื่อนไหวนั่นเอง โดยโมชันกราฟิกจะเป็นการนำกราฟิกต่างๆ มาขยับและเคลื่อนไหว ให้เกิดความน่าสนใจ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสนุกสนานให้กับงานกราฟิกที่เป็นภาพนิ่งและบอกเล่าเรื่องราวข้อมูลต่างๆ ได้เป็นอย่างดี (จรงค์ เทศนา, 2560)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยต้องการให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ซึ่งผู้วิจัยมีแนวคิดที่จะพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีม ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชลกันยานุกูล จังหวัดชลบุรี โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนเรียนรู้จากการเรียนโดยการจัดการเรียนรู้จะแบ่งนักเรียนทำงานเป็นกลุ่มเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา โดยบูรณาการความรู้ที่ต้องการให้นักเรียนได้รับร่วมกับการแก้ปัญหา ปัญหาที่ใช้มีลักษณะเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันหรือมีความสัมพันธ์กับนักเรียน (Gallagher, 1997) ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหา เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ที่เป็นกระบวนการวิเคราะห์ปัญหา เพื่อให้ได้แนวทางหาคำตอบอย่างเป็นขั้นตอนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้โดยบุคคลหรือคอมพิวเตอร์อย่างถูกต้อง การคิดเชิงคำนวณ

เป็นกระบวนการแก้ปัญหาในหลากหลายลักษณะ เช่น การจัดลำดับเชิงตรรกศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูล และการสร้างสรรค์วิธีแก้ปัญหาไปทีละขั้น รวมทั้งการย่อยปัญหาที่ช่วยให้รับมือกับปัญหาที่ซับซ้อนหรือมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดได้วิธีคิดเชิงคำนวณ จะช่วยให้ปัญหาที่ซับซ้อนเข้าใจได้ง่ายขึ้น เป็นทักษะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อทุกๆ สาขาวิชา และทุกเรื่องในชีวิตประจำวันซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการคิดให้เหมือนคอมพิวเตอร์แต่เป็นกระบวนการคิดแก้ปัญหาของมนุษย์เพื่อสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงานและช่วยแก้ปัญหาตามที่เรต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล, 2563) โดยนักเรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีมผ่านการลงมือวางแผน และปฏิบัติจริงทั้งการทำงานกลุ่มและการทำงานเป็นรายบุคคล โดยส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาการคำนวณเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบความรู้ก่อนเรียนและผลสัมฤทธิ์การรับชมสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ
4. เพื่อศึกษาความสามารถในการทำงานเป็นทีมหลังเรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ
5. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชลกันยานุกูล ตำบลบางปลาสร้อย อำเภอมือซบชลบุรี จังหวัดชลบุรี 17 ห้อง จำนวน 664 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนชลกันยานุกูล จำนวน 36 คน 1 ห้องเรียน โดยวิธีการสุ่มแบบยกลกลุ่ม (Cluster Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
 - 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีม โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) สาระเทคโนโลยี 2) ศึกษาเนื้อหาวิชา วิทยาการคำนวณ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 3) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 4) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) 6 ขั้นตอน 5) ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบกับแผนการจัดการเรียนรู้ 6) ปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้ในด้านเนื้อหา แบบทดสอบก่อนเรียนและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจนได้แผนการจัดการเรียนรู้ และนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้

2.2 สื่อโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ผู้วิจัยได้ออกแบบสื่อตามหลักการออกแบบ ADDIE โดยกำหนดขั้นตอนในการพัฒนาสื่อโมชันกราฟิกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ (A : Analysis) 2) การออกแบบ (D : Design) 3) การพัฒนา (D : Development) 4) การนำไปใช้ (I : Implementation) 5) การประเมินผล (E : Evaluation) และกำหนดขั้นตอนการสร้างแบบประเมินคุณภาพสื่อ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร รายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินคุณภาพสื่อ 2) สร้างแบบประเมินคุณภาพสื่อโดยใช้แบบประเมินคุณภาพเป็นแบบมาตราส่วนประกอบค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท 3) นำแบบประเมินคุณภาพสื่อเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ แนะนำ เพื่อปรับปรุงแก้ไขสื่อโมชันกราฟิกตามคำแนะนำ 4) นำแบบประเมินคุณภาพสื่อส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ 5) นำผลการประเมินคุณภาพสื่อของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาทำการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบคุณภาพของสื่อโมชันกราฟิก

2.3 แบบทดสอบก่อนเรียนและแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบ 2) ศึกษาพร้อมวิเคราะห์เนื้อหา เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ 3) สร้างแบบทดสอบ เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ จำนวน 20 ข้อ ให้ครอบคลุมเนื้อหา 4) แบบทดสอบ เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำมาปรับปรุง 5) นำแบบทดสอบให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบทดสอบ กับวัตถุประสงค์ IOC พร้อมนำกลับมาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.4 แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา แบบอัตนัย โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีในการวัดและประเมินผลความสามารถในการแก้ปัญหา 2) สร้างแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา แบบอัตนัย 3) นำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำมาปรับปรุง 4) นำแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความสอดคล้อง IOC พร้อมนำกลับมาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.5 แบบประเมินตนเองที่มีต่อความสามารถในการทำงานเป็นทีม โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีในการวัดและประเมินผลความสามารถในการทำงานเป็นทีม 2) สร้างแบบประเมินตนเองที่มีต่อความสามารถในการทำงานเป็นทีม 3) นำแบบประเมินตนเองที่มีต่อความสามารถในการทำงานเป็นทีม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำมาปรับปรุง 4) นำแบบประเมินตนเองที่มีต่อความสามารถในการทำงานเป็นทีมให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาข้อคำถาม พร้อมนำกลับมาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.6 แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนรู้ด้วยสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม โดยมีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีในการวัดและสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ 2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียน 3) กำหนดเกณฑ์การประเมินความพึงพอใจโดยใช้แบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของบุญชม ศรีสะอาด (2543) ซึ่งมี 5 ระดับ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำมาปรับปรุง 5) นำแบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาข้อคำถาม พร้อมนำกลับมาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ติดต่อโรงเรียน 2) ปฐมนิเทศชี้แจงรายละเอียดการวิจัย 3) นักเรียนทำข้อสอบ Pretest 4) แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4 คน 5) ทำการทดลองเป็นเวลา 2 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ชั่วโมง 6) นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 7)

นักเรียนทำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา 8) นักเรียนทำแบบประเมินความสามารถในการทำงานเป็นทีม 9) นักเรียนแบบสอบถามความพึงพอใจ 10) นำคะแนนทั้งหมดไปวิเคราะห์ค่าทางสถิติและสรุปผลการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การหาคุณภาพของโมชันกราฟิก สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดัชนีความสอดคล้องความเที่ยงตรงของข้อสอบ IOC

4.2 การหาประสิทธิภาพของโมชันกราฟิก สถิติที่ใช้ ได้แก่ ใช้เกณฑ์ 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)

4.3 การหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ

4.4 การหาค่าความสามารถในการแก้ปัญหา สถิติที่ใช้ ได้แก่ สมมุติฐาน t-test for one sample (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2550)

4.5 การหาค่าความสามารถในการทำงานเป็นทีม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ

4.6 การวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สรุปผลดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่มทดลองใช้

รายการประเมิน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ
คะแนนแบบฝึกหัดระหว่างเรียน(E_1)	24	19.78	82.41
คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(E_2)	20	16.44	82.22

จากตารางที่ 1 พบว่า การทดลองกับกลุ่มทดลองใช้โดยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 36 คน เรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ผลปรากฏว่านักเรียนได้คะแนนแบบฝึกหัดระหว่างเรียน มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 82.41 และได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 82.22 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ E_1/E_2 ที่กำหนดเกณฑ์ 80/80 แสดงว่า โมชันกราฟิกเรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม สามารถนำไปใช้สอนได้

2. ผลเปรียบเทียบคะแนนทดสอบความรู้ก่อนเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 สรุปผลดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังเรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงาน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
คะแนนก่อนเรียน	36	20	10.92	1.92	-15.061	.000
คะแนนผลสัมฤทธิ์	36	20	16.25	1.59		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม โดยคะแนนก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ย 10.92 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 54.58 และนักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าเฉลี่ย 16.25 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.25 โดยคะแนนก่อนเรียนมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.92 คิดเป็นร้อยละ 54.58 และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.59 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 81.25 และคะแนนผลต่างของคะแนนก่อนเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.12 คิดเป็นร้อยละ 10.62

3. ผลศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลในการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม

นักเรียน คนที่	ความสามารถการแก้ปัญหา		ความหมายเกณฑ์ การประเมินผล	เกณฑ์ร้อยละ 75	
	คะแนน(12)	คะแนนร้อยละ		ผ่านเกณฑ์	ไม่ผ่านเกณฑ์
$\bar{X}$	10.06	83.80	ดีเยี่ยม	88.89	11.11
S.D.	1.45	12.11		0.319	

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลในการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาทางของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการเรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม มีนักเรียนที่ได้เกณฑ์การประเมินอยู่ในเกณฑ์ ดีเยี่ยม 25 คน ดีมาก 7 คน ค่อนข้างดี 1 คน และพอใช้ 3 คน ผลสรุปอยู่ในเกณฑ์ ดีเยี่ยม และมีนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 88.89 ของนักเรียนทั้งหมด และนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 ของนักเรียนทั้งหมด

4. ผลศึกษาความสามารถในการทำงานเป็นทีมหลังเรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการทำงานเป็นทีมก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม

คะแนนความสามารถในการทำงานเป็นทีม	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	36	39.03	4.09	-15.313	.000
หลังเรียน	36	46.78	4.59		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการทำงานเป็นทีมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการทำงานเป็นทีมหลังเรียน เท่ากับ 46.78 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 4.59 ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5. ผลความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้การพัฒนาโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้การพัฒนาโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
งานกลุ่มที่ได้รับมอบหมายมีความเหมาะสม	4.78	0.48	มากที่สุด
ตัวอักษรที่นำมาใช้มีความเหมาะสม	4.75	0.50	มากที่สุด
การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียน	4.75	0.44	มากที่สุด
โทนสีของโมชันกราฟิกมีความเหมาะสม	4.72	0.57	มากที่สุด
เสียงดนตรีประกอบมีความเหมาะสม	4.72	0.57	มากที่สุด
สื่อโมชันกราฟิกอธิบายเนื้อหาเข้าใจง่าย	4.67	0.53	มากที่สุด
เนื้อหามีความสอดคล้องกับบทเรียน	4.67	0.53	มากที่สุด
ภาพที่นำมาประกอบมีสอดคล้องกับบทเรียน	4.67	0.53	มากที่สุด
เสียงบรรยาย และจังหวะในการพูดมีความเหมาะสม	4.61	0.60	มากที่สุด
สื่อโมชันกราฟิกสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียน	4.58	0.65	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.69	0.54	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ผลความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการใช้การพัฒนาโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 36 คน พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในทุกรายการประเมิน มีคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากับ 4.69 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายการประเมิน 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) งานกลุ่มที่ได้รับมอบหมายมีความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78, 2) ตัวอักษรที่นำมาใช้มีความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.75, 3) โทนสีของโมชันกราฟิกมีความเหมาะสม และ เสียงดนตรีประกอบมีความเหมาะสม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาโมชันกราฟิก เรื่องแนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) มีค่าผลประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.41/82.22 จึงถือได้ว่าเป็นไปตามที่กำหนดประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 ที่กำหนดคือ 80/80 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การออกแบบโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) มีการศึกษาข้อมูล และการบวนการที่เกี่ยวข้อง ตามรูปแบบ ADDIE MODEL โดยเริ่มจากการวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ ผู้เรียน และสภาพปัญหาจากการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา โดยได้ทำการออกแบบและพัฒนาตามหลัก 3P ของอินโฟกราฟิกไทยแลนด์ (2557) ผสมกับศึกษาและวางแผนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ซึ่งได้ตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและหาประสิทธิภาพแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาพร บ่อมกระโทก (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดเกาะสุวรรณาราม มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.50/86.72 นักเรียนมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและก่อนเรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีมของนักเรียน มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้โมชันกราฟิก ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) ทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย เนื่องจากสื่อโมชันกราฟิกมีสีสัน การเคลื่อนไหว และเสียงประกอบที่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชา กำเนิดคำ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง การป้องกันโรคอ้วนลงพุง สำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยมีคะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังเรียนด้วยสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง การป้องกันโรคอ้วนลงพุง สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการวิเคราะห์คะแนนจากแบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหา หลังเรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีมของนักเรียน พบว่ามีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด แสดงให้เห็นว่า นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้หลักแนวคิดเชิงคำนวณในการออกแบบวิธีการแก้ปัญหา และกระบวนการแก้ปัญหาจากการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 81.25 ซึ่ง

สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือ ร้อยละ 75 เนื่องจากสื่อ โมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ที่นำมาใช้เป็นสื่อที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน เนื่องจากในขั้นตอนการศึกษาความรู้เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ สื่อโมชันกราฟิกมีภาพกราฟิกที่เคลื่อนไหว สีสันสดใส และเสียงประกอบที่น่าสนใจ ซึ่งส่งผลต่อการอยากเรียนรู้ที่จะประยุกต์ใช้แนวคิดเชิงคำนวณในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ปัญหาต่างๆ และเมื่อใช้ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่ส่งเสริมกระบวนการทำงานกลุ่ม โดยมีการแบ่งบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในการรับผิดชอบศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและการแก้ปัญหา รวมถึงได้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากข้อมูลที่ได้ศึกษาค้นคว้า และร่วมกันหาข้อสรุปของกลุ่มในขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้ และขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนสรุปและประเมินคำตอบ นอกจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันภายในกลุ่ม ยังได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างกลุ่มในขั้นตอนที่ 6 ขั้นตอนนำเสนอและประเมินผลงาน โดยครูมีหน้าที่เพียงอำนวยความสะดวกและคอยแนะนำขั้นตอนการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุการ์ตนี พิชสิงห์ (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีคะแนนการคิดเชิงคำนวณในการเรียนรู้ช่วงที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 71.64 และในช่วงการเรียนรู้ที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 72.31 ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยร้อยละของทั้ง 2 ช่วง พบว่า นักเรียนมีคะแนนการคิดเชิงคำนวณเฉลี่ยเท่ากับ เกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็มทั้งหมด

4. ผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการทำงานเป็นทีมก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีมของนักเรียน โดยคะแนนความสามารถในการทำงานเป็นทีมสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่า การเรียนรู้ด้วยโมชันกราฟิก ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) ทำให้นักเรียนเกิดกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม จากขั้นตอนสังเคราะห์ความรู้ และขั้นตอนสรุปและประเมินคำตอบ เนื่องจากมีการแบ่งหน้าที่และบทบาทของสมาชิกของกลุ่ม ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อมาประกอบการสังเคราะห์ที่สมาชิกทุกคนต้องมาช่วยกันอภิปราย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในประเด็นที่ตนเองได้ไปศึกษาค้นคว้า โดยในขั้นตอนนี้จะต้องมีความกล้าที่จะนำเสนอ และยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกในประเด็นต่างๆ รวมถึงช่วยกันสรุปประเด็น และประเมินคำตอบในการแก้ปัญหาของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนพดล แสงทอง (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผลของการใช้โมบายแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา ร่วมกับเทคนิคจิกซอร์ที่มีต่อการทำงาน ร่วมกันสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยทักษะการทำงานร่วมกันหลังเรียนสูงกว่ากลุ่มผู้เรียนที่ใช้เทคนิคจิกซอร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05

5. ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการเรียนรู้ด้วย โมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีมของนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.69 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยโมชันกราฟิกเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจการเรียนรู้ผ่านทางภาพกราฟิกที่มีการเคลื่อนไหว สีสันสวยงาม มีดนตรีพร้อมเสียงประกอบ อีกทั้งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ก่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการทำงานเป็นทีม โดยผ่านการแบ่งหน้าที่ของสมาชิก มีการรับฟังความคิดเห็น และเสนอความคิดเห็นของเพื่อนสมาชิกจากทั้งการศึกษาค้นคว้า และประสบการณ์เดิม ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีมของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของกวิสรา วรภัทรขจรกุล (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิกร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ตาม แนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ วิชาวิทยาศาสตร์ (เทคโนโลยี) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโพธารามที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อโมชันกราฟิกร่วมกับกิจกรรมสะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการ คิดเชิงคำนวณ มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ แนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อประกอบการเรียนรู้ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา นักเรียนแต่ละกลุ่มจะได้ร่วมกันศึกษาสถานการณ์ของปัญหาจากสื่อประกอบการเรียนรู้ ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา นักเรียนแต่ละกลุ่มจะมีการแบ่งหน้าที่และร่วมกันวิเคราะห์ประเด็นปัญหาหลักและปัญหาย่อยจากสถานการณ์ปัญหา ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า นักเรียนแต่ละกลุ่มทำการศึกษาค้นคว้าตามประเด็นและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อหาวิธีการหรือแนวทางการแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ นักเรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมข้อมูลที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้า จากนั้นอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อหาข้อสรุป ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินคำตอบ นักเรียนแต่ละกลุ่มนำข้อสรุป หรือองค์ความรู้มาเขียนข้อคาดการณ์การแก้ปัญหา และออกแบบวิธีการนำเสนอหน้าชั้นเรียน และขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผล นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาที่ได้จากข้อสรุปภายในกลุ่ม พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางการแก้ปัญหาจากเพื่อนต่างกลุ่ม โดยการนำสื่อประกอบการสอนมาใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้สามารถนำมาเป็นสื่อประกอบในขั้นตอนการกำหนดปัญหา เพื่อให้ให้นักเรียนได้เห็นสถานการณ์ของปัญหาที่เหมือนจริง สามารถมองเห็นปัญหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับการใช้สื่อประกอบการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สื่อโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหา สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด และผลการประเมินความสามารถในการทำงานเป็นทีมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยคะแนนผลสัมฤทธิ์ คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีมสูงขึ้น เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่มีการใช้สื่อโมชันกราฟิกซึ่งเป็นสื่อที่สามารถกระตุ้นการอยากเรียนรู้ให้กับนักเรียน และการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานยังเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในการเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาโดยการทำงานเป็นกลุ่ม มีการวางแผน แบ่งหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้า โดยเฉพาะใน ขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้ ขั้นตอนสรุปและประเมินคำตอบ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้รับฟังความคิดเห็นจากเพื่อน ซึ่งเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการทำงาน หรือการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันหรือการทำงาน เพราะเป็นการฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่จะต้องมีการยอมรับฟังความคิดเห็น เข้าใจในบทบาทและหน้าที่ในการทำงาน รวมถึงการกล้าให้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสม ดังนั้นครูผู้สอนที่จะนำกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับการใช้สื่อโมชันกราฟิกไปใช้ ควรมีการศึกษา ขั้นตอนการวางแผน และการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้อย่างละเอียด เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญ และเกี่ยวเนื่องส่งผลต่อขั้นตอนต่อไปตลอดกระบวนการจัดการเรียนรู้ และครูผู้สอนต้องมีการคาดการณ์ ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัญหาที่ครูกำหนด หรือนักเรียนกำหนดขึ้น เพื่อที่จะสามารถให้ข้อเสนอแนะที่เหมาะสม และสามารถอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ได้ตลอดกระบวนการ และผลการประเมินสะท้อนความเป็นจริงที่สุด

1.2 การจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง แนวคิดเชิงคำนวณ ร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ต้องมีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตให้กับนักเรียนแต่ละกลุ่มเนื่องจากสื่อโมชันกราฟิก เรื่องแนวคิดเชิงคำนวณที่พัฒนาขึ้น ได้ทำการอัปโหลดไว้ในรูปแบบออนไลน์ ควรเป็นการเชื่อมต่อให้กับอุปกรณ์ของนักเรียน เนื่องจากระหว่างการศึกษาปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนแต่ละกลุ่มสามารถศึกษาความรู้จากโมชันกราฟิกได้ตลอดเวลา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก ควรมีการศึกษาการสร้างโมชันกราฟิกในรูปแบบเชิงตอบโต้ (Inter active) เพื่อเพิ่มการลงมือปฏิบัติให้กับนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองมากยิ่งขึ้น และยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้จากการที่นักเรียนได้ลงมือไม่ใช่เพียงแค่การรับชมเท่านั้น

2.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน อาจนำเทคโนโลยี VR หรือ Virtual Reality ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่จำลองสถานที่ขึ้นมาในโลกเสมือนผ่านการสวมแว่นตา ซึ่งสามารถนำเทคโนโลยี VR มาใช้ประกอบในขั้นตอนการกำหนดปัญหาโดยให้นักเรียนกำหนดปัญหาจากการเข้าไปในโลกเสมือนที่ครูออกแบบขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนรู้ และได้รับประสบการณ์โดยตรงจากการมองเห็น สถานการณ์เป็นภาพ 3 มิติ และยังสามารถใช้ในขั้นตอนสังเคราะห์ความรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาโดยการจำลองการแก้ปัญหาลงในเทคโนโลยี VR ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนสามารถสังเคราะห์ และสรุปประเด็นในการ

แก้ไขปัญหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 สามารถพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก ร่วมกับโจทย์สถานการณ์ที่ต้องการมอบหมายให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถเห็นภาพของสถานการณ์ปัญหาที่ครูกำหนดให้ได้ง่ายยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในสถานการณ์ปัญหา โดยครูสามารถกำหนดสถานการณ์ปัญหาจากปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กวิสรา สรภัทรขจรกุล. (2565). การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิกร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ วิชาวิทยาศาสตร์ (เทคโนโลยี) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโพธารามที่ 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2543). เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จงรัก เทศนา. (2560). อินโฟกราฟิก. แหล่งที่มา http://www.krujongrak.com/infographics/infographics_information.pdf สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2564.
- ฉัตรพงศ์ ชูแสงนิล. (2563). แนวคิดเชิงคำนวณ. แหล่งที่มา <https://www.scimath.org/lesson-technology/item/10560-2019-08-28-02-43-20> สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2564.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1), 7-20.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2550). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัฐชา กำเนิดคำ. (2563). การพัฒนาโมชันกราฟิก เพื่อส่งเสริมความรู้ เรื่อง การป้องกันโรคอ้วนลงพุง สำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.). การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นพดล แสงทอง. (2562). ผลของการใช้โมบายแอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา ร่วมกับเทคนิคจิ๊กซอว์ที่มีต่อการทำงานร่วมกันสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ยุภารัตน์ พิขสิงห์. (2564). การพัฒนาทักษะการคิดเชิงคำนวณโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับเครือข่ายสังคมออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัชรพัฒน์ ศรีคำเวียง. (2561). วิทยาการคำนวณ (Computing Science). แหล่งที่มา <https://www.scimath.org/lesson-technology/item/8808-computing-science> สืบค้นเมื่อ

- 18 มิถุนายน 2564.
- วิภาพร ป้อมกระโทก. (2561). การพัฒนาอินโฟกราฟิกโดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง มาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัดเกาะสุวรรณาราม. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. แหล่งที่มา https://drive.google.com/file/d/1mKyU6tkWML5b6vfWfHNEzqkcqVXf_Hm/view สืบค้นเมื่อ 14 มิถุนายน 2564.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566 -2570) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แหล่งที่มา <https://www.secondarytak.go.th/wp-content/uploads/2022/12/แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน-2566-2570-ของ-สพฐ.pdf> สืบค้นเมื่อ 22 เมษายน 2566.
- อินโฟกราฟิกไทยแลนด์. (2557). การสร้างอินโฟกราฟิก. แหล่งที่มา <https://www.http://infographic.in.th/> สืบค้นเมื่อ 19 กรกฎาคม 2564.
- Gallagher, S.A. (1997). Problem-Based Learning: Where Did it Come from, What Does it Do, and Where is it Going. *Journal for the Education of the Gifted*, 20(4) . <https://doi.org/10.1177/016235329702000402>.

**แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
GUIDELINES FOR DEVELOPING INTERNAL SUPERVISION BY COACHING
TECHNIQUE OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER PHRA NAKHON SI
AYUTTHAYA PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

¹ทัศนียา เต็มเปี่ยม Tassaneeya Tempiam

²พรเทพ ฐัฒน Pornthep Ruphan

^{1, 2}มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author E-mail: krutassaneeya@gmail.com

Article Received: February 12, 2025. Revised: April 15, 2025. Accepted: April 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ 2) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยมีระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมวิธี มีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 425 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ และมีผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการ จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 และแบบสัมภาษณ์ชนิดแบบไม่มีโครงสร้าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และปัญหาของการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย รายการปฏิบัติ 20 รายการ โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ด้านการเตรียมความพร้อมการสอนงาน มีรายการปฏิบัติ 4 รายการ ด้านที่ 2 ด้านการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการสอนงาน มีรายการปฏิบัติ 4 รายการ ด้านที่ 3 ด้านการดำเนินการสอนงาน มีรายการปฏิบัติ 4 รายการ ด้านที่ 4 ด้านการติดตามข้อมูลย้อนกลับของผู้รับการสอนงาน มีรายการปฏิบัติ 4 รายการ และด้านที่ 5 ด้านการประเมินและสรุปผลการสอนงาน มีรายการปฏิบัติ 4 รายการ

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน, เทคนิคการสอนงาน, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the current conditions and problems of internal supervision using teaching techniques of educational institutions under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office, Area 1. and 2) to propose guidelines for developing internal supervision with teaching techniques for educational institutions under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office, Area 1. The research method is a combined method. The sample consisted of 425 school administrators and teachers obtained by stratified random selection. and the main informants were educational institution administrators and academic teachers, totaling 8 people. The research tools used were a questionnaire with a reliability of 0.92 and an unstructured interview form. Analyze data by averaging. standard deviation and analysis of content data.

The results of the research found that 1) The current condition of internal supervision with teaching techniques of educational institutions under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office, Area 1, overall is at a high level. and the problem of internal supervision with teaching techniques of educational institutions under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office, Area 1, overall at a high level. and 2) Guidelines for developing internal supervision with teaching techniques for educational institutions under the Ayutthaya Primary Educational Service Area Office, Area 1, consisting of 20 practice items, divided into 5 areas: Aspect 1: Preparation for teaching work There are 4 action items. Area 2 : Is goal setting and teaching planning. There are 4 action items. Area 3 : Is teaching operations. There are 4 practice items. Aspect 4 : Following up on the feedback of the coachees. There are 4 practice items and Aspect 5 : Is assessment and summary of teaching results. There are 4 practice items.

Keywords: Internal Supervision, Teaching Techniques, Elementary School

บทนำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายใน โดยมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และพัฒนาการนิเทศของสถานศึกษาในสังกัดให้เป็นระบบที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ดังนั้นการพัฒนากการนิเทศภายใน จึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนสามารถสร้างระบบการดำเนินงาน ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาครูให้มีความสามารถปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยเทคนิควิธีการที่มีประสิทธิภาพ มีการกำกับติดตามคุณภาพงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และมุ่งหวังให้เกิดผลในทางที่ดีต่อการพัฒนาผู้เรียนในอนาคตที่มุ่งหวัง ซึ่งในสภาพปัจจุบันพบว่า โรงเรียนมีโครงการนิเทศภายในโรงเรียนปรากฏในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับขอบข่ายภารกิจการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ แต่ยังไม่สามารถดำเนินการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพได้ เนื่องจากผู้รับการนิเทศยังขาดความพร้อมในการรับการนิเทศ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศยังไม่มีการวางแผนในการนิเทศว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร ขาดการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการ

นิเทศจึงทำให้การนิเทศดำเนินไปอย่างไร้ทิศทางและไม่เกิดผลสำเร็จ มีการดำเนินการนิเทศอย่างไม่เป็นลำดับขั้นตอน ผู้นิเทศไม่มีการติดตามและขาดการสรุปผลของการนิเทศจากผู้รับการนิเทศทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาจากการนิเทศที่เกิดขึ้นได้ ขาดเทคนิควิธีการนิเทศที่เหมาะสมกับครูและบริบทของสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2565) จากปัญหาดังกล่าว กระบวนการจัดการศึกษาในสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จ ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในการใช้กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ถูกต้อง นำเทคนิคการนิเทศใหม่ๆ มาใช้นิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของครู

เทคนิคการสอนงาน (Coaching) เป็นเทคนิควิธีการหนึ่งที่ทันสมัย และเป็นวิธีการในการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการสอนงานอาจเป็นเรื่องใหม่สำหรับแวดวงการศึกษาในปัจจุบัน โดยมีผลการวิจัยเกี่ยวกับการสอนงานเป็นจำนวนมากที่ประสบผลสำเร็จสูงและสนับสนุนหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการสอนงาน (วัชร เล่าเรียนดี, 2556) ซึ่งการสอนงานเป็นกระบวนการของกลุ่มบุคคลที่เรียกว่าผู้สอนงาน เป็นการสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับการสอนงานที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ช่วยให้ผู้รับการสอนงานได้บรรลุเป้าหมายการทำงานในระดับที่สูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ สร้างให้เกิดความเข้มแข็ง สามารถแสดงความสามารถ มีความภูมิใจในตนเอง ส่งผลต่อการทำงานที่มีคุณภาพ การสอนงานจึงเป็นวิธีการเสริมสร้างพลังในการทำงานที่ดี ซึ่งการนิเทศภายในโดยใช้เทคนิคการสอนงาน จึงเป็นฐานสำคัญในการบริหารจัดการการศึกษาที่เข้มแข็ง แนวทางหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะช่วยพัฒนา ปรับปรุงคุณภาพในด้านการจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูที่เกิดจากความร่วมมือ โดยยึดหลักความเสมอภาคและความเป็นประชาธิปไตยของบุคลากรในสถานศึกษา มีข้อปฏิบัติหรือข้อตกลงร่วมกันที่จะร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามนโยบายการจัดการศึกษาและหลักสูตรกำหนดไว้ (Mink, O.G., Owen, K.Q. and Mink, B.P., 1993)

จากความสำคัญของเทคนิคการสอนงาน (Coaching) ผู้วิจัยจึงศึกษาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ว่ามีสภาพปัจจุบันและปัญหาอยู่ในระดับใด เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มานำเสนอแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้
 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 1,950 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 425 คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนของประชากรผู้บริหารสถานศึกษาและครูในแต่ละอำเภอ

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.05 ถึง 1.00 และนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 จำนวน 36 ข้อ โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านการเตรียมความพร้อมการสอนงาน จำนวน 5 ข้อ ด้านที่ 2 ด้านการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการสอนงาน จำนวน 7 ข้อ ด้านที่ 3 ด้านการดำเนินการสอนงาน จำนวน 7 ข้อ ด้านที่ 4 ด้านการติดตามข้อมูลย้อนกลับของผู้รับการสอนงาน จำนวน 7 ข้อ และ ด้านที่ 5 ด้านการประเมินและสรุปผลการสอนงาน จำนวน 10 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ขอนหนังสือ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ปีการศึกษา 2566 2) ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยสอดซองจดหมายและติดแสตมป์ให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งแบบสอบถามกลับ 3) ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

4.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ แล้วทำการลงรหัสเพื่อนำข้อมูลมาประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละส่วน ดังนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและปัญหาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบ มาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 การวิจัยในขั้นตอนนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยนำผลต่างของค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและปัญหาที่มีค่าผลต่างต่ำสุด 3 ลำดับสุดท้ายของการนิเทศภายในแต่ละด้านมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อนำเสนอแนวทาง โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน และครูวิชาการที่มีประสบการณ์ด้านการนิเทศภายใน จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากผลต่างของค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและปัญหาที่มีค่าผลต่างต่ำสุด 3 ลำดับสุดท้ายของการนิเทศภายในแต่ละด้านมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 คน ผู้วิจัยประสานงานโดยการนัดหมายรายบุคคล และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก

4. การวิเคราะห์ข้อมูลนำข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันเกี่ยวกับการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมการสอนงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการสอนงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการประเมินและสรุปผลการสอนงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับต่ำสุด

ส่วนปัญหาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประเมินและสรุปผลการสอนงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับสูงสุด รองลงมาคือด้านการติดตามข้อมูลย้อนกลับของผู้รับการสอนงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการเตรียมความพร้อมการสอนงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเป็นอันดับต่ำสุด

เมื่อพิจารณาผลต่างค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและปัญหา ผู้วิจัยนำผลต่างที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินและสรุปผลการสอนงาน มีผลต่างค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.74 รองลงมาคือ ด้านการติดตามข้อมูลย้อนกลับของผู้รับการสอนงาน ซึ่งมีผลต่างค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.90 และอันดับสุดท้ายที่มีผลต่างค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการเตรียมความพร้อมการสอนงาน ซึ่งมีผลต่างค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.23 นำมาเป็นประเด็นในการหาแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและปัญหาของการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

การนิเทศภายในด้วยเทคนิคการ สอนงาน	สภาพปัจจุบัน			สภาพปัญหา			ผลต่าง	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ		
1. การเตรียมความพร้อมการสอนงาน	4.35	0.53	มาก	3.12	0.54	ปานกลาง	1.23	5
2. การกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการสอนงาน	4.22	0.51	มาก	3.15	0.57	ปานกลาง	1.07	3
3. การดำเนินการสอนงาน	4.31	0.53	มาก	3.23	0.57	ปานกลาง	1.08	4
4. การติดตามข้อมูลย้อนกลับของผู้รับการสอนงาน	4.20	0.50	มาก	3.30	0.63	ปานกลาง	0.90	2
5. การประเมินและสรุปผลการสอนงาน	4.19	0.49	มาก	3.45	0.59	ปานกลาง	0.74	1*
รวม	4.24	0.51	มาก	3.28	0.59	ปานกลาง		

2. จากการนำผลต่างของค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันและปัญหาพัฒนาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญโดยการสังเคราะห์เป็นแนวทางได้ 5 ด้าน 20 รายการ คือ ด้านที่ 1 ด้านการเตรียมความพร้อมการสอนงาน จำนวน 4 รายการ ด้านที่ 2 ด้านการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการสอนงาน จำนวน 4 รายการ ด้านที่ 3 ด้านการดำเนินการสอนงาน จำนวน 4 รายการ ด้านที่ 4 ด้านการติดตามข้อมูลย้อนกลับของผู้รับการสอนงาน จำนวน 4 รายการ และ ด้านที่ 5 ด้านการประเมินและสรุปผลการสอนงาน จำนวน 4 รายการ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

การนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษา	แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษา
1. การเตรียมความพร้อมการสอนงาน	1. ผู้บริหารประชุมคณะครูเพื่อสอบถามปัญหา ความต้องการทางด้านสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ต้องใช้ในการจัดการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูผู้รับการนิเทศและครูผู้นิเทศ 2. ผู้บริหารและครูผู้นิเทศเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครูผู้รับการนิเทศ 3. ผู้บริหารประชุมกำหนดแผนการนิเทศ เป้าหมาย และปฏิทินของการนิเทศ 4. ผู้บริหารจัดทำคู่มือการนิเทศให้กับครูผู้รับการนิเทศ เพื่อให้เกิดการเตรียมพร้อม และเกิดความเข้าใจในการรับการนิเทศ
2. การกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการสอนงาน	1. ผู้บริหารและครูผู้นิเทศมีกำหนดเป้าหมายของการนิเทศที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของครูผู้รับการนิเทศและความต้องการของสถานศึกษาและคำนึงถึงความเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ 2. ผู้บริหารสร้างความเข้าใจให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจถึงเป้าหมาย วัตถุประสงค์และตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้นให้ถูกต้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้สามารถดำเนินการนิเทศได้ง่าย 3. ผู้บริหารและครูผู้นิเทศสร้างและเลือกเครื่องมือการนิเทศที่หลากหลาย เข้าใจง่าย ทันสมัย มีความสะดวกรวดเร็วในการใช้ประกอบการนิเทศครูและเหมาะสมกับครูผู้รับการนิเทศและบริบทของสถานศึกษา 4. ผู้บริหารและครูผู้นิเทศวางแผนการดำเนินการนิเทศในแต่ละครั้ง โดยระบุรายละเอียดการดำเนินการนิเทศอย่างชัดเจนในแต่ละขั้นตอน
3. การดำเนินการสอนงาน	1. ผู้บริหารและครูผู้นิเทศดำเนินการสอนงานด้วยความจริงใจ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สร้างความสามัคคี รักใคร่ และเต็มใจช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ครูผู้รับการนิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตร 2. ผู้บริหารและครูผู้นิเทศบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงานของครูผู้รับการนิเทศระหว่างการนิเทศด้วยเทคนิคการสอนงาน เพื่อนำผลการสังเกตมาวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาสู่การแก้ไขและพัฒนาต่อไป 3. ผู้บริหารและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนให้เป็นไปตามแผนการนิเทศโดยมีความเหมาะสม ง่ายต่อการปฏิบัติ รวมไปถึงการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า

การนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษา	แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษา
4. การติดตามข้อมูลย้อนกลับของผู้รับการนิเทศ	4. ผู้บริหารและครูผู้นิเทศบันทึกผลการสังเกตการปฏิบัติงานของครูผู้รับการนิเทศระหว่างการนิเทศด้วยเทคนิคการสอนงาน เพื่อนำผลการสังเกตมาวิเคราะห์ข้อมูลการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาสู่การแก้ไขและพัฒนาต่อไป 1. ผู้บริหารและครูผู้นิเทศสังเกตการรับรู้ในการสอนงานของครูผู้นิเทศและทดสอบการปฏิบัติงานของครูผู้รับการนิเทศและสอนแนะเพิ่มเติมเมื่อพบว่าผู้รับการนิเทศยังมีข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน 2. ผู้บริหารและครูผู้นิเทศติดตามการสอนงานจนแน่ใจว่าผู้รับการนิเทศสามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์โดยแท้จริง 3. ผู้บริหารจัดให้มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกระบวนการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อให้ครูผู้สอนและครูผู้นิเทศร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในปฏิบัติงาน ร่วมกันแก้ปัญหาจากปฏิบัติงานและพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 4. ผู้บริหารจัดหาวัสดุอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี ที่ต้องใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ครูได้ใช้งานอย่างเต็มที่ และส่งเสริมการพัฒนาความรู้ในด้านการปฏิบัติงานการจัดการเรียนการสอนตามความสามารถและความถนัดของครู
5. การประเมินและสรุปผลการสอนงาน	1. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมประเมินผลการนิเทศตามสภาพจริงตามที่กำหนดไว้ ทั้งก่อนดำเนินการสอนงาน ระหว่างการสอนงาน และหลังการสอนงาน โดยระบุเป็นเกณฑ์และองค์ประกอบความสำเร็จที่ชัดเจน ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการนิเทศ 2. ผู้บริหารสรุปผลการประเมินงานทั้งระบบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงาน 3. ผู้บริหารจัดทำคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะจากการประเมินงาน เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงงานในโอกาสต่อไป 4. ผู้บริหารนำผลสะท้อนจากการประเมินไปปรับปรุง แก้ไข และจัดทำข้อมูลสารสนเทศผลการสอนงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนิเทศด้วยเทคนิคการสอนงานในปีต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ได้มาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีประเด็นที่น่าสนใจต่อไปนี้

1. จากการวิจัยที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเตรียมความพร้อมการสอนงาน เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายใน โดยได้มีการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และพัฒนาการนิเทศของสถานศึกษาในสังกัดให้เป็นระบบที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล โดยเฉพาะการนำเทคนิคการสอนงานมาใช้เป็นแนวทางการนิเทศภายใน โดยให้ความสำคัญในด้านการเตรียมความพร้อมในการนิเทศถือเป็นส่วนสำคัญของการนิเทศภายในให้ดำเนินการได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจันทร์แสง เทียงธรรม (2563) ที่ได้วิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้นิเทศมีการเตรียมความพร้อมก่อนการนิเทศ สร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศการนิเทศที่ดี สอบถามและรับฟังความคิดเห็น โดยการสำรวจความต้องการและความคาดหวังของทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศก่อนการดำเนินการนิเทศ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของพวงอ้อย ไชยดี (2564) ที่ได้วิจัยพบว่า การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะ (Coaching) สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบด้านการเตรียมการก่อนการนิเทศแบบสอนแนะ โดยมีการสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ คณะทำงานมีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการเป็นผู้นิเทศ ร่วมกันกำหนดนโยบาย แผนงาน ปฏิทินการปฏิบัติงานโครงการ มีการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา กำหนดจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมาย มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างถูกต้อง ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน และมีการจัดสรรงบประมาณ สิ่งอำนวยความสะดวก และเครื่องมือในการนิเทศอย่างเหมาะสม

ส่วนผลวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินและสรุปผลการสอนงานนั้น เนื่องจากการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานเป็นนวัตกรรมการนิเทศแบบใหม่ที่ยังไม่ค่อยถูกนำมาใช้ในการนิเทศของสถานศึกษา ประกอบกับครูซึ่งเป็นผู้รับการนิเทศส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจและไม่มีความรู้เกี่ยวกับหลักและวิธีเตรียมการรับการนิเทศด้วยเทคนิคการสอนงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของอรรณ ใจหาญ (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการนิเทศแบบพี่เลี้ยง สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 โดยการศึกษาปัญหาการนิเทศแบบพี่เลี้ยง สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา อุดรธานี เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมิน เนื่องจากผู้นิเทศมีวิธีการประเมินผลที่เหมาะสมและหลากหลายและครอบคลุมตามประเด็นในการประเมินและติดตามผลการสอนงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับให้คำแนะนำแก่ครูผู้รับการสอนงาน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศภายในแบบพี่เลี้ยง และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวัชรพัทธ์ เหล่างาม (2565) ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการนิเทศแบบโค้ชชิ่งของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินและติดตามผล ซึ่งผู้นิเทศมีการประเมินความเหมาะสมของขั้นตอนการดำเนินการนิเทศภายในแบบโค้ชชิ่ง ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศรายงานผลการประเมินต่อผู้บริหารโรงเรียน มีการเผยแพร่ต่อสาธารณชน สถานศึกษามีการประเมินความพึงพอใจของบุคลากรในโรงเรียนแบบรอบด้านในการดำเนินการนิเทศแบบโค้ชชิ่ง ผู้นิเทศประเมินผลการนิเทศ และนำผลไปพัฒนาการนิเทศไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการนิเทศ และสถานศึกษามีประเมินผลการดำเนินการนิเทศ และแจ้งให้บุคลากรได้ทราบถึงความก้าวหน้า ปัญหา และผลสำเร็จของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการนำเสนอแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยประกอบด้วย 5 ด้าน สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัย ด้านที่ 1 การเตรียมความพร้อมการสอนงาน พบว่า มีแนวทางการปฏิบัติอยู่ 4 รายการ โดยรายการที่สำคัญ คือ การสอบถามปัญหา ความต้องการทางด้านสื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพราะปัญหาและความต้องการของครูเป็นสิ่งที่สำคัญที่ครูผู้นิเทศต้องสร้างและทำให้

เกิดความพร้อมก่อนที่จะดำเนินการนิเทศ หากครูผู้รับการนิเทศมีปัญหาและขาดความพร้อมทางด้านสื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการจัดการเรียนเรียนรู้ก็จะทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและการนิเทศก็จะมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพวงอ้อย ไชยดี (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะ (Coaching) สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง พบว่า การเตรียมความพร้อมการสอนงานจะต้องมีการสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ ทีมงานหรือคณะทำงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการเป็นผู้นิเทศ โดยร่วมกันกำหนดนโยบาย แผนงาน ปฏิทินการปฏิบัติงานโครงการในการพัฒนา.ศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหา กำหนดจุดมุ่งหมาย หรือเป้าหมาย ทั้งยังมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา อย่างถูกต้อง ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน และมีการจัดสรรงบประมาณ รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือในการนิเทศอย่างเหมาะสม

2.2 จากผลการวิจัย ด้านที่ 2 การกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการสอนงาน พบว่า มีแนวทางการปฏิบัติ 4 รายการ โดยรายการที่สำคัญ คือ วางแผนการดำเนินการนิเทศในแต่ละครั้ง โดยระบุรายละเอียดการดำเนินการนิเทศอย่างชัดเจนในแต่ละขั้นตอน ซึ่งจะทำให้ครูผู้นิเทศและครูผู้รับการนิเทศ ดำเนินการนิเทศไปตามลำดับขั้นตอนด้วยความเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุนีย์ ดอกดวง (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 มีการวางแผนการนิเทศเป็นส่วนสำคัญในการดำเนินการนิเทศ โดยก่อนการดำเนินการนิเทศจะต้องกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการนิเทศให้มีความชัดเจน มีการวางแผนการนิเทศภายในแบบสอนแนะที่เป็นขั้นตอน จัดทำคู่มือและรายละเอียดในการนิเทศที่ชัดเจนและครอบคลุมตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนด

2.3 จากผลการวิจัย ด้านที่ 3 การดำเนินการสอนงาน พบว่า มีแนวทางการปฏิบัติ 4 รายการ โดยรายการที่สำคัญ คือ การดำเนินการสอนงานด้วยความจริงใจและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สร้างความสามัคคี รักใคร่ และเต็มใจช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ครูผู้รับการนิเทศ อย่างเป็นกัลยาณมิตรก็จะทำให้การดำเนินการสอนงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณิศา ไชยมาตย์ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ด้านการดำเนินการสอนงาน มีการกระตุ้นให้เกิดความสนใจและให้ความร่วมมือกับการนิเทศแบบสอนแนะ มีการแนะนำหรือจัดให้มีพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือดูแลเมื่อจำเป็น การสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้รับการนิเทศในขณะทำการนิเทศแบบสอนแนะ การสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจในการนิเทศ มีการนำเทคนิคและวิธีการนิเทศที่หลากหลายมาใช้ในการนิเทศแบบสอนแนะและมีการสร้างเครื่องมือในการนิเทศอย่างหลากหลาย

2.4 จากผลการวิจัย ด้านที่ 4 การติดตามข้อมูลย้อนกลับของการสอนงาน พบว่า มีแนวทางการปฏิบัติ 4 รายการ โดยรายการที่สำคัญ คือ การสังเกตการรับรู้ในการสอนงานของครูผู้นิเทศและทดสอบการปฏิบัติงานของครูผู้รับการนิเทศและสอนแนะเพิ่มเติมเมื่อพบว่าผู้รับการนิเทศยังมีข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน เพราะเมื่อมีการสังเกตและติดตามจะทำให้ทราบถึงการปฏิบัติงานของครูผู้รับการนิเทศภายหลังจากที่ได้รับการนิเทศไปแล้วและสามารถให้คำแนะนำได้อย่างทันที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวชิรา เครือคำอ้าย และชวลิต ขอดศิริ (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อส่งเสริมศักยภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่ มีการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง

2.5 จากผลการวิจัย ด้านที่ 5 การประเมินและสรุปผลการสอนงาน พบว่า มีแนวทางการปฏิบัติ 4 รายการ โดยรายการที่สำคัญ คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมประเมินผลการนิเทศตามสภาพจริงตามที่กำหนดไว้ ทั้งก่อนดำเนินการสอนงาน ระหว่างการสอนงาน และหลังการสอนงาน โดยระบุเป็นเกณฑ์และองค์ประกอบความสำเร็จที่ชัดเจน ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการนิเทศ เพราะเมื่อมีการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ร่วมประเมินจะทำให้ได้ผลการประเมินที่ชัดเจนและครอบคลุมในทุกๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจันทร์แสง เทียงธรรม (2563) ที่ได้วิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี มีการประเมินและสรุปผลการสอนงานจะต้องประเมินผลการนิเทศให้ครอบคลุม ซึ่งหลังการประเมินและสรุปผลทุกครั้งควรแจ้งผลการประเมินให้ผู้รับการนิเทศรับทราบผลการนิเทศด้วยเพื่อนำข้อเสนอแนะไปเป็นแนวทางในการที่จะนำไปปรับปรุงแก้ไข และพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้นต่อไป และจัดทำรายงานเผยแพร่ผลงานเป็นผลการปฏิบัติงาน ที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในด้านที่ประสบผลสำเร็จจากการดำเนินงานนิเทศ เพื่อเป็นแนวทางให้บุคคลอื่นได้นำไปพัฒนา ปรับปรุงการบริหารงานและการจัดการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สูงขึ้นต่อไป

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานด้านกระบวนการดำเนินการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบไปด้วยกระบวนการสอนงาน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมการสอนงาน หมายถึง ผู้สอนงานมีการทำความเข้าใจสภาพการทำงานของผู้รับการสอนงาน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการพัฒนาการสอนงาน สภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับการสอนงานว่าต้องการการสอนงานในเรื่องใด รู้ถึงระดับความสามารถของผู้รับการสอนงาน ต้องสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจให้กับผู้รับการสอนงานเกิดความเชื่อใจและมั่นใจในตัวผู้สอนงาน เพื่อให้การสอนงานมีความพร้อมและจะสามารถดำเนินการสอนงานได้อย่างราบรื่น

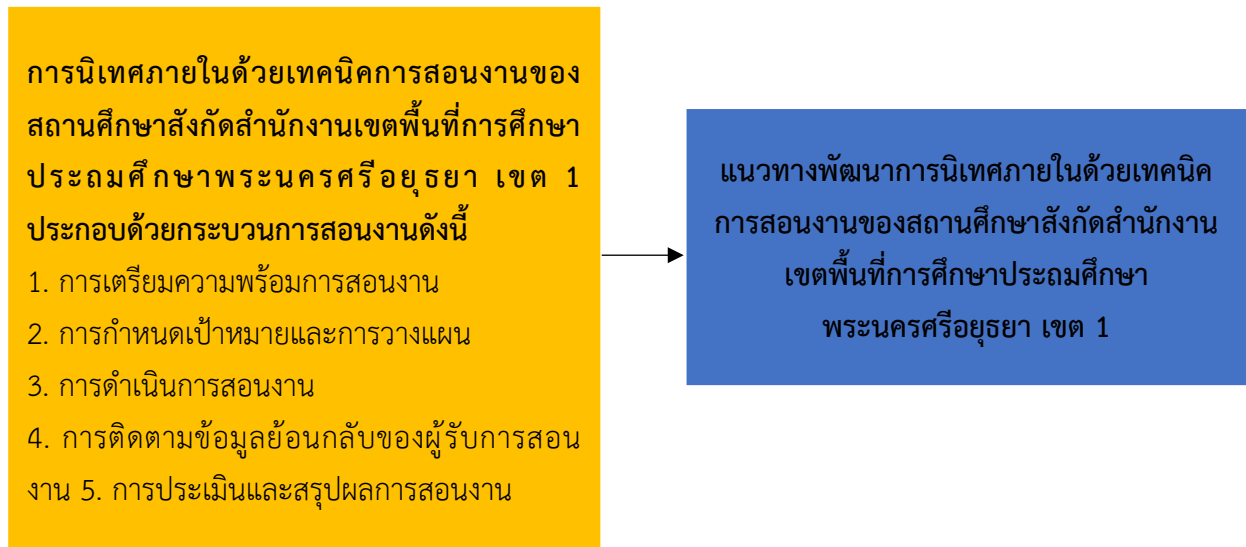
2. การกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการสอนงาน หมายถึง การกำหนด วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการสอนงานว่าต้องการอะไรเป็นผลลัพธ์จากการสอนงาน สภาพปัญหาและสภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในเป็นอย่างไร และอาจมีอุปสรรคอะไรบ้างที่อาจจะเกิดขึ้นจากการสอนงาน และจะจัดการกับอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสอนงานได้อย่างไร โดยผู้สอนงานต้องมุ่งพัฒนาความรู้และความสามารถของผู้รับการสอนงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดและวางแผนการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีขั้นตอนในการสอนงานอย่างเหมาะสมและตรงตามเป้าหมาย

3. การดำเนินการสอนงาน หมายถึง ผู้สอนงานมีกระบวนการดำเนินการสอนงานให้กับผู้รับการสอนงานอย่างมีขั้นตอนตามกระบวนการสอนงานที่ชัดเจนตามลำดับอย่างถูกต้อง ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ของผู้รับการสอนงาน การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนการสอนงาน การดำเนินการ การติดตาม การประเมินและสรุปผลการสอนงาน ไปจนถึงแนวทางการแก้ปัญหาและการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้สอนงาน

4. การติดตามข้อมูลย้อนกลับของผู้รับการสอนงาน หมายถึง ผู้สอนงานมีการติดตามผลการปฏิบัติงานในการจัดการเรียนการสอนของผู้รับการสอนงาน โดยมีการให้คำแนะนำ คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

ช่วยหาแนวทางการพัฒนา ส่งเสริมและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้กับผู้รับการสอนงาน ทำให้ผู้รับการสอนงานดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. การประเมินและสรุปผลการสอนงาน หมายถึง การวัดผลการปฏิบัติงานของผู้รับการสอนงานจากการสอนงาน โดยมีการประเมินผล ติดตามและปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบทั้งก่อนการสอนงาน ระหว่างการสอนงานและหลังการสอนงาน โดยมีการสรุปผลการประเมินการสอนงาน ปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้รับการสอนงาน ผู้สอนงานมีการชี้แนะแนวทางพัฒนาและติดตามผลการสอนงานของผู้รับการสอนงานอย่างสม่ำเสมอ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรพัฒนาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษา ด้านการเตรียมความพร้อมการสอนงาน โดยจัดประชุมคณะครูเพื่อสอบถามปัญหา ความต้องการทางด้านสื่อ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ต้องใช้ในการจัดการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูผู้รับการนิเทศ และครูผู้นิเทศ

1.2 ผู้บริหารและครูผู้นิเทศควรพัฒนาการนิเทศภายในด้วยเทคนิคการสอนงานของสถานศึกษา ด้านการกำหนดเป้าหมายและการวางแผนการสอนงาน โดยกำหนดเป้าหมายของการนิเทศที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของครูผู้รับการนิเทศและความต้องการของสถานศึกษาและคำนึงถึงความเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.3 ผู้บริหารและครูผู้นิเทศพัฒนาการดำเนินการสอนงานด้วยความจริงใจ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สร้างความสามัคคี รักใคร่ และเต็มใจช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ครูผู้รับการนิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตร

1.4 ผู้บริหารและครูผู้นิเทศควรติดตามข้อมูลย้อนกลับของผู้รับการสอนงาน โดยสังเกตการรับรู้ในการสอนงานของครูผู้นิเทศและทดสอบการปฏิบัติงานของครูผู้รับการนิเทศและสอนแนะเพิ่มเติมเมื่อพบว่าผู้รับการนิเทศยังมีข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน

1.5 ผู้บริหารควรประเมินและสรุปผลการสอนงาน โดยเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมประเมินผลการนิเทศตามสภาพจริงตามที่กำหนดไว้ ทั้งก่อนดำเนินการสอนงาน ระหว่างการสอนงาน และหลังการสอนงาน โดยระบุเป็นเกณฑ์และองค์ประกอบความสำเร็จที่ชัดเจน ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการนิเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการนิเทศด้วยเทคนิคการสอนงานที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2.2 ควรศึกษาทักษะการสอนงานของผู้นิเทศที่ทำกรนิเทศภายในสถานศึกษาด้วยเทคนิคการสอนงาน

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์แสง เทียงธรรม. (2563). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบชี้แนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พวงอ้อย ไชยดี. (2564). การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะ (Coaching) สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ภาควิชาวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วชิรา เครือคำอ้าย และชวลิต ขอดศิริ. (2561). การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อส่งเสริมศักยภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วรรณภา ไชยมาตย์. (2560). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะ สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัชรพัทธ์ เหล่างาม. (2565). การนิเทศแบบโค้ชชิ่งของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา สมุทรสาคร สมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2553). การนิเทศการสอน สาขาหลักสูตรและการนิเทศ. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. (2565). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2565. แหล่งที่มา <https://sites.google.com/view/aya1-info>. สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2566.
- สุนีย์ ดอกดวง. (2560). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรรธรณ ใจหาญ. (2564). การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบพี่เลี้ยง สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Mink, O.G., Owen, K.Q. and Mink, B.P. (1993). Developing High-Performance People: The Art of Coaching. The United States of America: Addison-Wesley Publishing.

**การพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2**
**THE DEVELOPMENT OF A COMMUNITY RELATIONS MANAGEMENT MANUAL
BASED ON THE FOUR SANGAHAVATTHU FOR WAT WANG HIN SCHOOL UNDER
NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2**

¹เกษรินทร์ สินวัฒน์ Ketsarin Sinwat

²ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ Teeraphong Somkhaoyai ³สุเวศ กลัปศรี Suwes Klubsri

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: ketsarin8691@gmail.com

Article Received: February 26, 2025. Revised: April 17, 2025. Accepted: April 22, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน โรงเรียนวัดวังหิน 2) เพื่อพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน และ 3) เพื่อนำเสนอคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างคู่มือ 5 คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความจำเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน โรงเรียนวัดวังหิน ด้านการดำเนินงานของโรงเรียนไม่ครอบคลุม ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงาน เนื่องจากไม่มีแผนงานหรือคู่มือในการศึกษาความรู้ แนวปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อให้สามารถศึกษาและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง 2) ผลการศึกษาพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน พบว่า คู่มือควรประกอบด้วยกระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับ 6 งานที่สำคัญในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ได้แก่ (1) งานให้บริการชุมชน (2) งานรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากชุมชน (3) งานเสริมสร้างสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ (4) งานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (5) งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ (6) งานประชาสัมพันธ์ โดยบูรณาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย (1) ทาน (การให้) (2) เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก) (3) อตถจริยา (การบำเพ็ญประโยชน์) (4) สมานัตตตา (การวางตนสม่าเสมอ) ซึ่งในแต่ละงานจะประกอบด้วย (1) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (2) ผู้รับผิดชอบ (3) แบบฟอร์มการดำเนินงาน (4) เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง และ 3) การนำเสนอและประเมินคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ในการสนทนากลุ่มซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นตรงกันว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน, สังคหวัตถุ 4, โรงเรียน

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study the state of community relations management for Wat Wang Hin School under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2, 2) to development a manual on community relations management based on the Four Saṅgahavatthu for Wat Wang Hin School under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2, 3) to present the community relations management manual based on the Four Saṅgahavatthu for Wat Wang Hin School under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2. This was qualitative research with 15 key informants via in-depth interviews, 5 experts via in-depth interviews, and 7 qualified persons via group discussion to assess the feasibility, appropriateness and usefulness, qualitative data were analyzed using content analysis.

The results of the study were as follows: 1) The study on the community relations management of Wat Wang Hin School found that the school's operations were not comprehensive as the school administrators, teachers, educational personnel, and related parties lack knowledge and understanding of the operational procedures due to the absence of a work plan or manual for studying the knowledge and correct practices. This had hindered their ability to study and perform their duties correctly. 2) The study on the development of a community relations management manual based on the Four Saṅgahavatthu for Wat Wang Hin School found that the manual should consist of processes related to 6 important tasks in community relations management, which were: (1) Community service activities, (2) Receiving assistance and support from the community, (3) Building relationships with the community and other agencies, (4) Basic education institution committee activities, (5) Establishing groups, clubs, associations, or foundations, (6) Public relations by integrating according to the Four Saṅgahavatthu consisting of: (1) Dāna (giving), (2) Peyyavajja (kind speech), (3) Atthaciriya (beneficial actions), (4) Samānattatā (consistency in conduct). Each task including: (1) Work procedures, (2) Responsible persons, (3) Operational forms, (4) Reference documents/evidence. 3) The presentation and evaluation of the community relations management manual according to the Four Saṅgahavatthu at Wat Wang Hin School, under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2, in the focus group discussion, experts unanimously agreed that it was appropriate, feasible, and beneficial, and could be implemented effectively.

Keywords: Community Relations Management, The Four Saṅgahavatthu, School

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคนตลอดจนไปถึงเป็นพื้นฐานของการพัฒนาประเทศ เพราะไม่ว่าการพัฒนาใดย่อมจะต้องเริ่มต้นด้วยการพัฒนาคน สิ่งสำคัญซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาคนคือการให้การศึกษา ประเทศจะพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ คนในประเทศจะต้องได้รับการศึกษาที่สร้างประสิทธิผล สร้างคนคุณภาพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ในมาตรา 6 ไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก 3 ประการ ประการแรก คือ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ประการที่สอง ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประการที่สาม การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าประเทศไทยให้ความสำคัญในการพัฒนาคน โดยเริ่มต้นจากการจัดการศึกษาอย่างครอบคลุม เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จัดให้บุคคลเข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาค ตามมาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐ ต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ทั้งนี้ได้กำหนดให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติแนวคิดสำคัญไว้ในมาตรา 54 วรรคสอง “การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน” กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ กอปรกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) ซึ่งได้ระบุถึง การมีส่วนร่วมไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้นั้น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เป็นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึงการวางแผนดำเนินการบริหารงานติดต่อประสานความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน บุคคลในชุมชน สร้างความเข้าใจระหว่างชุมชน ผู้บริหาร คณะครูอาจารย์และสร้างความรู้สึกรักโรงเรียนเป็นของชุมชนอย่างแท้จริง ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนและชุมชนจัดขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาทั้งโรงเรียนและชุมชน (รุ่งทิพย์ เข้มทิศ, 2559)

โดยการบริหารงานความสัมพันธ์ชุมชนต้องอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนและการปฏิบัติงานทำให้สมาชิกในองค์กรเกิดความสัมพันธ์อันดี สามัคคีรักใคร่กลมเกลียวร่วมขับเคลื่อนสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ โดยหลักธรรมที่สร้างสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจอันดี อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข คือ หลักสังคหวัตถุ 4 ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หลักการครองใจคน หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้ วิธีทำให้คนรัก หลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน ประกอบด้วย ธรรม 4 ประการ คือ 1) ทาน การให้ 2) เปยยวัชชะ วาจาเป็นที่รัก 3) อตถจริยา การประพฤติเป็นประโยชน์ 4) สมานัตตตา การประพฤติตนสม่ำเสมอ (อง.จตุกก. (ไทย) 21/256/373) สังคหวัตถุ 4 นี้ พระพุทธเจ้าทรงอุปมาเหมือนกับพาหนะที่จะนำคนไปสู่ความสุขความเจริญในโลก เพราะสังคมของมนุษย์เราจำเป็นต้องอิง

อาศัยธรรมชาติที่สืบทอดกันมา ซึ่งอีกมุมที่ตรงกันข้ามว่าถ้าหากว่าสังคมปราศจากเสียงซึ่งธรรมทั้งสี่ประการแล้ว แม้มารดา บิดาก็จะไม่ได้รับการนับถือบูชาจากบุตรธิดา โลกจะอยู่ไม่ได้เลย จึงเรียกว่าธรรมเป็นเครื่อง สงเคราะห์ (พระเทพดิลก (ระบบ ฐิตญาโณ), 2544) ทั้งนี้การนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ไปประยุกต์ใช้ใน กระบวนการทำงานของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น จำเป็นจะต้องใช้คู่มือเพื่อ กำหนดแนวทางในการทำงาน

คู่มือนั้นเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางที่ระบุถึงขั้นตอนและรายละเอียดของกระบวนการในการทำงานขององค์กรและวิธปฏิบัติกระบวนการนั้นจัดทำขึ้นสำหรับลักษณะงานที่ซับซ้อน มีหลายขั้นตอน เกี่ยวข้องกับคนหลายคนและสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน การพัฒนา คู่มือการปฏิบัติงานทำให้ได้งานมีคุณภาพ ตามที่กำหนดผู้ปฏิบัติงานไม่เกิดความสับสน บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ สามารถทำงานแทนกันได้ เมื่อมีการโยกย้ายตำแหน่งงานสามารถเริ่มปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ลด ขั้นตอน การทำงานที่ซับซ้อนลดข้อผิดพลาดจากการทำงานที่ไม่เป็นระบบ ช่วยในการออกแบบระบบงานใหม่ และปรับปรุงงาน ฯลฯ ซึ่งผู้ทำคู่มือจะต้องมีทักษะในด้านการวิเคราะห์การสื่อสาร ออกแบบ และการ ประเมินผลให้สมาชิกในองค์กรปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ตามกระบวนการ สร้างประโยชน์สูงสุด ให้กับผู้ที่ ด้วยเหตุนี้การพัฒนาคู่มือจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะจะช่วยสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับ โรงเรียนและชุมชน ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดี สามารถร่วมกันดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

โรงเรียนวัดวังหิน (2566) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ที่ 43 ตำบลวังหิน อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนนักเรียน 102 คน วางเว้นจากตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2565 ปัจจุบันมีคณะครูและบุคลากร ทางการศึกษา จำนวน 10 คน แม้โรงเรียนวัดวังหินได้จัดทำแผนปฏิบัติการ ประจำปี 2566 กำหนดกลยุทธ์การ พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม แต่ขาดการสร้างความรู้ความเข้าใจในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกับชุมชน ไม่สามารถนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้อย่าง ต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าปฏิบัติงานในตำแหน่งระยะเวลา ไม่เกิน 6 ปีและไม่มีภูมิสำเนาอยู่ในตำบลวังหินซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียน เมื่อปฏิบัติงานครบระยะเวลาจะ โอนย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม ในปัจจุบันโรงเรียนไม่สามารถรวมชุมชนกับโรงเรียนให้เป็นหนึ่งเดียวกันได้ทั้งหมด ทำให้การติดต่อสื่อสาร การขอความร่วมมือ ขอความอนุเคราะห์ ประสานงานกับชุมชนเป็นไปได้ยาก มีความ ห่วงเหินและไม่ทั่วถึง ความความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนจึงไม่ต่อเนื่อง

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษางานบริหารงานสัมพันธ์ ชุมชน โดยการพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ เพื่อให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถนำคู่มือที่ได้จากการพัฒนา ไปใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ กับชุมชน ให้กลับมาแนบแน่นกลมเกลียว เกิดความผูกพัน รักใคร่ สามัคคี สามารถทำงานร่วมกันอย่างมี ความสุข และสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้นักเรียนเก่ง ดี มีสุข เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน โรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

2. เพื่อพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

3. เพื่อนำเสนอคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีระเบียบเชิงคุณภาพโดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน โรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 รวมทั้งหมดจำนวน 15 คน ดังนี้ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 3 คน และผู้ปกครองจำนวน 3 คน

2.2 ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญในการดำเนินงานการพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้ ผู้อำนวยการสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายที่ 9 จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายที่ 9 จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 1 คน และครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียนและสัมพันธ์ชุมชน จำนวน 1 คน

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอการคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ได้แก่ ผู้ร่วมประชุมกลุ่มสนทนา ในการนำเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาคู่มือการสร้างสัมพันธ์ชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานการพัฒนาคู่มือการสร้างสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 คือ จากผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งหมดจำนวน 7 รูป/คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีดังนี้ รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดวังหิน จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์การศึกษาเครือข่ายที่ 9 จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาศูนย์การศึกษาเครือข่ายที่ 9 จำนวน 1 คน ครูหัวหน้าฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียนและสัมพันธ์ชุมชน จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 1 คน และพระสงฆ์ จำนวน 1 รูป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนของการศึกษาสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน โรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก

3.2 ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการนำเสนอ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึกมีวิธีการสัมภาษณ์โดยตรง กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์สภาพเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

4.2 ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้ร่างแนวทางการพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 จัดสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์และการจัดสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 การศึกษาสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

5.2 การพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงมาจัดทำร่างคู่มือและแบบประเมินและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.3 การนำเสนอคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ดำเนินการโดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ปรีกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำเป็นคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ฉบับสมบูรณ์สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า มีการดำเนินการแต่ละงาน ทั้ง 6 งานดังนี้

1.1 งานให้บริการชุมชน ในปัจจุบันโรงเรียนวัดวังหินไม่มีการดำเนินงาน ด้านการให้บริการด้านอาคารสถานที่และการบริการด้านความรู้ คำแนะนำ และบริการด้านข่าวสารให้กับชุมชนอย่างเป็นขั้นตอน

และเป็นรูปธรรม และไม่มีการให้บริการนอกโรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนและชุมชนขาดการสร้างความสัมพันธ์ทำให้คนที่เข้ามาในบริเวณโรงเรียนทิ้งขยะเกลื่อนกลาด ห้องน้ำนักเรียนถูกจัดแจงเกิดความชำรุด

1.2 งานรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากชุมชน ปัจจุบันโรงเรียนไม่มีการดำเนินงานรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากชุมชนอย่างมีแบบแผน หรือแผนงานรองรับ การเข้าช่วยเหลือจากภาคชุมชนยังเป็นไปในวงแคบ ส่งผลให้โรงเรียนและชุมชน ขาดการติดต่อสื่อสาร ความสัมพันธ์ระหว่างกันมีความห่างเหิน ครูและบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและชุมชน ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานให้เกิดเป็นรูปธรรม

1.3 งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ โรงเรียนไม่มีแผนการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมและไม่มีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ทั้งนี้เมื่อมีการประชุมหารือ คณะกรรมการสถานศึกษามักจะมาเข้าร่วมประชุมไม่ครบตามจำนวน ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีบทบาทสำคัญมากกว่าผู้ปกครองบางครอบครัว โรงเรียนขาดการสร้างความสัมพันธ์กับทุกหน่วยงาน

1.4 งานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนไม่มีการประชุมหรือสัมมนา เพื่อสร้างความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างแท้จริง ส่งผลให้ไม่มีความเข้าใจในการทำงาน ไม่มีผลปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและครอบคลุม ส่งผลไม่เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.5 งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันโรงเรียนวัดวังหินไม่เคยมีการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ ร่วมกับชุมชน

1.6 งานประชาสัมพันธ์ ผ่านเพจเฟซบุ๊กของโรงเรียนครูผู้รับผิดชอบจะสรุปกิจกรรมของโรงเรียน และเผยแพร่เป็นข่าวประชาสัมพันธ์ ผ่านเพจของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้โรงเรียนได้เผยแพร่ข่าวสารต่างๆ ให้ผู้ปกครองและโรงเรียนในเครือข่ายได้รับทราบข่าวสาร พบปัญหาในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ครูผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ลงงานล่าช้าในบางครั้ง เนื่องจากมีภาระงานสอนและมีภาระงานอื่นนอกเหนือจากงานสอนจำนวนมาก

2. การศึกษาการพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษภาพและการศึกษาเอกสารในการดำเนินงานมาเขียนร่างคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 และได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่อง การบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำนวน 5 คน เพื่อดำเนินการในการร่างคู่มือปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 6 งาน ได้แก่ 1) งานให้บริการชุมชน การให้บริการอาคารสถานที่ 2) งานรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากชุมชน 3) งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ 4) งานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ 6) งานประชาสัมพันธ์ การศึกษา โดยประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) ทาน (การให้) 2) เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก) 3) อตถจริยา (การบำเพ็ญประโยชน์) 4) สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ)

3. การนำเสนอคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ให้ความเห็นและนำมาสู่การปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน เพื่อนำเสนอในการประชุมกลุ่มย่อย โดยกำหนดให้มีการประชุมกลุ่มรูปแบบ Online โดยใช้ช่องทางสนทนา กลุ่มผ่าน Google Meet ซึ่งมีผลการดำเนินการดังนี้ คู่มือมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ ความเป็น

ประโยชน์ทั้ง 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ชื่อคู่มือ 2) วัตถุประสงค์ 3) ขอบเขต 4) คำจำกัดความ 5) ผู้ที่เกี่ยวข้อง 6) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานชุมชนสัมพันธ์ โรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า การดำเนินงานของโรงเรียนไม่ครอบคลุมทั้ง 6 งาน คือ 1) งานให้บริการชุมชน 2) งานรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากชุมชน 3) งานเสริมสร้างสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ 4) งานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ 6) งานประชาสัมพันธ์ ซึ่งผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงาน เนื่องจากไม่มีแผนงานหรือคู่มือในการศึกษาความรู้ แนวปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อให้สามารถศึกษาและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ทำให้สถานศึกษาขาดการเชื่อมโยงและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างครอบคลุม มีความห่างเหิน ทั้งนี้เป็นเพราะไม่มีกิจกรรมอย่างหลากหลายที่จะสร้างการมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับการวิจัยของอภิสรณ์ ภาชนะวรรณ และสุพจน์ เกิดสุวรรณ (2564) ที่พบว่า ผลการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายด้านพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรม ด้านสนับสนุน ด้านบทบาทร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับน้อย ได้แก่ ด้านประชาสัมพันธ์โรงเรียนด้านให้บริการชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของกัญจนพร ศรีมงคล (2565) ที่พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 มีการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การบริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการพัฒนาคู่มือการบริหารงานชุมชนสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า คู่มือควรประกอบด้วยกระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับ 6 งานที่สำคัญในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ได้แก่ 1) งานให้บริการชุมชน 2) งานรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากชุมชน 3) งานเสริมสร้างสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ 4) งานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ 6) งานประชาสัมพันธ์ โดยนำหลักธรรมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ 1) ทาน (การให้) 2) เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก) 3) อตถจริยา (การบำเพ็ญประโยชน์) 4) สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) ซึ่งในแต่ละงานจะประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 2) ผู้รับผิดชอบ 3) แบบฟอร์มการดำเนินงาน 4) เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง มาเป็นแนวทางในการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าจากการดำเนินการจริงในทั้ง 6 งานจะครอบคลุมภารกิจงานเกี่ยวกับการบริหารงานชุมชนสัมพันธ์ของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระสุนทร ธมมธโร (บุญคง) (2560) ที่พบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง มีการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่า ชุมชนวัดหนองสนมมีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในชุมชนวัดหนองสนมเป็นอย่างดี เมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านทานอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนวัดหนองสนมให้ความช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี ด้านปิยวาจาอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในชุมชนหนองสนมพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะเสมอ พูดให้กำลังใจเพื่อนบ้าน ไม่ตำหนิ

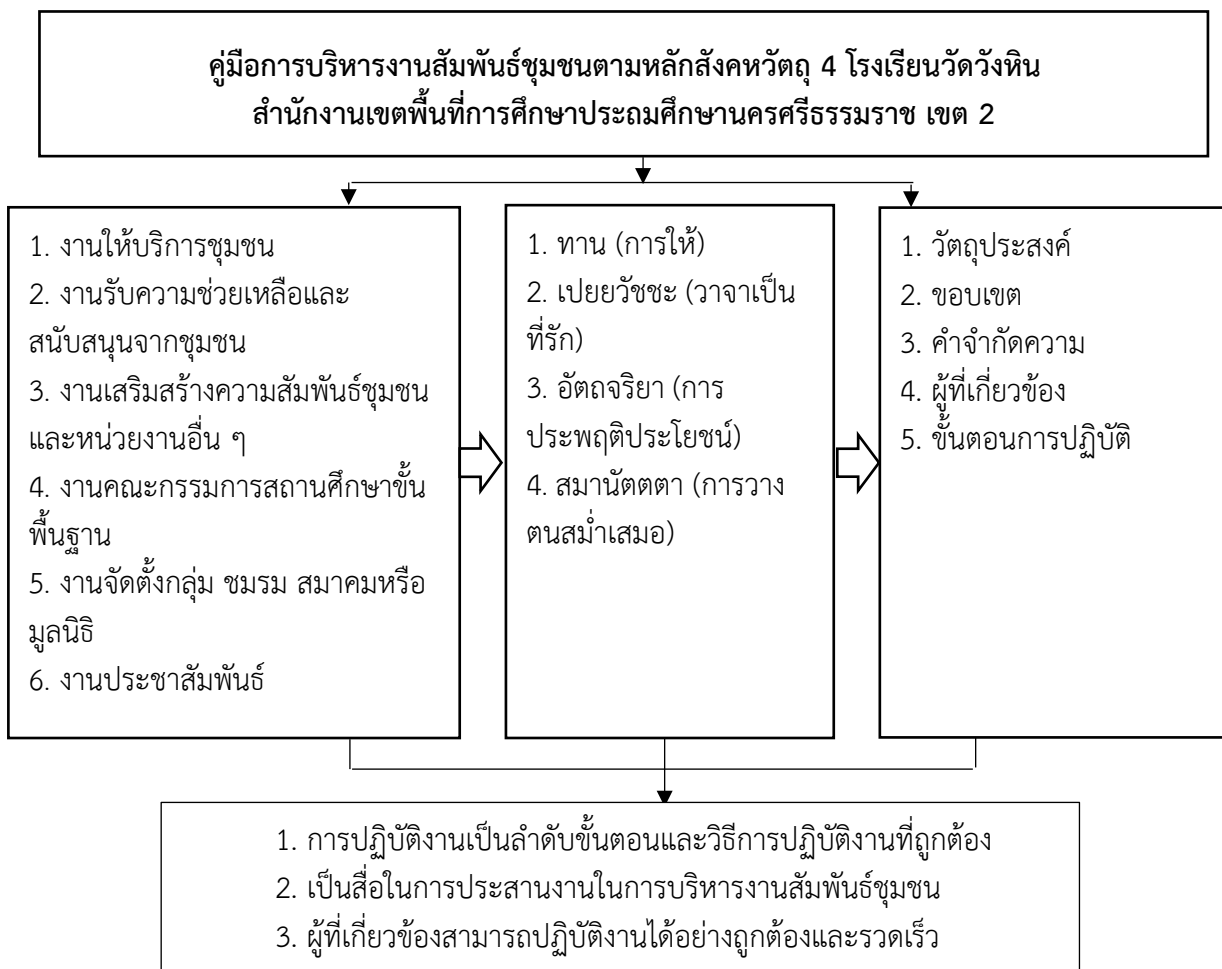
ด้านอัตถจริยาอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนในชุมชนเป็นจิตอาสา สามารถช่วยเหลือชุมชนอื่นๆ ได้ตลอดเวลา ความอนุเคราะห์แก่ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ และผู้พิการ แบ่งปัน ความรู้ให้แก่เยาวชนในชุมชน คอยช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขาเดือดร้อน และด้านสมานัตตตาอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง มีการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุอย่างสม่ำเสมอเนื่องมีความประพฤติเสมอดันเสมอปลาย ประชาชนยึดถือความถูกต้องเป็นธรรมในการอยู่ร่วมกันในชุมชน ปฏิบัติกับทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน และสอดคล้องกับการวิจัยของจริยาพร แดงชุด (2564) ที่พบว่า แนวทางการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 ด้านการให้บริการชุมชน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูแบ่งปันกำลังทรัพย์ กำลังความรู้ กำลังกาย กำลังใจ เพื่อให้บริการชุมชนในทุกด้าน มีการลงพื้นที่พบปะกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ด้านการประชาสัมพันธ์ผู้บริหารต้องสร้างองค์ความรู้เบื้องต้นด้านการสื่อสารให้กับผู้ปกครอง ชี้แนะให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ในกิจกรรมที่จัดขึ้น มีการประชาสัมพันธ์สองทาง ร่วมให้ข้อมูลและรับฟัง 3 ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น ผู้บริหารจะต้องให้แนวปฏิบัติกับครูในการทำงานร่วมกับชุมชน และควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ร่วมกิจกรรมกับศูนย์การศึกษาพิเศษผ่านกิจกรรมต่างๆ โดยการสร้างเครือข่ายในการดำเนินงาน ด้านการได้รับการสนับสนุนจากชุมชน ผู้บริหารต้องมีแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน ร่วมวางแผน ปรับปรุงการดำเนินงานกับชุมชน ควรมีการรายงานผลการดำเนินงานในกิจกรรมที่ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อความโปร่งใสและให้สาธารณชนได้รับทราบ

3. ผลการนำเสนอคู่มือการบริหารงานชุมชนสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า คู่มือการบริหารงานชุมชนสัมพันธ์ตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ในคู่มือประกอบด้วย 6 งานที่สำคัญ ได้แก่ 1) งานให้บริการชุมชน 2) งานรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากชุมชน 3) งานเสริมสร้างสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ 4) งานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ 6) งานประชาสัมพันธ์ และ ตามหลักสังคหวัตถุ 4 1) ทาน (การให้) 2) เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก) 3) อัตถจริยา (การบำเพ็ญประโยชน์) 4) สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของนาวัน แกละสมุทร (2562) ที่พบว่า การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แนวทางการพัฒนาการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการบริการชุมชน 4 แนวทาง ดังนี้ 1) ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามามีบทบาทหน้าที่มากขึ้นเพื่อจะช่วยเหลือส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดีขึ้น 2) โรงเรียนควรมีส่วนร่วมในชุมชนทุกวันสำคัญทางศาสนาต่างๆ 3) โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับรู้ข่าวสารภายในโรงเรียนเพื่อให้ทราบข้อมูลและกิจกรรมต่างๆ 4) โรงเรียนควรเปิดให้ชุมชนเข้ามาใช้สถานที่ภายในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นอาคารเรียนหรือสนามกีฬาเพื่อให้ชุมชนได้รู้จักโรงเรียนมากขึ้น และสอดคล้องกับการวิจัยของณัฐพัฒน์ ฤงพลอย (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี คู่มือประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมายกรอบเนื้อหา งานกิจการนักเรียน หลักในการจัดกิจการนักเรียน ความสำคัญของการบริหารงานกิจการ นักเรียนกระบวนการบริหารงานกิจการนักเรียน วัตถุประสงค์ของงานกิจการนักเรียน บทบาทหน้าที่ ของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานกิจการนักเรียน หลักการบริหารงานกิจการนักเรียน ขอบข่ายการบริหารงานกิจการนักเรียน การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กฎหมาย

เปรียบเทียบและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานกิจการ นักเรียน เจื่อนไขความสำเร็จ และการประเมินผลการบริหาร กิจการนักเรียน ผลการวิเคราะห์ความ สอดคล้องของคู่มือมีค่าระหว่าง 0.80-1.00 แสดงว่า คู่มือมีความ เหมาะสมและสอดคล้องสามารถนำไปใช้ได้และผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือโดยรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

การพัฒนาคู่มือการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 โรงเรียนวัดวังหิน สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2 ประกอบด้วย 6 งาน ได้แก่ 1) งานให้บริการชุมชน 2) งานรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากชุมชน 3) งานเสริมสร้างความสัมพันธ์ชุมชนและหน่วยงานอื่น ๆ 4) งานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5) งานจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ 6) งานประชาสัมพันธ์ และ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 2) ผู้รับผิดชอบ 3) แบบฟอร์มการดำเนินงาน 5) เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง ซึ่งมีการนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ธรรมเรื่องการสงเคราะห์ หรือธรรมอันเป็นหลักใน การสงเคราะห์ 4 ประการ ได้แก่ 1) ทาน (การให้) 2) เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก) 3) อตถจริยา (การประพฤติ ประโยชน์) 4) สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) มาประยุกต์ในขั้นตอนการปฏิบัติงานบริหารงานสัมพันธ์ ชุมชนของโรงเรียนวัดวังหิน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมชี้แจงการปฏิบัติงานการภาริหารงานสัมพันธ์ชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนแก่ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
 - 1.2 สถานศึกษาจัดประชุมชี้แจงถึงรายละเอียดของการดำเนินงานให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบเพื่อกำหนดเป็นแนวปฏิบัติในแต่ละเรื่องต่อไป
 - 1.3 สถานศึกษาควรจัดอบรม ส่งเสริมให้บุคลากรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ารับการอบรมด้านการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชน ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการสัมพันธ์ชุมชนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
 - 2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารงานสัมพันธ์ชุมชนในโรงเรียนประถมศึกษา (ขนาดใหญ่)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์.
- กัญจนพร ศรีมงคล. (2565). การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จริยาพร แดงชุด. (2564). แนวทางการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของศูนย์การศึกษาพิเศษเครือข่าย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐพัฒน์ ฤงพลอย. (2563). การพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นาวัน แกละสมัทร. (2562). การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2544). ธรรมปริทัศน์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราช วิทยาลัย.
- พระสุนทร ธมมธโร (บุญคง). (2560). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- รุ่งทิพย์ เข้มทิศ. (2559). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนเทศบาลแหลมฉบัง 3 อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โรงเรียนวัดวังหิน. (2566). แผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา 2566. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนวัดวังหิน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์.
- อภิสรณ์ ภาชนะวรรณ และสุพจน์ เกิดสุวรรณ. (2564). การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10(3), 200-224.

THE APPLICATION OF GAME-BASED LEARNING WITH MULTIMEDIA TO IMPROVE CHINESE VOCABULARY LEARNING ABILITY OF GRADE SIX THAI STUDENTS AT A SCHOOL IN NONTHABURI THAILAND

¹Yijun Zhou ²Techameth Pianchana

^{1,2}Suryadhep Teachers College, Rangsit University, Thailand

Corresponding Author E-mail: zhouyj97@gmail.com

Article Received: March 19, 2025. Revised: April 14, 2025. Accepted: April 21, 2025.

Abstract

This study aimed to 1) compare the Chinese vocabulary learning ability of grade six Thai students before and after using game-based learning with multimedia. 2) examine grade six Thai students' satisfaction towards game-based learning with multimedia for Chinese vocabulary learning. Quantitative data were collected through Chinese vocabulary tests and student satisfaction questionnaires and were analyzed using a sample t-test, mean score, and standard deviation, while qualitative data were obtained from semi-structured interviews and analyzed by inductive analysis.

The results showed a significant improvement in students' vocabulary learning ability. Satisfaction questionnaire results indicated high levels of student on interest and motivation, engagement, and effectiveness of game-based learning with multimedia. Semi-structured interview responses further supported these findings, as students expressed strong satisfaction with this learning method. Therefore, the results of this study clearly show that the application of game-based learning with multimedia improves the Chinese vocabulary learning ability of grade six students.

Keywords: Game-Based Learning With Multimedia, Chinese Vocabulary Learning Ability, Grade Six Thai Students, Students' Satisfaction

Introduction

With the overall improvement of the Chinese comprehensive strength, Many Thais are paying more and more attention to Chinese learning, and Thai students' demand for Chinese curriculum is also increasing. The main feature of teaching Chinese as a foreign language is the emphasis on vocabulary teaching, which plays a vital role in the multifaceted trajectory of Chinese acquisition. The vocabulary required to communicate in another language is very large for both teachers and learners (Schmitt, 2010). The scale of this vocabulary demand becomes apparent when students struggle to cope with the complexity of learning a new language, and innovative and effective teaching methods are needed to master this language environment and improve language proficiency.

According to the report from the Hanban Thailand Office (2015), Thailand has emerged as one of the leading nations in Asia with a substantial population of Chinese language learners. It is noteworthy that Chinese language learning curriculum has become prevalent in numerous educational institutions throughout Thailand, spanning from kindergarten to primary and secondary schools.

Vocabulary learning is crucial in Chinese language education because it significantly impacts the success of language teaching. With increasing cultural exchanges between China and Thailand, the importance of vocabulary learning is more evident (Le Ngoc et al., 2021). Vocabulary acquisition in Chinese requires substantial input from learners and remains a pressing issue that needs addressing (Lee and Yeung, 2018). Therefore, when teaching Chinese to Thai students, vocabulary should be the focus and should be integrated throughout teaching activities (Xu, 2013).

As a teaching method, Game-Based Learning (GBL) has shown unique advantages in improving students' learning outcomes with its interactivity and immersive experience. (Hartt, Hosseini and Mostafapour, 2020). A variety of learning methods can stimulate students' learning motivation and enable them to actively participate in the process of exploring knowledge. Game-Based learning can help students build self-confidence in a simulated practical environment, thereby effectively improving learning efficiency. The interactive nature of game-based learning helps students communicate and cooperate effectively in teams, allowing them to learn knowledge that is difficult for individuals to master independently in collaboration. (Liu, Shaikh and Gazizova, 2020).

Game-based learning with multimedia can significantly enhance the learning experience and the effect of the learning episode to students. Multimedia elements play a key role in promoting understanding and reducing cognitive load in GBL. Multimedia elements in games can better immerse students in the learning situation, while optimizing the efficiency of information transmission, thereby improving learning performance and concentration.

In addition, with the application of knowledge to specific game tasks, students can effectively transform theory into practice more, thereby deepening their understanding of knowledge (Adipat, Laksana, Busayanon, Asawasowan and Adipat, 2021). This problem solving and task completion in game situations strengthens the memory of learning content.

As mentioned above, game-based learning with multimedia integration into Chinese teaching is an effective way to improve vocabulary skill. However, the application of multimedia in Chinese teaching in Thailand is relatively limited. Therefore, this study hopes to apply game-based learning with multimedia to Chinese teaching to improve the Chinese vocabulary and satisfaction of Thai sixth-grade students.

Objectives of this Research

1. To compare Chinese vocabulary learning ability of grade six Thai students before and after using game-based with multimedia.
2. To examine grade six Thai students' satisfaction towards game-based learning with multimedia to Chinese vocabulary learning ability.

Research Methodology

1. Research Design

This study used quantitative data collection methods, including Chinese vocabulary test, students' satisfaction questionnaire and semi-structured interview. The vocabulary test used a combination of pre-test and post-test to assess students' mastery of Chinese vocabulary before and after learning through game-based learning with multimedia. The satisfaction questionnaire was designed to assess students' satisfaction with the multimedia learning process and measure the effectiveness of game-based learning with multimedia in improving Chinese vocabulary acquisition.

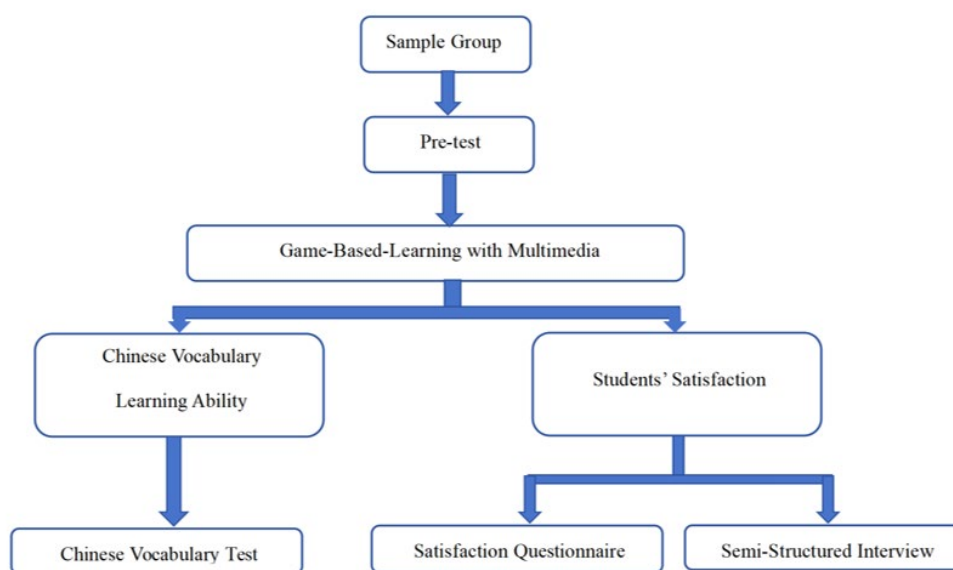

Figure 1 Flow of Research Design

2. Research Instruments

This study will use four research instruments to collect quantitative data: lesson plans, Chinese vocabulary tests (pre-test and post-test), students' satisfaction questionnaire, and semi-structured interview.

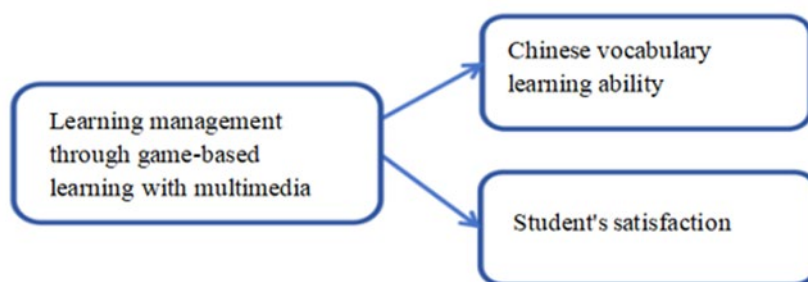

Figure 2 Relationship of variables

3. Lesson Plans

The designed four 80 minutes lesson plans from the Grade six textbook “I Love Chinese language on four topics.” The lessons were conducted twice a week for a total of 8 sessions. The researcher taught twice a week for 4 weeks. Each class session is 40 minutes.

4. Achievement Test

In order to compare the vocabulary level of the sample group before and after

application game-based learning with multimedia, the Chinese vocabulary test will be divided into a pre-test and a post-test. The test content covers two parts: listening and comprehension. The total score is 20 points.

5. Questionnaire

The students' satisfaction questionnaire was used to investigate students' satisfaction with learning Chinese vocabulary through game-based with multimedia. The student's satisfaction questionnaire is divided into three parts: interest and motivation, engagement, and effectiveness of game-based learning with multimedia.

6. Validity and Reliability

In this study, a rigorous validation process was undertaken to ensure the credibility of all research instruments before they were applied. To thoroughly assess the effectiveness of these instruments, the study used the Item Objective Congruence (IOC) index as a key metric. The IOC score, ranging from -1 to +1, evaluated the alignment between the research instruments and their intended objectives.

Reliability referred to the ability of a measurement tool to stably and consistently provide similar results at different times, in different environments, or under different test conditions. This indicated that the results of the measurement tool were not significantly affected by random errors or external factors and can thus reliably reflect the measured characteristics or variables. Ensuring the reliability of the data and the credibility of the research conclusions.

7. Population and Sample

The study's target population consists of 57 students from two Grade six classes. Students aged 11 to 12 have different backgrounds, genders, and learning abilities. The sample group selected through clustered random sampling consisted of 28 students (14 female and 14 male) with different backgrounds, genders, and learning abilities.

8. Data Collection Procedures

To conduct the study within schools, the researcher first obtained approval from Rangsit University. Given that the participants are aged between 11 and 12, additional permissions were also sought from the relevant school department and the parents or guardians of the students.

The researcher ensured that all information related to students' personal

information and responses to the satisfaction questionnaire were kept confidential. Furthermore, all data will be deleted after the completion of the study.

9. Data Analysis and results

In order to compare students' Chinese vocabulary after learning through game-based learning with multimedia, we collected information through a pre-test and a post-test. The collected data were then analyzed using t- test for dependent sampling.

In order to investigate students' satisfaction about using game -based learning with multimedia, we collected data using students' satisfaction questionnaire and semi-structured interview for supporting the idea. Statistical analysis of students' responses to each item was performed using the mean and standard deviation.

Research Results

1. To compare Chinese vocabulary learning ability of grade six Thai students before and after using game-based with multimedia.

1.1 The results indicated that students significantly improved their Chinese vocabulary learning ability after using game-based learning with multimedia. The average pre-test score was 10, which increased to 16.4 in the post-test, showing a 32.14% overall improvement. The highest individual improvement was 55%, while the lowest was 20%.

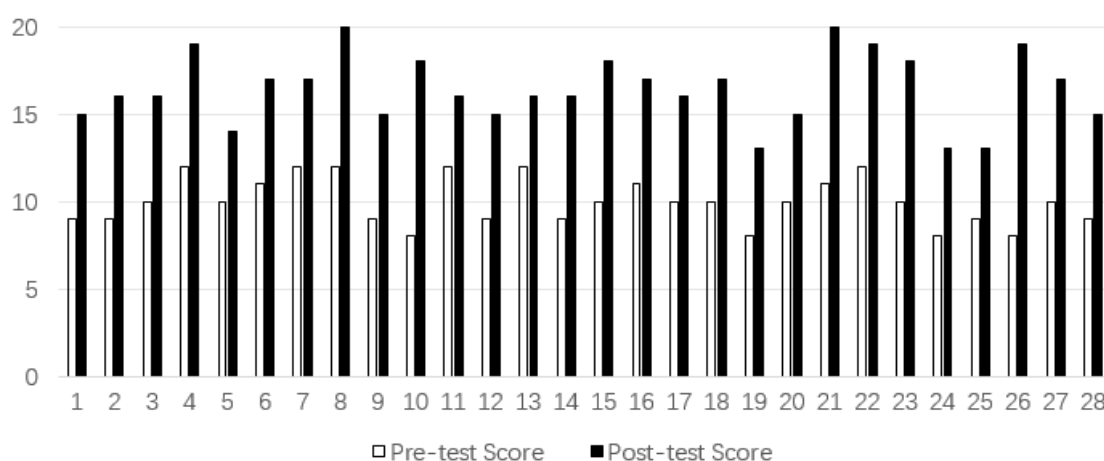

Figure 3 Pre-test and Post-test

1.2 The statistical analysis confirmed that the improvement in students' performance was significant, indicating the effectiveness of game-based learning with multimedia. The mean difference between the pre-test and post-test was 6.4 points, with a t-

value of -19.4 and a p-value < .000, indicating that the enhancement in students' scores was highly unlikely to be due to chance.

Table 1 T-test Results

	N	Mean	S.D	t	Sig.
Pretest	28	10	1.36	-19.4	<0.001
Posttest	28	16.4	1.99		

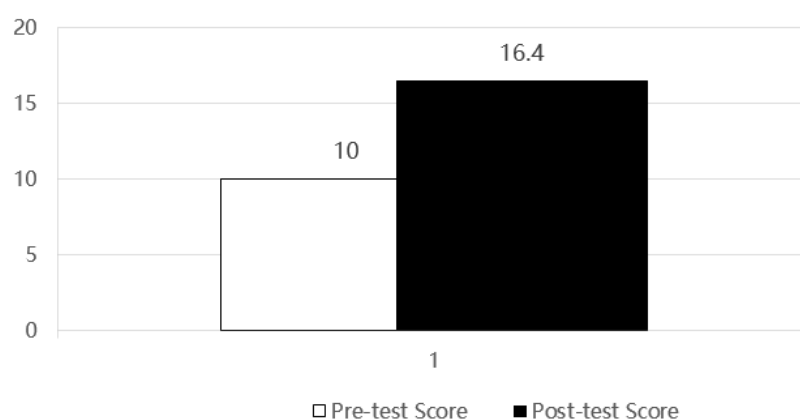

Figure 4 Average of Pre-test and Post-test

2. To examine grade six Thai students' satisfaction towards game-based learning with multimedia to Chinese vocabulary learning ability.

2.1 The satisfaction questionnaire results showed that all three parts (Interest and Motivation, Engagement, and Effectiveness) received "Strongly Satisfaction" ratings. This indicates that students had a very positive experience with game-based learning using multimedia.

Part A: Interest and Motivation in game-based learning with multimedia. Item 2, "Chinese vocabulary learning through game made learning Chinese more interesting," had the highest mean score ($\bar{x} = 4.61$, $SD = 0.49$), indicating that students found this method particularly engaging and enjoyable. which confirmed that students were highly motivated and interested in learning Chinese vocabulary through game-based multimedia methods.

Table 2 Part A

Part A: Interest & Motivation	Mean	S.D.	Interpretation
1 Game-based learning with multimedia classes made me look forward to Chinese vocabulary classes.	4.54	0.5	Strongly Satisfied
2 Chinese vocabulary learning through game made learning Chinese more interesting.	4.61	0.49	Strongly Satisfied
3 The use of media in teaching appealed to me.	4.46	0.51	Strongly Satisfied
4 Through game activities in class helped me remember new Chinese vocabulary.	4.46	0.51	Strongly Satisfied
5 I preferred learning Chinese through game.	4.32	0.48	Strongly Satisfied
Average	4.48	0.50	Strongly Satisfied

Part B: Engagement game-based learning with multimedia, Item 6, "Multimedia made me more willing to learn Chinese in class," had the highest mean score ($x = 4.68$, $SD = 0.48$), indicating that students found multimedia highly effective in increasing their willingness to engage in learning. These findings suggest that integrating multimedia and games into language learning effectively enhances student engagement, making learning more interactive and enjoyable.

Table 3 Part B

Part B: Engagement	Mean	SD	Interpretation
6 Multimedia made me more willing to learn Chinese in class.	4.68	0.48	Strongly Satisfied
7 I liked to participate in game activities.	4.18	0.72	Strongly Satisfied
8 Playing games with multimedia made me more focused.	4.39	0.62	Strongly Satisfied
9 Game activities made me more willing to cooperate with classmates to complete tasks.	4.25	0.7	Strongly Satisfied

10 Through games I could complete the exercises in class more actively.	4.40	0.9	Strongly Satisfied
Average	4.38	0.68	Strongly Satisfied

Part C: Effectiveness. Item 12, "Multimedia helped me understand the learning content better." garnered the highest mean score ($x = 4.46$, $SD = 0.74$), indicating that students found this method very effective. The overall results showed that students believe game-based learning with multimedia was effective in improving vocabulary skills and making learning more engaging and enjoyable.

Table 4 Part C

Part C: Effectiveness	Mean	SD	Interpretation
Game-based learning with multimedia has helped me improve my Chinese vocabulary skill a lot.	4.32	0.72	Strongly Satisfied
Multimedia helped me understand the learning content better.	4.46	0.74	Strongly Satisfied
Learning new vocabulary through games was more effective.	4.25	0.75	Strongly Satisfied
Game activities helped me remember Chinese vocabulary faster.	4.14	0.80	Strongly Satisfied
Learning through game-based learning with multimedia gave me confidence in my future Chinese vocabulary learning.	4.18	0.81	Strongly Satisfied
Average	4.27	0.76	Strongly Satisfied

2.2. The semi-structured interview analysis revealed that students had a positive experience learning Chinese vocabulary through game-based learning with multimedia. This method made the learning process more engaging, sparked their interest, and motivated them to participate actively in class.

Part A: Interest and Motivation

Based on student feedback, most participants expressed strongly satisfaction

with game-based learning with multimedia for learning Chinese vocabulary. They found it enjoyable and motivating. Many students mentioned that the interactive nature of the games kept them focused and made learning new words easier. Additionally, they appreciated the use of visuals and sounds, which helped them remember vocabulary more effectively.

Part B: Engagement

Students generally responded positively to game-based learning with multimedia, stating that it made them more engaged and active in class. Many mentioned that the interactive nature of the games encouraged participation, teamwork, and concentration. The competitive elements and real-time feedback in the games also motivated them to stay focused and complete learning tasks more effectively.

Part C: Effectiveness of Game-Based Learning with Multimedia

Students shared that learning Chinese vocabulary through game-based activities with multimedia was very useful. They found that games made learning more engaging, helped them remember words better and increased their confidence in using new vocabulary. Many students also said that playing games made studying feel less stressful and more enjoyable.

Research Discussion

This study aimed to improve the Chinese vocabulary learning ability of Grade 6 Thai students through game-based learning with multimedia. To evaluate its effectiveness, a pre-test and post-test were conducted, and students' satisfaction and learning experiences were analyzed using questionnaires and semi-structured interviews. The results of this study confirm that game-based learning with multimedia significantly enhances vocabulary acquisition, increases student engagement, and improves learning motivation.

1. The Result of Chinese Vocabulary Test.

1.1 The average post-test score was significantly higher than the pre-test score, showing a substantial improvement in students' vocabulary knowledge.

1.2 The highest and lowest scores both increased after using game-based learning, indicating that students at different performance levels benefited from this method.

1.3 All students showed progress, with individual score increases ranging from a few points to more than ten points, demonstrating that this approach was effective for all learners.

1.4 Before the implementation of game-based learning, no students achieved a high score, but after using this method, most students scored significantly higher, reflecting overall improvement in vocabulary acquisition.

These results suggest that game-based learning with multimedia is a powerful tool for enhancing students' vocabulary learning, leading to better retention and application of new words.

2. The Result of Students' Satisfaction.

The second objective of this study was to examine the satisfaction of grade six Thai students with game-based learning using multimedia for Chinese vocabulary learning. Quantitative data was collected through a questionnaire containing 15 items, divided into three parts:

Part A: Interest and Motivation

Part B: Engagement

Part C: Effectiveness of Game-Based Learning with Multimedia

2.1 Students showed a strong interest and motivation in learning vocabulary through interactive games, as they found the lessons more enjoyable and engaging.

2.2 The use of multimedia and game-based elements kept students actively involved in the learning process, leading to higher engagement during lessons.

2.3 Students believed that game-based learning was highly effective in helping them remember and apply new vocabulary, as it provided a fun and interactive way to reinforce learning.

Overall, the results suggest that students were highly satisfied with game-based learning with multimedia, as it increased their motivation, encouraged active participation, and improved their vocabulary learning experience.

Research Body of Knowledge

The figure presents the framework model of game-based learning with multimedia, which serves as the foundation of this study. It illustrates key components, including various multimedia elements (videos, pictures, PowerPoint, and music), as well as related instructional approaches such as the flipped classroom model, blended learning approach, and multimedia task-based language learning.

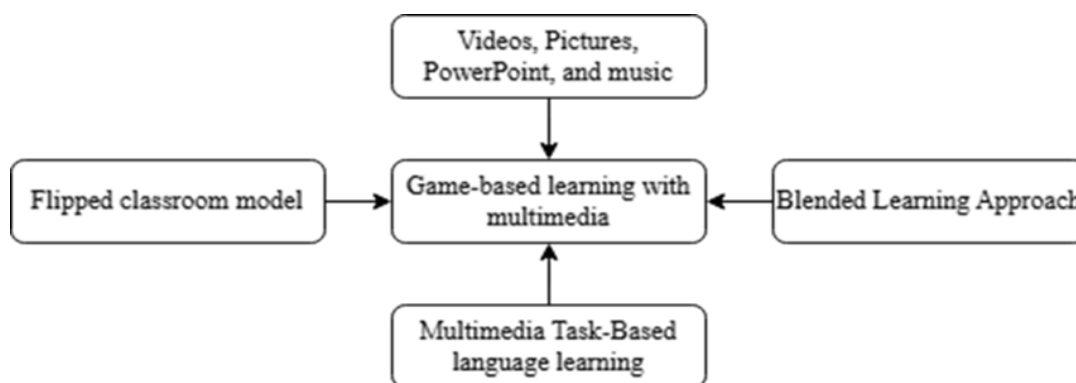

Figure 5 Knowledge framework

Research Suggestion

1. Recommendation for Implementation.

1.1 Expand Game-Based Learning Across More Lessons and Grade Levels.

This study focused on a limited number of vocabulary lessons, but game-based learning can be applied to a wider range of topics and different grade levels to achieve more comprehensive learning outcomes.

1.2 Increasing the Use of Multimedia Tools and Interactive Elements.

The positive feedback from students highlights that multimedia-based games create an engaging and interactive learning environment. To maintain student motivation and participation, teachers should incorporate more digital tools, interactive games, and multimedia elements into vocabulary instruction.

1.3 Ensure a Balance Between Entertainment and Educational Goals.

While game-based learning is effective, it is essential to balance entertainment with educational objectives. Teachers should carefully design game activities to align with learning goals, ensuring that students remain focused on vocabulary acquisition rather than being distracted by gameplay. Educators can maximize the educational value of game-based learning.

2. Recommendations for Future Research.

Although this study shows that game-based learning with multimedia has positive effects on Chinese vocabulary learning ability, there are still areas that need further research:

2.1 Long-Term Retention and Learning Outcomes.

This study mainly focused on short-term vocabulary improvement and student satisfaction. Future research could look at how well students remember the vocabulary they have learned over time and whether game-based learning helps with long-term language development. Long-term studies could provide more information about the lasting effects of this method.

2.2 Impact on Other Language Skills.

The study focused on vocabulary learning, but future research could explore how game-based learning affects other language skills such as reading, writing, pronunciation, and listening. This would help researchers understand the broader impact of multimedia games on overall language proficiency.

2.3 Larger and More Diverse Sample.

This study was conducted with a small group of students from one school. Future studies could include a larger and more varied group of participants, from different schools, age groups, and educational backgrounds. It would also be helpful to explore how game-based learning works for students with different learning styles or needs, so the methods can be adapted for diverse groups of learners.

References

- Adipat, S., Laksana, K., Busayanon, K., Asawasowan, A. and Adipat, B. (2021). Engaging students in the learning process with game-based learning: The fundamental concepts. *International Journal of Technology in Education*, 4(3), 542-552.
- Hanban Thailand Office. (2015). HANBAN Thailand's Office Report. Bangkok: Education Office of the Embassy of the People's Republic of China in Thailand.
- Hartt, M., Hosseini, H. and Mostafapour, M. (2020). Game on: Exploring the effectiveness of game-based learning. *Planning Practice & Research*, 35(5), 589-604.
- Le Ngoc, H., Khai, X. T., Phuong, N. H., Long, U. P., Nam, T. T. and Ngan, N. T. (2021). Flashcard Design for Helping Students in Learning Chinese Vocabulary. *Journal of World Englishes and Educational Practices*, 3(10), 10-23.
- Lee, J. and Yeung, C. Y. (2018). Automatic prediction of vocabulary knowledge for learners of Chinese as a foreign language. In 2018 2nd International Conference on Natural

Language and Speech Processing (ICNLSP). IEEE.

Liu, Z. Y., Shaikh, Z. A. and Gazizova, F. (2020). Using the Concept of Game-Based Learning in Education. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 15(14), 53-64.

Schmitt, N. (2010). *Researching vocabulary: A vocabulary research manual*. London: Palgrave Macmillan.

Xu Xueqin. (2013). Action research to improve the effectiveness of vocabulary teaching and vocabulary acquisition ability. *Journal of Baicheng Normal University*, 2, 78-81.

**ผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
และความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาโท
THE EFFECTS OF FLIPPED CLASSROOM LEARNING MANAGEMENT ON ACADEMIC
ACHIEVEMENT AND SELF-REGULATION ABILITY OF MASTER'S DEGREE
STUDENTS**

สมาพร มณีอ่อน Samaporn Manee-on

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี Faculty of Education Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding Author E-mail: rojsiponpam@gmail.com

Article Received: February 25, 2025. Revised: April 15, 2025. Accepted: April 27, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านของนักศึกษาระดับปริญญาโทให้เป็นไปตามเกณฑ์ ร้อยละ 80 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาโทระหว่างเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านกับการเรียนรู้แบบปกติ และ 3) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาโทระหว่างเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านกับการเรียนรู้แบบปกติ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมนักศึกษาจำนวน 44 คน โดยวิธีการสุ่มแบบคลัสเตอร์เครื่องมือประกอบด้วย 1) เอกสารการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน 2) แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาโท 3) แบบประเมินความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษา และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจทางการเรียนของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test แบบ Independent

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาโทที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านระหว่างเรียนมีคะแนน ร้อยละ 83.33 และหลังเรียนมีคะแนน ร้อยละ 86.13 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 80 2) ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาระหว่างการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านกับการเรียนรู้แบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านมีความสามารถในการกำกับตนเองสูงกว่านักศึกษาที่เรียนรู้แบบปกติ และ 3) ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาระหว่างการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านกับการเรียนรู้แบบปกติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยนักศึกษาที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน มีความพึงพอใจสูงกว่านักศึกษาที่เรียนรู้แบบปกติ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, ห้องเรียนกลับด้าน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความสามารถในการกำกับตนเอง, นักศึกษาระดับปริญญาโท

Abstract

This research article aimed to 1) develop the learning achievement according to the flipped classroom concept of master's degree students to meet the criteria of 80 percent, 2) compare the self-regulation ability of master's degree students between studying using the flipped classroom concept and conventional learning, and 3) compare the satisfaction of master's degree students between studying using the flipped classroom concept and conventional learning. The sample group consisted of 2 classes of 44 students from the Master of Education Program in Curriculum and Instruction, first year, studying in the second semester of the academic year 2024, using the cluster random sampling method. The instruments consisted of 1) documents on learning management based on the flipped classroom concept, 2) an assessment form for master's degree students' academic achievement, 3) an assessment form for self-regulation ability of master's degree students, and 4) an assessment form for students' academic satisfaction towards learning management based on the flipped classroom concept compared to traditional learning management. Data were analyzed by finding percentages, means, standard deviations, and testing hypotheses using the independent t-test.

The results of the study found that: 1) The academic achievement of the master's degree students who learned according to the flipped classroom concept during the study had a score of 83.33 percent and after the study had a score of 86.13 percent, which was higher than the specified criteria of 80 percent. 2) The results of the comparison of self-regulation ability of students between learning according to the flipped classroom concept and learning in a normal way were significantly different at the .01 level. Students who learned according to the flipped classroom concept had higher self-regulation ability than students who learned in a normal way. 3) The results of the comparison of student satisfaction between learning according to the flipped classroom concept and learning in a normal way were significantly different at the .01 level. Students who learned according to the flipped classroom concept had higher satisfaction than students who learned in a normal way.

Keywords: Learning Management, Flipped Classroom, Academic Achievement, Self-Regulation, Master's Degree Students

บทนำ

สถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เรียกกันว่ายุคโลกาภิวัตน์ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี วัฒนธรรม รวมทั้งด้านการศึกษา นานาประเทศรวมทั้งประเทศไทย ได้ตระหนักถึงความเป็นอยู่ของพลเมืองของตนที่ต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงนั้น จึงจำเป็นต้องปรับตัว พัฒนาและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นและที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างเท่าทัน สิ่งสำคัญที่สุดที่จะทำให้ทุกคนอยู่ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ได้อย่างมั่นคงปลอดภัยและมีความสุขนั้นก็คือ จะต้องมีการพัฒนาการศึกษา ที่มีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปรอบด้าน ผู้เรียนทุกระดับชั้นที่อยู่ท่ามกลางสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงนี้จะต้องรู้เท่าทันในกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งผู้ที่ใกล้ชิดและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนก็คือ “ครู” ดังที่ สุวิมล ว่องวาณิช (2548) ได้กล่าวว่า กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสื่อสารก่อให้เกิดข้อมูลข่าวสาร และความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นครูอาจารย์ หรือผู้เรียนต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การเรียนการสอนให้เข้ากับยุคสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ทันต่อความรู้ที่เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา การเรียนการสอนในยุคปัจจุบันจึงเป็นการเรียนแบบร่วมมือกันระหว่างครู ผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ และเป็นการเรียนการสอนที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันหาแนวทางแก้ไขในกรณีที่เกิดปัญหา

สำหรับการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา ในการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 ด้วยการพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ มีการสะท้อนความคิด/ทบทวนไตร่ตรอง การสร้างผู้เรียนให้สามารถกำกับกับการเรียนรู้ของตนได้ตามแนวทางการปฏิรูประบบการศึกษาตามยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งมีหัวใจที่สำคัญ คือ การสร้างนวัตกรรมและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น กล่าวคือ ผู้เรียนต้องพร้อมพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้านอย่างเต็มศักยภาพโดยนำแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มาประยุกต์ใช้ คือ 1) สอนน้อยลงทำให้เรียนรู้ได้มากขึ้น (teach less, learn more) 2) จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยตรง (Active learning) โดยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองมากที่สุด และ 3) การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่และสิ่งประดิษฐ์ใหม่โดยการใช้กระบวนการทางปัญญา (กระบวนการคิด) กระบวนการทางสังคม (กระบวนการกลุ่ม) และให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนในด้านต่างๆ (Trilling and Fadel, 2009; อติพร เกิดเรือง, ไชยวัฒน์ คำชู และชัยพัฒน์ พันธุ์วัฒนสกุล, 2564)

ในการพัฒนาระบบการศึกษาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกนั้น ได้มีการคิดค้นวิธีการเพื่อพัฒนารูปแบบนวัตกรรมทางการเรียนรู้และรูปแบบการสอนตามหลักสูตรเพื่อให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงกับบริบทเชิงสังคมที่มุ่งพัฒนาการศึกษาให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาโดยรวมเป็นไปตามปรัชญาแนวคิดของการพัฒนาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับเทคนิคการจัด “การเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom)” นับเป็นนวัตกรรมและมุมมองหนึ่งจากประสบการณ์จริงที่เกิดขึ้นในวงการการศึกษาที่นำเอาเทคนิคการเรียนแบบ Active Learning มาปรับใช้ โดยเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมที่ผู้สอนบรรยายเนื้อหาในห้องเรียนแล้วให้ผู้เรียนกลับไปทำการบ้านทำรายงานส่งผู้สอนปรับเปลี่ยนเป็นผู้เรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ผ่านระบบเทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ หรือเรียนรู้จากบทเรียนออนไลน์ที่ผู้สอนจัดหาให้ก่อนเข้าชั้นเรียน และมาทำกิจกรรมในห้องเรียน สร้างผลงานชิ้นงานหรือดำเนินกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยมีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการสร้างองค์

ความรู้ด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีผู้สอนเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือแนะนำ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง ระหว่างอยู่ในห้องเรียนผู้เรียนและผู้สอนจะมีส่วนร่วมกันสร้างวิธีการเรียนอย่างมีคุณค่าในการสร้าง/พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง คือ การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ ดังนั้น “การเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน ” จึงเป็นวิธีการใช้ห้องเรียนให้เกิดคุณค่าแก่ผู้เรียนใช้ฝึกการประยุกต์ความรู้ในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แบบรู้จริง (Mastery Learning) ช่วยให้การเรียนการสอนมีความยืดหยุ่น ลดเวลาการบรรยายเนื้อหาในห้องเรียนและช่วยเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมในห้องเรียน ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติจริงมากขึ้น (Bergmann, J. and Sams, A., 2023; วิจารย์ พานิช, 2556; สุรศักดิ์ ปาเฮ, 2556; พันทิพา อมรฤทธิ์ และคณะ, 2564)

ในห้วงที่ผ่านมา มีนักวิชาการสาขาต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศได้มีการนำแนวคิดห้องเรียนกลับด้านไปประยุกต์ใช้อย่างหลากหลาย ดังเช่น พันทิพา อมรฤทธิ์ และคณะ (2564) วิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พบว่า ผู้เรียนให้ความสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม มีส่วนร่วมและปฏิบัติตามทุกขั้นตอน มีการประยุกต์ความรู้ในกิจกรรมอยู่ในระดับมาก นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านอยู่ในระดับมาก และ ผลการเรียนรู้ตามกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้หลังกิจกรรมสูงกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ก่อนดำเนินกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ Giannakos, M., Krogstie, J. and Chrisochoides, N. (2014) ได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนเรื่อง ห้องเรียนกลับด้านเพื่อการศึกษาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ สรุปว่า การใช้วิธีสอนแบบห้องเรียนกลับด้านสามารถช่วยให้การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น นักเรียนที่ได้เรียนด้วยห้องเรียนแบบกลับด้านให้ความร่วมมือและชอบที่จะเรียนรู้เนื้อหาของบทเรียน วิดีโอบรรยายความรู้ที่สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาอย่างอิสระ นักเรียนมีทัศนคติ ที่ดีต่อวิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านสามารถช่วยพวกเขาในการเรียนการสอนและมีความยืดหยุ่นในการเรียน นักเรียนมีการอภิปรายมากขึ้นกว่าการเรียนแบบเดิม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำวิธีการจัดการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) มาพัฒนาการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการกำกับตนเองให้เกิดองค์ความรู้นำไปต่อยอดสร้างภูมิคุ้มกันในยุคโลกาภิวัตน์อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตให้เป็นไปตามเกณฑ์ ร้อยละ 80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตระหว่างเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน กับการเรียนรู้แบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตระหว่างเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน กับการเรียนรู้แบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีรูปแบบการวิจัยใช้กระบวนการแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ร่วมกับการใช้แบบแผนการวิจัยเป็นแบบ Experimental Design แบบการวิจัยแบบสองกลุ่ม มีการทดสอบก่อนและสอบหลังการทดลอง เป็นแบบ Control-Group Pretest-Posttest Design (Campbell and

Stanley, 1963) รวมทั้งผสมผสานกับแบบแผนการวิจัยแบบอนุกรมเวลา ประเภทอนุกรมเวลาสมมูล (Equivalent Time-Series Design) (องอาจ นัยวัฒน์, 2554) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัยประกอบด้วยนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 หลักสูตร ได้แก่ 1) หลักสูตรบริหารการศึกษา 2) หลักสูตรภาวะผู้นำ และ 3) หลักสูตรและการสอน จำนวน 10 ห้องเรียน รวม 250 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน ชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 ห้องเรียน นักศึกษา 44 คน โดยวิธีการสุ่มแบบคลัสเตอร์ (Cluster Random Sampling) โดยใช้หลักสูตรระดับปริญญาโท ในคณะศึกษาศาสตร์เป็นหน่วยของการสุ่ม

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านของนักศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการกำกับตนเอง และความพึงพอใจทางการเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1) เอกสารการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน 2) แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต 3) แบบประเมินความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจทางการเรียนของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

4. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

4.1 เอกสารการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน แบบประเมินความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต และแบบประเมินความพึงพอใจทางการเรียนของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ ใช้วิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

4.1.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ 1) ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและแนวทางการสร้างเครื่องมือแต่ละฉบับ 2) วิเคราะห์วัตถุประสงค์ และเนื้อหาสาระ และกำหนดแบบเอกสาร/แบบประเมิน โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และ 3) สร้างเอกสาร/แบบประเมินที่ใช้เป็นเครื่องมือ ซึ่งมีองค์ประกอบครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการจัดทำแผน (2) ด้านการจัดการเรียนรู้ และ (3) ด้านคุณลักษณะความเป็นครู

4.1.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยนำเอกสาร/แบบประเมินที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้แก่ ด้านเนื้อหา 1 คน ด้านหลักสูตรและการสอน 1 คน ด้านเทคโนโลยี 1 คน ด้านการวัดและประเมินผล 1 คน และด้านการวิจัย 1 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมด้านโครงสร้างและเนื้อหา โดยเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) กำหนดน้ำหนักคะแนนตามวิธีของ Likert (1976) แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยและแปลความหมายตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2560) และจัดพิมพ์เอกสาร/แบบประเมิน แล้วนำเอกสาร/แบบประเมินที่สร้างขึ้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.2 วิธีการสร้างและหาคุณภาพแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับ

ปริญญามหาบัณฑิต ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือที่เป็นแบบประเมินผลงานแบบประเมินการนำเสนอผลงาน และข้อสอบแบบเขียนตอบ โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

4.2.1. ศึกษาเอกสารการสอบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ข้อมูล และเนื้อหาวิชา MCI 303 ทฤษฎีพื้นฐานทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมิน

4.2.2. สร้างแบบประเมินผลงาน แบบประเมินการนำเสนอผลงานที่เป็นแบบประเมินลักษณะรูบรีค (Rubrics Score) มีประเด็นการประเมิน 5 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) ความถูกต้องของเนื้อหา 2) ลำดับขั้นตอน 3) วิธีการนำเสนอผลงานอย่างสร้างสรรค์ 4) การใช้เทคโนโลยีในการนำเสนอ และ 5) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม

4.2.3. นำแบบประเมินผลงานที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมิน โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม

4.2.4 แก้ไขแบบประเมินผลงาน การนำเสนอผลงาน ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.2.5 นำแบบประเมินผลงาน การนำเสนอผลงาน ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดลอง และเก็บรวบรวมข้อมูล ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 7 ครั้งๆ ละ 2 ชั่วโมง รวม 14 ชั่วโมง ดำเนินการสอนตามแผนของเอกสารประกอบการสอน จำนวน 10 ชั่วโมง ทำการทดสอบก่อนเรียน จำนวน 2 ชั่วโมง และทำการทดสอบหลังเรียน จำนวน 2 ชั่วโมง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 แนะนำบทบาทของผู้เรียน ขั้นตอนและวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน และการเรียนรู้แบบปกติ ให้กับนักศึกษา รับทราบ และเข้าใจตรงกัน โดยห้องเรียนที่ 1 จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน และห้องเรียนที่ 2 จัดการเรียนรู้แบบปกติ

5.2. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดแบบทดสอบเขียนตอบ ร่วมกับเกณฑ์ประเมินแบบรูบรีค (Rubrics Score) แบบประเมินความสามารถในการกำกับตนเอง ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ และปรับปรุงแก้ไขแล้ว ในชั่วโมงที่ 1 – 2 ใช้เวลา 2 ชั่วโมง ทั้งกับกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

5.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

5.3.1 ห้องเรียนที่ 1 จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน จำนวน 5 เรื่อง ใช้เวลา 10 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง

5.3.2 ห้องเรียนที่ 2 จัดการเรียนรู้แบบปกติ จำนวน 5 เรื่อง เหมือนห้องเรียนที่ 1 ใช้เวลา 10 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสอนด้วยตนเอง

5.4 เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ตามแผนครบทั้ง 5 เรื่อง ในเวลาที่กำหนดเรียบร้อยแล้ว ได้ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) กับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิดแบบทดสอบเขียนตอบ ร่วมกับเกณฑ์ประเมินแบบรูบรีค (Rubrics Score) แบบประเมินความสามารถในการกำกับตนเอง (ฉบับเดียวกับที่ทำการทดสอบ Pretest) และสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ ในชั่วโมงที่ 13 – 14 ใช้เวลา 2 ชั่วโมง ทั้งกับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

5.5 นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตรวจความสามารถในการกำกับตนเอง และคะแนนที่ได้จากการสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษา มาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ

ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน

6.2 ความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน กับการเรียนรู้แบบปกติ

6.3 ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน กับการเรียนรู้แบบปกติ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตให้เป็นไปตามเกณฑ์ ร้อยละ 80

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ได้คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 34.45 ($\bar{X}=34.45$) คิดเป็นร้อยละ 86.13 และคะแนนระหว่างเรียนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 33.33 คิดเป็นร้อยละ 83.33 และเมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องที่สอนพบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยจากน้อยไปมาก คือ เรื่องที่ 1 ($\bar{X}=29.64$) เรื่องที่ 2 ($\bar{X}=31.32$) เรื่องที่ 3 ($\bar{X}=33.05$) เรื่องที่ 4 ($\bar{X}=34.86$) และเรื่องที่ 5 ($\bar{X}=37.77$) ตามลำดับ ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 80 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตให้เป็นไปตามเกณฑ์ ร้อยละ 80

นักศึกษาคนที่	คะแนนระหว่างเรียน					เฉลี่ย	แปลความหมาย	คะแนนประเมินหลังเรียน
	เรื่องที่ 1	เรื่องที่ 2	เรื่องที่ 3	เรื่องที่ 4	เรื่องที่ 5			
1	31	33	32	34	38	33.60	มาก	34
2	30	30	34	35	39	33.60	มาก	33
3	31	33	32	35	37	33.60	มาก	32
4	30	31	34	36	40	34.20	มาก	35
5	31	32	35	36	38	34.40	มาก	34
6	30	30	32	34	37	32.60	มาก	33
7	28	30	32	34	37	32.20	มาก	36
8	30	30	33	35	38	33.20	มาก	36
9	31	32	34	34	39	34.00	มาก	34
10	28	32	32	34	37	32.60	มาก	35
11	29	31	33	36	38	33.40	มาก	34

12	31	30	34	36	37	33.60	มาก	36
13	30	31	32	35	37	33.00	มาก	37
14	29	32	33	34	38	33.20	มาก	35
15	28	30	34	34	37	32.60	มาก	34
16	28	32	34	36	40	34.00	มาก	36
17	30	31	32	35	38	33.20	มาก	33
18	29	32	33	35	37	33.20	มาก	37
19	28	31	32	34	36	32.20	มาก	35
20	30	32	32	34	37	33.00	มาก	33
21	31	32	34	36	38	34.20	มาก	34
22	29	32	34	35	38	33.60	มาก	32
คะแนนรวม	652	689	727	767	831	733.2		758
คะแนนเฉลี่ย	29.64	31.32	33.05	34.86	37.77	33.33	มาก	34.45
ร้อยละ	74.10	78.30	82.63	87.15	94.43	83.33		86.13

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตระหว่างเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านกับการเรียนรู้แบบปกติ ในภาพรวมพบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านมีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=4.83$, S.D.=.28) และนักศึกษาที่เรียนรู้แบบปกติมีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=3.86$, S.D.=.62) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยโดยนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านมีความสามารถในการกำกับตนเองสูงกว่านักศึกษาที่เรียนรู้แบบปกติ ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตระหว่างเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านกับการเรียนรู้แบบปกติ

คะแนน	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	df	p-Value
การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน	22	125	4.83	.28	1.75	21	.00
การจัดการเรียนรู้แบบปกติ	22	125	3.86	.62			

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

3. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตระหว่างเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านกับการเรียนรู้แบบปกติ ในภาพรวมพบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านมีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=4.85$, S.D.=.42) และนักศึกษาที่เรียนรู้แบบปกติมีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=3.68$, S.D.=.73) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย โดยนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิด

ห้องเรียนกลับด้าน มีความพึงพอใจสูงกว่านักศึกษาที่เรียนรู้แบบปกติ ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตระหว่างเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน กับการเรียนรู้แบบปกติ

ความพึงพอใจของนักศึกษา	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	df	p-Value
การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน	22	125	4.85	.42	2.16	21	.00
การจัดการเรียนรู้แบบปกติ	22	125	3.68	.73			

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ได้คะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 34.45 ($\bar{X}=34.45$) คิดเป็นร้อยละ 86.13 และคะแนนระหว่างเรียนมีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 33.33 คิดเป็นร้อยละ 83.33 และเมื่อพิจารณาเป็นรายเรื่องที่สอน พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยจากน้อยไปมาก คือ เรื่องที่ 1 ($\bar{X}=29.64$) เรื่องที่ 2 ($\bar{X}=31.32$) เรื่องที่ 3 ($\bar{X}=33.05$) เรื่องที่ 4 ($\bar{X}=34.86$) และเรื่องที่ 5 ($\bar{X}=37.77$) ตามลำดับ ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 80 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sun, J.C.Y. and Wu, Y.T. (2016) ที่ได้ศึกษาผลของคะแนนผลสัมฤทธิ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษาที่ใช้วิธีการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านและห้องเรียนแบบปกติ พบว่า กลุ่มที่ได้รับการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่เรียนแบบปกติ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tune et al (2013) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านกับห้องเรียนแบบปกติ พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน มีผลสัมฤทธิ์ที่สูงกว่าห้องเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเป็นไปตามผลงานวิจัยของกิตติพงษ์ พุ่มพวง และทิพรรัตน์ สิทธิวงศ์ (2561); รัฐสภา แก่นแก้ว และคณะ (2563); นิชาภา บุรีกาญจน์ และเอมอัชฌา วัฒนบุรณนท์ (2557) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ กรวรรณ สืบสม และนพรัตน์ หมีพลัด (2560) ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านด้วยการบูรณาการการเรียนการสอนรายวิชาเทคโนโลยีมีเดียผ่านกูเกิลคลาสรูม พบว่า รูปแบบการเรียนดังกล่าวช่วยเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลวิจัยของสุทธิวิชัย พงษ์ธนวิสิฐ (2561) ได้จัดการเรียนรู้แบบวัฏจักร 5 ขั้นร่วมกับรูปแบบห้องเรียนกลับด้าน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมี พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

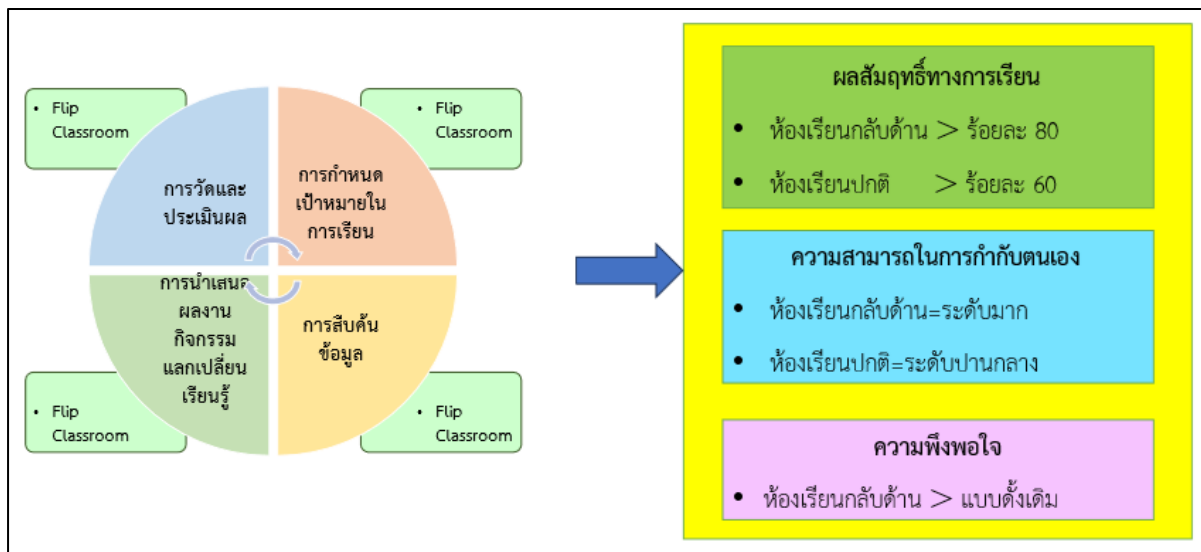
2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต ระหว่างการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านกับการเรียนรู้แบบปกติในภาพรวม พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านมีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=4.83$, S.D.=.28) และนักศึกษาที่เรียนรู้แบบปกติมีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=3.86$, S.D.=.62) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย โดยนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านมีความสามารถในการกำกับตนเองสูงกว่านักศึกษาที่เรียนรู้แบบปกติ ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับอุทิศ บำรุงชีพ (2563) ที่กล่าวว่า รูปแบบห้องเรียนกลับด้านผ่านระบบเครือข่ายร่วมกับสื่อสังคมบนดิจิทัลแพลตฟอร์มที่เข้าถึงง่ายและประเด็นคำถามจากสื่อออนไลน์ที่ทันเหตุการณ์ ทำให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำไปสู่ การพัฒนาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับการวิจัยของพรพวี ธรรม เรื่องศรี (2560) ที่พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนแบบรอบรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการกำกับตนเอง สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต ทั้ง 6 องค์ประกอบ 8 ขั้นตอน ง่ายต่อการนำไปใช้จัดการเรียนการสอนจริง และส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการกำกับตนเองหลังเรียนอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Wiginton (2013) ที่ระบุว่า บทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้แบบกลับด้าน คือ ความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ด้วยการกำกับตนเอง และการเป็นเจ้าของกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ บรรยากาศการเรียนรู้อ การมีส่วนร่วมทางการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว และกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และการใช้สื่อเทคโนโลยียังช่วยให้กระบวนการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องตามแนวคิดของกุลิสรา จิตรขณาวณิช (2562) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทผู้เรียนและผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ โดยผู้สอนทำหน้าที่ในการวิเคราะห์ผู้เรียน กำหนดเป้าหมาย ออกแบบการเรียนรู้เป็นผู้ช่วยเหลือแนะนำ เลือกใช้สื่อและแหล่งข้อมูลที่เหมาะสม รวมถึงประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต้องเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน เพื่อช่วยในการพัฒนาผู้เรียน ในส่วนของผู้เรียนนั้นจะต้องรับผิดชอบการเรียนรู้ด้วยตนเอง แสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ที่เชื่อถือได้ รวมถึงการตั้งคำถาม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม สามารถทำงานเป็นทีม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและผู้สอน รวมถึงสามารถลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อให้เกิดทักษะและนำไปต่อยอดใช้ประโยชน์ได้ในอนาคต อีกทั้งยังสอดคล้องกับการวิจัยของจันทิมา เจริญผล (2558) ที่พบว่า การพัฒนาระบบวิธีโอเอสเอ็มแบบปฏิสัมพันธ์ตามแนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการเรียนแบบรอบรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการกำกับตนเองสำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต โดยกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการกำกับตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน กับการเรียนรู้แบบปกติในภาพรวม พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านมีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=4.85$, S.D.=.42) และนักศึกษาที่เรียนรู้แบบปกติมีค่าเท่ากับ ($\bar{X}=3.68$, S.D.=.73) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย โดยนักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตที่เรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน มีความพึงพอใจสูงกว่านักศึกษาที่เรียนรู้แบบปกติ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสามารถ ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน โดยนักศึกษาสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่างๆ แล้วมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในห้อง (Share and Learn)

เป็นการกระตุ้นและพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยอย่างมีเหตุผล กล่าวคือ กล่าวแสดงออกอย่างถูกต้อง สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนและอาจารย์ บรรยากาศของการเรียนรู้ที่ นักศึกษามีความสำคัญเสมอกัน ไม่ว่าจะมีความสามารถเก่ง ปานกลาง หรืออ่อน การจัดการเรียนรู้จึงเต็มไปด้วยความสุขและความอบอุ่น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tucker (2013) ที่พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจและชอบแนวทางการเรียนของห้องเรียนกลับด้านมากกว่าการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม เพราะการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างเพื่อนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกันกับเพื่อนร่วมห้อง อีกทั้งยังเป็นไปตามผลงานวิจัยของ Strayer (2007) ที่ได้ทำการศึกษาผลของการใช้ห้องเรียนกลับด้านต่อการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการทำงานร่วมกัน มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายได้นำเสนอผลงานของตนเองและมีการพัฒนาการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Galway et al (2015) ที่พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ มีการรับรู้ในเชิงบวกที่มีต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน ซึ่งเป็นที่ชื่นชอบของนักศึกษา ร้อยละ 60 และกล่าวว่า “ฉันมีความสุขในการเรียนรู้ตามวิธีการเรียนแบบห้องเรียนกลับทาง” นอกจากนี้ McCallum et al (2015) ยังพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านเป็นวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยเป็นที่ยอมรับในเชิงบวก สร้างเครือข่ายระหว่างผู้เรียน รวมถึงการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนอันนำไปสู่ความสำเร็จของการเรียนรู้ อีกทั้งการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านยังช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนเพิ่มขึ้น ผู้สอนรู้จักผู้เรียนได้ดีทำให้นักศึกษากล้าที่จะขอคำปรึกษา มีการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feed Back) และการสะท้อนย้อนคิดมากขึ้น (Reflective) ผู้สอนได้ใกล้ชิดผู้เรียนเป็นรายบุคคล อีกทั้งยังเพิ่มปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อนมีการให้เกียรติและยอมรับฟังความคิดเห็นระหว่างกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการกำกับตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต เป็นการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยมีลำดับขั้นการสอน 4 ขั้น ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมายในการเรียน ขั้นที่ 2 การสืบค้นข้อมูล ขั้นที่ 3 การนำเสนอผลงานกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขั้นที่ 4 การวัดและประเมินผล จากการจัดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นการสอนดังกล่าว ทำให้ได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการกำกับตนเองสูงกว่าการเรียนแบบปกติ และนักศึกษามีความพึงพอใจและชอบแนวทางการเรียนของห้องเรียนกลับด้านมากกว่าการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 อาจารย์ผู้สอนสามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านไปประยุกต์ให้เหมาะกับบริบทที่แตกต่างกัน เน้นกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ทั้งในและนอกห้องเรียน อาจใช้ร่วมกับวิธีฝึกปฏิบัติและกระบวนการสัมมนา ทั้งนี้ผู้สอนต้องทำความเข้าใจกับนักศึกษา ก่อนเริ่มจัดกระบวนการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน ให้นักศึกษาได้ประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีมาก่อน และค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม โดยวิธีเชื่อมโยงการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและยังเป็นการเสริมสร้างทักษะที่ดีในการประกอบวิชาชีพครูในอนาคต

1.2 อาจารย์ผู้สอนควรมีการเตรียมความพร้อมและส่งเสริมให้นักศึกษาพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย การเลือกใช้และรู้เท่าทันสื่อดิจิทัล เลือกใช้สื่อที่ทันสมัยมากขึ้น นอกจาก ยูทูป เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม อาจเป็นประเภทของ AI ต่างๆ เช่น Chat GPT, Gemini เป็นต้น อีกทั้งผู้สอนควรมีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสอน และการผลิตสื่อดิจิทัลและสื่อออนไลน์รองรับการออกแบบและการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบ ทั้งนี้ เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นักศึกษาจะได้ฝึกฝนทั้งทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียน กิจกรรมการค้นคว้าหาความรู้ การประยุกต์ใช้ความรู้ และยังได้พัฒนาทักษะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมไปถึงทักษะการคิดต่างๆ เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา การคิด เป็นระบบ และการคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น ซึ่งนักศึกษาสามารถใช้ทักษะเหล่านี้ในการเรียนรายวิชาอื่นๆ และนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในอนาคตต่อไป

1.3 มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมสนับสนุนให้อาจารย์ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน โดยให้การสนับสนุนด้านปัจจัย สภาพแวดล้อม ห้องเรียนแบบสมาร์ตคลาสรูม จะทำให้การจัดกิจกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และ ผู้สอนควรให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาที่มีฐานความรู้เดิมที่ไม่เท่ากัน นักศึกษาหลายคนไม่ได้จบสายครูโดยตรง ขึ้นเตรียมความพร้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการปรับผู้เรียนให้เข้าใจกระบวนการเรียนรู้ได้ตรงกัน เพื่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการสังเกตพฤติกรรมในระหว่างการเรียนรู้ และการทำกิจกรรมร่วมกัน จะช่วยให้นักศึกษา

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้มีความมั่นใจ เกิดการเรียนรู้แบบรอบรู้ (Mastery Learning) และมีความยืดหยุ่นในการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง เพื่อส่งเสริมสมรรถนะและทักษะในศตวรรษที่ 21 กับนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาสาขาอื่นๆ ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร

2.2 ควรดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน ร่วมกับเครื่องมือเทคโนโลยี หรือโปรแกรมสมัยใหม่ให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เวลา และสถานที่เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของนักศึกษา และพัฒนาด้านคุณภาพการศึกษาในทุกระดับ

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการผสมผสานเทคนิควิธีสอน และกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน โดยมุ่งเน้นพัฒนาทักษะของนักศึกษาในอนาคต เช่น ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรวรรณ สืบสม และนพรัตน์ หมีพัด. (2560). การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) ด้วยการบูรณาการเรียนการสอนรายวิชาเทคโนโลยีมีลิตมีเดียผ่าน Google Classroom. สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 6(2), 118-127.
- กิตติพงษ์ พุ่มพวง และทิพรัตน์ สิทธิวงศ์. (2561). การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับนิสิตระดับอุดมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 20(2), 1-11.
- กุลิสรา จิตรขญาณิช. (2562). การจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทิมา เจริญผล. (2558). การพัฒนาระบบวิดีโอเสริมแบบปฏิสัมพันธ์ ตามแนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการเรียนรู้แบบรอบรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการกำกับตนเอง สำหรับนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิชาภา บุรีกาญจน์ และเอมอัสมา วัฒนบุรานนท์ (2557). ผลการจัดการเรียนรู้วิชาสุขศึกษาโดยใช้ แนวคิดแบบห้องเรียนกลับด้านที่มีผลต่อความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 9(4), 253-267.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พรเทพ ธรรมเรืองศรี. (2560). การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้านผ่านสื่อออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการนำตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พันทิพา อมรฤทธิ์, ศรัญญา จุฬาริ, ศุทธิณี ศรีสวัสดิ์ และพงษ์ศักดิ์ วิทยเกียรติ. (2564). การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน สำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

- รัฐสภา แก่นแก้ว, ณรงค์ สมพงษ์, และณัฐพล ร้าไฟ. (2563). การพัฒนารูปแบบห้องเรียนกลับด้านด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างสรรค์ผลงานของนักศึกษา ด้านนิเทศศาสตร์ในระดับปริญญาตรี. วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม, 14(2), 189-203.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- สุทธิวิชัย พงษ์ธนาวินิจ. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติในบทเรียนเรื่อง พันธะโคเวเลนต์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย จังหวัดนครปฐม โดยใช้วัฏจักรการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นร่วมกับห้องเรียนกลับด้าน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2556). ห้องเรียนกลับทาง: ห้องเรียนมิติใหม่ในศตวรรษที่ 21. เอกสารประกอบการประชุมผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2.แพร่: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2548). การวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องอาจ นัยพัฒน์. (2554). การออกแบบการวิจัย: วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพและผสมผสานวิธีการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิพร เกิดเรือง, ไชยวัฒน์ คำชู และชัยพัฒน์ พันธุ์วัฒนสกุล. (2564). แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถาบันอุดมศึกษาไทย. วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(1), 781-790.
- อุทิศ บำรุงชีพ. (2563). การพัฒนารูปแบบห้องเรียนกลับทางผ่านภูเกิ้ลคลาวด์คอมพิวติ้งและสื่อสังคมเพื่อส่งเสริมทักษะวิถีแห่งการคิดในศตวรรษที่ 21 สำหรับนิสิตครู. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 8(4), 1552-1566.
- Bergmann, J. and Sams, A. (2023). Flip Your Classroom, Revised Edition: Reach Every Student in Every Class Every Day. International Society for Technology in Education.
- Campbell, D. T. and Stanley, J. C. (1963). Experimental and Quasi-experimental Designs for Research on Teaching. Handbook of research on teaching, 171-246.
- Galway, L. P., Berry, B. and Takaro, T. K. (2015). Student perceptions and lessons learned from flipping a master's level environmental and occupational health course. Burnaby. Simon Fraser University. Canadian Journal of Learning and Technology, 41(2), 7.
- Giannakos, M., Krogstie, J. and Chrisochoides, N. (2014). Reviewing the Flipped Classroom Research: Reflections for Computer Science Education. Conference: In Proceedings of the Computer Science Education Research Conference (CSERC'14) At: Berlin, Germany.
- Likert. (1976). The Method of Constructing and Attitude Scale. New York: Wiley & Son.
- McCallum, S., Schultz, J., Sellke, K. and Spartz, J. (2015). An Examination of the Flipped Classroom Approach on College Student Academic Involvement. Minnesota. Saint Mary's University of Minnesota. International Journal of Teaching and Learning in Higher Education, 27(1), 42.

- Strayer, J. F. (2007). The effects of the classroom flip on the learning environment: a comparison of learning activity in a traditional classroom and a flip classroom that used an intelligent tutoring system. Columbus, Ohio: the ohio state university.
- Sun, J.C.Y. and Wu, Y.T. (2016). Analysis of Learning Achievement and Teacher-Student Interactions in Flipped and Conventional Classrooms. Hsinchu. National Chiao Tung University. International Review of Research in Open and Distributed Learning, 17(1), 79.
- Trilling, B. and Fadel, C. (2009). 21st Century skills: Learning for life in our times. California: John Wiley & Sons.
- Tucker, D. M. (2013). Investigating The Efficacy a Flipped Science Classroom Model. Montana: Intercollege Program for Science Education Montana State University.
- Tune, J. D., Sturek, M. and Basile, D. P. (2013). Flipped classroom model improves graduate student performance in cardiovascular, respiratory, and renal physiology. Indiana. Indiana University School of Medicine. Advances in Physiology Education, 37(4), 316-320.
- Wiginton, B. L. (2013). Flipped instruction: An investigation into the effect of learning environment on student self-efficacy, learning styles, and academic achievement in an algebra I classroom. Doctoral Dissertation, the University of Alabama.

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา
โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
THE DEVELOPMENT OF DESIRABLE CHARACTERISTICS OF STUDENT DISCIPLINE
BASED ON TRISIKKHA OF PETCHARIK DEMONSTRATION SCHOOL UNDER
NAKHON SI THAMMARAT MUNICIPALITY

¹ณัฐปภัสร ผดุงกิจ Nutpaphat Padungkit

²ธีระพงษ์ สมหาใหญ่ Teeraphong Somkhaoyai ³สุเวศ กลับลศรี Suwes Klubsri

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: nutphat202035@gmail.com

Article Received: February 26, 2025. Revised: April 15, 2025. Accepted: April 22, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช เป็นรูปแบบงานวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา และมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 10 คน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 5 คนและสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลจากการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนในภาพรวมเชิงปริมาณ พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับมากโดยเรียงลำดับจากระดับมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความประพฤติ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ และด้านการแต่งกาย และในภาพรวมเชิงคุณภาพ พบว่า ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ครูควรบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง ส่งเสริมการทำกิจกรรมที่ไม่ขัดต่อระเบียบของโรงเรียน ด้านการแต่งกาย ควรอบรมจิตสำนึกเรื่องการแต่งกายไม่เรียบร้อยและการแต่งหน้าที่ไม่ขัดกับระเบียบที่โรงเรียนกำหนด และด้านความประพฤติ ควรอบรมนักเรียนให้จิตมีสำนึกและยึดปฏิบัติให้ถูกต้องเรื่องการใช้คำพูดที่ถูกกาลเทศะ เว้นจากการพูดจาหยาบคาย 2) ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา พบว่า ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ด้านการแต่งกาย ด้านความประพฤติ การควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ทั้งกายวาจา และใจ (ศีล) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมฝึกทักษะนิสัยแก่นักเรียนในการใช้สติสัมปชัญญะ และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน (สมาธิ) โรงเรียนหรือครูควรชี้แจงทำความเข้าใจถึงกระบวนการสร้างวินัยตามแนวทางพัฒนาปัญญาที่เกิดจากการฟัง การคิดและการปฏิบัติเหมาะสมกับสภาพของนักเรียน (ปัญญา) และ 3) ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช พบว่า มีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ ในขั้นกำหนดวิธีการ

ติดตามและประเมินผล เกณฑ์และเครื่องมือประเมินผล สอดคล้องในทุกองค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยตามหลักไตรสิกขา

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์, คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัย, หลักไตรสิกขา

Abstract

This research article aimed to 1) to study the current condition of desirable characteristics of student discipline, 2) to study the development of desirable characteristics of student discipline based on Trisikkhā principles, 3) to propose guidelines for development of desirable characteristics of student discipline based on Trisikkhā principles of Petcharik Demonstration School, under Nakhon Si Thammarat Municipality. This mixed-methods research employed a sample of 60 participants. Data were collected through questionnaires administered to teachers at Petcharik Demonstration School, Nakhon Si Thammarat Municipality and analyzed using mean and standard deviation, as well as content analysis. In-depth interviews were conducted with 10 key informants and 5 experts. Additionally, focus group discussions were held with 7 qualified persons. The qualitative data were analyzed using descriptive analysis.

The results of the study found that; 1) The current condition of desirable characteristics of student discipline in quantitative overview, were arranged by descending order with behavior ranked highest, followed by rule compliance and dressing. In qualitative overview found that: in terms of compliance, teachers should record student's participation in flag-raising activities and promoting activities that did not violate school regulations. In terms of dressing, educated students on proper attire and makeup that did not violate the school regulations. And in terms of behavior, teachers should train students to be mindful and willing to practice correctly using words appropriately and in appropriate places, refraining from using rude words. 2) the development of desirable characteristics of student discipline based on Trisikkhā principles, it was found that all 3 aspects, namely, compliance with regulations, dressing and behavior: Controlling students to be in discipline, speech, and mind (Sīla). Organizing activities to train students to use mindfulness and behave according to school rules (Samādhi). Explaining the process of creating discipline according to the intellectual development approach that came from listening, thinking, and acting appropriately to the students' status (Pañña). 3) The proposed approach for development of desirable characteristics of student discipline based on Trisikkhā principles of Petcharik Demonstration School under Nakhon Si Thammarat Municipality, was found to be appropriate, feasible, and beneficial in the methods for monitoring and evaluation, including criteria and tools, align with all components of desirable disciplinary characteristics based on Trisikkhā principles.

Keywords: The Development of Desirable Characteristics, Desirable Disciplinary Characteristics, Trisikkhā Principles

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยเผชิญกับปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชนที่ทวีความรุนแรงขึ้น เช่น การหนีเรียน การใช้สารเสพติด การทะเลาะวิวาท การติดเกม พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม การกระทำความผิดกฎหมาย การใช้สื่อออนไลน์ในทางที่ผิด และการขาดระเบียบวินัย ปัญหาเหล่านี้เกิดจากหลายปัจจัย รวมถึงการมุ่งพัฒนาด้านวัตถุ โดยละเลยการพัฒนาคุณธรรมและจิตใจ การบริหารสถานศึกษาจึงต้องปรับปรุงแนวทางในการพัฒनावินัยของนักเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น ปัจจัยภายในโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีบทบาทสำคัญในการสร้างวินัย ขณะที่ปัจจัยภายนอก เช่น ครอบครัว เพื่อน สังคม และสื่อมวลชน โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ ล้วนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเยาวชนอย่างมาก ดังนั้น การแก้ไขปัญหาจำเป็นต้องดำเนินการแบบองค์รวมเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมและวินัยที่มั่นคงยั่งยืน (ณัฐวร ยิ้มสรวล, 2563)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 กำหนดให้รัฐมีหน้าที่พัฒนาเด็กเล็กก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา เพื่อเสริมสร้างร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมถึงส่งเสริมให้ภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รัฐต้องสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต และร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาทุกระดับให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล การศึกษาต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ดังนั้น การเสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, 2560) ซึ่งมาตราดังกล่าวสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้กำหนดเป้าหมายหลักของพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะและคุณลักษณะที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นจุดอ่อนในส่วนนี้และมองว่า เรื่องของคุณธรรมยังคงเป็นสิ่งที่จำเป็นและควรปลูกฝังให้กับนักเรียนเป็นอย่างยิ่งจึงได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายคือ “ยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตยพัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข” (นรรักษ์ ผันเชียร, 2566) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ปรับแผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น (พ.ศ. 2566-2570) ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยกำหนดให้สถานศึกษาส่งเสริมคุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 (8C) และกลยุทธ์ที่ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังคุณธรรม ความเมตตา และระเบียบวินัย ซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับเด็กไทย การพัฒนาคุณลักษณะเหล่านี้จึงเป็นแนวทางสำคัญในการเสริมสร้างวินัยและพฤติกรรมที่เหมาะสมของผู้เรียนให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับสังคมยุคใหม่ (กระทรวงมหาดไทย, 2566) ฉะนั้น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่สังคมต้องการ โดยเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และจิตสำนึก เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติศาสนา ศักดิ์สิทธิ์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะการพัฒนาคุณลักษณะเหล่านี้ต้องอาศัย

ความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ สถานศึกษา และบุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษา ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนั้น การศึกษาแนวทางการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่สังคมต้องการจึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน (จิตตินันท์ ดีหลาย, 2561)

จากนโยบายด้านการจัดการศึกษา โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราชดำเนินการจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นมาตรฐานและความทันสมัย ควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริกได้จัดทำ “หลักสูตรคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์เข้มข้นทุกระดับชั้น (SMTP)” เพื่อส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ พร้อมทั้งปลูกฝังคุณธรรมตามปรัชญา “วิชาการเลิศล้ำ คุณธรรมยอดเยี่ยม เปี่ยมประชาธิปไตย มีวินัยตลอดกาล” และอัตลักษณ์ของโรงเรียน “ก้าวหน้าวิชาการ บนพื้นฐานคุณธรรม” (โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก, 2566) การบูรณาการหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัย เป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตนดีจนเป็นนิสัย วินัยถือเป็นปัจจัยสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบเรียบร้อย และเป็นรากฐานของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ส่งเสริมให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีความรับผิดชอบ และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข พระพุทธศาสนาได้เสนอแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมและวินัยไว้อย่างเป็นระบบ การพัฒนานักเรียนให้มีวินัยรอบด้านจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการสร้างสังคมที่เป็นระเบียบเรียบร้อย และช่วยให้ผู้เรียนประพฤติปฏิบัติดีต่อคนรอบข้างอย่างศีล สมาธิ ปัญญา (พระมหาทองล้อม สุเมโธ (อินทะสร้อย), 2558)

โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก (2566) ประสบความสำเร็จด้านวิชาการ แต่ยังมีพื้นที่ที่ต้องพัฒนาในด้านระเบียบวินัย การแต่งกาย และความประพฤติของนักเรียน นักเรียนบางส่วนยังต้องได้รับการส่งเสริมให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบและตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนให้สอดคล้องกับปรัชญาและอัตลักษณ์ของโรงเรียน การวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ผ่านการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก กิจกรรมสร้างสรรค์ และความร่วมมือกับผู้ปกครอง เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม และจริยธรรม พร้อมเติบโตเป็นคนเก่ง คนดี และเป็นที่ยอมรับของสังคมในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนคร

นศรศรีธรรมราช โดยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ในขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา นำเสนอรูปแบบการสนทนากลุ่มและนำข้อมูล ข้อเสนอแนะจากการสนทนากลุ่มมาทำการวิเคราะห์ในครั้งนี้

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำในโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำนวน 60 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง และเชิงคุณภาพ โดยใช้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ตัวแทนนักเรียนและตัวแทนผู้ปกครองสายชั้นในกรรมการผู้ปกครองจำนวน 10 คน

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่ายบริหารงานทั่วไป หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราชและศิษย์เก่าโรงเรียน

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ฝ่ายวิชาการ โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษาพิเศษ สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน ด้วยแบบสอบถามครู และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา ด้วยแบบการสนทนากลุ่ม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน ด้วยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู จำนวน 60 คน เชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก In-depth Interview) เกี่ยวกับสภาพการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 5 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก In-depth Interview) เกี่ยวกับการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา ด้วยการจัดสนทนากลุ่มเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะในแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้แบบประเมินสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยพิจารณาจากความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล

5.1 การศึกษาสภาพการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย และวิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

5.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.3 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา ด้วยการวิเคราะห์เอกสารใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อเสนอแนะจากการสนทนา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาคูณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน สรุปผล ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน

สภาพคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียน โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน	แปลผล		
	— x	SD	ระดับ
ด้านความประพฤติ	4.54	0.49	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.46	0.38	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในภาพรวม พบว่า มีระดับคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัย ด้านความประพฤติ ($\bar{x} = 4.54$) มีระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียน
สาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ

ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ	แปลผล		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
เข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองตอง และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน	4.68	0.56	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.48	0.51	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ มีระดับคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองตอง และเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ($\bar{x} = 4.68$)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียน
สาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ด้านการแต่งกาย

ด้านการแต่งกาย	แปลผล		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
ปัก ชื่อ-นามสกุล อักษรย่อของโรงเรียน ประดับเครื่องหมาย สัญลักษณ์ต่างๆ ตามที่โรงเรียนกำหนด	4.68	0.46	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.36	0.52	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านการแต่งกาย มีระดับคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ปัก ชื่อ-นามสกุล อักษรย่อของโรงเรียน ประดับเครื่องหมาย สัญลักษณ์ต่างๆ ตามที่โรงเรียนกำหนด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ($\bar{x} = 4.68$)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียน
สาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ด้านความประพฤติ

ด้านความประพฤติ	แปลผล		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ
เข้าห้องเรียนทุกคาบที่มีการเรียนการสอน	4.63	0.48	มากที่สุด
โดยภาพรวม	4.54	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า ด้านความประพฤติ มีระดับคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เข้าห้องเรียนทุกคาบที่มีการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ($\bar{x} = 4.63$)

การศึกษาสภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช มีสภาพแนวทางการดำเนินการทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ด้านการแต่งกาย และด้านความประพฤติ ดังนี้ แนวทางการพัฒนาในด้านการปฏิบัติตามระเบียบ โดยเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง การแต่งกายไม่เรียบร้อยหรือแต่งหน้าที่ขัดต่อระเบียบของโรงเรียน

และกระทรวงศึกษาธิการ และการพูดจาหยายคาย สามารถดำเนินการผ่านมาตรการที่เป็นระบบและมีความชัดเจนในแบบฉบับที่จำเป็นเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการติดตามและปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียน ดำเนินการตรวจสอบและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง มาตรการดังกล่าวเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างระเบียบวินัยและส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ด้านการแต่งกาย และด้านความประพฤติ ตามหลักไตรสิกขา ดังนี้

2.1 การปฏิบัติตามระเบียบ – ส่งเสริมให้นักเรียนรู้และปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด เคารพ รับผิดชอบต่อกฎเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด (ศีล) ส่งเสริมการมีสมาธิในการเรียน ช่วยให้นักเรียนมีความจดจ่อและระมัดระวังในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตระหนักถึงหน้าที่ของตนเอง รักษาวินัยในการทำตามข้อกำหนดต่าง ๆ (สมาธิ) และส่งเสริมให้นักเรียนใช้เหตุผลในการตัดสินใจปฏิบัติ ตระหนักเห็นความสำคัญ มีวิจารณญาณในการเลือกปฏิบัติตามระเบียบ (ปัญญา)

2.2 การแต่งกาย – ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักเคารพตนเองและผู้อื่นผ่านการแต่งกายที่เหมาะสม เคารพในวัฒนธรรมของสถาบัน ควบคุมตนเองในการแต่งกายสุภาพ เรียบร้อย เหมาะสมกับสถานการณ์ (ศีล) ส่งเสริมการปฏิบัติตามข้อกำหนดการแต่งกายด้วยความมีสมาธิและความใส่ใจ ทำให้นักเรียนตระหนักถึงการแต่งกายตรงตามกฎระเบียบของโรงเรียน (สมาธิ) และสร้างความเข้าใจให้นักเรียนตระหนักถึงบทบาทการแต่งกายที่เหมาะสม เรียบร้อย ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับตนเองและโรงเรียน ใช้วิจารณญาณในการเลือกการแต่งกาย (ปัญญา)

2.3 ด้านความประพฤติ – ส่งเสริมความประพฤติที่ดี ควบคุมพฤติกรรมของตนให้อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม และมีจริยธรรมในการปฏิบัติตามประพฤติดี (ศีล) ส่งเสริมการมีสมาธิในพฤติกรรมที่ดีและการควบคุมตนเอง ช่วยให้นักเรียนมีความระมัดระวังในการแสดงออก มีสติ และตัดสินใจเลือกการกระทำ (สมาธิ) และส่งเสริมการใช้วิจารณญาณช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการแยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดี มีความรู้ในการรับมือกับสถานการณ์ที่ท้าทายและรู้จักคิดก่อนการกระทำ (ปัญญา)

3. ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช ในการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ข้อสรุปที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราชทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ด้านการแต่งกาย และ ด้านความประพฤติ ตามหลักไตรสิกขา ดังนี้ โรงเรียนควรสร้างบรรยากาศที่เปี่ยมด้วยความรักและเมตตา ส่งเสริมวินัยของนักเรียนผ่านสภาพแวดล้อมที่เป็นกัลยาณมิตร ครูมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมฝึกสมาธิ ชี้แจงเหตุผลในการปฏิบัติตามระเบียบวินัย และใช้แนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเอง โรงเรียนควรมีการประชุมแบบมีส่วนร่วม และจัดกิจกรรมส่งเสริมวินัย เช่น การรับนักเรียนหน้าประตู การอบรมความมีวินัย และการประกวดการแต่งกาย รวมถึงการนิเทศภายในเพื่อติดตามผล และโรงเรียนควรเน้นย้ำความรับผิดชอบของนักเรียนผ่านกิจกรรมและโครงการต่างๆ ครูต้องฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น พร้อมปลูกฝังความตั้งใจและมุ่งมั่นในการเรียนอย่างเต็มศักยภาพ แนวทางดังกล่าวช่วยพัฒนานักเรียนให้มีระเบียบวินัยและเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช

1.1 สภาพคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการมีวินัยของนักเรียนแสดงออกให้เห็นถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน โดยโรงเรียนมีแนวปฏิบัติตามปรัชญาโรงเรียน “วิชาการเลิศล้ำ คุณธรรมยอดเยี่ยม เปี่ยมประชาธิปไตย มีวินัยตลอดกาล” และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา “ก้าวนำวิชาการ บนพื้นฐานคุณธรรม” เข้ามาช่วยในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนที่ศึกษาอยู่และสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา 8 ประการ จึงทำให้ระดับคุณลักษณะพึงประสงค์ด้านวินัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของนวรรตน์ สถาพรพานิช (2564) ที่พบว่า สภาพการมีวินัยของนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 โดยภาพรวม ได้แก่ ด้านการรู้จักกาลเทศะ ด้านการปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ด้านตรงต่อเวลาและด้านความรับผิดชอบ และสอดคล้องกับการวิจัยของบุญรอด ชาตียนนท์ (2561) ที่พบว่า นักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากรมีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านรักความเป็นไทย ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านมีจิตสาธารณะ ด้านมีวินัยและด้านใฝ่เรียนรู้ ตามลำดับ

1.2 สภาพคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช มีสภาพแนวทางการดำเนินการทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ด้านการแต่งกาย และด้านความประพฤติ ดังนี้ แนวทางการพัฒนาในด้านการปฏิบัติตามระเบียบ โดยเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง การแต่งกายไม่เรียบร้อยหรือแต่งหน้าที่ขัดต่อระเบียบของโรงเรียน และกระทรวงศึกษาธิการ และการพูดจาหยาบค้าย สามารถดำเนินการผ่านมาตรการที่เป็นระบบและมีความชัดเจนในแบบบันทึกเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการติดตามและปรับปรุงพฤติกรรมของนักเรียน ดำเนินการตรวจสอบและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง มาตรการดังกล่าวเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างระเบียบวินัยและส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า บุญชม ศรีสะอาด (2555) ได้กล่าวอ้างไว้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงงาม ทั้งนี้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานยังมุ่งเน้นไปเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ 8 ประการ คือ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ ควรส่งเสริมเด็กที่มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ควรส่งเสริมให้เด็กมีความสามัคคี ประองตอง ภูมิใจ และเชิดชูในความเป็นไทย สอดคล้องกับการวิจัยของยิ่งสัน ทุมมาวดี (2549) ที่พบว่า การเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกาย 2 ด้าน คือ 1) แต่งกายด้วยเครื่องแบบที่ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน 2) ปฏิบัติในเรื่องการแต่งกายให้ถูกระเบียบของโรงเรียน ก่อนการพัฒนาในสภาพปัจจุบันมีสาเหตุ ดังนี้ 1) ครูขาดการเอาใจใส่อย่างเข้มงวดในเรื่องของการแต่งกายที่ถูกระเบียบ 2) ผู้ปกครองชุมชนและโรงเรียนขาดการประสานงานที่ดีจึงทำให้ขาดความเข้าใจที่ดีและถูกต้องในเรื่องระเบียบวินัยนักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของเบญญาภา หลวงราช (2560) ที่พบว่า โรงเรียนต้องสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

ที่ดีให้คำปรึกษานักเรียนในทุกเรื่อง พ่อแม่ หรือผู้ปกครองต้องให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการพัฒนา อีกทั้งโรงเรียนสอนให้นักเรียนรักสถาบัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความรักสามัคคีซึ่งกัน ใช้อิทธิกรรมน้องให้พี่ ใช้อิทธิกรรมพี่ให้น้องทำร่วมกัน และสอดคล้องกับการวิจัยของณัฐวร ยิ้มสรวล (2563) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 4 ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ เปิดโอกาสให้มีการระดมความคิดเห็น ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมและยอมรับร่วมกันแก้ปัญหาของโรงเรียน ผ่านคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านการแต่งกาย การสร้างความเข้าใจในเรื่องกฎระเบียบมารยาททางสังคมให้สอดคล้องกับชุมชน สังคม และประเทศชาติ และด้านความปลอดภัย ส่งเสริมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยครูที่ปรึกษาพูดคุยกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ

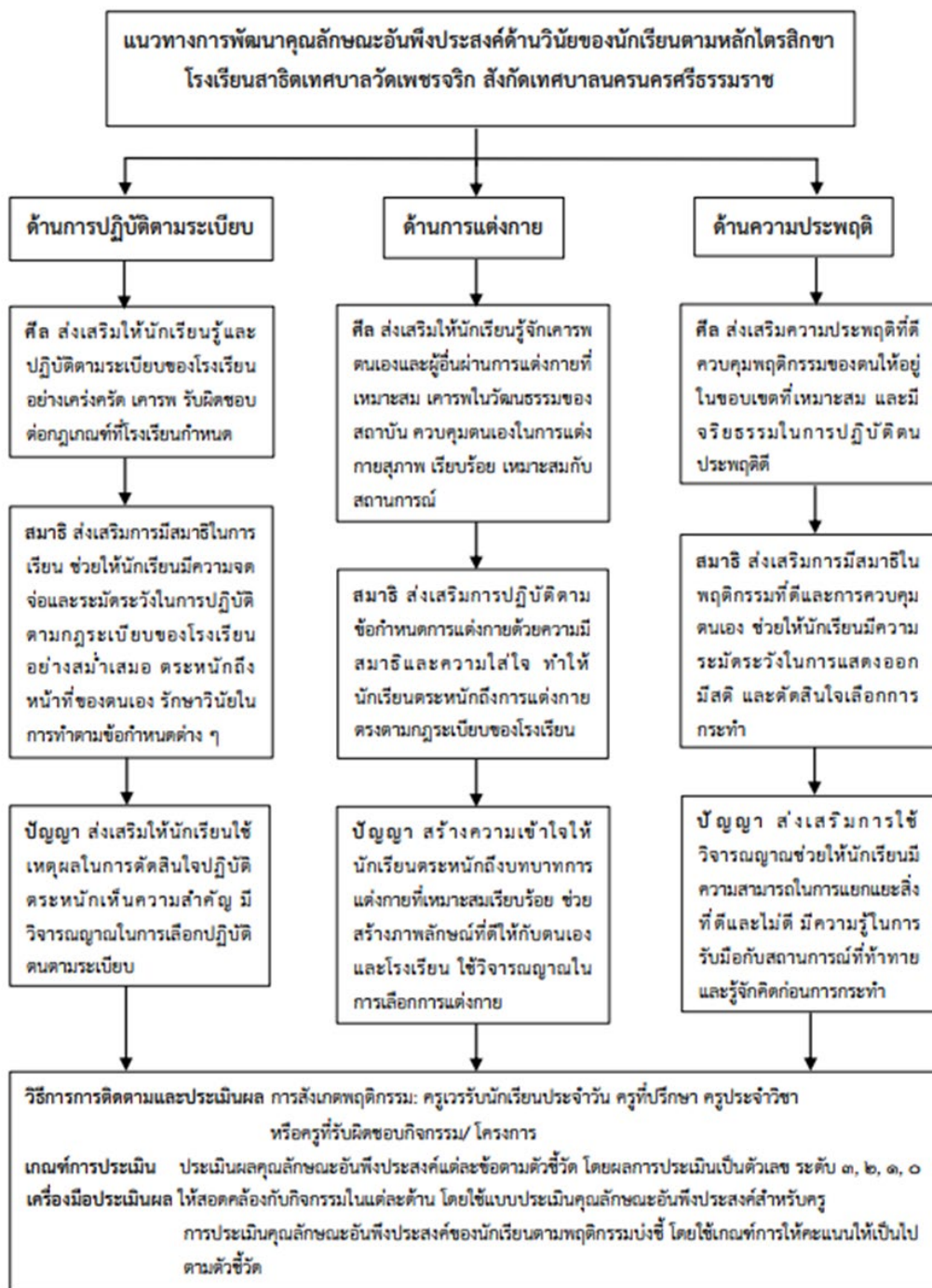
2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราชทั้ง 3 ด้าน มีผลการศึกษาโดยรวม พบว่า การควบคุมให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัย ทั้งกายวาจา และใจ (ศีล) โรงเรียนควรจัดกิจกรรมฝึกทักษะนิสัยแก่นักเรียนในการใช้สติสัมปชัญญะรู้ตัวอยู่เสมอและปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน (สมาธิ) โรงเรียนหรือครูควรชี้แจงทำความเข้าใจถึงกระบวนการสร้างวินัยตามแนวทางการพัฒนาปัญญาที่เกิดจากการฟัง การคิด และการปฏิบัติ (ปัญญา) ทั้งนี้เพราะว่าการฝึกหัดในด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับวินัยของนักเรียน การมีความสุขความพอใจที่ได้ทำพฤติกรรมมีความรู้ความเข้าใจเหตุผลทั้งผลดีและผลเสียจากการกระทำอย่างถ่องแท้ จักเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมากในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบทั้ง 3 ประการของหลักไตรสิกขา คือ ศีลสมาธิปัญญา ดังที่ สุรพงษ์ ชูเดช (2542) กล่าวไว้ ปัญญา คือ ฝึกใช้ความระลึกรู้แน่วแน่ที่จุดเดียวพิจารณาผลที่เกิดขึ้นในใจของตน ในการเลือกการกระทำผิดหรือถูกหลักศีลธรรมว่าเป็นอย่างไร ทำไมเป็นเช่นนั้น เพราะอะไร ควรกระทำหรือไม่ควรกระทำแล้วสาวไปหาสาเหตุของการเลือกกระทำพิจารณาความไม่เที่ยง ทนทานไม่ได้ เกิดแล้วดับไป จนกำหนดข้อควบคุม ความประพฤติทางกาย ทางวาจา ของตนได้ อย่างสมเหตุสมผล สอดคล้องกับการวิจัยของไพรัตน์ ญาติฉิมพลี (2540) และ นวรัตน์ สถาพรพานิช (2564) ที่พบว่า กระบวนการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ด้วยหลักไตรสิกขา พบว่า (ขั้นศีลสิกขา) ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบตนเอง (ขั้นสมาธิสิกขา) ควรฝึกพัฒนาอบรมจิตใจให้นักเรียนเพื่อยกระดับของจิตสู่ฐานเรียนรู้อัจฉริยะ (ขั้นปัญญาสิกขา) ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมปัญญาโดยเรื่องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ความรับผิดชอบต่อเวลาการมาโรงเรียน

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช มีแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวม ทั้ง 3 ด้าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ในขั้นการกำหนดการวิธีการติดตามและประเมินผล เกณฑ์และเครื่องมือประเมินผล สอดคล้องในทุกองค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยตามหลักไตรสิกขา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักไตรสิกขายังสามารถตอบสนองต่อการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างแท้จริง ดังที่ พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2550) ได้กล่าวว่า การเสริมสร้างวินัยสามารถสร้างเสริมโดยการทำให้เป็นพฤติกรรมครั้งแรก และให้เกิดการกระทำเช่นนั้นอย่างต่อเนื่อง ผู้ใหญ่จึงต้องมีวินัยและเป็นแบบอย่างอบรมสั่งสอนเด็ก หากปล่อยให้มีความผิดเคยชินเป็นอย่างอื่นก็จะแก้ไขลำบากเมื่อเติบโตขึ้นให้สังคมและวัฒนธรรมถ่ายทอดเรื่องระเบียบวินัย กล่าวคือ การสร้างวินัยให้ได้ผลต้องใช้ระบบสัมพันธ์ขององค์กรรวมทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านพฤติกรรมคือให้มีพฤติกรรมดีด้วย

ความเคยชิน 2) ด้านจิตใจคือมีความสุขความพึงพอใจในการทำพฤติกรรมนั้น 3) ด้านปัญญาคือมีความรู้ความเข้าใจในเหตุผลเห็นคุณค่าของการกระทำจะสนับสนุนให้จิตใจต้องการทำพฤติกรรมนั้นๆ มากยิ่งขึ้น อีกทั้ง สุมณ อมรวิวัฒน์ (2528) กล่าวว่า การสอนแบบไตรสิกขามีความเชื่อว่า คนที่จะมีปัญหาและเกิดปัญญาวิสุทธิ์ ขึ้นย่อมเกิดจากมีกำลัง (พลัง) จิตใจ กำลังความคิดที่แน่วแน่ไม่หวั่นไหวขัดส่ายวอกแวกต้องเพ่งพินิจ คัดกรอง ในเรื่องเดียว คนที่จะมีกำลังความคิดรวมเป็นจุดเดียวแน่วแน่ (สมาธิ) ไม่หวั่นไหวขัดส่ายได้ก็ต่อเมื่อร่างกายอยู่ในสภาพปกติ ระเบียบเรียบร้อยมีระเบียบวินัย (ศีล) นั่นคือถ้าผู้เรียนฝึกควบคุมสภาพทางกายให้อยู่ในระเบียบวินัยเรียบร้อยก็จะช่วยให้จิตใจสงบ ไม่ฟุ้งซ่านหวั่นไหวไปนอกเรื่องนอกห้องเรียน ซึ่งจะช่วยให้มีกำลังความคิด คม กล้า สามารถแก้ปัญหาทำความเข้าใจ ปัญหาได้ ทำให้เกิดปัญญา มีความรู้แจ้งเรื่องนั้นๆ (ปัญญา) ได้ด้วยตนเองประจักษ์ด้วยตนเองไม่ใช่เพียงแค่รู้หรือทราบจากการบอกเล่าให้ฟังเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพระอดิเทพ อธิวัฒน์ (หมกทอง) (2560) ที่พบว่า แนวทางส่งเสริมการใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีครูและผู้บริหารส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามัคคี ประองตอง ภูมิใจ เชิดชูในความเป็นไทย ซื่อสัตย์สุจริต สนับสนุนให้เป็นนักเรียนที่ประพฤติปฏิบัติชอบทั้งทางกาย วาจาและใจ ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถืออย่างเคร่งครัด ควรส่งเสริมให้นักเรียน มีวินัยจะได้เป็นผู้ที่ปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์และข้อบังคับของครอบครัว และสอดคล้องกับกายวิสัยของสายพิณ ทะวรรณ (2560) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาการส่งเสริมจริยธรรมด้านวินัยนักเรียน คือ 1) ความรับผิดชอบการงานที่มอบหมาย กำหนดเวลาส่งงานให้ชัดเจนแก่นักเรียน การให้แรงเสริมยกย่องชมเชย รางวัล และคะแนน เล่านิทานคุณธรรม ด้านความรับผิดชอบสอดแทรกคำสอนทางพระพุทธศาสนา 2) ด้านการกระทำของตนเอง ชี้แจงให้เห็นผลดี และผลเสียของการกระทำที่ดีและไม่ดี จัดบอร์ดโชว์ผลงานนักเรียนที่ทำงานเรียบร้อย ให้แรงเสริมชื่นชมยกย่องเมื่อนักเรียนกระทำความดี จัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนให้นักเรียน ที่เก่งช่วยสอนเพื่อนให้สามารถทำงานได้ 3) การตรงต่อเวลา จัดทำตารางบันทึก การส่งงาน และการมาเรียนชี้แจงผลกระทบของการไม่ตรงต่อเวลาให้นักเรียนรับทราบ มีบทลงโทษให้ชัดเจน หากนักเรียนไม่ตรงต่อเวลาให้แรงเสริมชื่นชมยกย่อง ให้รางวัลเมื่อนักเรียนส่งงานครบตรงตามเวลาที่ครูนัดหมาย 4) การแต่งกาย ชี้แจงกฎระเบียบการแต่งกายของโรงเรียน กล่าวตักเตือนนักเรียนที่แต่งกายไม่เรียบร้อยทันทีที่พบและให้แต่งกายใหม่ให้เรียบร้อย จัดกิจกรรมการประกวดการแต่งกายสะอาดเรียบร้อยเป็นระดับชั้นประจำเดือน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ ทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยของนักเรียนตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นภาพดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ มีนโยบายให้ครูผู้สอนส่งเสริมวินัยด้านความรับผิดชอบโดยผ่านการบูรณาการ กับชีวิตประจำวันของนักเรียน มีการประสานผู้ปกครอง ท้องถิ่น ชุมชน ให้ช่วยกันพัฒนานักเรียน

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรมีการวางกฎระเบียบให้สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ
เหมาะสมกับยุคสมัย ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแนวทางกฎระเบียบ โรงเรียนต้องส่งเสริมกิจกรรม
โครงการที่ปลูกฝังวินัยนักเรียน ครูต้องอบรม สั่งสอนและเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียน คอยแนะนำ ช่วยเหลือ
ประสานผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาวินัยนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในด้านชื่อเสียงสุจริต อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ ต่อไป

2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะด้านวินัยของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในด้านกรณีศึกษาตามบริบทโรงเรียนนั้นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงมหาดไทย. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570. ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนา
คุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะชีวิต ในศตวรรษที่ 21 (8C). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงมหาดไทย, กรม
ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

จิตตินันท์ ดิหลาย. (2561). การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนไสวัญวิทย จังหวัด
ตราด. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกริก.

ณัฐวร ยิ้มสรวล. (2563). แนวทางการพัฒนาทักษะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านวินัยนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

นรรีชต์ ผันเขียว. (2566). บทความด้านการศึกษารูปแบบปัญหา. แหล่งที่มา
<https://www.truelookpanya.com/education/content/85900> สืบค้นเมื่อ 18 พฤศจิกายน
2566.

นวรรตน์ สถาพรพานิช. (2564). แนวทางการสร้างวินัยตามหลักพุทธบริหารการศึกษาสำหรับนักเรียน
ประถมศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัว เขต 1. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2555). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.

บุญรอด ขาดิยานนท์. (2561). การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย
ศิลปากร. วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร. 11(3), 1.

เบญญาภา หลวงราช. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทาง
การศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2550). วินัย: เรื่องที่ใหญ่กว่าที่คิด. วารสารพุทธปริทัศน์, 1(6), 10.

พระมหาทองล้อม สุเมโธ (อินทสร้อย). (2558). การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาสามเณรนักเรียน
ต้นแบบของโรงเรียนพุทธโกศวิทย จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระอดิเทพ อธิวัฒน์ (หมกทอง). (2560). การใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพรัตน์ ญาติฉิมพลี. (2540). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการให้เหตุผล เชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยิ่งสัน ทุมมาวดี. (2549). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านการแต่งกายโรงเรียนหนองสอพิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 3. (6 เมษายน 2560).
- โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก. (2566) คู่มือนักเรียนโรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก ปีการศึกษา 2566. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนสาธิตเทศบาลวัดเพชรจริก สังกัดเทศบาลนครนครศรีธรรมราช.
- สายพิน ทะวรรณ. (2560). การส่งเสริมจริยธรรมด้านวินัยนักเรียนประถมศึกษาโรงเรียนเครือข่าย 57 สังกัดสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). คู่มือการเสริมสร้างวินัยนักเรียนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ รู้จักกาลเทศะและเคารพสิทธิผู้อื่น. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิก.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุน อมรวิวัฒน์. (2528). การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ. กรุงเทพมหานคร: ตรีนธสาร.
- สุรพงษ์ ชูเดช. (2542). ผลของการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขาที่มีผลต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. ดุษฎีนิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี เขต 1

THE INTERNAL SUPERVISION OF THE SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

¹วรพล ทองยัง Voraphol Tongyang ²เสริมทรัพย์ วรปัญญา Sermsap Vorapanya
³ชูชาติ พยอม Choochart Phayom

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี Thepsatri Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author E-mail: tongyangvoraphol@gmail.com

Article Received: February 27, 2025. Revised: April 11, 2025. Accepted: April 27, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์บริหารสถานศึกษาและขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 300 คน คำนวณโดยใช้สูตร Taro Yamane และเลือกการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.980 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe

ผลการวิจัยพบว่า 1) การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการปฏิบัติการนิเทศมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการประเมินผลและรายงานผล ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ และด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน, ผู้บริหารสถานศึกษา, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research article aimed to 1) study the level of internal supervision of school administrators under the Saraburi Primary Education Service Area Office 1. 2) compare the internal supervision of school administrators under the Saraburi Primary Education Service Area Office 1 based on their experience in school administration and school size. The sample group for the study consists of 300 administrators and teachers from schools under the Saraburi Primary Education Service Area Office 1 for the academic year 2024. The sample size was calculated using the Taro Yamane formula, and stratified random sampling was applied. A questionnaire was used as a tool for data collection, with a reliability coefficient of 0.980. The statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA, and pairwise comparisons using Scheffé's method.

The research results found that; 1) The overall level of internal supervision of school administrators under the Saraburi Primary Education Service Area Office 1 was high in all aspects. When broken down by aspect, the highest mean was in the area of supervision practices, followed by evaluation and reporting, internal supervision planning, assessing the current situation, problems, and needs, and the creation of media and tools, respectively. 2) When comparing internal supervision by school size, the overall results showed significant differences at the 0.05 level. However, when classified according to the administrators' experience in school management, no significant differences were found.

Keywords: Internal Supervision, Educational Institution Administrators, Primary School

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 16 การปฏิรูปประเทศ มาตรา 258 จ. (3) ให้มีกระบวนการในการพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครู เพื่อพัฒนาให้เป็นผู้มีจรรยาบรรณและจิตวิญญาณ ความเป็นครูที่แท้จริง รวมทั้งต้องมีคุณธรรมในการประกอบวิชาชีพ (4) ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ในทุกพื้นที่ที่มีการจัดการเรียนการสอนที่ทั่วถึงในทุกๆ ระดับชั้น เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองตามความต้องการ และความถนัด (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2560) นอกจากนี้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมียุทธศาสตร์ 1) ต้องการพัฒนามนุษย์ให้ก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน การพัฒนาตนเองการแก้ปัญหา และการมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 2) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์ ปฐมวัย วัยเด็ก วัยรุ่น วัยเรียน วัยผู้ใหญ่ วัยแรงงานและวัยผู้สูงอายุ เพื่อสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพมีทักษะ ความรู้ เป็นคนดี มีวินัย เรียนรู้ได้ด้วยตนเองในทุกช่วงวัย 3) ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2561)

สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ในยุทธศาสตร์ ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย มุ่งให้ผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะตามมาตรฐานที่จำเป็นในปัจจุบัน ผ่านการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ พร้อมสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม ระบบการวัดผลที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรฐานสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การพัฒนาคุณภาพศึกษาให้เกิดคุณภาพ สิ่งหนึ่งเป็นคุณภาพของผู้เรียนที่เชื่อมั่นว่าผู้เรียนจะมีคุณภาพตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ตลอดทั้งมีทักษะที่จำเป็นในปัจจุบันนั้น จะต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 3 กระบวนการ คือ การบริหาร การเรียนการสอน และการนิเทศการศึกษา ซึ่งการนิเทศการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นต่อการจัดการศึกษาที่ต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาทั้งหมดร่วมด้วยช่วยกัน การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและมาตรฐานการศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารและครูผู้สอนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามเป้าหมาย ด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการปฏิบัติงานอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การนิเทศการศึกษาดำเนินการได้ 2 ลักษณะ คือ การนิเทศภายนอกและการนิเทศภายใน แต่เดิมการนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่ของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษาครูเป็นเพียงผู้รับการนิเทศ แต่เนื่องจากศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัด สถานศึกษาแต่ละแห่งมีความต้องการ ที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นการยากที่ศึกษานิเทศก์ซึ่งอยู่ภายนอกสถานศึกษาจะรู้สภาพปัญหา และความต้องการที่แท้จริง (สจต อุทรานันท์, 2530) ซึ่งการนิเทศภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายต้องร่วมมือในการพัฒนางานทุกด้าน ภายใต้การนิเทศภายในที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรฐานเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และสร้างผลลัพธ์ที่ชัดเจนในการปฏิบัติ (กรทอง จิรเดชากุล, 2550) แต่ในขณะเดียวกันสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาก็มีความแตกต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะหัวหน้าสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่และบทบาทสำคัญในการบริหารงานการนิเทศภายในให้เป็นระบบ ดำเนินการการนิเทศภายในให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และครูได้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนภายในชั้นเรียน รวมทั้งเป็นกระบวนการประกันคุณภาพของโรงเรียนว่า โรงเรียนสามารถบริหารจัดการภายในโรงเรียน จนถึงเป้าหมายสุดท้ายคือคุณภาพผู้เรียนที่มีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตรและเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งการนิเทศภายในโดยใช้การดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา 5 ด้าน คือด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการประเมินผลและรายงานผล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 มีการส่งเสริมการนิเทศภายในสถานศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2561 – 2565) มีการกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายและและสถานการณ์ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ได้กำหนด ประเด็นยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย ในปี 2561-2566 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ การ

นิเทศ การกำกับติดตาม และส่งเสริมการมีส่วนร่วม ในปีการศึกษา 2565 ร้อยละ 100 ของสถานศึกษามีระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1, 2561) และรายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2564 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 ได้ระบุให้มีความสำคัญในการนิเทศภายในโรงเรียนยุทธศาสตร์ที่ 2 มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการจัดการศึกษาผ่านการนิเทศภายในและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยคัดเลือกรูปแบบนิเทศที่ประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่างใน 25 โรงเรียนและในแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 โครงการนิเทศบูรณาการ “วิถีใหม่วิถีคุณภาพ” มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน สนับสนุนการนิเทศภายในสถานศึกษา จำนวน 118 แห่ง ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย 1) ร้อยละ 100 ของสถานศึกษาที่ได้รับการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาคุณภาพการศึกษา 2) ร้อยละ 100 ของสถานศึกษาที่มีรูปแบบการนิเทศภายในที่ประสบผลสำเร็จ เป็นแบบอย่างได้ 3) ร้อยละ 100 ของผู้บริหารสถานศึกษามีรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา ที่ประสบผลสำเร็จเป็นแบบอย่างได้ การดำเนินงานด้านการนิเทศภายในของโรงเรียนถึงแม้เขตพื้นที่ที่จะส่งเสริมการนิเทศภายใน แต่ยังมีสถานศึกษาบางส่วนไม่มีข้อมูลการนิเทศภายในและไม่ได้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ครุยังขาดความเข้าใจกระบวนการนิเทศโรงเรียนส่วนมากประสบปัญหาด้านการบริหารจัดการ จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาให้โรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานและยุทธศาสตร์หนึ่งก็คือการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อยกระดับการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1, 2565)

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการนิเทศภายในสถานศึกษาซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ประกอบเป็นแนวทางในการนิเทศภายในของสถานศึกษา และใช้ในการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพนักเรียนและนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์บริหารสถานศึกษาและขนาดสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ด้านตัวแปรที่ศึกษา
 - 1.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ประสบการณ์การบริหารงานโรงเรียนและขนาดของสถานศึกษา
 - 1.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ กระบวนการการนิเทศภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดของหน่วยศึกษานิเทศก์/สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) ประกอบไปด้วย 5 ด้าน 1) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) ด้านการวางแผน

แผนการนิเทศภายใน 3) ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ 4) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และ 5) ด้านการประเมินผลและรายงานผล

2. ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,185 คน

3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อน .05 ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา แล้วใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมีจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง วุฒิกการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้อำนวยการสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วย ประสบการณ์บริหารสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา รูปแบบนี้สร้างขึ้นโดยมีพื้นฐานแนวคิดของการบริหารสถานศึกษา แบ่งเป็น 5 ด้าน 1) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน 3) ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ และ 4) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ 5) ด้านการประเมินผลและรายงานผล โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 2) เมื่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 อนุญาตให้เก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างให้การตอบแบบสอบถาม 3) จัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล พร้อมแบบสอบถามที่ใส่รหัสกำกับแล้วไปถึงผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 75 คน และครูจำนวน 225 คน 4) ผู้วิจัยติดตามรับแบบสอบถามคืน และนำแบบสอบถามมาตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และการหาค่าร้อยละ (percentage) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

6.2 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และการหาค่าร้อยละ (percentage) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

6.3 วิเคราะห์การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(standard deviation) และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง โดยแปลความให้คะแนนจากค่าเฉลี่ย (mean)

6.4 เปรียบเทียบความแตกต่างการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์บริหารงานและขนาดสถานศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบเอฟ (F-test) เพื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบรายคู่โดยใช้วิธีของ Scheffe'

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การปฏิบัติการนิเทศ มีระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุดเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการประเมินผลและรายงานผล ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการศึกษาศาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และการสร้างสื่อและเครื่องมือตามลำดับ เมื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 เป็นรายด้าน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที่ และระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการนิเทศ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. การศึกษาศาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ	3.68	0.57	มาก	4
2. การวางแผนการนิเทศภายใน	3.71	0.55	มาก	3
3. การสร้างสื่อและเครื่องมือ	3.57	0.56	มาก	5
4. การปฏิบัติการนิเทศ	4.19	0.52	มาก	1
5. การประเมินผลและรายงานผล	3.82	0.46	มาก	2
ภาพรวม	3.79	0.47	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ การปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผลและรายงานผล การวางแผนการนิเทศภายใน การศึกษาศาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการและ การสร้างสื่อและเครื่องมือ ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์บริหารสถานศึกษาและขนาดสถานศึกษา มีดังนี้

2.1 การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์บริหารสถานศึกษา พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมไม่

แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการและ ด้านการ
สร้างสื่อและเครื่องมือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการวางแผนการนิเทศ
ภายใน การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลและรายงานผล ไม่แตกต่างกัน

2.2 การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและ
ความต้องการ การวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ และการประเมินผลและรายงาน
ผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการปฏิบัติการนิเทศ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์บริหารสถานศึกษา

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา	SS	df	MS	F	p
1. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความ ต้องการ					
ระหว่างกลุ่ม	2.88	2	1.44	4.38	0.01*
ภายในกลุ่ม	97.44	297	0.32		
รวม	100.32	299			
2. การวางแผนการนิเทศภายใน					
ระหว่างกลุ่ม	1.47	2	0.73	2.42	0.09
ภายในกลุ่ม	90.62	297	0.30		
รวม	92.09	299			
3. การสร้างสื่อและเครื่องมือ					
ระหว่างกลุ่ม	2.46	2	1.23	3.87	0.02*
ภายในกลุ่ม	94.17	297	0.31		
รวม	96.63	299			
4. การปฏิบัติการนิเทศ					
ระหว่างกลุ่ม	0.01	2	0.01	0.03	0.96
ภายในกลุ่ม	83.79	297	0.28		
รวม	83.81	299			
5. การประเมินผลและรายงานผล					
ระหว่างกลุ่ม	0.53	2	0.26	1.26	0.28
ภายในกลุ่ม	62.93	297	0.21		
รวม	63.47	299			
ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	1.04	2	0.52	2.29	0.10
ภายในกลุ่ม	67.64	297	0.22		
รวม	68.69	299			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการและ ด้านการสร้างสื่อและ เครื่องมือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการวางแผนการนิเทศภายใน การ ปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลและรายงานผล ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงใช้การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' test) ดังตาราง 3-4

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์บริหารสถานศึกษาด้าน การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ

ประสบการณ์บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	น้อยกว่า 5 ปี	5 – 10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
		3.81	3.62	3.59
น้อยกว่า 5 ปี	3.81	-	0.18	0.21*
5 – 10 ปี	3.62	-	-	0.03
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	3.59	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์บริหารสถานศึกษา ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ พบว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์บริหารสถานศึกษา น้อยกว่า 5 ปี กับกลุ่มที่มีประสบการณ์ บริหารสถานศึกษามากกว่า 10 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์บริหารสถานศึกษาด้านการ สร้างสื่อและเครื่องมือ

ประสบการณ์บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	น้อยกว่า 5 ปี	5 – 10 ปี	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
		3.69	3.50	3.50
น้อยกว่า 5 ปี	3.69	-	0.183	0.190*
5 – 10 ปี	3.50	-	-	0.007
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	3.50	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ พบว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์บริหารสถานศึกษา น้อยกว่า 5 ปี กับกลุ่มที่มีประสบการณ์บริหารสถานศึกษามากกว่า 10 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา	SS	df	MS	F	p
1. การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ					
ระหว่างกลุ่ม	3.14	2	1.57	4.79	0.009*
ภายในกลุ่ม	97.18	297	0.32		
รวม	100.32	299			
2. การวางแผนการนิเทศภายใน					
ระหว่างกลุ่ม	3.29	2	1.64	5.50	0.004*
ภายในกลุ่ม	88.80	297	0.29		
รวม	92.09	299			
3. การสร้างสื่อและเครื่องมือ					
ระหว่างกลุ่ม	3.18	2	1.59	5.06	0.007*
ภายในกลุ่ม	93.44	297	0.31		
รวม	96.63	299			
4. การปฏิบัติการนิเทศ					
ระหว่างกลุ่ม	0.87	2	0.43	1.55	0.212
ภายในกลุ่ม	82.93	297	0.27		
รวม	83.81	299			
5. การประเมินผลและรายงานผล					
ระหว่างกลุ่ม	1.52	2	0.76	3.66	0.027*
ภายในกลุ่ม	61.94	297	0.20		
รวม	63.47	299			
ภาพรวม					
ระหว่างกลุ่ม	2.16	2	1.08	4.83	0.009*
ภายในกลุ่ม	66.52	297	0.22		
รวม	68.69	299			

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวางแผนการนิเทศภายใน ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ และการประเมินผลและรายงานผล แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการปฏิบัติการนิเทศ ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจึงใช้การ ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe' test) ดังตาราง 6-10

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาด้านการศึกษาสภาพ ปัจจุบันปัญหาและความต้องการ

ขนาดของสถานศึกษา	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก 3.73	ขนาดกลาง 3.57	ขนาดใหญ่ขึ้นไป 3.84
ขนาดเล็ก	3.73	-	0.15	0.11
ขนาดกลาง	3.57	-	-	0.26*
ขนาดใหญ่ขึ้นไป	3.84	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความ ต้องการ พบว่า กลุ่มของสถานศึกษาขนาดกลาง กับกลุ่มของสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการวางแผนการ นิเทศภายใน

ขนาดของสถานศึกษา	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก 3.72	ขนาดกลาง 3.60	ขนาดใหญ่ขึ้นไป 3.89
ขนาดเล็ก	3.72	-	0.11	0.16
ขนาดกลาง	3.60	-	-	0.28*
ขนาดใหญ่ขึ้นไป	3.89	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาการวางแผนการนิเทศภายในพบว่า กลุ่มของ สถานศึกษาขนาดกลาง กับกลุ่มของสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ

ขนาดของสถานศึกษา	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก 3.59	ขนาดกลาง 3.47	ขนาดใหญ่ขึ้นไป 3.75
ขนาดเล็ก	3.59	-	0.11	0.16
ขนาดกลาง	3.47	-	-	0.27*
ขนาดใหญ่ขึ้นไป	3.75	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ พบว่า กลุ่มของสถานศึกษาขนาดกลางกับกลุ่มของสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและรายงานผล

ขนาดของสถานศึกษา	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก 3.85	ขนาดกลาง 3.75	ขนาดใหญ่ขึ้นไป 3.93
ขนาดเล็ก	3.85	-	0.10	0.08
ขนาดกลาง	3.75	-	-	0.18*
ขนาดใหญ่ขึ้นไป	3.93	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและรายงานผล พบว่า กลุ่มของสถานศึกษาขนาดกลาง กับกลุ่มของสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านภาพรวม

ขนาดของสถานศึกษา	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก 3.81	ขนาดกลาง 3.71	ขนาดใหญ่ขึ้นไป 3.94
ขนาดเล็ก	3.81	-	0.09	0.13
ขนาดกลาง	3.71	-	-	0.22*
ขนาดใหญ่ขึ้นไป	3.94	-	-	-

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ด้านภาพรวม พบว่า กลุ่มของสถานศึกษาขนาด กลาง กับกลุ่มของสถานศึกษาขนาดใหญ่ขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 อภิปรายผลดังนี้

1.1 ระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ก่อนจะนิเทศผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษาในปัจจุบันและความต้องการของ ครูผู้สอนในสถานศึกษา เพื่อให้ครูได้ทำงานอย่างระบบตามแบบแผนและนโยบายที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้น การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ ก่อนที่ผู้นิเทศจะดำเนินการนิเทศ ผู้นิเทศต้องทราบสภาพ ปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ สภาพปัจจุบันเป็นสภาพที่เป็นจริงและกำลังเป็นอยู่ในปัจจุบันจึง เป็นขั้นเริ่มต้นที่จะได้ข้อมูลจากการศึกษาเพื่อไปประกอบการตัดสินใจการวางแผนและกำหนดทางเลือกต่อไป ในการพัฒนาครูจะต้องพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของครูขั้นตอนการพัฒนาการเรียนการสอน จึงควรเริ่มที่ การหาความต้องการจำเป็นของครูโดยใช้วิธีการต่างๆ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ประเด็นการนิเทศ กำหนดค่าเป้าหมายการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับมาตรฐาน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราวลัย ลินโป (2557) ที่พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 สหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความ ต้องการ อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน สอดคล้องงานวิจัยของอรรถพร เกตุแก้ว (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่าการ ปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของวิทยาลัยเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิพัฒน์ รัตอนัน, อัจฉรา นิยมภา และกานดา สกุลชนะศักดิ์ มัวร์ (2564) ที่พบว่า แนวทางการนิเทศภายในวิถิใหม่ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำปาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ด้านการศึกษาสภาพความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียนวิถิใหม่ในสหวิทยา เขตลุ่มน้ำปาว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.2 ระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็น เช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การประชุมระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอนช่วยวางแผนและกำหนดขอบเขตการนิเทศ ภายใน พร้อมเชิญชุมชนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมของชุมชน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิพัฒน์ รัตอนัน, อัจฉรา นิยมภา และ กานดา สกุลชนะศักดิ์ มัวร์ (2564) ที่พบว่า แนวทางการนิเทศภายในวิถิใหม่ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำ ปาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ด้านการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียนวิถิใหม่ ในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำปาว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรียา พุทธารักษ์

(2551) ที่พบว่า การศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการวางแผนการนิเทศภายใน อยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3 ระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างเครื่องมือการนิเทศเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และผู้บริหารสถานศึกษาต้องพิจารณาและเลือกเครื่องมือสื่อให้ตรงกับสภาพปัญหา ควรมีการพัฒนาเครื่องมือนิเทศในการเก็บข้อมูล มีการทดลอง ใช้สื่อ เครื่องมือก่อนนำไปใช้ทุกครั้ง ปรับปรุงให้มีความบกพร่องน้อยที่สุด จัดเตรียมเอกสารหรือสื่อต่างๆ ให้พร้อม และสามารถสะท้อนผลและประเมินผลการดำเนินงานอยู่เสมอ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิพัฒน์ รัตัน, อัจฉรา นิยามภา และกานดา สุกุลณะศักดิ์ มัวร์ (2564) ที่พบว่า แนวทางการนิเทศภายในวิถิใหม่ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำปาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ โรงเรียนวิถิใหม่ในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำปาว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุศิษฐ์ นากแก้ว (2564) ที่พบว่า การนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ อยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.4 ระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงบทบาทของผู้นิเทศและผู้รับนิเทศ ควรมีการดำเนินกิจกรรมการนิเทศโดยตรง เช่น การสังเกตการณ์สอน การสาธิตการสอน การสนทนาทางวิชาการให้การช่วยเหลือสนับสนุนส่งเสริมเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนแก่ผู้รับการนิเทศ ควรมีการประชุมหลังนิเทศการสอน เพื่อแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูผู้สอนจะได้เกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติการสอนมากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุศิษฐ์ นากแก้ว (2564) ที่พบว่า การนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านการปฏิบัติการนิเทศอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของปรียา พุทธารักษ์ (2551) ที่พบว่า การศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการปฏิบัติการนิเทศโรงเรียนวิถิใหม่ในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำปาว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.5 ระดับการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 ด้านการประเมินผลและรายงานผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศ และควรจัดให้เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้นำผลการประเมินไปปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนในครั้งต่อไปและควรมีการจัดทำรายงานผลการนิเทศเป็นรูปเล่มเพื่อใช้เผยแพร่ในการนิเทศภายในประจำปีของสถานศึกษาและไว้ใช้เป็นหลักฐานในการประเมินสถานศึกษา ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุศิษฐ์ นากแก้ว (2564) ที่พบว่า การนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การการศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านการประเมินผลและรายงานผลอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรียา พุทธารักษ์ (2551) ที่พบว่า การศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองนา

สาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านการประเมินผลและรายงานผล สถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์บริหารสถานศึกษาและขนาดสถานศึกษา อภิปรายผลการวิจัยดังนี้

2.1 การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์บริหารสถานศึกษา พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการศึกษาสภาพ ปัจจุบันปัญหาและความต้องการ และด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน แต่การนิเทศภายใน ไม่แตกต่างกัน เพราะการนิเทศภายในเป็นกระบวนการดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูใน สถานศึกษา การให้คำแนะนำช่วยเหลือให้คำปรึกษาเสนอแนะแก่ผู้ร่วมงาน เกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริม สนับสนุนและให้ความร่วมมือเพื่อปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย รวมไปถึงการให้กำลังใจแก่บุคลากรเพื่อการพัฒนาให้นักเรียน ให้มีคุณภาพตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ซึ่งไม่ว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์บริหาร สถานศึกษามากหรือน้อยเพียงใดก็ย่อมมีการส่งเสริมให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้อง กับงานวิจัยของพิมพ์จันทร์ อุบลภาพ (2556) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน มีการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของบุชิตา จันทรสิงคโต (2558) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีการนิเทศ ภายในสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยปริยา พุทธารักษ์ (2551) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน ปฏิบัติการกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาไม่ ต่างกัน

2.2 การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า เมื่อพิจารณาในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย โดยด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการวางแผนการนิเทศภายในแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และด้านการประเมินผลและรายงานผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันย่อมมีความพร้อมในด้านต่างๆ ที่มีส่วนช่วยให้การนิเทศภายในของ ผู้บริหารสถานศึกษาต่างกัน ทั้งนี้สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันอาจมีบริบท สภาพแวดล้อม งบประมาณที่ได้รับ สนับสนุน จำนวนนักเรียน จำนวนครู และบุคลากรในสถานศึกษาต่างกันทำให้การนิเทศภายในของผู้บริหาร สถานศึกษาแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติการนิเทศไม่แตกต่างกัน อาจเป็น เพราะผู้บริหารสถานศึกษาทุกขนาดสถานศึกษามีการปฏิบัติการนิเทศครบทุกชั้น และรายงานผลการนิเทศ ทุกครั้งส่งผลให้การปฏิบัติการนิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาทุกขนาดสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ งานวิจัยของพนัธดา ศิริพัฒนกุล (2558) ที่พบว่า ขนาดของสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันการนิเทศภายในของ ผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยอาหามะ

คือเรื้อ (2555) ที่พบว่า ขนาดของสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 โดยการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อช่วยให้ครูสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถและพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนด้วยตนเอง โดยผู้บริหารใช้กระบวนการนิเทศ ซึ่งเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารผู้ทำการนิเทศ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานเดียวกัน ร่วมแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้มีการพัฒนาเจตคติ และคุณภาพของบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน อันจะส่งผลถึงคุณภาพของงาน การสร้างขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานและประสิทธิภาพของผู้เรียนที่จะเกิดขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพและเกิดผลสำเร็จสูงสุดแก่ผู้เรียน กระบวนการนิเทศของผู้บริหารมี 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนการนิเทศภายใน 3) การสร้างสื่อและเครื่องมือ 4) การปฏิบัติการนิเทศ และ 5) การประเมินผลและรายงานผล สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 อธิบายได้ดังนี้

ด้านที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ เป็นการการจัดทำข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานรอบด้านทั้งของผู้บริหาร ครูและนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาวางแผนการดำเนินงานตามประเด็นการนิเทศ และมีการประชุมแลกเปลี่ยนระดมความคิดของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อวิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการ มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาหรือความต้องการเร่งด่วนหรือที่เห็นที่สำคัญที่สุดก่อน

ด้านที่ 2 การวางแผนการนิเทศภายใน เป็นการนำผลจากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ กำหนดรายละเอียดของกิจกรรมในการจัดทำแผนนิเทศ การนำปัญหาและความต้องการนั้นมาจากการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศ ตามประเด็นการนิเทศมา กำหนดแนวทาง/วิธีการการพัฒนาที่หลากหลายตามปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมวางแผนการดำเนินงานพัฒนา และจัดทำแผนนิเทศภายในโรงเรียน

ด้านที่ 3 การสร้างสื่อและเครื่องมือ เป็นสิ่งที่จะช่วยให้การนิเทศมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ และเป็นสิ่งที่จะช่วยเก็บรายละเอียดที่ผู้รับการนิเทศไม่สามารถแสดงออกมาได้ และสามารถเก็บข้อมูลนำมาเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนา การสร้างสื่อและเครื่องมือ ดังนี้ สร้างสื่อการนิเทศที่ทำให้การนิเทศบรรลุวัตถุประสงค์ สร้างเครื่องมือการนิเทศเพื่อเก็บข้อมูล และจัดทำคู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน

ด้านที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศ เป็นการร่วมกันวางแผนและปฏิบัติตามปฏิทินที่กำหนดไว้ การปฏิบัติการนิเทศสามารถดำเนินการนิเทศตามรูปแบบ วิธีการการนิเทศและกิจกรรมการนิเทศที่กำหนด เช่น ประชุมเตรียมการก่อนการนิเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจของผู้นิเทศ นิเทศตามขั้นตอน ระยะเวลา และใช้เครื่องมือตามที่กำหนด นิเทศภายในห้องเรียน 100 % การสะท้อน และสรุปผลการนิเทศ ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงาน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการนิเทศในระดับต่างๆ

ด้านที่ 5 การประเมินผลและรายงานผล เป็นการประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินงาน เช่น การดำเนินงานของผู้รับการนิเทศ เพื่อนำผลไปปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน ประเมินผลการนิเทศเมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติการนิเทศตามระยะเวลาที่ต้องการในการนำผลไปใช้ในการพัฒนา หรือในแต่ละปีการศึกษา รายงานผลการนิเทศต่อผู้เกี่ยวข้อง และนำผลการนิเทศที่เป็นปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะไปพัฒนาการนิเทศในครั้งต่อไปหรือในปีการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง อบรมสัมมนาเกี่ยวกับเทคนิคด้านการวัดผลประเมินผลและการรายงานผลการนิเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบว่าการปฏิบัติการนิเทศบรรลุผลตามวัตถุประสงค์เพียงใดตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรในการนิเทศ อีกทั้งเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการดำเนินงานในครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น

1.2 ใช้ในการอบรมให้ความรู้ ในการพัฒนาตนเองผู้บริหารและข้าราชการครูอบรมให้มีทักษะและวิธีการนิเทศภายในที่เน้นการใช้ ICT ในรูปแบบต่างๆ เช่นการใช้ Line Application การประชุมระบบทางไกล (Conference) การใช้ Video Line, Youtube, Facebook เป็นต้น เป็นการเพิ่มการใช้ ICT ในรูปแบบต่างๆ เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ การประชุมระบบทางไกล เข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศให้มากขึ้น

1.3 เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง เน้นกำกับ ติดตาม การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ติดตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ กระบวนการ

นิเทศภายในโรงเรียน กำหนดนโยบายเป้าหมาย วัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติ โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในระดับต่างๆ เช่น กลุ่มเครือข่าย หรือระดับเขตพื้นที่ เพื่อจัดทำแผนให้สอดคล้องกันในการจัดทำโครงการนิเทศภายในโรงเรียนต่อไป รวมไปถึงการเผยแพร่ผลการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ทราบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาความต้องการของครูเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1

2.2 การศึกษาการใช้ ICT ในการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1

2.3 การศึกษาความพึงพอใจในการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กรรทอง จิรเดชากุล. (2550). คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ธาธอักษกรการพิมพ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- บุชิตา จันทรสิงห์โท. (2558). บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ปนัดดา ศิริพัฒนกุล. (2558). การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ปรียา พุทธารักษ์. (2551). การศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองนาสารจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พิมพ์จันทร์ อุบลภาพ. (2560). ความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภัทราวลัย ลีนโป. (2557). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 สหวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ภูมิพัฒน์ รัตอนัน, อัจฉรา นิยมภา และกานดา สกลธนะศักดิ์ มัวร์. (2564). แนวทางการนิเทศภายในวิถิใหม่ โรงเรียนในสหวิทยาเขตลุ่มน้ำปาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 10(37), 253-262.
- สงัด อุทรานันท์. (2530). การนิเทศการศึกษา หลักการ ทฤษฎีและปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรสยาม.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2561). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. สระบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2564). รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. สระบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2565). แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. สระบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). การนิเทศภายใน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561- 2580). กรุงเทพมหานคร: เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อนุศิษฐ์ นากแก้ว. (2564). การนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การการศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. วารสารการบริหารนิติบุคคล และนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(6), 85-96.
- อรรถพร เกตุแก้ว. (2558). การปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศภายในของวิทยาลัยเทคโนโลยีสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อาหามะ ดือเร๊ะ. (2555). การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Likert, R. (1961). *New Patterns of Management*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Ed. New York: Harper and Row Publications.

การพัฒนาคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะอวด
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
THE DEVELOPMENT OF PERSONNEL MANAGEMENT MANUAL BASE ON THE
FOUR SANGAHAVATTHU OF BAN CHA-UAT SCHOOL UNDER NAKHON SI
THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

¹ศุภรัตน์ พลิลล Suparat Phliphol ²พระครูพิจิตรศุภการ PhrakhruPhichitsupakarn

³มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: suparat@nst3.go.th

Article Received: February 25, 2025. Revised: April 17, 2025. Accepted: April 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคล 2) เพื่อพัฒนาคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 และ 3) เพื่อนำเสนอคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง 15 คน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนบ้านชะอวดพบว่าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ภาระงานสอนบวกกับงานอื่นๆ ค่อนข้างมากทำให้ข้าราชการครูมีการเปลี่ยนแปลงไปทุกปี โครงสร้างการบริหารงานบุคคลที่ไม่ชัดเจนส่งผลต่อการทำงานกับบุคคลที่มารับหน้าที่ใหม่ประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการ จึงจำเป็นที่จะต้องมีความต้องการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคล โดยมีหลักการและแนวปฏิบัติในการทำงานที่ชัดเจน 2) การพัฒนาคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ซึ่งขอบข่ายของงานบริหารงานบุคคลประกอบด้วย (1) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง (2) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง (3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ (4) วินัยและการรักษาวินัย (5) งานออกจากราชการ (6) ทะเบียนประวัติครู (7) การพัฒนาบุคคลและการติดตามประเมินผลงานข้าราชการครูและบุคลากร (8) การลาประเภทต่างๆ การไปราชการ/การขออนุญาต โดยการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย (1) ทาน (การให้การช่วยเหลือผู้อื่น) (2) ปิยวาจา (การใช้วาจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ) (3) อัตถจริยา (การเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว) (4) สมานัตตตา (การวางตัวให้เหมาะสมเสมอต้นเสมอปลาย) โดยดำเนินให้เหมาะสมและอาศัยการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน และ 3) คู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ในการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล, หลักสังคหวัตถุ 4, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this research article were to 1) study the condition of personnel management, 2) develop a personnel management manual based on the principles of the Four Saṅgahavattthu, and 3) present a personnel administration manual based on the principles of the Four Saṅgahavattthu of Ban Cha-uat School, under the Office of the Primary Educational Service Area of Nakhon Si Thammarat Area 3. This research was qualitative. Data were collected through in-depth interviews with 15 relevant persons, in-depth interviews with 5 experts to draft the manual, and focus groups with 7 qualified persons to assess the appropriateness, feasibility, and usefulness. Qualitative data were analyzed through content analysis.

The results of the study were as follows: 1) The personnel management situation in Ban Cha-uat School was found to be a large school. The teaching load and other workloads were quite high, causing teachers to change every year. The unclear personnel management structure affected the work of new personnel, causing many problems and obstacles. Therefore, it was necessary to have a personnel management guideline with clear principles and guidelines for work. 2) The development of personnel management manual based on the Four Saṅgahavattthu of Ban Cha-uat School, under the Office of the Primary Educational Service Area of Nakhon Si Thammarat Area 3, which included the following: (1) Recruitment and appointment, (2) Manpower planning and position determination, (3) Enhancement of efficiency in civil service, (4) Discipline and discipline maintenance, (5) Resignation from civil service, (6) Teacher registration, (7) Personnel development and performance evaluation of teachers and personnel, (8) Various types of leave, official travel/permission request by applying the principles of the Four Saṅgahavattthu, consisting of (1) Dāna (giving help to others), (2) Piyavācā (using polite words), (3) Atthaciriyā (sacrifice, not being selfish), and (4) Samānattatā (consistent and appropriate behavior) by conducting appropriately and relying on the participation of all sectors. 3) The manual for personnel management according to the principles of the Four Saṅgahavattthu of Ban Cha-uat School, under the Office of the Primary Educational Service Area of Nakhon Si Thammarat, Area 3, found that it was appropriate, possible, and useful for personnel management according to the principles of the Four Saṅgahavattthu of the educational institution.

Keywords: Personnel Management, Four Saṅgahavattthu Principles, Primary School

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้ยั่งยืนนั้นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งหมายถึงการสร้างคนที่มีคุณภาพทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมการดำรงชีวิต เพื่อให้คนเหล่านี้มีความสามารถในการพัฒนาประเทศและเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ในสังคมได้ การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และช่วยแก้ไขปัญหาสังคม โดยการศึกษาควรพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้สามารถปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวิทยาศาสตร์ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยพัฒนาคุณภาพของบุคคลให้สามารถเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2553)

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ความรู้ความสามารถและขวัญกำลังใจซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารงานบุคคลประกอบด้วยหลายภารกิจ เช่น การวางแผนอัตรากำลัง การจัดสรรอัตรากำลัง การสรรหาและบรรจุ การเลื่อนขั้นเงินเดือน การดำเนินการทางวินัย การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการส่งเสริมวิทยฐานะ รวมถึงการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณ และการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองภารกิจและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน (ราชกิจจานุเบกษา, 2553) แม้สังคมทุกวันนี้จะดูเหมือนว่าเราต่างคนต่างอยู่กันมากขึ้น เพราะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้เรามีเครื่องอำนวยความสะดวก มีเครื่องมือสื่อสารมีหลายสิ่งหลายอย่างที่ทำให้ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่นดังเช่นแต่ก่อน แต่แท้จริงแล้วมนุษย์เราเป็นสัตว์สังคมไม่สามารถมีชีวิตอยู่ตามลำพังได้ ยังต้องมีกิจกรรมร่วมกันยังต้องการความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพราะแต่ละคนยังต่างจิตต่างใจต่างความคิดจึงยากที่จะหลีกเลี่ยงสารพัดปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงต้องการเสนอหลักธรรมหนึ่งที่ว่า “สังคหวัตถุ 4” ซึ่งเป็นแนวทางที่จะก่อให้เกิดการเกื้อกูลต่อกัน “สังคหวัตถุ 4” แปลว่า ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน หมายถึง การช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อที่ทำให้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้อื่นไว้ได้ และมีผลให้เกิดความรัก ความปรารถนาดีต่อกัน ซึ่งมีอยู่ 4 ประการ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา โดยแต่ละประการ มีความหมายดังนี้ 1) ทาน หมายถึง การให้ การแบ่งปัน หรือการเสียสละ เป็นการให้ที่ไม่หวังผลตอบแทน โดยหมายให้ผู้รับได้พ้นทุกข์ 2) ปิยวาจา หมายถึง การพูดจาด้วยถ้อยคำที่น่าฟัง ไพเราะ สุภาพ จริงใจ และพูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะกับกาลเทศะ การพูดเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเป็นดาบสองคมที่ก่อให้เกิดมิตรหรือศัตรูก็ได้ ทำให้เกิดกำลังใจ หรือบั่นทอนจิตใจก็ได้ คำว่า ปิยวาจา นอกจากจะหมายถึง การพูดแล้ว อาจรวมไปถึงการเขียนหรือการแสดงความคิดเห็นผ่านทางสื่อต่างๆ ซึ่งก็ควรจะใช้หลักเดียวกัน เพราะคงไม่มีใครชอบฟัง หรืออ่านถ้อยคำที่กระด้าง รุนแรง ก้าวร้าวหยาบคาย หรือเป็นเท็จ 3) อตถจริยา หมายถึง ประพฤติตนให้ประโยชน์ เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นตามกำลังความสามารถที่ตนมีอยู่ อาจจะช่วยด้วยกำลังกาย กำลังความคิด หรือกำลังทรัพย์ โดยทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่ว่าจะเป็นเพื่อสถานที่ องค์กร หรือหมู่คณะ 4) สมานัตตตา หมายถึง เป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือวางตัวดีเสมอต้นเสมอปลายกับทุกคน เป็นการทำตัวได้อย่างเหมาะสม เหตุนี้ หลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ขณะเดียวกันก็ยังเป็นการผูกมิตร สร้างไมตรีกับผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการให้ การพูดจาดี การทำตนให้เป็นประโยชน์ และการเป็นผู้เสมอต้นเสมอปลาย สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้คนเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันแล้ว ยังทำให้ผู้ปฏิบัติเป็นที่ชื่นชอบ และยังนำมาซึ่งประโยชน์ต่อสังคมทุกระดับ เป็นสิ่งที่ยังจรโลงโลกให้น่าอยู่ แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงใดๆ เกิดขึ้นก็ตาม (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2566)

โรงเรียนบ้านชะอวด (2566) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ได้จัดการศึกษาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีโครงสร้างการบริหารงานแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มบริหารงานวิชาการ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ กลุ่มบริหารงานนโยบายและแผน กลุ่มบริหารงานทั่วไป และศูนย์เทคโนโลยี ซึ่งมีผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการ 3 คน และข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งหมด 73 คน จากการศึกษาข้อมูลปฏิบัติราชการประจำปีการศึกษา 2566 พบว่า โรงเรียนได้จัดทำเอกสารอธิบายรายละเอียดการปฏิบัติราชการตามคำสั่งโรงเรียน ซึ่งได้มอบหมายหน้าที่ให้แก่บุคลากรตามภารกิจต่างๆ ของโรงเรียน เช่น การจัดการเรียนการสอน การปกครองและบริหารจัดการชั้นเรียน และการดำเนินงานของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มงานต่างๆ แต่พบปัญหาด้านอัตรากำลังและภาระงานที่ค่อนข้างมากทำให้มีการเปลี่ยนแปลงข้าราชการครูทุกปี และส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลที่ไม่ชัดเจน การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนได้รับผลกระทบจากพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีข้อจำกัด ทำให้เกิดความล่าช้าและขาดความคล่องตัวในการแก้ไขปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการทำงานของสถานศึกษาภายใต้รูปแบบสถานศึกษานิเทศบุคคล ดังนั้น โรงเรียนบ้านชะอวดจำเป็นต้องมีแนวทางการดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบริหารจัดการสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและสอดคล้องกับการเป็นนิติบุคคล ซึ่งจะช่วยพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสามารถดำเนินงานได้อย่างสมบูรณ์

ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อให้มีแนวปฏิบัติเดียวกัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและจะได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานตามขอบข่ายงานการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนบ้านชะอวดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
2. เพื่อพัฒนาคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
3. เพื่อนำเสนอคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคล ของโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มี 6 ขั้นตอน คือ 1) สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานบุคคลใช้เครื่องมือ คือ แบบสังเคราะห์เอกสาร 2) กำหนดประเด็นการร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกคือ การพัฒนาคู่มือการบริหารงานบุคคล จัดขึ้นมาเป็นแนวทางการร่างแบบคู่มือ 3) นำร่างแบบสัมภาษณ์สภาพการบริหารงานบุคคล ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารงานบุคคล จำนวน 3 คน ตรวจสอบ

คุณภาพของเครื่องมือ 4) นำร่างแบบสัมภาษณ์ปรับปรุงตามคำแนะนำ 5) ปรับแบบสัมภาษณ์สภาพการ
บริหารงานบุคคล 6) นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นตอนการพัฒนาคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 เครื่องมือที่ใช้ใน
ขั้นตอนพัฒนาคู่มือ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ
4 ของโรงเรียนบ้านชะวอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ซึ่งมีลำดับ
ขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ ร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยกำหนดประเด็นสำคัญในการสัมภาษณ์ คือ การ
พัฒนาคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะวอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) นำร่างคู่มือไปปรึกษาที่
ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 3) นำร่างคู่มือที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงเนื้อหาตาม
ข้อเสนอแนะที่สัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการนำเสนอคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้าน
ชะวอด เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนการนำเสนอ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่ง
มีลำดับขั้นในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำร่างการพัฒนาคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของ
โรงเรียนบ้าน ชะวอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 มาจัดทำเป็น
แบบประเมิน ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมิน ที่ได้ปรึกษาอาจารย์
ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมขององค์ความรู้การพัฒนาคู่มือการบริหารงาน
บุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะวอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 3 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความสอดคล้องของ
ข้อคำถามกับนิยามศัพท์อีกครั้ง 4) นำข้อประเด็นคำถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้ว
จึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม 5) แบบสนทนากลุ่ม ใช้ร่างการพัฒนาคู่มือ
การบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะวอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ของตนเองที่ได้มาเป็นคู่มือสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของ
อาจารย์ที่ปรึกษา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานบุคคลการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนบ้านชะวอด สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ดังนี้

1.1 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ในปัจจุบันนั้นมีการรวบรวมข้อมูลข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา วิเคราะห์ความต้องการอัตรากำลัง และจัดทำแผน
เพื่อให้ตรงตามเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. การรวบรวมข้อมูลต้องมีความแม่นยำและรวดเร็ว ซึ่งสามารถใช้เทคโนโลยีใน
การช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดทำแผน และควรฝึกอบรมบุคลากรเพื่อเพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์
ข้อมูล เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังต้องมีการติดตามและประเมินผลเพื่อ
ปรับปรุงกระบวนการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นตามความเหมาะสม

1.2 การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง สภาพปัจจุบันการวางแผนอัตรากำลังและ
กำหนดตำแหน่ง มีการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการอัตรากำลังและรวบรวมข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากร
ตามสาขาวิชา เพื่อนำเสนอแผนอัตรากำลังตามเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม กระบวนการรวบรวมข้อมูลและการวางแผนอัตรากำลังยังสามารถพัฒนา

ให้ทันสมัยและแม่นยำมากขึ้น โดยการใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์และจัดทำแผน รวมถึงการฝึกอบรมบุคลากรให้เข้าใจเกณฑ์และขั้นตอนการดำเนินการให้ดีขึ้น การติดตามผลและประเมินความต้องการบุคลากรอย่างต่อเนื่องจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

1.3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ สภาพปัจจุบันการการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการในโรงเรียนบ้านชะอวด มีการส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่อง ผ่านการอบรมและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานของ ก.ค.ศ. โดยควรมีการวางแผนพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมถึงการประเมินผลและติดตามความคืบหน้าอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้การพัฒนาเกิดผลสูงสุด

1.4 วินัยและการรักษาวินัย สภาพปัจจุบันงานวินัยข้าราชการครูเป็นกฎหมาย กฎ ข้อบังคับระเบียบและแบบธรรมเนียมที่กำหนดให้ปฏิบัติตามหรืองดเว้นการปฏิบัติข้าราชการต้องรักษาวินัยโดยเคร่งครัดอยู่เสมอ ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยจะต้องได้รับโทษและผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ส่งเสริมและดูแลระมัดระวังให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามวินัย

1.5 งานออกจากราชการ จะต้องปฏิบัติตามระเบียบราชการที่กำหนดโดยแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อสืบสวนความจริง ตามข้อกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ต้องใช้เวลานานและผ่านการอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาและจะได้รับสิทธิต่างๆ เช่น เงินบำเหน็จบำนาญซึ่งขึ้นอยู่กับระยะเวลาการทำงานและประเภทของการลาออก

1.6 ทะเบียนประวัติครู จะเก็บแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตั้งแต่วันเริ่มปฏิบัติราชการจนถึงวันพ้นจากราชการเพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลที่สำคัญของการบริหารงานบุคคลสามารถนำไปใช้เพื่อผลประโยชน์ทางราชการและเพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.7 การพัฒนาบุคคลและการติดตามประเมินผลงานข้าราชการครูและบุคลากร สภาพปัจจุบันการพัฒนาบุคคลและการติดตามประเมินผลงานข้าราชการครูและบุคลากร มีผู้บริหารมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรสนับสนุนการจัดทำผลงานวิชาการเพื่อให้มีการเลื่อนวิทยฐานะ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์อย่างชัดเจนและมีความยุติธรรมกับทุกคน มีการติดตามการทำงานอย่างสม่ำเสมอ

1.8 การลาประเภทต่างๆ การไปราชการ/การขออนุญาต สภาพปัจจุบันการลาประเภทต่างๆ การไปราชการ/การขออนุญาตเป็นไปตามนโยบายหลักเกณฑ์และวิธีการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงศึกษาธิการตามที่กฎหมายกำหนดตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการลาข้าราชการ พ.ศ. 2556 ปัจจุบันมีการนำระบบ การลาผ่านระบบออนไลน์ มาประยุกต์ใช้ในหลายพื้นที่ เพื่อให้การลามีความสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใสมากขึ้น

2. การพัฒนาคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

2.1 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง เริ่มต้นด้วยการสรรหาบุคคลเข้ารับราชการตามอำนาจจากเขตพื้นที่การศึกษา จากนั้นดำเนินการสอบแข่งขันและคัดเลือกตามหลักเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. เมื่อได้ผลการสอบแล้วจะขออนุมัติและเรียกตัวเข้ารับตำแหน่ง หลังจากนั้นรับรายงานตัวและจัดปฐมนิเทศด้วยถ้อยคำที่น่ารัก

ก่อนจะจัดทำคำสั่งบรรจุและแต่งตั้งพร้อมการประเมินผลการปฏิบัติงาน สุดท้ายรายงานผลการประเมินให้ฝ่ายบริหารและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พร้อมทั้งจัดทำคำสั่งแต่งตั้งให้ข้าราชการครูผู้ช่วยดำรงตำแหน่งครู

2.2 การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ในสถานศึกษาจะจัดทำแผนอัตรากำลังโดยการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศที่รวบรวมข้อมูลสำคัญ เช่น ข้อมูลนักเรียน การจัดชั้นเรียน ข้อมูลการเกษียณอายุ ข้อมูลวุฒิการศึกษาและสาขาวิชาเอกของบุคลากร จำนวน ชั่วโมงการเรียนการสอน ความต้องการครูเพิ่มเติม ข้อมูลพนักงานราชการและลูกจ้างชั่วคราว จากนั้น สถานศึกษาจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลครูและบุคลากรทั้งในด้านปริมาณและความสามารถตามเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. พร้อมทั้งพิจารณาแนวโน้มจำนวนบุคลากร ประชากรวัยเรียน หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้หลังจากนั้นสถานศึกษาจะจัดทำแผนอัตรากำลังในระยะ 1 ปี 3 ปี และ/หรือ 5 ปี โดยระบุความต้องการทั้งในด้าน ปริมาณและความสามารถของบุคลากร พร้อมวิธีการดำเนินการแผนอัตรากำลังต้องได้รับความเห็นชอบจาก คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก่อนนำไปใช้ เมื่อได้รับการเห็นชอบแล้วแผนจะถูกใช้ในการจัดหา บุคลากรและกำหนดตำแหน่งตามความต้องการของสถานศึกษา สุดท้ายจะมีการดำเนินการตามแผนโดยอาจ ใช้งบประมาณหรือประสานงานกับองค์กรอื่นเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณและการจัดจ้างบุคลากร และ เสนอแผนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาดำเนินการต่อไป

2.3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ความต้องการ และปัญหา โดยการสำรวจความคิดเห็นจากครูและบุคลากรเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการพัฒนา ตนเองก่อนทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อระบุจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค รวมถึงการกำหนดเป้าหมาย การพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรและเป้าหมายของสถานศึกษา ถัดมาเป็นการวางแผนการ พัฒนา โดยการออกแบบหลักสูตรพัฒนาที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ เลือกวิธีการพัฒนาที่เหมาะสม เช่น การอบรมสัมมนา การฝึกปฏิบัติ การโค้ชชิ่ง หรือการมอบหมายงานพิเศษ พร้อมทั้งการจัดสรรงบประมาณและ กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการ จากนั้นทำการดำเนินการพัฒนา โดยการจัดกิจกรรมพัฒนาตามแผนที่วาง ไว้ พร้อมติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และปรับปรุงแผนการพัฒนาให้ เหมาะสมตามสถานการณ์ หลังจากนั้นจะมีการประเมินผลการพัฒนาโดยการประเมินผลระหว่าง การดำเนินการและหลังเสร็จสิ้นการพัฒนาและทำการวิเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำไปปรับปรุง กระบวนการพัฒนาครั้งต่อไป สุดท้ายคือการนำผลการพัฒนาไปใช้โดยส่งเสริมให้บุคลากรนำความรู้และทักษะ ที่ได้ไปใช้ในการทำงานจริง พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาดตนเองอย่าง ต่อเนื่องและติดตามผลการนำความรู้และทักษะไปใช้จริง

2.4 วินัยและการรักษาวินัย การดูแลเรื่องวินัยและการรักษาวินัยของข้าราชการครู บุคลากร ทางการศึกษา และลูกจ้างจะเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งต้องดำเนินการด้วยความเสมอต้นเสมอ ปลาย โดยมีจิตใจคงเส้นคงวาต่อคนทั่วไป รู้จักร่วมสุขร่วมทุกข์กับผู้อื่น และไม่ทอดทิ้งหรือรังเกียจผู้ที่ได้รับ ทุกข์ การปฏิบัติในลักษณะนี้ตรงกับหลักสังคหวัตถุ 4 ประการ คือ สมานัตตตตา หมายถึง ความเป็นคนเสมอ ต้นเสมอปลาย ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินการในกรณีต่างๆ เช่น กรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง กรณีความผิดวินัย ร้ายแรง การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ นอกจากนี้ แนวปฏิบัติในการเสริมสร้างและป้องกันการกระทำผิดวินัย ยังตรงกับหลักสังคหวัตถุ 4 ประการอีก คือ ทาน ซึ่งหมายถึง การให้สิ่งของแก่คนที่ควรให้ โดยผู้อำนวยการ สถานศึกษาควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยการให้ความรู้ ฝึกอบรม สร้างขวัญและ กำลังใจ การจูงใจ และการดูแลอย่างใส่ใจ หมั่นสังเกต ตรวจสอบ และป้องกันเหตุการณ์ที่อาจนำไปสู่การ กระทำผิดวินัย เพื่อมิให้เกิดการกระทำผิดและรักษาวินัยให้มั่นคงตามความเหมาะสมกับกรณีต่างๆ

2.5 งานออกจากราชการ ขั้นตอนแรกคือการ ยื่นหนังสือลาออกโดยผู้ลาออกจะต้องเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือขอลาออก บัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน และเหตุผลในการลาออก เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณา ซึ่งการเตรียมเอกสารเหล่านี้ตรงกับหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน หมายถึง การให้สิ่งของแก่คนที่ควรให้ เพื่อให้กระบวนการลาออกดำเนินไปได้อย่างราบรื่น จากนั้น ผู้บังคับบัญชาจะพิจารณาเอกสารและเหตุผลที่ผู้ลาออกเสนอมาและจะแจ้งผลการพิจารณาให้ทราบ หากได้รับอนุญาตให้ลาออก ผู้ลาออกจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่หน่วยงานกำหนด เช่น การส่งมอบงานและคืนทรัพย์สินของทางราชการ การส่งมอบงานจะต้องจัดทำรายงานการส่งมอบงานให้กับผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่แทน พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้องของการส่งมอบงานร่วมกับผู้สืบทอด ขั้นตอนสุดท้ายคือการดำเนินการเรื่องบำเหน็จบำนาญ โดยผู้ลาออกจะต้องติดต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับบำเหน็จบำนาญเพื่อขอทราบขั้นตอนการดำเนินการ และเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น สำเนาทะเบียนบ้าน และสำเนาบัตรประชาชน ก่อนยื่นเอกสารเพื่อขอรับบำเหน็จบำนาญ

2.6 ทะเบียนประวัติครู

1) กรณีบรรจุใหม่ (ครูผู้ช่วย) ให้ความรู้แก่ผู้บรรจุในการเตรียมเอกสารต่างๆ ซึ่งตรงกับหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน เจ้าหน้าที่ทะเบียนประวัติ จัดเตรียมเอกสารที่ต้องใช้สำหรับจัดทำทะเบียนประวัติผู้บรรจุใหม่ เจ้าหน้าที่ทะเบียนประวัติอธิบายการบันทึกข้อมูลใน ก.ค.ศ.16 ให้ผู้บรรจุเข้ารับราชการทราบ เจ้าหน้าที่ทะเบียนประวัติตรวจสอบความถูกต้อง และบันทึกข้อมูลในส่วนเจ้าหน้าที่และเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ในแฟ้มประวัติข้าราชการ เสนอหัวหน้าส่วนราชการลงนามใน ก.ค.ศ. 16

2) การจัดทำข้อมูลทะเบียนประวัติ บันทึกการเปลี่ยนแปลงและการจัดเก็บรักษาทะเบียนประวัติ ก.พ. 7/ก.ค.ศ. 16 สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้างประจำ การทำประโยชน์แก่คนอื่น ซึ่งตรงกับหลักสังคหวัตถุ 4 คือ อุตถจริยา โดยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้างประจำ กรอกรายละเอียด ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับของตนเองพร้อมลงลายมือชื่อหรือแจ้งรายการเปลี่ยนแปลงข้อมูลประวัติใน (ก.พ.7/ก.ค.ศ.16)

3) แก้ไข วันเดือน ปีเกิด ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้มีความประสงค์ขอแก้ไขวัน เดือน ปีเกิด ยื่นคำขอตามแบบที่กำหนดโดยแนบเอกสาร ต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ตรวจสอบเอกสาร เจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องนำเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นถึงผู้มีอำนาจ ดำเนินการแก้ไขในทะเบียนประวัติ ถ้าได้รับอนุญาต แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการแก้ไข

4) การเปลี่ยนแปลงชื่อ – สกุล ในทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงข้อมูลในทะเบียนประวัติฯ เสนอคำร้องขอต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ผู้บังคับบัญชาชั้นต้นตรวจสอบเอกสารเสนอผู้มีอำนาจเหนือขึ้นไป

5) การขอปรับวุฒิและเพิ่มวุฒิการศึกษาในทะเบียนประวัติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการที่ได้รับวุฒิส่งขึ้นทำบันทึกเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ภายใน 60 วัน นับแต่วันที่สถานศึกษาออกหนังสือรับรองแสดงว่าสำเร็จการศึกษา ผู้บังคับบัญชาตรวจสอบหลักฐานการศึกษาและวุฒิที่สำเร็จว่าเป็นวุฒิการศึกษาที่ ก.ค. หรือ ก.ค.ศ. รับรองให้เป็นวุฒิทางการศึกษาหรือไม่ หากมีคุณสมบัติตรงตามที่ ก.ค. หรือ ก.ค.ศ. กำหนด ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ดำเนินการออกคำสั่งปรับวุฒิ แจ้งสำนักงาน ก.ค.ศ. และกลุ่ม/กลุ่มงานที่เกี่ยวข้อง

2.7 การพัฒนาบุคคลและการติดตามประเมินผลงานข้าราชการครูและบุคลากร การวางแผนพัฒนาบุคคล โดยร่วมกันปรึกษาด้วยเจตจำนงด้วยถ้อยคำน่ารัก เป็นวาจาที่เป็นสัจจะและมีประโยชน์แก่ผู้ฟังแล้ว ซึ่งตรงกับหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ปิยวาจา ดำเนินการพัฒนาบุคคล โดยการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ซึ่งตรงกับหลักสังคหวัตถุ 4 คือ อตถจริยา ติดตามและประเมินผลการพัฒนาด้วยความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย คือ จิตใจคงเส้นคงวาต่อคนทั่วไป รู้จักร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนอื่น เห็นคนอื่นได้รับทุกข์ต้องไม่ทอดทิ้งหรือรังเกียจ ซึ่งตรงกับหลักสังคหวัตถุ 4 คือ สมานัตตา เชื่อมโยงการพัฒนาบุคคลกับการประเมินผลงานโดยกำหนดเกณฑ์การประเมินผลงาน ใช้ผลการพัฒนาเป็นข้อมูลประกอบการประเมินให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่บุคลากรเพื่อนำไปปรับปรุงการทำงานใช้ผลการประเมินในการวางแผนพัฒนาต่อไป

2.8 การลาประเภทต่างๆ การไปราชการ/การขออนุญาต สถานศึกษาและหน่วยงานในสังกัดจัดทำบัญชีรายงานการลาประเภทต่างๆ การขาดราชการมาสาย ของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้างประจำ โดยนับตามปีงบประมาณ เสนอสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ด้วยความเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย คือ จิตใจคงเส้นคงวาต่อคนทั่วไป รู้จักร่วมสุขร่วมทุกข์กับคนอื่น เห็นคนอื่นได้รับทุกข์ต้องไม่ทอดทิ้งหรือรังเกียจ ซึ่งตรงกับหลักสังคหวัตถุ 4 คือ สมานัตตา เจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและรายงานผู้บังคับบัญชาด้วยการการทำให้ประโยชน์แก่คนอื่น ซึ่งตรงกับหลักสังคหวัตถุ 4 คือ อตถจริยา เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลการลาของข้าราชการและลูกจ้างประจำมาลงปกแฟ้มประวัติ โดยการนับวันลาตามระเบียบนี้ให้นับตามปีงบประมาณ

3. การนำเสนอคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มซึ่งทุกคนเห็นว่าร่างคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีความเหมาะสมร้อยละ 100 ความเป็นไปได้ร้อยละ 100 ความเป็นประโยชน์ร้อยละ 100 ทุกองค์ประกอบ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผลการศึกษาสภาพพบว่า มีการดำเนินการแต่ละงานทั้ง 8 งานเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) กำหนดแต่ผู้ปฏิบัติยังขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่ามีแนวปฏิบัติที่หลากหลายและมีจำนวนมากประกอบกับบางภาระกิจงานมีกฎระเบียบที่มีการเปลี่ยนแปลงจึงทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามหลักที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของศิริณาวรรณ ทุมคำ (2559) ที่พบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลัง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านวินัยและการรักษาวินัย ด้านการให้ออกจากราชการ เป็นไปตามรูปแบบและความต้องการของสถานศึกษา และรูปแบบที่ ก.ค.ศ. กำหนด แต่บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำกำลังคนตามความต้องการไว้ล่วงหน้ารวมถึงด้านปัญหาการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ขาดความต่อเนื่องและขาดความรู้ในการวิเคราะห์ความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร สอดคล้องกับการวิจัยของวิภาดา สารรัมย์ (2562) ที่พบว่า มีการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. ทั้งการวางแผนอัตรากำลัง การขอเลื่อนวิทยฐานะ การประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศติดตามงาน แต่บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนอัตรากำลังให้เพียงพอต่อความ

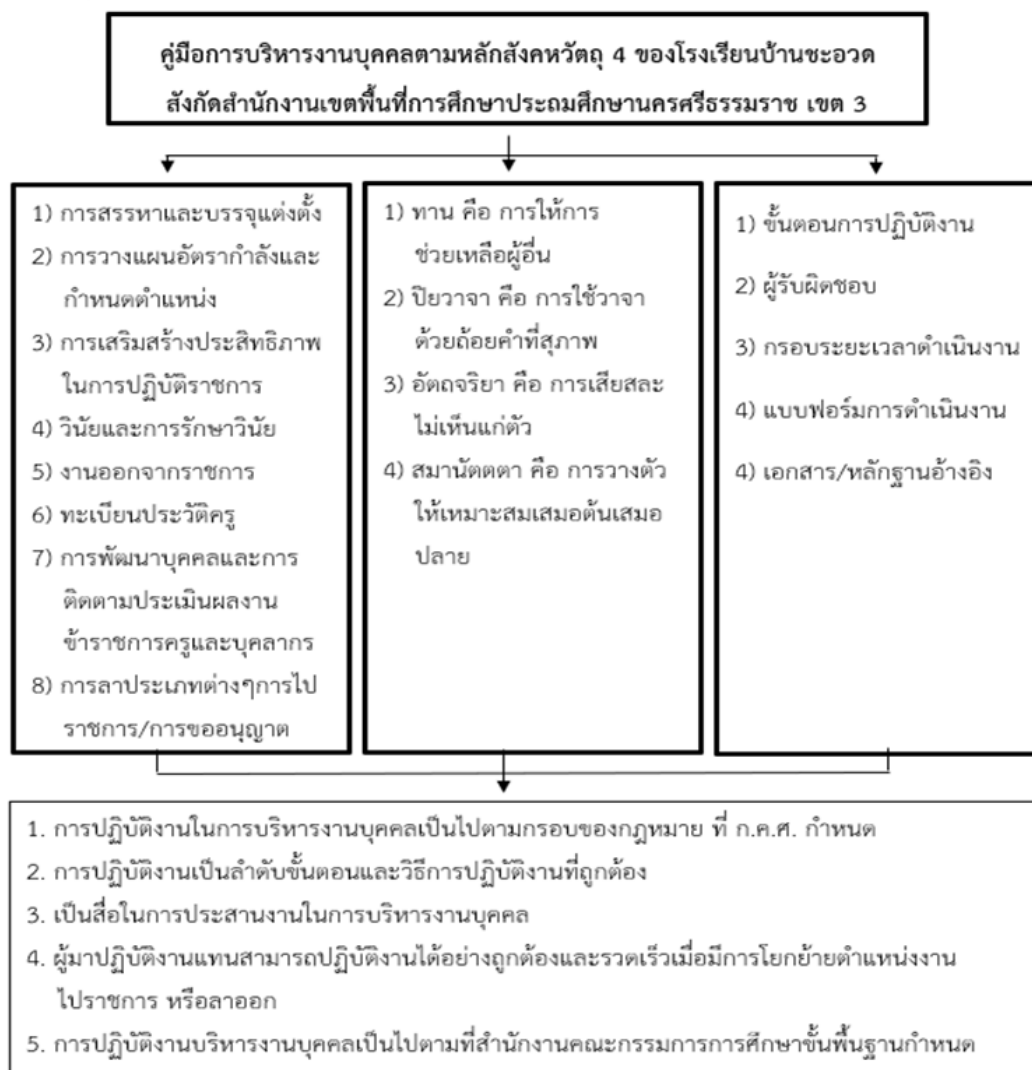
ต้องการในอนาคต และสอดคล้องกับการวิจัยของ Aja-Okorie U (2016) ที่พบว่า การบริหารงานบุคคลของครู ในฐานะผู้กำหนดขีดความสามารถในการผลิตของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐเดลาแวร์ ประเทศในจีเรีย มีการจัดการจะให้แรงจูงใจที่ส่งเสริมให้การปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. การพัฒนาคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะวอด สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลที่สำคัญ 8 ประการ ได้แก่ 1) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 2) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย 5) งานออกจากราชการ 6) ทะเบียนประวัติครู 7) การพัฒนาบุคคลและการติดตามประเมินผลงานข้าราชการครูและบุคลากร 8) การลาประเภทต่างๆ การไปราชการ/การขออนุญาต ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 2) ผู้รับผิดชอบ 3) กรอบระยะเวลาดำเนินงาน 4) แบบฟอร์มการดำเนินงาน 5) เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง มาเป็นแนวทางในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนบ้านชะวอด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าจากการดำเนินการจริงในทั้ง 8 งานจะครอบคลุมภารกิจงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ที่โรงเรียนบ้านชะวอดได้ดำเนินการอยู่แล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของธพลศกรณ์ พิมพิชัยธกุล (2561) ที่พบว่า การพัฒนาคู่มือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนมาตรฐานสากลตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนมาตรฐานสากล ประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 9 กระบวนการ ได้แก่ 1) การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ 2) การออกแบบโครงสร้างองค์กรและการออกแบบงาน 3) การสรรหา ว่าจ้าง บรรจุ โอนย้ายและการรักษาบุคลากร 4) การพัฒนาบุคลากร 5) การประเมินผลการปฏิบัติงานและการบริหารผลการปฏิบัติงาน 6) การบริหารค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ 7) การบริหารความก้าวหน้าในวิชาชีพ 8) งานวินัยและนิติการ และ 9) การบริหารความผูกพันของบุคลากร สอดคล้องกับการวิจัยของปทุมพร กาญจนอรรถ (2561) ที่พบว่า การบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีขอบข่ายและภารกิจของการบริหารงานบุคคลกับการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล (World-class Standard School : W-SS) ได้ทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย 5) ด้านการออกจากราชการ สอดคล้องกับการวิจัยของภัสกรณ์ ศิลาคำ (2558) ที่พบว่า การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรกโดยเรียงตามลำดับ คือ สถานศึกษาเสนอคำร้องขอย้ายภายในไปยังสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ รองลงมา คือ สถานศึกษามีส่วนร่วมในการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่รับย้ายมาจากสถานศึกษาอื่นได้ตรงตามวิชาเอกที่ต้องการ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษารับโอนข้าราชการอื่นมาบรรจุแต่งตั้ง สอดคล้องกับการวิจัยของ S.B. M. Marume (2016) ที่พบว่า การบริหารงานบุคคลเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานภาครัฐสมัยใหม่ มีการกำหนดคุณลักษณะที่แตกต่างข้าราชการพลเรือนมีบทบาทในการพัฒนาสังคมมี การทำตามองค์ประกอบสำคัญของการบริหารงานบุคคลนั้นอย่างคร่าวๆ และแยกกัน องค์ประกอบเหล่านี้รวมถึง การจำแนกประเภทของบุคลากรการรับสมัคร การฝึกอบรม การส่งเสริมสนับสนุน การชดเชย การวินัย และผลประโยชน์เมื่อเกษียณอายุของบุคลากรในการบริการของรัฐ และสอดคล้องกับการวิจัยของ Fajar (2017) ที่พบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การในบริษัทด้านไอซีที มีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การออกแบบงาน การบรรจุ การฝึกอบรม การประเมินผลการปฏิบัติงาน การจ่ายค่าตอบแทน และการมีส่วนร่วมช่วยทำให้เกิดพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีต่อองค์การของบุคลากร

3. ผลการนำเสนอคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า มีความเป็นไปได้มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ ในคู่มือประกอบด้วย 8 งานที่สำคัญในการบริหารงานบุคคล ได้แก่ 1) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 2) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย 5) งานออกจากราชการ 6) ทะเบียนประวัติครู 7) การพัฒนาบุคคลและการติดตามประเมินผลงานข้าราชการครูและบุคลากร 8) การลาประเภทต่างๆ การไปราชการ/การขออนุญาต ซึ่งในแต่ละงานประกอบด้วย คือ 1) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 2) ผู้รับผิดชอบ 3) กรอบระยะเวลาดำเนินงาน 4) แบบฟอร์มการดำเนินงาน 5) เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ในเกณฑ์การคำนวณอัตรากำลังให้ใช้เกณฑ์จากหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ 0206.6/ว. 23 ลงวันที่ 23 ธันวาคม 2563 งานออกจากราชการจะต้องปฏิบัติตามระเบียบราชการที่กำหนดโดยแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อสืบสวนความจริงตามข้อกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับต่างๆ ต้องใช้เวลานานและผ่านการอนุมัติจากผู้บังคับบัญชา งานทะเบียนประวัติ ควรเขียนการทำทะเบียนประวัติในส่วนของข้าราชการบรรจุใหม่เป็นแบบระบบทะเบียนประวัติอิเล็กทรอนิกส์ HRMS ของสำนักงาน ก.ค.ศ. ส่วนการเปลี่ยนแปลงข้อมูลข้าราชการก็ยังคงใช้เกณฑ์เดิม และจะเปลี่ยนเป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ทั้งหมดในอนาคตการพัฒนาบุคคลและการติดตามประเมินผลงานข้าราชการครูและบุคลากร ควรสนับสนุนการจัดทำผลงานวิชาการเพื่อให้มีการเลื่อนวิทยฐานะ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์อย่างชัดเจนและการลาประเภทต่างๆ การไปราชการ/การขออนุญาต ควรเพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับการลาแต่ละประเภทให้ชัดเจนและเลือกเขียนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของจักรกฤษณ์ ทิพย์ปัญญา (2564) ที่พบว่า กองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมศุลกากร ประกอบด้วย 6 ส่วนงาน ได้แก่ ส่วนบริหารงานบุคคล ส่วนสิทธิประโยชน์และทะเบียนประวัติ ส่วนโครงสร้างและอัตรากำลัง กลุ่มงานจริยธรรม ส่วนวินัยและความรับผิดชอบละเมิด และสถาบันวิทยาการศุลกากร สอดคล้องกับการวิจัยของปทุมพร กาญจนอรรถ (2561) ที่พบว่า การบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเทียบเคียงกับเกณฑ์การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล ซึ่งทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อบ่งชี้และการกิจของการ บริหารงานบุคคลกับการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพของโรงเรียนมาตรฐานสากล (World-class Standard School : W-SS) ได้ทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน 4) ด้านวินัยและการรักษาวินัย 5) ด้านการออกจากราชการ สอดคล้องกับงานวิจัยของธพลศจกรณ์ พิมพิชัยกุล (2561) ที่พบว่า กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนมาตรฐานสากลประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 9 กระบวนการ ได้แก่ 1) การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ 2) การออกแบบโครงสร้างองค์กรและการออกแบบงาน 3) การสรรหา ว่าจ้าง บรรจุ โอนย้ายและการรักษาบุคลากร 4) การพัฒนาบุคลากร 5) การประเมินผลการปฏิบัติงานและการบริหารผลการปฏิบัติงาน 6) การบริหารค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ 7) การบริหารความก้าวหน้าในวิชาชีพ 8) งานวินัยและนิติการ และ 9 การบริหารความผูกพันของบุคลากร และสอดคล้องกับการวิจัยของวิภาดา สารมัย (2562) ที่พบว่า การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี มีการดำเนินการตามหลักเกณฑ์ของ ก.ค.ศ. ทั้งการวางแผนอัตรากำลัง การขอลื่อนวิทยฐานะ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานมีผู้บริหารสถานศึกษานิเทศติดตามงาน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาคู่มือการบริหารงานบุคคลตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนบ้านชะอวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย 8 งาน ได้แก่ 1) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 2) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย 5) งานออกจากราชการ 6) ทะเบียนประวัติครู 7) การพัฒนาบุคคลและการติดตามประเมินผลงานข้าราชการครูและบุคลากร 8) การลาประเภทต่างๆ การไปราชการ/การขออนุญาต โดยมีองค์ประกอบสำคัญ คือ 1) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 2) ผู้รับผิดชอบ 3) กรอบระยะเวลาดำเนินงาน 4) แบบฟอร์มการดำเนินงาน 5) เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง สรุปเป็นภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 โรงเรียนควรมีการปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนทุกปีเนื่องจากกฎระเบียบมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
 - 1.2 โรงเรียนควรประชุมชี้แจงถึงการทำงานให้บุคลากรทราบถึงวิธีการดำเนินงาน
 - 1.3 โรงเรียนควรจัดอบรม ส่งเสริมให้บุคลากรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ารับการอบรมด้านการบริหารงานบุคคลแต่ละฝ่ายงาน ตามความเหมาะสม
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาการพัฒนาคู่มือสถานศึกษาของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
 - 2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารงานบุคลากรในโรงเรียนสังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3
 - 2.3 ควรศึกษาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2566). สังคหวัตถุ 4 ธรรมแห่งการเกื้อกูลกันและกัน. แหล่งที่มา http://www.culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=5921&filename=i. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2566.
- จักรกฤษณ์ ทิพย์ปัญญา. (2564). การพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคลสู่องค์กรคล่องตัว กรณีศึกษา โปรแกรมโต้ตอบอัตโนมัติการบริหารทรัพยากรบุคคล (HR Chatbot) กองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมศุลกากร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธพลศจรณ์ พิมพ์ชัยกุล. (2561). การพัฒนาคู่มือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนมาตรฐานสากล ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปทุมพร กาญจนอรรถ. (2561). แนวทางการบริหารงานบุคคลที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภัสกรณ ศิลาคำ. (2558). การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. 22 กรกฎาคม 2553.
- โรงเรียนบ้านชะอวด. (2566). คู่มือปฏิบัติราชการประจำปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนบ้านชะอวด. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนบ้านชะอวด.
- วิภาดา สารมัย. (2562). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- ศิริณภววรรณ ทุมคำ. (2559). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- Aja-Okorie U. (2016). Teachers Personnel Management as Determinant of Teachers Productivity in Secondary Schools in DELTA STATE, NIGERIA. *British Journal of Education*, 4(8), 13-23.
- Fajar, A. P. (2017). The Effect of HRM Practices on Employee Organizational Citizenship Behavior in ICT Companies. *Advances in Social Science. Education and Humanities Research*, 167, 282-294.
- S. B. M. Marume. (2016). Public Personnel Performance Appraisal System. *International Journal Business and Management Invention*, 5(11), 28-44.

กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัยที่เกื้อหนุนต่อการเติบโตเต็มตามศักยภาพของเด็ก โดยใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษา

THE DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD TEACHER QUALITIES IN SUPPORTING CHILDREN'S GROWTH TOWARD THEIR FULL POTENTIAL BASED ON CONTEMPLATIVE EDUCATION APPROACH

¹อาภารัตน์ ศิริพัฒน์ Aparat Siripat

²จิรัฐกาล พงศ์ภคเณียร Jirattakarn Pongpakatien ³อริสา สุมามาลย์ Arisa Sumamal

^{1, 2, 3}ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล Contemplative Education Center, Mahidol University, Thailand

Corresponding Author E-mail: aparat.siripat@gmail.com

Article Received: February 11, 2025. Revised: April 15, 2025. Accepted: April 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัยที่เกื้อหนุนต่อการเติบโตเต็มตามศักยภาพของเด็กโดยใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษา และ 2) เพื่อศึกษาผลของการจัดกระบวนการดังกล่าวที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะของครูปฐมวัย โดยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพผ่านเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมระหว่างกระบวนการ แบบบันทึกการสัมภาษณ์ก่อนและหลังกระบวนการ แบบบันทึกระหว่างการสนทนากลุ่ม และแนวทางการจัดบันทึกสำหรับผู้เข้าร่วมกระบวนการ เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของครูในด้านความรู้ ทักษะ และมิติภายใน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงคุณภาพ การวิเคราะห์เน้นการสรุปอุปนัยเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลจากหลากหลายแหล่งให้เกิดความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับผลลัพธ์ของกระบวนการวิจัย โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยครูปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีทั้งหมด 12 คน ประกอบไปด้วยครูประจำชั้นระดับอนุบาล 1-3 จำนวน 7 คน และครูผู้ช่วยจำนวน 5 คน โดยมีการรับสมัครผู้เข้าร่วมโดยสมัครใจ โดยพิจารณาครูที่มีความตั้งใจและความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมครบทุกครั้ง

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการพัฒนาครูที่ออกแบบขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาคุณลักษณะของครู 6 ประการได้แก่ (1) สร้างความผูกพันแบบปลอดภัยกับเด็กได้ (2) มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในความเป็นมนุษย์ (3) มีความเชื่อในเอกลักษณ์และความเป็นปัจเจกของมนุษย์ (4) มีการตระหนักรู้ในตนเอง (5) เห็นความเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสรรพสิ่ง (6) มีเมตตา เป็นกัลยาณมิตรต่อเด็ก มีการจัดกิจกรรม 4 ครั้ง รวม 9 วัน ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของกระบวนการ หลักการของกระบวนการ การเตรียมการก่อนการจัดกระบวนการ รูปแบบกระบวนการ และการประเมินผลของการจัดกระบวนการ โดยกระบวนการให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักรู้ในมิติด้านในและสร้างความเข้าใจในองค์ความรู้ เช่น ทักษะสมอง EF ทฤษฎีพหุปัญญา และการศึกษาที่แท้ และ 2) ครูผู้เข้าร่วมกระบวนการได้ เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของกระบวนการโดยเฉพาะคุณลักษณะด้านการตระหนักรู้ในตนเองและการสร้างความผูกพันแบบปลอดภัยซึ่งมีการพัฒนาชัดเจนที่สุด ข้อเสนอแนะในการนำกระบวนการไปใช้ควรมุ่งเน้นการรักษากแกนหลัก ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง โดยต้องสร้างพื้นที่

เรียนรู้ที่ปลอดภัย สนับสนุนการพัฒนามิตินานในของครูอย่างต่อเนื่อง และมีระบบติดตามผลที่ครอบคลุม พฤติกรรมและความเปลี่ยนแปลงจริงเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัย, จิตตปัญญาศึกษา, ทักษะสมอง EF, พหุปัญญา, การศึกษาที่แท้

Abstract

This research utilized an action research approach with the objectives of 1) developing a process to cultivate early childhood teacher qualities that support children's growth toward their full potential based on a contemplative education approach, and 2) examining the outcomes of this process on the development of early childhood teacher qualities. Qualitative data were collected through various research instruments, including participatory observation during the process, pre- and post-process interview records, focus group discussion notes, and reflective journals from participants. The data were analyzed using qualitative methods, particularly inductive analysis, to synthesize information from multiple sources and gain a deeper understanding of the process outcomes in terms of teachers' knowledge, attitudes, and inner dimensions. The participants in this study consisted of 12 early childhood teachers from a private school in Bangkok who voluntarily joined the program. The group included seven homeroom teachers from kindergarten levels 1 to 3 and five assistant teachers. Participant selection was based on teachers' willingness and readiness to engage fully in all activities throughout the process.

The findings revealed that 1) The developed process which aim to enhance six key teacher qualities: (1) the ability to create a secure attachment with students, (2) belief and faith in human potential, (3) appreciation of individuality and uniqueness, (4) self-awareness, (5) recognition of interconnectedness with all things, and (6) kindness and the ability to be a supportive ally to students are to be conducted over four sessions totaling 10 days. The process includes objectives, principles, preparatory steps, process design, and evaluation. The process emphasizes fostering inner awareness and understanding of essential concepts such as Executive Function (EF) skills, Multiple Intelligences theory, and authentic education and 2) Teachers participating in the process demonstrated learning aligned with the objectives, with particularly notable development in self-awareness and the ability to create secure attachments, which were the most evident improvements. Recommendations for implementing the process should focus on maintaining core principles, including self-awareness, while adapting to the context of each school. It is essential to create a safe learning environment, support the continuous inner development of teachers, and establish a monitoring system that captures behavioral changes and real-life impacts to ensure ongoing and sustainable development.

Keywords: Development of Early Childhood Teacher Qualities, Contemplative Education, Executive Function (EF) Skills, Multiple Intelligences, Authentic Education

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการมนุษย์ในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยเด็กเล็กที่สมองมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วและไวต่อประสบการณ์ การศึกษาที่เหมาะสมในช่วงวัยนี้สามารถช่วยสร้างฐานรากสำหรับการเรียนรู้และการใช้ชีวิตในระยะยาวได้อย่างมีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ปัจจุบันของการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยยังเผชิญกับปัญหาและความท้าทายหลายประการ เช่น การเร่งเรียนเขียนอ่านก่อนวัยอันควร การขาดการใช้วินัยเชิงบวก และผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยีที่มากเกินไป ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อการพัฒนาการด้านสมอง อารมณ์ และสังคมของเด็กในระยะยาว (ธิดา พิทักษ์สินสุข, 2562; นวลจันทร์ จุฑาภักติกุล และคณะ, 2560)

ในบริบทดังกล่าว การพัฒนาคุณลักษณะของครูปฐมวัยจึงเป็นหัวใจสำคัญในการสนับสนุนเด็กให้เติบโตเต็มตามศักยภาพของตน ครูปฐมวัยที่มีคุณลักษณะเหมาะสมจะสามารถช่วยส่งเสริมทักษะสมอง EF (Executive Function) ซึ่งเป็นความสามารถระดับสูงของสมองในการควบคุมความคิด อารมณ์ และพฤติกรรม โดย EF ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ความจำใช้งาน (Working Memory), การยับยั้งคิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control) และ ความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility) ซึ่งช่วยให้เด็กสามารถกำกับพฤติกรรมของตนเอง บรรลุเป้าหมายชีวิต และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ประสบความสำเร็จในอนาคต (Diamond, 2013; Alvarez and Emory, 2006)

นอกจากนี้ ทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple Intelligences) ของ Gardner, H. ยังมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้เฉพาะตัวของเด็ก โดยมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพที่หลากหลายในแต่ละบุคคล อาทิ ความฉลาดด้านภาษา ความฉลาดด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ความฉลาดด้านมิติสัมพันธ์ และความฉลาดด้านการเข้าใจตนเอง เป็นต้น (Gardner, 1995) การพัฒนาศักยภาพเหล่านี้จะช่วยสร้างความมั่นใจในตัวเด็ก และช่วยให้พวกเขาเติบโตในเส้นทางที่เหมาะสมกับความถนัดเฉพาะตน

เพื่อให้การพัฒนาคุณลักษณะของครูปฐมวัยเป็นไปอย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้จึงเลือกใช้ จิตตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) เป็นกรอบแนวคิดสำคัญ โดยจิตตปัญญาศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจภายในของครูและนักเรียนผ่านการสร้าง ความตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) ความเชื่อมโยงระหว่างตนเองและสรรพสิ่ง (Interconnectedness) และความเมตตา (Compassion) ซึ่งเป็นหัวใจของการศึกษาที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก

จากการศึกษาและวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ 6 คุณลักษณะสำคัญของครูปฐมวัย ที่มีบทบาทในการสนับสนุนการเติบโตเต็มศักยภาพของเด็ก ได้แก่ 1) สร้างความผูกพันแบบปลอดภัยกับเด็กได้ สามารถสร้างความไว้วางใจและบรรยากาศที่ปลอดภัยอันปราศจากความกลัว ซึ่งช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ 2) มีความเชื่อมั่นและศรัทธาในศักยภาพของมนุษย์ หมายถึง มีความศรัทธาในศักยภาพของมนุษย์ว่าสามารถพัฒนาเติบโต และก้าวหน้าได้ ซึ่งทำให้ครูศรัทธาในศักยภาพทั้งของตนเองและของเด็ก 3) มีความเคารพในเอกลักษณ์และความเป็นปัจเจกของมนุษย์ มีความเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนแตกต่างกันหลากหลาย ทำให้สามารถออกแบบการสอนที่ยืดหยุ่นและสามารถส่งเสริมศักยภาพเฉพาะบุคคลได้ 4) มีการตระหนักรู้ในตนเอง หมายถึง มีความสามารถในการรับรู้และเข้าใจตนเองอย่างลึกซึ้ง ผ่านการสังเกตสภาวะภายในและแบบแผนนิสัยของตน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาตนเองและสนับสนุนให้ผู้อื่นเติบโตอย่างสมดุล 5) เห็นความเชื่อมโยงระหว่างตนเองและสรรพสิ่ง หมายถึงการตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของโลก อันนำไปสู่ความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาและการสอนที่เชื่อมโยงกับระหว่างชีวิตกับโลก และ 6) มีเมตตา

และความเป็นกัลยาณมิตรต่อเด็ก หมายถึง การให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง เคารพและเข้าใจเด็กอย่างลึกซึ้ง สร้างความสัมพันธ์ที่อ่อนโยนและปลอดภัย เพื่อให้เด็กกล้าเรียนรู้และเติบโตอย่างมั่นใจ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัยที่เกื้อหนุนต่อการเติบโตเต็มศักยภาพของเด็ก โดยใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษา และศึกษาผลของกระบวนการดังกล่าวต่อการเปลี่ยนแปลงในมิติด้านในของครู ผ่านการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและแนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทที่หลากหลาย ผลการวิจัยนี้ คาดอาจเป็นประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ โดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียนปฐมวัยและสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเติบโตของเด็กและครูในทุกมิติอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัยที่เกื้อหนุนผู้เรียนให้เติบโตเต็มตามศักยภาพโดยใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลของการจัดกระบวนการดังกล่าวที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะของครูปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

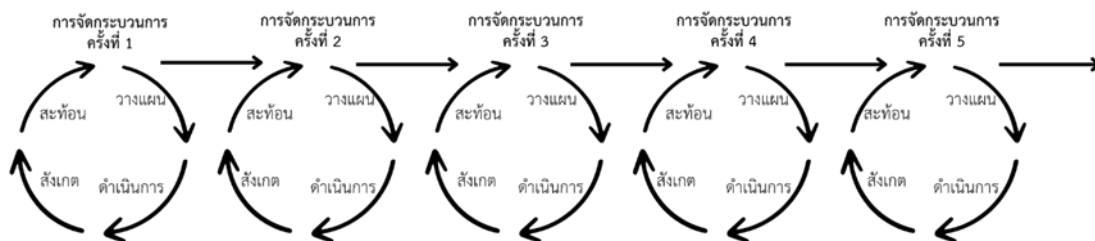
การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัยที่เกื้อหนุนต่อการเติบโตเต็มตามศักยภาพของเด็ก ซึ่งเป็นการเติบโตทั้งในมิติภายนอกและภายใน และเพื่อศึกษาผลของการจัดกระบวนการดังกล่าวที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะของครูปฐมวัย โดยการดำเนินงานวิจัยได้แบ่งออกเป็น 6 ระยะหลัก ได้แก่ การออกแบบและเตรียมกระบวนการ การรับสมัครผู้เข้าร่วม การเก็บข้อมูลก่อนกระบวนการ การจัดกระบวนการ การเก็บข้อมูลหลังกระบวนการ และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่องตามกรอบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูปฐมวัยของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม โดยมีทั้งหมด 12 คน ประกอบไปด้วยครูประจำชั้นระดับอนุบาล 1-3 จำนวน 7 คน และครูผู้ช่วยจำนวน 5 คน โดยพิจารณาครูที่มีความตั้งใจและความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมครบทุกครั้ง

การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามกรอบแนวคิดการวิจัยซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาคุณลักษณะครู โดยมีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ หลักการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษา กระบวนการประกอบไปด้วย 4 ส่วนหลักได้แก่ 1) เนื้อหาการเรียนรู้ และแนวคิดสำคัญ เช่น ทักษะสมอง EF ทฤษฎีพุทธานุภาพ และการศึกษาที่แท้ เพื่อพัฒนาทั้งมิติภายนอกและภายใน 2) หัวข้อในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) กิจกรรมตามพื้นฐานจิตตปัญญาศึกษา และ 4) กิจกรรมอื่นและการบรรยายเพื่อเสริมการเรียนรู้เนื้อหาผ่านประสบการณ์ และผลลัพธ์ ได้แก่ คุณลักษณะครูปฐมวัยทั้ง 6 ประการ

การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ 4 วิธีหลัก ได้แก่ การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม เพื่อประเมินบรรยากาศและพฤติกรรมของครูผ่านแบบสังเกต การสนทนากลุ่ม (Focus Group) หลังจบกระบวนการครั้งที่ 5 เพื่อถอดบทเรียนและสะท้อนประสบการณ์ผ่านแบบบันทึก การเขียนบันทึก โดยให้ครูบันทึกการเรียนรู้และความรู้สึกตลอดกระบวนการ และ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ก่อนและหลังการวิจัยเพื่อประเมินการเปลี่ยนแปลงในมุมมองและทัศนคติของครู

การจัดกระบวนการในช่วงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ วางแผน ดำเนินการ สังเกต และสะท้อน (Zuber-Skerritt, 2001)

ต่อเนื่องไปตลอดการจัดกระบวนการทั้ง 5 ครั้ง รวม 12 วัน โดยครูปฐมวัยผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาทักษะ EF พหุปัญญา และการสะท้อนตัวเอง โดยหลังจบกิจกรรม มีการเก็บข้อมูลผ่านการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของครูในด้านความรู้ ทักษะ และมิติภายใน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงคุณภาพ การวิเคราะห์เน้นการสรุปอุปนัย (Inductive Analysis) เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลจากหลากหลายแหล่งให้เกิดความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับผลลัพธ์ของกระบวนการวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในช่วงการจัดกระบวนการ 5 ครั้งรวม 12 วัน

สรุปผลการวิจัย

1. กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัยที่เกื้อหนุนต่อการเติบโตเต็มตามศักยภาพของเด็กโดยใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษา

1.1 วัตถุประสงค์ของกระบวนการ ได้แก่ การมุ่งพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัยให้สามารถเกื้อหนุนการเติบโตเต็มตามศักยภาพของเด็ก

1.2 หลักการของกระบวนการ ใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษาโดยใช้หลักการพื้นฐานในการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตปัญญา 7 ข้อ (ธนา นิลชัยโกวิทย์ และอดิสร จันทรสข, 2552) ได้แก่

1. การพิจารณาด้วยใจอย่างใคร่ครวญ กระบวนการควรใช้เวลาผู้เข้าร่วมในการสะท้อนและตกผลึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยเว้นช่วงให้เกิดการใคร่ครวญ และสนับสนุนให้จดบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้

2. ความรักและความเมตตา กระบวนการควรดำเนินไปด้วยความปรารถนาดีและการเกื้อหนุนการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วม การสร้างพื้นที่ปลอดภัยด้วยความรักและความเมตตาจะช่วยให้การเรียนรู้ลึกซึ้งและเป็นธรรมชาติ

3. การเชื่อมโยงสัมพันธ์ กระบวนการควรส่งเสริมการเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหากับประสบการณ์ตรงของผู้เข้าร่วม รวมถึงสร้างความสัมพันธ์ผ่านการแลกเปลี่ยนมุมมองอย่างจริงแท้

4. การเผชิญความจริง กระบวนการต้องสนับสนุนให้ผู้เข้าร่วมมีความกล้าที่จะสำรวจความจริงของตนเอง แม้ว่าจะเผชิญกับความกลัวหรือความไม่สบายใจ พร้อมทั้งสร้างพื้นที่ที่เปิดกว้าง ปลอดภัยจากการตัดสิน เพื่อให้เกิดความกล้าในการเผชิญตนเอง

5. ความต่อเนื่อง กระบวนการเรียนรู้ควรดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับทักษะพื้นฐาน เช่น การฝึกสติ การภาวนา การฟังอย่างลึกซึ้ง และการสื่อสารเพื่อสันติ ซึ่งควรได้รับการสอดแทรกและฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

6. ความมุ่งมั่น กระบวนการควรช่วยให้ผู้เข้าร่วมตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง สนับสนุนให้เห็นโอกาสในการพัฒนาตัวเอง พร้อมทั้งเสริมพลังให้เกิดความมุ่งมั่นในการเปลี่ยนแปลง

7. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมการสร้างกลุ่มเรียนรู้ที่เปิดกว้าง ปลอดภัย และปราศจากการตัดสิน ซึ่งจะช่วยสร้างกำลังใจและความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองอย่างเข้มแข็ง

1.3 การเตรียมการก่อนจัดกระบวนการ จะมีการเตรียมใน 3 ส่วน ได้แก่ เตรียมผู้เข้าร่วม โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ เน้นความสมัครใจ และเปิดโอกาสซักถาม เตรียมเนื้อหาและกิจกรรม โดย จัดเตรียมสื่อและแผนสำรองที่ยืดหยุ่น และเตรียมกระบวนการ โดนมีการซักซ้อมเนื้อหาและการนำกิจกรรม รวมถึงฝึกฝนคุณลักษณะสำคัญของกระบวนการ เช่น ความมั่นคงภายในอย่างต่อเนื่อง

1.4 รูปแบบกระบวนการ แบ่งออกเป็น 4 ครั้ง รวม 9 วัน โดยแต่ละครั้งมีรูปแบบกิจกรรมที่ให้เป็นประจำ ได้แก่ การภาวนา การ Check in การนำเข้าสู่เนื้อหา การทำกิจกรรม การสะท้อนความคิด การสรุป การ Check Out โดย การภาวนา และการ Check in จะทำทุกครั้งเมื่อเริ่มต้นวัน การนำเข้าสู่เนื้อหา การทำกิจกรรม การสะท้อนความคิด การสรุป จะทำซ้ำทุกครั้งเมื่อมีการนำเข้าสู่เนื้อหาใหม่ หรือเริ่มกิจกรรมใหม่ และการ Check Out จะทำทุกสิ้นวันที่มีการจัดกระบวนการ โดยแต่ละครั้งมีเป้าหมายหลักดังนี้ ครั้งที่ 1 (3 วัน) เพื่อวางพื้นฐานจิตตปัญญาศึกษา ครั้งที่ 2 (2 วัน) เพื่อพัฒนามติด้านใน ครั้งที่ 3 (2 วัน) เพื่อเรียนรู้ทฤษฎีปัญหาและการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ให้เด็ก ครั้งที่ 4 (2 วัน) เพื่อเรียนรู้เรื่องทักษะสมอง EF และการพัฒนาคุณลักษณะครูที่ส่งเสริมการพัฒนา

1.5 การประเมินผล แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ผลต่อผู้เข้าร่วม เป็นการประเมินความเปลี่ยนแปลงด้านความเข้าใจ ทักษะคิด และคุณลักษณะ ผ่านการสัมภาษณ์ การสังเกต การสนทนากลุ่ม และบันทึกการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วม และ ผลต่อการปรับปรุงกระบวนการ ใช้การรวบรวมข้อเสนอแนะและข้อสังเกตของกระบวนการ เพื่อนำไปปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบของกิจกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในครั้งถัดไป

2. สรุปผลการจัดกระบวนการต่อการพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัย

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 6 ประการของครูปฐมวัยมีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกันในผู้เข้าร่วมดังนี้

2.1 การสร้างความผูกพันแบบปลอดภัยกับเด็ก คุณลักษณะนี้แสดงถึงพัฒนาการที่เด่นชัดที่สุด เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เน้นไปที่กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การฟังอย่างลึกซึ้ง การสื่อสารอย่างสันติ และการฝึกสติ ซึ่งช่วยให้ครูสามารถลดการตัดสิน และสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยในห้องเรียน

2.2 ความเชื่อมั่นและศรัทธาในศักยภาพของมนุษย์ ผลการวิจัยพบว่าครูเริ่มเห็นความสำคัญของการปล่อยให้เด็กได้ลองผิดลองถูกและเรียนรู้ด้วยตนเอง แม้ยังมีบางท่านที่ยังกังวลใจโดยสาเหตุหลักเนื่องจากเป็นห่วงเรื่องความปลอดภัยของเด็ก

2.3 ความเชื่อในเอกลักษณ์และความเป็นปัจเจกของมนุษย์ ครูสามารถเข้าใจและยอมรับความแตกต่างของเด็กแต่ละคนได้ดีขึ้น ผ่านกิจกรรมที่เน้นทฤษฎีปัญหา เช่น การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความถนัดของเด็กกับเนื้อหา อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงในระดับความเชื่อมั่นที่ลึกซึ้งยังต้องอาศัยประสบการณ์จริงในชั้นเรียนเพิ่มเติม

2.4 การตระหนักรู้ในตนเอง คุณลักษณะนี้แสดงถึงพัฒนาการเด่นชัดที่สุดในกลุ่มครูกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสะท้อนและใคร่ครวญตนเอง ช่วยให้ครูสังเกตและเข้าใจอารมณ์ ความคิด และพฤติกรรมของตัวเองมากขึ้น

2.5 การเห็นความเชื่อมโยงระหว่างตนเองกับสรรพสิ่ง การพัฒนาด้านนี้ยังไม่เด่นชัดในกลุ่มครูเนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่ไม่ได้เน้นไปที่การสร้างเชื่อมโยงโดยตรง การปรับปรุงกระบวนการเพื่อสร้าง

การตระหนักรู้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การใช้คลิปวิดีโอ หรือเรื่องเล่าที่ทำให้ผู้เข้าร่วมเชื่อมโยงกับตนเอง และเข้าใจถึงสัมพันธ์ในสังคมหรือธรรมชาติ อาจช่วยกระตุ้นการตระหนักรู้ในด้านนี้ให้เพิ่มขึ้น

2.6 การเป็นผู้มีเมตตาและกัลยาณมิตรต่อเด็ก คุณลักษณะนี้ไม่ได้แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน เนื่องจากครูส่วนใหญ่มีพื้นฐานความเมตตาอยู่แล้วตั้งแต่อ่อนกระบวนการ อย่างไรก็ตาม กระบวนการเรียนรู้ช่วยต่อยอดวิธีการดูแลเด็กด้วยความเมตตา เช่น การฟัง การรับรู้ และการไม่ตัดสิน

โดยสรุปกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัยด้วยแนวทางจิตตปัญญาศึกษาส่งผลเชิงบวก โดยเฉพาะในด้านการตระหนักรู้ในตนเองและการสร้างความผูกพันแบบปลอดภัย ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการสนับสนุนการเติบโตของนักเรียน นอกจากนี้ ยังช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นของครูต่อศักยภาพของเด็กและความแตกต่างเฉพาะตัว อย่างไรก็ตาม คุณลักษณะบางด้าน เช่น การเชื่อมโยงตนเองกับสิ่งแวดล้อมหรือระบบที่ใหญ่กว่า ยังต้องการเวลาและกระบวนการที่ลึกซึ้งกว่านี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างชัดเจนในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกระบวนการ

จากการวิจัยการจัดกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัย พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จประกอบด้วยหลักการและรูปแบบกระบวนการ กิจกรรมการเรียนรู้ ผู้เข้าร่วม กระบวนการ และองค์ประกอบภายนอกที่เกี่ยวข้อง โดยกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษามุ่งเน้นการพัฒนามิตินั้นในของผู้เข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง หลักการ 7 ข้อของจิตตปัญญาศึกษาและการออกแบบกระบวนการที่มีขั้นตอนชัดเจน เช่น การภาวนา Check-in การทำกิจกรรม การสะท้อนความคิด และ Check-out ล้วนช่วยสร้างความคุ้นชินในกระบวนการใคร่ครวญและสะท้อนตนเองในระดับลึก ผู้เข้าร่วมสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันจนเกิดการตระหนักรู้ในตนเองอย่างเป็นธรรมชาติในระยะยาว (Brotherson, 2005)

กิจกรรมการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่เข้าถึงอารมณ์และความรู้สึก เช่น การทำงานศิลปะ, การเล่าเรื่อง, และการภาวนาแบบเคลื่อนไหว ซึ่งเหมาะสำหรับผู้เริ่มต้นที่ยังไม่คุ้นเคยกับการสังเกตตัวเอง กิจกรรมเหล่านี้ช่วยกระตุ้นสมองส่วนลิมบิกซึ่งเกี่ยวข้องกับอารมณ์และความรู้สึก ก่อนที่จะพัฒนาสู่สมองส่วนคอร์เทกซ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลและภาษา (Kolb and Kolb, 2005) นอกจากนี้ การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับเรื่องราวชีวิตจริง เช่น การดูคลิปวิดีโอหรือเล่าเรื่องราวชีวิต ยังช่วยเสริมสร้างความเชื่อมโยงระหว่างผู้เข้าร่วมกับตนเองในมิติที่ลึกซึ้งมากขึ้น การออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เข้าร่วมได้สัมผัสประสบการณ์ตรงก่อนการสนทนากลุ่ม พบว่าช่วยกระตุ้นการสะท้อนคิดได้ดีกว่า เนื่องจากผู้เข้าร่วมสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์กับเนื้อหาได้ง่ายขึ้น (Taylor, 2001; Boris, 2017)

ระดับการพัฒนาของผู้เข้าร่วมขึ้นอยู่กับความพร้อมและทัศนคติที่มีต่อตนเอง ครูที่เปิดรับการเรียนรู้และมีความมั่นใจในตัวเองสามารถพัฒนาได้ดีกว่า ในขณะที่ผู้ที่มีทัศนคติเชิงลบ เช่น มองว่าตนเองอายุมากเกินไปหรือการศึกษาน้อย อาจมีข้อจำกัดในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้พบว่าครูทุกคนสามารถพัฒนาได้ หากได้รับพื้นที่เรียนรู้ที่ปลอดภัยและการสนับสนุนที่เหมาะสม (Habrat, 2013) กระบวนการจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ โดยต้องมีคุณลักษณะ เช่น ความตระหนักรู้ในตนเอง การเคารพความหลากหลาย และความกรุณา (รัตติกรณ์ จงวิศาล และคณะ, 2564)

นอกจากนี้ องค์ประกอบภายนอก เช่น การจัดที่นั่งแบบวงกลม การใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น หน้าจอขนาดใหญ่ ระบบเสียงที่ชัดเจน รวมถึงบรรยากาศในห้องที่สบาย เช่น แสงสว่างและอุณหภูมิที่เหมาะสม ล้วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ให้ผู้เข้าร่วมสามารถมีสมาธิจดจ่อกับกระบวนการได้ดียิ่งขึ้น (Jolly et al., 2019)

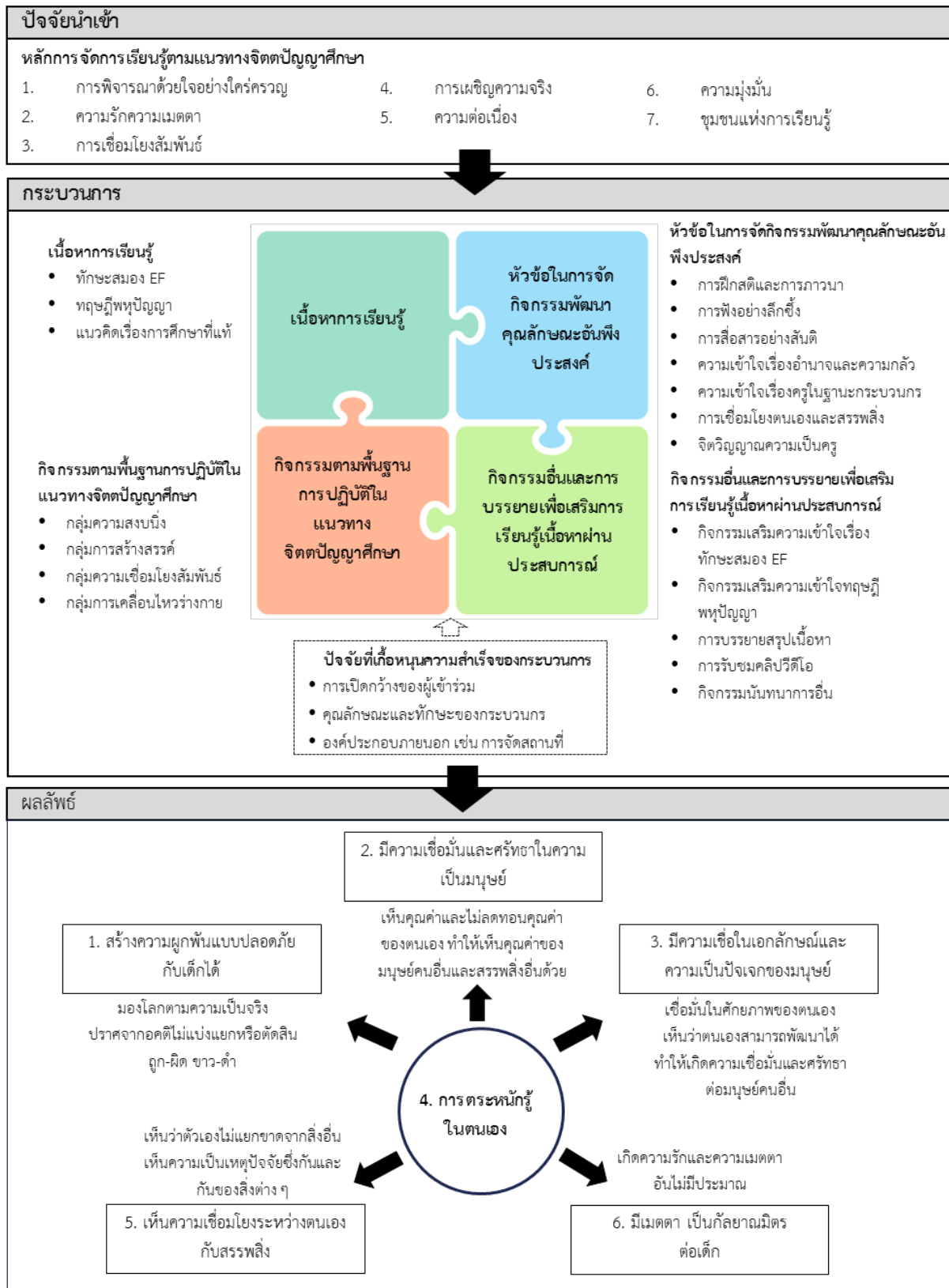
ดังนั้น ความสำเร็จของกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัยจึงมาจากการผสมผสานระหว่าง การออกแบบกิจกรรมที่เข้าถึงอารมณ์ ความรู้สึก และความคิดเชิงลึก การสร้างพื้นที่เรียนรู้ที่ปลอดภัย และการสนับสนุนจากกระบวนการและองค์ประกอบภายนอกอย่างเหมาะสม ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเชื่อมโยงกันเพื่อสนับสนุน การพัฒนาผู้เข้าร่วมในมิติด้านในและด้านนอกอย่างยั่งยืน

2. การตระหนักรู้ในตนเองเป็นรากฐานสำคัญของคุณลักษณะอื่นๆ

จากการทำการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้ตกผลึกจากประสบการณ์ และเห็นว่าการตระหนักรู้ในตนเองเป็น รากฐานสำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อื่นๆ ของครูปฐมวัย กล่าวคือ เมื่อเกิดการตระหนักรู้ในตนเอง ก็เกิดความเข้าใจในผู้อื่นและสิ่งอื่น มีความเคารพในความแตกต่างของคน และมีศรัทธาในศักยภาพของมนุษย์ รวมถึงเห็นว่าตัวเราไม่แยกขาดจากสิ่งอื่น และเกิดความเมตตาขึ้นตามธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ นิยามความหมายของจิตตปัญญาศึกษา ที่ให้ไว้โดย ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวช เวสี ว่า คือการศึกษาที่ทำให้เข้าใจด้านในของตัวเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริง ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่น เกิดความเป็น อิสระ สุขภาพ ปัญญา และความรักอันไพศาลต่อเพื่อนมนุษย์และสรรพสิ่ง หรืออีกนัยหนึ่ง เกิดความเป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ (กลุ่มจิตวิวัฒน์, 2551)

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ กระบวนการและผลการพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัยที่เกื้อหนุน ผู้เรียนให้เติบโตเต็มตามศักยภาพโดยใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษา ดังในภาพที่ 2 โดยกรอบแนวคิด แบ่ง ออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ หลักการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษา กระบวนการ (Process) ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาการเรียนรู้ ซึ่งนำมาสังเคราะห์เป็นหัวข้อในการจัดกิจกรรม และตัวกิจกรรม ทั้งกิจกรรมตามพื้นฐานปฏิบัติในแนวทางจิตตปัญญา และกิจกรรมและการบรรยายอื่นๆ และ ผลลัพธ์ (Output) ได้แก่ คุณลักษณะครูปฐมวัยทั้ง 6 ประการ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 2 กระบวนการและผลการพัฒนาคุณลักษณะครูปฐมวัยที่เกื้อหนุนผู้เรียนให้เติบโตเต็มตามศักยภาพ โดยใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่าปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของกระบวนการที่สำคัญ ได้แก่ การเปิดกว้างของผู้เข้าร่วม ซึ่งหมายถึงความถึงทัศนคติของผู้เข้าร่วมที่มีต่อการเรียนรู้ และทัศนคติที่มีต่อตนเอง โดยพบว่าทัศนคติที่จำกัด เช่น ครูที่เห็นว่าตัวเองอายุมาก เรียนรู้ได้ช้า เห็นว่าตัวเองการศึกษาน้อย หรือเห็นว่าเป็นเพียงครูผู้ช่วย ส่งผลให้ยังไม่สามารถสังเกตระดับการพัฒนาได้ชัดเจนนัก นอกจากนี้ปัจจัยเกื้อหนุนอื่น ได้แก่ คุณลักษณะของกระบวนการ ซึ่งต้องมีการการตระหนักรู้ในตนเอง มีการเปิดกว้าง และมีความกรุณา และต้องมีทักษะในการดูแลพื้นที่การเรียนรู้และอำนวยความสะดวกการเรียนรู้ และองค์ประกอบภายนอก เช่น การจัดรูปแบบการนั่ง การดูแลพื้นที่ทางกายภาพให้เอื้อต่อการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้เกิดผลลัพธ์ ได้แก่การพัฒนาคุณลักษณะของครูปฐมวัยทั้ง 6 ประการตลอดกระบวนการ อย่างไรก็ตามจากการวิจัยพบว่าคุณลักษณะด้านการตระหนักรู้ในตนเอง เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุด เนื่องจากส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณลักษณะอื่นๆ ทั้งหมด ได้แก่ 1) การสร้างความผูกพันที่ปลอดภัยกับนักเรียน ครูที่เข้าใจและจัดการอารมณ์ของตนเองได้ จะสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยและส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก 2) การมีศรัทธาในศักยภาพมนุษย์ ครูที่มั่นใจในตนเองจะสนับสนุนให้นักเรียนเติบโตอย่างเป็นธรรมชาติโดยไม่ควบคุมจนเกินไป 3) การยอมรับเอกลักษณ์ของแต่ละคน ครูที่เข้าใจตนเองจะเห็นคุณค่าในความแตกต่างของนักเรียนและปรับการสอนให้เหมาะสม 4) การตระหนักถึงความเชื่อมโยงกับสิ่งรอบตัว ครูที่มีความเข้าใจบทบาทของตนเองในชุมชนจะส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และ 5) การมีเมตตาและความเป็นกัลยาณมิตร ครูที่มีเมตตาต่อตนเองจะแสดงความสัมพันธ์กับนักเรียนอย่างจริงใจและอบอุ่น แม้การตระหนักรู้ในตนเองจะเป็นรากฐานสำคัญ แต่การพัฒนาคุณลักษณะเหล่านี้จำเป็นต้องมีการรอบและทิศทางที่ชัดเจน เพื่อให้การพัฒนาเชื่อมโยงและตอบสนองบริบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการตระหนักรู้ในตนเองจะเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณลักษณะอื่นๆ ของครูปฐมวัย แต่การมุ่งเน้นพัฒนาเฉพาะด้านนี้เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ การให้ความสำคัญกับคุณลักษณะอื่นๆ และการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันช่วยสร้างกรอบที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะทั้งหมด ตัวอย่างเช่น การสร้างความผูกพันแบบปลอดภัยกับเด็ก การเชื่อมั่นในศักยภาพของมนุษย์ หรือการยอมรับเอกลักษณ์ของเด็กแต่ละคน ล้วนได้รับการสนับสนุนผ่านกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นความเข้าใจเชิงลึกและการฝึกฝนในบริบทที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การปรับกระบวนการตามบริบท กระบวนการพัฒนาควรคงแกนหลัก ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง โดยปรับให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง

1.2 การสร้างพื้นที่เรียนรู้ที่ปลอดภัย กระบวนการควรสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย เพื่อส่งเสริมการสะท้อนตนเอง พร้อมทั้งเชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมอย่างลึกซึ้ง

1.3 การพัฒนามิติด้านในอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาครูต้องใช้เวลา เช่น การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การโค้ชชิ่ง และการสะท้อนตนเอง เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

1.4 การติดตามผลและการประเมิน การประเมินควรครอบคลุมพฤติกรรมและความเปลี่ยนแปลงในชีวิตจริง เช่น ความสัมพันธ์กับนักเรียน เพื่อปรับปรุงกระบวนการให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษากลยุทธ์การพัฒนาครูในแต่ละระดับการศึกษา เช่น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรืออุดมศึกษา เพื่อออกแบบกระบวนการที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะ

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาตัวบ่งชี้คุณลักษณะของครูที่เกื้อหนุนผู้เรียน พัฒนาตัวบ่งชี้เชิงสมรรถนะ เพื่อประเมินผลลัพธ์ของการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของครูที่พัฒนาคุณลักษณะตามแนวทางนี้ต่อพัฒนาการของนักเรียนซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครู

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กลุ่มจิตวิวัฒน์. (2551). ใจแจ่มปัญญา. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ธนา นิลชัยโกวิท และอดิสร จันทรสข. (2552). ศิลปะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง : คู่มือกระบวนการจิตตปัญญา. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ธิดา พัทธสินสุข. (2562). วิฤตปฐมวัยกระบวนนาคนาคทาติ. วารสารการจัดการทางการศึกษาปฐมวัย, 1(1), 77-89.
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, นุชนาฏ รักษี, ปนัดดา ธนเศรษฐกร และอรพินท์ เลิศอวัฒตตระกูล. (2560). การพัฒนาและหาค่าเกณฑ์มาตรฐานครู ้องมือประเมินการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล, สมสิทธิ์ อัสตรนธิ, ไพรินทร์ โชติสกุลรัตน์ และวิชัย โภคทวี. (2567). สู่ศักยภาพแห่งความเป็นมนุษย์: คู่มือการจัดกระบวนการพัฒนาจิตวิญญาณ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: เอเชียดิจิตอลการพิมพ์.
- Alvarez, J. A. and Emory, E. (2006). Executive function and the frontal lobes: a meta-analytic review. *Neuropsychology Review*, 16, 17-42.
- Boris, V. (2017). What makes storytelling so effective for learning. Harvard Business Learning.
- Brotherson, S. E. (2005). Understanding brain development in young children. North Dakota State University.
- Diamond, A. (2013). Executive Functions. *Annual Review of Psychology*, 64(1), 135-168.
- Gardner, H. (1995). Reflections on Multiple Intelligences: Myths and Messages. *The Phi Delta Kappan*, 77(3), 200-209.
- Habrat, A. (2013). The effect of affect on learning: Self-esteem and self-concept. In *Language in cognition and affect*. Springer.
- Jolly, E., Tamir, D. I., Burum, B. and Mitchell, J. P. (2019). Wanting without enjoying: The social value of sharing experiences. *PLOS ONE*, 14(4), Article e0215318. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0215318>

- Kolb, A. Y. and Kolb, D. A. (2005). Learning styles and learning spaces: Enhancing experiential learning in higher education. *Academy of management learning & education*, 4(2), 193-212.
- Taylor, E. W. (2001). Transformative learning theory: A neurobiological perspective of the role of emotions and unconscious ways of knowing. *International Journal of Lifelong Education*, 20(3), 218-236.
- Zuber-Skerritt, O. (2001). Action learning and action research: paradigm, praxis and programs. *Effective change management through action research and action learning: Concepts, perspectives. Processes and Applications*, 1(20), 1-27.

การบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักอปริหานิยธรรม
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
STUDENT ACTIVITIES MANAGEMENT USING PARTICIPATORY APPROACH BASED
ON APARIHANİYADHAMMA OF ACADEMIC AFFAIRS FOR OPPORTUNITY
EXPANSION SCHOOL IN PHANOM DISTRICT UNDER SURATTHANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

¹ชนัญชิตา หอมจันทร์ Chananchida Homjan

²พระครูพิจิตรศุกการ PhrakruPhichitSuphakan ³มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Chananchida.952@gmail.com

Article Received: February 23, 2025. Revised: April 17, 2025. Accepted: April 22, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง 15 คน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างแนวทาง 5 คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำมาเขียนเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า การบริหารงานกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนยังมีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านการวางแผน การสนับสนุนทรัพยากรและความต่อเนื่องของกิจกรรม จึงจำเป็นต้องอาศัยการร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อให้กิจกรรมสามารถตอบสนองต่อความต้องการและพัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งกิจกรรมที่ต้องนำกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาบูรณาการ ประกอบด้วย (1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และนักศึกษาวิชาทหาร (2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม (3) กิจกรรมนันทนาการ กีฬาและกรีฑา (4) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ (5) กิจกรรมทางด้านการปกครองตนเอง 2) แนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักอปริหานิยธรรม ประกอบด้วย (1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ (2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม (3) ไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม (4) มีความเคารพนับถือต่อผู้บังคับบัญชา (5) ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี (6) ให้ความเคารพต่อสถานที่ (7) ให้ความดูแลเอาใจใส่ต่อท่านผู้มาเยือน และ 3) แนวทางการบริหารงานกิจกรรม

นักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า มีความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ในการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารงานกิจกรรมนักเรียน, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, หลักอปริหานิยธรรม

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the current condition of student activities management in opportunity expansion schools in Phanom District, 2) to study the guidelines for participatory management of student activities based on the principles of Aparihāniyadhamma in opportunity expansion schools in Phanom District, 3) to present the guidelines for participatory management of student activities based on the principles of Aparihāniyadhamma in opportunity expansion schools in Phanom District under the Office of Suratthani Primary Educational Service Area 2. This qualitative research was collected data by using in-depth interview with 15 involved persons, in-depth interview with 5 experts in guidelines creation, and focus group discussion with 7 qualified persons to assess the feasibility, appropriateness, and usefulness, qualitative data were analyzed using content analysis and descriptive writing.

The results of the study were as follows; 1) The state of student activities management in opportunity expansion schools in Phanom District under the Office of Suratthani Primary Educational Service Area 2 revealed that there were several limitations in the management of student activities, including planning, resource support, and activity continuity. Therefore, collaboration from all parties was essential to ensure that the activities could meet the needs and fully develop students' potential. The activities that required the integration of participatory management processes including: (1) scout, girl guide, red cross youth, volunteer, and military student activities, (2) Club and society activities, (3) Recreational, sports, and athletics activities, (4) Community service activities and 5) Self-governance activities. 2) The guidelines for participatory management of student activities based on the principles of Aparihāniyadhamma in opportunity expansion schools in Phanom District under the Office of Suratthani Primary Educational Service Area 2 including the application of the principles of Aparihāniyadhamma as follows: (1) Regular meetings, (2) Unity in convening and concluding meetings, (3) Adherence to pre-existing regulations without setting contradictory rules, (4) Respect for authority, (5) Honor and protection of women's rights, (6) Respect for places and (7) Attention and hospitality to visitors. 3) The proposed guidelines for participatory management of student activities based on the principles of Aparihāniyadhamma in opportunity expansion schools in Phanom District under the Office of Suratthani Primary Educational Service Area 2 were found to be feasible, appropriate, and beneficial for

participatory student activity management in accordance with the principles of Aparihāniyadhamma in opportunity expansion schools.

Keywords: Student Activity Management, Participatory Management, Aparihāniyadhamma Principles

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และ (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยยึดหลัก ผู้เรียนเป็นสำคัญ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์นอกจากนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ยังมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางด้าน ร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อ การศึกษาการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) การพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนา ที่สมดุลอย่างเป็นองค์รวมทุกด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีพื้นฐานทางจริยศาสตร์ ความเป็นคนดี ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสร้าง องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพล ศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นการบูรณา การองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียน มาปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ด้วยเหตุผลดังกล่าว การบริหารงานกิจกรรมนักเรียนจึงเป็นส่วนหนึ่ง ที่ช่วยสร้างเสริมเติมเต็มให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติ ในกิจกรรมพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพ ตลอดจนการพัฒนาทักษะสังคม และปลูกฝังจิตสำนึกของการทำ ประโยชน์เพื่อสังคมเป็นคนดี มีปัญญาในการใช้ทักษะชีวิตการคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา และเป็นคนมี ความสุขในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นใน สังคมได้อย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การมีส่วนร่วมมีส่วนสำคัญ ดังในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่มี เจตนารมณ์ให้การศึกษาเป็นเรื่องของทุกคนและทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยได้บัญญัติไว้ใน หลักการจัดการศึกษาประการหนึ่งว่า “ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา” และการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดเรื่องการมีส่วนร่วมของบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันอื่นๆ การกำหนดเป็น

นโยบายการจัดการศึกษาของหน่วยงานทางการศึกษาทั้งระดับนโยบายและปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542)

ในการนี้พบว่า การมีส่วนร่วมของครูบุคลากรทางการศึกษาและประชาชนเป็นกลไกสำคัญของการกระจายอำนาจการบริหารจัดการ สู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่ยังคงพบปัญหาในการจัดกิจกรรมในการบริหารจัดการนักเรียนในโรงเรียนคือสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีลักษณะการมีส่วนร่วมในระดับเบื้องต้น ได้แก่ร่วมรับรู้ รับฟัง และร่วมงาน แต่ในส่วนของการมีส่วนร่วมระดับสูง ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมประเมินผลยังเกิดขึ้นน้อยมาก การจัดกิจกรรมนักเรียนยังประสบปัญหาในการบริหารจัดการอยู่หลายประการ ทำให้การบริหารงานด้านกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนขาดประสิทธิภาพ (พิมพ์พิชญะ สุภายอง, 2563) อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งจะเห็นได้จากปัญหาพฤติกรรมต่างๆ ของผู้เรียนและเยาวชนในสังคม ประกอบกับในปัจจุบันการบริหารงานยุคใหม่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องนำทฤษฎีและหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานให้เหมาะสมกับงานและบริบทโดยรอบซึ่งหลักธรรมที่สอดคล้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมคือ หลักอปริหานิยธรรม เพื่อสามารถดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้นำมาประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาคน พัฒนาตนเอง และพัฒนางาน ให้มีความสมบูรณ์ สร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกัน สร้างความเมตตาช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสถานศึกษาและพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการศึกษา อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลการเรียนของผู้เรียน ซึ่งหลักอปริหานิยธรรม (อง.สตทก. (ไทย) 23/19/17-18) คือธรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อมเป็นไปเพื่อความเจริญ ประกอบด้วย 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม 3) ไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม 4) มีความเคารพนับถือต่อผู้บังคับบัญชา 5) ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี 6) ให้ความเคารพต่อสถานที่ 7) ให้ความดูแลเอาใจใส่ต่อท่านผู้มาเยือนซึ่งเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม กล่าวคือจะต้องทำร่วมกัน ด้วยกำลังกาย กำลังวาจา หรือกำลังความคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันพูด ช่วยกันคิดปรึกษาหารือกัน ช่วยแก้ไขสิ่งไม่ดีให้ดีขึ้นส่งเสริมสิ่งที่ดีให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องนำเอาหลักธรรมอปริหานิยธรรมมาปรับใช้กับการบริหารงาน เพราะจะทำให้ภาพลักษณ์องค์กรต่างๆ มีความเจริญก้าวหน้า อันจะก่อให้เกิดผลดีในการบริหารงานต่อองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา (ณัฐฉา หวานผล, 2564) มีการขยายการศึกษาจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปสู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งการบริหารงานและการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ จะต้องผนวกรวมกันโดยต้องคำนึงถึงทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต้องปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียนร่วมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งมีความแตกต่างกันในเรื่องของวุฒิภาวะทางด้านอารมณ์ การเจริญเติบโตเข้าสู่วัยรุ่นกับวัยเด็กจำเป็นต้องมีการปรับตัวเข้าหากัน ทั้งครูและนักเรียนในแต่ละช่วงชั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินด้านกิจกรรมนักเรียนของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานั้น มีทั้งความเหมือนและความแตกต่างกัน เนื่องด้วยข้อจำกัดของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ว่ามีแนวทางการบริหารกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนมอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม และผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงและแก้ไข และเสริมสร้างการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักการบริหารนิยธรรมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักการบริหารนิยธรรมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 - 1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและตัวแทนผู้ปกครอง
 - 1.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 3 คน ศึกษาพิเศษ ดำรงตำแหน่งศึกษาพิเศษ วิจัยฐานะชำนาญการพิเศษ ไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 1 คน และครูหัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน ดำรงตำแหน่งครู วิจัยฐานะชำนาญการขึ้นไป ไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 1 คน
 - 1.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษ ดำรงตำแหน่งศึกษาพิเศษ วิจัยฐานะชำนาญการพิเศษ ไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 1 คน ครูผู้รับผิดชอบงานด้านกิจกรรมนักเรียน ดำรงตำแหน่งครู วิจัยฐานะชำนาญการขึ้นไป ไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 1 คน พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 1 รูป
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 ขั้นตอนของการศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)
 - 2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
 - 2.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง แบบประเมินการสนทนากลุ่ม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์สภาพการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้ร่างแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ใช้การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.1 การศึกษาสภาพ วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

4.2 การศึกษาแนวทาง วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4.3 การนำเสนอและประเมินแนวทาง วิเคราะห์โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมาเรียบเรียงเป็นแนวทาง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และนักศึกษาวิชาทหาร มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะชีวิตและคุณลักษณะที่ดีของนักเรียน แต่ขาดความต่อเนื่องและไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ขาดการประเมินความต้องการของนักเรียน พัฒนาบุคลากร การวางแผนให้สอดคล้องกับตารางเรียน และขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) กิจกรรมชุมนุมและชมรม ยังขาดการปรับตัวให้เหมาะสมกับยุคสมัย ขาดการวางแผนและสำรวจความต้องการของนักเรียน รวมถึงปัญหาด้านงบประมาณและการสนับสนุนจากโรงเรียน 3) กิจกรรมนันทนาการ กีฬา และกรีฑา พบปัญหาขาดทรัพยากร บุคลากรที่เชี่ยวชาญ และขาดการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน 4) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ มีศักยภาพในการพัฒนาจิตสำนึกเพื่อสังคมและสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน แต่ขาดงบประมาณ การมีส่วนร่วมและการวางแผนที่ดี ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน พร้อมการประเมินผลที่ต่อเนื่อง 5) กิจกรรมด้านการปกครองตนเอง พบปัญหาขาดความร่วมมือ ทักษะบริหารจัดการ และการสนับสนุน ไม่มีการจัดแผนงานเป็นระบบ และการส่งเสริมการสื่อสารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกิจกรรม

2. แนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักการบริหารนิยธรรมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

2.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และนักศึกษาวิชาทหาร โรงเรียนควรมีการจัดประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อกำหนดเป้าหมายและแผนดำเนินงาน รวมถึงงบประมาณและอุปกรณ์ที่จำเป็น มีการจัดพิธีสำคัญ เช่น พิธีถวายราชสดุดีและพิธีปฏิญาณตน เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและความเคารพ นอกจากนี้ยังมีการเชิญวิทยากรมาให้ความแนะนำในกิจกรรมที่ต้องใช้ทักษะเฉพาะ โรงเรียนดำเนินการประเมินผลจากทุกฝ่ายเพื่อนำไปปรับปรุงแผนงาน โดยมุ่งเน้นความร่วมมือ ความโปร่งใส และความยุติธรรม อีกทั้งสนับสนุนการพัฒนากิจกรรมอย่างยั่งยืนผ่านการอบรมครูผู้สอน

2.2 กิจกรรมชุมนุม ชมรม โรงเรียนควรสำรวจความสนใจของนักเรียน เพื่อจัดตั้งหรือพัฒนาชุมนุม ชมรม ให้ตอบสนองต่อความต้องการและประโยชน์ของผู้เรียน โดยมีการมอบหมายบทบาทหน้าที่อย่างเท่าเทียม เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้ทันสมัย มีการประเมินผลจากสมาชิกเพื่อวิเคราะห์ความพึงพอใจและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 กิจกรรมนันทนาการ กีฬา และกรีฑา โรงเรียนควรจัดประชุมร่วมกับครู ผู้ฝึกซ้อมนักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อกำหนดกิจกรรมที่เหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรกีฬาท้องถิ่น และดำเนินการตรวจสอบอุปกรณ์ที่จำเป็น มีการคัดเลือกนักกีฬาทตามเกณฑ์ที่ชัดเจน รวมถึงฝึกซ้อมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเปิดโอกาสให้วิทยากรภายนอกเข้ามาให้ความรู้ นอกจากนี้ ยังมีการประเมินผลกิจกรรมหลังจากจบการแข่งขันเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.4 กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ โรงเรียนควรจัดประชุมร่วมกับชุมชนและนักเรียนแกนนำ เพื่อวางแผนกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน เช่น การทำความสะอาดพื้นที่สาธารณะและการปลูกป่า มีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกเพื่อขอคำแนะนำและทรัพยากร มีการจัดทำปฏิทินกิจกรรมประจำปี พร้อมกำหนดบทบาทผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน รวมถึงการจัดกิจกรรมเสริมเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง และปลูกฝังค่านิยมการรับผิดชอบต่อสังคม

2.5 กิจกรรมทางด้านการปกครองตนเอง โรงเรียนควรจัดประชุมร่วมกับคณะกรรมการนักเรียน ครู และผู้ปกครอง เพื่อกำหนดนโยบายและกฎระเบียบที่เป็นธรรม โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เช่น การเลือกตั้งสภานักเรียน และมีการมอบหมายบทบาทหน้าที่ของผู้ผู้นำ มีการสังเกตการณ์การเลือกตั้งจริงเพื่อให้นักเรียนได้รับประสบการณ์โดยตรง นอกจากนี้ยังมีการออกแบบเครื่องมือประเมินความสำเร็จของกิจกรรม โดยนำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการบริหารตนเองของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักการบริหารนิยธรรมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอยะพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ประกอบด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินการ ติดตามและประเมินผล โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ข้อสรุปที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักการบริหารนิยธรรมของสถานศึกษาอื่นๆ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า สภาพการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ประกอบด้วย 5 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่มุ่งเสริมสร้างทักษะชีวิต และคุณลักษณะที่ดีแก่ผู้เข้าร่วม โดยมีการแต่งตั้งคำสั่งเพื่อมอบหมายหน้าที่ให้แก่ครูผู้รับผิดชอบเฉพาะบุคคล การดำเนินงานขาดความต่อเนื่องและไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แม้ว่าจะมีการวางแผนล่วงหน้า 2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม การดำเนินงานกิจกรรมชุมนุมและชมรมในหลายโรงเรียนยังขาดการปรับตัวให้เหมาะสมกับยุคสมัย ในภาพรวมไม่มีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูผู้ดูแลกิจกรรม และขาดการสำรวจความต้องการที่แท้จริงของนักเรียนหรือชุมชน นอกจากนี้ครูบางส่วนยังขาดความชำนาญในเนื้อหาของชุมนุมที่ดูแล อีกทั้งบางโรงเรียนใช้เวลาชุมนุมไปกับกิจกรรมอื่นที่ไม่ตรงวัตถุประสงค์ 3) กิจกรรมนันทนาการ กีฬาและกรีฑา การดำเนินกิจกรรมในโรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบและดำเนินการตามกระบวนการ แต่ยังคงพบปัญหาในด้านทรัพยากร วิทยากร การบำรุงรักษาสถานที่และการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนบางกลุ่ม ปัญหาที่เกิดขึ้นมีทั้งข้อจำกัดด้านงบประมาณ ขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและขาดแรงจูงใจจากนักเรียน 4) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ การดำเนินกิจกรรมมีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ และการมีส่วนร่วมของชุมชน ปัญหาหลักในการดำเนินกิจกรรมคือการขาดงบประมาณ การขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชน และการขาดการวางแผนที่ดี รวมถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากร ขาดการมุ่งเน้นการวางแผนชัดเจน การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนและการประเมินผลกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 5) กิจกรรมทางด้านการปกครองตนเอง มีการดำเนินกิจกรรมด้านการปกครองตนเองในโรงเรียนเริ่มจากการจัดระบบภายในห้องเรียน เช่น การแบ่งกลุ่มทำงานและมอบหมายหน้าที่ให้นักเรียน โดยครูเป็นผู้ช่วยเหลือและประสานงาน นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม เช่น สภานักเรียน ปัญหาหลักในการดำเนินกิจกรรม คือการขาดความร่วมมือจากนักเรียน ขาดทักษะการบริหารจัดการ การขาดการสนับสนุนจากโรงเรียน และขาดประสบการณ์และการอบรม รวมถึงความขัดแย้งภายในกลุ่ม การดำเนินกิจกรรมจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากมีการสนับสนุนจากโรงเรียนในเรื่องทรัพยากร การฝึกอบรม และการจัดแผนงานอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมการสื่อสารและความร่วมมือจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาตนเอง และสร้างสรรค์กิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวมได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของรัชนิ ภูสุวรรณ (2557) นรากร งามสมัย (2564) และกมลฤทัย เนตรทิพย์ (2564) ที่พบว่า การบริหารกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมแสดงให้เห็นว่า การบริหารกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุดในกิจกรรมนักเรียน คือ ขั้นตอนระดมความคิดเห็น และระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในกิจกรรมนักเรียน คือ ขั้นตอนการร่วมกันติดตามประเมินผล

2. ผลศึกษาแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักการบริหารนิยธรรมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า แนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักการบริหารนิยธรรมมีดังนี้ 1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร ผู้บริหารจัดการประชุมกับครูเพื่อกำหนดเป้าหมายและแผนกิจกรรมร่วมกับครู นักเรียนและผู้ปกครอง รวมถึงการวางแผนงบประมาณและใช้สื่ออุปกรณ์ต่างๆ โดยมอบหมายหน้าที่ตามความสามารถและความสนใจของนักเรียน พร้อม

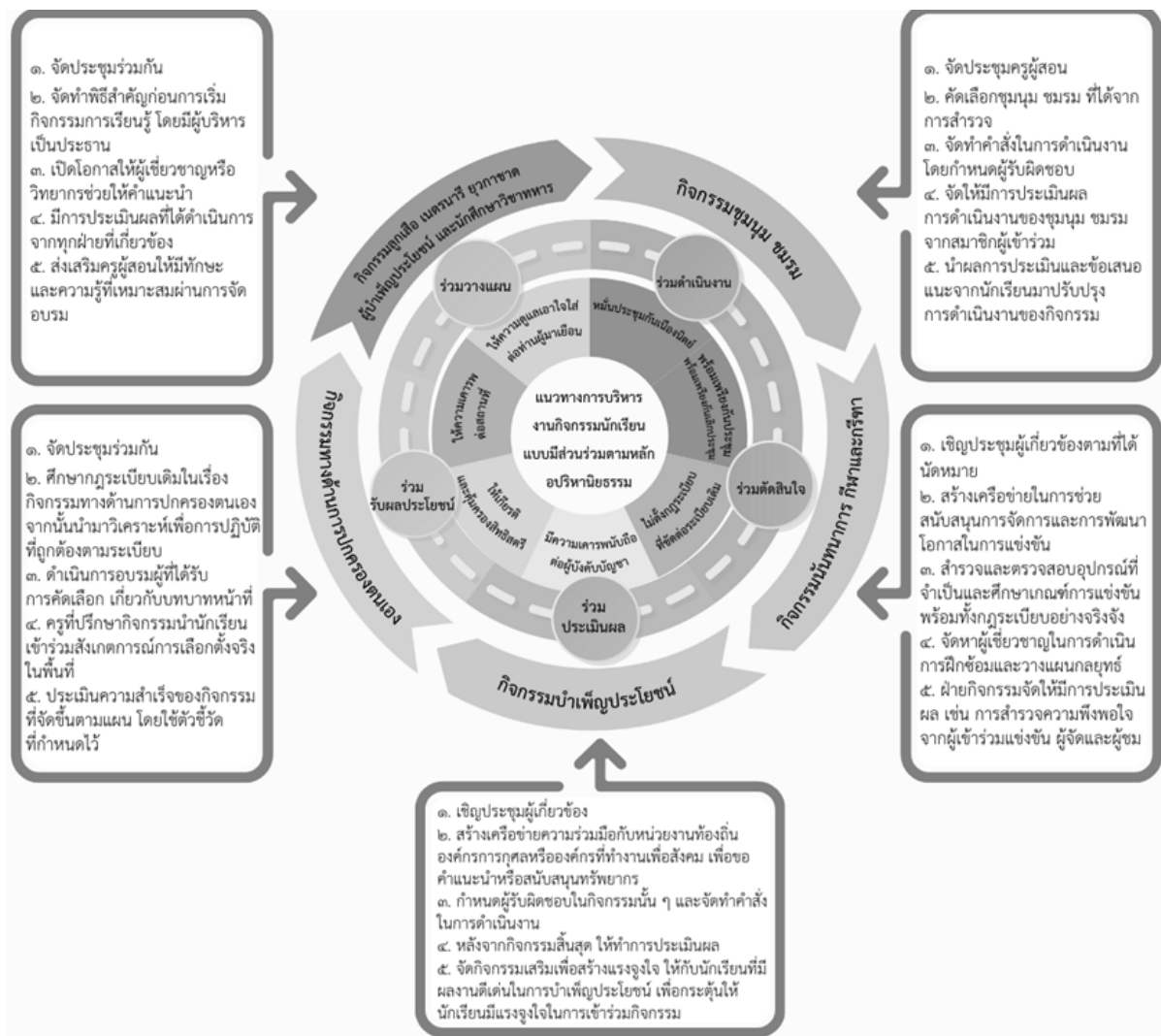
จัดพิธีต่างๆ 2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม ผู้บริหารมอบหมายให้ครูจัดประชุมเพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนในการเลือกชุมนุมและชมรมที่ตอบสนองความสนใจ โดยคัดเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมและส่งเสริมความร่วมมือของทุกคน ครูจัดให้มีการประเมินผลกิจกรรมและนำเสนอแนะมาปรับปรุง โดยสนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมใหม่ๆ เพื่อให้ชุมนุมและชมรมทันสมัยและตอบสนองความต้องการของนักเรียน 3) กิจกรรมนันทนาการ กีฬา และกรีฑา ผู้บริหารมอบหมายให้ครูจัดประชุมร่วมกับผู้ฝึกสอนและนักเรียนเพื่อออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม พร้อมมอบหมายงานตามความสามารถ โดยเน้นพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ และสร้างเครือข่ายสนับสนุนจากองค์กรกีฬา มีการประเมินผลกิจกรรมหลังเสร็จสิ้นเพื่อปรับปรุงรูปแบบการแข่งขันและส่งเสริมความเท่าเทียมในการมีส่วนร่วมของนักเรียน 4) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ผู้บริหารจัดประชุมร่วมกับครู ผู้นำชุมชน และนักเรียนเพื่อเลือกกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน เช่น การทำความสะอาดหรือปลูกป่า พร้อมสร้างเครือข่ายร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นและองค์กรการกุศล การประเมินผลจากนักเรียนและการเก็บข้อมูลความสำเร็จจะช่วยปรับปรุงกิจกรรมในอนาคต พร้อมส่งเสริมจิตอาสาและค่านิยมการรับผิดชอบต่อสังคม 5) กิจกรรมทางด้านการปกครองตนเอง ครูและคณะกรรมการนักเรียนร่วมกันกำหนดนโยบายและกฎระเบียบที่เน้นความเป็นธรรมและการมีส่วนร่วม โดยจัดการเลือกตั้งสภานักเรียนและอบรมความรับผิดชอบและการเป็นผู้นำของนักเรียน การประเมินผลจากกิจกรรมและข้อเสนอแนะจากนักเรียนจะช่วยปรับปรุงกระบวนการปกครองตนเองในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของธัชพงศ์ มีแก้ว (2557) ที่พบว่า ผู้บริหารควรตระหนักในเรื่องการมีส่วนร่วมในการติดตามและจัดทำหลักสูตรของโรงเรียน ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีความผูกพันในองค์กรและการให้บริการ บุคลากรควรมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายของโรงเรียนร่วมกับบุคลากร ควรมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการดำเนินงานและประเมินคุณภาพการศึกษา ร่วมกัน และสอดคล้องกับ Elliont (2013) ได้กล่าวว่า การเพิ่มความร่วมมือและการตัดสินใจร่วมกันในการปฏิบัติงานจะทำให้องค์กรพัฒนามากยิ่งขึ้นและการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องประกอบด้วย การวางแผนล่วงหน้า การวัดผล การได้รับความสนับสนุนช่วยเหลือ การนำความร่วมมือและการกระจายอำนาจไปใช้ในโรงเรียน

3. การนำเสนอแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนได้พิจารณา และเห็นว่าร่างแนวทางการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักอปริหานิยธรรมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีความเหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักอปริหานิยธรรม โดยแนวทางประกอบด้วย ดังนี้ 1) ชื่อแนวทาง 2) หลักการและเหตุผล 3) วัตถุประสงค์แนวทาง 4) แนวทางการดำเนินงาน 5) การติดตามและประเมินผล ซึ่งการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นกระบวนการวางแผนดำเนินการ และประเมินผลกิจกรรมของนักเรียน โดยให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมในการตัดสินใจและดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ของนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของไชยา หานุกาพ (2564) ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่อการบริหารหน่วยงาน โดยมีลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมทำ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมควบคุม และตรวจสอบในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างมีอิสระ เป็นต้น จึงทำให้แนวทางการ

บริหารกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมนี้ สามารถที่จะนำไปใช้ในสถานศึกษาหรือหน่วยงานต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ยิ่งและบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักการบริหารนิยธรรมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในอำเภอพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีการศึกษาเรื่องการบริหารกิจกรรมนักเรียน ประกอบด้วย 1) กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และนักศึกษาวิชาทหาร 2) กิจกรรมชุมนุม ชมรม 3) กิจกรรมนันทนาการ กีฬา และกรีฑา 4) กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ 5) กิจกรรมทางด้านการปกครองตนเอง ซึ่งใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล 5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยประยุกต์หลักการบริหารนิยธรรม ในการดำเนินงานดังนี้ 1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม 3) ไม่ตั้งกฎระเบียบที่ขัดต่อระเบียบเดิม 4) มีความเคารพนับถือต่อผู้บังคับบัญชา 5) ให้เกียรติและคุ้มครองสิทธิสตรี 6) ให้ความเคารพต่อสถานที่ 7) ให้ความดูแลเอาใจใส่ต่อท่านผู้มาเยือน เพื่อดำเนินงานการบริหารกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมตามหลักการบริหารนิยธรรมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป ซึ่งสรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนตามบริบทของสถานศึกษา

1.2 สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการนำหลักอุปถัมภ์ธรรมมาปรับใช้ในการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนโดยใช้หลักอุปถัมภ์ธรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับอุปสรรคหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในการบริหารงานกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางปรับปรุง

เอกสารอ้างอิง

- กมลฤทัย เนตรทิพย์. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านบ่อหลวง อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). หลักหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ไชยา หานุกาพ. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐวุฒิ หวานผล. (2564). การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธัชพงศ์ มีแก้ว. (2557). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มลำห้วย อำเภอดอนตูม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นรากร งามสมัย. (2564). แนวทางการจัดกิจกรรมนักเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนพหุวัฒนธรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- พิมพ์พิมณัฐ สุภายอง. (2563). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของผู้ปกครอง ของโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- รัชณี ภูสุวรรณ์. (2557). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินกิจกรรมนักศึกษากรณีศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Elliont, D.C. (1994). Collaborative decentralized management and perceptions of quality schooling outcome. Dissertation Abstracts International, 52(10), 23-25.

การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของ
โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 2

THE DEVELOPMENT OF LEADERSHIP CHARACTERISTICS OF STUDENT COUNCIL
MEMBERS BASED ON DUTIYA PAPANIKA SUTTA OF SCHOOLS IN NETWORK CENTER
4 KHAO NANG NON UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

¹ช่อผกา ชำนาญอักษร Chopaka Chamnanaksorn

²ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ Teeraphong Somkhaoyai

³สุเวศ กลับลศรี Suwes Klubsr

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: chopakasaw2541@gmail.com

Article Received: February 16, 2025. Revised: April 22, 2025. Accepted: April 25, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างแนวทาง จำนวน 5 คน การจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลจากการวิจัยพบว่า 1) สภาพคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ (1) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (2) ด้านความรับผิดชอบ (3) ด้านการตัดสินใจ (4) ด้านการสร้างทีมงาน พบว่า กรรมการสถานักเรียนยังขาดการร่วมมือกันในการทำงาน หลักเล็งในการช่วยเหลือกิจกรรม มีการร่วมประชุมในการร่วมสร้างวินัยในการบริหารเวลา จัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง ในการปฏิบัติงานของกรรมการสถานักเรียน มีการประเมินสภาพจุดแข็ง จุดอ่อน และปัญหาที่พบในการปฏิบัติงานสถานักเรียน มีการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในเรื่องสำคัญ สถานศึกษาจัดการอบรมภาวะผู้นำให้กับกรรมการสถานักเรียน โดยเน้นให้ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน จัดประชุมในการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ มอบหมายหน้าที่ตามความถนัดและความสามารถ และจัดให้มีการติดตาม ให้คำแนะนำ คำปรึกษาแก่กรรมการสถานักเรียนอย่างใกล้ชิดจากครูที่รับผิดชอบงานสถานักเรียน 2) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการ

สร้างทีมงาน ผ่านการพัฒนาตามหลักทศตยปาปณิกสูตร ซึ่งมีคุณลักษณะ 3 ประการ ประกอบด้วย จักขุมา (มองการณ์ไกล มีการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน) วิธูโร (การมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน) และนิสสัยสัมปันโน (การมีมนุษยสัมพันธ์) และ 3) ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำ ของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน มีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และเป็นประโยชน์

คำสำคัญ: คุณลักษณะภาวะผู้นำ, กรรมการสถานักเรียน, หลักทศตยปาปณิกสูตร

Abstract

This research article aimed to 1) study the development state of leadership characteristics of student council members of schools in network center 4 Khao Nang Non, 2) study the guidelines for developing the leadership attributes of student council members based on the principles of the Dutiya Pāpanika Sutta, 3) propose guidelines for development of leadership characteristics of student council members based on Dutiya Pāpanika Sutta of schools in network center 4 Khao Nang Non Under Nakhon Si Thammarat primary educational service area office 2. This was qualitative research. The data were collected by in-depth interviews with 15 people, 5 experts were interviewed to draft the guidelines, 7 qualified persons were interviewed in focus groups, and data were analyzed using content analysis.

The research results were found as follows: 1) The leadership characteristics of the student council members of schools in the Khao Nang Non Network Center 4 comprising with 4 aspects: (1) human relations, (2) responsibility, (3) decision-making and (4) teamwork building. It was found that the student council members lacked cooperation in their work, avoided assisting in activities and required improvement in discipline through regular meeting participation and time management in operations. Continuous monitoring and evaluation of their work were conducted, identifying strengths, weaknesses and problems encountered. Opportunities were provided for expressing opinions and making important decisions. The school organized leadership skill training, focusing on group activities, regular operational meetings, assigning duties based on individual and abilities and closely monitoring advising and mentoring student council members by the responsible teachers. 2) The guidelines for developing the leadership characteristics of student council members in schools within Network Center 4 Khao Nang Non, consisting with four aspects: interpersonal relationships, responsibility, decision-making and team building. These developments were grounded in the principles of the Dutiya Pāpanika Sutta which emphasized three key attributes: Cakkhumā (visionary thinking and goal-setting), Vidhuro (expertise in specific fields), and Nissayasampanno (interpersonal skills). 3) The results of presenting the guidelines for developing the leadership attributes of student council members in schools under Nakhon Si Thammarat primary

educational service area office 2 by 7 qualified persons agreed that it was feasibility, appropriateness, and usefulness.

Keywords: Leadership Characteristics, Student Council Members, Dutiya Pāpanika Sutta Principles

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันทำให้รัฐบาลต้องพัฒนาศักยภาพของประเทศให้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาสังคมและเสริมสร้างคุณภาพของประชากร พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้การศึกษามุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต การศึกษาที่มีคุณภาพช่วยให้บุคคลสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการดำเนินชีวิต ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตโดยรวม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการดำรงชีวิตและเติบโตเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ จำเป็นต้องอาศัยบทบาทสำคัญของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดแนวทางการบริหารสถานศึกษาในสังกัดให้เป็นนิติบุคคล โดยแบ่งภาระงานออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ บริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารงานทั่วไป ซึ่งครอบคลุมกิจกรรมนักเรียน ธุรการ การบริหารอาคารสถานที่ และการสร้างเครือข่ายชุมชน นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียนผ่านกิจกรรมสถานักเรียน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเป็นกำลังสำคัญของประเทศในอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

สถานักเรียนเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งส่งเสริมภาวะผู้นำผ่านกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้การบริหารจัดการโรงเรียน การทำงานเป็นทีม และการมีส่วนร่วมในสังคม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดแนวทางให้สถานศึกษาจัดตั้งสถานักเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียน และดำเนินการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ในปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการได้สนับสนุนให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมสถานักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านโครงการ “โรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน” ซึ่งเป็นแนวทางในการเชิดชูเกียรติและขยายผลไปสู่โรงเรียนอื่น ๆ เพื่อสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งและยกระดับคุณภาพของสถานักเรียนให้มีความยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

การดำเนินกิจกรรมสถานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยความมุ่งมั่นของผู้บริหาร ครูที่รับผิดชอบ และคณะกรรมการสถานักเรียน ซึ่งต้องมีภาวะผู้นำที่สามารถชี้นำ กระตุ้น และสร้างความร่วมมือในกลุ่มนักเรียน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและส่งเสริมคุณภาพของสถานศึกษาภาวะผู้นำที่เข้มแข็งของนักเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดปัญหาในสถานศึกษาและตอบสนองต่อเป้าหมายของการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมุ่งพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข หลักธรรมที่สนับสนุนภาวะผู้นำ ได้แก่ จักขุมา (มองการณ์ไกลและวางแผนได้ดี) วิรุโ (มีความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการ) และนิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี) ซึ่งเป็นหลักธรรมจากพุทธยาปณิกสูตรที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารสถานักเรียนให้เกิดผลสำเร็จ การ

ปลูกฝังภาวะผู้นำที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในนักเรียนจึงเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้สามารถดำรงตนในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นผู้นำที่แท้จริงในศตวรรษที่ 21 (จักรกฤษณ์ โปตาพล, 2566)

การพัฒนาภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ในกรณีของศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 4 เขานางนอน ซึ่งประกอบด้วย 18 โรงเรียน ได้ดำเนินโครงการยกระดับคุณภาพสถานักเรียนผ่านการจัดตั้งองค์กรนักเรียน การวางแผนและจัดกิจกรรมร่วมกัน การประชาสัมพันธ์ และการติดตามประเมินผล อย่างไรก็ตาม พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความกล้าในการเป็นผู้นำ และคุ้นเคยกับบทบาทผู้ตามมากกว่า ส่งผลให้การพัฒนาผู้นำเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นการปลูกฝังความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา คุณธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำควรบูรณาการความรู้ตามหลักประชาธิปไตย ส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสา และประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายและสร้างรากฐานของผู้นำที่เข้มแข็งในอนาคต (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2, 2565)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่รับผิดชอบงานสถานักเรียนของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน ได้เห็นถึงความสำคัญในการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนในโรงเรียนต่างๆ ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำและแนวทางในการปรับปรุงการพัฒนาภาวะผู้นำให้เกิดประสิทธิภาพ การพัฒนาภาวะผู้นำจะช่วยส่งเสริมผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพตามความต้องการของสังคม คณะกรรมการสถานักเรียนเป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน และสามารถนำหลักภาวะผู้นำไปสู่การปฏิบัติและเป็นต้นแบบให้กับนักเรียนรุ่นต่อไป การศึกษานี้คาดหวังว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำที่จัดทำขึ้นจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียน และช่วยพัฒนาเยาวชนให้มีภาวะผู้นำที่สูงขึ้นทั้งในโรงเรียนและในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีระเบียบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีระเบียบวิธีวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ สัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ซึ่งมีผู้ให้การสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 จำนวน 4 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 จำนวน 2 คน หัวหน้างานกิจการนักเรียน จำนวน 3 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้ารับผิดชอบดูแลงานสถานักเรียน จำนวน 6 คน

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 จำนวน 1 คนศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้รับผิดชอบในศูนย์เครือข่ายที่ 4 จำนวน 1 คน หัวหน้างานกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน ผู้นำทางศาสนา จำนวน 1 รูป/คน และผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 5 จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้รับผิดชอบในศูนย์เครือข่ายที่ 5 จำนวน 1 คน ผู้นำทางศาสนา จำนวน 1 รูป/คน หัวหน้างานกิจการนักเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 จำนวน 1 คน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้ารับผิดชอบดูแลงานสถานักเรียนและมีผลงานเป็น Best practice ครูที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นหัวหน้ารับผิดชอบ จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับสภาพการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินการสนทนากลุ่ม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์สภาพการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน โดยใช้ร่างแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ใช้การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 การศึกษาสภาพ วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

5.2 การศึกษาแนวทาง วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.3 การนำเสนอและประเมินแนวทาง วิเคราะห์โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมาเรียบเรียงเป็นแนวทาง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสร้างทีมงาน มีสภาพการดำเนินการ ดังนี้ สถานศึกษามีจัดอบรมทักษะการสื่อสาร การฟัง และการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันจัดให้มีการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องในการดำเนินงานและหาทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น จัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก เช่น การจัดกิจกรรมอาสาในชุมชน แต่กรรมการสถานักเรียนบางคนไม่พร้อมช่วยเหลือในการดำเนินการจัดกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น สถานศึกษามีการจัดประชุมในการวางแผน แต่งตั้งคำสั่ง และมอบหมายหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการสถานักเรียน แต่มีบางคนขาดการประชุมทำให้มีการประสานงานลำบาก และทำให้งานบางส่วนเกิดข้อผิดพลาดขึ้น และจัดให้มีการติดตาม ตรวจสอบอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติงานของกรรมการสถานักเรียน สถานศึกษามีการประเมินสภาพปัจจุบัน ปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น จุดที่ควรปรับปรุงของการปฏิบัติงาน ในการประชุมมีการเปิดโอกาสให้กรรมการสถานักเรียนแสดงความคิดเห็น แต่ในบางครั้งมีการจัดสรร และกำหนดเวลาที่จำกัดในการประชุม ทำให้ขาดการร่วมมือกันทำงานในบางประเด็น

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสร้างทีมงาน ผ่านการพัฒนาตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตร ประกอบด้วยจักขุมหา วิรุโธ นิสสยสัมปันโน ซึ่งสามารถสรุปในการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตรทั้ง 3 ประการ ได้ดังนี้

2.1 หลักจักขุมหา มีการดำเนินการ คือ ฝึกฝนกระบวนการคิด กำหนดเป้าหมายของการทำงาน ส่งเสริมการทำงานที่เป็นทีมไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ สร้างการทำงานที่เป็นทีมแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปสู่เป้าหมายเดียวกัน การให้การยอมรับและการให้รางวัล ผ่านคำชม การให้เกียรติยศ หรือการยกย่องในที่ประชุม ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและเหมาะสมในการตัดสินใจ และเปิดโอกาสให้กรรมการสถานักเรียนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจจริง ลงมือปฏิบัติจริง

2.2 หลักวิธีโร มีการดำเนินการ คือ ส่งเสริมให้กรรมการสถานักเรียนได้มีโอกาสร่วมกันปฏิบัติงานในสถานศึกษาและร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในการปฏิบัติงาน จัดให้มีการประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ฝึกให้ทักษะการจัดการเวลาที่ดี ในการสร้างวินัยในการบริหารเวลา พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในการตัดสินใจจากสถานการณ์หลายมุมมอง ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มอบหมายหน้าที่ตามความถนัดและความสามารถเฉพาะตัวในการทำงาน และสร้างกิจกรรมที่ต้องการการทำงานร่วมกัน

2.3 หลักนิสยสัมพันธ์ มีการดำเนินการ คือ จัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่เน้นทักษะการสื่อสาร การฟัง เน้นการทำงานร่วมกันในกลุ่ม จัดให้มีการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก พัฒนาให้มีการประสาน ทำงานร่วมกันเป็นทีมมีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ส่งเสริมและพัฒนากรรมการสถานักเรียนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ประเมินผลหลังการตัดสินใจ และเรียนรู้จากข้อผิดพลาดเพื่อปรับปรุงในการตัดสินใจครั้งต่อไป สร้างความไว้วางใจในคณะกรรมการสถานักเรียน สร้างบรรยากาศที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ สนับสนุนให้สมาชิกคิดอย่างสร้างสรรค์และเสริมสร้างความร่วมมือกัน

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 ในการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ข้อสรุปที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 มีการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำจำนวน 4 ด้าน ดังนี้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสร้างทีมงาน โดยผ่านการพัฒนาตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ซึ่งมีคุณลักษณะ 3 ประการ ประกอบด้วย จักขุมา วิรุโธ นิสยสัมพันธ์ โดยมีข้อเสนอแนะ สถานศึกษานำผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนกำหนดการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายอื่นๆ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 นำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการภายในเครือข่ายของตนเองตลอดจนนำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 2 ไปใช้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า สภาพการดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสร้างทีมงาน มีสภาพการดำเนินการดังนี้ สถานศึกษามีจัดอบรมทักษะการสื่อสาร การฟัง และการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน จัดให้มีการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องในการดำเนินงานและหาทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

จัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก เช่น การจัดกิจกรรมอาสาในชุมชน แต่กรรมการสถานศึกษาบางคนไม่พร้อมช่วยเหลือในการดำเนินการจัดกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้น สถานศึกษามีการจัดประชุมในการวางแผน แต่งตั้งคำสั่ง และมอบหมายหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา แต่มีบางคนขาดการประชุมทำให้มีการประสานงานล่าช้าและทำให้งานบางส่วนเกิดข้อผิดพลาดขึ้น และจัดให้มีการติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่องในการปฏิบัติงานของกรรมการสถานศึกษา สถานศึกษามีการประชุมปรึกษาหารือปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น จุดที่ควรปรับปรุงของการปฏิบัติงาน ในการประชุมมีการเปิดโอกาสให้กรรมการสถานศึกษาแสดงความคิดเห็น แต่ในบางครั้งมีการจัดสรร และกำหนดเวลาที่จำกัดในการประชุมทำให้ขาดการร่วมมือกันทำงานในบางประเด็น จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบหลักในการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย มนุษยสัมพันธ์ ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ และการสร้างทีมงาน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำให้แก่กรรมการสถานศึกษา ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้นำนักเรียนในการทำกิจกรรมของโรงเรียน จำเป็นต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นอยู่เสมอ การเสริมสร้างภาวะผู้นำนั้นมีความสำคัญอย่างมาก ต่อทุกๆ องค์กร และจำเป็นต้องมีในสมาชิกขององค์กรทุกๆ คน เพื่อช่วยในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้การขับเคลื่อนองค์กรสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นในการทำงาน การมีความรับผิดชอบในการทำงาน การตัดสินใจร่วมกันกับทีมงานในหลายสถานการณ์ทั้งยังจำเป็นต้องสร้างทีมงานที่เข้มแข็งเพื่อทำกิจกรรมของส่วนรวมให้สำเร็จได้ด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของปรียากร กิลาวีทย์ (2561) ที่พบว่า สภาพภาวะผู้นำร่วมของสถานศึกษาโรงเรียนบ้านวังขวัญอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากสถานศึกษาไม่มีเวทีในการแสดงความสามารถของตนเองในด้านที่ตนเองถนัด มีผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำร่วมของสถานศึกษาโรงเรียนบ้านวังขวัญระหว่างก่อนและหลังการใช้เครื่องมือพัฒนา โดยผลหลังการใช้เครื่องมือพัฒนาสูงกว่าก่อนใช้เครื่องมือพัฒนา และมีผลการสะท้อนประสิทธิผลของเครื่องมือพัฒนาภาวะผู้นำร่วมของสถานศึกษาโรงเรียนบ้านวังขวัญ ด้านการนำตนเอง ทำให้นักเรียนมีความชัดเจนในการรู้จักตนเองมากขึ้น นักเรียนภูมิใจและมีความสุขในการเป็นแกนนำให้แก่อน้องๆ มีทักษะการเป็นผู้นำและมีภาวะผู้นำมากขึ้น ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของเชษฐศักดิ์ คำมะวาปี (2563) ที่พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นเด็กและเยาวชนที่มีบทบาทเป็นผู้นำนักเรียนในโรงเรียนเป็นผู้นำการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในโรงเรียน สามารถถ่ายทอดความรู้ และหลักการเรื่องภาวะผู้นำไปสู่การปฏิบัติและเป็นต้นแบบของนักเรียนรุ่นต่อไป องค์ประกอบภาวะผู้นำคณะกรรมการสถานศึกษามี 4 องค์ประกอบ คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสร้างทีมงาน

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสร้างทีมงาน ผ่านการพัฒนาตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ประกอบด้วย จักขุมา วิธูโร นิสสยสัมปันโน ซึ่งสามารถสรุปในการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานศึกษาตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรทั้ง 3 ประการ ได้ดังนี้ 1) หลักจักขุมา มีการดำเนินการ คือ ฝึกฝนกระบวนการคิด กำหนดเป้าหมายของการทำงาน ส่งเสริมการทำงานที่เป็นทีมไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ สร้างการทำงานที่เป็นทีมแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ไปสู่เป้าหมายเดียวกัน การให้การยอมรับและการให้รางวัล ผ่านคำชม การให้เกียรติยศ หรือการยกย่องในที่ประชุม ตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและเหมาะสมในการตัดสินใจ และเปิดโอกาสให้กรรมการสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการ

ตัดสินใจจริง ลงมือปฏิบัติจริง 2) หลักวิธูโร มีการดำเนินการ คือ ส่งเสริมให้กรรมการสถานักเรียนได้มีโอกาส ร่วมกันปฏิบัติงานในสถานศึกษาและร่วมแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรในการปฏิบัติงาน จัดให้มีการประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ฝึกให้มีทักษะการจัดการเวลาที่ดี ในการสร้างวินัยในการ บริหารเวลา พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในการตัดสินใจจากสถานการณ์หลายมุมมอง ส่งเสริมการทำงานเป็น ทีมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มอบหมายหน้าที่ตามความถนัดและความสามารถเฉพาะตัวในการ ทำงาน และสร้างกิจกรรมที่ต้องการการทำงานร่วมกัน 3) หลักนิสสยสัมปันโน มีการดำเนินการ คือ จัดกิจกรรมการฝึกอบรมที่เน้นทักษะการสื่อสาร การฟัง เน้นการทำงานร่วมกันในกลุ่ม จัดให้มีการให้คำปรึกษา อย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก พัฒนาให้มีการประสาน ทำงานร่วมกันเป็นทีม มีการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ส่งเสริมและพัฒนากรรมการสถานักเรียนให้เป็นแบบอย่างที่ดี ประเมินผลหลัง การตัดสินใจ และเรียนรู้จากข้อผิดพลาดเพื่อปรับปรุงในการตัดสินใจครั้งต่อไป สร้างความไว้วางใจใน คณะกรรมการสถานักเรียน สร้างบรรยากาศที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ สนับสนุนให้สมาชิกคิดอย่าง สร้างสรรค์ และเสริมสร้างความร่วมมือกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระครูปลัดสันติ ขนติธโร (2564) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทศุติยาปณิยสูตรของเจ้าสำนักศาสนศึกษา โดยผู้นำมีความ ขยันหมั่นเพียรซื่อสัตย์ สุจริตเชื่อมั่นในตัวเองปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ที่ได้วางไว้สร้างแรงผลักดันให้แก่ผู้ตาม ส่งเสริมขวัญและกำลังใจมีความมุ่งมั่นในการสร้างผลงาน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด ราชการปรับปรุง ความร่วมมือระหว่างกลุ่ม รักษาศรัทธาของประชาชน พัฒนาพุทธศาสนาให้มั่นคงและถาวรสืบไปและแสดง องค์ความรู้ การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์ 4 ด้านตามหลักทศุติยาปณิยสูตรด้านวิสัยทัศน์ เชี่ยวชาญปฏิบัติ มีมนุษยสัมพันธ์ที่เด่นชัด ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาวัชณะชัย ชยวฑฒโน (2564) ที่พบว่า ผู้นำ ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลมาก ใช้หลักธรรมมีแนวความคิดที่สอดคล้องกับแนวโน้มในอนาคต จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญในงาน มุ่งมั่นที่จะบริหารจัดการให้บรรลุเป้าหมาย มีมนุษยสัมพันธ์ มีความชัดเจน และให้โอกาสแสดงความคิดเห็น แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทศุติยาปณิยสูตร มี 4 ด้าน คือ 1) ด้าน จักขุมา (การมีวิสัยทัศน์กว้างไกล) คือ มีความรอบรู้ รอบด้าน รู้จริง รักกว้าง รู้ลึก ขำนาญในเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทุกชนิด มีทัศนคติที่ดีต่อเครื่องมือสมัยใหม่ ทันต่อโลกไอที 2) ด้านวิธูโร (จัดการธุระได้ดี มีความเชี่ยวชาญใน งาน) คือ มีแผนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ขยันหมั่นเพียร หมั่นฝึกฝน มุ่งมั่น อดทนอดกลั้น มีการส่งเสริมและยัง สนับสนุนเอาใจใส่ ติดตามงาน ไม่ควรเลือกปฏิบัติ ควรวางคนให้ถูกกับงาน 3) ด้านนิสสยสัมปันโน (มีมนุษยสัมพันธ์) คือ มีความสุภาพอ่อนโยน เอาใจใส่ มีความกระตือรือร้นในการบริหารงาน เป็นกันเองไม่ถือ ตัว พร้อมให้คำปรึกษาช่วยเหลือ และสิ่งสำคัญผู้บริหารควรมองคนให้ออก บอกคนให้ได้ ใช้คนให้เป็น

3. ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลัก ทศุติยาปณิยสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า การนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะ ผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทศุติยาปณิยสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ในการสนทนากลุ่ม ซึ่งเป็นแนวทางการ พัฒนาคณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทศุติยาปณิยสูตรของโรงเรียนในศูนย์ เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีการ พัฒนาคณลักษณะภาวะผู้นำจำนวน 4 ด้าน ดังนี้ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ และด้านการสร้างทีมงาน และเพื่อให้กระบวนการนี้มีการนำหลักธรรมมาสู่การประยุกต์ใช้ คือ หลักทศุติยา ปณิยสูตร ซึ่งประกอบด้วย จักขุมา วิธูโร นิสสยสัมปันโน โดยสถานศึกษาสามารถนำแนวทางการพัฒนา

คุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการภายในเครือข่ายตนเอง และให้มีการติดตามและประเมินผล ตลอดจนนำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรไปใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำในสถานศึกษาต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระอนุสรณ์ วชิรวโร (2563) ที่พบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น มีดังนี้ ด้านการกำหนดทิศทางตามหลักจักขุมา ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสามารถกำหนดแผนงาน และบริหารบุคลากรในองค์กรให้มีส่วนร่วมในการสร้างพันธกิจ วิสัยทัศน์ และการสื่อสารภายในองค์กรได้อย่างชัดเจน ด้านการมอบอำนาจและด้านแบบอย่างการเป็นผู้นำตามหลักวิธูโร ผู้บริหารควรมอบอำนาจให้แก่บุคลากรอย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถแสดงศักยภาพของตนได้อย่างอิสระ ผู้บริหารต้องมีคุณสมบัติของผู้นำที่ดี และด้านการจัดการระบบการทำงานตามหลักนิสสัยสัมปันโน ผู้บริหารต้องปรับการดำเนินงาน เพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายขององค์กร มีแนวปฏิบัติเดียวกัน และบรรลุมิตรภาพเดียวกัน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของพรพิมล แก้วอ่อน, วรกฤต เกื่อนช้าง, ประเทือง ภูมิภักตราคม และพระราชวชิรเมธี (2564) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร คือ 1) จักขุมา คือ การมองการณ์ไกล ทักษะด้านวิสัยทัศน์ คือ ควรพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักมองภาพในอนาคตที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับองค์กร สร้างแรงจูงใจให้สมาชิกในองค์กรมองไปที่เป้าหมายเดียวกัน 2) วิธูโร คือ ความเชี่ยวชาญ ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ คือ ควรพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย จุดแข็ง ปัญหา และอุปสรรค พัฒนางานอย่างรอบด้านและฝึกฝนตนเองให้เชี่ยวชาญ 3) นิสสัยสัมปันโน คือ ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านการสื่อสาร คือ ควรพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักฝึกฝนพัฒนา ทักษะในการพูดเพื่อให้สามารถสื่อสารให้ทุกคนทราบนโยบายในทิศทางเดียวกัน และ 4) ด้านทักษะความร่วมมือ คือ ควรพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักหลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความสามารถในการลดความขัดแย้งในองค์กร การรู้จักการผูกใจคน ทำงานด้วยความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นภาพดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ควรมีการจัดโครงการอบรมการดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำให้แก่คณะกรรมการสถานักเรียน ในเรื่อง บทบาทหน้าที่ที่คณะกรรมการสถานักเรียนต้องปฏิบัติในสถานศึกษา
 - 1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการจัดกิจกรรมโครงการสถานักเรียน ให้เพียงพอ
 - 1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ควรสร้างครูเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนโครงการสถานต้นแบบเป็นประจำทุกปีการศึกษา
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตรของสถานศึกษาในเครือข่ายอื่นๆ ต่อไป
 - 2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาประสิทธิภาพของสถานศึกษาที่นำแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักทฤษฎีปาปนิสูตรไปใช้
 - 2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนตามหลักธรรมอื่นๆ ของสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน
 - 2.4 ควรมีการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อติดตามผลการพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำของกรรมการสถานักเรียนในโครงการสถานักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรองกาญจน์ สังข์ทอง. (2565). รูปแบบการนิเทศการสอนในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของสถานศึกษาเครือข่ายชัยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ.
- จักรกฤษณ์ โปตาพล. (2566). ผู้บริหารกับทฤษฎีปาปนิคสูตร. กรุงเทพมหานคร: พระพุทธศาสนการพิมพ์.
- เชษฐศักดิ์ คำมะวาปี. (2563). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 และ 23. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปรียากร กิลาวิทย์. (2561). การพัฒนาภาวะผู้นำร่วมของสถานักเรียนโรงเรียนบ้านวังขวัญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พรพิมล แก้วอ่อน, วรกฤต เกื่อนช้าง, ประเทือง ภูมิภักตราคม, และพระราชวรเมธี. (2564). แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนฟ้าอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปลัดสันติ ขนติธโร. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของเจ้าสำนักศาสนศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิมลนชัย ชยวฑฒโน. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตรของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอนุสรณ์วชิรวโส (เก่าน้ำใส). (2563). ภาวะผู้นำตามหลักทฤษฎีปาปนิคสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2. (2565). ข้อมูลสถานักเรียนนัยเครือข่ายที่ 4 เขานางนอน เอกสารข้อมูลพื้นฐานศูนย์เครือข่ายที่ 4 เขานางนอน. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือการประเมินเพื่อคัดเลือกโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียน. กรุงเทพมหานคร: พระพุทธศาสนการพิมพ์.

การพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3
ภูมิโพเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
THE DEVELOPMENT OF ORGANIZATIONAL HEALTH BASED ON THE FOUR
SANGAHAVATTHU PRINCIPLES OF SCHOOLS IN NETWORK CENTER 3 POOM
POR PIANG UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

¹ผกายมาศ คำฤทธิ์ Pakaymat Damrit

²ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ Teeraphong Somkhaoyai ³สุเวศ กลับลศรี Suwes Klubsri

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: pakaytookta12781@hotmail.com

Article Received: February 26, 2025. Revised: April 17, 2025. Accepted: April 22, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิโพเพียง 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิโพเพียง และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย ที่ 3 ภูมิโพเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสุขภาพองค์การ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ และขั้นตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคำถามการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1) สุขภาพองค์การของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิโพเพียง พบว่า สุขภาพองค์การเป็นองค์การที่มีการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และหากองค์การใดที่มีสุขภาพดีแล้ว องค์การนั้นย่อมมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานหรือหากประสบกับปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านภายในหรือจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์การ องค์การก็จะยังสามารถดำรงอยู่ได้ เนื่องจากสุขภาพขององค์การนั้นดีและมีประสิทธิภาพ องค์การที่มีสุขภาพดีจะต้องมีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมีการกำหนดกลยุทธ์ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมภายนอกเพื่อให้เกิดเป็นแนวทางในการทำงานของคนในองค์การให้องค์การสามารถเติบโตและอยู่รอดได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสุขภาพองค์การแบ่งได้เป็น 6 ด้าน คือ (1) ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน (2) ด้านการสนับสนุนทรัพยากร (3) ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน (4) ด้านอำนาจบารมีของผู้บริหาร (5) ด้านการอยู่ร่วมกันของครู (6) ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ 2) การพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 มีแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย (1) ทาน (การให้) (2) ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก) (3) อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) (4) สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) 3) แนวทางการ

พัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย ที่ 3 ภูมิพอเพียง พบว่า มีความเป็นไปได้ ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ในการพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา

คำสำคัญ: การพัฒนา, สุขภาพองค์การ, โรงเรียนประถมศึกษา, หลักสังคหวัตถุ 4

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the organizational health of schools in Network Center 3, Poom Por Piang. 2) To study the development of organizational health according to the four principles of Saṅgahavattthu in schools in Network Center 3, Poom Por Piang, and 3) To propose guidelines for the development of organizational health based on the four principles of Saṅgahavattthu in schools in Network Center 3, Poom Por Piang, Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2. This was a qualitative research study with 3 research steps: 1) Studying the organizational health using in-depth interviews with 15 key informants and conducted a qualitative data analysis. 2) Studying the guidelines for developing organizational health based on the four principles of Saṅgahavattthu through in-depth interviews with 5 experts. The data were analyzed using content analysis based on the interview format. 3) Presenting the guidelines for developing organizational health according to the four principles of Saṅgahavattthu through a focus group discussion with 7 experts. The data were analyzed using content analysis based on the discussion questions.

The research findings were as follows 1) The organizational health of schools in Network Center 3, Poom Por Piang. It was found that organizational health was an organization that was managed effectively and efficiently and if any organization was healthy, that would be effective in its operations, and even when facing challenges—whether internal or external—such an organization would still be able to survive. This was because the health and efficiency of the organization provide resilience. A healthy organization must have clear goals, a vision, and strategies that were aligned with the external environment, creating a framework for the work of its members, which allowed the organization to grow and thrive sustainably. Organizational health could be divided into 6 areas: (1) Leadership of the school administrators, (2) Support of resources, (3) Work morale, (4) Power and influence of the administrators, (5) Cohesion among teachers, (6) Focus on academic performance. 2) The guidelines for developing organizational health: the research presented guidelines for applying the four principles of Saṅgahavattthu, which were (1) Dāna (Generosity/Offering), (2) Piyavācā (Kind Speech), (3) Atthacariyā (Beneficial Conduct), (4) Samānattatā (Equanimity/Consistency in Conduct). 3) The development of organizational health according to the four principles of Saṅgahavattthu: The proposed guidelines for developing organizational health based on the four principles of Saṅgahavattthu in schools within Network Center 3, Poom Por Piang, Nakhon

Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2 were feasible, appropriate, and beneficial for improving organizational health in educational institutions.

Keywords: Development, Organizational Health, Primary School, The Four Saṅghavattthu

บทนำ

ปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงของด้านต่างๆในสังคมอย่างรวดเร็ว มีการพัฒนาประชาชนและการพัฒนาด้านต่างๆ เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างมากมาย ในวงการการศึกษา มีการปรับเปลี่ยนครั้งยิ่งใหญ่ คือ มีการปฏิรูปการศึกษา มีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 อันส่งผลให้การจัดการศึกษาต้องปฏิบัติตามกฎหมายการศึกษาแห่งชาติต้องมีการปฏิรูปการศึกษา ระบบบริหาร ครูและการเรียนการสอน และเมื่อสังคมเสื่อมศรัทธาในภาครัฐ ทั้งในเรื่องการบริหารและการทุจริตประทุพทุติ มีขอบในวงการศึกษาของไทย นับเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ต้องร่วมกันปรับปรุงพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐานมีคุณภาพที่ดีและเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ดังกล่าว ซึ่งแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการศึกษาคือหัวใจสำคัญ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองตลอดชีวิตให้สามารถดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งเป็นพลังสำคัญอันยิ่งใหญ่ในการพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเป็นไปเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติกฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้า ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกรวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทยมีระเบียบวินัยคำนึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

การศึกษาคือปัจจัยสำคัญในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคม เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดชีวิตตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิดการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรวมเป็นพลังสร้างสรรค์พัฒนาประเทศ อย่างยั่งยืน เพื่อให้สามารถเป็นผู้เรียนที่พึ่งตนเองได้ตลอดชีวิตและเป็นประชากรที่มีคุณภาพ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2555) ดังนั้น การบริหารและการจัดการศึกษามีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือหน่วยงานระดับปฏิบัติมีอำนาจในการตัดสินใจและสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างแท้จริง เพื่อให้มีอิสระในการบริหารจัดการสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การกระบวนการพัฒนาตนเองตามธรรมชาติของผู้เรียนและเต็มตามศักยภาพ (ทับทิม แสงอินทร์, 2559)

ปัจจุบันโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพองเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ได้กำหนดพันธกิจในการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้พัฒนาระบบการบริหารจัดการขององค์กร ยึดหลักธรรมาภิบาลจัดการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีวิธีใหม่เพื่อพัฒนามุ่งสู่ Thailand 4.0 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2, 2566) จากการศึกษาสภาพปัญหา พบว่า พันธกิจดังกล่าวมีการพัฒนาทรัพยากรบุคคล เป็นภารกิจสำคัญของการบริหารคนและการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หากขาดบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะจัดการบริหารได้ดีเพียงใด หรือมีเงิน มีวัสดุสิ่งของมากเพียงใด ก็ไม่สามารถที่จะทำให้ห้องคํการนั้นสำเร็จลุล่วงด้วยดี ดังนั้น การบริหารงานที่ดีต้องสามารถทำให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรจะต้องมีความสุข มีขวัญและกำลังใจที่จะรวบรวมพลังกาย ความสามารถและสติปัญญาที่จะทำงานอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อส่งผลให้ห้องคํการดําเนินการ บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับหลักสังคหวัตถุ 4 ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการบริหารและปฏิบัติงานที่จะทำให้ห้องคํการมีสุขภพที่ดี ปัญหาขององค์กรที่ประสบความล้มเหลว ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากผู้บริหารขาดประสบการณ์ ขาดความรู้ความสามารถในการบริหารองค์กร ส่วนหนึ่งเกิดจากพฤติกรรมของผู้บริหารที่ไม่เอื้อต่อบรรยากาศ ในการปฏิบัติงาน ดังนั้น ภาระหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของผู้บริหาร คือ การสร้างสุขภพองค์กรให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอันจะส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพ ผู้นำจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและควรศึกษาพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างสุขภพองค์กรที่พึงประสงค์ (ทิชากร ทรัพย์รักษา, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาสุขภพองค์กรตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพองเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 2 ด้วยกระบวนการค้นหาแนวทางการบริหารจัดการองค์กรตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมอย่างยิ่ง ในการประยุกต์ใช้ในโรงเรียน เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งสำคัญในการหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ให้แก่ักเรียนทุกคนและหากผู้บริหารใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของพุทธองค์มาใช้ตามความเหมาะสมในการบริหารสถานศึกษา ในเรื่องการพัฒนาสุขภพองค์กร ซึ่งมีความสำคัญต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ หากองค์กรมีสุขภพที่มีความสมบูรณ์แข็งแรงแล้วก็จะสามารถทำให้ห้องคํการดําเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและจะสามารถพัฒนาเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติซึ่งเยาวชนที่ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมจะสามารถเป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคตสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสุขภพองค์กรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพองเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาสุขภพองค์กรตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพองเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อนําเสนอแนวทางการพัฒนาสุขภพองค์กรตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่าย ที่ 3 ภูมิพองเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีระเบียบเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยมีระเบียบวิธีวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพองค์การของโรงเรียน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ซึ่งมีผู้ให้การสัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูที่มีประสบการณ์การสอน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน

2.2 ขั้นตอนการศึกษาการพัฒนาสภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายที่ 3 จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษานอกศูนย์เครือข่ายที่ 3 จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้รับผิดชอบในศูนย์เครือข่ายที่ 3 จำนวน 1 คน ครูที่มีประสบการณ์การสอน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาสภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายที่ 3 จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการสถานศึกษานอกศูนย์เครือข่ายที่ 3 จำนวน 1 คน ครูชำนาญการพิเศษในศูนย์เครือข่ายที่ 3 จำนวน 1 คน ครูชำนาญการพิเศษนอกศูนย์เครือข่ายที่ 3 จำนวน 1 คน นักวิชาการทางพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพองค์การของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับสภาพองค์การของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

3.2 ขั้นตอนการศึกษาการพัฒนาสภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาสภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินการสนทนากลุ่ม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพองค์การของโรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์สภาพองค์การของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

4.2 ขั้นตอนการศึกษาการพัฒนาสภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยใช้ร่างแนวทางการพัฒนาสภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ใช้การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และ ความเป็นประโยชน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนก อย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวม ได้ โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 การศึกษาสุขภาพองค์การของโรงเรียน วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

5.2 การศึกษาการพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.3 การนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 วิเคราะห์โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมาเรียบเรียงเป็นแนวทาง

สรุปผลการวิจัย

1. สุขภาพองค์การของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ด้านอำนาจบารมีของผู้บริหาร ด้านการอยู่ร่วมกันของครู และ ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ มีสภาพการดำเนินการดังนี้ ผู้บริหารในสถานศึกษาต้องมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีอำนาจบารมีของในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมาย และการทำงานร่วมกับบุคลากร ส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร มีการกำหนดวิสัยทัศน์ทางวิชาการที่ชัดเจนและ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างครู สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อเพิ่มทรัพยากรในการ พัฒนาโรงเรียน และพัฒนาคุณภาพการศึกษา สถานศึกษามีการประเมินสภาพปัจจุบัน ปัญหา และสาเหตุของ ปัญหาที่เกิดขึ้น จุดที่ควรปรับปรุงของการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้บริหารขาดทักษะบางด้านของผู้บริหาร เช่น การ บริหารจัดการและการสร้างแรงจูงใจจากทีมงาน งบประมาณที่ไม่เพียงพอ ขาดการบริหารจัดการที่ดี ขาดการ สื่อสารที่ดีและขาดการสนับสนุนทางจิตใจจากผู้บริหาร การสื่อสารที่ไม่ชัดเจนและความขัดแย้งในความคิดเห็น

2. การพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านความเป็นผู้นำ ของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ด้านอำนาจบารมีของผู้บริหาร ด้านการอยู่ร่วมกันของครู และด้านการมุ่งเน้นวิชาการ ผ่านการพัฒนาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อุตตจริยา สมานัตตตา ซึ่งสามารถสรุปในการพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ ทั้ง 4 ประการ ได้ดังนี้

2.1 หลักทาน มีการดำเนินการ คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะและ ความสามารถของครูและบุคลากร โดยจัดฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการสอน และการบริหารจัดการโรงเรียน จัดประชุมเพื่อการยกย่องและให้รางวัลกับครูและบุคลากร เพื่อเป็นการให้การ

ยอมรับผลงานและให้กำลังใจผลงานของครูและบุคลากรที่ทำได้ดี เช่น การประกาศเกียรติคุณ ครูผู้สอนนักเรียน ได้คะแนนสอบ RT NT O-NET สูงกว่าระดับประเทศ

2.2 หลักปียาวจา มีการดำเนินการ คือ ผู้บริหารเป็นผู้นำที่เข้าใจและใส่ใจในความต้องการของครูและบุคลากร มีการสื่อสารที่ชัดเจน ใช้คำพูดการสื่อสารในองค์กรที่ชัดเจน ไพเราะ และเป็นมิตร ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีและเป็นกันเอง ให้คำชมที่จริงใจ พูดในเชิงบวกจะช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจและกระตุ้นให้บุคลากรทำงานได้ดีขึ้น ใช้ภาษาที่สุภาพและชัดเจนในการสื่อสารช่วยเสริมบรรยากาศที่ดีและลดความเครียด

2.3 หลักอรรถจริยา มีการดำเนินการ คือ ผู้บริหารและคณะครูกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียนเพื่อให้มีทิศทางในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ โดยมุ่งสร้างโรงเรียนที่มีคุณภาพและบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสุข และผู้บริหารพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรโดยสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการทำงานร่วมกัน และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง พร้อมเสริมสร้างบรรยากาศของการให้ความช่วยเหลือและการสนับสนุนในที่ทำงาน การทบทวนและประเมินผลการทำงานอย่างสม่ำเสมอช่วยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถสะท้อนผลและประเมินตนเองได้

2.4 หลักสมานัตตตา มีการดำเนินการ คือ ผู้บริหารจัดประชุมคณะครูและบุคลากรเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากครู นักเรียน หรือบุคลากร เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและได้รับข้อมูลสำคัญ การฟังและเข้าใจความคิดเห็นช่วยให้การตัดสินใจของผู้บริหารมีความโปร่งใสและยุติธรรม ผู้บริหารแสดงความเชื่อมั่นในความสามารถของบุคลากร และส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจสำคัญ รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ในการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ข้อสรุปที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ ซึ่งแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีการพัฒนาสุขภาพองค์กร จำนวน 6 ด้าน ดังนี้ ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน ด้านอำนาจบารมีของผู้บริหาร ด้านการอยู่ร่วมกันของครู และด้านการมุ่งเน้นวิชาการ โดยผ่านการพัฒนาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งมี 4 ประการ ประกอบด้วย ทาน ปิยาวจา อรรถจริยา สมานัตตตา โดยมีข้อเสนอแนะ สถานศึกษานำผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนกำหนดการดำเนินการพัฒนาสุขภาพองค์กรตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายอื่นๆ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 นำแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการภายในเครือข่ายของตนเองตลอดจนนำแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราชเขต 2 ไปใช้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยที่สำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาสุขภาพองค์กรของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ในแต่ละด้าน ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหาร

โรงเรียน พบว่า การพัฒนาความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียน โดยผู้บริหารต้องมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกับบุคลากรทุกฝ่าย การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันและการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจช่วยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน แม้จะมีปัญหาบางด้านเช่นการบริหารจัดการ แต่การฝึกอบรมและการสร้างช่องทางการสื่อสารเปิดกว้างเป็นแนวทางในการพัฒนา ด้านการสนับสนุนทรัพยากร พบว่า การสนับสนุนทรัพยากรในโรงเรียนมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน การฝึกอบรมบุคลากรและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่องช่วยเสริมสร้างทักษะนักเรียน การประเมินผลการใช้ทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาโรงเรียน ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน พบว่า การสร้างขวัญกำลังใจในโรงเรียนสำคัญต่อการเสริมประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร โดยการสื่อสารที่ดี การยอมรับผลงาน และการสนับสนุนการพัฒนาทักษะตลอดชีวิต ช่วยให้บุคลากรมีแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงาน ปัญหาที่พบคือการขาดการสื่อสารที่ดีและการสนับสนุนทางจิตใจ ซึ่งสามารถแก้ไขได้ด้วยการสร้างช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจนและการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ด้านอำนาจบารมีของผู้บริหาร พบว่า อำนาจบารมีของผู้บริหารเกิดจากประสบการณ์ ความรู้ และวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน แต่ปัญหาคือการขาดทักษะการตัดสินใจและการสื่อสารที่ไม่ชัดเจน การพัฒนาทักษะบริหาร การสื่อสารที่ชัดเจน และการเสริมสร้างทีมงานจะเพิ่มความมั่นใจและขวัญกำลังใจในการทำงาน ด้านการอยู่ร่วมกันของครู พบว่า การอยู่ร่วมกันของครูช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการสนับสนุนซึ่งกันและกันสำคัญในการเสริมสร้างความสามัคคีและการพัฒนาวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ ปัญหาคือการขัดแย้งและการสื่อสารที่ไม่ชัดเจน ซึ่งสามารถแก้ไขได้ด้วยการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมและการจัดกิจกรรมร่วมกัน และด้านการมุ่งเน้นวิชาการ พบว่า การมุ่งเน้นวิชาการในโรงเรียนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการพัฒนาหลักสูตรและการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมช่วยพัฒนาการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การพัฒนาสุขภาพองค์กร เป็นคุณลักษณะที่บ่งชี้ถึงความมั่นคงขององค์กร การที่องค์กรสามารถดำเนินกิจการได้อย่างมั่นคง มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการปรับตัว การบรรลุเป้าหมาย การบูรณาการการสร้างสรรค์ และการรักษาระเบียบแบบแผนขององค์กร ทำให้องค์กรมีความพร้อมที่จะคงอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อม และสถานการณ์ต่างๆ ในสังคมได้อย่างเหมาะสม สามารถที่จะปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงให้องค์กรมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน ซึ่งถือว่ามีผลการดำเนินการต่างๆ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของทิชากร ทรัพย์รักษา (2564) ที่พบว่า สุขภาพองค์กรของโรงเรียนวัดราชบุรุษบำรุง (งามศิริวิทยาการ) สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) ด้านเกียรติศักดิ์ศรีของโรงเรียน 2) ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหาร 3) ด้านอำนาจบารมีของผู้บริหาร 4) ด้านการสนับสนุนทรัพยากร 5) ด้านการอยู่ร่วมกันของครูและ 6) ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ โดยรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการอยู่ร่วมกันของครู และด้านการมุ่งเน้นวิชาการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านอำนาจบารมีของผู้บริหาร ภาวะผู้นำ สอดคล้องกับการวิจัยของโชติกา แสงอรุณ (2560) ที่พบว่า สุขภาพองค์กรของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของสมฤดี เชิดกายเพชร (2560)

ที่พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดี

2. ผลการศึกษาการพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 มีกระบวนการดำเนินงาน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 2) ด้านการสนับสนุนทรัพยากร 3) ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน 4) ด้านอำนาจบารมีของผู้บริหาร 5) ด้านการอยู่ร่วมกันของครู 6) ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ เพื่อการพัฒนาสุขภาพองค์การให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งการพัฒนาสุขภาพองค์การจะมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ ผู้บริหารครูและบุคลากรจะต้องมีหลักธรรมที่ยึดใช้ในการพัฒนาสุขภาพองค์การคือ หลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน (การให้) 2) ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก) 3) อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) 4) สมานัตตตา (การวางตนสม่ำเสมอ) ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 จะต้องคำนึงถึงการพัฒนาสุขภาพองค์การที่ถูกต้อง โดยผู้บริหารต้องมีความรู้ทักษะต่างๆ ในการพัฒนาสุขภาพองค์การ ต้องสนับสนุน แนะนำและสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูและบุคลากร ต้องปฏิบัติหน้าที่การพัฒนาสุขภาพองค์การอย่างตั้งใจ มีความเป็นธรรม เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาสุขภาพองค์การ เข้าใจความแตกต่างของบุคคล พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจในการอยู่ร่วมกัน สร้างความเมตตาช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสถานศึกษา ซึ่งการบริหารการนิเทศการจัดการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการพัฒนาสถานศึกษา พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพรสุรีย์ แก้วพิลา (2561) ที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ก้าวทันโลกยุค 4.0 ยอมรับความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา และถ่อมตอรองที่ประชุมเป็นสิ้นสุด อุปกรณ์บางอย่างยังไม่ทั่วถึง ให้เพียงพอต่อความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรบริหารแบบมีส่วนร่วมและตัดสินใจจากความคิดเห็นองค์การมีการเสริมแรง ได้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน พาไปศึกษาดูงานยังต่างประเทศ ควรสร้างแนวทางการทำกิจกรรมที่พัฒนาครูให้มีสุขภาวะที่ดีในองค์กร เพื่อการอยู่ร่วมกันแบบมีความสุข ทำงานร่วมกันเป็นทีม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พัฒนาครู ส่งครูอบรมพัฒนาตนเอง หรือนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาสร้างสรรค์งานวิชาการ เน้นการพัฒนาที่เอกลักษณ์ โดยเน้นการสร้างสรรคสื่อเทคนิค กระบวนการที่หลากหลายพัฒนาการติดต่อสื่อสารนอกเหนือจากการประชุมประจำเดือนใช้เทคโนโลยีช่วยในการติดต่อสื่อสารมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของธันวาทิตต์พันธ์ (2562) ที่พบว่า สุขภาพองค์การของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี เมื่อพิจารณาพบว่า มิติด้านภาวะผู้นำด้านมิตรสัมพันธ์ และมิติด้านกิจสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ส่วนมิติด้านการมุ่งเน้นวิชาการ และด้านความเข้มแข็งขององค์การ อยู่ในระดับกลาง ส่วนความสัมพันธ์ของระดับสุขภาพองค์การ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า มิติด้านอิทธิพลของผู้บริหาร และด้านมุ่งเน้นวิชาการ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนนทบุรี และสอดคล้องกับการวิจัยของสุวิชาภรณ์ กฤตยาเกียรติ (2563) ที่พบว่า สุขภาพองค์การของสถานศึกษาในด้านที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาพองค์การของสถานศึกษา ได้แก่ ด้านระบบการดำเนินงานขององค์การ และด้านเทคโนโลยี

3. ผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิพอเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ ทุกองค์ประกอบ ซึ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงการพัฒนาสุขภาพองค์การที่ถูกต้อง มีคุณธรรม เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

ซึ่งการพัฒนาสุขภาพองค์กร มีกระบวนการดำเนินงาน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน 2) ด้านการสนับสนุนทรัพยากร 3) ด้านขวัญในการปฏิบัติงาน 4) ด้านอำนาจบารมีของผู้บริหาร 5) ด้านการอยู่ร่วมกันของครู 6) ด้านการมุ่งเน้นวิชาการ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การพัฒนาสุขภาพองค์กรตามหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นการพัฒนาสุขภาพองค์กรที่มีหลักธรรมมาใช้ในการพัฒนาสุขภาพองค์กรของผู้บริหาร ซึ่งจะต้องดำเนินการพัฒนาสุขภาพองค์กรตามกระบวนการที่กำหนดไว้โดยผู้บริหารต้องมีความรู้ ทักษะต่าง ๆ ในการพัฒนาสุขภาพองค์กรต้องสนับสนุน สรรวจความพร้อมและความต้องการ แนะนำสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูและบุคลากร พร้อมทั้งปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนเพื่อให้เป็นองค์กรที่มีสุขภาพสมบูรณ์ส่งผลให้การศึกษาของโรงเรียน ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เพื่อเป็นแนวทางสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีสุขภาพองค์กรที่ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของวรรณิษา ธาระมัตร์ (2567) ที่พบว่า แนวทางในการพัฒนาสุขภาพองค์กรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีเป้าหมายร่วมกัน 2) ด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 3) ด้านการบริหารทรัพยากรอย่างเหมาะสม 4) ด้านการทำงานเป็นทีม 5) ด้านขวัญกำลังใจในการทำงาน 6) ด้านการมีนวัตกรรมในการทำงาน สอดคล้องกับการวิจัยของสุรศักดิ์ เจริญผล (2558) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์กรของโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล มีดังนี้ โรงเรียนควรสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานโดยไม่เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีผลประโยชน์เข้ามาแทรกแซง ในการดำเนินการของสถานศึกษา ผู้บริหารมีใจเป็นกลางยึดมั่นหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน ไม่แสดงออกถึงความมีอำนาจมากเกินไป ควรปฏิบัติต่อบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาคมีความเป็นกัลยาณมิตร รับฟังและช่วยแก้ไขปัญหให้กับบุคลากร ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบและเป็นธรรม ควรณรงค์ให้นักเรียนและบุคลากรใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดเกิดประโยชน์สูงสุด ปลูกฝังให้บุคลากรทุกคนรักองค์กรและควรส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการอบรม ศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและส่งเสริมให้ครูและนักเรียนประสบความสำเร็จด้านวิชาการ และสอดคล้องกับการวิจัยของศรีลยา อนันต์สารโสภณ (2560) ที่พบว่า แนวทางเสริมสร้างสุขภาพองค์กร ได้แก่ อันดับแรก คือ การรู้และเข้าใจหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ได้ถูกต้อง การวางแผน วัดผล ประเมินผล และติดตามผล การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานกับเพื่อนร่วมงาน การมีส่วนร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน และอันดับสุดท้าย คือ สถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนได้เข้าร่วมการประชุมอบรมสัมมนาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาสุขภาพองค์กรตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายที่ 3 ภูมิโพเพียง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

- ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการพัฒนาสุขภาพองค์กร โดยการประชุมชี้แจงแนวทางกับผู้บริหารตามบริบทของสถานศึกษา
 - 1.2 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาปรับใช้ในการพัฒนาสุขภาพองค์กร
 - 1.3 สถานศึกษาควรมีการพัฒนาสุขภาพองค์กรทั้งระบบในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง
 - 1.4 งานวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กับการพัฒนาสุขภาพองค์กรและการพัฒนางานอื่นๆ ของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ
- ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาสุขภาพองค์กรโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา
 - 2.2 ควรศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาสุขภาพองค์กรโดยใช้หลักพุทธบูรณาการ

เอกสารอ้างอิง

- โชติกา แสงอรุณ. (2560). แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนและแรงจูงใจในการทำงานของครูที่ส่งผลต่อ
คุณภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- ทับทิม แสงอินทร์. (2559). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี.
วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิชากร ทรัพย์รักษา. (2564). สุขภาพองค์การของโรงเรียนวัดราชภูรบำรุง (งามศิริวิทยาการ). วิทยานิพนธ์
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาม.
- ธันวา วาতিตพัฒน์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างสุขภาพองค์การกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์การ
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม.
- พรสุรีย์ แก้วพิลา. (2561). การบริหารสุขภาพองค์การของโรงเรียนอำเภอมะป้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วรรณิษา ธาระมัตร์. (2567). แนวทางการพัฒนาสุขภาพองค์การของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2555). แนวคิดทฤษฎีและประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- ศรีลยา อนันต์สารโสภณ. (2560). สุขภาพองค์การของโรงเรียนในอำเภอบางทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมฤดี เชิดกายเพชร. (2560). สุขภาพองค์การของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา
จันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2. (2566). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้น
พื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พ.ศ. 2566-2570.
นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2.
- สุรศักดิ์ เจริญผล. (2558). สุขภาพองค์การของโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล. การค้นคว้าอิสระ
การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิชาภรณ์ กฤตยาเกียรติ. (2563). กลยุทธ์การพัฒนาสุขภาพองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดตาก. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กำแพงเพชร.

**การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี**
**DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY MODEL TO
PROMOTE ACTIVE LEARNING MANAGEMENT AT CHOMCHON WAT BANGKHAN
SCHOOL, KLONG LUANG DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE**

ศุภวรรณ การญญะวีร์ Supawan Karunyawee

โรงเรียนชุมชนวัดบางขัน Chomchon Wat Bangkhan School, Thailand

Corresponding Author E-mail: bangkhan.director68@gmail.com

Article Received: March 26, 2025. Revised: April 21, 2025. Accepted: April 25, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ด้วยการสัมภาษณ์ครู จำนวน 40 คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบโดยออกแบบและยกยกรูปแบบ จากนั้นตรวจสอบความเหมาะสมรูปแบบและคู่มือรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยใช้การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและแบบตรวจสอบความเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบ โดยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้กับผู้เข้าร่วมวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน จำนวน 40 คน และขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต โดยใช้แบบประเมินวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ได้แก่ การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม ซึ่งครูมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ โดยรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วยหลักการวัดประเมินผล กระบวนการ การวัดและประเมินผล ภายใต้เงื่อนไขการปรับกระบวนการทัศน์และเตรียมความพร้อม พัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ การสอนและการสังเกตชั้นเรียน การสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และการเผยแพร่และสร้างเครือข่าย โดยผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบ, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, โรงเรียนชุมชนวัดบางขัน

Abstract

This research article aimed to develop a professional learning community model to promote active learning management at Chomchon Wat Bang Khan School, Khlong Luang District, Pathum Thani Province. It was a research and development with four steps. Step 1: Studying basic information by interviewing 40 teachers and 6 experts using a structured interview form. Step 2: Creating the model by designing and drafting the model. The model and model guide were then reviewed for suitability by 7 experts using an expert-referencing seminar and a suitability checklist. Data were analyzed by finding means and standard deviations. Step 3: Studying the results of using the model by testing the developed model with research participants, namely 40 teachers from Chomchon Wat Bang Khan School. Step 4: Evaluating the model in 3 aspects: input factors, process and output using an evaluation form, analyze the mean and standard deviation.

The research results found that the necessary information for developing a professional learning community model included promoting the design and writing of learning management plans and organizing learning activities that emphasized student participation. Teachers needed to develop their learning design, learning activity organization, and learning management techniques. The professional learning community model to promote active learning management consisted of principles, objectives, processes, measurement and evaluation under the conditions of paradigm adjustment and preparation, development of learning management ideas and strategies, teaching and classroom observation, reflection and mutual learning, and dissemination and networking. The results of the experiment using the professional learning community model to promote active learning at Chomchon Wat Bang Khan School found that overall, it was highly appropriate.

Keywords: Model, Professional Learning Community, Active Learning Management, Chomchon Wat Bangkhan School

บทนำ

ตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่กำหนดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2 ด้านใหญ่ๆ คือ เป้าหมายด้านผู้เรียนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ 3Rs8Cs และเป้าหมายการจัดการศึกษา 5 ประการ คือ 1) ประชากรทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง 2) ผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่มได้รับการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างสม่ำเสมอ 3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ 4) ระบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย และ 5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ในปี 2561 เป็นการวัดความฉลาดรู้ในแต่ละด้านที่สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้งานได้จริง พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยทั้งด้านคณิตศาสตร์ ด้านวิทยาศาสตร์ ด้านการอ่าน มีเกณฑ์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย และอยู่ในอันดับท้ายๆ ของโลก และการศึกษาของพิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2561) พบว่า ปัญหาของเด็กไทยที่พบและจะต้องเร่งพัฒนา คือ เด็กไทยยังขาดวินัยในการเรียนรู้ เช่น ไม่รักการอ่าน ไม่รู้จักใช้ ICT ให้เหมาะสมเพื่อให้นักเรียนรู้จริง ยังขาดความสามารถในการวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดสร้างสรรค์ การประเมินการใช้เหตุผล การคิดยืดหยุ่นเชิงใจ ความสามารถในการเขียนและพูดสื่อสาร ความสามารถสืบเสาะและสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทำโครงงาน และสร้างนวัตกรรม ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ให้มีความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษามุ่งเน้นกระบวนการเรียนแบบลงมือปฏิบัติจริง (Active learning) ให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจ และเรียนรู้อย่างมีความสุข สามารถพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ผ่านการทำงานเป็นทีม โดยครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้ชี้แนะ ทำหน้าที่สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้น แนะนำ และจัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยผู้เรียนเป็นนักวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน มีระบบการพัฒนาสมรรถนะครูอย่างต่อเนื่อง สร้างเครือข่ายพัฒนาครูให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ทำการวัดผลงานจากการพัฒนาผู้เรียนโดยตรง และแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูในสถานศึกษา คือ การส่งเสริมให้มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) เพื่อให้ครูเกิดสังคมนการเรียนรู้ในการพัฒนาและช่วยเหลือผู้เรียนในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา แลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างสังคมครูที่เข้มแข็งในการพัฒนานตนเองและนักเรียนให้เต็มตามศักยภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้นว่าเป็นจุดเน้นในการพัฒนานักเรียนที่สำคัญ มีลักษณะเป็นการเรียนรู้ที่นักเรียนเป็นฝ่ายรุก ผู้เรียนใช้เวลาเรียนรู้ส่วนใหญ่ในการคิด ลงมือปฏิบัติ สรุป และสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อทำให้สิ่งที่เรียนรู้มีความหมายต่อตนเอง อันจะส่งผลให้สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ในกระบวนการเรียนรู้ต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้อย่างตื่นตัว (Active learning) ทั้งด้านทางกาย (Physically active) สติปัญญา (Intellectually active) สังคม (Socially active) และอารมณ์ (Emotionally active) โดยครูต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน จึงจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูจำเป็นต้องศึกษาและเลือกรูปแบบ เทคนิควิธีการสอนให้เหมาะสมและตรงกับความต้องการเฉพาะในการสอนแต่ละครั้ง กล่าวคือ ครูต้องมีกรอบการจัดการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ออกแบบการเรียนรู้การสอนที่ให้นักเรียนได้รับความรู้และฝึกใช้ความรู้ในการลงมือปฏิบัติ และพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จริง ปฏิบัติจริง ได้เผชิญสถานการณ์ ปัญหา อุปสรรค ฝึกนำความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน รวมทั้ง ครูจะต้องให้ข้อมูลย้อนกลับ และให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนตามความต้องการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) นอกจากนี้ ปัญหาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมากที่สุด คือ ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกบางกิจกรรมยังไม่เหมาะสม และไม่สามารถใช้กับนักเรียนได้ทุกคน และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังไม่สอดคล้องกับกิจกรรม ไม่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ไม่ครอบคลุมประกอบ ไม่ครอบคลุมเนื้อหา จุดประสงค์หรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ไม่ครอบคลุมทักษะและไม่ชัดเจน กิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ยังไม่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้เกิดทักษะด้านต่างๆ เช่น ทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะการสื่อสาร ทักษะความคิดรวบยอด เพื่อนำไปสู่การแก้ไข ปัญหาได้และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งเครื่องมือวัดผลและประเมินผลไม่สอดคล้องกับกิจกรรม

ตัวชี้วัด จุดประสงค์ ไม่สะท้อนทักษะการคิดขั้นสูง และไม่ได้มาตรฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากผลการประเมินตนเองของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน ในปีการศึกษา 2565-2566 มีสิ่งที่ควรพัฒนา ด้านคุณภาพผู้เรียน คือ 1) โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตร โดยต้องส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งจัดทำโครงการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับผู้เรียนให้ตรงตามเกณฑ์มาตรฐานระดับชาติ 2) การกำกับติดตามและแก้ปัญหาผู้เรียนที่มีปัญหาให้รู้จักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างเหมาะสมปลอดภัยและมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง 3) ทำการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้และการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินักเรียน (O-NET) ให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานระดับชาติ มีค่าเฉลี่ยทุกรายวิชาสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และมีกิจกรรมเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนที่มีความหลากหลายตามความต้องการโดยเฉพาะนักเรียนที่เรียนอ่อน และจุดเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยครูต้องจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการผ่านกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ได้มีทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันและความก้าวหน้าในศตวรรษที่ 21 อย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนรู้ทุกสาระการเรียนรู้ควรนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนทันทีเพื่อให้ผู้เรียนนำไปพัฒนาตนเอง และควรนำรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เน้นการปฏิบัติการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รวมถึงครูควรจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งครูต้องเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนกล้าแสดงออก สร้างแรงบันดาลใจในการทำกิจกรรมและกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนมากขึ้น จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะในการทำงาน ทักษะการคิด และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่พบในด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ การจัดกระบวนการคิดวิเคราะห์ ยังไม่มีการกำหนดใบความรู้ที่สะท้อนทักษะการคิดของผู้เรียนให้หลากหลาย ด้านการวิเคราะห์ผู้เรียนรายบุคคล ใช้การวิเคราะห์จากแบบรายงานผลพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายบุคคล (ปพ.5 /ปพ. 6) และระเบียบสะสม (ปพ. 8) เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่มีการใช้แบบทดสอบวิชาหลักพื้นฐานและทักษะการใช้ชีวิตให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ด้านการจัดชั้นเรียนเชิงบวก ยังไม่มีระบบการช่วยเหลือนักเรียนด้านการเรียนรู้และการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นให้เกิดความรัก ผูกพันของผู้เรียนต่อเพื่อน ครูและผู้ปกครอง ระบบการนิเทศชั้นเรียน และนิเทศโครงการ/กิจกรรม ยังไม่มีการวางแผนกำหนดระยะการติดตามผลหลังการนิเทศชั้นเรียนและหลังดำเนินโครงการ/กิจกรรม เพื่อสรุปผลให้ชัดเจนสถานศึกษายังขาดการจัดทำสถิติเชิงเปรียบเทียบผลการพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นเรียน (โรงเรียนชุมชนวัดบางชัน, 2564)

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียนชุมชนวัดบางชันดังกล่าว โรงเรียนให้ความสนใจกับการพัฒนาครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยวางแผนการจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละระดับชั้น เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้ ส่งเสริมให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนสรุปความรู้จากเรื่องต่างๆ ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การนำเสนอวิธีการคิด วิธีการแก้ปัญหา ด้วยการสื่อสารรูปแบบต่างๆ ตามความสามารถของตนเองในแบบชิ้นงาน การนำเสนอด้วยสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ การเขียนรายงาน เขียนเรียงความ และมีกิจกรรมให้นักเรียนตอบข้อซักถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงออก ทั้งนี้ ส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีวิธีการที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถโดยการให้ครูเข้ารับการอบรมทั้งด้านการออกแบบและเขียนแผนการจัดการ

เรียนรู้เชิงรุก และส่งเสริมให้ครูใช้สื่อวัตกรรมการที่หลากหลาย อีกทั้งเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับการฝึกอาชีพให้นักเรียน (โรงเรียนชุมชนวัดบางชัน, 2564)

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงปฏิบัติตามแนวทางการพัฒนาครูตามยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงเลือกพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เป็นวิธีการสอนหรือกลยุทธ์การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนๆ ร่วมมือรวมพลังกัน และมีความรับผิดชอบร่วมกันในการทำงาน สามารถแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันได้ สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้อ่าน พูด ฟัง และสะท้อนคิด จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่นำไปสู่การสร้างความรู้จากสิ่งที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติระหว่างเรียน โดยมีผู้สอนคอยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ มีสื่อการเรียนรู้ วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้ สถานที่ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมในการเรียน เป็นต้น (วัชร่า เล่าเรียนดี, ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์, 2560) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกทำให้มีการทำงานเป็นทีมแบบร่วมมือร่วมใจ รวมพลังร่วมกันเป็นผู้นำการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ โดยมีชุมชนกัลยาณมิตร (ประคอง รัชมีแก้ว, 2563) ช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินสถานการณ์ใหม่ๆ ได้ อีกทั้งทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการขึ้นนำตนเองตลอดชีวิตในฐานะเป็นผู้ใฝ่การเรียนรู้ (Bonwell and Eison, 1991) โดยที่ผู้สอนทำหน้าที่เตรียมความพร้อมในการสอนด้วยการวิเคราะห์ผู้เรียน กำหนดเป้าหมายการพัฒนา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เตรียมทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ และสื่อที่เหมาะสม มีกิจกรรมที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย และมีการใช้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนส่งให้ผู้เรียนเห็นความสามารถของตนเอง เกิดการเรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (วัชร่า เล่าเรียนดี, ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์, 2560) ผู้วิจัยหวังว่า ผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาครูในโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน ให้มีความรู้ความเข้าใจทักษะในการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความรู้ ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและยุทธศาสตร์การศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
4. เพื่อประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ครูโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน 40 คน ในปี พ.ศ. 2564 ถึงปัจจุบัน และผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการสร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามความคิดเห็น

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอความร่วมมือกับคณะครูในโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน และทำหนังสือของสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ การวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นนำมาสรุปประเด็นเพื่อนำไปเขียนรายงานการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผู้ให้ข้อมูล คือ กลุ่มผู้ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบ ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ 7 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษา จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 2 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ และแบบตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือการใช้รูปแบบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พร้อมคู่มือการใช้รูปแบบเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ ทดลองนำร่องการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยให้ครูนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน สังเกตความเป็นไปได้ในประเด็นต่างๆ จากนั้นทำการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สรุปเนื้อหาและสรุปผลการศึกษาเพื่อออกแบบและยกร่างรูปแบบต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผู้ให้ข้อมูล คือ ครูโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน 40 คน และเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำรูปแบบไปใช้จริง เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน แบบสรุปข้อมูลสะท้อนผล ดำเนินการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้เลือกใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวอนุกรม (One Group Time Series design) (ริตนะ บัวสนธ์, 2563) จากนั้นนำผลการทดลองมาประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำผลการทดลองมาสรุปและสะท้อนผลการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม หลังการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ร่วมวิจัย เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำรูปแบบไปปฏิบัติจริง ได้แก่ ครูโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน จำนวน 40 คน ได้มาโดยการ

คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยการจัดประชุมเพื่อสะท้อนคิดการดำเนินงานตามรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สรุปปัญหา ข้อเสนอแนะ แนวทางการปรับปรุง และพัฒนารูปแบบแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า 1) รูปแบบมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขการนำไปใช้ 2) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ครอบคลุมในประเด็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน การใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และ 3) แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีหลายแนวทาง ซึ่งเป็นแนวทางที่ใช้ในการพัฒนาครูในปัจจุบัน และสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาครูของกระทรวงศึกษาธิการ คือ การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน

1.2 ผลการสัมภาษณ์ครูเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนากระบวนการคิดแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ด้านเทคโนโลยีทางการสื่อสาร และสารสนเทศ เพื่อนำไปฝึกทักษะนักเรียนในการใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสาร และสารสนเทศอย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังต้องการได้รับการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ในด้านการออกแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะอาชีพและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้ ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และควรเน้นการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานประจำ ทั้งการจัดการเรียนการสอน การทำงานพิเศษต่างๆ ของโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูศึกษาพัฒนาตนเองเพิ่มเติมจากสื่อต่างๆ จัดทำเอกสารและเครื่องมือต้นแบบ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูมีการเปิดชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนคิดร่วมกัน นิเทศ ติดตามภายในองค์กรและภายนอก และสนับสนุนให้ครูมีบทบาทในการนำเสนองาน

2. รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขการนำไปใช้ มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นปรับกระบวนการทัศนคติและเตรียมความพร้อม 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย ซึ่งโดยรวมรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า 1) ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนโดยรวมเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับดี และ 3) สรุปการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมมีจุดเด่น คือ โรงเรียนมีการจัดประชุมประจำเดือน ครูได้มีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความสะดวกและเหมาะสม จุดที่ควรพัฒนา คือ ควรแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทของนักเรียนเป็นสำคัญ และแนวทางการพัฒนา คือ กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกัน จัดกิจกรรมที่หลากหลาย ผู้บริหารต้องให้การสนับสนุนอย่างเต็มความสามารถ และมีการปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่ครูมีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านกระบวนการ รองลงมา คือ ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านผลลัพธ์

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ดังนี้ 1) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ครอบคลุมในประเด็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน การใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน 2) ความต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาด้านการออกแบบการจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดขั้นสูง ทักษะอาชีพ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) แนวทางสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งเสริมให้ครูศึกษาพัฒนาตนเองเพิ่มเติมจากสื่อต่างๆ จัดทำเอกสารและเครื่องมือต้นแบบ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในโรงเรียนส่งเสริมให้ครูมีการเปิดชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสะท้อนคิดร่วมกัน นิเทศ ติดตามภายในองค์กรและภายนอก และสนับสนุนให้ครูมีบทบาทในการนำเสนองาน เนื่องจากโรงเรียนทุกโรงเรียนทั้งโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน ได้ปฏิบัติตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ คือ การขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาครูและวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อสำรวจปัญหาการจัดการเรียนการสอนและปัญหาผู้เรียน พบว่า ครูทุกคนมีความเข้าใจเป้าหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การมุ่งทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เน้นให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดแก้ปัญหา มีทักษะชีวิต มีคุณธรรม การใช้เทคโนโลยี และการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้

ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก และสร้างแรงบันดาลใจให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย สร้างองค์ความรู้ได้มีความเข้าใจในตนเอง ใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญ ในศตวรรษที่ 21 จากสภาพการเรียนการสอนซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หรือนักเรียนชนเผ่า มีปัญหาด้านการอ่านการเขียน มีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนน้อย และครูบางกลุ่มที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงทำให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนด เมื่อสำรวจสภาพการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระดับช่วงชั้นสัปดาห์ละ 1 ครั้ง โดยโรงเรียนชุมชนวัดบางขันจัดกิจกรรมในวันพฤหัสบดี ในช่วงเวลา 15.30 น. เป็นต้นไป แต่ยังพบว่า ครูบางส่วนเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไม่ถูกต้องและไม่ครบถ้วน และต้องปรับปรุงการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน เมื่อทำการสำรวจความต้องการของครูโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน พบว่า สิ่งที่ครูต้องการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายและน่าสนใจ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างสนุกสนาน ได้รับการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง สื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องอำนวยความสะดวก และจัดปัจจัยต่างๆ ให้มีความพร้อมและสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chichibu, Uchizaki and Ono (2019) ที่พบว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของครูโดยการศึกษาบทเรียนร่วมกัน โรงเรียนส่วนใหญ่มีการรับรู้และตระหนักถึงประสิทธิภาพของการพัฒนาวิชาชีพครูผ่านการศึกษาชั้นเรียนในระดับต่ำ ถึงแม้ว่าจะมีการดำเนินการประชุมการศึกษาบทเรียนร่วมกันบ่อยครั้งก็ตาม ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการแก้ไขปัญหา และการดำเนินการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. ผลการพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่ามี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขการนำไปใช้ มีวิธีดำเนินการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นปรับกระบวนการทัศน์ และเตรียมความพร้อม 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย โดยรวมรูปแบบและคู่มือการใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการพัฒนารูปแบบดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ครู และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ข้อมูลสำคัญในการพัฒนารูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการและบริบทโรงเรียน เพื่อให้การพัฒนารูปแบบเป็นไปอย่างเป็นระบบและมีทฤษฎีรองรับ ดังเช่น ทิศนา แหมมณี (2563) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การพัฒนารูปแบบที่ดีต้องมีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความเชื่อที่เป็นพื้นฐาน เป็นหลักการของรูปแบบนั้นๆ มีองค์ประกอบของรูปแบบที่มีความสัมพันธ์กันทั้งด้านหลักการ จุดประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล ซึ่งสามารถนำไปสู่เป้าหมายของรูปแบบที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำรูปแบบเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คนที่พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ รวมทั้งการทดลองนำร่องก่อนการนำไปใช้จริง เพื่อให้รูปแบบมีความสมบูรณ์ ถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ รูปแบบมีจุดเด่น คือ การดำเนินงานตามวิธีดำเนินการของรูปแบบ 5 ขั้นตอน ได้ศึกษาพัฒนาการของครูโดยประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในขั้นพัฒนาความคิดและกล

ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ และประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนในชั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน เมื่อดำเนินการทุกขั้นตอนเสร็จแล้วมีการประเมินผลในภาพรวมของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ซึ่งมีการสะท้อนความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในภาคเรียนต่อไป ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์ (2563) ที่พบว่า รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ส่งเสริมความสามารถการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนประถมศึกษา มืองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ การวัดและประเมินผล และเงื่อนไขในการนำรูปแบบไปใช้ เช่นเดียวกับผลงานวิจัยของมยุรี เจริญศิริ (2563) ที่พบว่า รูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เงื่อนไขสำคัญในการนำรูปแบบไปใช้โดยมีวิธีดำเนินการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นที่ 2 สร้างความตระหนัก (Empower) ขั้นที่ 3 สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Collaboration) ขั้นที่ 4 นำผลที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Applying) และขั้นที่ 5 การเผยแพร่เพื่อนำไปจัดการเรียนรู้ (Dissemination)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู โรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า 1) ครูมีความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนโดยรวมเป็นรายบุคคลอยู่ในระดับดี และ 3) สรุปรูปแบบข้อมูลสะท้อนผลการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม มีจุดเด่น คือ โรงเรียนมีการจัดประชุมประจำเดือน ครูมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามความสะดวกและเหมาะสม จุดที่ควรพัฒนา คือ ควรแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีคุณภาพ สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีคุณภาพในการพัฒนาผู้เรียน โดยเน้นกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทของนักเรียนเป็นสำคัญ และแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง คือ การปรับปรุงและพัฒนาการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ที่สามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้เพราะในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกประกอบด้วย การส่งเสริมการออกแบบและเขียนแผนการจัด การเรียนรู้เชิงรุก และการส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน ครอบคลุมในประเด็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน การใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เป็นการส่งเสริมการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน คือ แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้กระบวนการ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นปรับกระบวนการทัศน์และเตรียมความพร้อม 2) ขั้นพัฒนาความคิดและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ 3) ขั้นปฏิบัติการสอนและการสังเกตชั้นเรียน 4) ขั้นสะท้อนผลและเรียนรู้ร่วมกัน และ 5) ขั้นเผยแพร่และสร้างเครือข่าย และในระหว่างการทำงานตามกระบวนการ ของรูปแบบ ได้ทำการประเมินจำนวน 3 ครั้ง คือ การประเมินความสามารถในการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การประเมินความสามารถในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียน และสรุปการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวม โดยผู้ประเมิน ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ และครูวิชาการ พร้อมให้ข้อมูลสะท้อนกลับแก่ครูต้นแบบ และเปิดโอกาสให้ครูผู้ร่วมเรียนรู้ได้สะท้อนผลการปฏิบัติงานในการประชุมกลุ่มย่อยของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกลุ่มสาระการเรียนรู้ในทุกสัปดาห์อย่างต่อเนื่อง และการสะท้อนผลโดยรวมในการประชุมประจำเดือน นอกจากนี้ได้มีการนิเทศติดตามในลักษณะไม่เป็นทางการ เช่น การสนทนาพูดคุย การให้คำแนะนำ การสอบถามปัญหา เป็นที่

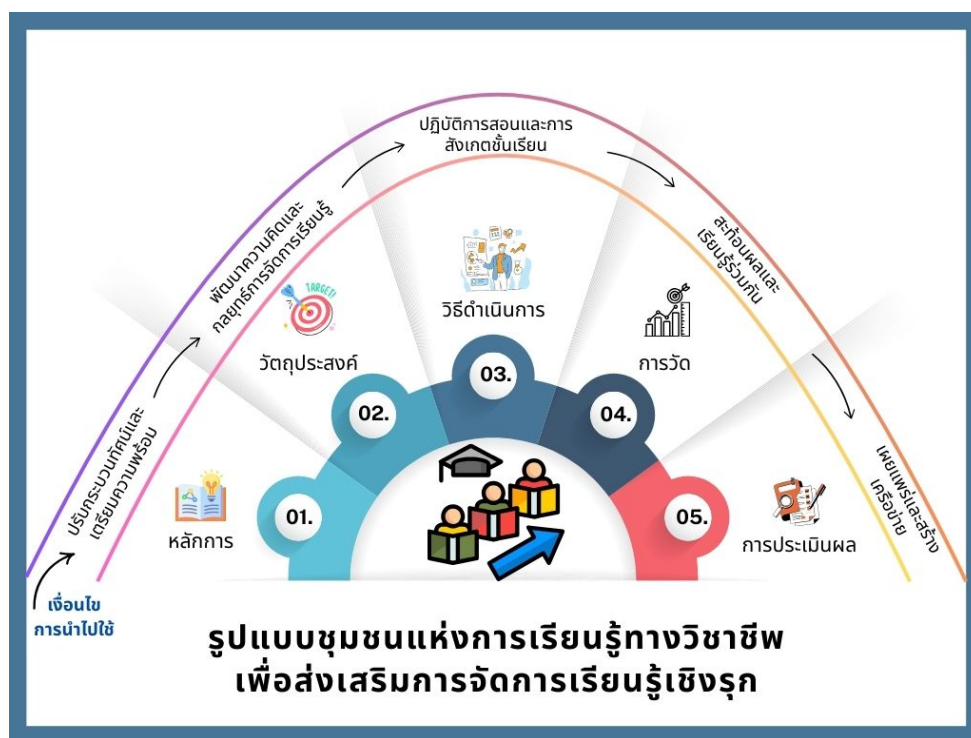
ปรึกษา และความต้องการเพื่ออำนวยความสะดวกด้านปัจจัยต่างๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลการประเมินพบว่า ครูมีออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้โดยมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนในระดับดีเยี่ยม แม้ว่าจะมีครู 1-2 คนที่ต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนในลักษณะการพาดู พาคิด พาทำ รวมทั้งสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่นทั้งระดับบุคคลและระดับองค์การ โดยมีการนิเทศติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สำหรับครูที่เขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและจัดการเรียนรู้เชิงรุกในชั้นเรียนในระดับดีเยี่ยมจนเป็นแบบอย่างได้ โรงเรียนได้จัดให้มีการขยายผลโดยการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Show & Share) และยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่มีกระบวนการดำเนินการที่ดี สามารถเป็นแบบอย่างได้ และเผยแพร่สู่สาธารณชนได้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของประวิต เอราวรรณ์ (2560) ที่ได้เสนอกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนสุขภาวะในเว็บไซต์ของมูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา กล่าวคือ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูและผู้บริหารโรงเรียนต้องมีบทบาทสำคัญในการให้ครูทั้งโรงเรียนได้ร่วมทบทวนและกำหนดทิศทางการหรือเป้าหมายเหล่านั้นอย่างแท้จริง แสวงหาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน ทบทวนผลการปฏิบัติที่ได้ร่วมกันวางแผนพัฒนาการสอนอย่างสม่ำเสมอ ร่วมเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของเพื่อนร่วมวิชาชีพ เผยแพร่สู่สาธารณะและสร้างเครือข่าย โดยนำเรื่องราวหรือกลไกเหล่านั้นสู่สาธารณชน ไม่ว่าจะเป็นการเปิดให้ชุมชนอื่นได้มาศึกษาและแลกเปลี่ยนร่วมกัน การสร้างคู่คิดของชุมชน และการเปิดกว้างสู่สาธารณะ คือ การใช้พื้นที่ของโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้และแลกเปลี่ยนในเวลาที่ไม่กระทบต่อการจัดกิจกรรมปกติของครู ซึ่งจะทำให้องค์กรมีความยั่งยืนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. ผลการประเมินรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่ครูมีความคิดเห็นสูงสุด คือ ด้านกระบวนการ รองลงมา คือด้านปัจจัยนำเข้า และด้านผลผลิต เป็นเพราะว่าชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนชุมชนวัดบางขัน ทำให้ครูได้พัฒนาและเรียนรู้ร่วมกัน โดยโรงเรียนได้มีความเตรียมความพร้อมโดยขอความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาให้ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ครูได้ลงมือปฏิบัติเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างแท้จริง และการที่โรงเรียนได้จัดเตรียมความพร้อมด้านสื่อการเรียนรู้และการอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ และปัจจัยสนับสนุนที่ส่งให้การดำเนินงานตามรูปแบบประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของรัตนะ บัวสนธ์ (2563) ซึ่งเป็นการประเมินหลังการใช้รูปแบบเสร็จแล้ว โดยค้นพบว่า การดำเนินงานตามรูปแบบโดยรวมประสบผลสำเร็จ โดยครูโรงเรียนชุมชนวัดบางขันมีความคิดเห็นต่อรูปแบบในระดับมากที่สุด และผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของวศินี รุ่งเรือง (2562) ที่พบว่า ผู้เกี่ยวข้องต่อการใช้รูปแบบมีความเห็นว่า รูปแบบช่วยพัฒนาศิลปะการสอนของครูที่สูงขึ้นส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีขึ้นและครูเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานร่วมกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบไปด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการ การวัดและประเมินผล พร้อมทั้งกำหนดเงื่อนไขของการนำไปใช้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ต้องมีการออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จะต้องเน้นการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานประจำ ใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนให้ครอบคลุมประเด็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้สื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงกำหนดวิธีการวัดและ

ประเมินผลให้ครอบคลุมทุกด้าน อีกทั้ง แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีหลายแนวทาง ซึ่งเป็นแนวทางที่ใช้ในการพัฒนาครูในปัจจุบันและสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาครูของกระทรวงศึกษาธิการ คือ การใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพและการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรสร้างความตระหนักให้ครูพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพจากแหล่งเรียนรู้และสื่อออนไลน์ และให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และควรเน้นการเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติงานประจำ ทั้งการจัดการเรียนการสอนการทำงานพิเศษต่างๆ ของโรงเรียน

1.2 ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ควรออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบหน่วยและแผนรายคาบให้สอดคล้องมาตรฐาน ตัวชี้วัด สมรรถนะและคุณลักษณะ และในแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกควรมีเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เห็นชัดเจน เช่น เทคนิค Think Pair Share, Group Discussion, Card Sort หรืออื่นๆ ให้เหมาะสมกับเนื้อหา

1.3 ครูควรจัดเตรียมเครื่องมือวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และควรมีการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด เน้นสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 สมรรถนะ โดยเฉพาะการคิดขั้นสูง

1.4 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ และให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยจัดหาผู้เชี่ยวชาญเข้ามาเป็นที่ปรึกษา ช่วยเหลือ เน้นให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและลงมือปฏิบัติจริง นิเทศติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สร้างขวัญและกำลังใจให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก

ยิ่งขึ้น เช่น เผยแพร่แนวทางหรือวิธีปฏิบัติที่ดีสู่สาธารณชน ยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่มีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ดีสามารถเป็นแบบอย่างและเผยแพร่ได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับครุภาควิชาหรือข่ายการเรียนรู้และนักเรียนที่เกิดจากการใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.2 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา รูปแบบภาควิชาหรือข่ายการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์. (2563). การพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพออนไลน์ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูที่ส่งเสริมความสามารถ การสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนประถมศึกษา. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 13(2), 184-201.
- ทิตินา แคมมณี. (2563). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 24. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2559). ระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2561). กลยุทธ์การยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ. Veridian E-Journal Silpakorn University ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 11(3), 3564-3579.
- ประคอง รัตมีแก้ว. (2563). การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 21(2), 255-268.
- ประวิต เอรารวรรณ์. (2560). ปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบเพื่อคนทั้งมวล. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 4(1), 59-61.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2561). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรี เจริญศิริ. (2563). การพัฒนารูปแบบโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด Active Learning ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของนักเรียนระดับประถมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 19(1), 236-252.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2563). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนชุมชนวัดบางชัน. (2564). การสำรวจสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนชุมชนวัดบางชัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. ปทุมธานี: โรงเรียนชุมชนวัดบางชัน.
- วศินี รุ่งเรือง. (2562). รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่ส่งเสริมศิลปะการสอนของครู. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- วัชรรา เล่าเรียนดี, ประณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษา. นครปฐม: เพชรเกษมพรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). การจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างจิตนวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). แนวทางการจัดกิจกรรมฐานสมรรถนะเชิงรุก: ถอดบทเรียนจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุคนธ์ สินธพานนท์, วรรัตน์ วรรณเลิศลักษณ์ และพรณี สินธพานนท์. (2562). พัฒนาทักษะการคิด พิชิตการสอบ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bonwell, C. C. and Eison, J. A. (1991). Active learning: Creating excitement in the classroom. 1991 ASHE-ERIC higher education reports. ERIC Clearinghouse on Higher Education. The George Washington University.
- Chichibu, T., Uchizaki, T. and Ono, Y. (2019). Promoting teacher collaborative learning in Lesson Study: Exploring and interpreting leadership to create professional learning community. Instructional Leadership and Leadership for Learning in Schools: Understanding Theories of Leading.

การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่
THE DEVELOPMENT OF ADMINISTRATOR LEADERSHIP BASED ON THE FOUR
BRAHMAVIHARA UNDER KRABI PROVINCIAL OFFICE
OF LEARNING ENCOURAGEMENT

¹เกษมา บุญคล่อง Kasama Bunklong

²พระครูพิจิตรศุภการ PhrakhruPhichitsupakarn

³มะลิวัลย์ โยธารักษ์ Maliwan Yotharak

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Kasama0356@gmail.com

Article Received: February 22, 2025. Revised: April 22, 2025. Accepted: April 25, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง 15 คน ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างแนวทาง 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อความเหมาะสม ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การดำเนินงานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาขาดทักษะการตัดสินใจ ใช้คำพูดไม่เหมาะสมกับผู้ใต้บังคับบัญชา ขาดทักษะการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ เนื่องจากไม่ได้งบวิชาชีพรูโดยตรง ขาดความกระตือรือร้นในการปรับตัวใช้เทคโนโลยีใหม่ บางคนมีทักษะหลากหลาย ขณะที่บางคนถนัดเฉพาะด้าน โดยมีองค์ประกอบภาวะผู้นำ คือ (1) การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม (2) การกระตุ้นทางปัญญา (3) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (5) การสร้างแรงบันดาลใจ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 5 องค์ประกอบกับหลักพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วย (1) เมตตา คือ ความรัก ความหวังดีหรือ คิดปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ (2) กรุณา คือ ความสงสาร คิดปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ (3) มุทิตา คือ ความเบิกบานพลอยยินดีด้วยเมื่อผู้อื่นได้ดี (4) อุเบกขา คือ ความมีใจเป็นกลาง และ 3) การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

ส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ โดยการสนทนากลุ่ม ด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน พบว่า เหมาะสม
เป็นไปได้ เป็นประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร ของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษา
คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ผู้บริหารสถานศึกษา, พรหมวิหาร 4

Abstract

The objectives of the research article were 1) To study the leadership of school administrators under Krabi provincial office of learning encouragement, 2) To study the guidelines of development of school administrator leadership based on the four principles of Brahmaghāra under Krabi provincial office of learning encouragement, 3) To present the guidelines for the development of school administrator leadership based on the Four Brahmaghāra under Krabi provincial office of learning encouragement. It was a qualitative research with 3 research steps as follows: Step 1) studying the leadership conditions of school administrators. The data were collected through in-depth interviews with 15 relevant participants. Step 2) studying the guidelines for developing of school administrator leadership based on the Four Brahmaghāra through in-depth interviews with 5 experts to draft the guidelines. The data were analyzed using content analysis based on the interview format. Step 3) presenting guidelines for the development of school administrator leadership based on the Four Brahmaghāra through a group discussion consisting of 7 experts to ensure appropriateness, assess feasibility, and evaluate potential benefits. The data were analyzed using content analysis based on the guiding questions for the focus group discussion.

The results showed that: 1) The state of leadership development among school administrators revealed several challenges in school operations. School administrators lack decision-making skills and sometimes used inappropriate language with subordinates. Teachers struggled with modern teaching methodologies due to not having a formal background in education and exhibit a lack of enthusiasm in adapting to new technologies. While some teachers possessed diverse skill sets, others have expertise only in specific areas, leading to disparities in instructional effectiveness. The elements of leadership identified were: (1) being a suitable role model, (2) intellectual stimulation, (3) having idealistic influence, (4) considering individuality, and (5) inspiring motivation. 2) The leadership development approaches for school administrators included five components with incorporating the Four Brahmaghāra were applied together, which consisted of: (1) Mettā (loving-kindness), the desire to free others from suffering, (2) Karuṇā (compassion), the desire for others to be free from suffering, (3) Muditā (sympathetic joy), rejoicing in others' success, and (4) Upekkhā (equanimity), impartiality. 3) The proposed strategies for developing leadership based on the Four Brahmaghāra of school administrators under Krabi provincial office of learning encouragement, as discussed in focus groups with 7 experts, were deemed feasible,

appropriate, and beneficial for developing leadership in accordance with the Four Brahnavihāra.

Keywords: Leadership, School Administrator, The Four Brahnavihāra

บทนำ

สังคมยุคปัจจุบันเป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงมากมายหลายด้าน ทำให้ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานในด้านต่างๆ ทั้งในภาครัฐและเอกชน จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ยืดหยุ่นและมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาไทยเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการมาตรา 6 ไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข และมาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) และอีกหนึ่งการเปลี่ยนที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารการศึกษา คือ กระทรวงศึกษาธิการ มีการโอนบรรดากิจการ อำนาจหน้าที่ ทรัพย์สิน งบประมาณ สิทธิ หนี้ และภาระผูกพันทั้งปวง ระหว่าง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สพ.ศธ.) ให้กรมส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) กระทรวงศึกษาธิการตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 มีหน้าที่จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ 3 รูปแบบ คือ การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง และการเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ซึ่งการส่งเสริมการเรียนรู้ ตาม พ.ร.บ. ฉบับนี้ มุ่งพัฒนาบุคคลให้มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตที่สอดคล้องและเท่าทันพัฒนาการของโลก มีโอกาสพัฒนาหรือเพิ่มพูนทักษะของตนให้สูงขึ้นหรือปรับเปลี่ยนทักษะของตนตามความถนัดหรือความจำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ในสภาพที่สังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการบริหารองค์การต่างๆ จะต้องตามความเปลี่ยนแปลงให้ทัน มิเช่นนั้นจะถูกทิ้งให้ล้าหลังและจะประสบความล้มเหลวในการบริหารองค์การนั้นๆ เพราะความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์การย่อมขึ้นอยู่กับศักยภาพของผู้บริหาร บทบาทของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้น ส่งเสริมให้การบริหารงานในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารประสบผลสำเร็จ ภาวะผู้นำมีความสำคัญ และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางแล้วว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายไปสู่ความสำเร็จ และเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญประการหนึ่งที่มีส่วนช่วยผลักดันให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้เป็นสิ่งเร้าและตัวเร่งอันสำคัญที่ทำให้การทำงานของสถานศึกษาบรรลุผลตาม

วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายและเป็นหลักสำคัญที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด (สมคิด บางโม, 2555)

ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพนั้นมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรในอันที่จะดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เป็นอย่างมาก ความล้มเหลวขององค์กรต่างๆ ที่เป็นมาสืบเนื่องมาจากการขาดผู้นำที่มีประสิทธิภาพแทบทั้งสิ้น ประสิทธิภาพของผู้นำจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้นำได้ใช้ภาวะผู้นำ ซึ่งภาวะผู้นำมีหลายแบบแล้วแต่ว่าจะเลือกใช้แบบใดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง การเลือกแบบภาวะผู้นำควรคำนึงถึงผู้ใต้บังคับบัญชา สถานการณ์และบุคลิกภาพของผู้นำเอง ภาวะผู้นำมีความสำคัญและเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางแล้วว่าเป็นคุณลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายไปสู่ความสำเร็จ และเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญ ประการหนึ่งที่มีส่วนช่วยผลักดันให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้เป็นสิ่งเร้าและตัวเร่งอันสำคัญที่ทำให้การทำงานของสถานศึกษาบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย เป็นหลักสำคัญที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด (เสาวลักษณ์ พิมพ์สายทอง, 2562) ผู้บริหารถือว่าเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้บริหารต้องปรับตัวตามให้ทันกับการศึกษาในศตวรรษใหม่ นอกจากสมรรถนะสำคัญของผู้บริหารแล้ว ภาวะผู้นำถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเพราะในปัจจุบันที่การศึกษาได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพลิกโฉมไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำต้องเริ่มเปลี่ยนแปลงเป็นลำดับแรกเพื่อปรับตัวให้ทันกับบริบททางการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาที่เปลี่ยนไปที่เน้นทักษะแห่งอนาคตทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (พัชรกัญญ์ นันทะชัย, ยงยุทธ ยะบุญธง และ ชูชีพ พุทธประเสริฐ, 2561) ภาวะผู้นำนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญมาก ซึ่งการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารจะต้อง มีภาวะผู้นำที่ปรากฏอย่างชัดเจนแสดงถึงพลังแห่งอำนาจในการโน้มน้าวให้ผู้อื่นทำงานให้บรรลุ เป้าหมายขององค์กร โดยมีความเชื่อมั่นพื้นฐานว่าผู้นำคือผู้สร้างความแตกต่าง และเป็นผู้ที่มีความเข้าใจ ในองค์กรนอกจากนี้ผู้นำยุคใหม่ยังต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายและซับซ้อนมากกว่าในอดีต ดังนั้นผู้นำยุคใหม่นอกจากต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดเพื่อก่อให้เกิดการปรับตัวทั้งระบบ นั่นคือ การปรับโครงสร้างขององค์กรให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดศักยภาพเชิงองค์กร (Organizational effectiveness) ขณะเดียวกันควรมีการฟื้นฟูและพัฒนาความสามารถของสมาชิกในองค์กร เพื่อให้เกิดศักยภาพของบุคลากร (Individual effectiveness) การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ตรงตามยุทธศาสตร์ขององค์กรหรือเพื่อความ เป็นเลิศ ขององค์กรนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเอง แต่เกิดจากการพัฒนาและสร้างสรรค์ของผู้นำ ดังนั้นองค์กรที่กำลังมี การเปลี่ยนแปลงจึงต้องการผู้นำที่เชี่ยวชาญ มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้นำมืออาชีพและมีภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการทำงาน (ประชา โสภณนา, 2563)

ในการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนานั้น หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมในการนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษานั้น คือ หลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งตามพจนานุกรมศัพท์ทางศาสนาสากล อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้อธิบายความหมาย คำว่าพรหมวิหาร 4 ว่าเป็นธรรมหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนามีความหมายหลายนัย คือ 1) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของพรหม เครื่องอยู่อย่างพรหมและทำให้พรหมเสมอด้วยพรหม โดยมุ่งประเด็น ที่ว่าเมื่อผู้บำเพ็ญสมาธิเจริญ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาแล้ว ย่อมส่งผลให้บรรลุญาณได้ ตามลำดับ 2) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของผู้ประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐหลักความประพฤติที่ประเสริฐ เมื่อมีธรรม 4 ประการนี้ประจำใจ ย่อมมีความรักสรรพสัตว์ปรารถนาช่วยสรรพสัตว์นั้นๆ ไม่สำเร็จ 3) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของผู้เป็นใหญ่ คือ ผู้นำ ผู้ปกครอง โดยมุ่งให้ผู้นำ

หรือ ผู้ปกครอง มีความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นพื้นฐานช่วยเหลือเขาประสบความสำเร็จในทุกๆ ยินดีด้วยเมื่อเขาประสบความสำเร็จและวางใจเป็นกลางไม่ตกอยู่ในอคติ พรหมวิหาร 4 เรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า อัมมัญญา 4 เพราะมุ่งประเด็นที่ว่าแผ่ไปไม่จำกัดในมนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย เป็นพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหารการศึกษา ที่จะนำมาเป็นแนวทางในการครองคน การบริหารคนเพื่อครองคน จึงเป็นสิ่งสำคัญเสมอในการบริหารงาน ซึ่งพรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่สามารถปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารการศึกษาภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ที่ผู้บริหารศึกษากำลังเผชิญ โดยเมตตาเป็นการทำให้ผู้อื่นสุขยิ่งขึ้น กรุณาเป็นการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้เขาพ้นทุกข์ที่มีอยู่ มุทิตาเป็นการพลอย ยินดีเมื่อเขาได้ดี และอุเบกขาเมื่อเขาเกิดประสบสิ่งไม่ดีก็ไม่ซ้ำเติมเขา ให้วางใจให้เป็นกลาง ดังนั้นพรหมวิหาร 4 จึงเป็นหลักธรรมหนึ่งที่เหมาะสมในการนำมาประยุกต์ใช้ในการครองคนของผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และทุกยุคทุกสมัย (วิณา คำคุ้ม, 2561)

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 คือ เพื่อพัฒนาบุคคล ให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย รู้จักสิทธิควบคู่กับหน้าที่และความรับผิดชอบภูมิใจและตระหนักในคุณค่าของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รู้จักความพอเพียง มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ไม่เรียนรู้อะไร มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง มีคุณธรรม และมีความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้งมีสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มีความเป็นพลเมืองที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทย และสังคมโลกได้อย่างผาสุก กับเพื่อให้บุคคลมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะอาชีพ และทักษะชีวิตที่สอดคล้องและเท่าทันพัฒนาการของโลกและมีโอกาสพัฒนาหรือเพิ่มพูนทักษะของตนให้สูงขึ้นหรือ ปรับเปลี่ยนทักษะของตนตามความถนัดหรือความจำเป็น ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดกระบี่ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากร ให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานในด้านต่างๆ ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้สำเร็จและสามารถแก้ปัญหาได้ทันต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า ยุคโลกาภิวัตน์ มีการเปลี่ยนแปลงมากมายหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี และด้านอุตสาหกรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ อันจะทำให้เข้าใจภาวะผู้นำตามหลักธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้นำมาใช้ในการบริหารงานได้อย่างชัดเจน และนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์และความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานบริหารสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่

2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่

3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มี 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 แล้วนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน ดำเนินการนำรายละเอียดจากการสัมภาษณ์มารวบรวมเรียบเรียง และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำ 5 ด้าน ได้แก่ 1) การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม 2) การกระตุ้นทางปัญญา 3) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ 5) การสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อจัดทำร่างแนวทาง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ตรวจร่างแนวทางด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบประเมินการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม 2) การกระตุ้นทางปัญญา 3) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ 5) การสร้างแรงบันดาลใจ โดยประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย 1) เมตตา ความรัก ความหวังดีหรือคิดปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 2) กรุณา ความสงสาร ความคิด ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตาความเบิกบานพลอยยินดีด้วยเมื่อผู้อื่นได้ดี 4) อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบันทึกการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่

1.1 การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดี โดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพัฒนาคุณภาพบุคลากร แต่ยังมีอุปสรรค เช่น ขาดความต่อเนื่อง

งบประมาณจำกัด และการประสานงานที่ไม่ทั่วถึง จึงควรจัดลำดับความสำคัญของงาน สร้างความร่วมมือกับชุมชน และพัฒนาทักษะการบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเป็นต้นแบบที่ดี

1.2 การกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารส่งเสริมการกระตุ้นทางปัญญาของครูผ่านการใช้เทคโนโลยี การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และการสนับสนุนการทำวิจัย แต่ยังมีปัญหาเรื่องครูบางส่วนขาดทักษะการจัดการเรียนรู้สมัยใหม่ มีภาระงานที่มาก และขาดอุปกรณ์การเรียนการสอนที่เพียงพอในสถานศึกษาขนาดเล็ก ทำให้ขาดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง

1.3 การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นต่ออุดมการณ์ในการบริหารงานแต่ฝ่ายสามารถส่งเสริมให้บุคลากรทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบและพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง ปัญหาหลักที่พบคือ ครูมีภาระงานมาก ทำให้ไม่สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มที่ การสื่อสารของผู้บริหารอาจไม่ชัดเจน ส่งผลให้บุคลากรขาดความเข้าใจในเป้าหมายร่วม และขาดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง

1.4 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารให้ความสำคัญกับความถนัดและความสนใจของครูสามารถส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจและความมุ่งมั่นในการทำงาน ส่งผลให้ครูสามารถพัฒนาตนเองและสร้างนวัตกรรมการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินงานไม่ราบรื่น เช่น ความเหลื่อมล้ำด้านทักษะของครูแต่ละคน ความแตกต่างของบริบทสถานศึกษา และภาระงานที่รัดตัวของครู ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า รวมถึงระบบการบริหารที่ยังคงยึดติดกับรูปแบบเดิม

1.5 การสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความมุ่งมั่นและคุณภาพการทำงานของครู โดยการยกย่องชมเชย การมอบรางวัล และการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ล้วนช่วยเพิ่มขวัญกำลังใจและทำให้ครูรู้สึกได้รับการยอมรับ ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่พบคือ นโยบายที่ไม่ชัดเจน ภาระงานที่มากเกินไป และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ทำให้ครูขาดความมั่นคงทางอารมณ์และแรงจูงใจในการทำงาน

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาสภาพและการศึกษาเอกสารในการดำเนินงานมาเขียนร่างแนวทางการดำเนินงานและได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน เรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ จำนวน 5 คน เพื่อดำเนินการในการร่างแนวทางการดำเนินงาน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม 2) การกระตุ้นทางปัญญา 3) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และ 5) การสร้างแรงบันดาลใจ โดยประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย 1) เมตตา ความรัก ความหวังดีหรือคิดปรารภณาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 2) กรุณา ความสงสาร ความคิด ปรารภณาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตาความเบิกบานพลอยยินดีด้วยเมื่อผู้อื่นได้ดี 4) อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง

3. การนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจัดการสนทนากลุ่มด้วยรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google Meet ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินงาน การติดตามและประเมินผล โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพภาวะของผู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม ทำงานด้วยความเพียรพยายามและยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต มุ่งหวังพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมการทำงานร่วมกันเป็นทีม และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย พร้อมทั้งสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและภาคีเครือข่าย ผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างแรงบันดาลใจให้ครูผ่านการยกย่องชมเชย มอบประกาศเกียรติคุณ และชื่นชมความสำเร็จในการทำงาน สนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ของครูผ่านการอบรมและกิจกรรมต่างๆ พร้อมเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร ให้ความสำคัญกับความถนัดและความสนใจเฉพาะตัวของครู โดยมอบหมายงานและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพตามจุดเด่นของแต่ละบุคคล ผ่านการส่งเสริมให้เข้าร่วมอบรม สัมมนา และกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มทักษะและสร้างแรงจูงใจ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพงษ์ศักดิ์ บุบพิ (2565) ที่พบว่า ผู้บริหารเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคณะครูและบุคลากรขององค์กร ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ อุทิศเวลาส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสถานศึกษามีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานต่อคณะครู ผู้บริหารแสดงออกถึงความกระตือรือร้นที่จะทำงานร่วมกันกับคณะครู ผู้บริหารมีการให้คำปรึกษาต่อคณะครูเพื่อชี้แนวทางในเรื่องต่างๆ ก็ ผู้บริหารแสดงออกถึงความยุติธรรมเมื่อคณะครูมีข้อโต้แย้งโดยปราศจากอคติและผู้บริหารมีการให้เกียรติคณะครูอย่างเท่าเทียมกัน ผู้บริหารเห็นความสำคัญผู้บริหารมีการชื่นชมยินดีเมื่อมีผู้เสนอแนวคิดหรือแนวทางในการทำงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการสร้างแรงจูงใจให้คณะครูได้ร่วมคิด ร่วมทำ หรือร่วมสร้างสรรค์ผลงาน และสอดคล้องกับการวิจัยของพระสรศักดิ์ สมนต์ปาสาทิโก (ทองยวง) (2566) ที่พบว่า ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูในการเสนอแนะวิธีการปฏิบัติงาน หรือแก้ปัญหาผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจภายในกระตุ้นครูให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ และเป้าหมาย ผู้บริหารมีทักษะการสร้างแรงบันดาลใจของครู คอยสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูตลอดเวลา มีความแน่วแน่ในอุดมการณ์ ผู้บริหารประพาดิตนให้ครูเคารพนับถือเชื่อมั่นศรัทธามีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังครูในการทำงานเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ผู้บริหารมอบหมายให้ครูทุกคนปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถและความถนัดอย่างเหมาะสม ผู้บริหารยอมรับความแตกต่างของบุคคล และเปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความสามารถ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ มีความจำเป็นต่อผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องยึดหลักพรหมวิหาร 4 ในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม 2) การกระตุ้นทางปัญญา 3) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 5) การสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีหลักธรรมในการบริหารงานให้เป็นไปได้อย่างบรรลุผลตามเป้าหมายของสถานศึกษา คือ หลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย 1) เมตตา คือ ความรัก ความหวังดีหรือ คิดปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 2) กรุณา คือ ความสงสาร ความคิดปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตา คือ ความเบิกบานพลอยยินดีด้วยเมื่อผู้อื่นได้ดี 4) อุเบกขา คือ ความมีใจเป็นกลาง เพราะว่าเป็นแนวทางที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือ และส่งเสริมคุณภาพการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เนื่องจากหลักเมตตาและกรุณาช่วยสร้างความไว้วางใจและลดความกดดันในองค์กร ส่งผลให้ครูและบุคลากรรู้สึกได้รับการสนับสนุนและมีแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง ขณะที่หลักมุทิตาช่วยส่งเสริมขวัญกำลังใจผ่านการยกย่องและให้คุณค่าแก่บุคลากร และหลักอุเบกขาช่วยให้ผู้บริหารมีการตัดสินใจที่เป็นธรรม ลดความขัดแย้ง

และสร้างความเป็นกลางในการบริหารงาน ทั้งนี้ การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารสถานศึกษายังช่วยให้ผู้บริหารสามารถเป็นแบบอย่างที่ดี มีจริยธรรม และนำไปสู่การพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืน โดยส่งผลกระทบเชิงบวกทั้งต่อองค์กร ครู บุคลากร นักเรียน รวมถึงชุมชนและสังคมโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พระปลัดวิโรจ ปากาโร (เจริญโชคพาณิษฐ์) (2561) ที่พบว่า แนวทางพัฒนาการเปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ดังนี้ ด้านเมตตา ผู้บริหารมีสมรรถนะความเป็นภาวะผู้นำที่มีอริยาคติที่ดีมีวิสัยทัศน์คิดริเริ่มสร้างสรรค์อย่างมีเมตตากับผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาทุกคน ด้านกรุณา ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารงานวิชาการได้เป็นอย่างดีคอยให้กำลังใจและให้คำปรึกษาครูด้านการบริหารงานสม่ำเสมอด้วยจิตเมตตา ด้านมุทิตาผู้บริหารความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานก็ร่วมแสดงความยินดีกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน ด้านอุเบกขาผู้บริหารมีความเป็นผู้นำมีความเป็นกลางประสานงานกับทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดีเป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน

3. จากผลการนำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ทุกองค์ประกอบ ซึ่งการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องคำนึงถึงหลักการบริหารการศึกษาที่ถูกต้อง มีคุณธรรม เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม 2) การกระตุ้นทางปัญญา 3) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 5) การสร้างแรงบันดาลใจ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ ดำเนินการโดยผู้บริหารสถานศึกษานำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ เมตตา คือ ความรัก ความหวังดีหรือ คิดปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ กรุณา คือ ความสงสาร ความคิด ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ มุทิตา คือ ความเบิกบานพลอยยินดีด้วยเมื่อผู้อื่นได้ดี อุเบกขา คือ ความมีใจเป็นกลางมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากร และผู้เรียน โดยใช้แนวทางของพรหมวิหาร 4 ดังนี้ 1) เมตตา ผู้บริหารมีความปรารถนาดีและความจริงใจต่อบุคลากร ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างเต็มที่ 2) กรุณา การช่วยเหลือบุคลากรและนักเรียนที่ประสบปัญหา ทั้งด้านการทำงานและการเรียน สนับสนุนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยให้คำแนะนำและโอกาสในการปรับตัว 3) มุทิตา ยินดีในความสำเร็จของบุคลากรและผู้เรียน พร้อมทั้งให้การยกย่องและชื่นชม ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยเน้นการสนับสนุนซึ่งกันและกัน 4) อุเบกขา การตัดสินใจอย่างยุติธรรมโดยปราศจากอคติ มองปัญหาและสถานการณ์ด้วยความเป็นกลาง เพื่อหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระสรศักดิ์ สมนต์ปาสาทิโก (ทองยวง) (2566) ที่พบว่า 1) ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการปฏิบัติตนให้เป็นต้นแบบที่ดีและมีความปรารถนาดีต่อผู้ร่วมงานทุกภาคส่วน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ สร้างแรงจูงใจภายใน กระตุ้นให้ครูตระหนักและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ และเป้าหมาย 2) ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่ในปัจจุบันการแสดงออกถึงความรักความปรารถนาดีต่อองค์กร สร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากรมีความเข้มแข็ง อดทนไม่ท้อถอย 3) ผู้บริหารโรงเรียนควรมุ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานเป็นสำคัญ การเคารพสิทธิของผู้ร่วมงาน มีทักษะการสร้างแรงบันดาลใจ การพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรในโรงเรียนต้องมีความยุติธรรม มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล 4) ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการแนะนำวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามกฎระเบียบแบบแผนของทางราชการ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ยอมรับและเคารพความแตกต่างของสถานภาพบุคคล รับฟังความคิดเห็นผู้อื่นใช้ปัญญาพิจารณาอย่างมีเหตุผล และสามารถในการจัดการหรือการควบคุมอารมณ์ตนเองได้ในระดับดีและเผยแพร่ผลงานของโรงเรียนผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย สอดคล้องกับการวิจัยของพงษ์ศักดิ์ บุบพิ (2565) ที่

พบว่า ผู้บริหารที่ดีต้องมีความรับผิดชอบในงานของตนที่สูง และรู้จักเสียสละ อุทิศเวลาส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ของสถานศึกษา มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับคณะครูมีการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีการสร้าง บรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร ผู้บริหารควรให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้คณะครูได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพิ่มพูนปัญญา อย่างสม่ำเสมอ มีการกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดแรงจูงใจที่จะพัฒนาตนเองในการทำงาน มีการให้กำลังใจกับผู้ที่ ประสบความสำเร็จในการทำงาน มีการให้กำลังใจกับผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน มีการสร้างแรงจูงใจให้คณะ ครูได้ร่วมคิด ร่วมทำ หรือร่วมสร้างสรรค์ผลงาน มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมถึงชื่นชมยินดีในความคิด เห็นของ พร้อมทั้งจะสนับสนุนอย่างเต็มที่ให้แก่บุคคลเกิดการพัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ มีการแบ่งงานตาม ความถนัดของบุคคลนั้นๆ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ สามารถสรุปองค์ประกอบได้ 5 ด้าน คือ 1) การ เป็นแบบอย่างที่เหมาะสม 2) การกระตุ้นทางปัญญา 3) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 4) การคำนึงถึงความเป็น ปัจเจกบุคคล 5) การสร้างแรงบันดาลใจ โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ คือ หลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย 1) เมตตา คือ ความรัก ความหวังดีหรือ คิดปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 2) กรุณา คือ ความสงสาร ความคิด ปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตา คือ ความเบิกบานพลอยยินดีด้วยเมื่อผู้อื่นได้ดี 4) อุเบกขา คือ ความ มีใจเป็นกลาง โดยการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน ส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่ ดังนี้

1. การเป็นแบบอย่างที่เหมาะสม มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาจัด ประชุมร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากร เพื่อรับฟังปัญหาของครูและนักเรียนด้วยความจริงใจ (เมตตา) และกำหนดลักษณะของ “แบบอย่างที่เหมาะสม” โดยสร้างนโยบายที่ส่งเสริมความสุขและความปลอดภัยใน สถานศึกษา (เมตตา) จากนั้นวางแผนกิจกรรมและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ปฏิบัติตน เป็นแบบอย่างที่ดีในชีวิตประจำวัน ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่ประสบปัญหา ทั้งด้านการเรียนและ ชีวิตประจำวัน (กรุณา) แต่งตั้งคณะทำงานในกิจกรรมหรือโครงการที่เสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร และการให้ คำปรึกษาแก่บุคลากรและผู้เรียนอย่างเท่าเทียมและจริงใจ (อุเบกขา) เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วม ในการเสนอความคิดเห็นและแนวทางในการพัฒนาองค์กร 3) ติดตามผลการดำเนินงานของผู้บริหารในบทบาท “แบบอย่างที่เหมาะสม” อย่างใกล้ชิด รวบรวมข้อมูลผ่านการสำรวจความคิดเห็นของครู บุคลากร และผู้เรียน ที่สะท้อนผลการปฏิบัติ ที่มุ่งเน้นการรับฟังปัญหาและความต้องการของครู บุคลากร และผู้เรียนอย่างจริงใจ (เมตตา) เปรียบเทียบกับตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ 4) ผู้บริหารสถานศึกษานำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงการ ดำเนินงาน พร้อมจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน นอกจากนี้ ควร เผยแพร่ผลการดำเนินงานผ่านเครือข่ายหรือการประชุมวิชาการ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้บริหาร สถานศึกษาอื่น ๆ ในการเป็นแบบอย่างที่ดีต่อครู บุคลากร ผู้เรียน และสังคมอย่างยั่งยืน

2. การกระตุ้นทางปัญญา มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดประชุมเพื่อ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการกระตุ้นทางปัญญา โดยเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร และตัวแทนผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างมีเมตตา และร่วมระดมความคิดผ่านการวิเคราะห์ SWOT เพื่อกำหนดเป้าหมายและวางแผน กิจกรรมที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการแก้ปัญหา 2) ดำเนินกิจกรรมตามแผนปฏิบัติการประจำปี ผู้บริหารทำหน้าที่อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำ และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ 3) ประเมินผลการดำเนินงานของ

สถานศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ดำเนินการไปด้วยความเคารพและหวังดีต่อผู้ถูกประเมิน (เมตตา) มีการจัดทำคำสั่งแต่งตั้งคณะนิเทศติดตามผล โดยใช้ข้อมูลที่เป็นกลางและเกณฑ์ที่ชัดเจน โปร่งใสทุกกิจกรรม (อุเบกขา) โดยให้ครูและผู้เรียนมีโอกาสดูความคิดเห็นอย่างเปิดเผย (อุเบกขา) คณะนิเทศติดตามผลของสถานศึกษารายงานผลการนิเทศให้ผู้บริหารสถานศึกษาทราบทุกครั้ง หลังจากนั้นครูและบุคลากรร่วมกันถอดบทเรียนหลังจากการปฏิบัติงาน 4) ผู้บริหารสถานศึกษานำข้อมูลที่ได้จากรายงานผลการนิเทศการจัดกิจกรรมต่างๆ มาปรับปรุงปรับปรุง ในการดำเนินการกิจกรรมในครั้งต่อไป

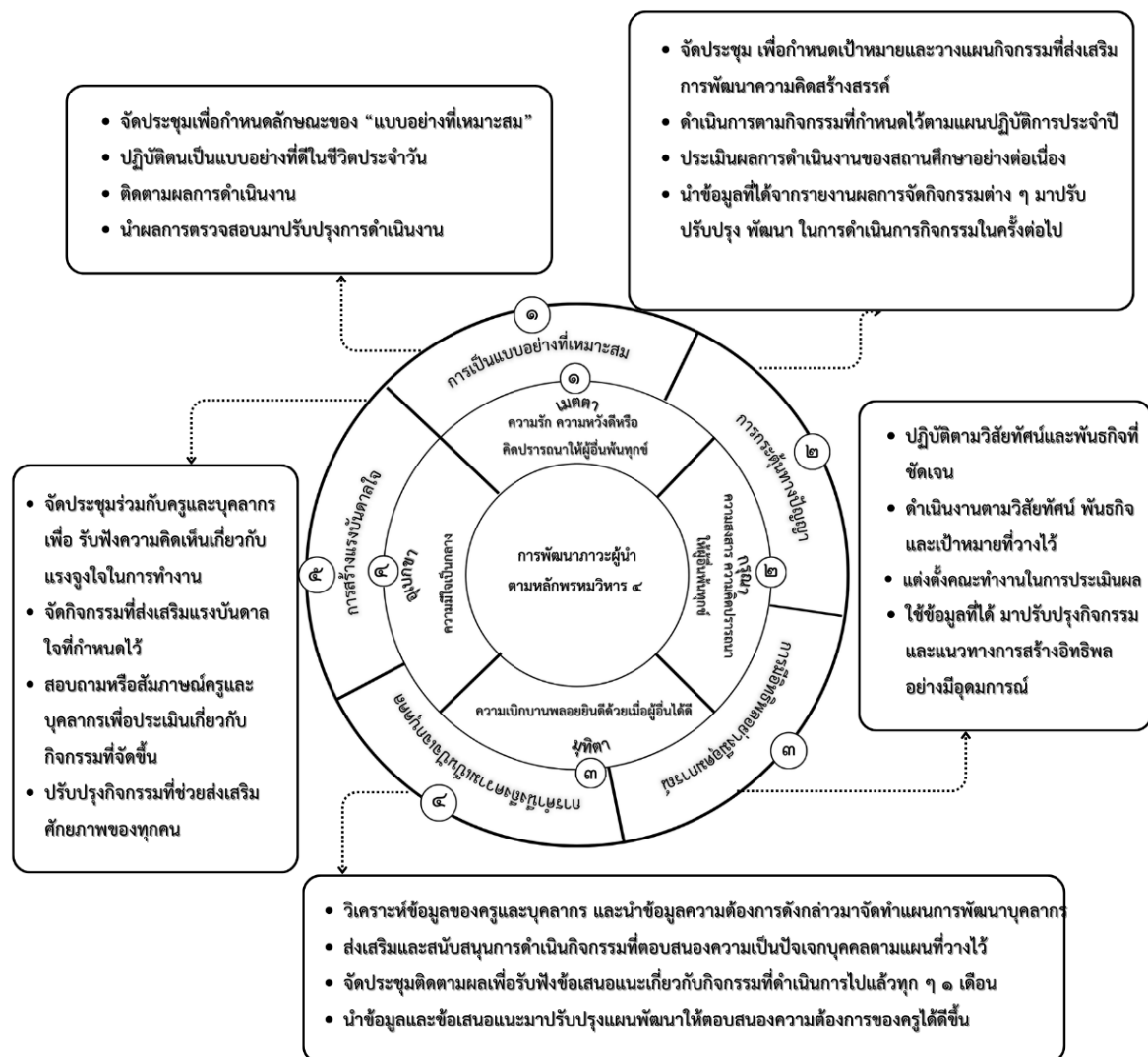
3. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตามวิสัยทัศน์และพันธกิจที่ชัดเจน โดยการเปิดโอกาสให้ครูทุกคนแสดงความคิดเห็นและเสนอแนวทางที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ของสถานศึกษาพร้อมสนับสนุนแนวทางที่ตรงกับเป้าหมายของสถานศึกษา (เมตตา) โดยผู้บริหารจัดหาทรัพยากรหรือสื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนอุดมการณ์ของครูแต่ละกลุ่ม (กรุณา) พร้อมทั้งมีการเชิญผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับการยอมรับเกี่ยวกับการมีอุดมการณ์ในการปฏิบัติงาน มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อุดมการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกัน 2) ดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่วางไว้ ช่วยเหลือผู้ได้บังคับบัญชาไม่ว่าจะเป็นปัญหาเรื่องงานหรือเรื่องส่วนตัว (กรุณา) 3) ใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการประเมินผล โดยออกแบบการประเมินผลให้ครูและนักเรียนรู้สึกได้รับการสนับสนุนและยอมรับ ด้วยความตั้งใจที่จะพัฒนาให้ทุกฝ่ายดีขึ้น (เมตตา) โดยการแต่งตั้งคณะทำงานในการประเมินผลสังเกตพฤติกรรมโดยไม่สร้างความกดดัน แต่แสดงถึงความใส่ใจและให้การช่วยเหลือ (กรุณา) ประเมินว่ากิจกรรมที่ดำเนินการตามอุดมการณ์ที่เหมาะสมส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกหรือไม่ 4) ใช้ข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงกิจกรรมและแนวทางการสร้างอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ต่อบุคลากรและผู้เรียน โดยเน้นความเป็นกลางและการตัดสินใจที่ยุติธรรม (อุเบกขา) แสดงออกถึงความห่วงใย (เมตตา) ผู้บริหารสนับสนุนครูและนักเรียน ให้ความช่วยเหลือทั้งในด้านวิชาการและด้านจิตใจ เพื่อให้ครูและนักเรียนสามารถปฏิบัติตามอุดมการณ์ได้จริง (กรุณา) นอกจากนี้ ควรประชุมสรุปผลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เรียนเพื่อหาแนวทางพัฒนาร่วมกันโดยไม่มีอคติ (อุเบกขา) อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลของครูและบุคลากร โดยการสำรวจความถนัด ความสนใจ ความต้องการพัฒนาตนเอง หรือปัญหาที่ครูแต่ละคนเผชิญ และนำข้อมูลความต้องการดังกล่าวมาจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากร (กรุณา) 2) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมที่ตอบสนองความเป็นปัจเจกบุคคลตามแผนที่วางไว้ มีการส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมหรือพัฒนาทักษะที่เหมาะสมกับความต้องการของครูแต่ละคน (กรุณา) 3) ติดตามผลของการดำเนินงาน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผล นำเสนอข้อเท็จจริงที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นและผลลัพธ์ของการประเมินผลโดยไม่ลำเอียง (อุเบกขา) คณะกรรมการประเมินผลรายงานผลการและจัดประชุมติดตามผลเพื่อรับฟังข้อเสนอแนะจากครูเกี่ยวกับกิจกรรมหรือแนวทางที่ดำเนินการไปแล้วทุก ๆ 1 เดือน 4) ผู้บริหารสถานศึกษานำผลลัพธ์และข้อเสนอแนะจากครูมาปรับปรุงแผนพัฒนาให้ตอบสนองความต้องการของครูได้ดีขึ้น (เมตตา) โดยการปรับกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจที่เปลี่ยนแปลง (กรุณา) นอกจากนี้ ควรสร้างกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาร่วมกัน

5. การสร้างแรงบันดาลใจ มีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุมร่วมกับครูและบุคลากร เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานและเป้าหมายในการทำงานของครูแต่ละคน วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับเพื่อนำไปจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร โดยเน้นเป้าหมายสำคัญ พร้อมระบุ

รูปแบบกิจกรรม 2) ผู้บริหารแสดงความปรารถนาดีต่อครูและบุคลากร ด้วยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมแรงบันดาลใจที่กำหนดไว้ (เมตตา) ผู้บริหารแสดงความใส่ใจในความต้องการและปัญหาของครู (กรุณา) 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างระบบติดตามผลที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของครูอย่างจริงจัง (เมตตา) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลโดยไม่มีอคติหรือความลำเอียง (อุเบกขา) สังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อวิเคราะห์ว่ามีการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวกหรือไม่ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาวางแผนปรับปรุงกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพของทุกคน (เมตตา) โดยคำนึงถึงความสุขและความสำเร็จในงานของครูและบุคลากร จัดหาแหล่งทรัพยากรหรือผู้เชี่ยวชาญที่สามารถช่วยเสริมศักยภาพของบุคลากรในด้านที่ต้องการพัฒนา (กรุณา) และจัดประชุมสรุปผลเพื่อให้บุคลากรได้ร่วมสะท้อนความคิดเห็น จุดเด่น จุดด้อย จุดที่ควรพัฒนาและเสนอแนวทางพัฒนาร่วมกัน

จากการสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดกระบี่

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 สถานศึกษาควรนำผลการวิจัยมาปรับใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามบริบทของสถานศึกษา
 - 1.2 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการนำหลักพรหมวิหาร 4 มาปรับใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 1.3 งานวิจัยนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการบริหารงานของสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมอื่นเพื่อเปรียบเทียบผลของการนำหลักธรรมมาบูรณาการ
 - 2.2 ควรศึกษาเรื่องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพุทธ ของผู้บริหารสถานศึกษา
 - 2.3 ควรศึกษาเรื่องการบริหารงานการศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- ประชา โสภณนา. (2563). การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พงษ์ศักดิ์ บุปผิ. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดวิโรจน์ ปภากร (เจริญโชคพาณิชัย). (2561). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนประถมศึกษาเขตบางบอน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสรศักดิ์ สมนต์ปาสาทิโก (ทองยวง). (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามหลักพรหมวิหาร 4 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พัชรกัญญ์ นันทะชัย, ยงยุทธ ยะบุญธง และชูชีพ พุทธประเสริฐ. (2561). แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. วารสารวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 14(2), 129.
- วีณา คำคุ้ม. (2561). พฤติกรรมการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 ในจังหวัดพังงา. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- สมคิด บางโม. (2555). การเป็นผู้ประกอบการ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: เอสเคบุ๊กส์.
- เสาวลักษณ์ พิมพ์สายทอง. (2562). แนวทางการพัฒนาบทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

การพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

DEVELOPMENT OF A WORK MANUAL FOR REGISTRATION AND EVALUATION BASED ON THE FOUR IDDHIPADA OF BAN SAMAKKHITHAM SCHOOL NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

¹อภิษฎา อนงค์ Aphichaya Anong ²ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ Teerapong Somkhaoyai

³สุเวศ กลับลศรี Suwes Klubsri

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: aphichayaanong@gmail.com

Article Received: February 25, 2025. Revised: April 17, 2025. Accepted: April 22, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม 2) เพื่อพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม และ 3) เพื่อนำเสนอคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างคู่มือ 5 คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม พบว่าการปฏิบัติงานแต่ละงานทั้ง 5 งาน การดำเนินงานของโรงเรียนไม่ครอบคลุม ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่มีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการปฏิบัติงาน เนื่องจากไม่มีคู่มือในการศึกษาความรู้ แนวปฏิบัติที่ถูกต้องเพื่อให้สามารถศึกษาและสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง 2) คู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย (1) การทำประวัตินักเรียน (2) การจัดทำเอกสารหลักฐานการเรียน (3) การตรวจสอบและรับรองคุณวุฒิทางการเรียน (4) การจัดทำรายงานผลการเรียน (5) งานส่งเสริมการวัดและประเมินผลการศึกษา โดยบูรณาการตามหลักอิทธิบาท 4 คือ (1) สร้างความพึงพอใจในเป้าหมาย การดำเนินงานที่เป็นที่ยอมรับ (ฉันทะ-ยอมรับ) (2) ดำเนินงานด้วยความพยายามนำสู่ความสำเร็จ (วิริยะ-ทำ/เพียร) (3) มีการบรรยายภาระงานและทำงานด้วยความพยายาม(จิตตะ-ใส่ใจ) (4) มีความรอบคอบในการปฏิบัติงานและประเมินการดำเนินงาน (วิมังสา-รอบคอบ) ซึ่งในแต่ละงานจะประกอบด้วย (1) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (2) ผู้รับผิดชอบ (3) กรอบระยะเวลา (4) แบบฟอร์มการดำเนินงาน (5) เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง และ 3) การนำเสนอและประเมินคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม ในการสนทนากลุ่มซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นตรงกันว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้

คำสำคัญ: คู่มือการปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล, อิทธิบาท 4, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study the current practices in registration and evaluation at Ban Samakkhitham School, 2) to develop the work manual for registration and evaluation based on the Four Iddhipadā principles at Ban Samakkhitham, 3) to present the work manual for registration and measurement based on the Four Iddhipadā principles at Ban Samakkhitham School. This was qualitative research with 15 key informants via in-depth interviews, 5 experts via in-depth interviews, and 7 qualified persons via group discussion to assess the appropriateness, feasibility and usefulness, qualitative data were analyzed using content analysis.

The results of the study were as follows: 1) The work conditions of registration and evaluation at Ban Samakkhitham School found that the implementation of the 5 tasks was not comprehensive. School administrators, teachers, educational personnel, and related individuals lacked knowledge and understanding of the operational procedures due to the absence of a manual outlining the correct guidelines. This resulted in difficulties in studying and correctly following the procedures. 2) The work manual for registration and evaluation based on the Four Iddhipadā principles, including: (1) Student record management, (2) Preparation of academic documents, (3) Verification and certification of academic qualifications, (4) Preparation of academic performance reports, (5) Promotion of evaluation and assessment in education integrated based on the Four Iddhipadā principles. The manual was based on the principles of Four Iddhipadā, which were: (1) Developing satisfaction and acceptance of the operational goals (Chanda-acceptance), (2) Working with effort to achieve success (Viriya-diligence/perseverance), (3) Performing duties with attentiveness and dedication (Citta – focus), (4) Exercising careful consideration and evaluation of operations (Vimamsā-prudence) and each task including: (1) Operational procedures, (2) Responsible personnel, (3) Timeframe, (4) Forms used in the process, (5) Supporting documents/references. 3) The presentation and evaluation of the work manual for registration and evaluation based on the Four Iddhipadā at Ban Samakkhitham School was conducted through focus group discussions, experts unanimously agreed that the manual was appropriate, feasible, and beneficial for practical.

Keywords: Work Manual for Registration and Evaluation, Four Iddhipadā, Primary School

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลพัฒนาความสามารถทั้งด้านทัศนคติและพฤติกรรมตามค่านิยมและคุณธรรมในสังคมอันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนทำให้บุคคลได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมที่คัดเลือกและกำหนดไว้อย่างเหมาะสมโดยเฉพาะโรงเรียนเพื่อพัฒนาตัวบุคคลและสังคม การศึกษาเป็นการพัฒนาทำให้มนุษย์มีความเจริญงอกงามทั้งด้านร่างกายสติปัญญาอารมณ์และสังคมถือเป็นการเตรียมตัวสำหรับการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์การศึกษาถือได้ว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยสามารถปรับตนให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสม การพัฒนาคนให้มีคุณภาพต้องอาศัยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งเกิดจากการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่เอื้อให้เกิดระบบกลไก การดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลผลิตตามภารกิจของสถานศึกษา (ธนชา แสงจันทร์, 2566)

งานบริหารวิชาการเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาซึ่งมีงานทะเบียนและงานวัดผลประเมินผลเป็นส่วนประกอบ งานทะเบียนและงานวัดผล เป็นกระบวนการเก็บข้อมูลประวัติส่วนตัว ประวัติการศึกษา สถานภาพทางการศึกษา การจบการศึกษา ทะเบียนหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ทะเบียนรายวิชา (วาริรัตน์ ช่วยรัมย์, 2566) จากนั้นทำการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลการเรียนและการเรียนรู้ของผู้เรียนในระหว่างการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง บันทึก วิเคราะห์ แปลความหมายข้อมูลแล้วนำมาใช้ในการส่งเสริมหรือปรับปรุงแก้ไขการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครู การวัดและประเมินผลกับการสอนจึงเป็นเรื่องที่สัมพันธ์กันในการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียนที่ดีต้องให้โอกาสผู้เรียนแสดงความรู้ความสามารถด้วยวิธีการที่ หลากหลายและพิจารณาตัดสินบนพื้นฐานของเกณฑ์ผลการปฏิบัติมากกว่าใช้เปรียบเทียบระหว่างผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

การปฏิบัติงานในสถานศึกษานั้นควรมีคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและถูกต้องตามจุดประสงค์ ซึ่งคู่มือการปฏิบัติงาน คือ เอกสารที่แต่ละหน่วยงานสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของหน่วยงานนั้นเป็นเอกสารที่ใช้ประกอบการปฏิบัติงานใดงานหนึ่งที่กำหนดไว้ในมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง มีคำอธิบายการปฏิบัติงาน ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่สมบูรณ์ และมีรายละเอียด ครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละเรื่องในแต่ละงาน โดยจัดทำเป็นรูปเล่มสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานเป็นเอกสารในเชิงคุณภาพ ซึ่งรวบรวมกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หลักการปฏิบัติในหน้าที่ความรับผิดชอบพร้อมทั้งแนวทางในการดำเนินงาน รวมทั้งแนวทางการแก้ไขปัญหา ข้อเสนอแนะ ระบุถึงขั้นตอน และรายละเอียดของกระบวนการต่างๆขององค์กรและวิธีควบคุมกระบวนการนั้น มักจัดทำสำหรับลักษณะงานที่ซับซ้อนมีหลายขั้นตอน และเกี่ยวข้องกับคนหลายคน (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554)

การพัฒนาคู่มือที่ดีนั้นเน้นการวางแผนเตรียมข้อมูลจากเอกสารตำรา คู่มือ แหล่งเรียนรู้ และจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระ ใช้ภาษาที่ผู้อ่านเข้าใจง่าย ข้อมูลละเอียดครบถ้วน เน้นการปฏิบัติ อธิบายการจัดกิจกรรมอย่างชัดเจนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้และมีการทดลองนำไปปฏิบัติงานจริง อีกทั้งยังสามารถปรับปรุงให้สอดคล้องกับระเบียบ วิธีและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไปในอนาคต (ประคอง เจนคุณาวุฒิน, 2560)

โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม (2566) ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา ดังนี้ มีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น วัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาลและของต้นสังกัด ทนต่อการเปลี่ยนแปลง

ของสังคม ดังนั้น สถานศึกษาควรพัฒนาระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา ให้เป็นระบบสามารถติดตามตรวจสอบประเมินผลและปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพภายในระบบบริการจัดการรูปแบบการศึกษา จากข้อมูลดังกล่าวนี้งานบริหารงานทะเบียนและวัดผลประเมินผล ก็เป็นส่วนสำคัญในการติดตามตรวจสอบประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้ โดยหากมีการนำไปบูรณาการกับหลักสูตรคือ หลักสูตรคือ เป็นแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามความประสงค์ 4 อย่าง ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ซึ่งเป็นหลักใกล้เคียงกับหลักการพึ่งตนเอง แต่แสดงให้เห็นว่าพึ่งตนเองอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะสำเร็จ ซึ่งคำว่า อิทธิ นอกจากจะแปลว่า สำเร็จแล้ว ยังแปลว่า ฤทธิ์ของมนุษย์ที่แสดงได้ จะโดยวิธีทางวิทยาศาสตร์หรือจิตศาสตร์ก็ตาม ซึ่งต้องอาศัยหลักอิทธิบาท 4 (อัญชลี แสงชาญชัย และพิชญานิน คลินิก. (2568)

จากเหตุผลและความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ทั้งนี้เพื่อให้มีแนวทางปฏิบัติที่เป็นไปตามมาตรฐานตามขอบข่ายการบริหารงานทะเบียนและวัดผลโรงเรียนบ้านสามัคคีธรรมและขอบข่ายการบริหารงานทะเบียนและวัดผลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อนำเสนอคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลโรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม มี 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลโรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60-1.00 ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 แล้วนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน ดำเนินการนำรายละเอียดจากการสัมภาษณ์มารวบรวมเรียบเรียง และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล ได้แก่ 1) ร่างการพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรมจากการค้นคว้า

เอกสารเพิ่มเติม 2) นำร่างแนวทางไปปรึกษาที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 3) นำร่างแนวทางที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงเนื้อหาตามข้อเสนอแนะที่สัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล ตามหลักกิตติบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบประเมินการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล ตามหลักกิตติบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม ซึ่งประกอบด้วย 5 งาน โดยประยุกต์ใช้หลักกิตติบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ (ยอมรับ) 2) วิริยะ (ทำ/เพียร) 3) จิตตะ (ใส่ใจ) 4) วิมังสา (รอบคอบ) ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบันทึกการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินการแต่ละงานทั้ง 5 งานดังนี้

1.1 การทำประวัตินักเรียน ในปัจจุบันโรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม มีการดำเนินงานในข้อมูลที่ใช้ในการทำประวัตินักเรียนไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง การจัดเก็บข้อมูลที่ไม่เป็นระเบียบ ขาดทรัพยากรหรือเทคโนโลยีในการทำประวัตินักเรียน ข้อมูลของนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงหลักจากจัดเก็บ และไม่มีรูปแบบในการจัดเก็บข้อมูลที่ชัดเจน ส่งผลให้การดำเนินงานเกี่ยวกับกระบวนการทำประวัตินักเรียนยังไม่สมบูรณ์ควรการวางแผนและออกแบบระบบการจัดเก็บข้อมูล การฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน การกำหนดกระบวนการจัดการการเปลี่ยนแปลงข้อมูล และการจัดทำเอกสารคู่มือและแนวทางการดำเนินการจัดทำประวัตินักเรียน

1.2 การจัดทำเอกสารหลักฐานการเรียนรู้ ปัจจุบันโรงเรียนบ้านสามัคคีธรรมไม่มีแผนการดำเนินการจัดทำเอกสารหลักฐานการเรียนรู้แบบแผน ทำให้เกิดความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล และข้อผิดพลาดในการกรอกข้อมูล ทั้งนี้โรงเรียนต้องสร้างความตระหนักของงานจัดทำเอกสารหลักฐานการเรียนรู้ และพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ อบรมและพัฒนาบุคลากร การจัดการเวลาและการวางแผนล่วงหน้า เพื่อการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การตรวจสอบและรับรองคุณวุฒิทางการเรียน โรงเรียนไม่มีแนวทางการดำเนินงานอย่างชัดเจนให้ข้อมูลเกิดความผิดพลาด และเกิดความล่าช้าในกระบวนการตรวจสอบ ทั้งนี้เมื่อมีการตรวจสอบและรับรองคุณวุฒิทางการเรียน ส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความไม่เข้าใจในขั้นตอนการ ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องทำคู่มือการปฏิบัติงานเพื่อให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีการปฏิบัติที่ถูกต้อง และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการเพื่อความความครบถ้วน ถูกต้อง และ รวดเร็วของข้อมูล

1.4 การจัดทำรายงานผลการเรียน การดำเนินการจัดทำรายงานผลการเรียน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน ความผิดพลาดในการบันทึกผลการเรียน การประสานงานระหว่างครูและฝ่ายทะเบียน ส่งผลให้การจัดทำรายงานผลการเรียนยังไม่สมบูรณ์ และเกิดความล่าช้าทั้งนี้โรงเรียนจะต้องทำคู่มือการปฏิบัติงานและนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อให้กระบวนการทำงานง่ายและราบรื่นยิ่งขึ้นจะช่วยให้การจัดทำรายงานผลการเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้อง

1.5 งานส่งเสริมการวัดและประเมินผลการศึกษาในงานส่งเสริมการวัดและประเมินผล การศึกษามีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาอาจขาดความเข้าใจ หลักการพื้นฐานของการวัดและประเมินผล ทำให้กระบวนการวัดผลไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ อีกทั้งยังขาดการอบรมและพัฒนาวิชาชีพด้านการประเมินที่เหมาะสม ส่งผลให้การประเมินขาดคุณภาพและ ความเป็นธรรม นอกจากนี้ เกณฑ์การประเมินที่ไม่ชัดเจนและไม่สอดคล้องกันในแต่ละวิชา ทำให้ผลการ ประเมินไม่สะท้อนผลการเรียนรู้ที่แท้จริง ครูส่วนมากยังเน้นการสอบข้อเขียนเป็นหลัก ซึ่งไม่ครอบคลุมทักษะ สำคัญอื่นๆ เช่น การแก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ ขณะเดียวกัน ครูมีภาระงานมาก ทำให้ไม่มีเวลา เพียงพอในการวางแผนและออกแบบการประเมินที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนมีความแตกต่างในด้านความรู้และ ทักษะ แต่การประเมินแบบเดียวกันไม่สามารถสะท้อนความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นได้ อีกทั้งการประเมินยังมัก เกิดขึ้นเฉพาะบางช่วงเวลา ทำให้ขาดการติดตามพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องทำ คู่มือการปฏิบัติงานและนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้และกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจนในแต่ละวิชา พร้อม สร้างการสื่อสารระหว่างครูเพื่อให้การประเมินมีความสอดคล้องกัน

2. การพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เพื่อดำเนินการในการร่างคู่มือ ปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 5 งาน โดยบูรณาการตามหลักอิทธิบาท 4 ในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วย 1) ฉันทะ (ยอมรับ) 2) วิริยะ (ทำ/เพียร) 3) จิตตะ (ใส่ใจ) 4) วิมังสา (รอบคอบ) ได้แก่

2.1 การทำประวัตินักเรียน มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้ 1) รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน 2) จัดทำทะเบียนสะสมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล 3) บันทึกข้อมูลนักเรียนในระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียน รายบุคคล 4) เสนอรายงานแก่ผู้บริหาร 5) การยืนยันและอัปเดตข้อมูล

2.2 การจัดทำเอกสารหลักฐานการเรียน มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้ 1) นักเรียนยื่นคำร้องขอ เอกสาร 2) วิเคราะห์ข้อมูลและผลการเรียน 3) จัดทำเอกสารหลักฐานการเรียนตามคำร้อง 4) เสนอผู้บริหาร และผู้เกี่ยวข้องลงนาม

2.3 การตรวจสอบและรับรองคุณวุฒิทางการเรียน มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้ 1) รับเอกสาร จากนักเรียนหรือผู้ปกครอง 2) ทำหนังสือตอบรับ 3) ตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร 4) เทียบโอนวุฒิ การศึกษา 5) ตอบกลับหน่วยงานภายนอกด้วยการส่งไปรษณีย์หรือตอบกลับผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือ ตามที่ระบุในคำขอ

2.4 การจัดทำรายงานผลการเรียน มีขั้นตอนดำเนินการ 1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน และรายวิชา 2) บันทึกข้อมูลผลการเรียน 3) ตรวจสอบข้อมูล 4) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล 5) จัดเก็บ รักษาในแฟ้มประวัติของโรงเรียน

2.5 งานส่งเสริมการวัดและประเมินผลการศึกษา มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้ 1) ส่งเสริมการ วัดและประเมินผลการศึกษา 2) พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลการศึกษา 3) จัดทำรายงาน การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการศึกษา 4) โผยแพร่ผล การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการศึกษา 5) จัดสอบทางการศึกษา

3. การนำเสนอคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม โดยจัดการสนทนากลุ่ม ด้วยรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google Meet ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล ขอบข่ายงานทะเบียนและวัดผล และองค์ประกอบของคู่มือ โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่า มีความ เหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินการแต่ละงานทั้ง 5 งาน ดังนี้ 1) การทำประวัตินักเรียน โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรมมีปัญหาเกี่ยวกับ ข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง การจัดเก็บข้อมูลไม่เป็นระเบียบ ขาดทรัพยากรหรือเทคโนโลยี ข้อมูลเปลี่ยนแปลงแต่ไม่ได้รับการอัปเดต เพราะไม่มีรูปแบบการจัดเก็บที่ชัดเจน ขาดการวางแผนระบบจัดเก็บข้อมูลที่ดีและขาดคู่มือที่เป็นมาตรฐาน 2) การจัดทำเอกสารหลักฐานการเรียน โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรมไม่มีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ข้อมูลไม่สมบูรณ์และมีข้อผิดพลาด ไม่มีระบบจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและการจัดการเวลาไม่ดีและไม่มีการวางแผนล่วงหน้า เพราะขาดแนวทางการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานและไม่มีเครื่องมือหรือระบบจัดเก็บข้อมูลที่ดี 3) การตรวจสอบและรับรองคุณวุฒิทางการเรียน โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรมไม่มีแนวทางการดำเนินงานอย่างชัดเจนให้ข้อมูลเกิดความผิดพลาด และเกิดความล่าช้าในกระบวนการตรวจสอบ เพราะบุคลากรไม่มีความเข้าใจที่เพียงพอเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบและไม่มีระบบจัดเก็บและตรวจสอบข้อมูลที่เป็นระเบียบ รวมทั้งยังไม่ได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ 4) การจัดทำรายงานผลการเรียน โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรมมีปัญหาในการเก็บรวบรวมข้อมูลไม่ครบถ้วน การประสานงานระหว่างครูและฝ่ายทะเบียนไม่มีประสิทธิภาพและเกิดข้อผิดพลาดในการบันทึกผลการเรียน เพราะ ขาดระบบจัดเก็บและตรวจสอบข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและการสื่อสารและประสานงานระหว่างครูกับฝ่ายทะเบียนไม่มีประสิทธิภาพ 5) งานส่งเสริมการวัดและประเมินผล การศึกษา โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรมมีเกณฑ์การประเมินไม่ชัดเจนและไม่สอดคล้องกันในแต่ละวิชา ครูและบุคลากรขาดความเข้าใจหลักการพื้นฐานของการวัดและประเมินผล เพราะขาดการอบรมและพัฒนาวิชาชีพ ด้านการประเมินและไม่มีแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน ซึ่งมีความสอดคล้องกับซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เจริญจิรา พรหมผิว และคณะ (2563) ที่พบว่า การพัฒนาระบบบริหารงานทะเบียนโรงเรียนบ้านธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 มีความสามารถในการจัดการข้อมูลผู้ใช้ระบบ และการกำหนดสิทธิผู้ใช้งาน การจัดการโครงสร้างข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน การจัดการข้อมูลทะเบียนนักเรียน การจัดการข้อมูลในการเช็คชื่อการมาเรียน ขาดลาป่วยของนักเรียน การจัดการข้อมูลการรายวิชา การจัดการข้อมูลผลคะแนนและผลงานของนักเรียน การจัดการข้อมูลการเยี่ยมบ้านนักเรียน การจัดเก็บข้อมูลเอกสารของโรงเรียน การจัดการข้อมูลข่าวประกาศให้สอดคล้องกับการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Micheal (2016) ที่พบว่า ผลการศึกษาศาสนาการณ์และปัญหาปัจจุบัน ผู้บริหารขาดการนิเทศไม่ติดตามการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ครูไม่มีความชัดเจนเรื่องการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้ปกครองและชุมชนขาดความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน และคุณภาพของนักเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน แนวทางการพัฒนาพบว่าทั้งผู้บริหารและครูจำเป็นต้องพัฒนาครูในด้านการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง หลักสูตร การเรียนรู้ครู สื่อและเทคโนโลยี แหล่งเรียนรู้เพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และขอความร่วมมือผู้ปกครองในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

2. ผลการพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ประกอบด้วย 5 งาน คือ 1) การทำประวัตินักเรียน 2) การจัดทำเอกสารหลักฐานการเรียน 3) การตรวจสอบและรับรองคุณวุฒิทางการเรียน 4) การจัดทำรายงานผลการเรียน 5) งานส่งเสริมการวัดและประเมินผลการศึกษา ซึ่งการที่จะดำเนินงานให้สำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายผู้บริหาร ครู และบุคลากร จะต้องมียึดหลักธรรมที่ยึดใช้ในการปฏิบัติงานทะเบียนและ

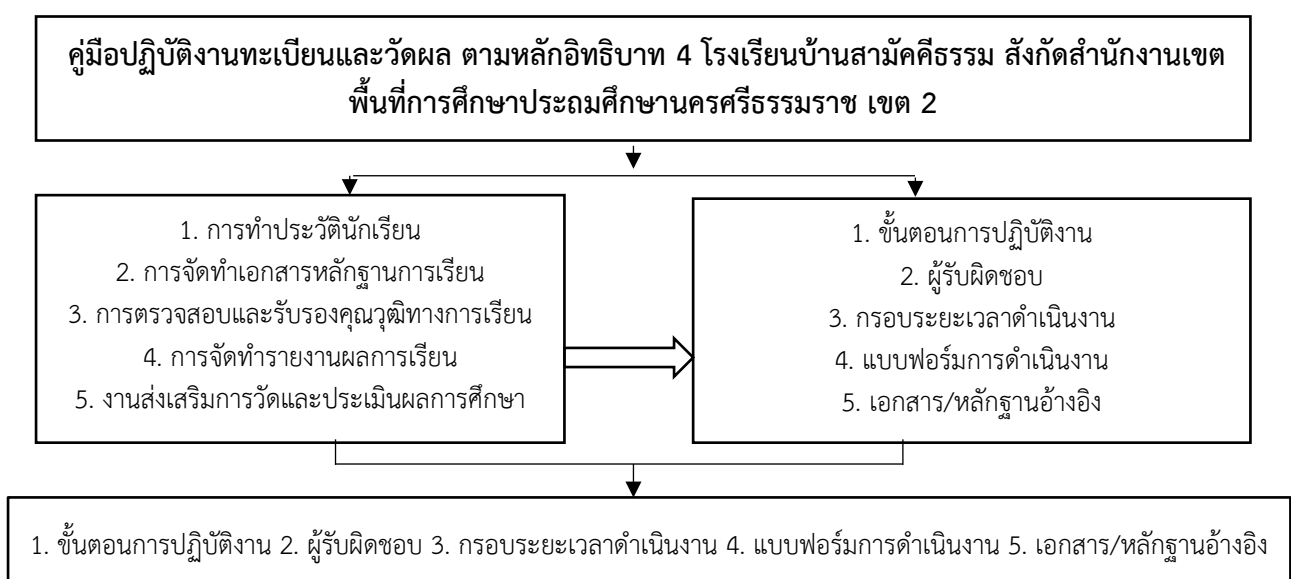
วัดผล คือ หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ สร้างความพึงพอใจในเป้าหมายการดำเนินงานที่เป็นที่ยอมรับ ความพอใจ รักใคร่ชอบพอกัน ใฝ่ใจในการทำงานอยู่เสมอ และทุ่มเทความสามารถ ทุ่มเทชีวิตจิตใจเพื่อทำงานนั้นให้สำเร็จและให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป 2) วิริยะ ความพยายามนำสู่ความสำเร็จ ความพากเพียรขยันอดทน บากบั่นเอาธุระ มีความเข้มแข็งอดทนความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จไม่ทอดทิ้งไม่เลิกละทำงานได้อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องจนกว่างานนั้นจะประสบความสำเร็จ มีความอาจหาญกล้าสู้ไม่หวั่นกลัว ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และความยากลำบากต่างๆ ในงาน 3) จิตตะ ความคิดจดจ่อ เอาใจใส่ ผูกใจ จดจ่ออยู่กับหน้าที่และงานที่ทำ มีความตั้งมั่น มีสมาธิมั่นคงอยู่กับงานที่ทำงานด้วยความไม่ประมาท ไม่ทอดธุระ ไม่ปล่อยวางเฉยในงานที่ทำ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่าน เลื่อนลอยไปจากงาน 4) วิมังสา มีความรอบคอบในการปฏิบัติงานและประเมินการดำเนินงาน ไตร่ตรอง พินิจ พิเคราะห์ ใช้ปัญญาในการใคร่ครวญตรองหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่องในงานที่ทำอยู่ เสมอ รู้จักค้นคว้า ทดลอง คิดค้น หาทางแก้ไขปรับปรุงงานและวิธีการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ก้าวหน้า ยิ่งขึ้นอยู่เสมอ สอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) (2551) ได้กล่าวว่า อิทธิบาท แปลว่า บาทฐานแห่งความสำเร็จ ดังนี้ 1) ฉันทะ หมายถึง ความพอใจในฐานะที่เป็นสิ่งที่ตนว่าดีที่สุดในที่สุด ถูกต้องแล้ว ก็ลงมือทำด้วยความรัก ความพอใจของตน 2) วิริยะ หมายถึง ความพากเพียรพยายาม หมายถึง การทำที่ติดต่อกันไม่ขาดตอนเป็นระยะยาวจนประสบความสำเร็จ คำนี้มี ความหมายของคำว่า กล้าทำ ทำไปเรื่อยๆ จนประสบผลสำเร็จ 3) จิตตะ หมายถึง ความไม่ทอดทิ้งสิ่งนั้น ไปจากความรู้สึกของตัว ควรทำตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้บรรลุเป้าหมาย 4) วิมังสา หมายถึง ความสอดส่องในเหตุและผลแห่งความสำเร็จ เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปตลอดเวลา มีความหมายที่ตรงกับคำว่าปัญญามีความรอบรู้อย่างรอบครอบเต็มที่

3. ผลการนำเสนอคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ทุกองค์ประกอบ ซึ่งการที่จะดำเนินงานให้สำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายผู้บริหาร ครู และบุคลากร จะต้องร่วมมือกันและคำนึงถึงหลักคุณธรรมที่นำมาใช้ประกอบกับ 5 งาน ได้แก่ 1) การทำประวัตินักเรียน 2) การจัดทำเอกสารหลักฐานการเรียน 3) การตรวจสอบและรับรองคุณวุฒิทางการเรียน 4) การจัดทำรายงานผลการเรียน 5) งานส่งเสริมการวัดและประเมินผลการศึกษาซึ่งการนำหลักอิทธิบาท 4 มาบูรณาการกับการดำเนินงานสอดคล้องกับแนวคิดของสุทธิพงษ์ ศรีวิชัย (2550) ได้กล่าวว่า อิทธิบาท 4 มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะว่าการฝึกหัดคนให้มีคุณธรรมตามหลักอิทธิบาทธรรม 4 นี้ จัดเป็นการใช้ปัญญาในการพิจารณาหาเหตุผล และกระบวนการทำงาน โดยวิมังสาเป็นผลของจิตตะ คือเมื่อตรวจตราดูแล้วเห็นว่า การทำงานของตนยังบกพร่องอยู่หรือผิดวัตถุประสงค์ อีกอย่างหนึ่งคือพิจารณาหาเหตุผลในการทำงานตามขั้นตอนงาน ที่ลงมือทำแล้วนั้นได้ผลเป็นขั้นๆ อย่างไร เป็นการทบทวนผลว่าเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่ถ้าได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือได้ผลที่ไม่พึงปรารถนาก็จัดการแก้ไขหรือปรับปรุงตามกระบวนการอิทธิบาท 4 นั้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระสมุห์พงษ์ธร ปภังกร (ทุมชะ) (2564) ที่พบว่า การบูรณาการกิจกรรมโครงการของเทศบาล ชุมชน และวัดให้เป็นหนึ่งเดียวกันโดยการบูรณาการในทุกๆ เรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมประเพณีพิธีกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อที่จะเป็นการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวในการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐคือเทศบาลผู้นำชุมชนในเขตเทศบาล วัดในเขตเทศบาลที่จะเป็นการชักชวนเชิญชวนประชาชนในพื้นที่เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินจัดการกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในเรื่องของการให้ทาน การรักษาศีลและมีการอบรมขัดเกลาลึกลงไปในเรื่องของธรรมะทางพระพุทธศาสนาอิทธิบาท 4 ที่จะเป็นการโยงในเรื่องของการประกอบอาชีพที่อยู่บนพื้นฐานของอิทธิบาท 4

ให้ประชาชนนั้นมีความรู้มีความเข้าใจสูงรูปแบบการปฏิบัติและใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตอันจะส่งเสริมในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพชีวิตบนทางพระพุทธศาสนาอย่างมีความสุขและยั่งยืน และสอดคล้องกับการวิจัยของณัฐพัฒน์ ฤงพลอย (2563) ที่พบว่า การพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คู่มือประกอบด้วยหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมายกรอบเนื้อหา งานกิจการนักเรียน หลักในการจัดกิจการนักเรียน ความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียน กระบวนการบริหารงานกิจการนักเรียน วัตถุประสงค์ของงานกิจการนักเรียน บทบาทหน้าที่ ของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานกิจการนักเรียน หลักการบริหารงานกิจการนักเรียน ขอบข่ายการบริหารงานกิจการนักเรียน และมีผลการประเมินความเหมาะสมของคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับเฉลี่ย คือด้านรูปแบบ ด้านการใช้ภาษา ด้านการออกแบบ ด้านประโยชน์จากการนำคู่มือไปใช้ ด้านเนื้อหา ด้านรูปเล่ม และด้านความเป็นไปได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย คือ การพัฒนาคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล ตามหลักอิทธิบาท 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ประกอบด้วย 5 งาน ได้แก่ 1) การทำประวัตินักเรียน 2) การจัดทำเอกสารหลักฐานการเรียน 3) การตรวจสอบและรับรองคุณวุฒิทางการเรียน 4) การจัดทำรายงานผลการเรียน 5) งานส่งเสริมการวัดและประเมินผลการศึกษา โดยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ คือ หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ (ยอมรับ) สร้างความพึงพอใจในเป้าหมายการดำเนินงานที่เป็นที่ยอมรับ 2) วิริยะ (ทำ/เพียร) ดำเนินงานด้วยความพยายามนำสู่ความสำเร็จ 3) จิตตะ (ใส่ใจ) การบรรยายภาระงานและทำงานด้วยความพยายาม 4) วิมังสา (รอบคอบ) มีความรอบคอบในการปฏิบัติงานและประเมินการดำเนินงาน ซึ่งในแต่ละงานจะมี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการปฏิบัติงาน 2) ผู้รับผิดชอบ 3) กรอบระยะเวลา 4) แบบฟอร์มการดำเนินงาน 5) เอกสาร/หลักฐานอ้างอิง จากการสรุปองค์ความรู้จากการวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรมมีการกำหนดให้ใช้คู่มือการปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักกฏีบาต 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม เป็นแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียน
 - 1.2 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรมนำรายละเอียดการดำเนินการตามคู่มือการปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักกฏีบาต 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรมไปใช้ในแผนการปฏิบัติการประจำปี
 - 1.3 สถานศึกษาควรประชุมชี้แจงถึงรายละเอียดของการดำเนินงานให้บุคลากรในสังกัดทราบ
 - 1.4 สถานศึกษาควรจัดอบรม ส่งเสริมให้บุคลากรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ารับการอบรมด้านงานทะเบียนและวัดผล ตามความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาการพัฒนาคู่มือสถานศึกษาของโรงเรียนประเภทอื่นในสังกัดเดียวกัน
 - 2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผลตามหลักกฏีบาต 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
 - 2.3 ควรมีการวิจัยเรื่องคู่มือปฏิบัติงานทะเบียนและวัดผล ตามหลักกฏีบาต 4 โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เจนจิรา พรหมผิว และคณะ. (2563). ระบบบริหารงานทะเบียนโรงเรียนบ้านธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 17(2), 509.
- ณัฐพัฒน์ ฤกษ์พลอย. (2564). การพัฒนาคู่มือการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(1), 49.
- ธัชชา แสงจันทร์. (2566). การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานวัดผลและงานทะเบียนโรงเรียนสันป่าตองวิทยา อําเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. วารสาร มจร วิชาการล้านนา, 7(2), 48.
- ประคอง เจนคุณาวัฒน์. (2560). การพัฒนาคู่มือตรวจสอบบัญชีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษา อําเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง. รายงานวิจัย. วิทยาลัยอาชีวศึกษาลำปาง.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2551). ทำอย่างไรจึงจะเรียนเก่ง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์พงษ์ศร ปภังกร (ทุมชะ). (2564). การประยุกต์ใช้หลักกฏีบาต 4 การบริหารงานของเทศบาลกุดจับ อําเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (2554). เทคนิคการเขียนคู่มือการปฏิบัติงาน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม. (2566). แผนปฏิบัติการโรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนบ้านสามัคคีธรรม.
- วาริรัตน์ ช่วยรัมย์. (2566). การทำงานทะเบียน-วัดผล. แหล่งที่มา <https://sites.google.com/a/saschoolacth/wareerat-site/home> สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย. (2550). หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์. ใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อัญชลี แสงชาญชัย และพิชญานิน คลินิก. (2568). พยาบาลยุคดิจิทัล (สววยรายสุข) กับการบูรณาการหลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมการทำงานอย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน. วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ, 3(1), 96-105.
- Mccoy, Thomas Micheal. (2016). Development of Educational Management System in Small Primary School. International Education Studies} 9(12), 16.

**แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรก
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1**
**THE MANAGEMENT GUIDELINES FOR SMALL SCHOOLS ACCORDING TO THE
KALYANAMITRA PRINCIPLES OF THE PAKPRAEK NETWORK, SURAT THANI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1**

¹ปอยฝน สุขมาก Poyfon Sukmak ²กษมา ศรีสุวรรณ Kasama Srisuwan

³พระครูสุเมธปริยัติคุณ PhrakruSumetpariysatkun

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: poyfon007@gmail.com

Article Received: March 23, 2025. Revised: April 21, 2025. Accepted: April 25, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของเครือข่ายปากแพรก 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรก และ 3) เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรก เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การสนทนา และนำมาเขียนเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของเครือข่ายปากแพรก พบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาน้อย ครูไม่ครบชั้น แต่ภาระงานเทียบเท่ากับโรงเรียนขนาดใหญ่ งบประมาณที่ได้รับก็มีจำกัด ทำให้การจัดการศึกษาและการบริหารงานไม่ได้คุณภาพ 2) แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรก ดำเนินการวางแผนโดยการประชุมร่วมกัน และดำเนินการตามแผนเป็นไปตามปฏิทินและแผนการที่ได้วางไว้ จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงาน ปรับปรุงการทำงาน โดยมีองค์ประกอบดังนี้ (1) ชื่อเรื่อง (2) หลักการและเหตุผล (3) วัตถุประสงค์ของแนวทาง (4) แนวทางการดำเนินงาน (5) การติดตามและประเมินผล และมีโครงสร้างตามองค์ประกอบ ประกอบด้วย (1) งานบริหารวิชาการ (2) งานบริหารงบประมาณ (3) งานบริหารงานบุคลากร (4) งานบริหารทั่วไป บูรณาการกับหลักกัลยาณมิตร ประกอบด้วย (1) ปิโย น่ารัก (2) ครูน่ารัก (3) ภาวนิโย น่ายกย่อง (4) วัตถุา จะ รู้จักพูดให้ได้ผล (5) วจนักขโม อดทน ต่อถ้อยคำ (6) คัมภีร์ญจะ กะถิง กัดดา พูดเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายได้ (7) โน จมฺฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในทางเสื่อม และ 3) ผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรก พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ในการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของเครือข่ายปากแพรก

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, โรงเรียนขนาดเล็ก, หลักกัลยาณมิตร

Abstract

This research aimed to 1) study the management conditions of small schools in the Pak Phraek network, 2) study the management guidelines of small schools according to the Kalyanamitra principles of the Pak Phraek network, and 3) present and evaluate the management guidelines of small schools according to the Kalyanamitra principles of the Pak Phraek network. This research was qualitative. Data were collected through in-depth interviews with 15 relevant persons, in-depth interviews with 5 experts, and focus groups with 7 qualified persons. Qualitative data were analyzed through content analysis, discussions, and descriptive writing.

The research results found that: 1) The management conditions of small schools in the Pak Phraek network found that the current management conditions of small schools had a small number of teachers and educational personnel, an incomplete number of teachers for each grade, but the workload was comparable to that of large schools. The budget received was also limited, resulting in poor quality of education management and administration. 2) Guidelines for managing small schools according to the principles of Kalyanamitra of the Pak Phraek network were planned through joint meetings and implemented according to the calendar and plans that had been set, performance reports were prepared, and work was improved based on the following components: (1) Title, (2) Principles and reasons, (3) Objectives of the approach, (4) Operational guidelines, (5) Monitoring and evaluation. The structure was based on the following components: (1) Academic administration, (2) Budget administration, (3) Personnel administration, (4) General administration integrated with the Kalyanamitra principles: (1) Piyo: loveable. (2) Garu: respectable. (3) Bhāvanīyo: adorable. (4) Vattā ca: speak effectively. (5) Vacanakkhamo: patient with words. (6) Gambhīrañca Katham Kattā: make difficult matters easy. (7) No Catthāne Niyojaye: not leading to a useless end. 3) The results of the presentation and evaluation of the management guidelines for small schools according to the principles of Kalyanamitra of the Pak Phraek network found that they were appropriate, feasible, and beneficial for the management of small schools in the Pak Phraek network.

Keywords: School Administration, Small Schools, Kalyanamitra Principles

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดการกระจายอำนาจของสถานศึกษาในการจัดการศึกษา โดยประกอบด้วย งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคลากร และงานบริหารงานทั่วไป ลงไปสู่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษาในสังกัดโดยตรง กฎของกระทรวงได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ พ.ศ. 2550 ข้อ 1 ให้ปลัดของกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาการดำเนินการกระจายอำนาจ ในการบริหารจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่ หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตน แล้วแต่กรณี ในภาระงาน ดังนี้ งานวิชาการ 18 งาน งานงบประมาณ 22 งาน งานบุคลากร 20 งาน งานบริหารทั่วไป 22 งาน รวม 81 งาน สามารถปฏิบัติงานในขอบเขตที่ตนเองรับผิดชอบเพื่อให้ประสบผลสำเร็จเป็นไปตามมาตรฐานและสอดคล้องกับระเบียบวิธีการดำเนินงานที่กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบันนับว่าโรงเรียนประถมศึกษาที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน ซึ่งผลการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในสังกัดจำนวน 29,871 แห่ง สถานศึกษาดังกล่าวนี้นับเป็นสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คนลงมามากกว่า 15,158 แห่ง ซึ่งจำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปีเนื่องจากอัตราการเกิดของประชากรลดลง ความนิยมของผู้ปกครองต้องการส่งบุตรหลานไปเรียนโรงเรียนในเมือง และการย้ายถิ่นตามการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง ส่งผลให้เกิดโรงเรียนขนาดเล็กจำนวนมาก และมีผลกระทบต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษา ดังนั้นโรงเรียนขนาดเล็กจึงเป็นปัญหาสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) เมื่อได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่มีสภาพปัญหา ดังนี้ 1) ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนค่อนข้างต่ำ 2) ปัญหาของประชากรที่มีจำนวนลดลง ทำให้จำนวนนักเรียนน้อยจึงมีโรงเรียนขนาดเล็กมากขึ้น 3) ปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดย ครูที่บรรจุคนเดียวต้องสอนหลายวิชา ครูจึงขาดทักษะความรู้เฉพาะทาง และไม่สามารถสอนได้เต็มเวลา เนื่องจากมีภาระงานอื่นที่นอกเหนือจากการสอน 4) ปัญหาการขาดแคลนครู จำนวนครูไม่ครบชั้น ครูไม่ครบตามรายวิชาเอก ครูย้ายออกบ่อย ครูขาดขวัญและกำลังใจ และครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายได้จึงส่งผลทำให้ประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการบูรณาการที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนการดำเนินงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานปฏิบัติการศึกษา, 2545) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 มีสถานศึกษาทั้งหมดจำนวน 120 โรงเรียน ประกอบด้วย 5 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอดอนสัก อำเภอกะสมุย และอำเภอกะพะงั่น ซึ่งมีโรงเรียนขนาดเล็ก ทั้งหมด 40 โรง โดยเครือข่ายปากแพรก มีโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 5 โรง คือ โรงเรียนองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ 9 โรงเรียนบ้านใหม่สามัคคี โรงเรียนบ้านดอนเสาธง โรงเรียนวัดชลคราม โรงเรียนวัดนันทิวัฒนาราม ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1, 2565) ในการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กพบว่า ปัญหาของการบริหารงานเกิดจากโรงเรียนมีจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาน้อย ครูไม่ครบชั้น แต่ภาระงานเทียบเท่ากับโรงเรียนขนาดใหญ่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความยากลำบาก เพื่อการดำเนินงานภายในโรงเรียน

เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาจะต้องมีการแบ่งหน้าที่การรับผิดชอบที่ชัดเจน และบุคลากรทุกคนจะต้องทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี เพื่อพัฒนาผู้เรียนและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ถึงแม้จะมีบุคลากรที่จำกัด (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

หลักกัลยาณมิตร มาจากหลักกัลยาณมิตรธรรม เป็นธรรมของมิตรที่คบหรือเพื่อนที่คบหาแล้วทำให้เกิดความดีงามและมีความเจริญขึ้น 7 ประการ ได้แก่ 1) ปิโย น่ารัก 2) ครุ น่าเคารพ 3) ภาวนีโย น่ายกย่อง 4) วัตตา รู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนกขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ 6) คัมภีรญจะ กะถิง กัตตา พูดเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย 7) โน จัญฐานเน นิโยชเย ไม่ชักนำในทางเสื่อม (ภณทิรา ธิตะปัน, 2564) ซึ่งคุณลักษณะของกัลยาณมิตรเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี เป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อนและบุคคลอื่น ตั้งอยู่ในคุณธรรมจริยธรรม มีสติปัญญาตั้งมั่นอยู่ในความเป็นเหตุเป็นผล อุดหนุนอดกลั้น เป็นที่รักของครอบครัว และนำพาคนที่อยู่รอบข้างให้พบแต่ความสุขความเจริญจึงเป็นหลักธรรมที่ใช้ในการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดความรักความสามัคคีเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของเครือข่ายปากแพรก ได้ให้ความสำคัญกับการบริหารตามหลักกัลยาณมิตร ซึ่งผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน จะต้องร่วมมือร่วมใจกันทำงาน และจะต้องรับการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น เพื่อพัฒนาการศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งการทำงานที่ทำให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายได้นั้นสิ่งสำคัญคือเครือข่าย ดังนั้นจึงต้องมีการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ เอาใจใส่ และสร้างความรักใคร่กลมเกลียวให้เกิดขึ้นในเครือข่ายสถานศึกษา เพราะทุกคนล้วนมีส่วนร่วมในฐานะเป็นส่วนหนึ่งซึ่งเป็นและกัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและนำไปสู่การแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาพัฒนาสถานศึกษาให้มีศักยภาพได้อย่างยั่งยืนนั้น จะต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการและส่งเสริมการทำงานเป็นทีมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้เหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการพัฒนาในหน่วยงานและองค์กรทางการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ส่งผลต่อการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพที่จะผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างเต็มศักยภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของเครือข่ายปากแพรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มี 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาค่า IOC ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 แล้วนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 15 คน ดำเนินการนำรายละเอียดจากการสัมภาษณ์มารวบรวมเรียบเรียง และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรก โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา 4 งาน ได้แก่ 1) งานบริหารวิชาการ 2) งานบริหารงบประมาณ 3) งานบริหารงานบุคลากร และ 4) งานบริหารทั่วไป เพื่อจัดทำร่างแนวทาง โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ตรวจสอบร่างแนวทางด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การนำเสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักกัลยาณมิตรโดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบประเมินการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักกัลยาณมิตร โดยการบริหารสถานศึกษามี 4 งาน ได้แก่ 1) งานบริหารวิชาการ 2) งานบริหารงบประมาณ 3) งานบริหารงานบุคลากร และ 4) งานบริหารทั่วไป โดยประยุกต์ใช้กับหลักกัลยาณมิตร มี 7 ประการคือ 1) ปิโย น่ารัก 2) ครุ น่าเคารพ 3) ภาวนีโย น่ายกย่อง 4) วัตถุ รู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนกขโม อุดหนุนต่อถ้อยคำ 6) คัมภีรญจะ ถกเถียง กัดตา พูดเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย 7) โน จัญฐานะ นิโยชเย ไม่ชักนำสู่ทางเสื่อม ซึ่งทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบันทึกการสนทนากลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของเครือข่ายปากแพรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

1.1 การศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ของเครือข่ายปากแพรก โรงเรียนมีจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาน้อย แต่ภาระงานเทียบเท่ากับโรงเรียนขนาดใหญ่ งบประมาณที่ได้รับก็มีจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการในการจัดการศึกษาและการบริหารงาน จึงหาวิธีการแก้ปัญหาาร่วมกันใช้ความร่วมมือในการช่วยเหลือ สนับสนุนและส่งเสริมโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ต่อไป

1.2 การดำเนินงานบริหารวิชาการ เนื่องจากมีจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีน้อย แต่ภาระงานและขอบข่ายของงานบริหารวิชาการที่ไม่สอดคล้องกัน โรงเรียนขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง จำนวนครูไม่ครบชั้น ครูสอนควบชั้น ครูสอนไม่ตรงกลุ่มสาระที่จบมา ขาดสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการส่งเสริมการศึกษา ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ที่ได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด จึงร่วมมือกันการวางแผนการจัดการศึกษา พัฒนาการปฏิบัติงานให้โรงเรียนขนาดเล็กมีผลการดำเนินการเกี่ยวกับงานบริหารวิชาการตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การดำเนินงานบริหารงบประมาณ ผลการดำเนินการเกี่ยวกับงานบริหารงบประมาณมีจำนวนเจ้าหน้าที่ที่กำกับและขาดความรู้เฉพาะทางจึงต้องมีการจัดทำเอกสารหลักฐานให้ถูกต้องและโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ การบริหารงบประมาณการใช้จ่ายมีไม่เพียงพอ ต่อความต้องการในการใช้จ่าย หรือจัดกิจกรรมต่างๆ จะต้องใช้จ่ายอย่างระมัดระวังและจัดให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องตามศักยภาพ

1.4 การดำเนินงานบริหารบุคลากร ครูในโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนจำกัด มีการย้ายของบุคลากรทำให้การปฏิบัติงานไม่เกิดความต่อเนื่อง และดำเนินงานให้บรรลุตามนโยบายและมาตรฐานที่โรงเรียนกำหนดให้มีประสิทธิภาพ จึงไม่มีการพัฒนาระบบงาน ระบบสถานศึกษา การกำกับ ติดตามและประสานงานฝ่ายต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนปฏิบัติ

2. แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาศาพและการศึกษาเอกสารในการดำเนินงานมาเขียนร่างแนวทางการบริหารและได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 5 คน เพื่อดำเนินการในการร่างแนวทางการบริหาร ใน 4 งาน คือ 1) งานบริหารวิชาการ โดยร่วมกันประชุมวางแผน วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ วางแผนร่วมกัน เพื่อนำข้อสรุปมาวางแผนงานบริหารวิชาการ 2) งานบริหารงบประมาณ มีการประชุมวางแผนปฏิบัติงานประจำปี โดยจัดทำโครงการ แต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ ร่วมกันวางแผนกิจกรรมโครงการ ดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานประจำปี 3) งานบริหารงานบุคลากร มีการประชุมวางแผน อภิปรายสภาพปัญหาร่วมกัน จากนั้นจัดหาหรือจัดทำสื่อและเครื่องมือให้ตรงกับวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และ 4) งานบริหารทั่วไป มีการวางแผนเพื่อเตรียมการประชุม และดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานประจำปี โดยให้ขวัญกำลังใจ หรือข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแก้ไข โดยปรับประยุกต์ใช้กับหลักกัลยาณมิตร คือ 1) ปิโย น่ารัก 2) ครุ นำเคารพ 3) ภาวนียो น่ายกย่อง 4) วัตถุ รู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนกขโม อุดหนุน ต่อถ้อยคำ 6) คัมภีรญจะ กะถิง กัตตา พูดเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายได้ และ 7) โน จมฺฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในทางเสื่อม

3. การนำเสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยจัดการสนทนากลุ่มด้วยรูปแบบออนไลน์ผ่าน Google Meet ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการบริหาร การติดตามและประเมินผล โดยผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาศาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กของเครือข่ายปากแพรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า 1) งานบริหารวิชาการ มีการประชุมวางแผน วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ วางแผนร่วมกัน เพื่อนำข้อสรุปมาวางแผนงาน 2) งานบริหารงบประมาณ มีการประชุมวางแผนปฏิบัติงานประจำปี โดยจัดทำโครงการ แต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบ ร่วมกันวางแผนกิจกรรม/โครงการ ดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานประจำปี 3) งานบริหารงานบุคลากร ประชุมวางแผน อภิปรายสภาพปัญหาร่วมกัน จากนั้นจัดหาหรือจัดทำสื่อและเครื่องมือให้ตรงกับวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 4) งานบริหารทั่วไป วางแผนเพื่อเตรียมการประชุม และดำเนินการตามแผนปฏิบัติงานประจำปี โดยสร้างขวัญกำลังใจ หรือข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงแก้ไข ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

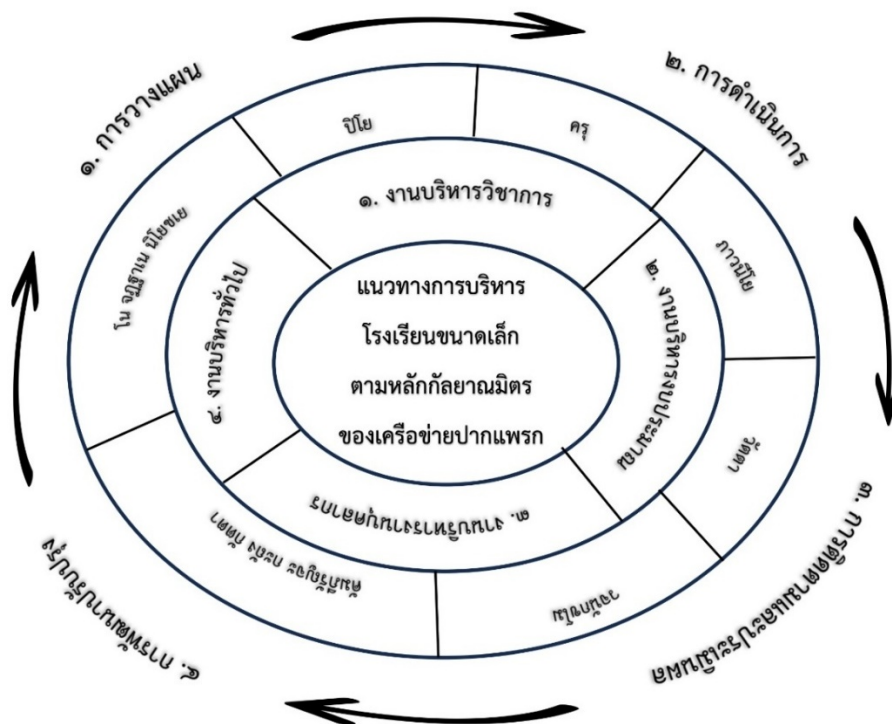
สภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก มีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนและประชุมวางแผนและสรุปผลร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพิริยาพร สายช่วย (2565) ที่พบว่า 1) ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก พบว่า บุคลากรพัฒนาตนเอง ร่วมมือทำงานเป็นทีม การบริหารงานงบประมาณอย่างเป็นระบบโดยใช้งานวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีคุ้มค่า มีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ หน่วยงานต้นสังกัดจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัว ครุภัณฑ์ดาวเทียมมีเพียงพอ หน่วยงานภายนอก ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษา สนับสนุนในด้านงบประมาณและแรงงาน 2) กลยุทธ์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบคละชั้นเรียน การสร้างขวัญและกำลังใจบุคลากร การบริหารงบประมาณเป็นระบบ การระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน การส่งเสริมการจัดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม การส่งเสริมการวางแผนสำรวจความต้องการใช้วัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยี ส่งเสริมการวางแผนการบำรุงรักษาอาคารสถานที่

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า แนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักกัลยาณมิตร มาใช้ในการบริหารโรงเรียน ได้แก่ 1) งานบริหารวิชาการ 2) งานบริหารงบประมาณ 3) งานบริหารงานบุคลากร 4) งานบริหารทั่วไป และหลักกัลยาณมิตร มี 7 ประกอบด้วย 1) ปิโย น่ารัก 2) ครุ น่าเคารพ 3) ภาวนีโย น่ายกย่อง 4) วัตถุ รู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนกขโม อุดหนุน ต่อถ้อยคำ 6) คัมภีรญจะ กะถิง กัตตา พูดเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายได้ 7) โน จฏฐาเน นิโยชเย ไม่ชักนำในทางเสื่อม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักกัลยาณมิตร เป็นการแนะนำช่วยเหลือโดยกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาแบบกัลยาณมิตร ซึ่งเป็นการปฏิบัติจริงในสภาพที่เป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัณฑิรา ธิตะปัน (2564) ที่พบว่า การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น เมื่อจำแนกตามด้าน พบว่า ด้านงานวิชาการใช้หลักปิโย (น่ารัก) และหลักครุ (น่าเคารพ) มีการปฏิบัติมาก รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานงบประมาณโดยใช้หลักภาวนีโย (เป็นผู้มีความรู้) และหลักกัตตา (ชี้แจงเหตุผล โนมน้าวใจ) มีการปฏิบัติมาก รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานทั่วไปโดยใช้หลัก โน จฏฐาเน นิ โยชเย (มีความเป็นผู้นำ) มีการปฏิบัติมาก และส่วนด้านการบริหารงานบุคคล โดยใช้หลัก วจนกขโม (ไม่โกรธง่าย อุดหนุน) และหลักคัมภีรญจะ กถิง กัตตา (ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย) ในการปฏิบัติงานเพื่อสนองตอบนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้บริหารควรมีวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงาน มีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอจนรวมถึงแสวงหาความรู้ใหม่มีการถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้ปฏิบัติตามเพื่อให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบผลสำเร็จ

3. จากผลการนำเสนอแนวการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักกัลยาณมิตร ของเครือข่ายปากแพรก พบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนำหลักกัลยาณมิตรมาใช้ในการบริหารโรงเรียน ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กมีขั้นตอนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐพล พันธุ์บุญญา (2564) ที่พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการการศึกษาในองค์กร มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการบริหาร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพนั้น จะต้องศึกษาตัวชี้วัด พัฒนาครูปฏิบัติตามหน้าที่ ผู้บริหารปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ คณะกรรมการสถานศึกษาปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ สถานศึกษาจัดการสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานและหน่วยงานต้นสังกัด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ประกอบด้วย 4 งาน คือ 1) งานบริหารวิชาการ 2) งานบริหารงบประมาณ 3) งานบริหารงานบุคลากร 4) งานบริหารทั่วไป และหลักกัลยาณมิตร ประกอบด้วย 1) ปิโย คือ ความน่ารัก 2) ครุ คือความน่าเคารพ 3) ภาวนีโย คือความน่ายกย่อง 4) วัตตะ คือรู้จักพูดให้ได้ผล 5) วจนกขโม คืออดทน ต่อถ้อยคำ 6) คัมภีรญจะ กะถัง กัตตะ คือพูดเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายได้ 7) โน จมฺฐาเน นิโยชเย คือไม่ชักนำในทางเสื่อม โดยมีองค์ความรู้ ประกอบด้วย 1) วางแผน 2) ดำเนินการ 3) ติดตาม ประเมินผลและรายงานผล 4) การพัฒนาปรับปรุงการบริหารในสถานศึกษาดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้ การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ตามหลักกัลยาณมิตร ของเครือข่ายปากแพรก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ดังนี้

1. การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กด้านงานบริหารวิชาการ ตามหลักกัลยาณมิตร

1) ปิโย วางแผนงานให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้ที่มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายด้วยความเป็นมิตร แสดงความเอาใจใส่ โดยให้ความคิดเห็นร่วมกันถึงความต้องการ จะต้องดำเนินการอย่างไร รวมทั้งมีส่วนร่วมในการวางแผนการ โดยการพูดจาไพเราะอ่อนหวาน คอยให้คำแนะนำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาแนวทางแก้ไข เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการและความประสงค์ของโรงเรียน

2) ครู ประชุมวางแผนเพื่อกำหนดแผนงานที่ชัดเจน ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้ จะต้องปฏิบัติตนอย่างมีอาชีพและมีความรู้ความสามารถในด้านการนิเทศ ประชุมวางแผนเพื่อสร้างความเข้าใจ เคารพสิทธิและรับฟังความเห็น ทำให้การดำเนินงานเป็นที่น่าเชื่อถือ และมีแนวทางที่ได้รับการยอมรับ มีแบบแผนที่ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้

3) ภาวนิโย ประเมินผลและรายงานผล ดำเนินการด้วยความยุติธรรม โดยใช้เกณฑ์ที่ชัดเจน ใช้วิธีการและแนวทางที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ มีการสื่อสาร ทำความเข้าใจ ให้กำลังใจและสร้างแรงบันดาลใจแก่กัน และจะต้องแจ้งผลให้ทราบอย่างโปร่งใส เพื่อสร้างความเข้าใจและนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้น

4) วัตตา ศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนเครือข่าย จึงต้องดำเนินการจัดประชุม ชี้แจง แนวทาง ให้ทราบถึงการดำเนินการอย่างละเอียดเพื่อให้ทราบถึงวิธีการ ขั้นตอนในการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยจะต้องพูดทำความเข้าใจและข้อเสนอแนะที่ดีและเป็นประโยชน์แก่กันให้เกิดความเข้าใจได้

5) วจนกขโม รับฟังความคิดเห็น ความต้องการ และพร้อมที่จะชี้แจงข้อมูล รับฟังคำปรึกษา การซักถามปัญหาอยู่เสมอ เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน และสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเครือข่าย

6) คัมภีร์ธูจะ กะถัง กัตตา อธิบายข้อมูลรายละเอียดของเหตุผลและความจำเป็นของการเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการประกอบ จึงต้องอธิบายรายละเอียดผลการดำเนินการ ที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติและพัฒนาโรงเรียนของตนเองได้

7) โน จัฏฐาเน นิโยชเยตา การปฏิบัติไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่ หรืออำนาจหน้าที่ในการชักนำหรือบีบบังคับ ดำเนินการในลักษณะที่เป็นกลาง จะไม่สร้างความกดดันหรือความไม่เป็นธรรมแก่กัน อันจะส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่ไม่เต็มศักยภาพและมีการยกย่อง ชมเชย และให้กำลังใจแก่ โดยไม่แบ่งแยกซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี มีการสื่อสารที่มีคุณภาพ

2. การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กด้านงานบริหารงบประมาณ ตามหลักกัลยาณมิตร

1) ปิโย มีความโปร่งใส คล่องตัว สามารถตรวจสอบได้ โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์เพื่อผลประโยชน์ของทรัพย์สินในสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา โรงเรียนเครือข่ายปากแพรกแสดงความเอาใจใส่ โดยร่วมกันในการวางแผนการ โดยการพูดจาไพเราะ อ่อนหวาน คอยให้คำแนะนำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หาแนวทางแก้ไข เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการและความประสงค์ของโรงเรียน

2) ครู ประชุมวางแผนเพื่อกำหนดแผนปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริงได้ ด้วยการจัดทำเอกสารหลักฐานตามระเบียบ ข้อบังคับ การจัดซื้อ จัดจ้าง และวางแผนใช้งบประมาณตามระเบียบสอดคล้องระหว่างฝ่ายแผนงานการเงินบัญชีและพัสดุ เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน ทำให้การดำเนินงานเป็นที่น่าเชื่อถือ และมีแนวทางที่ได้รับการยอมรับ มีแบบแผนที่ให้สามารถนำไปปฏิบัติได้

3) ภาวนิโย ร่วมกันประเมินผลและรายงานผล โดยใช้วิธีการและแนวทางที่มีคุณภาพและน่าเชื่อถือ และจะต้องแจ้งผลให้ทราบอย่างโปร่งใส เพื่อสร้างความเข้าใจและนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้น จัดการยกย่อง โรงเรียนที่ปฏิบัติถูกต้อง โปร่งใส และได้รับการยอมรับยกย่องจากสำนักงานเขตพื้นที่ใช้เป็นตัวอย่งในการปฏิบัติในทิศทางเดียวกันสอดคล้องกับหลักการปฏิบัติที่ถูกต้องตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และปฏิบัติตามแผนการใช้จ่ายตามโครงการกิจกรรม

4) วัตถุประสงค์ ศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนเครือข่าย จึงต้องดำเนินการจัดประชุมชี้แจงแนวทางให้ทราบถึงการดำเนินการอย่างละเอียดเพื่อให้ทราบถึงวิธีการ ขั้นตอนในการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการโดยจะต้องพูดทำความเข้าใจและข้อเสนอแนะที่ดีและเป็นประโยชน์แก่กันให้เกิดความเข้าใจได้

5) วจนักขโม ใช้คำพูดที่สามารถเข้าใจได้ง่ายอย่างมีอาชีพและมีความรู้ความสามารถในด้านการบริหารงบประมาณ สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องได้ และพร้อมที่จะชี้แจงข้อมูล รับฟังคำปรึกษา การซักถามปัญหาอยู่เสมอ เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเครือข่าย

6) คัมภีร์จะ กะถัง กัตตา ยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ ตามมาตรฐานวิชาชีพและมาตรฐานวิทยฐานะแห่งวิชาชีพชั้นสูงจนได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคง และก้าวหน้าส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงต้องอธิบายขั้นตอน กระบวนการ และการการจัดซื้อจัดจ้าง และวางแผนใช้งบประมาณตามระเบียบสอดคล้องระหว่างฝ่ายแผนงานการเงินบัญชีและพัสดุจะต้องอธิบายข้อมูลรายละเอียดของเหตุผลและความจำเป็นของการเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการประกอบ เพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติและพัฒนาโรงเรียนของตนเองได้

7) โน จัฏฐาเน นิโยชเยตา ไม่ชักนำ หรือบีบบังคับ ไม่สร้างความไม่เป็นธรรมแก่กัน มีการยกย่อง ชมเชย และให้กำลังใจซึ่งกันและกัน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชนซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่ดีเลื่อมใส ศรัทธาและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

3. การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กด้านงานบริหารงานบุคลากร ตามหลักกัลยาณมิตร

1) ปิโย ส่งเสริมพัฒนาสร้างขวัญกำลังใจและการรักษาระเบียบวินัย สิทธิประโยชน์ของบุคลากร เพื่อเพิ่มพูนทักษะและศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรจัดระบบประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง การทำงานร่วมกันใช้การปฏิบัติตนให้เป็นที่น่ารักในดำเนินการปฏิบัติงานบริหารบุคลากร มีการยืดหยุ่นตามความเหมาะสม ไม่สร้างความกดดันและความตึงเครียดแต่ใช้หลักการบริหารงานให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎ ระเบียบ เป็นไปตามหลักข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ทำให้บุคลากรได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถและมีความสุขในการทำงาน

2) ครู กำหนดบทบาท หน้าที่ของบุคลากรในกลุ่มบริหารงานบุคคล โดยใช้หลักการบริหารด้วยระบบคุณภาพ เพื่อสร้างความเข้าใจ การรับฟังความเห็น ทำให้การดำเนินงานเป็นที่น่าสนใจและมีแนวทาง มีแบบแผนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้

3) ภาวนียะ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบ วินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ และเพื่อให้โรงเรียนเครือข่ายปากแพรง ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพได้รับ การยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) วัตถุประสงค์ ใช้คำพูดที่เข้าใจง่ายสื่อสารตรงตัวซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อส่งเสริมบุคลากร ให้มีความรู้ ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่มีความ รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

5) วจนักขโม ยึดมั่นในระเบียบ วินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ

6.) คัมภีร์จะ กะถัง กัตตา พุดเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการปรับปรุงพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยไม่ก่อเกิดอคติ หรือความบาดหมายซึ่งกันและกันแต่เป็นการดีเพื่อก่อ และใช้การเสริมแรงในการกระตุ้นการพัฒนา

7) โน จัญญาเน นิโยชเยตา ไม่ชักนำบุคลากรไปในทางที่เสื่อม โดยให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองในรูปแบบต่างๆ ให้มากขึ้น

4. การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กด้านงานบริหารทั่วไป ตามหลักกัลยาณมิตร

1) ปิโย ติดต่อประสานงานของหลากหลายภาคส่วน เพื่อให้ได้เกิดความรักความสามัคคีกันจึงจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นผู้ที่น่ารัก แสดงความเป็นมิตรซึ่งกันและกัน ใช้ความถ้อยทีถ้อยอาศัย เพื่อให้พันธมิตรที่ดีต่อกัน

2) ครู ประชุมวางแผนเพื่อกำหนดแผนงานที่สามารถบริหารจัดการและดำเนินงานตามบทบาทภารกิจอำนาจหน้าที่ ได้อย่างเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลบนพื้นฐานของความถูกต้องและโปร่งใส ตลอดจนสนับสนุนและให้บริการข้อมูลข่าวสารเอกสาร สื่อ อุปกรณ์ทางการศึกษาและทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับ และเพื่อเป็นไปตามมาตรฐานของโรงเรียน

3) ภาวนีโย ให้บริการและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายต่อสาธารณชน ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจการดำเนินงาน เกิดความเลื่อมใสและศรัทธา และสร้างแรงบันดาลใจแก่กันเพื่อนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้น

4) วัตตา วางแผนออกแบบการจัดระบบโครงสร้างการแบ่งงาน ภายในกลุ่มงาน ระบบการทำงาน การให้บริการงานอื่นๆ ให้บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ การบริหารงานของกลุ่มงานบริหารทั่วไปโรงเรียนเครือข่ายปากแพรก จะต้องพูดทำความเข้าใจและข้อเสนอแนะที่ดีและเป็นประโยชน์แก่ทุกภาคส่วนให้เกิดความเข้าใจได้

5) วจนิกขโม สามารถรับฟังความคิดเห็น ความต้องการ ประสานงานและอำนวยความสะดวกให้กับหน่วยงานและประชาชนผู้ใช้บริการได้ แสดงถึงความเป็นมิตรที่ดี เพื่อนำไปสู่การทำงานร่วมกันของโรงเรียนเครือข่ายปากแพรกกับหน่วยงานต่างๆ ต่อไป

6) คัมภีร์จะ กะถัง กัตตา กำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรให้ครอบคลุมโครงสร้าง ภารกิจ บุคลากร เทคโนโลยี และกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาด้านงานบริหารทั่วไป เพื่อให้ปฏิบัติงานให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จึงต้อง มีความอดทนและแสดงตัวถึงการเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนขนาดเล็กที่นำแนวการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรกไปใช้ภายในสถานศึกษาควรคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา

1.2 สถานศึกษาที่นำแนวทางการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักกัลยาณมิตรของเครือข่ายปากแพรก ไปใช้ควรมีการติดตามและประเมินผลการนำแนวทางไปใช้

1.3 สถานศึกษาอื่นสามารถนำงานวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กตามหลักสังคหวัตถุ 4

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: สยามสปอร์ต ซินดิเคท.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาตามกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ณัฐพล พันธุ์ปัญญา. (2564). ยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พริยาพร สายช่วย. (2565). กลยุทธ์การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ภัณฑิรา ธิตะปัน. (2564). การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565). สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

CREATIVE LEADERSHIP OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

¹ณัฐพงศ์ ทักษะวรบุตร Nattapong Taksaworabut

²ภัสสร เลาสวัสดิกุล Phatsayakorn Laosawatdikul

³ภูวดล จุลสุคนธ์ Phuwadon Chulasukhont

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี Thepsatri Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Nattapongheng20@gmail.com

Article Received: February 22, 2025. Revised: April 17, 2025. Accepted: April 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกสถานภาพตามเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 300 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.947 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลตามลำดับ 2) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 เมื่อจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research article aimed to 1) to study the creative leadership of educational institution administrator under the Saraburi Primary Education Service Area Office 1, and 2) to compare the creative leadership of educational institution administrator under the Saraburi Primary Education Service Area Office 1, classified by gender, work experience, and school size. This is a preliminary research study. The sample group consists of 300 school administrators and teachers under the Saraburi Primary Education Service Area Office 1 for the academic year 2024, selected through stratified random sampling. The research tool used is a questionnaire with a reliability coefficient of 0.947. The statistical methods used for data analysis include percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA.

The research results showed that: 1) the overall creative leadership of school administrators under the Saraburi Primary Education Service Area Office 1 is at a high level. When considering individual aspects, the teamwork aspect had the highest average score, followed by flexibility and adaptability, vision, creativity, and consideration for individuality, respectively. 2) The creative leadership of educational institution administrator under the Saraburi Primary Education Service Area Office 1, when classified by gender, work experience, and school size, showed no statistically significant differences at the .05 level.

Keywords: Leadership, Creative Leadership, Educational Institution Administrator

บทนำ

ประเทศไทยได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐมีขนาดเหมาะสม มีสมรรถนะสูง และมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งมุ่งพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างหน่วยงาน ยึดพื้นที่เป็นหลัก และให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง จึงทำให้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 -2579 ได้กำหนดเป้าหมายไว้ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ประชากรทุกคนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึง 2) ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม 3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถและเต็มตามศักยภาพ 4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย 5) ระบบการศึกษาที่ตอบสนองต่อบริบทและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัต (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1, 2566)

ผู้บริหารยุคใหม่ต้องเผชิญกับปัญหาที่หลากหลายตามการเปลี่ยนแปลงของโลก จึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพและยืดหยุ่นเพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จภายใต้ข้อจำกัดและความไม่แน่นอน ผู้บริหารควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการตัดสินใจ เปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชาทำงานอย่างอิสระและมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ผู้นำต้องมีวิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการปรับตัว จูงใจผู้อื่น ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรม

สำหรับสถานศึกษา จำเป็นต้องมีผู้นำที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก (ภารติ อนันต์นาวิ, 2551) และผลักดันให้สังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยเน้นการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์เพื่อรองรับสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (ไพฑูรย์ สีนารัตน์, 2553)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนให้สูงสุด ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถด้านวิชาการ ทักษะการบริหาร วิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบ รวมถึงสามารถใช้นวัตกรรมทางการบริหารได้ มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษายังเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาทำงานร่วมกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์ โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาและการพัฒนาผู้นำในอนาคต ซึ่งต้องมีความริเริ่มสร้างสรรค์ส่งเสริมแนวคิดนอกรอบ และพัฒนานวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (ธีระ รุญเจริญ, 2554)

ทฤษฎีภาวะผู้นำแบบสร้างสรรค์ (Formative Leadership Theory) ของ Ash และ Persall มีแนวคิดที่ว่า โรงเรียนสามารถมีผู้นำได้หลายคน ไม่จำกัดเฉพาะผู้บริหาร แต่รวมถึงครูและบุคลากรอื่นๆ โดยหน้าที่สำคัญของผู้บริหารคือการสร้างโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาผู้นำในองค์กร (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2549) หลักการสำคัญ 10 ประการของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ 1) การเรียนรู้เป็นทีม คิดเชิงกลยุทธ์ และร่วมกันแก้ปัญหาแทนการควบคุมจากบนลงล่าง 2) มองว่าครูเป็นผู้นำ และครูใหญ่เป็นผู้นำของผู้นำ 3) สร้างความไว้วางใจและส่งเสริมให้กล้าทำสิ่งใหม่ 4) กระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมและความคิดริเริ่ม 5) ให้ความสำคัญกับบุคลากร กระบวนการ และงานที่สร้างมูลค่าเพิ่ม 6) มุ่งเน้นความต้องการของผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง 7) ส่งเสริมการสื่อสารแบบสองทางและสร้างเครือข่าย 8) ใส่ใจใกล้ชิดกับงานและผู้เกี่ยวข้อง 9) กระจายอำนาจการตัดสินใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน 10) มีความสามารถในการบริหารความเปลี่ยนแปลงและไม่ยึดติดกับแนวทางเดิมแนวคิดนี้ช่วยให้สถานศึกษาพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนและส่งเสริมภาวะผู้นำในทุกระดับ (Ash and Persall, 1999)

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จะแสดงออกซึ่งการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลา มีทัศนคติเชิงบวกต่อโลกและชีวิต เชื่อมมั่นในคุณค่าและศักยภาพของตนเองและผู้อื่น พร้อมเผชิญอุปสรรคและก้าวข้ามไปด้วยกัน ผู้นำลักษณะนี้ต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่นทั้งทางความคิดและการกระทำ รวมถึงรักษาสอดคล้องในชีวิตโดยพัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และจิตวิญญาณกุญแจสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์คือ ความกล้าในการเปลี่ยนแปลง และ เผชิญความท้าทายด้วยวิธีใหม่ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2550)

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จากนโยบายด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพและเกิดผลสูงสุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 (2566) จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยบูรณาการการจัดการศึกษาทุกระดับให้เชื่อมโยงกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายใต้ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้กำหนด กลยุทธ์ที่ 1 คือการพัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ โดยผู้บริหารต้องมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง ปรับแนวคิดให้ทันสมัย กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีวิสัยทัศน์ ยึดหยุ่นต่อสถานการณ์ และสามารถแก้ไขปัญหาอย่างรอบคอบ เพื่อเพิ่มศักยภาพบุคลากรทาง

การศึกษา และส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล พร้อมเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษาตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง

จากหลักการความเป็นมาและเหตุผลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 สำหรับใช้ในการวางแผนให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการและพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้ทันต่อสภาวะความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เพื่อส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกสถานภาพตามเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ตัวแปรที่ศึกษา 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ และขนาดของสถานศึกษา 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 3) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ 5) การทำงานเป็นทีม
2. ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,185 คน
3. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อน .05 ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน หลังจากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา แล้วใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมีจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ 1) เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ สถานภาพ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย เพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา 3) เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 มี 5 ด้าน คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การคำนึงถึงความเป็น

เป็นปัจเจกบุคคล 3) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ 5) การทำงานเป็นทีม ซึ่งกำหนดคะแนนแบ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ท

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) จัดเตรียมเครื่องมือให้ครบตามจำนวนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละฉบับให้ตรงตามกลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้แล้ว เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ 2) ผู้วิจัยทำแบบบันทึกเสนอ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ออกหนังสือ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 3) ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี เขต 1 โดยแจกแบบสอบถามให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 300 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร สถานศึกษาจำนวน 45 คน และครูจำนวน 255 คน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ตอบแบบสอบถาม โดยการนำส่งและเก็บคืนด้วยตนเองภายใน 30 วัน 4) ตรวจสอบจำนวนของแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยได้รับกลับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่าง ทำการตรวจนับ และ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังนี้

6.1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าความถี่และการหาค่า ร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

6.2 วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบ่งเป็นรายด้านนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

6.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และตามขนาดของ สถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการทำงานเป็น ทีม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่ ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน อันดับที และระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	ระดับภาวะผู้นำ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. การมีวิสัยทัศน์	4.42	0.42	มาก	3
2. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.38	0.45	มาก	4
3. การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	4.43	0.46	มาก	2
4. การมีความคิดสร้างสรรค์	4.38	0.48	มาก	5
5. การทำงานเป็นทีม	4.44	0.46	มาก	1
รวม	4.41	0.42	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก การทำงานเป็นทีม มีระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์สูงสุดเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว การมีวิสัยทัศน์ การมีความคิดสร้างสรรค์ และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตามลำดับ

2. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 เมื่อจำแนกตามเพศ ประสพการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2 - 4

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	เพศ				t	p
	ชาย		หญิง			
	(n=128)		(n=172)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การมีวิสัยทัศน์	4.40	0.44	4.44	0.41	- .761	.447
2. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	4.37	0.45	4.40	0.46	- .621	.535
3. การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	4.43	0.47	4.44	0.45	- .138	.890
4. การมีความคิดสร้างสรรค์	4.35	0.49	4.40	0.48	- .826	.409
5. การทำงานเป็นทีม	4.42	0.48	4.45	0.44	- .503	.616
รวม	4.39	0.43	4.42	0.41	- .621	.535

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามเพศโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีวิสัยทัศน์ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว การมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการทำงานเป็นทีม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. การมีวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	0.13	2	0.07	.369	.692
	ภายในกลุ่ม	52.78	297	0.18		
	รวม	52.91	299			
2. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	0.25	2	0.13	.615	.541
	ภายในกลุ่ม	61.13	297	0.21		
	รวม	61.38	299			

3. การมีความยืดหยุ่น และปรับตัว	ระหว่างกลุ่ม	0.10	2	0.05	.244	.784
	ภายในกลุ่ม	61.94	297	0.21		
	รวม	62.04	299			
4. การมีความคิดสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	0.38	2	0.19	.806	.447
	ภายในกลุ่ม	69.02	297	0.23		
	รวม	69.40	299			
5. การทำงานเป็นทีม	ระหว่างกลุ่ม	0.01	2	0.00	.011	.989
	ภายในกลุ่ม	63.06	297	0.21		
	รวม	63.07	299			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.11	2	0.06	.327	.721
	ภายในกลุ่ม	51.74	297	0.17		
	รวม	51.85	299			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีวิสัยทัศน์ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว การมีความคิดสร้างสรรค์ และด้านการทำงานเป็นทีม แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. การมีวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	0.00	2	0.02	.009	.991
	ภายในกลุ่ม	52.91	297	0.18		
	รวม	52.91	299			
2. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	0.01	2	0.01	.033	.968
	ภายในกลุ่ม	61.37	297	0.21		
	รวม	61.38	299			
3. การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว	ระหว่างกลุ่ม	0.03	2	0.02	.077	.926
	ภายในกลุ่ม	62.00	297	0.21		
	รวม	62.03	299			
4. การมีความคิดสร้างสรรค์	ระหว่างกลุ่ม	0.04	2	0.02	.084	.919
	ภายในกลุ่ม	69.36	297	0.23		
	รวม	69.40	299			
5. การทำงานเป็นทีม	ระหว่างกลุ่ม	0.15	2	0.07	.349	.708
	ภายในกลุ่ม	62.92	297	0.21		
	รวม	63.07	299			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.01	2	0.01	.034	.967

ภายในกลุ่ม	51.84	297	0.18
รวม	51.85	299	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 แสดงว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีวิสัยทัศน์ การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว การมีความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานเป็นทีม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยรวมพบว่ามีผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการปฏิรูปด้านการศึกษาลงสู่ปฏิบัติทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองและพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้บริหารมีความสำคัญต่อปฏิรูปการศึกษาที่ยั่งยืน จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวความคิด ทักษะคติ ปรับตัวให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาให้ทันกับยุคปัจจุบัน และด้วยสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ได้บริหารงานสอดคล้องกับแนวนโยบายของคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน จัดประชุม อบรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อผู้บริหารทุกคนเพราะเป็นแนวทางไปสู่การดำเนินงานในหน้าที่รับผิดชอบให้สำเร็จ เกิดผลตามเป้าหมาย ต้องเป็นผู้นำองค์การให้ก้าวหน้า ใช้ศิลปะในการโน้มน้าวใจให้บุคคลในองค์การได้คล้อยตาม เพื่อให้ความร่วมมือและช่วยปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเป็นส่วนสำคัญสู่ความสำเร็จ (เนตร์พัฒนา ยาวีราข, 2557) จึงทำให้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการวิจัยของเบญจมาศ หนูไชยทอง (2561) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของขวัญฤทัย ภูสาระ (2562) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ พบว่า โดยภาพรวมของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนคาดการณ์แนวทางการดำเนินงานสู่เป้าหมายที่ชัดเจน มีวิสัยทัศน์ และมุ่งมองการปรับปรุงการดำเนินงานสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น สามารถนำความรู้และวิธีการใหม่ๆ มาแก้ไขปัญหาและพัฒนาสถานศึกษา นำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสุรศักดิ์ ปักกระโท (2560) ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ด้านวิสัยทัศน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่า โดยภาพรวมของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสนใจในบุคลากรแต่ละคนอย่างใกล้ชิด การกล่าวชื่นชมในความสามารถของบุคลากรในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองตามความต้องการ ความสนใจและความสามารถอย่างเต็มศักยภาพเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ตลอดจนผู้บริหารปฏิบัติต่อบุคลากรทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน การคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของอภิตีขาม เจะหะ (2564) ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว พบว่า โดยภาพรวมของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานภายในสถานศึกษาทำให้ผู้ร่วมงานรู้สึกมีความสุขและสนุกสนาน ไม่ตึงเครียด เกิดความผ่อนคลาย สามารถสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพ แก้ปัญหาการทำงานในสถานการณ์ต่างๆ ได้ดีจึงส่งผลต่อการขับเคลื่อนและการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและมีคุณภาพตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเสาวณีย์ สมบูรณ์ศิริรัตน์ (2562) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ในภาพรวมมีผลอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ พบว่า โดยภาพรวมของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างนวัตกรรมใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาตนเอง เพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษาและส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียน ค้นหาวิธีการใหม่ที่ใช้ในการแก้ปัญหาที่มีความคล่องแคล่วคิด ฉลาดหลักแหลม มีไหวพริบดี ตัดสินใจได้ได้อย่างรวดเร็วต่อการทำงานในสถานการณ์ต่างๆ กระตุ้นครูและบุคลากรให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่และคิดนอกกรอบ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสุรศักดิ์ เล็กวงษ์ (2563) ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า โดยภาพรวมของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันทำงานในทีม ประสานงานและติดต่อสื่อสารกับบุคลากรในแต่ละทีมได้อย่างหลากหลาย ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน สามารถในการโน้มน้าวใจให้บุคคลเข้ามาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ให้ทีมงานกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลในทีมและสามารถกระตุ้นให้ทีมงานร่วมกันคิดตัดสินใจเพื่อผลสำเร็จของงานตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของวรรณภา ทะอินทร์ (2565) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเชียงรายด้านการทำงานเป็นทีม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกสถานภาพตามเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องมาจากการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และความสร้างสรรค์ ความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขึ้นอยู่กับศักยภาพแต่ละบุคคลมากกว่าซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ผู้บริหารพึงมี ไม่ได้ขึ้นระหว่างเพศชายหรือเพศหญิงจึงไม่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำแต่อย่างใด ในปัจจุบันทุกเพศมีความเท่าเทียมและความเสมอภาคในด้านต่างๆ ผู้บริหารต่างก็มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการและปฏิบัติงานเช่นเดียวกันซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของรอซียะห์ ลาเต๊ะ (2561) ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี จำแนกตามเพศ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ

2.2 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจุบันสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษาได้มีการจัดอบรมทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มเติมความรู้ ความสามารถ และเพื่อพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้พัฒนายิ่งขึ้น ประกอบกับปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่รวดเร็วและทันสมัย ทำให้ผู้ที่มีประสบการณ์น้อยสามารถเข้าถึงสื่อและองค์ความรู้ได้อย่างรวดเร็วและหลากหลายทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งเป็นการเปิดโลกทัศน์ทางความคิดอันส่งผลให้มีแนวคิด มุมมองในการพิจารณา วิเคราะห์เรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่ใกล้เคียงกับผู้ที่ประสบการณ์มาก (ธีระ รุณเจริญ, 2550) ดังนั้นจึงทำให้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการวิจัยของมณฑา ศิริวงษ์ (2559) ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู อำเภองครักษ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาทั้งโดยรวมและรายด้าน พบว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 มีนโยบายที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกขนาด ต้องดำเนินการจัดการศึกษาในแต่ละระดับไปในทิศทางและเป้าประสงค์เดียวกัน การบริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องผลักดันให้ผู้ร่วมงานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายด้วยการคิดหลายมิติคิดเชิงบวก คิดเชิงสร้างสรรค์ที่จะพัฒนาสถานศึกษา รวมทั้งการคิดแก้ปัญหาต่างๆ (กรองทิพย์ นาควิเชตร, 2552) และต้องเป็นผู้ประสานงานกับผู้อื่นด้วยการสร้างแรงบันดาลใจ สร้างแรงจูงใจ สร้างบรรยากาศโดยการคิดนอกกรอบด้วยวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างสิ่งใหม่ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (ธีระ รุณเจริญ, 2554) จึงทำให้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญภา ศรีภูธร (2562) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็น พฤติกรรมและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการแสดงออกถึงการกระตุ้นผู้อื่นด้วยความคิดสร้างสรรค์ ให้บุคลากรร่วมปฏิบัติงานในหน้าที่ที่หลากหลายด้วยความเต็มใจ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายได้อย่างสำเร็จ ในการบริหารงานมีหลักสำคัญของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ 2) การคำนึงถึง ความเป็นปัจเจกบุคคล 3) การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ 5) การทำงานเป็นทีม สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 1 อธิบายได้ดังนี้

ด้านที่ 1 การมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนคาดการณ์แนวทางการดำเนินงานสู่เป้าหมายที่ชัดเจน ปรับปรุงและดำเนินงานสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เป็นผู้มีความคิดไตร่ตรอง อย่างรอบคอบก่อนนำไปสู่การตัดสินใจ

ด้านที่ 2 การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษามีการชื่นชมในความสามารถของบุคลากรในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่

ด้านที่ 3 การมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถด้านการคิดหลายรูปแบบให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการแก้ไขปัญหา ส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำองค์กรให้เกิดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์การทำงานให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

ด้านที่ 4 การมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษามีการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้องในสถานการณ์ที่คับขัน กระตุ้นครูและบุคลากรให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่และคิดนอกกรอบ และมีความริเริ่มสร้างนวัตกรรมใหม่ เพื่อใช้ในการบริหารและส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียน

ด้านที่ 5 การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการประสานงานและติดต่อสื่อสารกับบุคลากรในแต่ละทีมได้อย่างหลากหลาย เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของปฏิบัติงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนการดำเนินงานที่แปลกใหม่ สามารถออกแบบกระบวนการทำงานเป็นขั้นตอน กระตุ้นครูและบุคลากรให้เกิดความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่และคิดนอกกรอบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน

1.2 ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อเผชิญกับปัญหา ควรมีความเข้าใจและหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม มีความมั่นใจในตนเอง ยอมรับฟังข้อเสนอแนะความคิดเห็นที่แตกต่างของบุคคลอื่น โดยใช้เหตุผลมีจุดยืนที่ชัดเจนในการแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาและความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เปิดรับความคิดใหม่ต่อการพัฒนาสถานศึกษา

1.3 ด้านการคำนึงถึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มีการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ มอบหมายงานอย่างเหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล มีความเป็นกลาง ยอมรับฟังปัญหา ร่วมแสดงความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา มีการและควรดูแลเอาใจใส่ต่อบุคลากรอย่างทั่วถึง เพื่อให้ทุกคนรู้สึกว่าคุณค่า

1.4 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศให้ชัดเจน มีความคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ในการบริหารงานและกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาและบุคลากรมีแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาอย่างเต็มความรู้ความสามารถ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาแนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรองทิพย์ นาควิเชตร. (2552). ภาวะผู้นำสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา. สมุทรปราการ: อีรสาสน์ พับลิชเชอร์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). สุดยอดภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชส มีเดีย.
- ขวัญฤทัย ภู่อาระ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- ธีระ รุญเจริญ. (2554). ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- เนตรพัฒนา ยาวีราข. (2557). ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: เซ็นทรัล เอ็กซ์เพรส.
- เบญจมาศ หนูไชยทอง. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- เพ็ญภา ศรีภูธร. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2553). ผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ : กระบวนทัศน์ใหม่และผู้นำใหม่ทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มนตรี.
- มณฑา ศิริวงษ์. (2559). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูอำเภองครักษ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- รอชียะห์ ลาเต๊ะ. (2561). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- วรรณภา ทะอินทร์. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2566). แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สระบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. สระบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2549). ภาวะผู้นำแบบสร้างสรรค์ The Formative Leadership. แหล่งที่มา <http://suthep.ricr.ac.th>. สืบค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2566.

- สุรศักดิ์ ปักการะโถ. (2560). การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุรศักดิ์ เล็กวงษ์. (2563). บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- เสาวณีย์ สมบูรณ์ศิริรัตน์. (2562). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อิตติชาม เจะหะ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2. คั่นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- Ash, R. C. and Persall, J. M. (1999). The Principal as Chief Learning Officer. National Association of Secondary School Principals, 84(616), 15-22.
- Taro Yamane. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. 3rd Ed. New York: Harper and Row Publications.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

THE TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AND HAPPINESS
AT WORK OF TEACHER IN SCHOOL UNDER KANCHANABURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

¹ชินนภา นาวารี Chunnapa Nawaree ²ชัตติยา ดั่งสำราญ Khattiya Duangsamran

^{1,2}มหาวิทยาลัยศิลปากร Silpakorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: nawaree_c@su.ac.th

Article Received: March 05, 2025. Revised: April 14, 2025. Accepted: April 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 2) ความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำนวน 80 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล 2 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการหรือรักษาราชการแทน และครูที่เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระฯ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 160 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวคิดของ Kouzes and Posner และความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาตามแนวคิดของชาญวิทย์ วสันต์ธนรัตน์ และธีรธรรม วุฒิชัยแก้ว สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ เป็นต้นแบบในการนำทาง สร้างแรงบันดาลใจสยัทัศน์ร่วมกัน เพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น สร้างขวัญกำลังใจ และกล้าท้าทายต่อกระบวนการ 2) ความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ทั้ง ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ การเป็นผู้มีสุขภาพดี การเป็นผู้รักการเรียนรู้ และเป็นผู้มีอาชีพในงาน การเป็นผู้มีคุณธรรมและกตัญญู การเป็นผู้ที่รักและดูแลครอบครัวตนเองได้ การเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับอารมณ์ตนเอง การเป็นผู้ที่รักและดูแลองค์กร/สังคมของตนเอง การเป็นผู้ใช้เงินเป็น และการเป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ความสุขในการปฏิบัติงาน, ครู, สถานศึกษา

Abstract

The purposes of research were to determine 1) the transformational leadership of administrators in school under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2. 2) Happiness at work of teacher in school under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2. 3) The relationship between the transformational leadership of administrators and Happiness at work of teacher in school under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2. The sample consisted of 80 schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2. Two people providing information include the director or the acting director . and the teacher who is the leader of the subject group, for a total of 160 people. The research instrument was a questionnaire regarding the transformational leadership of administrators in school based on Kouzes and Posner and Happiness at work of teacher in school based on Chanwit Wasanthanarat and Theerathum Wuttichaikaew. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient.

The finding of this research were as follow; 1) The transformational leadership of administrators in school under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2 in overall and each perspective was at high level, ranking by arithmetic mean from high to low: Modeling the way, inspiring a shared vision, enabling others to act, encouraging the heart and challenging the process. 2) Happiness at work of teacher in school under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2 in overall and each perspective was at high level, ranking by arithmetic mean from high to low: Being Healthy, Being a learner and professional in your work. Being virtuous and grateful, Being someone who loves and takes care of their own family, Being someone who can manage their own emotions, Being someone who loves and cares for their own organization/society, being a wise spender of money, and being a kind-hearted person who helps others. 3) The transformational leadership of administrators and Happiness at work of teacher in school under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2. Overall, there is a high level of relationship, with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Transformational Leadership, Happiness at Work, Thacher, School

บทนำ

จากการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาพบว่าจุดที่ควรพัฒนา ด้านคุณภาพผู้เรียน จุดที่ควรพัฒนามากที่สุด คือ ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม (ร้อยละ 74.81) รองลงมา คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา (ร้อยละ 67.77) และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา (ร้อยละ 60.64) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ จุดที่ควรพัฒนามากที่สุด คือ ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย (ร้อยละ 85.11) รองลงมา คือ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ (ร้อยละ 80.85) และมีระบบบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา (ร้อยละ 72.34) ตามลำดับ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จุดที่ควรพัฒนามากที่สุด คือ ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน (ร้อยละ 67.02) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ (ร้อยละ 64.89) (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2, 2566) ซึ่งหากวิเคราะห์จากจุดที่ควรพัฒนาจะเป็นได้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย แนวทางการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องแสดงบทบาทของตนให้ชัดเจน กล่าวคือ ต้องเป็นต้นแบบในการนำทางสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีกับผู้ที่บังคับบัญชาต้องสร้างแรงบันดาลใจต่อวิสัยทัศน์ร่วมกันมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน ต้องมีวิสัยทัศน์ในการบริหาร ต้องเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานแก่ผู้อื่นโดยพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ต้องสร้างขวัญกำลังใจให้การยอมรับ ชื่นชมและให้รางวัลเมื่อผู้บังคับบัญชาปฏิบัติงานสำเร็จ ครูสร้างนวัตกรรมเพื่อจัดการเรียนสอนทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการบริหารงาน เพราะการบริหารงานในปัจจุบัน เป็นการบริหารงานท่ามกลางสภาวะแห่งความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารต้องพร้อมเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เป็นอยู่เดิม พร้อมรับฟังและพร้อมที่จะร่วมมือกับทุกฝ่าย เพื่อให้การบริหารงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่สังคมคาดหวัง (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2561) รวมถึงเพิ่มศักยภาพของครูโดยการส่งเสริม สนับสนุน ให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา เพื่อสร้างแรงจูงใจ สร้างความสุข กระตุ้นให้ครูปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

หากเมื่อพิจารณาภาระหนี้สินครูในปัจจุบัน ครูมีภาระหนี้สินเฉลี่ยต่อคนอยู่ที่ประมาณ 1,600,000 บาท (สหกรณ์ออมทรัพย์ครูกาญจนบุรี, 2567) ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความรู้สึกเครียดและกดดันในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้ครูขาดความสุขและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งภาระหนี้สินของครูที่เพิ่มมากขึ้นสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการใช้เงินเป็นของครู

ในด้านการย้ายสถานศึกษาของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ซึ่งมีจำนวน ทั้งหมด 1,085 คน แบ่งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในอำเภอท่ามะกาจำนวน 568 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอำเภอพนมทวนจำนวน 285 คน และข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอำเภอห้วยกระเจา จำนวน 232 คน สถิติการย้ายสถานศึกษาเข้าสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำนวน 28 คน สถิติการย้ายสถานศึกษาออกจากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำนวน 23 คนและลาออก จำนวน 1 คน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2, 2566) ซึ่งการย้ายสถานศึกษาของครูส่งผลให้ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษามีความเครียดในการที่ต้องปฏิบัติงานแทนในตำแหน่งที่ขาดไป รวมถึงจำนวนชั่วโมงสอนที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ครูในสถานศึกษาอาจเกียจงานและเลือก

ปฏิบัติงานเฉพาะหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ ส่งผลให้อาจเกิดปัญหาการเป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ส่วนสาเหตุการลาออกจากราชการเนื่องจากปัญหาด้านสุขภาพ (ภคอร บุตรพิมพ์, 2567) สะท้อนปัญหาการเป็นผู้มีสุขภาพดีของครู

จากการปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ยังคงต้องพัฒนาในด้านการบริหารสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในปัจจุบันให้มากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อนำพาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาให้ตระหนักถึงคุณค่าในตนเอง พัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจในงาน เสริมสร้างความสามัคคีในสถานศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเปิดใจแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สามารถปฏิบัติงานร่วมกันได้ เพื่อส่งเสริมการสร้างความสุขของครูในสถานศึกษา สร้างกำลังใจ สร้างความสามัคคีในสถานศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา คือ 1) เป็นต้นแบบนำทาง 2) การสร้างแรงบันดาลใจวิสัยทัศน์ร่วมกัน 3) กล้าท้าทายต่อกระบวนการ 4) เพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น และ 5) การสร้างขวัญกำลังใจ ส่วนปัญหาของครูจากที่ศึกษา พบปัญหาที่สำคัญ 2 ด้าน คือ 1) ปัญหาหนี้สินครูซึ่งสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา คือ การเป็นผู้ใช้เงินเป็น 2) ด้านปัญหาสุขภาพซึ่งสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา คือ การเป็นผู้มีสุขภาพดี 3) ปัญหาความกดดันและเกียจคร้าน เลือกปฏิบัติงานเฉพาะหน้าที่หลักของตน ซึ่งสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา คือ การเป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น

ผู้วิจัยจึงผู้วิจัยจึงมีความสนใจและมีความคิดเห็นว่าจะมีความจำเป็นต้องทำการศึกษาถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทราบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
2. เพื่อทราบความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
3. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางประมาณขนาดกลุ่ม ตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 แห่ง แล้วผู้วิจัยเลือกตัวอย่างตามโอกาสทางสถิติ (probability sampling) โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified random sampling) โดยจำแนกประเภทอำเภอ ผู้วิจัยโดยกำหนดผู้ให้ข้อมูล สถานศึกษาละ 2 คน ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการหรือรักษาการแทน 1 คน 2) ครูที่เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระฯ 1 คน รวมทั้งสิ้น 160 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็น (questionnaire) จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็น แบบตรวจสอบรายการ (check list) เพื่อสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษาสูงสุด 4) ตำแหน่งปัจจุบัน 5) ประสบการณ์ทำงาน ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือตามแนวความคิดของคูซส์และโพสเนอร์ (Kouzes and Posner) และตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือตามแนวคิดของชาญวิทย์ วสันต์นารัตน์ และธีรธรรม วุฒิวิตรชัยแก้ว (2561)

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือการวิจัยดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาวรรณกรรมและแบบสอบถามที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามภายใต้การแนะนำและคำปรึกษาของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและการปรับปรุงพัฒนา

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข สำนวนภาษา ตลอดจนเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และนิยามตัวแปร โดยพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item-Objective congruence) ตั้งแต่ 0.80 – 1.00

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำนวน 15 แห่ง สถานศึกษาละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 30 ฉบับ

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาคำนวณ และวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (reliability) โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (Lee J. Cronbach, 1984) ตัวแปรต้นได้ค่า .861 ตัวแปรตามได้ค่า .834 และภาพรวมทั้งฉบับได้ค่า .907

ขั้นที่ 5 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำนวน 80 แห่ง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปอย่างราบรื่น และถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ทำหนังสือเรียนคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยให้แต่ละโรงเรียนส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้รับแบบสอบถามทั้งหมดกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาซึ่งมีความสมบูรณ์ครบทุกฉบับ 2) ลงรหัสข้อมูล นำไปคำนวณค่าสถิติ 3) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ เป็นต้นแบบในการนำทาง สร้างแรงบันดาลใจวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น สร้างขวัญกำลังใจ และกล้าท้าทายต่อกระบวนการ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวม

ด้าน	ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (X_{tot})	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	เป็นต้นแบบนำทาง (X_1)	4.48	0.32	มาก
2	สร้างแรงบันดาลใจ วิสัยทัศน์ร่วมกัน (X_2)	4.48	0.39	มาก
3	กล้าท้าทายต่อกระบวนการ (X_3)	4.47	0.36	มาก
4	เพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น (X_4)	4.47	0.30	มาก
5	สร้างขวัญกำลังใจ (X_5)	4.47	0.35	มาก
รวม		4.47	0.34	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.48$, S.D.=0.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ เป็นต้นแบบนำทาง ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.34) สร้างแรงบันดาลใจ วิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{X}=4.48$, S.D.=0.39) เพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.30) สร้างขวัญกำลังใจ ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.35) และกล้าท้าทายต่อกระบวนการ ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.36) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.30-0.39 มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ทั้ง ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ การเป็นผู้มีสุขภาพดี การเป็นผู้รักการเรียนรู้และเป็นผู้มีอาชีพในงาน การเป็นผู้มีคุณธรรมและกตัญญู การเป็นผู้ที่รักและดูแลครอบครัวตนเองได้ การเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับอารมณ์ตนเอง การเป็นผู้ที่รักและดูแลองค์กร/สังคมของตนเอง การเป็นผู้ใช้เงินเป็น และการเป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวม (Y_{tot})

ด้าน	ความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา (Y_{tot})	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	การเป็นผู้มีสุขภาพดี (Y_1)	4.48	0.32	มาก
2	การเป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น (Y_2)	4.43	0.39	มาก
3	การเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับอารมณ์ตนเอง (Y_3)	4.47	0.36	มาก
4	การเป็นผู้รักการเรียนรู้และเป็นผู้มีอาชีพในงาน (Y_4)	4.48	0.33	มาก
5	การเป็นผู้มีคุณธรรมและกตัญญู (Y_5)	4.48	0.34	มาก
6	การเป็นผู้ใช้เงินเป็น (Y_6)	4.46	0.40	มาก
7	การเป็นผู้ที่รักและดูแลครอบครัวตนเองได้ (Y_7)	4.47	0.33	มาก

ด้าน	ความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา (Y_{tot})	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
8	การเป็นผู้ที่รักและดูแลองค์กร/สังคมของตนเอง(Y_8)	4.46	0.27	มาก
รวม		4.46	0.26	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ การเป็นผู้มีสุขภาพดี ($\bar{X}=4.48$, S.D.=0.32) การเป็นผู้รักการเรียนรู้และเป็นผู้มีอาชีพในงาน ($\bar{X}=4.48$, S.D.=0.33) การเป็นผู้มีคุณธรรมและกตัญญู ($\bar{X}=4.48$, S.D.=0.34) การเป็นผู้ที่รักและดูแลครอบครัวตนเองได้ ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.33) การเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับอารมณ์ตนเอง ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.36) การเป็นผู้ที่รักและดูแลองค์กร/สังคมของตนเอง ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.27) การเป็นผู้ใช้เงินเป็น ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.40) และการเป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ($\bar{X}=4.43$, S.D.=0.32) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.27-0.40 มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_7	Y_8	Y_{tot}
X_1	.748**	.770**	.837**	.873**	.764**	.750**	.811**	.718**	.864**
X_2	.702**	.748**	.779**	.574**	.712**	.505**	.553**	.722**	.749**
X_3	.702**	.748**	.779**	.574**	.712**	.705**	.553**	.722**	.749**
X_4	.700**	.793**	.848**	.700**	.793**	.648**	.753**	.787**	.834**
X_5	.802**	.536**	.864**	.573**	.777**	.723**	.751**	.836**	.745**
X_{tot}	.775**	.641**	.732**	.779**	.713**	.568**	.732**	.712**	.905**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร (X_{tot}) กับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 (Y_{tot}) โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกันและอยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.905$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 มีความเข้าใจและตระหนักถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในการบริหารงานสถานศึกษา การที่ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ สามารถวางแผนการจัดการศึกษา รวมไปถึงดำเนินการให้บรรลุจุดหมาย โดยผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นต้นแบบนำทางให้บุคลากรในสถานศึกษามีการสร้างแรงบันดาลใจ วิสัยทัศน์ร่วมกันกล้าท้าทายต่อกระบวนการ ส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น รวมไปถึงให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากรในสถานศึกษา ส่งผลให้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูวิศ สิงสิดา (2566) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรพรรณ ภัทรดำเนินสุข ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีการพักผ่อนอย่างเพียงพอเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ผู้บริหารและครู มีการจัดกิจกรรมอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานนอกสถานที่ จัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุน ให้บุคลากรมีการผ่อนคลาย ลดความกดดัน ลดความเครียด ให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ผู้บริหารและครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีศรัทธาในศาสนาและมีศีลธรรมในการดำเนินชีวิต มีสติ มีสมาธิในการปฏิบัติงานสามารถรับมือกับปัญหาที่เข้ามาได้ รวมไปถึงมีความกตัญญู สามารถดูแลครอบครัวตนเองได้ บริหารจัดการเงินของตนเองได้เป็นอย่างดี และมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญา บุตรธำรงค์ (2566) ที่พบว่า การเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของกิริติกร สุภาพรหม (2566) ที่พบว่า ระดับความสุขในการปฏิบัติงานงานของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในระดับสูง ในลักษณะคล้ายตามกัน สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารรายด้านกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษารายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 ทุกคู่มีลักษณะคล้ายตามกัน โดยคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุดคือ สร้างขวัญกำลังใจกับการเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับอารมณ์ตนเอง ส่วนคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุด คือ สร้างแรงบันดาลใจ วิสัยทัศน์ร่วมกันกับการเป็นผู้ใช้เงินเป็น ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ สามารถบริหารจัดการ วางแผนการจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคตประกอบในดำเนินการให้บรรลุจุดหมาย โดยผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นต้นแบบนำทางให้บุคลากรใน

สถานศึกษามีการสร้างแรงบันดาลใจ วิสัยทัศน์ร่วมกัน กล้าท้าทายต่อกระบวนการ ส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น รวมไปถึงให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญกำลังใจให้บุคลากรในสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีคุณภาพ เมื่อมีการบริหารงานที่ดีแล้ว่อมทำให้บุคลากร มีร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง รวมไปถึงมีความห่วงใย เอื้ออาทร ซึ่งกันและกัน มีการจัดกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม มีความรักต่อชุมชนที่ตนปฏิบัติงานและที่พักอาศัย มีความปรองดอง สามัคคีต่อกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของของ Shelly D Dionne (2004) ที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพของทีม มีอุดมการณ์แรงบันดาลใจ หรืออิทธิพลต่อจิตใจ การกระตุ้นความคิด วิจัยรณญาณจะถูกสร้างและแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ประกอบด้วย

1. แนวคิดภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ตามแนวความคิดของของ Kouzes and Posner (2023) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่

1.1 เป็นต้นแบบนำทาง หมายถึง การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของข้าราชการที่ดีให้กับครูในสถานศึกษา ปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น สร้างความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือในการเป็นผู้นำที่ดี เป็นที่ประจักษ์แก่ครูในสถานศึกษาและองค์กรภายนอก สร้างแนวทางในการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้บริหารและครูตระหนักถึงความสำคัญของการกระทำและความคิดเห็นของผู้อื่น และกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางให้กับครูในสถานศึกษาปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

1.2 สร้างแรงบันดาลใจต่อวิสัยทัศน์ร่วมกัน หมายถึง การสร้างแรงบันดาลใจมีวิสัยทัศน์ร่วมกันเป็นสิ่งสำคัญในการคัดสรรบุคคลเข้ามาปฏิบัติงานขององค์กรต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดความมุ่งมั่นในทิศทางเดียวกัน การส่งเสริมการปฏิบัติงานเป็นทีมและร่วมการสร้างสรรค์ในอนาคต ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะสามารถเชื่อมผู้นำกับผู้ตามในรูปแบบที่มีพลัง ทำให้ผู้ตามเชื่อว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์และสามารถมีส่วนร่วมในการทำให้เป็นจริงได้ สามารถสร้างความแตกต่างได้ สร้างไอเดียและเอกลักษณ์ให้กับองค์กร สร้างแรงบันดาลใจกับวิสัยทัศน์ในกลุ่มผู้ตามให้มีแนวคิดเชิงบวก และมีความหวัง สร้างความกระตือรือร้นและความตื่นตัวให้กับวิสัยทัศน์ผ่านความจริงใจ ด้วยความชำนาญในการอุปมาอุปไมย สัญลักษณ์ ภาษา ที่สุภาพ และความสามารถเฉพาะตัว

1.3 กล้าท้าทายต่อกระบวนการ หมายถึง การมีวิธีการและเทคนิคใหม่ๆ ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น สร้างโอกาสให้ครูในสถานศึกษาแสดงความคิดเห็นต่อการแก้ไข/พัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน สามารถจัดการความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงได้ มีการเตรียมแผนรับมือกับความผิดพลาดในการปฏิบัติงานทั้งของตนเองและครูในสถานศึกษา และวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกเพื่อนำมาแก้ไข พัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

1.4 เพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงานให้ผู้อื่น หมายถึง การสร้างทัศนคติเชิงบวกแก่ครูในสถานศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาวิชาชีพและสถานศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน สร้างความไว้วางใจและให้สิทธิ์แก่ครูในสถานศึกษาได้ปฏิบัติงานอย่างเป็นอิสระ โดยคำนึงถึงเป้าหมายเป็นสำคัญ และเป็น Coaching คอยให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่ครูในสถานศึกษา

1.5 สร้างขวัญกำลังใจ หมายถึง การเสริมสร้างกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ครูในสถานศึกษา คอยชี้แนะแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย อุทิศตนปฏิบัติงานเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูในสถานศึกษา สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกันภายในสถานศึกษา ชื่นชมผลงานของครูในสถานศึกษาเพื่อให้ครูเกิดความภาคภูมิใจ และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ทีมงาน สร้างแรงจูงใจให้ครูในสถานศึกษาปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีความสุข

2. ความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาตามแนวคิดของชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีรธรรม วุฒิวัตรชัยแก้ว (2561) ประกอบด้วย 8 ตัวแปรดังนี้

2.1 การเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี หมายถึง การเป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตใจที่เข้มแข็ง เป็นผู้มีทัศนคติเชิงบวก มองโลกในแง่ดี สามารถดูแลตัวเองได้ โดยไม่เป็นภาระของผู้อื่น สามารถแบ่งเวลาระหว่างการปฏิบัติงาน และเวลาส่วนตัวได้อย่างเหมาะสม

2.2 การเป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง การเป็นผู้มีเมตตาต่อคนรอบข้างทั้งเพื่อนร่วมงาน นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน โดยไม่เลือกชนชั้นวรรณะ เป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่องานที่ตนปฏิบัติ เป็นผู้มีความคิดอย่างรอบคอบก่อนลงมือปฏิบัติ และคอยช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

2.3 การเป็นผู้ที่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเอง หมายถึง การเป็นผู้ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา สามารถรักษาสมาคมของการใช้ชีวิต สามารถแยกแยะเรื่องงานกับเรื่องส่วนตัวได้เป็นอย่างดี สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี มีวิธีการจัดการความเครียดได้อย่างเหมาะสม มีทัศนคติเชิงบวก สดใส ยิ้มแย้ม ร่าเริงและเป็นมิตร สร้างบรรยากาศเป็นกันเองในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอน มีทัศนคติในเชิงบวก ต่อการแก้ไขปัญหาเมื่อประสบปัญหาในการปฏิบัติงาน และเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการร่วมกับครูในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาตามโอกาส

2.4 การเป็นผู้รักการเรียนรู้และเป็นผู้มีอาชีพในงานของตนเอง หมายถึง การมีความสุขและภาคภูมิใจในวิชาชีพ วิชาชีพ มีอุดมการณ์ และจิตวิญญาณความเป็นครูมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความสนใจในการศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ มีการปรับเปลี่ยนเทคนิคและวิธีการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพของงาน และมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ มีวิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ

2.5 การเป็นผู้มีคุณธรรมและความกตัญญู หมายถึง การแสดงออกถึงการมีคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรมพื้นฐาน เพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจให้ปฏิบัติในทางที่ถูกต้องและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียนได้ ปฏิบัติหน้าที่ของตน ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตนตามระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด มีเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน ต่อวิชาที่สอน ต่องานที่ปฏิบัติและต่อสถานศึกษา มีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง รวมทั้งยอมรับผลแห่งการกระทำนั้นๆ ไม่ว่าจะดีหรือไม่ก็ตาม และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

2.6 การเป็นผู้ใช้เงินเป็น (Y6) หมายถึง การวางแผนการใช้ เงินอย่างเป็นระบบ มีการดำเนินชีวิตที่ เหมาะสมกับฐานะทางการเงินของตน มีการออมเงินเพื่อเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็นและบริหารจัดการรายรับและรายจ่ายของตนเองและครอบครัวได้อย่างเหมาะสม

2.7 การเป็นผู้ที่รักและดูแลครอบครัวตนเองได้ (Y7) หมายถึง การให้ความสำคัญและดูแลครอบครัวของตนเองเป็นอย่างดี มักใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลในครอบครัว ได้รับกำลังใจที่ดีจากบุคคลในครอบครัวอยู่เสมอ สามารถจัดสรรเวลาในการปฏิบัติงานและการเวลากับครอบครัวได้อย่างเหมาะสม

2.8 การเป็นผู้ที่รักและดูแลองค์กร/สังคมของตนเองได้ (Y8) หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ พร้อมทั้งจะปกป้องชื่อเสียงและศักดิ์ศรีของสถานศึกษา มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานักเรียน สถานศึกษาและชุมชน ปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด

สรุปองค์ความรู้การวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ด้านกล้าท้าทายต่อกระบวนการ มีค่ามัธยฐานเลขคณิตอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรพัฒนาการกล้าท้าทายต่อกระบวนการ สร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นให้การยอมรับและสนับสนุนมุมมองใหม่ๆ ของครู ผู้บริหารต้องแสดงให้เห็นครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นถึงความตั้งใจที่จะกล้าท้าทายต่อระบบเดิมๆ เพื่อให้เปลี่ยนแปลง สร้างโอกาสในการใช้ทักษะ กระบวนการและความสามารถและสร้างโอกาสสำหรับการพัฒนาวิธีการใหม่ๆ ในการปรับปรุงสถานศึกษา และผู้บริหารจะต้อง

มีแผนการเตรียมพร้อมรับมือกับความผิดพลาด เพราะทุกความผิดพลาดจะเป็นบทเรียนในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่า ความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ด้านการเป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น มีค่ามัธยฐานคั่นอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรมีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ในการการมีน้ำใจ เข้าใจคนอื่น เอื้ออาทรและเอื้อเฟื้อของครู รวมถึงส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การเชื่อใจครูโดยการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของครูในการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูมีปฏิสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อเป้าหมายเดียวกัน

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา ด้านสร้างแรงบันดาลใจ วิสัยทัศน์ร่วมกันกับการเป็นผู้ใช้จ่ายเงินเป็น เป็นคู่ที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรมีการสร้างแรงบันดาลใจให้กับครูในเรื่องของการบริหารการเงินของตนเอง ให้คำปรึกษา และพัฒนาให้ครูเป็นผู้ที่สามารถบริหารจัดการการเงินของตนเองและครอบครัวได้ สามารถอยู่อย่างพอประมาณโดยไม่เดือดร้อนตนเองและผู้อื่น มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และเข้าร่วมการอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่ายเงิน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดอื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน

2.4 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กิตติกร สุภาพรหม. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 3. วารสารวิชาการรัตนบุศย์, 5(3), 226-242.

ชาญวิทย์ วสันต์ธนารัตน์ และธีรธรรม วุฑฒิวัตรชัยแก้ว. (2561). องค์การแห่งความสุข 4.0. กรุงเทพมหานคร: แอทโพร์พรินท์.

พิชญา บุตรธำจารย์. (2565). การเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2561). ความเป็นผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภคอร บุตรพิมพ์. (2567). การปฏิบัติงานในสถานศึกษา. (สัมภาษณ์ วันที่ 3 กันยายน 2567).

ภูวิศ สิงสิดา. (2566). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 19(85), 97-109.

- สหกรณ์ออมทรัพย์ครูกาญจนบุรี. (2567). รายงานการประชุมสามัญประจำปี 2567 สหกรณ์ออมทรัพย์ครูกาญจนบุรี จำกัด. กาญจนบุรี: สหกรณ์ออมทรัพย์ครูกาญจนบุรี.
- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2. (2566). รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา SAR 2566. กาญจนบุรี: สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2.
- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2. (2567). งานบริหารงานบุคคล. กาญจนบุรี: สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2.
- J. M. Kouzes, B. Z. Posner. (2023). The leadership challenge workbook. 4th ed. Hoboken, New Jersey: Wiley.
- Lee J. Cronbach. (1984). Essentials of Psychological Testing. 4th ed. New York: Harper and Row Publisher.
- Shelly D Dionne. (2004). Transformational Leadership and Team Performance School of Management and Center for Leadership Studies, Binghamton University. Journal of Organization change management, 17(2), 396.

การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้แนวคิดความท้าทายเป็นฐาน CHALLENGE-BASED LEARNING TO DEVELOP CRITICAL THINKING SKILLS

¹นิรมล ชัยสิทธิ์ Niramon Chaiyasit ²ศุภณัฐ ปานา Supanut Pana

^{1, 2}มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Niramon.chaiyasit@g.swu.ac.th

Article Received: March 16, 2025. Revised: April 13, 2025. Accepted: April 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เรียนด้วยรูปแบบตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานก่อนและหลังทดลอง เป็นการวิจัยแบบวิจัยเชิงทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลพนัสพิทยาสัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ระยะเวลาในการวิจัย 16 คาบเรียน ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน จำนวน 3 แผน เวลาเรียน 16 ชั่วโมง 2) แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประเภทสถานการณ์ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 3 ข้อ รวมทั้งหมด 30 ข้อ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานค่าที (t-test for Dependent Samples)

ผลการวิจัยพบว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนหลังเรียนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐาน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น

คำสำคัญ: การคิดอย่างมีวิจารณญาณ, แนวคิดความท้าทายเป็นฐาน, การทดลอง

Abstract

This research article aims to compare critical thinking skills before and after instruction based on the challenge-based learning approach. This study is an experimental research design. The sample group consisted of 40 sixth-grade students from Anubanphanat suksalai School, enrolled in the second semester of the 2024 academic year, under the jurisdiction of Chonburi Primary Educational Service Area Office 2. The sample was selected using cluster random sampling, with the classroom as the unit of selection. The research was conducted over a period of 16 instructional sessions. The research instruments included: 1) Three lesson plans designed based on the challenge-based learning approach to enhance students' critical thinking skills, with a total instructional time of 16 hours. 2) A critical thinking assessment test in the form of multiple-choice situational questions, consisting of 10 scenarios with three questions per scenario, totaling 30 questions. Data were analyzed using basic

statistical measures, including mean, standard deviation, and hypothesis testing with a t-test for dependent samples.

The research findings indicated that students' critical thinking skills after learning through the challenge-based learning approach were significantly higher than before learning, at a significance level of .01. This result supports the research hypothesis, demonstrating that the challenge-based learning approach enhances students' critical thinking skills.

Keywords: Critical Thinking, Challenge-Based Learning (CBL), Experiment

บทนำ

การที่บุคคลจะสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างราบรื่นนั้น ความสามารถในการคิดเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง ดังที่ De Bono (1996 อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี, 2553) กล่าวไว้ว่า ทักษะพื้นฐานหนึ่งของมนุษย์นั้นคือ ทักษะการคิด ซึ่งเป็นทักษะที่จะนำบุคคลไปสู่ความสุขและความสำเร็จในชีวิตได้ เพราะเนื่องจากการคิดเป็นตัวช่วยในการวางแผน การริเริ่ม และการแก้ปัญหาทำให้คนมีโอกาสมากขึ้นและเป็นหนทางสู่ความก้าวหน้ามากขึ้น การที่โลกของเราเจริญรุดหน้าไปด้วยวิทยาการต่างๆ มากมาย ล้วนแต่มีสาเหตุมาจากการคิด เพราะเนื่องจากความคิดเป็นพื้นฐานสำคัญของการกระทำ ซึ่งความเจริญก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันเหล่านั้นเป็นผลมาจากความคิดและการกระทำทั้งสิ้น

ปัจจุบันพบว่า การคิดของผู้เรียนในไทยเข้าสู่ขั้นวิกฤติจากข้อมูลของการประชุม World Economic Forum (WEF) 2012-2013 พบว่า การจัดอันดับการศึกษาของประเทศไทยรั้งท้ายอาเซียน ผลการจัดอันดับชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้เรียนในประเทศไทยส่วนใหญ่ขาดทักษะสำคัญในการดำรงชีวิต คือ ขาดการคิดวิเคราะห์ และปี 2019 World Economic Forum (WEF) 2019 จัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันระดับโลก จากผู้เรียนจำนวน 141 ประเทศ ผลการจัดอันดับ พบว่า ความสามารถทางการแข่งขันของประเทศไทยลดลงจากอันดับที่ 38 ลงไปสู่อันดับที่ 40 โดยปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลการจัดอันดับของประเทศไทยต่ำลง มาจากคะแนนด้านการเรียนการสอนของไทยที่มีการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) พบว่า ต่ำที่สุด ได้คะแนนเพียง 37 คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน (สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2565) นอกจากนี้ ผลการศึกษาขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development : OECD) พบว่า ความสามารถในการรับมือกับเฟกนิวส์ และข้อมูลข่าวสารอันเป็นเท็จ จาก 77 ประเทศทั่วโลก พบว่า ผู้เรียนไทยมีศักยภาพในการกรองข่าวปลอมต่ำมากรั้งท้ายอยู่ในลำดับที่ 76 จาก 77 ประเทศ (สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ที่พบว่า ต้องเร่งพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐานสากล พัฒนาผู้เรียนในไทยให้มีความรู้และเข้าใจ รับรู้ถึงความสัมพันธ์และมุมมองที่แตกต่าง ตลอดจนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างมีความสุข (สำนักงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) สะท้อนให้เห็นว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณผู้เรียนในประเทศไทยต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนและเป็นปัญหาที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้สถานศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสำคัญด้านความสามารถในการคิดเป็น ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับ

ตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม (กมลวรรณ วิชัยรัตน์, 2565) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสาระเศรษฐศาสตร์ ทั้งนี้ เพราะสาระเศรษฐศาสตร์มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ที่ต้องคิด ตัดสินใจ ประเมิน ข้อมูลหลักการทำงาน เศรษฐศาสตร์อย่างมีวิจารณ์ญาณ การเลือกรับข้อมูลที่ต้องถูกต้องตามความเป็นจริง (วิเชียร ฤคพานงคชัย, 2561) ดังที่ Alfred Marshall นักวิชาการทางเศรษฐศาสตร์ กล่าวว่า เศรษฐศาสตร์เป็นการศึกษาการดำรงชีวิตธรรมดาสามัญของมนุษย์ในประจำวัน เป็นการศึกษากิจกรรมของบุคคลในสังคม การเลือกใช้วัตถุ สิ่งของ ซึ่งจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น (Alfred Marshall, 1920 อ้างถึงใน ศันสนีย์ วงศ์หงษ์, 2559) การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณจะช่วยให้สามารถแยกแยะข้อมูลที่ไม่มีความเหมาะสม ข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ หรือข้อมูลที่บิดเบือนได้ง่ายขึ้น ซึ่งความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ ธรรมชาติของสาระเศรษฐศาสตร์

การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณนั้น ผู้วิจัยได้นำ รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ความท้าทายเป็นฐาน (Challenge-Based Learning, CBL) ซึ่งเป็นผลผลิตจาก โครงการความร่วมมือขนาดใหญ่ของบริษัท Apple โครงการดังกล่าวถูกตั้งขึ้นครั้งแรกในปี 2008 โดยใช้ชื่อว่า Apple Classroom of Tomorrow-Today (หรือ ACOT2) เพื่อกำหนดหลักการสำคัญของบรรยากาศในการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แนวคิดนี้เป็นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary Approach) ที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีมและใช้เครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญใน ศตวรรษที่ 21 โดยมีจุดเน้นสำคัญอยู่ที่ความท้าทายให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริง บนโลกและเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน (Apple, 2011) แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ความท้าทายเป็นฐาน พัฒนาขึ้นจากความสำเร็จของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning) และเป็นรูปแบบ การเรียนการสอนที่รวมคุณลักษณะที่ดีที่สุดของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (project-based learning) และการเรียนการสอนตามบริบท (contextual teaching and learning) โดยมีจุดเน้นอยู่ที่ตัวปัญหาที่เด็กต้องเผชิญในโลกของความเป็นจริงและเป็นปัญหาที่ เข้ามาพัวพันกับชีวิตจริงของผู้เรียน (Johnson et al., 2009) การจัดสภาพของการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหา เป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย โดยผู้สอนอาจให้ผู้เรียนออกไปเผชิญกับ สถานการณ์ปัญหาจริง หรืออาจจะจัดสภาพปัญหาให้ผู้เรียนได้เผชิญและเป็นการฝึกกระบวนการวิเคราะห์เพื่อ แก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งผู้เรียนจะได้มีทางเลือกในการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ทำให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหานั้น ได้อย่างชัดเจน และเกิดทักษะกระบวนการแก้ปัญหาต่างๆ (ทิสนา แคมมณี, 2544) อีกทั้งลักษณะของ ปัญหาที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ความท้าทายเป็นฐาน สิ่งสำคัญที่สุด คือ ปัญหาหรือสถานการณ์ ที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยลักษณะของปัญหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้จะเป็นปัญหาที่ เกิดขึ้นในชีวิตจริงและเกิดจากประสบการณ์ของผู้เรียน หรือผู้เรียนมีโอกาสเผชิญกับปัญหานั้นเป็นปัญหาที่พบ บ่อย มีความสำคัญมีข้อมูลประกอบเพียงพอสำหรับการค้นคว้าเป็นปัญหาที่อยู่ในความสนใจ และที่สำคัญคือ เป็นปัญหาที่มีความยาก ความง่าย เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน นอกจากนี้ รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ความ ท้าทายเป็นฐานเป็นรูปแบบที่ สอดคล้องกับแนวคิดตามทฤษฎี การเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) โดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในโลก เป็นบริบทเชิงการ เรียนรู้ (Learning Context) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตาม ศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาไปพร้อมกัน การเรียนรู้โดยใช้ความท้าทายเป็นฐานเป็นเทคนิคการสอนที่ส่งเสริม ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เผชิญหน้ากับปัญหาค้นคว้าด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดหลาย รูปแบบ โดยเฉพาะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550) สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ Nawawi (2017) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐาน เรื่อง สื่อ เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า ขั้นตอนการสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐาน มีประสิทธิภาพในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากมีขั้นตอนที่เป็นระบบ มีตัวบ่งชี้อย่างมี วิจารณญาณในมิติของข้อเท็จจริง รูปแบบการสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานเป็นการเรียนรู้รูปแบบใหม่ ที่ผสมผสานการใช้ปัญหาเป็นหลัก การเรียนรู้มุ่งเน้นไปที่การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันการเรียนรู้จึงทำให้เกิด พื้นที่ซึ่งผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณและกระตือรือร้นแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยความท้าทาย

จากหลักการของแนวคิดการเรียนรู้ความท้าทายเป็นฐานหรือ CBL จะเห็นได้ว่าผู้เรียนในทุกๆ ช่วง อายุ สามารถเรียนรู้และฝึกฝนความสามารถในการคิดได้จนครบกระบวนการของแนวคิดความท้าทายเป็นฐาน โดยมีการฝึกฝนและเสริมสร้างให้ผู้เรียนตระหนักรู้ในปัญหา จนนำไปสู่การลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา สะท้อน ความรู้ ประเมินผลและสรุปผล โดยมุ่งเน้นไปที่แนวคิดที่เป็นไปได้อย่างรอบคอบไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะใช้แนวคิดความท้าทายเป็นฐานในการนำมาช่วยพัฒนา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเนื่องจากการสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนคิด และตระหนักรู้ในการแก้ปัญหา คิดอย่างรอบคอบสอดคล้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณคือการคิดพิจารณา ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีเหตุผลและจุดมุ่งหมายเพื่อการตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อก่อนการลงมือปฏิบัติ หลังจากพบปัญหาหรือคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับมานั้นมีได้ทั้งข้อเท็จ ข้อจริง ข้อคิดเห็น ปะปนกันเสมอ การคิดอย่างมีวิจารณญาณจะช่วยให้สามารถแยกแยะข้อมูลที่ไม่มีเหตุผลสนับสนุน ข้อมูลที่ไม่ น่าเชื่อถือหรือข้อมูลที่บิดเบือนได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางต่อผู้สอนในระดับต่างๆ ที่สามารถนำไปปรับใช้ในรายวิชาที่ต่างกันเพื่อช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและเครือข่าย สังคมผ่านการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ได้ โดยง่ายอย่างมีวิจารณญาณ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เรียนรู้ด้วยรูปแบบตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐาน ก่อนและหลังทดลอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งเป็นการสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานเพื่อ พัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน มีขั้นตอนการดำเนินการจำนวน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง และระยะเวลาการทำวิจัย โดยประชากร คือ ผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลพนัสพิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 342 คน จำนวน 9 ห้องเรียน และกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้เรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลพนัสพิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม และเป็นโรงเรียนที่มีลักษณะตามเกณฑ์การสอนตามแนวคิดความท้าทาย เป็นฐาน โดย Apple (2010) กำหนดเกณฑ์ที่สำคัญสำหรับแนวทางของการนำการเรียนรู้โดยใช้ความท้าทาย เป็นฐานสู่ห้องเรียน ได้แก่ การเข้าถึงเทคโนโลยีที่ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันจนสำเร็จ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ เกิดขึ้นในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 16 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดเนื้อหาและรูปแบบการวิจัย โดยการวิจัยในครั้งนี้เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง แบบ One Group Pretest-Posttest Design (ไพศาล วรคำ, 2558) โดยนำกลุ่มตัวอย่างมาทดสอบก่อนและ หลังการทดลอง และ คำนวณคะแนนเฉลี่ยทั้งก่อนและหลังการทดลอง จากนั้นนำผลมาทดสอบสมมติฐาน โดยเปรียบเทียบค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ทดลอง	O ₁	X	O ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

O₁ แทน การทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนการทดลอง

X แทน การสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน

O₂ แทน การทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลอง

เนื้อหาของการวิจัยสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามตัวชี้วัด ส.3.1 ป.6/1 อธิบายบทบาทของผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบ ตัวชี้วัด ส.3.1 ป.6/2 อธิบายบทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน ตัวชี้วัด ส.3.1 ป.6/3 บอกวิธีและประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน โดยนำสาระการเรียนรู้แกนกลางที่ต้องใช้การตัดสินใจด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มาเป็นกรอบในการกำหนดเนื้อหา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) ซึ่งมีลักษณะสำคัญดังนี้ 1) เป็นเนื้อหาที่นักเรียนมีประเด็นปัญหาที่ให้พิจารณาอภิปรายได้กว้างขวาง 2) เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนในด้านสิ่งแวดล้อมรอบตัวหรือประสบการณ์เดิมของ 3) เป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนสามารถใช้ทางเลือกในการตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม และ 4) เป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนหาข้อสรุปได้ชัดเจนและนำข้อสรุปนั้นไปใช้ในชีวิตได้ โดยในการวิจัยครั้งนี้มีเนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 หัวข้อ ได้แก่ 1) บทบาทของผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบ 2) บทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน และ 3) วิธีและประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชิ้นดังนี้ 1) แผนการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 แผน เวลาเรียน 16 ชั่วโมง และ 2) แบบทดสอบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประเภทสถานการณ์ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 3 ข้อ รวมทั้งหมด 30 ข้อ

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการได้มาซึ่งแผนการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐาน 2) ศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้แกนกลาง และคุณภาพผู้เรียน (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 3) กำหนดเนื้อหาย่อยของแผนการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 แผน รวมเวลา 16 ชั่วโมง โดยใช้เนื้อหาสาระเศรษฐศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนพนัสพิทยาลัย 4) จัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 แผน 5) นำแผนการจัดการเรียนการสอนเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ข้อความ และความเหมาะสมด้านกิจกรรม สื่อ และการประเมินผล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ 6) ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมจากข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแผนการจัดการเรียนการสอน ไปทดลองใช้กับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลพนัสพิทยาลัย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จากนั้นนำมาปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง และ 7) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

สำหรับแบบวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการได้มาซึ่งเครื่องมือ ดังนี้ 1) กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบทดสอบ 2) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีนิยามที่เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและคุณภาพของแบบทดสอบ พร้อมทั้งศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 4 ด้าน คือ การนิยามปัญหา การตัดสินใจ การระบุมุมมอง และการสรุปอ้างอิง 4) กำหนดโครงสร้างของแบบทดสอบ 5) สร้างแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 1 ฉบับ โดยใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียนตามนิยามเชิงปฏิบัติการ ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ชนิดสถานการณ์ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดให้มีสถานการณ์ 10 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 3 ข้อ รวมเป็น 30 ข้อและดำเนินการสร้างแบบทดสอบจำนวน 1.5 เท่าของจำนวนแบบทดสอบที่ต้องการ 6) วิพากษ์ข้อคำถามของแบบทดสอบร่วมกับอาจารย์ควบคุมปริญญาณิพนธ์และปรับแก้ข้อคำถามให้ครอบคลุมนิยามที่กำหนดไว้ 7) นำแบบทดสอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจของแบบทดสอบจำนวน 30 ข้อ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วนำมาจัดพิมพ์และกำหนดแนวทางในการดำเนินการสอบในการทดลองใช้เครื่องมือ 8) นำแบบทดสอบที่ผ่านการปรับปรุงจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดสอบครั้งที่ 1 กับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลพนัสพิทยาลัย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะใกล้เคียง จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์ผล 9) นำแบบทดสอบจำนวน 40 ข้อ ที่ผ่านการวิเคราะห์ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกแล้ว ไปทดสอบครั้งที่ 2 กับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลพนัสพิทยาลัย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะใกล้เคียง จำนวน 30 คน แล้ววิเคราะห์ผล และ 10) จัดพิมพ์แบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

สรุปผลการวิจัย

แผนการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน จำนวน 3 แผน เวลาเรียน 16 ชั่วโมง ดังนี้

ตารางที่ 2 เนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เวลาเรียน

เนื้อหาหน่วยการเรียนรู้ที่ 3	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	เวลา (ชม.)
1. บทบาทของผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบ	ส 3.1 ป. 6/2	6
2. บทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน	ส 3.1 ป. 6/2	5
3. วิธีและประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน	ส 3.1 ป. 6/3	5
รวมเวลา		16 ชม.

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เนื้อหาที่สอดคล้องกับสาระเศรษฐศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนำ สาระการเรียนรู้แกนกลางที่ต้องใช้การตัดสินใจด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มาเป็นกรอบในการกำหนด เนื้อหา (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) ซึ่งมีลักษณะสำคัญดังนี้ 1) เป็นเนื้อหาที่มีประเด็น ปัญหาให้พิจารณาอภิปรายได้อย่างกว้างขวาง 2) เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวหรือ ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน 3) เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทางเลือกที่เหมาะสมในการตัดสินใจ 4) เป็น เนื้อหาที่สามารถหาข้อสรุปได้ชัดเจนและนำไปใช้ในชีวิตได้

โดยมีเนื้อหาหลัก 3 เรื่องที่ถูกลำมาใช้ในการทดลอง ดังนี้ 1) บทบาทของผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบ 2) บทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน และ 3) วิธีและประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) สาระสำคัญ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) สาระการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 1 จากแนวคิดหลักสู่ความท้าทาย ประกอบด้วย แนวคิดหลัก (The Big Idea) : การเรียนรู้โดยใช้ความท้าทายเป็นฐานเริ่มจากการที่ครูทำงานร่วมกับผู้เรียนในการกำหนดแนวคิดหลัก ขั้นตอนที่ 2 สร้างพื้นฐานสำหรับการแก้ปัญหา ประกอบด้วย คำถามสำคัญ(Essential Question): ผู้เรียนกำหนดคำถามนำทาง (สิ่งที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้) และกำหนดกิจกรรมนำทาง รวมถึง แหล่งข้อมูลนำทางในการตอบคำถามนำทาง ขั้นตอนที่ 3 กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา (The Challenge หรือความท้าทาย) ประกอบด้วย คำถาม กิจกรรม และแหล่งข้อมูลนำทาง (Guiding Questions, Activities and Resources): ผู้เรียนทำการค้นคว้าข้อมูลจากคำถามนำทาง บันทึกและพัฒนาวิธีแก้ปัญหานั้น หลังจาก นั้นจึงกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติงาน ขั้นตอนที่ 4 การลงมือปฏิบัติและการประเมินผล ประกอบด้วย วิธีการแก้ปัญหา (Solutions) การลงมือปฏิบัติ (Implementation) การประเมินผลระหว่าง เรียน (Informative Assessment): กำหนดวิธีการแก้ปัญหา ผู้เรียนจะต้องนำวิธีการนั้นไปปฏิบัติใช้จริง วัด ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น สะท้อนว่าสิ่งใดได้ผล/ สิ่งใดไม่ได้ผล และบ่งบอกได้ว่าพวกเขามีความก้าวหน้าในความท้าทาย หรือไม่ เมื่อการลงมือปฏิบัติเสร็จสิ้นผู้เรียนต้องแบ่งปันผลงานของตนกับคนอื่นๆ ขั้นตอนที่ 5 การตีพิมพ์/ เผยแพร่ผลงาน และการสะท้อนความคิด ประกอบด้วย การเก็บบันทึกและการเผยแพร่ (Documentation and Publishing) การสะท้อนความคิดและการอภิปราย (Reflection and Dialogue) การประเมิน (Evaluation): ตลอดการทำกิจกรรมผู้เรียนจะบันทึกประสบการณ์โดยใช้ทั้งการบันทึกภาพ เสียง และวิดีโอ ผู้เรียนจะได้นำเสนอผลงานต่อสาธารณะ นำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในวงกว้าง และสะท้อนถึงประสบการณ์ การเรียนรู้ของตนเอง 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล 7) ความเห็น/ข้อเสนอแนะของ ผู้บริหารสถานศึกษา 8) บันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้

เพื่อให้ผลการสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณของผู้เรียน มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงได้สร้างสร้างแบบทดสอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 1 ฉบับ

โดยใช้ทดสอบก่อนและหลังเรียนตามนิยามปฏิบัติการ ไว้สำหรับทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียน ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ชนิดสถานการณ์ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดให้มีสถานการณ์ 10 สถานการณ์ สถานการณ์ละ 3 ข้อ รวมเป็น 30 ข้อ

จากการดำเนินการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้แนวคิดความท้าทายเป็นฐาน สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ การคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนหลังเรียนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐาน

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	T	sig
ก่อนเรียน	40	30	15.90	2.318	22.834	0.000
หลังเรียน	40	30	23.55	1.648		

*t (.01,df =39) =1.684

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐาน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบก่อนเรียนเท่ากับ 15.90 ค่าเฉลี่ยคะแนนทดสอบหลังเรียนเท่ากับ 23.55 และค่า t - คำนวณ มีค่าเท่ากับ 22.834 ซึ่งมากกว่าค่า t - ตารางมีค่าเท่ากับ 1.684 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนก่อนเรียนและหลังเรียนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐาน ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ผลจากการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้แนวคิดความท้าทายเป็นฐาน พบว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนหลังเรียนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่า การสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานส่งผลให้ผู้เรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น โดยผู้เรียนมีความสามารถในการระบุปัญหา กำหนดคำถามที่เหมาะสม มีความสามารถในการพิจารณาตัดสินความน่าเชื่อถือของข้อมูล แหล่งข้อมูล มีความสามารถในการจำแนกข้อมูลออกเป็นข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น มีความสามารถในการกำหนดแนวทางหรือพยากรณ์คำตอบจากข้อมูลเบื้องต้น และมีความสามารถในการสรุปอ้างอิงอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Dressel and Mayhew (1957) Kneeder (1985) (Ennis (1985) โดยผลของการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องผลการวิจัยของ Johnson and Adams (2011) ได้ทำการวิจัยเชิงลึกเพิ่มเติมโดยการนำแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ความท้าทายเป็นฐานไปใช้กับโรงเรียนเกือบทุกระดับ จำนวน 24 แห่ง ใน 3 ประเทศ และ 15 รัฐ ซึ่งมีผู้เรียนจำนวนมากกว่า 1,500 คน และคุณครูกว่า 90 คน ผลการวิจัยพบว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณได้รับการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Teri (2011) ที่ได้ศึกษาผลการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้เทคนิคการนำตนเอง (self-directed critical thinking skills) ของผู้เรียนเกรด 4 และ

เกรด 5 ผู้เรียนกลุ่มทดลองได้รับการสอนทักษะในการนำตนเอง ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการควบคุมและกระบวนการตรวจสอบการคิดของตนเอง (executive process หรือ Meta-cognitive process) ซึ่งผู้เรียนจะต้องนำมาใช้ในการควบคุมความสามารถในการกำหนดเป้าหมายของงาน การปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การติดตามผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนตรวจสอบการคิดของตนเอง ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้เทคนิคการนำตนเองมีการคิดวิจักษ์ญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุมในด้านการนำการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปใช้ในการแก้ปัญหา ด้านการเลือกใช้ข้อมูลให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และด้านคุณภาพของคำตอบ อีกทั้งสอดคล้องกับ สุริยวัลย์ พันธุระ (2560) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับประเด็นวิทยาศาสตร์ กับสังคมของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจัยต่อไปนี้

1. ด้านการเตรียมการสอน การเตรียมการสอนในงานวิจัยนี้มุ่งเน้นการออกแบบแผนการเรียนรู้ที่ใช้แนวคิดความท้าทายเป็นฐาน (Challenge-Based Learning) โดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ การคัดเลือกเนื้อหา ผู้วิจัยได้เลือกเนื้อหาสำหรับการวิจัยที่มีความสัมพันธ์กับตัวชี้วัดของสาระเศรษฐศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งกำหนดไว้ให้ผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต้องเรียนรู้เพื่อให้ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยเนื้อหาที่มีประเด็นปัญหาให้พิจารณาอภิปรายได้อย่างกว้างขวาง เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวหรือประสบการณ์เดิมของผู้เรียน และเกี่ยวข้องกับการใช้ทางเลือกที่เหมาะสมในการตัดสินใจ และสามารถหาข้อสรุปได้ชัดเจนและนำไปใช้ในชีวิตได้ ซึ่งสอดคล้องสัมพันธ์กับลักษณะที่สำคัญของการเรียนรู้โดยใช้ความท้าทายเป็นฐาน คือ มีจุดเริ่มที่หลากหลาย และนำไปสู่การแก้ปัญหาที่หลากหลาย มีการเชื่อมโยงระหว่างสาระทางวิชาการและประสบการณ์จริง (Apple, 2011)

2. ด้านการสอน ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เน้นการปฏิบัติจริง และดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองโดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการท้าทายเป็นฐาน 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 จากแนวคิดหลักสู่ความท้าทาย (The Big Idea) ขั้นตอนที่ 2 สร้างพื้นฐานสำหรับการแก้ปัญหาด้วยคำถามสำคัญ (Essential Question) ขั้นตอนที่ 3 กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา (The Challenge หรือความท้าทาย) ด้วยคำถาม กิจกรรม และแหล่งข้อมูลนำทาง (Guiding Questions, Activities and Resources) ขั้นตอนที่ 4 การลงมือปฏิบัติและการประเมินผลด้วย วิธีการแก้ปัญหา (Solutions) การลงมือปฏิบัติ (Implementation) การประเมินผลระหว่างเรียน (Informative Assessment) ขั้นตอนที่ 5 การตีพิมพ์/เผยแพร่ผลงาน และการสะท้อนความคิดด้วยการเก็บบันทึกและการเผยแพร่ (Documentation and Publishing) การสะท้อนความคิดและการอภิปราย (Reflection and Dialogue) การประเมิน (Evaluation) (Apple, 2010) ซึ่งเป็นแนวคิดที่เหมาะสมสำหรับใช้พัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน ดังเช่นผลการวิจัยของ Nawawi (2017) ซึ่งพบว่า การสอนตามแนวคิดการท้าทายเป็นฐานสามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ ขั้นตอนการสอนตามแนวคิดการท้าทายเป็นฐานมีประสิทธิภาพในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจากมีขั้นตอนที่เป็นระบบ มีตัวบ่งชี้การคิดอย่างมีวิจารณญาณในมิติของข้อเท็จจริง รูปแบบการสอนตามแนวคิดการท้าทายเป็นฐานเป็นการเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่ผสมผสานการใช้ปัญหาเป็นหลัก การเรียนรู้มุ่งเน้นไปที่การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน การเรียนรู้จึงทำให้เกิดพื้นที่ ซึ่งผู้เรียนคิดอย่างมีวิจารณญาณและกระตือรือร้นแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาด้วยความท้าทาย

ผู้วิจัยได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประกอบจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการทำทายเป็นพื้นฐานในทุกขั้นตอน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Internet) สืบค้นข้อมูลเพื่อลดข้อจำกัดบางประการของเรียนรู้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะการสื่อสารขั้นสูง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย เช่น ข่าวปัจจุบัน บทความ การวิจัย แม้กระทั่งผู้เชี่ยวชาญทั่วทุกมุมโลก ซึ่งสอดคล้องกับ Apple (2010) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ความทายเป็นพื้นฐานในห้องเรียนควรคำนึง การเข้าถึงเทคโนโลยีและสถานที่ที่สามารถทำงานร่วมกัน การเรียนรู้โดยใช้ความทายเป็นพื้นฐาน ต้องการเครื่องมือสำหรับโลกแห่งความเป็นจริง ดังนั้น ครูและผู้เรียนจึงต้องการการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ถูกใช้ทั่วไปในชีวิตประจำวันและการทำงานในศตวรรษที่ 21 เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องมือการสร้างมีเดีย อินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์มือถือสำหรับการเข้าถึง ข้อมูล เนื้อหา และการสื่อสารตลอดเวลา นอกจากนี้ เนื่องจากครูและผู้เรียนจะต้องทำงานเป็นทีมและ งานที่ทำบางส่วนอาจต้องทำกันนอกห้องเรียน ครูจึงต้องจัดหาสถานที่ทำงานที่ผู้เรียนสามารถทำงาน ร่วมกันได้ตลอด 24 ชั่วโมง และอย่างน้อยที่สุดสถานที่ทำงานนั้นต้องมีปฏิทิน และที่สำหรับเก็บงานต่างๆ ที่ผู้เรียนทำขึ้น (ทั้งงานเอกสารและงานดิจิทัล) และสอดคล้องกับ Johnson et al. (2009) ที่กล่าวว่าการใช้ประโยชน์จากเครื่องมือสารสนเทศต่างๆ ในการสื่อสารกับผู้คนและการสืบค้นข้อมูลต่างๆ ทั่วโลก รวมถึงการผลิตสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็เป็นส่วนสำคัญอันเป็นเอกลักษณ์ของการเรียนรู้โดยใช้ความทายเป็นพื้นฐานเช่นเดียวกัน การเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งเป็นการเปิดประตูให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้เครื่องมือออนไลน์สำหรับความร่วมมือและการสื่อสาร ซึ่งเครื่องมือเหล่านี้ มักเป็นเครื่องมือที่ต้องใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ทั้งสิ้น อีกทั้งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Schuck (2007) ได้ศึกษาถึงผลกระทบจากการใช้อินเทอร์เน็ตในการสอนคณิตศาสตร์โดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและช่วงเวลาในการทำงานในโรงเรียนขนาดกลางกับผู้เรียนกลุ่มเสียงชาวลาติน จำนวน 127 คน 5 ห้องเรียน โดยจัดเป็นกลุ่มสูง ปานกลาง และกลุ่มต่ำ โดยกลุ่มควบคุมสอนตามปกติ ผลการวิจัยพบว่า การใช้อินเทอร์เน็ตในการสอนชั้นพื้นฐานไม่มีความแตกต่างในการวัดด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และช่วงเวลาการทำงานแต่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เวลาในการทำงานในสามกลุ่ม และมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสูง

3. การวัดและประเมินผล การประเมินผลถูกออกแบบให้สอดคล้องกับแนวคิดการทำทายเป็นพื้นฐาน โดยใช้เกณฑ์ที่วัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ การวิเคราะห์ผลลัพธ์เชิงสถิติ ใช้การเปรียบเทียบผลการทดสอบทางการเรียนก่อนและหลังเรียน โดยใช้การวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อดูความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปได้ว่าการสอนตามแนวคิดการทำทายเป็นพื้นฐาน 5 ขั้นตอน ร่วมกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Internet) สามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนอายุระหว่าง 12-15 ปี ให้เพิ่มขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย เรื่อง การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้แนวคิดความทายเป็นพื้นฐาน ทำให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนตามแนวคิดความทายเป็นพื้นฐานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้วิจัยจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักวิชาการ มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผ่านผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยผู้เรียนได้มีโอกาสวิพากษ์และแสดง

ความเห็นในประเด็นของบทบาทของผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบ บทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน และวิธีและประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน ทำให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ สรุปองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ของการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายถึงความสัมพันธ์ของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้กับแนวคิดความท้าทายพื้นฐาน ดังนี้

ในขั้นนำ ครูมีกิจกรรม หรือ สื่อที่สร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม เมื่อนักเรียนพร้อมทำงานแล้ว ครูกำหนดแนวคิดหลักเป็นแนวคิดกว้างๆ ที่สามารถสำรวจ ได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย แนวคิดนี้ต้องมีความสัมพันธ์และความสำคัญต่อผู้เรียนและต่อสังคม และจากนั้น ครูมอบหมายชิ้นงานที่สร้างความท้าทายให้ผู้เรียนมีโอกาสวิพากษ์เพื่อแก้ปัญหา ซึ่งความท้าทายเป็นสิ่งที่ผู้เรียนกำหนดขึ้นว่าต้องการจะทำสิ่งใดที่เป็นความท้าทายแก่ตนเองในการแก้ปัญหา

ในขั้นสอบ จะเป็นช่วงที่ผู้เรียนมีโอกาสเข้ากลุ่ม ทำงานกับเพื่อน ๆ เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยผู้เรียนจะช่วยกันหาคำถามสำคัญจากชิ้นงาน จากนั้น ผู้เรียนจะช่วยกันค้นคว้าหาข้อมูล โดยใช้สื่อและเทคโนโลยีที่มีในชั้นเรียนและในชีวิตประจำวัน เมื่อได้ข้อมูลแล้ว ผู้เรียนจะช่วยกันวิพากษ์ ซึ่งในส่วนนี้ นักเรียนจะมีโอกาสใช้ความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในการประเมินความน่าเชื่อถือ และความเหมาะสมของข้อมูล และร่วมกันหาวิธีแก้ปัญหาร่วมกัน โดยวิธีการแก้ปัญหานั้นควรเกิดขึ้นจากการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีความเป็นรูปธรรม ชัดเจน และปฏิบัติได้ภายใต้บริบทของผู้เรียน เมื่อได้วิธีแล้ว นักเรียนจึงเริ่มทำชิ้นงานนั้น

ในขั้นสรุป ผู้เรียนประเมิน วัดความสำเร็จของวิธีการแก้ปัญหา โดยใช้วิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพ โดยก่อนหน้านี้นี้จะมีการประเมินผลระหว่างนี้ควบคู่ จากนั้น ผู้เรียนจะบันทึกชิ้นงานไว้สำหรับการใช้ประโยชน์ต่อไป สุดท้าย ผู้เรียนจะเข้ากลุ่มเพื่อสะท้อนคิดกระบวนการ ขั้นตอน ผลลัพธ์ ปฏิสัมพันธ์ และการแก้ปัญหาระหว่างการทำงาน เพื่อเป็นบทเรียนและทักษะติดตัวผู้เรียนไปตลอด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้แนวคิดความท้าทายเป็นฐาน ควรจัดกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันไว้ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อให้ให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
 - 1.2 การสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนมีหน้าที่คอยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา คอยช่วยเหลือผู้เรียน ครูผู้สอนต้องกระตุ้นให้นักเรียนทุกคนในแต่ละกลุ่มได้เสนอความคิด สมาชิกทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบ อย่าปล่อยให้ใครคนหนึ่งนั่งว่างโดยไม่มีส่วนร่วมนักเรียนจะเกิดความเบื่อหน่าย
 - 1.3 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำวิธีสอนการสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐาน มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับชั้นอื่นๆ อย่างกว้างขวาง
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาวิจัยผลการสอนตามแนวคิดความท้าทายเป็นฐานกับทักษะความสามารถในด้านอื่นๆ ของผู้เรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา หรือความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
 - 2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้แนวคิดความท้าทายเป็นฐานในระดับชั้นอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ วิชัยรัตน์. (2565). นำห้วง เด็กไทยไม่ค่อยมี Critical Thinking วิฤติช่วงวัยทำงาน. แหล่งที่มา <https://tonkit360.com/92429> สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2566.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทิตนา แคมมณี. (2544). ทฤษฎี หลักการ และแนวคิดที่เป็นสากลเกี่ยวกับการคิดในช่วงศตวรรษที่ 20 ในวิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์.
- ไพศาล วรคำ. (2558). การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: ตักสิลาการพิมพ์.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2553). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 5. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิเชียร ภาความงคลชัย. (2561). การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 10(2), 243.
- คันสนีย์ วงศ์หงษ์. (2559). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเศรษฐศาสตร์และความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้โดยอิงกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). รายงานผลการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ. แหล่งที่มา https://www.nesdc.go.th/more_news.php?cid=762&filename=index สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2566.

- สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. (2565). นำห้วงเด็กไทยไม่ค่อยมี Critical Thinking วิฤตช่วงวัยทำงาน. แหล่งที่มา <https://doi.nrct.go.th/Article/article/83> สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2566.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถของเด็กในการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุริยวัลย์ พันธูระ. (2560). การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ร่วมกับประเด็นวิทยาศาสตร์กับสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Apple, I. (2010). Challenge Based Learning: A Classroom Guide. Apple Inc.
- Apple, I. (2011). Challenge-Based Learning: Take action and make a difference. Apple, Inc.
- Dressel and Mayhew. (1957). General Education: Explorations in Evaluation. 2nd ed. American Council on Education.
- Ennis, R. H. (1985). A logical Basic for Measuring Critical Thinking Skill. Educational Leadership, 43, 45-48.
- Johnson and Adams, s. (2011). Challenge Based Learning: The Report from the Implementation Project. The New Media Consortium.
- Johnson, Laurence F, Smith, Rachel S, Smythe, J. Troy, Varon and Rachel K. (2009). Challenge-Based Learning: An Approach for Our Time. Austin, Texas: The New Media Consortium. From <https://eric.ed.gov/?id=ED505102> Retrieved January 6, 2023.
- Kneedler, P. E. (1985). Assessment of critical thinking skills in history-social science. In A. L. Costa (Ed.), Developing minds: A resource book for teaching thinking. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Nawawi, S. (2017). Developing of module challenge based learning in environmental material to empower the critical thinking ability. Jurnal Inovasi Pendidikan IPA, 3, 212. <https://doi.org/10.21831/jipi.v3i2.15988>
- Schuck, R. (2007). Responses to the use of the Internet with a California Standards based Middle School Algebra Curriculum Among At-risk, Latino Students. From <https://www.proquest.com/openview/e6c15b893bac47fa22a9aeea070d3bc2/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y> Retrieved January 6, 2023.
- Teri, D. (2011). Teacher's Perspectives on Building a professional Learning Community. New York: Walden University.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การ์ตูนแอนิเมชัน
เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด
THE DEVELOPMENT OF ENGLISH LEARNING ACHIEVEMENT BY USING CATOON
ANIMATION ON TENSE FOR GRADE 4 STUDENTS BANHUAIYANGSAAT SCHOOL

¹ปรวรรณ คำวงศ์ Porawan Khamwong

²สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ Surawee Peanpedlerd

^{1, 2}มหาวิทยาลัยรามคำแหง Ramkhamhang University, Thailand

Corresponding Author E-mail: 6514442015@rumail.ru.ac.th

Article Received: March 02, 2025. Revised: April 15, 2025. Accepted: April 27, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การ์ตูนแอนิเมชัน วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 13 คน ได้มาจากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที่ (t-test) แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ภาษาอังกฤษ, การ์ตูนแอนิเมชัน, นักเรียน

Abstract

The purpose of this research were 1) Develop English language proficiency through animated cartoons on tenses for fourth-grade students. 2) Investigate the satisfaction of fourth-grade students regarding the English language learning process using animated cartoons on tenses. The research sample consisted of 13 fourth-grade students from Ban Huai Yang Sa-ad School in the first semester of the 2024 academic year. They were selected using purposive sampling. The research instruments included: 1) Animated cartoon media 2) Lesson plans 3) Achievement tests 4) Satisfaction questionnaires. Data was analyzed using mean, standard deviation, Independent Sample t-test, Dependent Sample t-test.

The research found that; 1) The research findings revealed that students' post-test scores on tenses after learning with animated cartoons were significantly higher than their pre-

test scores at the .05 level of significance. 2) Overall, fourth-grade students expressed the highest level of satisfaction with the animated cartoon-based learning activities on tenses.

Keywords: Academic Achievement, English Subject, Animated Catoon, Students

บทนำ

ปัจจุบันนี้การศึกษามีความสำคัญการดำเนินชีวิตทำให้เรามีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพในอนาคตและสามารถติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ซึ่งจำเป็นในการใช้ชีวิตประจำวัน ดังความสำคัญของการศึกษาได้ระบุไว้กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศเพื่อเป็นเป้าหมาย และกรอบทิศทางในการพัฒนาหลักสูตร รวมถึงการจัดกระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาศักยภาพของเยาวชนไทยให้มีมาตรฐานความรู้ ความสามารถสูงขึ้นตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงของโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาสากลที่ใช้กันทั่วโลกทำให้ระบบการศึกษาของไทยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจความสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษ และตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษ จึงกำหนดให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในทุกช่วงชั้นและครอบคลุมทั้ง 4 ทักษะ ทั้งการฟังการพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งทักษะที่ยากที่สุดในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ คือทักษะการเขียน เนื่องจากการเขียนเป็นทักษะที่ต้องผ่านกระบวนการทางความคิด การรวบรวมข้อมูล การเรียบเรียงเนื้อความ จึงทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจสิ่งที่เขียนได้ (วันทนี แสงคล้ายเจริญ, 2561, สมิตรา อังวัฒนกุล, 2540) และเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนประโยคให้ผู้เรียนสามารถเขียนได้ถูกต้องตามหลักโครงสร้าง ควรมีเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเขียนภาษาอังกฤษให้ดีขึ้นตามที่กล่าวมานั้นทำให้ผู้วิจัยต้องพยายามหาวิธีการสอนทักษะการเขียนที่ดีและเหมาะสมมาพัฒนาความสามารถในการเขียนให้กับผู้เรียน การสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยจะเน้นการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมตัวในการใช้ในอนาคต ดังนั้นครูผู้สอนต้องมีเทคนิคในการดึงดูดความสนใจ ไม่น่าเบื่อ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถและทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น ซึ่งจะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเป้าหมายของการเขียน ก็คือผู้เรียนสามารถเขียนแล้วเข้าใจในรูปประโยค โครงสร้างและความหมาย ของการเขียน ไปติดต่อสื่อสารกับสถานการณ์ต่างๆ ได้ การที่นักเรียนจะเขียนสื่อสารได้นั้นจำเป็นต้องมีการฝึกฝน เพราะการฝึกฝน ทำซ้ำ ทำบ่อย จะทำให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษามากขึ้น

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มีการจัดการ เรียนสอนในสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐาน ต.1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ตามตัวชี้วัด ต.1.1 ป.4/4 ตอบคำถามจากการฟังและอ่านประโยค บทสนทนาและนิทานง่ายๆ และตัวชี้วัด ต.1.1 ป.4/4 ฟัง/เขียนและขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อนและครอบครัว การจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับ เรื่อง กาล (Tense) รายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสนใจในการเรียนการสอนโครงสร้างประโยคและไวยากรณ์และเกิดความสับสนในการนำไปใช้ ดังนั้นข้าพเจ้าจึง ได้ทำการแก้ไขปัญหานี้โดยเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ด้วยการ์ตูนแอนิเมชันประกอบการเรียนการสอน เรื่อง กาล (Tense) ประกอบด้วย 1) Past Tense 2) Present Tense 3) Present continuous 4) Future Tense ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความ

สนใจในการเรียนรู้โครงสร้างประโยคและไวยากรณ์วิชาภาษาอังกฤษ บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ สอดคล้องกับตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างประเทศ

สื่อการ์ตูนแอนิเมชันยังเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาภาษาอังกฤษ สร้างแรงกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจกระตือรือร้นต่อการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษทำให้เข้าใจง่ายด้วยภาพเคลื่อนไหวและเสียงประกอบในเวลาเดียวกันสามารถดึงดูดความสนใจของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการใช้สื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้ด้านภาษาอังกฤษของกลุ่มครูระดับประถมศึกษาของโรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด (โรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด, 2553)

จำนวน 13 คน พบว่า ร้อยละ 90 ขาดสื่อที่ช่วยกระตุ้นความอยากเรียนรู้ของนักเรียน ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ นักเรียนจะขาดทักษะการใช้โครงสร้างพื้นฐานของไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เช่น เกิดความสับสนในการนำกริยาช่อง 1 หรือช่อง 2 และสร้างรูปประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม หรือประโยคปฏิเสธ จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น

ผู้วิจัยสอนวิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้เรื่องโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน ผู้วิจัยจึงได้ทำงานวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพราะถือว่าโครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเป็นความรู้พื้นฐานที่สามารถเชื่อมโยงกับทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน ช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษ ประกอบด้วยการใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชันที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ในการเรียนรู้โครงสร้างไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยมีการวางแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องควบคู่ไปกับวัตถุประสงค์ภายในบทเรียน มีการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ด้วยการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียนเพื่อนำไปใช้พัฒนาสื่อการเรียนการสอนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การ์ตูนแอนิเมชัน วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 13 คน โดยเลือกแบบเจาะจง
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชันวิชาภาษาอังกฤษทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) ความพึงพอใจต่อการพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชันวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนจัดการเรียนรู้ที่จัดการเรียนรู้ที่สอน โดยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 4 แผน 10 ชั่วโมง

3.2 สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ 1) สื่อการ์ตูนแอนิเมชันที่ 1 Past Simple Tense 2) สื่อการ์ตูนแอนิเมชันที่ 2 Present Simple Tense 3) สื่อการ์ตูนแอนิเมชันที่ 3 Present Continuous Tense 4) สื่อการ์ตูนแอนิเมชันที่ 4 Future Simple Tense

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense) จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้การ์ตูนแอนิเมชัน วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense) ประกอบด้วย 1) ด้านครูผู้สอน 2) ด้านเนื้อหา 3) ด้านสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน 4) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) ด้านการวัดและประเมินผล

4. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

4.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) ผู้วิจัยมีขั้นตอนการทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) ดังนี้

1) ศึกษาโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

2) วิเคราะห์เนื้อหา มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด วิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense) (อ้างอิงเนื้อหาจากหนังสือเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ป.4 พว.) เพื่อกำหนดขอบเขตของเนื้อหาสาระให้มีความเหมาะสมกับเวลา

3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง กาล (Tense) จำนวน 4 แผน การจัดการเรียนรู้ ระยะเวลา 10 ชั่วโมง ประกอบด้วยแผนที่ 1 เรื่อง Past Simple Tense แผนที่ 2 เรื่อง Present Simple Tense แผนที่ 3 เรื่อง Present Continuous Tense และแผนที่ 4 เรื่อง Future Simple Tense

4) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วเสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพโดยพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชันเรื่อง กาล (Tense) โดยใช้แบบประเมินเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

6) นำผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกแผน

7) นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยมีขั้นตอนการทำชุดสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ในหัวข้อมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด วิธีการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล และวิเคราะห์เนื้อหา เรื่อง กาล (Tense)

2) สร้างสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยพิจารณาเนื้อหา รูปแบบ ข้อคำถาม แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3) นำสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง

4) นำสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบองค์ประกอบ สี สัน ของสื่อต่างๆ ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ความยากง่าย และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ

5) นำสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อเตรียมไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด ปีการศึกษา 2567 จำนวน 13 คน

4.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense) ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ โดยยึดวัตถุประสงค์ของ วิชา ภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 และได้ ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาเอกสารหลักสูตร คู่มือการวัดและประเมินผล วิเคราะห์ตัวชี้วัด/สาระการเรียนรู้/ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2) สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและผังการออกข้อสอบ และกำหนดจำนวนข้อสอบที่ต้องการ

3) นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและผังการออกข้อสอบตามระดับการเรียนรู้ของ Bloom 6 ระดับ คือ ความรู้ความจำ, ความเข้าใจ, การประยุกต์ใช้, การวิเคราะห์, การประเมิน และการสร้างสรรค์

4) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เป็น แบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ (เพื่อคัดเลือกใช้ 30 ข้อ จากการหาคุณภาพของข้อสอบรายข้อ) ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ตัวชี้วัดและพฤติกรรมการเรียนรู้ที่กำหนด

5) นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจแก้ไขเพิ่มเติม

6) นำแบบทดสอบที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนทางภาษาอังกฤษ 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อสอบเป็นรายข้อ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โครงสร้างและภาษาที่ใช้ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อไปหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Consistency : IOC) โดยใช้สูตรของ Rowinelli and Hambleton (1977) อ้างถึงใน ล้วน สายยศ และ

อังคณา สายยศ, 2539) แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป เพื่อนำมาแก้ไขและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

7) นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด จำนวน 13 คน เพื่อตรวจสอบหาคุณภาพรายข้อ โดยตรวจแบบทดสอบให้คะแนนข้อที่ถูกข้อละ 1 คะแนนและข้อที่ผิด ให้ 0 คะแนน

8) นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าความยากง่าย (p)

9) นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (r) และคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.20 - 1.00

10) หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง กาล (Tense) คำนวณจากสูตร KR-20 ของ Kuder-Richardson พบว่า แบบทดสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง

11) แบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์ทั้งค่าความยากง่ายและอำนาจจำแนก แสดงว่าแบบทดสอบ มีความเที่ยง จัดพิมพ์แบบทดสอบ เรื่อง กาล (Tense) วิชาภาษาอังกฤษ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4.4 การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้ เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด จังหวัดขอนแก่น ที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้มีขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมิน ความพึงพอใจ
2) กำหนดประเด็นและรูปแบบโดยใช้แบบประเมินที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า
3) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้จำนวน 20 ข้อ แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและความชัดเจนของข้อคำถาม จากนั้นแก้ไขแบบสอบถามความพึงพอใจตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4) จัดพิมพ์แบบสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อการเรียนรู้และนำไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด

5. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

5.1 ค่าสถิติพื้นฐาน การหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มประชากร

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ 1) หาค่าความยากของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ 3) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอิงกลุ่มโดยใช้วิธีแบบคูเดอร์-ริชาร์ดสัน 4) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) มีผลการวิจัยดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน วิชา ภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense) ของกลุ่มทดลองที่เรียนด้วยสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense)

นักเรียน	N	$\bar{X}$	S.D	t	Sig.
ก่อนเรียน	13	13.23	4.64	6.844*	.000
หลังเรียน	13	23.92	3.04		

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) พบว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 13.23 ($\bar{X} = 13.23$, S.D.= 4.64) และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 23.92 ($\bar{X} = 23.92$, S.D.= 3.04) เมื่อเปรียบเทียบระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) มีผลการวิจัยดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense)

ข้อที่	รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านครูผู้สอน			
	บุคลิกภาพ การแต่งกายและการพูดจาเหมาะสม	4.62	0.51	มากที่สุด
	แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน	4.63	0.57	มากที่สุด
	ตั้งใจสอนให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการทำกิจกรรม	4.60	0.64	มากที่สุด
	ครูส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้	4.56	0.62	มากที่สุด
	ยอมรับความคิดเห็นของนักเรียนที่ต่างไปจากครูผู้สอน	4.62	0.55	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.61	0.38	มากที่สุด
2	ด้านเนื้อหา			
	เนื้อหามีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน	4.61	0.56	มากที่สุด
	เนื้อหามีรูปแบบตรงกับความสนใจ และความต้องการของนักเรียน	4.71	0.53	มากที่สุด
	เนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปสู่ยาก	4.61	0.53	มากที่สุด
	มีใบกิจกรรมที่หลากหลาย	4.53	0.69	มากที่สุด
	การจัดเนื้อหาเหมาะสมกับเวลาเรียน	4.51	0.61	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.59	0.40	มากที่สุด
3	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้			

ตารางที่ 2 ผลศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense)

ข้อที่	รายการที่ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน	4.55	0.67	มากที่สุด
	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาการอภิปราย	4.60	0.56	มากที่สุด
	ซักถาม และแสดงความคิดเห็น			
	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักเรียนใช้สื่อและเทคโนโลยี หรือ	4.52	0.71	มากที่สุด
	นวัตกรรม			
	นักเรียนได้ฝึกทักษะการสื่อสาร	4.63	0.62	มากที่สุด
	กิจกรรมการเรียนรู้ มีสื่อประกอบการเรียนรู้ที่น่าสนใจ	4.53	0.63	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.57	0.38	มากที่สุด
4	ด้านสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน			
	สื่อการ์ตูนแอนิเมชันมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.61	0.56	มากที่สุด
	สื่อการ์ตูนแอนิเมชันมีความสวยงาม	4.71	0.53	มากที่สุด
	สื่อแอนิเมชันมีความเหมาะสมกับวัยหรือระดับชั้นของผู้เรียน	4.61	0.53	มากที่สุด
	นักเรียนสามารถนำไปเรียนรู้ด้วยตนเองทุกที่ทุกเวลา	4.53	0.69	มากที่สุด
	สื่อการ์ตูนแอนิเมชันลำดับการนำเสนออย่างต่อเนื่อง	4.51	0.61	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.59	0.40	มากที่สุด
5	ด้านการวัดประเมินผล			
	การประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.56	0.61	มากที่สุด
	การประเมินครอบคลุมเนื้อหาที่เรียน	4.45	0.65	มาก
	นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน	4.52	0.71	มากที่สุด
	การวัดประเมินผลอย่างหลากหลาย	4.56	0.57	มากที่สุด
	การให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปพัฒนาตนเอง	4.45	0.54	มากที่สุด
	เฉลี่ย	4.51	0.38	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.57	0.38	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.38) ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.40) ด้านสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.40) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.57$ S.D. = 0.38) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.38) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

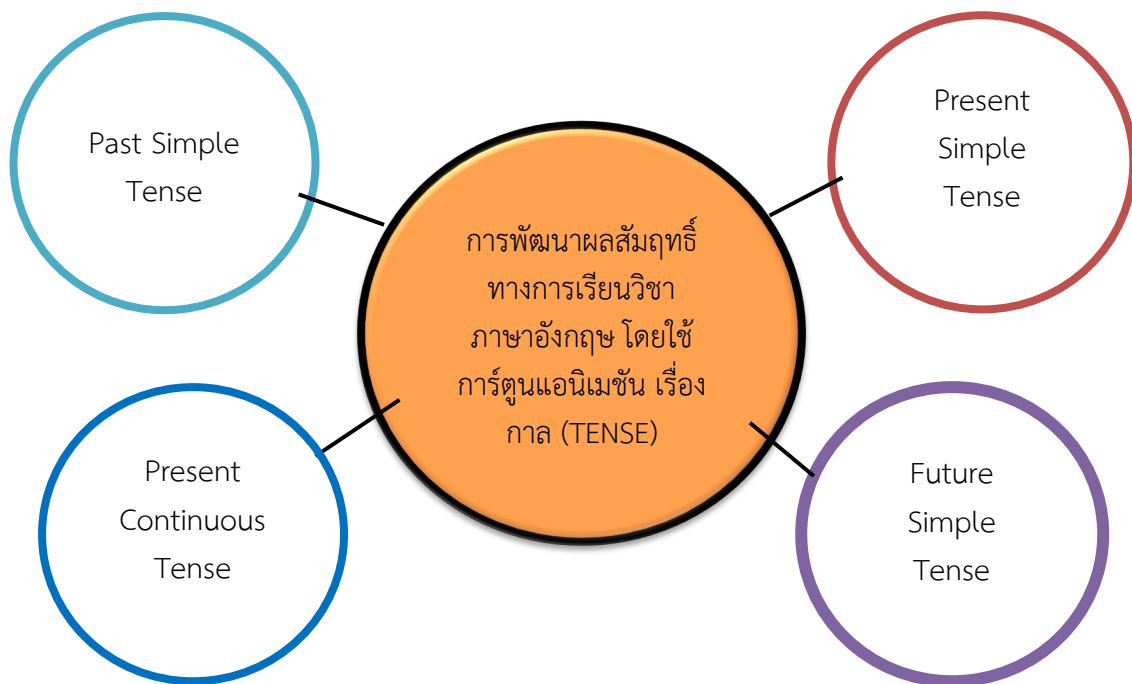
1. ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สูงกว่า

ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประกอบการเรียนการสอน เรื่อง หลักไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense) นั้นมีความสำคัญอย่างมากในการเรียนรู้เพื่อให้ความสอดคล้องกับเนื้อหาบทเรียน นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้ตามการตูนแอนิเมชัน เนื้อหาสาระชัดเจน เรียงจากง่ายไปหายาก สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย มีภาพเคลื่อนไหวประกอบเพื่อสร้างความสนใจของนักเรียน ไปตามแนวคิดของจิณภัค รามสูตร (2550) ที่กล่าวว่า การสร้างสื่อการ์ตูนเกิดความสนใจ เข้าใจบทเรียน ง่ายต่อการจดจำ และ สนุกสนาน เพลิดเพลินกว่าการใช้วิธีการเรียนการสอนแบบเดิม และสอดคล้องกับแนวคิดของอนุชา เสรีสุชาติ (2548) กล่าวว่า แอนิเมชัน (Animation) เป็นสื่อที่มีความน่าสนใจเข้าใจง่ายและเข้าถึงได้ง่าย โดยสีหรือเสียงและใช้จินตนาการอย่างไม่มีขอบเขต จึงส่งเสริมจินตนาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรินทร์ ฉำมาก (2561) ที่พบว่า การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การใช้สื่อการ์ตูนแอนิเมชันในการจัดการเรียนการสอนเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้แก่ นักเรียนเป็นอย่างมาก นักเรียนจะมีความสนใจในความแปลกใหม่ และยังช่วยในการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน การเรียนการสอนร่วมกับสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน จึงเป็นการส่งเสริมความสามารถทางสติปัญญาแก่นักเรียน ฝึกทักษะการสื่อสารเป็นการเสริมสร้างแรงจูงใจ ฝึกความกล้าคิดกล้าแสดงออก เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียน

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยการใช้การ์ตูนแอนิเมชันวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน คือ ด้านครูผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรินทร์ ฉำมาก (2561) ที่พบว่า การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.66 เพราะนักเรียนได้เรียนรู้กิจกรรมที่ทางบทเรียนจัดกิจกรรมไว้ ทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการสอนผ่านสื่อการ์ตูนแอนิเมชัน ให้ทั้งความรู้ความเพลิดเพลิน รวมทั้งช่วยให้รู้จักคิด และปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน ทั้งนี้อาจ เนื่องมาจากสื่อการ์ตูนแอนิเมชันเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนในด้านสติปัญญาและความสนใจ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและทบทวนสื่อการ์ตูนแอนิเมชันได้หลายครั้งตามความพอใจของนักเรียน อีกทั้งนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยกระบวนการของสื่อที่หลากหลาย แปลกใหม่ทำให้กระตุ้นและสร้างความสนใจแก่นักเรียน สอดคล้องกับความต้องการ เหมาะสมกับวัย นักเรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ และสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ที่สำคัญคือนักเรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ซึ่งส่งผลให้มีความพึงพอใจในการเรียนสูงขึ้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (TENSE) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด เป็นองค์ความรู้ในการพัฒนาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การ์ตูนแอนิเมชัน เรื่อง กาล (TENSE) ประกอบไปด้วย หัวข้อย่อย เรื่อง กาล (TENSE) 1) Past Simple Tense 2) Present Simple Tense 3) Present Continuous Tense 4) Future Simple Tense สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย สามารถอธิบายได้ดังนี้

Past Simple Tense โครงที่ใช้พูดถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต จบลงไปแล้ว มักนิยมใช้คู่กับกริยาวิเศษณ์ที่บ่งบอกเวลาที่เกิดขึ้นในอดีต หรือสามารถใช้ในการเล่นเรื่องนิทานในอดีต

Present Simple Tense โครงสร้างที่ใช้บรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เหตุการณ์จริงทั่วไป และกิจกรรมที่เป็นตารางเวลาที่แน่นอน โดยเราสามารถสังเกตว่าในประโยคมักจะมีคำบอกเวลาบอกลักษณะของเหตุการณ์ปรากฏอยู่ด้วย

Present Continuous Tense โครงสร้างประโยคที่ใช้อธิบายเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยมีเวลาระบุชัดเจน หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นชั่วคราว ไม่ได้เกิดเป็นปกติ และเหตุการณ์ในอนาคตอันใกล้ที่มีแนวโน้มเกิดขึ้นสูง

Future Simple Tense โครงสร้างที่ใช้เพื่อพูดถึงเหตุการณ์ที่เสร็จสมบูรณ์หรือเสร็จสิ้นในอนาคต พูดถึงเหตุการณ์ที่คาดการณ์ว่าจะเกิดขึ้น และดำเนินต่อเนื่องคาดว่าจะเสร็จสมบูรณ์ในอนาคต มักจะมีการระบุเวลาในช่วงเวลาหนึ่ง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การจัดการเรียนรู้ด้วยการตุนแอนิเมชัน ควรมีอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี เช่น สมาร์ทโฟนหรือคอมพิวเตอร์ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตพร้อมใช้งานเป็นของตนเอง ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีการเรียนรู้ได้อย่างอิสระมากขึ้น ส่งผลต่อการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน และการนำการ์ตูนแอนิเมชัน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนควรต้องมีการสำรวจความพร้อมในเรื่องการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตของผู้เรียนด้วย เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการเข้าถึงบทเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมโดยการประยุกต์ใช้การ์ตูนแอนิเมชันกับรูปแบบการสอนอื่นๆ เช่น การเรียนแบบกลุ่มร่วมมือ และการเรียนโดยใช้เกม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จินนัท รามสูตร. (2550). การสร้างสื่อการ์ตูนภาพเคลื่อนไหว เพื่อพัฒนาทักษะความฉลาดทางอารมณ์ สำหรับเด็กอนุบาล. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด. (2553). หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด พุทธศักราช 2553 ตามหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. ขอนแก่น: โรงเรียนบ้านห้วยยางสะอาด.
- ล้วน สายยศ และอังตนา สายยศ. (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วันที แสงคล้ายเจริญ. (2561). การศึกษาข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์ในงานเขียนภาษาอังกฤษและกลยุทธ์ในการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University, 11(3), 538-554.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2540). วิธีการสอนภาษาอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรินทร์ ฉำมาภ. (2561). การพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชันวิชาภาษาอังกฤษ เรื่อง กาล (Tense) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อนุชา เสรีสุชาติ. (2548). การบริหารการผลิตภาพยนตร์แอนิเมชัน. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Rovinelli, R.J. and Hambleton, R.K. (1976). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. Paper presented at the annual meeting of the American Educational Research Association: California. From <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED121845.pdf>. Retrieved Feb 3, 2024.

กลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
STUDENT AFFAIRS ADMINISTRATION STRATEGIES OF WATWANGHIN SCHOOL
UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

¹มัลลิกา ภูมิเวทย์พงษ์ Mallika Poomwetpong

²ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ Teeraphong Somkhaoyai ³สุเวศ กลับลศรี Suwes Klubsri

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Mallika.pf@gmail.com

Article Received: February 26, 2025. Revised: April 21, 2025. Accepted: April 25, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน 2) เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน และ 3) เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ผู้ประเมินสภาพแวดล้อม 20 คน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างกลยุทธ์ 3 คน และสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน เพื่อประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลจากการวิจัยพบว่า 1) สภาพแวดล้อมการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน พบว่า สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งมากที่สุด คือ การดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทำได้ อย่างมีคุณภาพ ที่เป็นจุดอ่อนมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศจากการปฏิบัติงานไม่ ทันสมัย จึงไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างทันทั่วถึง ที่เป็นโอกาสมากที่สุด คือ สถานศึกษามีการทำงาน ร่วมกันกับภาคีเครือข่ายในการร่วมกันแก้ไขปัญหาของนักเรียน ที่เป็นอุปสรรคมากที่สุด คือ สัญญาณเครือข่าย อินเทอร์เน็ตไม่มีความเสถียร ทำให้เวลาที่ต้องการใช้ไม่สามารถทำได้ทันที 2) ผลการสร้างกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน การประเมินสภาพแวดล้อมความสัมพันธ์แบบ BCG matrix พบว่า อยู่ในช่อง STARS กลยุทธ์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม และ 3) ผลการนำเสนอกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนวัดวังหิน ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่า มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็น ประโยชน์ โดยกลยุทธ์ประกอบด้วยกลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาศักยภาพครูด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานกิจการนักเรียน

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การบริหารงานกิจการนักเรียน, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research article aimed to 1) Study conditions of student affairs administration at Wat Wang Hin School, 2) Create strategies for student affairs administration at Wat Wang Hin School, 3) Present the strategies for student affairs administration at Wat Wang Hin School under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2. This was qualitative research, providing in-depth interview with 15 key informants, 20 environment assessors, in-depth interviews with 3 experts to draft strategies and focus group with 7 qualified individuals to assess the feasibility, appropriateness, and usefulness. Qualitative data were analyzed using content analysis.

The research results were found as follows: 1) The conditions of student affairs administration at Wat Wang Hin School found that the strongest internal condition was that the student support system was high quality. The weakest internal condition was the school information system was so outdated so, there was no point using in time. The opportunity was that the school worked with school network group to sort out a problem of students. The obstacle was that the internet connection was unstable, making it unavailable immediately. 2) The results of creating the student affairs administration strategies of Wat Wang Hin School and condition assessment based on the BCG Matrix: Positioned in the STARS strategic framework consisted of the following components: Vision, Mission, Objectives, Strategies, Strategic Goals, Key Performance Indicators (KPIs), Plans/Projects/Activities. 3) The results of the presentation on student affairs management strategies at Wat Wang Hin School showed that they were possible, appropriate, and beneficial. The four strategies consisted: The first strategy was to promote integrated learning processes to enhance educational outcomes, the second strategy was to develop teachers' potential in managing student affairs, the third strategy was to enhance participatory education management, and the forth strategy was to promote the use of digital technology in managing student affairs.

Keywords: Strategies, Student Affairs Administration, Primary School

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทุกคนล้วนแสวงหาองค์ความรู้เพื่อมาใช้ในการดำเนินชีวิต การทำงาน ปฏิเสธไม่ได้ว่าการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อสังคมโลกในปัจจุบัน การศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ตลอดชีวิต โดยประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในชาติ โดยกำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ

การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

ในการบริหารงานกิจการนักเรียน ซึ่งมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน เพราะเป็นการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การบริหารงานกิจการนักเรียน เป็นการบริหารที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนหลายด้านด้วยกัน เช่น งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมพัฒนาป้องกัน และแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีทักษะการดำรงชีวิตจึงเป็นกระบวนการที่ดำเนินงานที่ช่วยเหลือผู้เรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐาน งานสถานนักเรียน นำหลักธรรมาภิบาลไปพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ การมีวินัย เคารพกติกา มีจิตอาสาเพื่อสังคมรู้จักใช้กระบวนการประชาธิปไตยและแนวทางสันติวิธี สนับสนุนให้นักเรียนได้มีกิจกรรมการเรียนรู้ มีการปฏิบัติจริง วินัยนักเรียน มีความจำเป็นที่โรงเรียนต้องพัฒนาและส่งเสริมระเบียบวินัยตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียนปฏิบัติตาม รวมทั้งต้องวางแผนทางการป้องกัน แก้ไขพฤติกรรมนักเรียน งานอนามัยโรงเรียน เป็นงานที่ดูแลรับผิดชอบด้านสุขภาพของบุคลากรในโรงเรียนส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียน มีสุขภาพอนามัยที่ดีโดยการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น โรงพยาบาล สาธารณสุข เพื่อตรวจสอบสุขภาพนักเรียนและบุคลากรให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย การป้องกันโรคติดต่อ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

กลยุทธ์เป็นแผนการแนวทางที่ทำให้เกิดการกระทำเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมาย หรือความสำเร็จที่ได้ตั้งไว้ อันที่จริงกลยุทธ์มีลักษณะทั้งความเป็นแบบแผน รูปแบบของกิจกรรมบางอย่าง สถานะ ตำแหน่ง หรือมุมมองขององค์กร ความสำคัญของกลยุทธ์ คือ จำเป็นต้องตอบคำถามว่าเราทำไปเพื่ออะไร (What) เราอยู่ที่จุดไหน (Where) และเราจะไปสู่จุดนั้นๆ ได้อย่างไร (How) กลยุทธ์จะช่วยให้เราไม่หลงทิศทางการองค์กรได้ตั้งไว้ การที่จะออกมาเป็นกลยุทธ์ได้นั้นจำเป็นต้องมีความเข้าใจในบริบทต่างๆทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งการที่จะรู้บริบทต่างๆได้นั้น ก็มาจากการทำ SWOT Analysis หรือการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่เป็นปัจจัยทั้งภายในและภายนอกองค์กร หรือ PESTEL Analysis ที่วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกได้ละเอียดมากยิ่งขึ้น (ปรีดี นกุลสมปรารถนา, 2563)

โรงเรียนวัดวังหิน (2566) ได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง จากการจัดวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมอื่นอย่างหลากหลาย การสังเกตพฤติกรรม ผลสรุปว่า ผู้เรียนมีผลการประเมิน ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยมที่ดี อยู่ในระดับปรับปรุง ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด ผู้เรียนขาดความกล้าแสดงออก มีพฤติกรรมและการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสมตามช่วงวัยและความเสี่ยงด้านการใช้เครื่องมือสื่อสารเกินเวลาที่เหมาะสม มีพฤติกรรมก้าวร้าว เลียนแบบ ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาและการทำกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษางานบริหารงานกิจการนักเรียน โดยการสร้างกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เพื่อให้การบริหารงานกิจการนักเรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากงานกิจการนักเรียนเป็นกลไกในการพัฒนาเยาวชนที่สำคัญประการหนึ่ง หากการสร้างกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนประสบความสำเร็จจะทำให้ผู้เรียนเติบโตสมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจ ดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สามารถสร้างเกียรติภูมิและความเจริญก้าวหน้าด้านการศึกษาให้แก่สถานศึกษาสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อสร้างกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
3. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีระเบียบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาการวิจัยใน 3 ลักษณะ คือ การศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร (Documentary investigation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีระเบียบวิธีวิจัย

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพแวดล้อม สัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ซึ่งมีผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 3 คน

2.2 ขั้นตอนสร้างกลยุทธ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ตอบแบบประเมิน จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 9 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียน จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอกลยุทธ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ประธานศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 9 พุททลีลาบางชัน จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดการปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเอกชน จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 1 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพแวดล้อม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในและแบบสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอกลยุทธ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินสนทนากลุ่ม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพแวดล้อม เก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์สภาพแวดล้อมการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

4.2 ขั้นตอนการสร้างกลยุทธ์ เก็บรวบรวมแบบประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน จำนวน 20 คน สัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยใช้ร่างกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอกลยุทธ์ ใช้การสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้โดยทำไปพร้อมๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 การศึกษาสภาพแวดล้อม วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงเป็นข้อสรุป

5.2 การสร้างกลยุทธ์ วิเคราะห์โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาเรียบเรียงและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5.3 การนำเสนอกลยุทธ์ วิเคราะห์โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมาจัดทำเป็นกลยุทธ์

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพแวดล้อมการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

การศึกษาสภาพแวดล้อม เป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบว่าเป็นอย่างไร และมีการพัฒนาไปในทิศทางใด แบ่งได้ 2 ประเภท คือ สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ดังนี้

1.1 สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง คือ สถานศึกษามีการวางแผนโครงสร้างและแผนการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียน การดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทำได้อย่างมีคุณภาพ บุคลากรให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างเต็มกำลัง สถานศึกษาได้รับการตรวจสอบการเบิกจ่ายงบประมาณจากผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษามีสื่อคอมพิวเตอร์ให้นักเรียนได้ใช้ในการเรียนและการทำกิจกรรม ผู้บริหารมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และสามารถปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์จริง

1.2 สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดอ่อน คือ ครูแต่ละคน มีภาระงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติกิจกรรม และรายงานผลตามนโยบายเป็นจำนวนมาก สถานศึกษาไม่มีการให้บริการแหล่งเรียนรู้ที่

หลากหลายภายใต้แก่นักเรียน มีครูไม่ครบตามกลุ่มสาระวิชาจึงทำให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนาในรายวิชานั้นๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ ระบบการเบิกจ่ายต้องดำเนินการตามระเบียบ ทำให้ล่าช้า ไม่สะดวก ไม่คล่องตัวต่อการปฏิบัติงาน สถานศึกษาขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดโครงการต่างๆ สถานศึกษามีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศจากการปฏิบัติงานไม่ทันสมัย จึงไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึง

1.3 สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในยุคสมัยปัจจุบัน ผู้ปกครองบางส่วนที่มีรายได้ระดับปานกลางขึ้นไปจะสนับสนุนการเรียนของบุตรหลานได้มากขึ้น รวมทั้งการสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมของสถานศึกษา สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับภาคีเครือข่ายในการร่วมกันแก้ไขปัญหาของนักเรียน สถานศึกษามีการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง

1.4 สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นจุดอุปสรรค คือ นโยบายทางการศึกษาบางนโยบาย ไม่ได้เน้นที่นักเรียน แต่เน้นครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา มากจนเกินไป ทักษะการสื่อสารที่ไม่ดี ส่งผลให้อาจเกิดความเข้าใจผิด ระหว่างครู นักเรียนและผู้ปกครอง สัญญาณเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่มีความเสถียร ทำให้เวลาที่ต้องการใช้ไม่สามารถทำได้ทันที

2. การสร้างกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

การประเมินสภาพแวดล้อมภายใน 2S4M และสภาพแวดล้อมนอก ตาม Model PEST ส่งผลต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 อยู่ใน STAR ดาวรุ่ง อยู่ในสมรรถนะทางด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็ง และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส ต่างเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการกำหนดกลยุทธ์เพื่อการบริหารงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย

วิสัยทัศน์ ได้แก่ โรงเรียนวัดวังหินมีการบริหารจัดการศึกษาด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อส่งเสริมศักยภาพครูและบุคลากรให้สามารถพัฒนานักเรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม

พันธกิจ ได้แก่ 1) พัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา 2) จัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย รักชาติ ศาสนา ความเป็นไทย 3) ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ 4) จัดหาเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการศึกษา 5) พัฒนาระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

เป้าประสงค์ ได้แก่ 1) นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา 2) นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย รักชาติ ศาสนา ความเป็นไทย 3) ครูทุกคนสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ 4) ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) โรงเรียนมีระบบการบริหารที่มีคุณภาพแบบมีส่วนร่วม

กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาศักยภาพครูด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานกิจการนักเรียน เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม

3. การนำเสนอกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ความคิดเห็นว่ากลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 มีความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม และมีความเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอเพื่อการปรับปรุง ดังนี้ วิสัยทัศน์ เสนอให้เพิ่มเติมคำว่า ดิจิทัล กลยุทธ์ที่ 1 เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ข้อที่ 2 ตัวชี้วัดความสำเร็จข้อที่ 2 โครงการข้อที่ 3 เปลี่ยนไปเป็นกลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์ที่ 1 เสนอให้เพิ่มตัวชี้วัดความสำเร็จให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของกลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 1 เสนอให้มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนและสอดคล้องกับชุมชน และสอดคล้องกับพระบรมราโชบาย กลยุทธ์ที่ 3 เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ เสนอให้เพิ่มการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา กลยุทธ์ที่ 3 เสนอให้เพิ่มโครงการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลยุทธ์ที่ 3 เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ควรเพิ่มคำว่า ภาคีเครือข่าย กลยุทธ์ที่ 3 เสนอให้เพิ่มกิจกรรมชุมชน และให้มีความหลากหลายในการจัดกิจกรรม ชุมชน กลยุทธ์ที่ 3 เสนอให้เพิ่มโครงการนำแหล่งเรียนรู้สู่โรงเรียน กลยุทธ์ที่ 3 เสนอให้เพิ่มโครงการความปลอดภัยในสถานศึกษา กลยุทธ์ที่ 3 เสนอให้ปรับโครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับกลยุทธ์มากยิ่งขึ้น เสนอให้เพิ่มพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10 ไปในเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 4 เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ข้อที่ 2 และ 3 เป็นส่วนย่อยของข้อที่ 1 จึงเสนอให้รวมไว้ด้วยกัน การติดตามและประเมินผล เสนอให้เพิ่มการรายงานให้หน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่แก่สาธารณชน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพแวดล้อมการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า สภาพแวดล้อมภายในมีทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน สภาพแวดล้อมภายนอกมีทั้งโอกาสและอุปสรรค ซึ่งปัจจัยทั้งหมดนี้ต้องนำมาเป็นฐานในการกำหนดกลยุทธ์ให้เหมาะสม และมีความเฉพาะเจาะจงของแต่ละองค์กร จากผลการวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในยุคสมัยปัจจุบัน ผู้ปกครองที่มีรายได้ระดับปานกลางขึ้นไปจะสนับสนุนการเรียนของบุตรหลานรวมทั้งสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมของสถานศึกษา สถานศึกษามีการทำงานร่วมกันกับภาคีเครือข่ายในการร่วมกันแก้ปัญหาของนักเรียน แต่ก็มีส่วนที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ นโยบายทางการศึกษาบางนโยบาย ไม่ได้เน้นที่นักเรียน แต่เน้นครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้าร่วมอบรม ประชุม สัมมนา มากจนเกินไป ทักษะการสื่อสารที่ไม่ดี ส่งผลให้อาจเกิดความเข้าใจผิด ระหว่างครู นักเรียนและผู้ปกครอง นอกเหนือจากนั้น สภาพแวดล้อมภายในก็มีส่วนสำคัญในการบริหาร ซึ่งมีจุดแข็ง ได้แก่ สถานศึกษามีการวางแผนโครงสร้างและแผนการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารงานกิจการนักเรียน การดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทำได้อย่างมีคุณภาพ บุคลากรให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนอย่างเต็มกำลัง และจุดอ่อน ได้แก่ มีครูไม่ครบตามกลุ่มสาระวิชา จึงทำให้นักเรียนไม่สามารถพัฒนาในรายวิชานั้นๆ ได้อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของพรทิพย์ จับจิตต์ (2559) ที่พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมยุคนี้มีสุขโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุด สอดคล้องกับการวิจัยของสวภาพ เทพกลีกุล (2559) ที่พบว่า สภาพที่พึงประสงค์มีค่าสูงกว่า

สภาพปัจจุบันทุกด้านโดยมีสภาพปัจจุบันเรียงลำดับ ดังนี้ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานบริการและสวัสดิการนักเรียน งานวินัยและความประพฤติ งานกิจกรรมนักเรียน งานรับและลงทะเบียนนักเรียน และงานสำมะโนนักเรียน ตามลำดับ เช่นเดียวกับสภาพที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับการวิจัยของนาราชนก กองทองกลาง (2561) ที่พบว่า ผลการศึกษาบริบทของการบริหารงานกิจการนักเรียนโนนสูงศรีธานี มีงานกิจการนักเรียนที่สมควรได้รับการส่งเสริมพัฒนา 4 ด้าน ประกอบด้วยงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน งานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และงานส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของกมลศิษฐ์ ชลมนัสสรณ์ (2562) ที่พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับ ได้แก่ ด้านส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ด้านเครือข่ายผู้ปกครองและบริการชุมชน และด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสอดคล้องกับการวิจัยของทองพูน ขยันจิตต์ (2565) ที่พบว่า สภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนแก่งคอย มีจุดแข็ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างและนโยบาย คือ มีการจัดโครงสร้างและนโยบายที่ชัดเจนภายใต้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านบุคลากร คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองและชุมชน และด้านประสิทธิภาพทางการเงิน คือ มีงบประมาณในการใช้จ่ายได้อย่างคล่องตัวและมีระบบตรวจสอบการเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้มาตรฐาน มีจุดอ่อน 3 ด้านได้แก่ ด้านผลผลิตและการบริการ คือ ขาดเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานในการให้บริการนักเรียนและผู้ปกครองที่มาติดต่อราชการ ด้านวัสดุอุปกรณ์ คือ ขาดการดูแลจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้งานให้เป็นระเบียบ และด้านการบริหารจัดการ คือ ขาดระบบการจัดเก็บข้อมูล สารสนเทศร่องรอยเอกสารหลักฐานจากการปฏิบัติงานที่เป็นปัจจุบัน มีโอกาส 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคมและวัฒนธรรม คือ มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการสมาคม ครูผู้ปกครองและศิษย์เก่า คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้มแข็ง ด้านเทคโนโลยี คือ ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและระบบสื่อสารโทรคมนาคมและด้านเศรษฐกิจ คือ ปกครองส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอในการสนับสนุนการศึกษา และมีอุปสรรค 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการเมืองและกฎหมาย คือ กฎระเบียบบางประการยังไม่เกิด การปรับเปลี่ยนให้เท่าทันต่อยุคสมัย

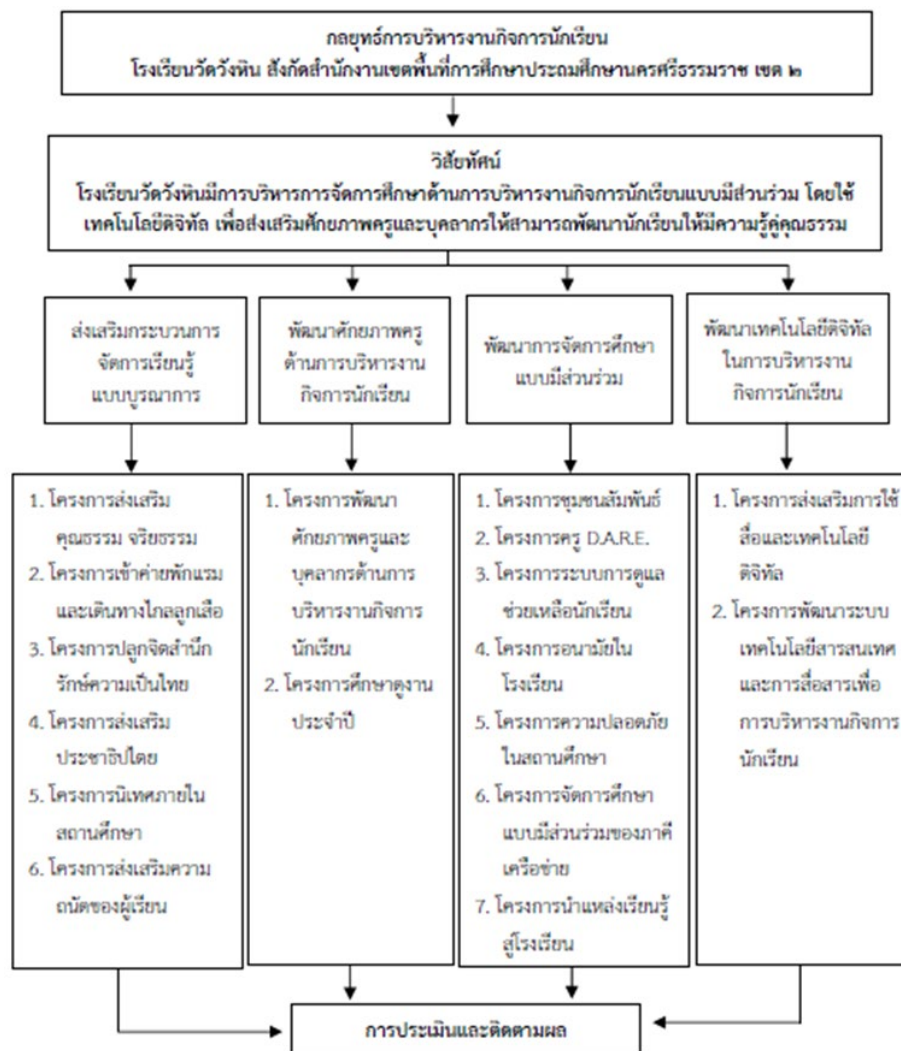
2. ผลการสร้างกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า การประเมินสภาพแวดล้อมภายใน 2S4M และสภาพแวดล้อมภายนอก ตาม Model PEST ส่งผลต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 อยู่ใน STAR ดาวรุ่ง อยู่ในสมรรถนะทางด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนภายในที่เป็นจุดแข็ง และสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาส ต่างเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อการบริหารงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม กลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาศักยภาพครูด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานกิจการนักเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ กุลสิริณัฐ วงศ์สุขจิตร (2559) ที่พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านการพัฒนาวินัยนักเรียนโรงเรียนประจำยุคใหม่ ตามมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของทองพูน ขยันจิตต์ (2565)

ที่พบว่า กลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนแก่งคอย ประกอบด้วย 1 วิสัยทัศน์ 4 พันธกิจ 4 เป้าประสงค์ 7 กลยุทธ์ และกลไกสู่การปฏิบัติ 11 โครงการ

3. ผลการนำเสนอกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอเพื่อการปรับปรุง ดังนี้ ดังนี้ ดังนี้ วิสัยทัศน์ เสนอให้เพิ่มเติมคำว่า ดิจิทัล กลยุทธ์ที่ 1 เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ข้อที่ 2 ตัวชี้วัดความสำเร็จข้อที่ 2 โครงการข้อที่ 3 เปลี่ยนไปเป็นกลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์ที่ 1 เสนอให้เพิ่มตัวชี้วัดความสำเร็จให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของกลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 1 เสนอให้มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนและสอดคล้องกับชุมชน และสอดคล้องกับพระบรมราโชบาย กลยุทธ์ที่ 3 เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ เสนอให้เพิ่มการระดมทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา กลยุทธ์ที่ 3 เสนอให้เพิ่มโครงการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลยุทธ์ที่ 3 เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ควรเพิ่มคำว่า ภาคีเครือข่าย กลยุทธ์ที่ 3 เสนอให้เพิ่มกิจกรรมชุมชน และให้มีความหลากหลายในการจัดกิจกรรมชุมชน กลยุทธ์ที่ 3 เสนอให้เพิ่มโครงการนำแหล่งเรียนรู้สู่โรงเรียน กลยุทธ์ที่ 3 เสนอให้เพิ่มโครงการความปลอดภัยในสถานศึกษา กลยุทธ์ที่ 3 เสนอให้ปรับโครงการ/กิจกรรมที่สอดคล้องกับกลยุทธ์มากยิ่งขึ้น เสนอให้เพิ่มพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ 10 ไปในเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 4 เป้าหมายเชิงกลยุทธ์ ข้อที่ 2 และ 3 เป็นส่วนย่อยของข้อที่ 1 จึงเสนอให้รวมไว้ด้วยกัน การติดตามและประเมินผล เสนอให้เพิ่มการรายงานให้หน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่แก่สาธารณชน สอดคล้องกับการวิจัยของทองพูน ขยันจิตต์ (2565) ที่พบว่า ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนแก่งคอย ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของจอมไตร ทันโส และดารุวรรณ ถวิลการ (2565) ที่พบว่า กลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์หลัก คือ (1) กลยุทธ์การส่งเสริมให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมในโรงเรียน (2) กลยุทธ์เปลี่ยนกระบวนทัศน์ให้ผู้เรียนสะท้อนผลการทำงาน แก้ไขปัญหาเพื่อให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 (3) กลยุทธ์พลิกโฉมพัฒนาผู้เรียน ตอบสนองความต้องการของชุมชนความเป็นพลเมืองโลก (4) กลยุทธ์การสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ กลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นภาพดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้นากลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ไปใช้อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องทุกภาคเรียน

1.2 สถานศึกษาควรจัดการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินกลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องทุกภาคเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อประเมินผลการใช้กลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนวัดวังหิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยอื่น เช่น การวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

เอกสารอ้างอิง

- กมลศิษฐ์ ชลมนัสสรณ์. (2562). สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ลักษณ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กุลสิริณัฐ วงศ์สุขจิตร. (2559). กลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนด้านการพัฒนาวินัยนักเรียน โรงเรียนประจำยุคใหม่ ตามมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.
- จอมไตร พันโส และดารุวรรณ ถวิลการ. (2565). กลยุทธ์การบริหารกิจการนักเรียนเพื่อความเป็นพลเมืองโลก สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น. วารสารคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 50(4), 1-13.
- ทองพูน ขยันจิตต์. (2565). กลยุทธ์การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนแก่งคอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- นาราชนก กองทองหลาง. (2561). ยุทธศาสตร์การบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนโนนสูงศรีธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ปรีดี นกุลสมปรารธนา. (2563). รู้ตำแหน่งผลิตภัณฑ์ด้วย BCG Matrix. แหล่งที่มา <https://www.popticles.com/business/set-your-product-positioning-with-bcg-matrix/> สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2566.
- พรทิพย์ จัปจิตต์. (2559). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างคุณลักษณะนักเรียนสำหรับสังคมอยู่ดีมีสุข. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนวัดวังหิน. (2566). แผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา 2566 กลุ่มงานนโยบายและแผน โรงเรียนวัดวังหิน. นครศรีธรรมราช: โรงเรียนวัดวังหิน.
- สวภพ เทพกลีกุล และชนิกานต์ สุขใจ. (2559). แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิดการเสริมสร้างความยืดหยุ่นระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

**ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3**
**CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS THAT AFFECT THE
EFFECTIVENESS OF SCHOOLS UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3**

¹ณัฐกิตติ์ รักเกาะรุ่ง Natthakit Rakkohrung ²อรรครา ธรรมาธิกุล Akara Thammathikul
³วิระยุทธ ชาทะกาญจน์ Werayut Chatakan ⁴ปราโมทย์ พรหมนิล Pramote Phromnil
^{1, 2, 3, 4}มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author E-mail: 6655701013@nstru.ac.th

Article Received: March 09, 2025. Revised: April 14, 2025. Accepted: April 21, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา และ 4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 310 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ การมีวิสัยทัศน์ การมีความคิดสร้างสรรค์ ความยืดหยุ่น และจินตนาการ ตามลำดับ 2) ประสิทธิภาพของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะผู้เรียน ความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาโรงเรียน และความพึงพอใจในการทำงานของครู ตามลำดับ 3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 คือ การมีความคิดสร้างสรรค์และความยืดหยุ่น และ 4) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ปรากฏผล ประกอบด้วย (1) วิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมองการไกล รู้จักการมองภาพในอนาคต เห็นถึงโอกาสในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้า ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย กำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน (2) การมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความคิดสร้างสรรค์ แสวงหาความเป็นไปได้ใหม่ๆ การคิดค้น และหาวิธีการแก้ปัญหาหลายๆ ด้านมาปรับ และพัฒนาสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงออกทางความคิด (3) จินตนาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีมุมมองเป็นจินตภาพที่มองไปข้างหน้า มีความสามารถในการสร้างภาพในสมองซึ่งอาจจะทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ (4) ความ

ยืดหยุ่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จักปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสภาพแวดล้อม สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, ประสิทธิภาพต่อสถานศึกษา, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The research article aimed to 1) study the creative leadership of school administrators. 2) study the effectiveness of schools under the Nakhon Si Thammarat Primary Education Service Area Office 3. 3) investigate the impact of creative leadership That Affect the effectiveness Of School, and. 4) explore strategies for developing the Creative Leadership of School Administrators That Affect the Effectiveness of School Under Nakhon Si Thammarat Primary educational Service Area Office 3. The research is Mixed Method 1) Quantitative Research. The sample group used in the research was totaling 310 people. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Person correlation coefficient, and multiple regression. 2) Qualitative Method through interviews with 5 people, analyzing data using content analysis.

The research findings revealed that 1) The overall level of creative leadership of administrators is the highest, with all four aspects being rated the highest: vision, creativity, flexibility, and imagination, in that order. 2) The overall effectiveness of the educational institution is at the highest level, with all four aspects being rated the highest: academic achievement, student characteristics, adaptability and school development, and teacher job satisfaction, in that order. 3) The Creative Leadership of School Administrators That Affect The Effectiveness Of School Under Nakhon Si Thammarat Primary educational Service Area Office 3 showed that the key factors were creativity and flexibility and 4) The strategies for developing creative leadership of school Administrators that affect the effectiveness of school under Nakhon Si Thammarat Primary educational Service Area Office 3 (1) vision, school administrators should have foresight, the ability to envision the future, and recognize opportunities for improvement and change to ensure the school progresses and achieves its goals, Set policies that align with educational reform and the changes in today's society. (2) Creativity: School administrators should be creative, seek new possibilities, invent, and find ways to solve various problems by adapting and developing the institution, while encouraging staff to express their ideas. (3) imagination, School administrators should have a forward-thinking vision and the ability to create mental images, which may lead to new innovations. (4) Flexibility: School administrators should be adaptable to individuals and environments, capable of resolving conflicts, and creating a positive work atmosphere.

Keywords: Creative Leadership, Affect the Effectiveness of Schools, Primary Schools

บทนำ

ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอกจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การใช้ชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนไป และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แรงกดดันภายในจากสภาวการณ์และการเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ ระบบการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้สนองและรองรับความท้าทาย ดังกล่าว นอกจากนี้ระบบการศึกษาเองก็มีปัญหาหลายประการที่เกิดจากระบบคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา กฎ ระเบียบ และการบริหารจัดการที่ไม่เหมาะสมรวมทั้งการดำเนินการจัดการศึกษาที่ไม่สนองตอบเป้าหมายการพัฒนาของประเทศ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 22 ระบุไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 24 ระบุว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ การบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน ดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยอาศัยทรัพยากรที่มีนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษามากที่สุด เพื่อเป้าหมายที่สำคัญคือผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนาให้เต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ (ชนพัฒน์ รัตนพันธ์, 2562) ซึ่งกระบวนการในการบริหารสถานศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญที่จะสามารถทำให้การดำเนินงานภายในโรงเรียนสามารถดำเนินได้อย่างราบรื่น และเกิดประสิทธิภาพ โดยแนวคิดของการบริหารงานจากราชการส่วนกลางสู่สถานศึกษานั้น กำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) ส่งผลให้สถานศึกษาต้องจัดการศึกษาและดำเนินงานตามโครงสร้างการบริหารงานราชการให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และสอดคล้องกับสภาพบริบทของแต่ละพื้นที่ ซึ่งนอกเหนือจากการจัดการศึกษาแล้ว การดูแลช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข ในปัจจุบันสถานการณ์บ้านเมืองมีการรวมตัวกันของเหล่าบรรดานักเรียน นักศึกษาเพื่อออกมาเรียกร้องสิทธิ ซึ่งเหตุการณ์นี้ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงให้แก่ระบบการศึกษาไทยเป็นอย่างมาก อีกทั้งในช่วงนี้ประเทศไทยและทั่วโลกได้เผชิญกับปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 ทำให้ประชากรโลกต้องปรับตัวในการใช้ชีวิตเป็นอย่างมากเพื่อลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยปฏิบัติตามมาตรการที่องค์การอนามัยโลกกำหนด ซึ่งสถานการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นได้มีผลกระทบต่อการศึกษาเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นเรื่องการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบของสถานศึกษา และการจัดการเรียน

การสอนที่เปลี่ยนไป กระทรวงศึกษาธิการได้เตรียมความพร้อมจัดรูปแบบการเรียนการสอน ออกเป็น 5 รูปแบบ ได้แก่ On-Hand On-demand On-line On-Air และ On-Site ในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาก็เปลี่ยนไปเช่นกันจากการประชุมหรืออบรมในห้องประชุมเปลี่ยนเป็นการประชุมแบบออนไลน์เต็มรูปแบบ ดังนั้นทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบการศึกษาจะต้องปรับตัว ให้เท่าทันกับสถานการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนไป สถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยให้เป็นคนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพมีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อ มีเหตุผล รู้หน้าที่ มีจิตใจประชาธิปไตยมีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขเป็นคนเก่ง คนเก่งคือคนที่มีความสามารถสูงในการดำเนินชีวิตโดยมีความสามารถ มีความคิดสร้างสรรค์เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติ เป็นคนมีความสุข คือคนที่มีความสุขทั้งกายและจิตใจ เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็งมีมนุษยสัมพันธ์ มีอิสรภาพปลอดจากอภายมุขและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเพียงพอแก่อัตภาพ สามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์และสังคมที่เปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาจะได้มีประสิทธิผลที่ดีเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับการบริหารงานในสถานศึกษาเป็นสำคัญ (ชาตรี ประสมศรี, 2558)

ผู้นำเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างพลังขับเคลื่อนองค์กรและสังคมในโลกยุคใหม่ที่มีลักษณะเป็นพลวัต มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระแสดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงที่ทุกคนต้องเผชิญ ดังนั้นทุกองค์กรจำเป็นต้องมีผู้นำที่มีศักยภาพสูง มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและมีพลังที่จะขับเคลื่อนนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ เมื่อทุกองค์กรมีประสิทธิภาพก็จะทำให้สังคมโดยรวม สามารถก้าวทันและเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้เป็นอย่างดีนำมาซึ่งความสุขความเจริญทุกภาคส่วนของสังคม ดังนั้นการสร้างผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่มีความสามารถและมีพลังที่จะขับเคลื่อนองค์กรสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งจำเป็นในโลกยุคใหม่นี้ (วิมล จันทรแก้ว, 2555)

ภาวะผู้นำในปัจจุบันและภาวะผู้นำในอนาคต พบว่า ผู้นำในปัจจุบันต้องเป็นบุคคลที่สามารถสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ บรรยากาศการทำงานที่เปิดโอกาสให้บุคคลในองค์กรได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ผู้นำในปัจจุบันให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่น ความสามารถในการปรับตัว ความร่วมมือ และความเชื่อมโยงที่ไร้พรมแดน การสร้างนวัตกรรม และการมีภาวะผู้นำ ร่วมกันภายในองค์กรและได้เสนอแนวทางในการเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นผู้นำในอนาคต ดังนี้ 1) ทักษะใหม่ ผู้นำยุคใหม่ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล มีความเข้าใจผู้อื่น สามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลงได้ 2) ความร่วมมือผู้นำยุคใหม่ต้องสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทั้งส่วนบุคคล และการทำงานเพื่อเพิ่มความคล่องตัว และความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกันทั้งภายในและระหว่างองค์กร 3) ปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงเช่น โครงสร้างองค์กรที่ส่งเสริมการติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และการทำงานร่วมกัน 4) ยึดหลักความยืดหยุ่น ยอมรับ และแสวงหาความท้าทาย เช่น การทำงานที่ไม่ถนัดไม่คุ้นเคย การทำงานกับบุคคลใหม่ๆ 5) ใจกว้าง และปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่กล้ารับฟังความคิดเห็นหรือการทดลองทำสิ่งที่แตกต่างกัน ไม่ยึดติดกับแนวคิดหรือความรู้ ความสามารถเดิมๆ 6) แสวงหาตัวอย่างศึกษาวิธีการทำงานของบุคคลที่ประสบความสำเร็จใน การเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วมหรือผู้นำ การเปลี่ยนแปลงเรียนรู้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ในการแสวงหา แนวทางการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ๆ (มัทนา วังธนอมศักดิ์, 2550) ดังนั้น ผู้นำที่ดีจึงควรมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงจะสามารถพัฒนาองค์กรไปสู่

ความสำเร็จ ถึงแม้ว่าเหตุการณ์ต่างๆ จะเปลี่ยนแปลงไปมากแค่ไหนก็ตาม ความเป็นผู้นำในยุคที่มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ที่มีความสลับซับซ้อน ซ่อนเงื่อน ผู้นำจะต้องอาศัยกระบวนการคิดและการมองที่แตกต่างจากเดิม หรือการหาเส้นทางใหม่ (Path finding) อย่างมีวิสัยทัศน์ การมองโลกในแง่ดีมีความยืดหยุ่น มีความคิดเชิงสร้างสรรค์และมีจินตนาการ การมองโลกในแง่ดีจะช่วยให้เรารู้สึกมีความหวังและมั่นใจในการทำสิ่งต่าง ๆ ที่สำคัญ ต้องยอมรับความไม่แน่นอน พระพุทธเจ้าสอนว่าทุกสิ่งที่เกิดขึ้นในโลกล้วนอนิจจัง ไม่มีอะไรเที่ยงแท้แน่นอน เพราะฉะนั้นอย่ายึดมั่น ถือมั่น ถ้าคิดว่าจะชนะแล้วผลออกมาแพ้จะรู้สึกสิ้นหวัง แต่ถ้าเราปรับเปลี่ยนเป็นพลัง การสร้างหรือการค้นหาเส้นทางใหม่ (New path finding) อย่างมีวิสัยทัศน์ เมื่อมองไม่เห็นทางวิธีที่จะนำไปสู่เส้นชัย จงอย่าท้อถอยและสิ้นหวัง แต่ให้เปลี่ยนเป็นพลังสร้างเส้นทางหรือทางเลือกขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นทางเลือกหรือทางรอดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีวิสัยทัศน์ทางใหม่ที่สร้างขึ้นมานั้นควรจะเป็นทางที่ดี ที่ถูกต้องปราศจากอคติ และศีลธรรมอันดีงาม การมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ความเฉลียวฉลาด และมีจินตนาการอาจเป็นสิ่งที่อยู่ภายใน จงจุดประกายและดึงศักยภาพที่มีอยู่ภายในนั้นออกมา (กิตกานูจน์ ปฏิพันธ์, 2555)

ผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่ง ไม่ว่าสาเหตุด้วยปัจจัยใดก็ตาม การพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จ ผู้ที่จะเป็นแกนนำคอยขับเคลื่อนให้ทุกอย่างเป็นไปอย่างเรียบร้อย นั่นคือผู้บริหารจะต้องพร้อมรับกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ Seyfarth, J. T. (1999) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวในการดำเนินงานของกลุ่มคนหน่วยงานและองค์กรต่างๆ เนื่องจากภาวะผู้นำมีความเกี่ยวข้องและส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานร่วมกันของบุคคล ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ด้านทักษะความรู้ ความเข้าใจในหลักการต่างๆ ดังที่กล่าวข้างต้น ผู้บริหารจะต้องสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างเหมาะสม ความสำเร็จของสถานศึกษาในที่นี้ผู้วิจัยให้ความสำคัญในเรื่องของประสิทธิผลของสถานศึกษา เพราะการประเมินความสำเร็จของสถานศึกษาทุกแห่งที่เป็นมาตรฐานเดียวกันนั้น ประสิทธิภาพของสถานศึกษาถือเป็นมาตรฐานสำคัญที่เป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นเป็นเชิงประจักษ์

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 และผลที่ได้จากการศึกษาจะนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการปรับปรุงพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งประกอบด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ประชากรที่ใช้การวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 216 โรงเรียน มีครู จำนวน 1,654 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยใช้เทคนิคสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random sampling) โดยใช้ตาราง เครือข่ายและมอร์แกน จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอน จำนวน 310 คน

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำนวน 5 คน

2. การสร้างเครื่องมือ และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 แบบสอบถาม 1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หลักฐาน ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ศึกษาวิธีการ สร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Scale) 2) สร้างแบบสอบถามฉบับร่างเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ให้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) 3) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและ ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา ความถูกต้อง และความชัดเจนของข้อคำถาม เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้น 4) นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการตรวจสอบพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item - Objective Congruence:IOC) (พิชิต ฤทธิ์เจริญ, 2554, 241) ผลที่ได้คือข้อคำถามทุกข้อที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 5) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปทดลองใช้ (Try Out) กับข้าราชการครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (C.- Coefficient) ตามแนววิธีของ Cronbach) (Cronbach, 1970) โดยมีค่า ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 6) นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผ่านการทดลองแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่ม ตัวอย่างต่อไป

2.2 แบบสัมภาษณ์ 1) ศึกษาทฤษฎี เอกสารและวิธีการออกแบบ แบบสัมภาษณ์และวิธีการ เก็บรวบรวมข้อมูลตัวแปรต้น 2) นำเสนอแบบสัมภาษณ์ เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 3) ปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นเสนอต่ออาจารย์ที่ ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องอีกครั้ง 4) นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม 1) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง และความ สมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกชุด ที่ได้เก็บรวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์

ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS 2) ต่อมาวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าความถี่และร้อยละ 3) วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถาน และวิเคราะห์ประสิทธิผล ของสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4) นำผลการคำนวณมาวิเคราะห์ ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ตามเป้าประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนน แบบสอบถาม และการแปรปรวนความหมายของคะแนนที่กำหนดไว้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นคำถามส่วนที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย (1) จินตนาการ (2) ความยืดหยุ่น (3) วิสัยทัศน์ (4) การมีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งแบบสอบถามในส่วนนี้เป็นแบบมาตร ประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ Likert Scale โดยแบ่งระดับการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (2) คุณลักษณะของผู้เรียน (3) ความพึงพอใจในการทำงานของครู (4) ความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาโรงเรียน (5) การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และแบ่งระดับการวัดผลออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 สรุปผลการวิจัย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การมีวิสัยทัศน์	4.56	0.69	มากที่สุด
2. การมีความคิดสร้างสรรค์	4.55	0.66	มากที่สุด
3. จินตนาการ	4.50	0.73	มากที่สุด
4. ความยืดหยุ่น	4.51	0.74	มากที่สุด
รวม	4.53	0.70	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.69) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.66) ด้านความยืดหยุ่น ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.74) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ จินตนาการ ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.73)

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 สรุปผลการวิจัย ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับผลของประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต

ประสิทธิผลของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.63	.50	มากที่สุด
2. คุณลักษณะผู้เรียน	4.60	.60	มากที่สุด
3. ความพึงพอใจในการทำงานของครู	4.60	.63	มากที่สุด
4. ความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาโรงเรียน	4.52	.72	มากที่สุด
รวม	4.60	.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.50) รองลงมาด้านคุณลักษณะผู้เรียน ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.63) ด้านความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาโรงเรียน ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.60) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.72)

3. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 สรุปผลการวิจัย ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ระหว่างของ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

ตัวแปร	b	Std.Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.714	.140		12.247	.000
ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์(X ₂)	.424	.037	.523	11.354	.000
ความยืดหยุ่น(X ₄)	.208	.029	.325	7.070	.000
R = .763					
R Square = .583					
F = 214.318					
SE _{est} = .1691					
R ² _{adj} = .580					
a = 1.714					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (X₂) และด้านความยืดหยุ่น (X₄) โดยส่งผลกันในทางบวกทั้ง 2 ด้าน โดยสร้างสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ และคะแนนมาตรฐาน

สมการพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา ในรูปแบบคะแนนดิบ $\hat{Y}_{tot} = 1.714 + .424(X_2) + .208(X_4)$ สมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในรูปแบบมาตรฐาน $\hat{Z}_{tot} = .523(X_2) + .325(X_4)$ และสามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 58.3

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ดังนี้

4.1 ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมองการไกล รู้จักการมองภาพในอนาคต เห็นถึงโอกาสในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้า ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย กำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน

4.2 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความคิดสร้างสรรค์ แสวงหาความเป็นไปได้ใหม่ๆ การคิดค้น และหาวิธีการแก้ปัญหาหลายๆ ทางมาปรับ และพัฒนาสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงออกทางความคิด นำมาปรับปรุงแก้ไขสถานการณ์เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

4.3 ด้านจินตนาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีมุมมองเป็นจินตภาพที่มองไปข้างหน้า มีความสามารถในการสร้างภาพในสมอง ซึ่งอาจจะทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ หรือกระบวนการทำงานที่เป็นรูปแบบใหม่ ช่วยให้มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

4.4 ด้านความยืดหยุ่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จักปรับตัวให้เข้ากับบุคคล และสภาพแวดล้อม สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ แต่ต้องมีการกำหนดเงื่อนไขที่ชัดเจน เปิดรับความคิดใหม่ๆ และความสามารถในการคิดหาคำตอบได้อย่างอิสระ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านจินตนาการ รองลงมาคือ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับการวิจัยของสุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 30 มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของเบญจมาศ หนูไชยทอง (2561) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน อีกทั้งยังสอดคล้องกับการวิจัยของสมจิตร ชูศรีवास (2562) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รองลงมาคือ คุณลักษณะผู้เรียน และความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาโรงเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของสุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556) ที่พบว่า ความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนในด้านความพึงพอใจในการทำงานของครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับ "มาก" ทุกรายการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญฤทัย ภู่อาระ (2562) ที่พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณลักษณะผู้เรียน และความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาโรงเรียน สอดคล้องกับการวิจัยของสุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556) ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และความสามารถของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 30 โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับมากทุกด้านมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒน์วงศ์ ดอกไม้ (2560) ที่พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารจัดการการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุสรณ์ สุทธิหลวง (2564) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับประสิทธิผล ของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ($r = .791$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร ด้านความยืดหยุ่น ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และสามารถร่วมกันทำนายประสิทธิผลของสถานศึกษาได้ร้อยละ 64.80 ซึ่งแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมทางสถิติ ผลลัพธ์โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก แสดงว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารทั้ง 3 ด้านร่วมกันพยากรณ์ผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

4. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

4.1 ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมองการไกล รู้จักการมองภาพในอนาคต เห็นถึงโอกาสในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้า ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย กำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sternberg Robert J. (2006) ที่พบว่า ผู้นำสถานศึกษาที่ดีนี้ต้องประกอบไปด้วย การตัดสินใจที่ชาญฉลาดมีความคิดสร้างสรรค์ในการนำหลักสูตรมาปรับใช้ได้จริงมีวิสัยทัศน์ที่สร้างสรรค์ในการวิเคราะห์ความคิดของตน และของบุคลากรเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร มีความสามารถในการโน้มน้าวใจบุคลากรในสถานศึกษาให้เห็นคุณค่าของตนเอง และทำให้ทุกคนมีเป้าหมายร่วมกันทั้งนี้เนื่องมาจากลักษณะการปฏิบัติงานของผู้บริหารที่ตระหนักถึงความสำคัญของการกำหนดวิสัยทัศน์ในการปฏิบัติงาน โดยมีการปฏิบัติด้านการกำหนดเป้าหมายทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษา วิเคราะห์บริบทสถานศึกษา มีการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน มีการสื่อสาร แจกแจงเป้าหมายวิสัยทัศน์ต่อผู้ร่วมงาน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ ทั้งยังมีการประเมินติดตามผลอย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชานันท์ พูลแก้ว (2558) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนให้ตรงกับบริบทและความต้องการของชุมชนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์โดยศึกษานโยบายบริบทสภาพแวดล้อมชุมชน วิเคราะห์ SWOT มีการเผยแพร่ วิสัยทัศน์เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ มีการวางแผนโดยจัดทำเป็นแผนปฏิบัติการเพื่อนำไปสู่วิสัยทัศน์ และต้องการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

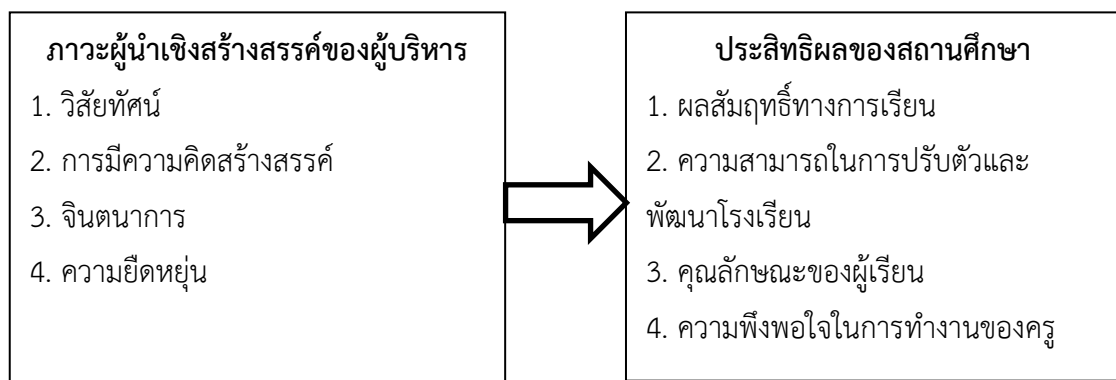
4.2 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความคิดสร้างสรรค์ แสวงหาความเป็นไปได้ใหม่ๆ การคิดค้น และหาวิธีการแก้ปัญหาหลายๆ ด้านมาปรับ และพัฒนาสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงออกทางความคิด สอดคล้องกับการวิจัยของธนัญชนก แสนจันทร์ (2563) ที่พบว่า การคิดเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ คือ การส่งเสริมให้ครุมีความคิดริเริ่ม คิดแปลกใหม่ คิดหาคำตอบได้หลายทิศทาง หลายแง่มุม การสร้างเทคนิควิธี รูปแบบ กระบวนการ หรือผลงานที่ประสบผลสำเร็จ การจัดระบบข้อมูล หาความสัมพันธ์สร้างความตระหนักรู้ การฝึกฝนตนเองและการปฏิบัติเป็นประจำเพื่อให้เกิดทักษะที่คงทนถาวร มีการนำเสนอผลงาน การเรียนรู้และแสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ รวมถึงการระดมความคิดวางแผน ทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน ยอมรับความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้คิดนวัตกรรมและกิจกรรมใหม่ๆ อย่างสร้างสรรค์ เป็นที่ปรึกษาให้ผู้อื่นด้วยความเต็มใจ และสอดคล้องกับการวิจัยของศิริพร พงษ์เนตร (2564) ที่พบว่า การคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนได้สร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ทำให้ผู้มีส่วนร่วมเห็นคุณค่าของนวัตกรรมที่ได้ส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกันผลักดันการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นจนบรรลุตามเป้าหมาย ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากผู้บริหารเน้นที่การเปิดโอกาสให้บุคลากรและนักเรียนแสดงความคิดเห็น ทดลองและพัฒนาแนวทางใหม่ๆ โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้จากข้อผิดพลาด ความคิดสร้างสรรค์จะเป็นฐานสำคัญในการสร้างนวัตกรรมเพื่อให้สถานศึกษามีความโดดเด่นและสามารถบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ด้านจินตนาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีมุมมองเป็นจินตภาพที่มองไปข้างหน้ามีความสามารถในการสร้างภาพในสมองซึ่งอาจจะทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ สอดคล้องกับการวิจัยของณัฐชานันท์ พุดแก้ว (2558) ที่พบว่า การมีจินตนาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน โดยใช้ประสบการณ์การคิดจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ การจินตนาการจะเป็นรูปแบบของการวางแผนการบริหารงานในอนาคต มีการมองหาโอกาสที่จะเกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติควรคิดค้นนวัตกรรมใหม่ๆ หรือปรับปรุงนวัตกรรมเดิม ศึกษาดูงาน เพื่อนำมาปรับเปลี่ยนวิธีการ หรือเป็นประสบการณ์เพื่อการจินตนาการภาพขององค์กรว่าจะเป็นไปได้ในทิศทางใด มีการพัฒนาดตนเองอยู่เสมอเพื่อเสริมสร้างความคิดและจินตนาการซึ่งเป็นพื้นฐานแห่งความสำเร็จ พัฒนากระบวนการคิด การตัดสินใจในการทำงานได้อย่างฉับไวและถูกต้องเชื่อมั่นในตัวเอง มีวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายและเหมาะสม โดยใช้ประสบการณ์การบริหารมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ถ้านำเสนอความคิดใหม่ๆ เพื่อพัฒนางาน

4.4 ความยืดหยุ่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จักปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสภาพแวดล้อมสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน สอดคล้องกับการวิจัยของมัทนา วัฒนอมศักดิ์ (2550) ที่พบว่า ผู้นำในปัจจุบันต้องเป็นบุคคลที่สามารถสร้างบรรยากาศแห่งความร่วมมือ เปิดโอกาสให้บุคคลในองค์กรได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระให้ความสำคัญกับความยืดหยุ่น มีความสามารถในการปรับตัว ความร่วมมือและความเชื่อมโยงไร้พรหมแดน การสร้างนวัตกรรม ในการเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นผู้นำในอนาคต ผู้นำยุคใหม่ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล เข้าใจผู้อื่น และมีความสามารถในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลงได้ ผู้นำยุคใหม่ต้องสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทั้งส่วนบุคคลและการทำงานเพื่อที่เพิ่มความคล่องตัวและความยืดหยุ่นในการทำงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร ปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงยึดหลักความยืดหยุ่น ยอมรับ และแสวงหาความท้าทาย ไม่ยึดติดกับแนวคิดหรือความรู้ความสามารถเดิมๆ และแสวงหาตัวอย่างศึกษาวิธีการทำงานของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วมหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลงเรียนรู้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแสวงหาแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ๆ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 โดยมีผลการศึกษาในภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 กล่าวคือถ้า ผู้บริหารสามารถบริหารเชิงสร้างสรรค์ได้ดีจะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ดีตามไปด้วย สรุปว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษามีผลต่อกัน 2) ในปัจจุบัน ผู้บริหารต้องคำนึงถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารใน 4 ด้านคือ วิสัยทัศน์ การมีความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และความยืดหยุ่น 3) ถ้าผู้บริหารสามารถบริหารการใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ได้ดีจะส่งผลให้ประสิทธิผลของสถานศึกษา 4 ด้านดีตามไปด้วยคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาโรงเรียน คุณลักษณะของผู้เรียน และความพึงพอใจในการทำงานของครู 4) ถ้าประสิทธิผลของสถานศึกษาใน 4 ด้านดีก็จะส่งผลให้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารดีตามไปด้วยเช่นกัน ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมโดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นทักษะการทำงานร่วมกัน เช่น การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ปัญหา ร่วมกัน และการสร้างความไว้วางใจในทีม

1.2 ควรพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ให้กับผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ควรใช้ผลจากการวิจัยเป็นสารสนเทศในการส่งเสริม พัฒนางานวิชาการในสังกัด โดยจัดทำหลักสูตรอบรมสัมมนาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อจะได้นำความรู้ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา การพัฒนาสถานศึกษา จุดเด่นหรือแนวปฏิบัติที่ดีที่จะส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

เอกสารอ้างอิง

- กิตกาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). การศึกษาผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีในการศึกษาของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ขวัญฤทัย ภูสาระ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ชนพัฒน์ รัตนพันธ์. (2562). การศึกษาผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชาตรี ประสมศรี. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 10(31), 19-29.
- ณัฐชานันท์ พูลแก้ว. (2558). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธัญชนก แสนจันทร์. (2563). การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เบญจมาศ หนูไชยทอง. (2561). การศึกษาผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัฒน์วงศ์ ดอกไม้. (2560). อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2550). รูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- วิมล จันทรแก้ว. (2555). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ศิริพร พงษ์เนตร. (2564). การวิจัยเกี่ยวกับการใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนการสอน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมจิตร ชูศรีवास. (2562). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สุภาพ ฤทธิ์บำรุง. (2556). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อนุสรณ์ สุทธิหลวง. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- Cronbach, L. J. (1970). Title of the research report. Research report. Stanford University.
- Seyfarth, J. T. (1999). The Principal: New Leadership for New Challenges. NJ: Prentice-Hall.
- Sternberg, R. J. (2006). Creative leadership: It's a decision. Journal of Leadership, 36(2), 22-24.

การพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 สังกัดเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC ADMINISTRATION MANUAL WITH
PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY PROCESS OF PAK PHANANG 2
MUNICIPALITY SCHOOL PAK PHANANG MUNICIPALITY NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

¹ไอยา ช้างแก้ว Aiya Changkaew ²เกษมา ศรีสุวรรณ Kasama Srisuwan

³พระครูสุเมธปริยัติคุณ PhrakruSumetpariyatskhun

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Kruaiya289@gmail.com

Article Received: March 23, 2025. Revised: April 21, 2025. Accepted: April 26, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2) เพื่อพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 และ 3) เพื่อประเมินคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างคู่มือ จำนวน 5 คน และการประเมินคู่มือด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และการยอมรับขององค์กรด้วยแบบประเมินข้อมูลเชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 มีการบริหารงานวิชาการในรูปแบบองค์กรรวม ครอบคลุมทุกขอบข่ายของงานด้านวิชาการ แต่ยังไม่เป็นระบบขั้นตอนชัดเจน ไม่แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ จึงทำให้ขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการยังไม่เกิดบรรลุเป้าหมายสถานศึกษา 2) การพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 มีขอบข่ายด้านการบริหารงานวิชาการตามบริบทของงานในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร (2) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน (3) ด้านการจัดการเรียนการสอน (4) ด้านการนิเทศภายใน (5) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา (6) ด้านการประกันคุณภาพ โดยมีองค์ประกอบของคู่มือ ดังนี้ (1) คำชี้แจง (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาและกระบวนการ (4) เอกสารอ้างอิง ปฏิบัติตามกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพทั้ง 6 กระบวนการ ได้แก่ (1) การวางแผน/การมีวิสัยทัศน์/ค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน (2) การสร้างทีมร่วมพลังเรียนรู้และร่วมมือรวมใจ (3) การสร้างภาวะผู้นำ (4) การเรียนรู้/การนำไปใช้และการพัฒนาวิชาชีพ (5) การสนับสนุนด้านทรัพยากร (6) การอภิปรายและสะท้อนผลบทเรียน และ 3) ผลการประเมินคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ามีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และการประเมินความเป็นประโยชน์และการยอมรับขององค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาคู่มือ, การบริหารงานวิชาการ, กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

The objectives of this research were: 1) To study the conditions of academic administration at Pak Phanang Municipality School 2. 2) To develop a manual for academic administration with the process of professional learning communities of Pak Phanang Municipality School 2. and 3) To evaluate the academic administration manual with the professional learning community process of Pak Phanang Municipality School 2. Using qualitative research methodology, key information was obtained by interviewing 15 relevant persons, interviewing 5 experts to draft the manual and evaluate the manual by 15 qualified persons to assess the suitability, feasibility, usefulness and acceptance of the organization through in-depth assessment.

The research results found that: 1) The conditions of academic administration at Pak Phanang Municipality School 2 had an integrated academic administration covering all areas of academic work but the operation was not systematic and there was no clear division of duties, which resulted in the responsible teachers lacking understanding of their roles and responsibilities, resulting in the administration not being effective in accordance with the goals of the educational institution. 2) The development of academic administration manual with community learning process of Pak Phanang Municipality School 2. There were 6 academic administration areas according to the working context in educational institutions as follows: (1) Curriculum and curriculum management, (2) Classroom research, (3) Teaching management, (4) Internal supervision, (5) Educational measurement and evaluation, (6) Quality assurance. The manual consisted of the following components: (1) Statement, (2) Objectives, (3) Content and process, (4) Document references. Compliance with the six professional learning community processes: (1) Sharing plan/ vision/values and norms, (2) Building a team to learn and cooperates, (3) Building leadership, (4) Learning/implementation and professional development, (5) Resource supporting, (6) Discussion and reflection on lessons learned. 3) The results of the evaluation of the academic administration manual with the process of the professional learning community of Pak Phanang Municipality School 2 by qualified persons found that it was appropriate, feasible, and the evaluation of its usefulness and acceptance by the organization was at the highest level.

Keywords: Manual Development, Academic Administration, Professional Learning Community Process

บทนำ

การศึกษาของประเทศไทยในยุคสมัยปัจจุบันส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถครอบคลุมในทุกด้านส่งเสริมให้คนไทยได้รับการพัฒนาทักษะต่างๆ ที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโต เพื่อเป็นผู้ที่มีความสามารถตามที่สังคมคาดหวังไว้ การบริหารจัดการด้านการศึกษาภายในสถานศึกษานั้นอยู่ในขอบข่ายหน้าที่ของฝ่ายการบริหารงานวิชาการ ซึ่งทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติการประเมินผล ปรับปรุงแก้ไขอย่างให้ระบบอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน และท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2564)

พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 กำหนดว่า เพื่อให้ประเทศสามารถยกระดับและพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์เป็นประเทศพัฒนาจึงต้องกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศระยะยาว เพื่อทำให้คนไทยในประเทศไทยเป็นคนดี เก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมและมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ สามารถ “รู้ รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้มีพัฒนาการที่รอบด้าน มีสุขภาวะที่ดี มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตามความถนัดของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ซึ่งเป้าหมายที่กล่าวมานั้นยังสอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 29 ที่ระบุว่าให้สถานศึกษากับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ และมาตรา 57 หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยการนำประสบการณ์ตลอดจนความรู้ความชำนาญและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2564)

จากการศึกษาและสืบค้นข้อมูลของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา พบว่าในการจะส่งเสริมให้ผู้บริหารและคณะครูมีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดแนวทางปฏิบัติการประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องได้นั้นจำเป็นต้องมีรูปแบบหรือกระบวนการเข้ามาช่วยเหลือกระบวนการที่นำมาใช้สร้างความมีส่วนร่วมด้านการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ปัจจุบันมีมากมายหลายรูปแบบ แต่กระบวนการที่นิยมนำมาใช้ในทุกสถานศึกษา คือ กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือที่เรียกกันอย่างสั้นๆ ว่ากระบวนการ PLC (Professional Learning Community) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC นั้น มีองค์ ประกอบ 3 ข้อ คือ 1) P (Professional) 2) L (Learning) 3) C (Community) โดยมีผลการวิจัยสามารถช่วยบอกได้ว่าการดำเนินการในรูปแบบกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ นั้น สามารถทำให้เกิดผลดีทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนและผลการเรียนของนักเรียน โดยมีความสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ต่อครู คือ ช่วยลดความโดดเดี่ยวในการจัดการเรียนการสอน ช่วยเพิ่มความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด มีความรู้สึกที่ต้องเรียนรู้ร่วมกันและรับผิดชอบต่อการพัฒนาการเรียนของนักเรียน ส่งผลให้การปฏิบัติการสอนในชั้นเรียนให้มีผลดีขึ้น อีกทั้งการรับข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นต่อวิชาชีพ ประเด็นที่ 2 ต่อผู้เรียน คือ ช่วยลดอัตราการขาดเรียน ลดการขาดเรียน และมีผลการเรียนที่ดีขึ้น (ไพพกา ผิดำ, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมานั้นเป็นแนวความคิดที่สอดคล้องกับพันธกิจของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 ที่มีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาการจัดการศึกษาตามหลักสูตรของสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้มีความรู้ ความชำนาญ มีความรับผิดชอบงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ตระหนักว่าการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้มีทักษะสำคัญก้าวทันยุคสมัยและเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการและขั้นตอนเข้ามาช่วยเหลือครูหรือบุคลากรในสถานศึกษาให้สามารถนำมาใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงศึกษาการพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 เพื่อมุ่งหวังให้คณะครูและบุคลากรภายในโรงเรียนมีขั้นตอนและกระบวนการในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยเน้นหลักการทำงานร่วมกันเป็นทีม มีเจตคติที่ดีในการทำงาน เกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 สังกัดเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 สังกัดเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อประเมินคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 สังกัดเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 มี 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาและสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา ความเที่ยงตรงและความถูกต้อง พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาค่า IOC ซึ่งได้ค่าเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 แล้วนำไปสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ดำเนินการนำรายละเอียดจากการสัมภาษณ์มารวบรวมเรียบเรียงและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ร่างคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม 2) นำร่างคู่มือไปปรึกษาที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 3) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และปรับปรุงเนื้อหาตามข้อเสนอแนะที่สัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตอนการประเมินคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 โดยการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน 1) นำร่างคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2

ที่ได้จากการร่างมาจัดทำเป็นแบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และการยอมรับขององค์กร 2) นำแบบเพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และการยอมรับขององค์กรที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมขององค์ความรู้ 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและให้อาจารย์ที่ปรึกษา 4) ประเมินคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และการยอมรับขององค์กร 5) สรุปผลการประเมินคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 สังกัดเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบัน เพียงแต่ยังขาดการวิเคราะห์ความต้องการของท้องถิ่นหรือบริบทของโรงเรียนเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา ส่งผลให้หลักสูตรสถานศึกษายังไม่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง ขาดการบูรณาการเนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาสาระซ้ำกัน นักเรียนยังต้องเรียนเนื้อหาที่ซ้ำและมากเกินไป

1.2 ด้านการวิจัยในชั้นเรียน สามารถช่วยกระตุ้นความสนใจต่อผู้เรียน ช่วยแก้ปัญหาด้านการเรียนของนักเรียนได้ แต่การทำวิจัยในชั้นเรียนส่วนใหญ่มักมีข้อจำกัดด้านเวลา ครูต้องทำวิจัยควบคู่กับการสอนและกิจกรรมอื่นๆ ของโรงเรียน จึงทำให้ไม่มีเวลาในการทำวิจัยอย่างเต็มที่ ส่งผลให้การทำวิจัยในชั้นเรียนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โรงเรียนควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องและมีการสนับสนุนจัดหาทรัพยากร เช่น ห้องสื่อ ห้องปฏิบัติการทดลองเทคโนโลยีที่ทันสมัย และเพียงพอต่อการทำวิจัย ให้ครูได้สามารถสร้างสื่อหรือนวัตกรรมที่ทันสมัยสอดคล้องกับการศึกษาและยุคสมัยในปัจจุบัน

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนมีการจัดระบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นถึงความเหมาะสมของครูผู้สอน มีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา มีการประเมินผลที่ตรงตามจุดประสงค์และเลือกใช้วิธีการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับผู้เรียน ปัญหาหลักในการจัดการเรียนการสอน คือ การขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษาที่จำเป็น เช่น สื่อการเรียนรู้หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่สามารถกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน บวกกับครูมีภาระงานที่มาก ทำให้ไม่มีเวลาพัฒนาตนเองเพิ่มเติมทำให้ไม่สามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีได้

1.4 ด้านการนิเทศภายใน มีเป้าหมายให้มีนิเทศอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีปฏิทินการนิเทศชัดเจน มุ่งเน้นเพื่อช่วยให้คำแนะนำ ชี้แนะจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุง และส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน สามารถช่วยให้ครูมีโอกาสดูแลเปลี่ยนแปลงประสบการณ์เรียนรู้ซึ่งกันและกัน แต่การนิเทศภายในยังไม่ได้ติดตามผลอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังสร้างความเครียดให้แก่ครู ทำให้ครูรู้สึกที่กำลังถูกตรวจสอบมากกว่าเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุน ทางโรงเรียนควรมีการสร้าง ความเข้าใจแก่ครู ให้ทราบถึงประโยชน์ของการนิเทศภายใน เสริมสร้างวัฒนธรรมที่สามารถยอมรับความคิดเห็น คำแนะนำจากผู้อื่น ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตลอดจนทักษะใน

การพูดของผู้ทำหน้าที่ในการนิเทศ ทักษะการพูดเพื่อให้เกิดแรงจูงใจ คำแนะนำที่สร้างสรรค์ เพื่อเป็นการช่วยเสริมสร้างพลังและแรงจูงใจของผู้ถูกนิเทศได้

1.5 ด้านการวัดและประเมินผล มีการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐานและสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินมีกระบวนการที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ โรงเรียนควรมีการอบรมพัฒนาครูเพื่อให้ความรู้เพิ่มขึ้นและควรใช้การประเมินที่หลากหลายมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริงหรือในงานที่นักเรียนจะต้องทำในอนาคต เช่น การประเมินจากการทำงานร่วมกับผู้อื่น ช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงทักษะที่ได้เรียนรู้กับการใช้งานในสังคมและในงานอาชีพได้

1.6 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมีการกำหนดมาตรฐานหรือเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีการระบุปัจจัยที่จำเป็น มีการจัดโครงการให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในให้แก่ครูในโรงเรียน มีการประเมินผลการศึกษาและการรับรองมาตรฐานจากองค์กรภายนอก ช่วยสร้างความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนว่ามีคุณภาพระบบการประกันคุณภาพ ซึ่งอาจมีขั้นตอนที่ซับซ้อนหรือเกินความสามารถในการปฏิบัติจริง ทำให้เกิดภาระงานที่มากเกินไปแก่ครูและส่งผลให้ไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินจากเอกสารหรือการประเมินแบบตัวเลख อาจไม่ได้บ่งชี้ถึงคุณภาพของการสอนหรือผลลัพธ์ที่แท้จริงของการเรียนรู้ การดำเนินการส่งผลให้ไม่สามารถตอบสนองกับความหลากหลายของนักเรียนหรือสภาพแวดล้อมการศึกษาที่แตกต่างกันได้ ช่วยให้การรับรู้ถึงข้อบกพร่องหรือความต้องการที่อาจไม่สามารถมองเห็นได้จากภายใน มีการใช้ระบบการประเมินออนไลน์หรือการเก็บข้อมูลที่ทันสมัย ทำให้สามารถติดตามผลและวิเคราะห์ข้อมูลได้สะดวกและทันที มีการตรวจสอบย้อนกลับ (feedback loop) เพื่อให้การประเมินผลนั้นสามารถนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาอย่างแท้จริง

2. การพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 มีขอบข่ายด้านการบริหารงานวิชาการตามบริบทของงานในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการนิเทศภายใน 5) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา 6) ด้านการประกันคุณภาพ มีองค์ประกอบของคู่มือ ดังนี้ 1) คำชี้แจง 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกระบวนการ 4) เอกสารอ้างอิง โดยปฏิบัติตามกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพทั้ง 6 กระบวนการ ได้แก่ 1) การวางแผน/การมีวิสัยทัศน์/ค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน 2) การสร้างทีมร่วมพลังเรียนรู้และร่วมมือร่วมใจ 3) การสร้างภาวะผู้นำ 4) การเรียนรู้/การนำไปใช้และการพัฒนาวิชาชีพ 5) การสนับสนุนด้านทรัพยากร และ 6) การอภิปรายและสะท้อนผลบทเรียน เป็นคู่มือที่สามารถนำไปใช้ได้

3. การประเมินคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และการยอมรับขององค์กรในทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผลการประเมินความเหมาะสม ผลการประเมินความเป็นไปได้ และผลการประเมินความเป็นประโยชน์และการยอมรับขององค์กร และเมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยผลการประเมินความเหมาะสม เมื่อพิจารณาตามรายการ พบว่าระดับสูงที่สุด คือ วัตถุประสงค์ รองลงมา คือ กระบวนการบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ ขอบข่ายหน้าที่งานรับผิดชอบ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ แนวทางการบริหารวิชาการอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 สังกัดเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบัน ครบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยในชั้นเรียนคนละ 1 เรื่องต่อปีการศึกษา โดยครูสามารถเลือกหัวข้อในการทำวิจัยให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนได้ เพื่อให้ครูได้สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ มาช่วยพัฒนาการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนของโรงเรียนนั้น มีการจัดระบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นถึงความเหมาะสมของครูผู้สอน มีการวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษา มีการประเมินผลที่ตรงตามจุดประสงค์ การเลือกใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เน้นการนำกิจกรรมที่สร้างสรรค์เข้ามาพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โรงเรียนมีเป้าหมายให้มีการดำเนินการนิเทศอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยมีผู้บริหาร หัวหน้าสายชั้น หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นผู้ดำเนินการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียน มีปฏิทินการนิเทศชัดเจน เน้นช่วยให้คำแนะนำ ชี้แนะจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุง เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น มีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด มีกระบวนการที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ ในด้านการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน มีการจัดโครงการให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในให้แก่ครูในโรงเรียน มีการวิเคราะห์และจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง การนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลจะถูกนำมาวิเคราะห์และใช้ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามีความสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความสามารถตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุดหทัย ดาราพงษ์ (2555) ที่พบว่า การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญสูงสุดของการบริหารการศึกษาผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกคนจำเป็นต้องให้ความสนใจและพัฒนาให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ เพื่อเป็นเครื่องชี้วัดให้เห็นถึงคุณภาพและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาและสอดคล้องกับงานวิจัยของศรุต บุญโนนแต่ และคณะ (2558) ที่พบว่า การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญมากที่สุด เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับกิจกรรมทุกอย่างในการจัดการเรียนการสอน ควรมีการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

2. ผลการพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 สังกัดเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการนิเทศภายใน 5) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา (6) ด้านการประกันคุณภาพ มุ่งองค์ประกอบของคู่มือ คือ 1) คำชี้แจง 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกระบวนการ 4) เอกสารอ้างอิง โดยปฏิบัติตามกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพทั้ง 6 กระบวนการ ได้แก่ 1) การวางแผน/การมีวิสัยทัศน์/ค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน 2) การสร้างทีมร่วมพลังเรียนรู้และร่วมมือร่วมใจ 3) การสร้างภาวะผู้นำ 4) การเรียนรู้/การนำไปใช้และการพัฒนาวิชาชีพ 5) การสนับสนุนด้านทรัพยากร และ 6) การอภิปรายและสะท้อนผลบทเรียน ซึ่งเป็นคู่มือที่สามารถนำไปใช้ได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 สามารถช่วยให้การ

บริหารงานวิชาการ มีความชัดเจน บุคลากรรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง มีทิศทางไปในแนวทางเดียวกัน โดยนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ เข้ามาเป็นส่วนช่วยให้บุคลากรได้ร่วมกันระดมสมอง เสริมสร้างความสามัคคีในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฉันทนา ภูมมา (2563) ที่พบว่า ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ คือ การสนับสนุน การจัดสรรทรัพยากร และสถานที่ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูสามารถพัฒนาตนเอง วางแผนประสานงานกันเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นการสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ที่ส่งเสริมมีระบบการทำงานเป็นทีม เอื้อต่อการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความไว้วางใจและเคารพซึ่งกันและกัน การส่งเสริมให้มีการแสดงออกทางความคิด การสื่อสาร การกำหนดแนวทางและข้อตกลงร่วมกัน มีกระบวนการตรวจสอบ ผลลัพธ์ในการพัฒนาด้านวิชาชีพและผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจุลลี ศรีษะโคตร (2557) ที่พบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ โดยเริ่มจากกลุ่มผู้นำเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการชี้แนะให้สมาชิกมีวิสัยทัศน์ มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์เดียวกัน เพื่อสามารถปฏิบัติงาน ประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบของเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้จัดการความรู้โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทีม และการนำเอาองค์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ในพัฒนาด้านตนเองและวิชาชีพ ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีของสมาชิกในทีม เช่น สิ่งแวดล้อมเชิงบวก ชุมชนกัลยาณมิตร เทคโนโลยีสารสนเทศ สมรรถนะและศักยภาพพร้อมแหล่งเรียนรู้ โครงสร้างทางกายภาพและทรัพยากร

3. ผลการประเมินคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 สังกัดเทศบาลเมืองปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 15 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสม ผลการประเมินความเป็นไปได้ และผลการประเมินความเป็นประโยชน์ และการยอมรับขององค์กรอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเนื้อหาตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร 2) ด้านการวิจัยในชั้นเรียน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการนิเทศภายใน 5) ด้านการวัดประเมินผลการศึกษา และ 6) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งคู่มือการบริหารงานวิชาการ ด้วยกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 มีองค์ประกอบ คือ 1) คำชี้แจง 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกระบวนการ 4) เอกสารอ้างอิง โดยปฏิบัติตามกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพทั้ง 6 กระบวนการ ได้แก่ 1) การวางแผน/การมีวิสัยทัศน์/ค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน 2) การสร้างทีมร่วมพลังเรียนรู้และร่วมมือรวมใจ 3) การสร้างภาวะผู้นำ 4) การเรียนรู้/การนำไปใช้และการพัฒนาวิชาชีพ 5) การสนับสนุนด้านทรัพยากร 6) การอภิปรายและสะท้อนผลบทเรียน เป็นคู่มือที่สามารถนำไปใช้ได้ ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีความชัดเจน บุคลากรรู้บทบาทหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบตลอดจนเป็นไปในทางเดียวกัน โดยนำกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ เข้ามาเป็นส่วนช่วยให้บุคลากรได้ร่วมรับผิดชอบงานเป็นการระดมสมองและเสริมสร้างความสามัคคีในการปฏิบัติงาน ซึ่งการพัฒนาคู่มือยังมีความสำคัญและมีประโยชน์ในการพัฒนางานด้านวิชาการให้มีมาตรฐาน และมีการดำเนินงานที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวภา อุษาคัญ (2547) ที่พบว่า คู่มือปฏิบัติงานที่จัดทำขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและผู้ปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) คู่มือปฏิบัติงานถือเป็นบรรทัดฐานสำหรับการปฏิบัติงานที่ช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีกฎเกณฑ์ ไม่ว่าใครจะเป็นผู้ปฏิบัติหรือปฏิบัติต่อใครทำให้เกิดแบบแผนที่ดี 2) ช่วยให้ผู้มีปฏิบัติงานตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจน 3) สามารถใช้เป็นคู่มือใหม่ในการฝึกบุคลากรใหม่ให้เรียนรู้งานได้ถูกต้อง 4) ช่วยลดเวลาลดความผิดพลาดและความบกพร่องในการปฏิบัติงาน 5) ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 6) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ

ในการทำงาน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา ยิ้มพัฒน์ (2552) ที่พบว่า คู่มือมีองค์ประกอบดังนี้ วัตถุประสงค์ วิธีการสอน หัวข้อหลักสูตร สื่อการสอน แบบฝึกหัดตามใบงาน การวัดผลจากใบงาน/ใบทดสอบ ใบข้อมูล/เนื้อหาตามหัวข้อวิชาเรียงตามลำดับและใบงาน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย คือ การพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 เป็นการสร้างกระบวนการในการบริหารงานวิชาการเพื่อช่วยควบคุมคุณภาพด้านวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างเครือข่ายความรู้และการเรียนรู้ร่วมกันของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน โดยมีองค์ความรู้ที่สำคัญในการบริหารงานวิชาการและขั้นตอนในการปฏิบัติงานด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในพัฒนางานวิชาการและยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน ช่วยเสริมสร้างการพัฒนาวิชาการให้มีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. การตั้งเป้าหมายร่วมกัน ผู้บริหารและครูจะมีเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการจะปรับปรุงหรือพัฒนาในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน เช่น การพัฒนาทักษะการสอน การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนหรือการปรับปรุงหลักสูตร โดยเป้าหมายต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และมุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหลัก

2. การสร้างกลุ่ม เป็นการสร้างกลุ่มที่ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาจากหลากหลายสาขาวิชาหรือจากระดับชั้นเรียนที่ต่างกัน แต่ที่มีเป้าหมายในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนเหมือนกัน

3. การแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแชร์ประสบการณ์และการปฏิบัติที่ดีที่สุดในการสอน การสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างในการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ และแนวทางการแก้ปัญหาการเรียนการสอน เกิดเป็นกระบวนการในการทำงานร่วมกัน การวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอนร่วมกัน เช่น นักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหาหรือวิธีการสอนบางประเภทหาทางออกและวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยกัน เช่น การปรับเปลี่ยนวิธีการสอน การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน หรือการปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตร

4. การพัฒนาวิชาการอย่างต่อเนื่อง กระบวนการ PLC จะช่วยเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาวิชาการอย่างต่อเนื่อง ทั้งการพัฒนาทักษะการสอน การปรับปรุงกระบวนการบริหารงานวิชาการ ช่วยสร้างโอกาสให้ครูได้เรียนรู้และพัฒนาความรู้ใหม่ๆ จากการประชุมกลุ่มหรือการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ เกิดการเรียนรู้ร่วมกันภายในทีม สามารถช่วยพัฒนาทักษะการสอนของครู ช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนร่วมงานในการพัฒนาวิชาชีพ เป็นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน มุ่งเน้นที่การเรียนรู้และพัฒนาตนเองของครูอย่างต่อเนื่อง

5. การใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาในกลุ่มงานของตนเอง เป็นการนำข้อมูลในการประเมินผลของนักเรียน เช่น คะแนนสอบ การประเมินผลการเรียนรู้ ข้อมูลจากการสังเกตการสอนมาวิเคราะห์ และใช้ในการตัดสินใจเพื่อการพัฒนาหลักสูตรหรือวิธีการสอนตลอดจนปรับปรุงกระบวนการสอน การใช้ข้อมูลอย่างเป็นระบบช่วยให้การตัดสินใจมีความแม่นยำและเห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน เป็นการสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการทำงานร่วมกัน ไม่ใช่แค่การทำงานแบบเป็นรายบุคคล แต่เป็นการร่วมมือและสนับสนุนกันในองค์กร

6. การติดตามและประเมินผล เป็นการติดตามและประเมินผลจากการดำเนินงานในแต่ละกลุ่ม เพื่อประเมินผลความสำเร็จของกระบวนการที่ดำเนินไป ช่วยให้ครูและผู้บริหารสามารถปรับกลยุทธ์และวิธีการ เพื่อพัฒนางานวิชาการได้ดียิ่งขึ้น สามารถเขียนเป็นภาพองค์ความรู้การวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้
 - 1.1 สถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจงคู่มือการบริหารงานวิชาการด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนเทศบาลปากพนัง 2 ก่อนนำไปใช้

1.2 สถานศึกษาที่นำคู่มือไปใช้ในการบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษานั้นๆ

1.3 สถานศึกษาควรจัดอบรม ส่งเสริมให้บุคลากรหรือผู้ที่เกี่ยวข้องด้านงานวิชาการของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานด้านวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

2.2 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาด้านวิชาการเพื่อเป็นสถานศึกษาด้านแบบด้านการบริหารงานวิชาการ

2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารวิชาการโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ยิ้มพัฒน์. (2552). การพัฒนาคู่มือการจัดทำเอกสารประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนาสาร อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- จุลลี ศรีชะโคตร. (2557). บรรยากาองค์การที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฉันทนา ภูมิมา. (2563). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพตามหลักกัลยาณมิตรของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพพกา ผิดดำ. (2564). ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 3(1), 11-18.
- เยาวภา อู่สำฤทธิ์. (2564). คู่มือครูการดำเนินงานตามระเบียบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนประจำรัฐประชาภิจ. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ศรุต บุญโนนแต่, จิณณวัตร ปะโคทัง และอนุศักดิ์ เกตุสิริ. (2558). แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่มีประสิทธิผล. วารสารบริหารการศึกษาฉบับบัณฑิต, 15(ฉบับพิเศษ), 243-251.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 1561 – 1580. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุดหทัย ดาราพงษ์. (2555). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเขตเทศบาลเมืองตราด จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและ
สังคมของนักเรียนบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี

THE DEVELOPMENT OF SELF-CONFIDENCE THROUGH BUDDHIST-INTEGRATED
GUIDANCE ACTIVITIES ON PERSONAL AND SOCIAL ASPECTS FOR PALI
STUDENTS AT WAT KHIAN KHET IN PATHUM THANI PROVINCE

¹พระมหามนตรี มนต์วีโร (เกิดสีทอง) PhramahaMontri Mantaviro (Kerdsitong)

²พระปลัดสรวิชัย อภิปัญญา PhrapaladSoravit Aphipanyo ³สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk

⁴พระราชสุตาภรณ์ (ประสงค์ ช้างแสง) Phrarajsutaporn (Prasak Changsang)

⁵พระสิทธิสิงหเสนี (โสภณ สิงหเสนี) Phrasitthisinghasenee (Sophon Singhasenee)

⁶พระครูวิจิตรปทุมรัตน์ (เกรียงไกร ปญญาปทีโป) PhrakruVichitpatumrat (Kreangkrai Panyateepo)

^{1, 2, 3, 4, 5, 6}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Kaiserdin20@gmail.com

Article Received: April 15, 2025. Revised: April 29, 2025. Accepted: April 30, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคมที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนบาลี และ 2) เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคมของนักเรียนบาลี สำนักศาสนศึกษา วัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนบาลี (พระภิกษุ) ที่มีความเชื่อมั่นในตนเองน้อย จำนวน 12 รูป คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามวัดระดับความเชื่อมั่นในตนเอง มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสอบถาม 2) ชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการพัฒนาชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการเชื่อมโยงหลักธรรมกับชีวิตประจำวันของนักเรียนบาลี ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม การฝึกปฏิบัติ การเล่าเรื่อง และการใช้สื่อวิดีโอ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหา รูปแบบ และเป้าหมายการพัฒนา ส่งผลให้ชุดกิจกรรมสามารถส่งเสริมศักยภาพและความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนบาลีทั้งในด้านส่วนตัวและสังคม และ 2) ผลของการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคมของนักเรียนบาลี พบว่า หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการ นักเรียนบาลีมีระดับความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเฉพาะด้านความกล้าเผชิญความจริงและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่พัฒนาเด่นชัด แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่เชื่อมโยงหลักธรรมกับชีวิตประจำวันสามารถส่งเสริมทักษะต่างๆ ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการนี้ ไม่เพียงช่วยพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนในทุกด้าน แต่ยังเป็นแนวทางที่สามารถประยุกต์ใช้ในสถาบันการศึกษาทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ความเชื่อมั่นในตนเอง, ชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการ, นักเรียนบาลี

Abstract

This research article aimed 1) to develop a set of integrated personal and social Buddhist guidance activities to promote self-confidence of Pali students and 2) to study the effect of developing self-confidence with a set of integrated personal and social Buddhist guidance activities of Pali students at the Religious Studies Office, Wat Khian Khet, Pathum Thani Province. This research was a quasi-experimental research using 12 Pali students (monks) with low self-confidence as a sample. The sample group was selected using a self-confidence questionnaire. The research instruments were 1) a questionnaire and 2) a set of integrated Buddhist guidance activities. Data were analyzed using basic statistics, including mean, standard deviation, and statistical tests.

The research results found that 1) the process of developing the activity set was effective, focusing on connecting the principles of Dhamma with the daily life of Pali students through various activities such as group discussions, practice exercises, storytelling, and the use of video media to stimulate learning and participation. The process was also reviewed by experts to ensure that it was appropriate for the content, format, and development goals. As a result, the activity set was able to promote the potential and self-confidence of Pali students in both personal and social aspects. 2) The results of developing self-confidence with the integrated Buddhist guidance activity set in personal and social aspects of Pali students found that after using the integrated Buddhist guidance activity set, Pali students had significantly increased self-confidence at a statistical level of 0.05, especially in terms of courage to face the truth and creativity, which were significantly improved. This showed that the activities connecting to the principles of Dhamma with daily life could promote various skills of students very well. This integrated Buddhist guidance activity set not only helps develop students' self-confidence in all aspects, but it was also a guideline that could be applied in other Buddhist educational institutions to systematically and effectively enhance students' development.

Keywords: Self-Confidence, Set of Buddhist-Integrated Guidance Activities, Pali Students

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและคุณลักษณะของบุคคล เป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของการศึกษา คือการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำงานและการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ความเชื่อมั่นในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคคล การมีความเชื่อมั่นในตนเองจะทำให้บุคคลสามารถเผชิญกับความท้าทายและปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทของการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนบาลีมีผลโดยตรงต่อการเรียนรู้และความสามารถในการพัฒนาทักษะต่างๆ สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี เป็นสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการศึกษาในด้านศาสนาและภาษาบาลี ได้ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2542 เป็นสำนักศาสนศึกษาแผนกบาลีแห่งแรกของจังหวัดปทุมธานี จากการสังเกตพบว่า นักเรียนในสำนักเรียนนี้

เผชิญกับความกดดันในการเรียนรู้และการสอบบาลีซึ่งเป็นวิชาที่มีความซับซ้อนและยากลำบาก ความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนมีผลต่อการเรียนรู้และผลการสอบเป็นอย่างมาก รวมถึงด้านส่วนตัวและสังคมด้วยการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากนักเรียนบาลีกลุ่มนี้ มีบทบาทสำคัญในการสืบสานและเผยแผ่พระพุทธศาสนา การมีความเชื่อมั่นในตนเองจะช่วยให้นักเรียนสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคง

การแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการเป็นวิธีการที่ใช้หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาในการแนะแนวและพัฒนานักเรียน โดยเน้นการสร้างความเข้าใจในตนเอง การฝึกปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนอย่างถูกวิธี เช่น การฝึกสมาธิและการพัฒนาจิตใจด้วยหลักธรรมที่เหมาะสมกับตัวของนักเรียนเพื่อให้เกิดความมั่นใจในการกล้าตัดสินใจ การทำงานในด้านต่างๆ และใช้ชีวิตในแต่ละวัน เพื่อให้ได้รับความสุขและประสบความสำเร็จในหน้าที่เป็นที่ยอมรับของครอบครัว และรู้สึกยอมรับในความเป็นตัวของตัวเอง เพราะฉะนั้น หลักพุทธบูรณาการจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง การนำหลักพุทธบูรณาการมาใช้ในการแนะแนวการศึกษาและการพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนบาลี จึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจและมีศักยภาพในการสร้างผลลัพธ์ที่ดี (สิน สีสอม, 2561) จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่าปัจจุบันนักเรียนบาลีในสำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขตยังมีปัญหาเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองในระดับหนึ่ง เช่น การไม่มั่นใจในความสามารถของตนเอง ความกลัวต่อการแสดงออกในที่สาธารณะ เช่น การแสดงธรรม การบรรยายธรรม การเป็นหัวหน้านำเจริญพระพุทธมนต์ในงานต่างๆ เป็นต้น และการไม่กล้าตัดสินใจอย่างมั่นคง ปัญหาเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติหน้าที่ในด้านต่างๆ ของนักเรียน หากนักเรียนบาลีที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ไปจนเป็นผู้นำ เช่น เป็นเจ้าอาวาส เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาส หรือเป็นอาจารย์ในอนาคต จะมีผลกระทบหลายด้าน ได้แก่ 1) ผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ คือ การขาดความเชื่อมั่นในตนเองทำให้เป็นผู้นำที่ลังเลและไม่มีความมั่นใจในการตัดสินใจ ส่งผลให้การตัดสินใจในเรื่องสำคัญอาจไม่เด็ดขาดและล่าช้า ซึ่งอาจทำให้การบริหารงานหรือการแก้ไขปัญหาไม่เป็นไปตามเป้าหมาย และผู้นำที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองอาจมีปัญหาในการสื่อสารแนวคิดและนโยบายของตนให้ชัดเจนและน่าเชื่อถือ ทำให้เกิดความสับสนและขาดความไว้วางใจจากผู้ใต้บังคับบัญชา 2) ผลกระทบต่อองค์กรหรือชุมชน คือ การขาดความเชื่อมั่นในตนเองอาจทำให้ผู้นำไม่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือและความศรัทธาในตัวเองจากสมาชิกในองค์กรหรือชุมชนได้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการขาดความไว้วางใจและความเป็นเอกภาพในองค์กร และผู้นำที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองอาจมีความกลัวและไม่กล้ารับผิดชอบในเรื่องของโครงการหรือแนวทางใหม่ๆ ทำให้การพัฒนาองค์กรหรือชุมชนไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร 3) ผลกระทบต่อบุคลากร คือ ผู้นำที่ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองอาจไม่สามารถให้การสนับสนุนและการแนะนำที่เพียงพอแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความรู้สึกขาดการสนับสนุน และอาจนำไปสู่การขาดความภักดีต่อองค์กร และผู้นำที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองอาจไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้แก่ทีมงานหรือชุมชนได้ ทำให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่ไม่สดใสและขาดแรงผลักดันในการทำงาน 4) ผลกระทบต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ ผู้นำทางศาสนาที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองอาจไม่กล้าถ่ายทอดความรู้และหลักธรรมให้แก่ผู้มีศรัทธาอย่างเต็มที่ ทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนา ไม่แพร่หลายและเข้าถึงผู้คนได้อย่างทั่วถึง ทั้งยังเป็นเหตุแห่งความเสื่อมสลายของพระพุทธศาสนา ดังพระพุทธดำรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลายไม่บอกธรรมตามที่ตนเองได้สดับมา ตามที่ได้เล่าเรียนมาแก่ผู้อื่นโดยพิสดาร นี่เป็นธรรมประการที่ 3 ย่อมเป็นไปเพื่อความอันตราย เพื่อความเสื่อมสลายแห่งพระสัทธรรม” เป็นต้น (อง.ปญจก. (ไทย) 22/155/253) และการขาดความเชื่อมั่นในตนเองทำให้ผู้นำทางศาสนาไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเลียนแบบและการปฏิบัติธรรมของผู้ศรัทธา การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนบาลีจึงมี

ความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อเตรียมความพร้อมให้พวกเขาสามารถเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและพระพุทธศาสนาในอนาคตได้ การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนบาลี โดยการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคม เป็นการประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้นักเรียนบาลีมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นแต่ยังเป็นการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านจิตใจและการเรียนรู้ในภาพรวมด้วย ผลการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลิกภาพที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนบาลี รวมถึงสามารถประยุกต์ใช้กับการศึกษาและการแนะแนวในโรงเรียนอื่นๆ ที่มีนักเรียนกลุ่มเป้าหมายคล้ายคลึงกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคมของนักเรียนบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี เพื่อนำเอาองค์ความรู้ที่ได้รับมาพัฒนาและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนบาลีในสำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคมที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคมของนักเรียนบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนบาลีในสำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี ปี พ.ศ. 2567 ซึ่งเป็นพระภิกษุ จำนวน 25 รูป โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามวัดระดับความเชื่อมั่นในตนเอง ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง จากผลการประเมินพบว่า มีนักเรียนบาลีที่มีระดับความเชื่อมั่นในตนเองน้อย จำนวน 12 รูป กลุ่มดังกล่าวจึงได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคม
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามวัดระดับความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามจาก แบบวัดความรู้สึกรู้ค่าในตนเองของ Rosenberg (1965) และ แบบวัดความเชื่อมั่นในตนเองของร่มเกล้า ช่างน้อย (2558) เพื่อใช้วัดระดับความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนบาลี ทั้งก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคม โดยมีขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ โดยปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 3) พัฒนาแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4) นำเสนอร่างเครื่องมือต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจนของคำถาม และความเหมาะสมของภาษา 5) หาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยจะคงข้อความหรือคำถามที่มีค่าดัชนีที่ 1.00 ไว้ 6) ทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยทดลองใช้แบบสอบถามกับนักเรียนบาลีที่ศูนย์อบรมเยาวชนลาดหลุมแก้ว ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด แล้วคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) และ 7) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำเสนอเพื่อขอความเห็นชอบก่อนจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์

2.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคม ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง 5 ด้าน ได้แก่ กล้าแสดงออก ความมั่นคงทางจิตใจ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญความจริง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รวมถึงนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ ได้แก่ เวสัชชชกรณธรรม หมายถึง ธรรมะสำหรับการฝึกฝนบุคคลให้มีความกล้ากล้า มีความมั่นใจ มีอยู่ 5 ข้อ ได้แก่ ศรัทธา ความเชื่อที่มีเหตุผล, ศีล การประพฤติที่ถูกต้องดีงาม, พาหุสัจจะ การได้ศึกษาเล่าเรียน ทรงจำมากมาย, วิริยารัมภะ ประการความเพียรไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค, และปัญญา ความรอบรู้ เข้าใจชัดในสิ่งต่างๆ ด้วยเหตุผล (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2546) พัฒนาเป็นชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคมที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยแบบกึ่งทดลอง แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของนักเรียนบาลีผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าความถี่ออกมาเป็นร้อยละ และตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลผลการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคมของนักเรียนบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี จากคะแนนแบบสอบถามวัดระดับความเชื่อมั่นในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความเชื่อมั่นในตนเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มการพัฒนาของนักเรียนบาลีกลุ่มตัวอย่าง

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคมที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี ดำเนินการตามขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1.1 การศึกษาวรรณกรรมและแนวคิดที่เกี่ยวข้อง เป็นขั้นตอนแรกที่มีความสำคัญต่อการกำหนดแนวทางในการพัฒนาชุดกิจกรรม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นในตนเอง 5 ด้าน ได้แก่ กล้าแสดงออก ความมั่นคงทางจิตใจ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญความจริง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ยังมีการนำหลักเวสัชชกรณธรรม 5 ประการ ซึ่งประกอบด้วย ศรัทธา ศีล พาหุสัจจะ วิริยารัมภะ และปัญญา ที่มีความสอดคล้องกันมาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิดทางจิตวิทยาเพื่อพัฒนากิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

1.2 การกำหนดโครงสร้างและรูปแบบของชุดกิจกรรม ผู้วิจัยได้วางแผนกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้ง 5 ด้านของความเชื่อมั่นในตนเอง มีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน และใช้หลักธรรมที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกันในแต่ละด้าน พร้อมทั้งออกแบบการประเมินผลทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อวัดผลพัฒนาการของนักเรียนอย่างเป็นระบบ

1.3 การออกแบบชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการ การออกแบบชุดกิจกรรมเน้นการเชื่อมโยงหลักธรรมกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยแต่ละกิจกรรมได้รับการออกแบบให้มีความหลากหลาย เช่น การเรียนรู้ผ่านสื่อวิดีโอ การอภิปรายกลุ่ม การเล่าเรื่อง การเขียนบันทึก และการฝึกปฏิบัติ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของนักเรียน

1.4 การตรวจสอบและปรับปรุงกิจกรรม ผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมที่ออกแบบไปขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนา จิตวิทยา และการแนะแนว เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรม และได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อให้กิจกรรมมีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1.5 การทดลองใช้ชุดกิจกรรม ชุดกิจกรรมที่ได้ถูกนำไปทดลองใช้กับนักเรียนบาลีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างวิจัย ณ ศูนย์อบรมเยาวชนคนลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 รูป โดยมีการสังเกตพฤติกรรมและเก็บข้อมูลป้อนกลับ เพื่อนำมาปรับปรุงให้เหมาะสมก่อนนำไปใช้จริง

1.6 การประเมินและสรุปผลการพัฒนา การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองใช้แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนได้จริง และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงเพิ่มเติมทำให้ชุดกิจกรรมมีความสมบูรณ์และพร้อมสำหรับการนำไปใช้จริงในการวิจัย

โดยสรุปกระบวนการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการนี้ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาควบคู่กับแนวคิดทางจิตวิทยา ทำให้เกิดกิจกรรมแนะแนวที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนบาลีได้เป็นอย่างดี และสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลของการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคมของนักเรียนบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของนักเรียนบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคมที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง โดยภาพรวม

ความเชื่อมั่นในตนเอง	ก่อนใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว			หลังใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านกล้าแสดงออก	2.02	0.719	น้อย	3.47	0.865	ปานกลาง
2. ด้านความมั่นคงทางจิตใจ	2.10	0.850	น้อย	3.43	0.739	ปานกลาง
3. ด้านกล้าตัดสินใจ	2.08	0.842	น้อย	3.40	0.688	ปานกลาง
4. ด้านกล้าเผชิญความจริง	2.43	0.803	น้อย	3.88	0.818	มาก
5. ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	2.25	0.868	น้อย	3.53	0.865	มาก
ภาพรวม	2.18	0.832	น้อย	3.54	0.817	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า หลังการใช้ชุดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนบาลีโดยภาพรวม เพิ่มขึ้นจากระดับน้อย ($\bar{x} = 2.18$, S.D. = 0.832) เป็นระดับมาก ($\bar{x} = 3.54$, S.D. = 0.817) แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกหลังการเข้าร่วมกิจกรรม สำหรับผลการพิจารณารายด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านความกล้าเผชิญความจริง มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก ($\bar{x} = 2.43$, S.D. = 0.803) เป็น ($\bar{x} = 3.88$, S.D. = 0.818) ซึ่งเป็นด้านที่มีการพัฒนาเด่นชัดที่สุด 2) ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองอย่างเห็นได้ชัด โดยค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก ($\bar{x} = 2.25$, S.D. = 0.868) เป็น ($\bar{x} = 3.53$, S.D. = 0.865) 3) ด้านกล้าแสดงออก ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{x} = 2.02$, S.D. = 0.719) อยู่ในระบายน้อย แต่หลังจากเข้าร่วมกิจกรรม ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น ($\bar{x} = 3.47$, S.D. = 0.865) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง 4) ด้านความมั่นคงทางจิตใจ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{x} = 2.10$, S.D. = 0.850) อยู่ในระบายน้อย แต่หลังจากเข้าร่วมกิจกรรม ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น ($\bar{x} = 3.43$, S.D. = 0.739) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง และ 5) ด้าน

กล้าตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยหลังเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ที่ ($\bar{x} = 3.40$, S.D. = 0.688) แม้จะเพิ่มขึ้น แต่ยังถือว่าเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ

โดยสรุปนักเรียนบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่าง 12 รูป ที่มีอายุ, พรรษา, ชั้นเปรียญธรรมที่กำลังศึกษา แตกต่างกัน หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคมที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคมที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี พบว่ามีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ ผ่านการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง กำหนดโครงสร้าง ออกแบบ ตรวจสอบและปรับปรุง การทดลองใช้ และการประเมินผล กระบวนการทั้งหมดได้รับการพัฒนาโดยใช้หลักเวชสารัชชกรณธรรม 5 ประการ ซึ่งประกอบด้วย ศรัทธา ศีล พาหุสัจจะ วิริยารัมภะ และปัญญา ผสมผสานกับแนวคิดทางจิตวิทยาที่เน้นการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเอง 5 ด้าน ได้แก่ กล้าแสดงออก ความมั่นคงทางจิตใจ กล้าตัดสินใจ กล้าเผชิญความจริง และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำให้กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกับนักเรียนบาลีและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิ ทองนวล (2562) ที่พบว่า ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เป็นกิจกรรมมีขั้นตอนตลอดทั้ง 10 ชุดกิจกรรม สอดคล้องกับวัตถุประสงค์มีส่วนช่วยสร้างบรรยากาศและการเรียนรู้ให้ผู้เข้าร่วมได้มีส่วนร่วมผ่านวงจรการเรียนรู้ ได้แก่ ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ผ่านบทบาทสมมติ ทำกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ฟัง/อ่านกรณีศึกษา ค้นคว้า การเล่าเรื่อง แบ่งปันประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญหรือผลลัพธ์การเรียนรู้ ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็น ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต ผ่านการอภิปรายและศึกษาทฤษฎีเพิ่มเติม และขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ โดยทดลองใช้ความรู้ในชีวิตจริง ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กระบวนการแนะแนวนี้นี้ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีมุมมองเชิงบวกต่อตนเอง มองเห็นศักยภาพของตนต่อเป้าหมายในอนาคต และยอมรับตนเองมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาวิบูลย์ ญาณกิตติ (ศรีชัย) (2564) ที่พบว่า บุคลิกภาพที่ดีของพระภิกษุเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนา การที่พระภิกษุมีบุคลิกภาพดีไม่เพียงช่วยให้ประชาชนเกิดความเคารพศรัทธาเท่านั้น แต่ยังช่วยให้พระภิกษุเองเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา และหลักเวชสารัชชกรณธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต) (2546) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมชื่อว่า เวชสารัชชกรณธรรม เป็นหลักธรรมเพื่อการฝึกฝนพระภิกษุให้มีความกล้ากล้า มีความมั่นใจ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเชื่อมโยงหลักธรรมเข้ากับกิจกรรมที่ออกแบบมาอย่างเหมาะสมช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะทางด้านจิตใจและพฤติกรรมในเชิงบวกให้กับผู้เรียนได้

จากผลการพัฒนาทำให้ทราบว่า กระบวนการทั้งหมดมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมุ่งเน้นการเชื่อมโยงหลักธรรมกับชีวิตประจำวันของนักเรียนบาลี ผ่านการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม การฝึกปฏิบัติ การเล่าเรื่อง และการใช้สื่อวิดีโอ เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และการมีส่วนร่วม กระบวนการนี้ยังได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เพื่อให้แน่ใจว่ามีความเหมาะสมในเชิงเนื้อหา รูปแบบ และ

เป้าหมายการพัฒนา ดังนั้น การพัฒนาชุดกิจกรรมนี้จึงเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับแนวคิดทางการศึกษา และหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ช่วยส่งเสริมศักยภาพความเชื่อมั่นในตนเองทั้งด้านส่วนตัวและสังคมของ นักเรียนบาลีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลของการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัว และสังคมของนักเรียนบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี พบว่า ชุดกิจกรรมแนะแนวเชิง พุทธบูรณาการสามารถพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนบาลีในทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญ โดยค่าเฉลี่ย ของความเชื่อมั่นในตนเองโดยภาพรวมเพิ่มขึ้นจากระดับน้อย ($\bar{x} = 2.18$, S.D. = 0.832) ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม เป็นระดับมาก ($\bar{x} = 3.54$, S.D. = 0.817) หลังการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่พัฒนาขึ้น สามารถตอบสนองเป้าหมายการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองด้านส่วนตัวและสังคมได้อย่างชัดเจน สอดคล้อง กับแนวคิดของ Kernis (2003) ที่กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเองที่สมดุล (Optimal Self-Esteem) ไม่ได้ หมายความว่ามีความมั่นใจในระดับสูงสุดเสมอไป แต่เป็นความมั่นใจที่มีพื้นฐานจากการตระหนักรู้และยอมรับ ในข้อดีและข้อเสียของตนเอง ซึ่งช่วยให้สามารถเผชิญกับความท้าทายได้ในทุกสถานการณ์ เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า ด้านที่มีการพัฒนามากที่สุดคือ ด้านกล้าเผชิญความจริง โดยค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากระดับน้อย ($\bar{x} = 2.43$, S.D. = 0.803) เป็นระดับมาก ($\bar{x} = 3.88$, S.D. = 0.818) เนื่องจากการออกแบบกิจกรรมที่เน้นการ สะท้อนความจริงในชีวิตประจำวันของนักเรียนผ่านการฝึกตั้งเป้าหมาย การวางแผนชีวิต และการแบ่งปัน ประสบการณ์กับเพื่อนๆ มีส่วนช่วยให้นักเรียนกล้าที่จะเผชิญความจริงและพัฒนาตนเองต่อไป การเรียนรู้ที่จะ เผชิญความจริงอย่างมีสติและการปรับปรุงตนเองเป็นผลลัพธ์สำคัญที่ช่วยให้พวกเขารับมือกับความท้าทาย ใหม่ๆ ได้อย่างมั่นใจ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Carl Rogers (1961) ที่เน้นว่า “Self-Concept” (มโนทัศน์ ตนเอง) และ “Self-Acceptance” (การยอมรับตนเอง) เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาและเสริมสร้างความ มั่นใจของบุคคล บุคคลที่สามารถยอมรับข้อดีและข้อเสียของตนเองได้จะสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ด้านที่มีการพัฒนาเด่นชัดถัดมาคือ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพิ่มขึ้นจาก ($\bar{x} = 2.25$, S.D. = 0.868) เป็น ($\bar{x} = 3.53$, S.D. = 0.865) แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมที่เน้นการส่งเสริมความคิดใหม่ๆ ผ่านการเขียน การอภิปราย การประยุกต์หลักธรรมในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และการทำงานเป็นกลุ่มมีส่วนช่วย กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิดที่หลากหลายและการพัฒนาศักยภาพในการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ สอดคล้องกับ แนวคิดของ Albert Bandura (1997) ที่กล่าวว่าบุคคลที่มีความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถจัดการกับสถานการณ์ ต่างๆ ได้ จะมีแนวโน้มที่จะกล้าลงมือทำสิ่งใหม่ๆ และแสวงหาทางแก้ไขปัญหที่สร้างสรรค์มากขึ้น สำหรับด้าน กล้าแสดงออก มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากระดับน้อย ($\bar{x} = 2.02$, S.D. = 0.719) เป็นระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.47$, S.D. = 0.865) สะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมฝึกการพูดในที่สาธารณะ การเล่าเรื่อง และการแสดงความคิดเห็นใน ชั้นเรียนช่วยเพิ่มความมั่นใจให้นักเรียนมากขึ้น อีกทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนๆ ยังส่งเสริมทักษะ การสื่อสารและการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง สอดคล้องกับแนวคิดของ Albert Bandura (1997) ที่กล่าว ว่า “Self-Efficacy” (ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง) ส่งผลต่อพฤติกรรมการกล้าแสดงออกของ บุคคล โดยผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองสูงจะมีแนวโน้มกล้าพูด กล้าทำ และมีความสามารถในการ ควบคุมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้ดี สำหรับด้านความมั่นคงทางจิตใจ มีการพัฒนาจากระดับน้อยเป็นระดับ ปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากน้อย ($\bar{x} = 2.10$, S.D. = 0.850) เป็นระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$, S.D. = 0.739) แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมฝึกสมาธิและการเขียนบันทึกประสบการณ์ช่วยให้นักเรียนพัฒนาความมั่นคง ทางอารมณ์และสามารถจัดการกับความเครียดหรือควบคุมอารมณ์ในสถานการณ์ที่ท้าทายได้ดีขึ้น สอดคล้อง กับแนวคิดของศรีจันทร์ พรจิราศิลป์ (2567) ที่กล่าวว่า การผ่อนคลายทางร่างกายและจิตใจ เช่น การหายใจ

ลึกๆ การทำสมาธิ การคิดในแง่บวก สามารถช่วยลดความเครียดและเสริมสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ได้ การฝึกคลายเครียดเป็นประจำ โดยเฉพาะก่อนนอนจะช่วยให้จิตใจสงบ นอนหลับสบาย และส่งผลให้สามารถรับมือกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ส่วนด้านกล้าตัดสินใจ แม้ว่าจะมีการพัฒนาเชิงบวกเพิ่มขึ้นจากระดับน้อย ($\bar{x} = 2.20$, S.D. = 0.854) เป็นระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.40$, S.D. = 0.688) แต่ยังคงถือว่าเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ ซึ่งอาจเกิดจากการที่นักเรียนยังต้องการเวลาและการสนับสนุนเพิ่มเติมในการพัฒนาทักษะการตัดสินใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ Albert Bandura (1997) ที่ระบุว่า บุคคลที่มี Self-Efficacy สูง จะมีแนวโน้มที่จะกล้าตัดสินใจมากขึ้น เพราะพวกเขาเชื่อมั่นว่าการตัดสินใจของตนเองสามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีได้ ซึ่งหมายความว่าหากนักเรียนได้รับการฝึกฝนประสบการณ์ที่มากขึ้น พวกเขาจะสามารถพัฒนาทักษะการตัดสินใจได้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิศา ปิ่นแก้ว (2561) ที่พบว่า กิจกรรมแนะแนวช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมที่มีระบบและขั้นตอนชัดเจน เช่น การแสดงบทบาทสมมติ สื่อประสม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เกิดความสนใจ ไม่รู้สึกเบื่อหน่าย และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งช่วยให้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ มองเห็นคุณค่าของตนเอง และปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิศา อูธธารนิช (2556) ที่พบว่า ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้เน้นการมีส่วนร่วมและการแสดงออกทางความคิดและการกระทำ อีกทั้งยังช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ช่วยส่งเสริมความมั่นคงทางจิตใจ และทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า กิจกรรมที่เชื่อมโยงหลักธรรมกับชีวิตประจำวันสามารถกระตุ้นการพัฒนาทักษะด้านต่างๆ ของผู้เรียนได้ ดังนั้น ชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการที่พัฒนาขึ้นไม่เพียงแต่ส่งผลต่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนในทุกด้าน แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความเหมาะสมในการประยุกต์ใช้หลักธรรมและแนวคิดทางจิตวิทยาอย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดผลเชิงบวกที่สามารถนำไปปรับใช้ในสถาบันการศึกษาทางพระพุทธศาสนาอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย คือ การพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองด้วยชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคมของนักเรียนบาลี สำนักศาสนศึกษาวัดเขียนเขต จังหวัดปทุมธานี จากผลการวิจัยทำให้ทราบว่า

1. ความกล้าแสดงออก พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการที่ชัดเจน โดยสามารถปฏิเสธคำร้องขออย่างมีเหตุผล และแสดงความคิดเห็นในสถานการณ์ที่แตกต่างกันได้ดีขึ้น กิจกรรมเล่าเรื่องและการแสดงออกต่อหน้าชั้นเรียนช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและลดความกังวลในการพูดในที่สาธารณะ

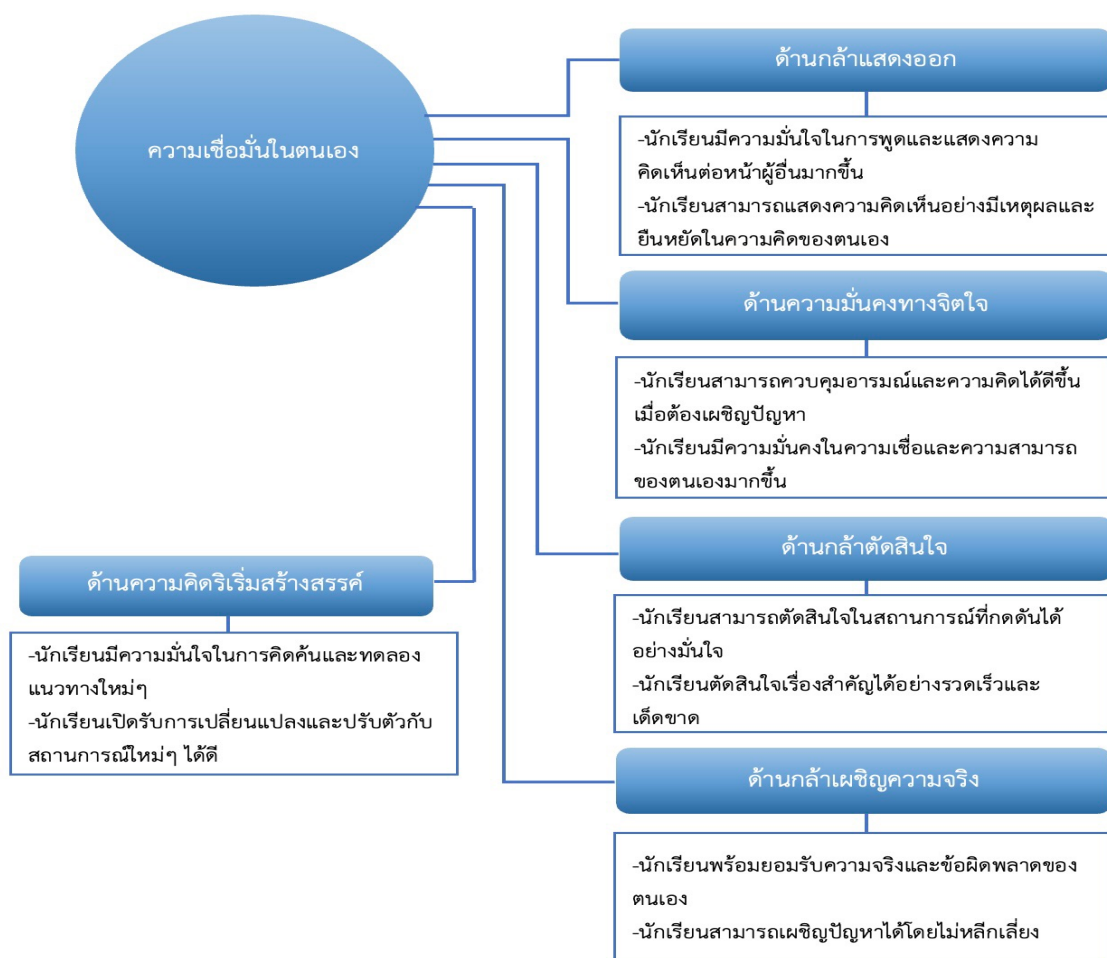
2. ความมั่นคงทางจิตใจ พบว่า นักเรียนสามารถรักษาความมั่นคงทางอารมณ์และยับยั้งในความคิดของตนเอง กิจกรรมฝึกสมาธิและการเขียนบันทึกมีส่วนสำคัญในการช่วยให้นักเรียนสามารถสำรวจความคิดและความรู้สึกของตนเองได้ดีขึ้น ส่งผลให้มีสติและตัดสินใจอย่างรอบคอบ

3. ความกล้าตัดสินใจ พบว่า นักเรียนสามารถตัดสินใจได้มั่นใจขึ้น โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่มีแรงกดดัน กิจกรรมวิเคราะห์ปัญหาและอภิปรายกลุ่ม ช่วยให้นักเรียนมีความสามารถในการพิจารณาข้อมูลรอบด้าน ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการบริหารความเสี่ยงได้ดีขึ้น

4. ความกล้าเผชิญความจริง พบว่า นักเรียนรู้จักยอมรับข้อผิดพลาดและพร้อมเผชิญปัญหา กิจกรรมตั้งเป้าหมาย วางแผนชีวิต และแบ่งปันประสบการณ์ช่วยให้กล้าเผชิญความจริงและพัฒนาตนเองอย่างมีสติ

5. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนกล้าคิดต่างและทดลองวิธีการใหม่ๆ มากขึ้น กิจกรรมแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และการทำงานกลุ่มช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิดที่หลากหลายและพัฒนาความสามารถในการริเริ่มสิ่งใหม่ๆ

โดยสรุปทำให้ทราบได้ว่า การนำชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการด้านส่วนตัวและสังคมมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนบาลีในทุกด้านตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำชุดกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการไปปรับใช้ในสถาบันการศึกษาทางพระพุทธศาสนาแห่งอื่นๆ เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนพระภิกษุ-สามเณรอย่างกว้างขวาง

1.2 ควรจัดกิจกรรมแนะแนวอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองโดยอาจจัดเป็นกิจกรรมระยะยาว เช่น การฝึกสมาธิ การบรรยายธรรม และการใช้กรณีศึกษาในชีวิตจริง

1.3 ควรออกแบบกิจกรรมเพิ่มเติมที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการตัดสินใจ เช่น การแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์จำลอง เพื่อพัฒนาความกล้าตัดสินใจที่ยังมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้หลากหลายมากขึ้น เช่น นักเรียนบาลีในภูมิภาคต่างๆ หรือในระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบผลการพัฒนาในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย

2.2 ควรศึกษาผลกระทบของชุดกิจกรรมแนะแนวในระยะยาว เพื่อประเมินความคงทนของการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง และประสิทธิภาพของกิจกรรมเมื่อเวลาผ่านไป

2.3 ควรทำวิจัยเปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่างกิจกรรมแนะแนวเชิงพุทธบูรณาการกับกิจกรรมแนะแนวตามแนวคิดทางจิตวิทยาสมัยใหม่ เพื่อหาข้อได้เปรียบและข้อจำกัดของแต่ละแนวทาง

เอกสารอ้างอิง

- กรมสิทธิ อุทธาณิช. (2556). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองซอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐิกา ปิ่นแก้ว. (2561). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชนเผ่ากะเหรี่ยง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 โรงเรียนบ้านห้วยแม่สุริน จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระมหาวรญาณ ญาณกิตติ. (2564). บุคลิกภาพของพระภิกษุตามหลักเวสสารัชชกรณธรรม. วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์, 7(3), 123-124.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ร่มเกล้า ช่างน้อย. (2558). ผลของการใช้แนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ในกระบวนการละครประยุกต์เพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเยาวชนในสถานสงเคราะห์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรี จันทร์ พรจิราศิลป์. (2567). ความเครียดและวิธีแก้ความเครียด. แหล่งที่มา <https://pharmacy.mahidol.ac.th/th/service-knowledge-article-info.php?id=47>. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2567.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2546). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สิน สีสอม. (2561). การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อเสริมสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 2(3), 1-12.

สุพรรณิ ทองนวล. (2562). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนในสถานสงเคราะห์เด็กหญิง จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

Bandura, A. (1997). Self-Efficacy: The Exercise of Control. New York: W.H. Freeman.

Kernis, M. H. (2003). Toward a conceptualization of optimal self-esteem. Psychological Inquiry. Philadelphia: Taylor & Francis, 14(1), 1-26.

Rogers, C.R. (1961). On Becoming a Person: A Therapist's View of Psychotherapy. Houghton Mifflin.

การพัฒนาแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

THE DEVELOPMENT OF ADMINISTRATIVE MODEL TO PROMOTE LEARNING MANAGEMENT IN HISTORY AND CITIZENSHIP EDUCATION USING ACTIVE LEARNING PROCESS IN SCHOOLS UNDER THE PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ว่าที่ร้อยเอก ทินกรณ์ ภูโทถ้ำ Second Lieutenant Tinnakorn Phuthotham

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area Office, Thailand

Corresponding Author E-mail: thinnaonr_pt@kkumail.com

Article Received: March 31, 2025. Revised: April 27, 2025. Accepted: April 29, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน 2) เพื่อพัฒนาแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน 3) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน และ 4) เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยมีกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 29 คน ครูผู้สอนรายวิชาประวัติศาสตร์ จำนวน 29 คน ครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมือง จำนวน 29 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบการสนทนากลุ่ม แบบประเมินผลการใช้รูปแบบ และแบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) การหาความเชื่อมั่น ความสัมพันธ์ การวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นโดยวิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่คาดหวังของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1) Coaching 2) Soft Power 3) Action

4) Plan 5) Evaluation 6) Objective 7) Cooperative 2) รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างและสาระสำคัญ กระบวนการพัฒนารูปแบบ การนำรูปแบบไปใช้ และเงื่อนไขความสำเร็จ 3) ผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของรูปแบบการส่งเสริมและพัฒนากิจการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองในรูปแบบเชิงรุก ด้านคุณภาพขององค์ประกอบในรูปแบบ ด้านการออกแบบรูปแบบ ด้านประสิทธิภาพของรูปแบบ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา ด้านประโยชน์ต่อบุคคล ด้านประโยชน์ต่อหน่วยงาน ด้านความแปลกใหม่ของรูปแบบ ด้านจุดเด่นของรูปแบบ ด้านการนำองค์ความรู้จากการได้รับการพัฒนา หรือการพัฒนาตนเองไปใช้ประโยชน์ และด้านการนำเสนอ และ 4) รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนมีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหาร, กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก, วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมือง

Abstract

This research article aimed to 1) study the problems and needs of promoting history and citizenship studies through active learning management processes in schools, 2) develop an administrative model to promote history and citizenship studies through active learning management processes in schools, 3) study the results of using administrative models to promote history and citizenship studies through active learning management processes in schools, and 4) evaluate and improve administrative models to promote history and citizenship studies through active learning management processes in schools under the Office of Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area. The sample group consisted of 29 school directors, 29 history teachers, 29 citizenship studies teachers, and 9 qualified persons. The research instruments used for data analysis included questionnaires, focus group discussion forms, model evaluation forms, and evaluation forms. Data were analyzed using content analysis, content validity testing, index of consistency (IOC), reliability, and correlation. The analysis of needs was performed using the Priority Needs Index (PNI) method, adjusted for frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The research results found that: 1) The current status of promoting learning management of history and citizenship studies through active learning management processes of schools under the Office of the Secondary Education Service Area, Phra Nakhon Si Ayutthaya, was at a moderate level. The expected status of promoting learning management of history and citizenship studies through active learning management processes of schools under the Office of the Secondary Education Service Area, Phra Nakhon Si Ayutthaya, was at a high level overall. There was a necessity to promote learning management of history and

citizenship studies through active learning management processes of schools under the Office of the Secondary Education Service Area, Phra Nakhon Si Ayutthaya, in all aspects, ranked from most to least, as follows: 1) Coaching, 2) Soft Power, 3) Action, 4) Plan, 5) Evaluation, 6) Objective, 7) Cooperative. 2) The administrative model to promote learning management of history and civic duties through active learning management processes of schools consisted of principles, objectives, structure and substance, model development process, model implementation, and conditions for success. 3) The results of using the administrative model to promote learning management of history and citizenship studies through active learning management processes of schools found that all aspects were at the highest level, namely, characteristics of the model to promote and develop teaching management of history and civic duties in an active format, quality of components in the model, model design. In terms of the efficiency of the model, the ability to solve problems or develop, the benefits to individuals, the benefits to organizations, the novelty of the model, the strengths of the model, the application of knowledge gained from development or self-development, and the presentation, and 4) the management model to promote learning in history and citizenship studies through the school's active learning management process was at the highest level of accuracy, at the highest level of appropriateness, at the highest level of feasibility, and at the highest level of usefulness.

Keywords: Administrative Model, Active Learning Process, History and Citizenship Education

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) วางเป้าหมายไว้คือมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (3Rs8Cs) ดังนั้น ในการจัดการศึกษาจึงต้องบูรณาการให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวดที่ 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความมุ่งหมายจากความสำคัญดังกล่าวการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์ที่ผู้เรียนควรจะได้รับ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเต็มตัว (Active Participation) และได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ อันจะนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง (ทิสนา แฉมมณี, 2558) จึงเป็นหลักการสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่างๆ ที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์เนื่องจากการจัดการเรียนการสอน ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง ในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเองและได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษานี้เป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการ

เรียนรู้ต่างๆ ที่ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามต้องการอย่างได้ผล

ในปัจจุบันเป็นยุคแห่งการแข่งขันทางสังคมค่อนข้างสูง ส่งผลต่อการปรับตัวให้ทัดเทียมและเท่าทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบริบททางสังคมในทุกมิติรอบด้าน ดังนั้น การเสริมสร้างองค์ความรู้(Content Knowledge) ทักษะเฉพาะทาง (Special Skills) ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Expertise) และสมรรถนะของการรู้เท่าทัน (Literacy) จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ต้องเกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งวิธีการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีที่หลากหลาย โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการ เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนด้วยกันเอง เน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงและใช้การสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้ด้วยตนเองและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้บทบาทของผู้สอนเป็นเพียง ผู้อำนวยความสะดวก และเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนเท่านั้น วิธีการเรียนในลักษณะนี้ส่งผลให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ในการเรียนและมีความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านความรู้ที่จะนำมาใช้ในทักษะการปฏิบัติเป็นอย่างยิ่ง (ปริยานุช พรหมภาสิต, 2559)

การปฏิรูปการศึกษาของไทย ที่ได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่พุทธศักราช 2542 เป็นต้นมา มีความพยายามที่จะปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับโรงเรียน การจัดทำหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ พร้อมทั้งให้ชุมชนท้องถิ่นได้ร่วมจัดการศึกษาจัดการเรียนรู้ในพื้นที่ของตนเองมากขึ้น โดยมีความคาดหวังว่าการศึกษาคือการเรียนรู้เรื่องใกล้ตัว (สีลาภรณ์ บัวสาย, 2552) การศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ถือเป็นวิชาสำคัญที่ทุกประเทศ ให้ความสำคัญ เนื่องจากวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีเป้าหมายหลักให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจในตนเองและรากเหง้าของตนเอง โดยใช้หลักฐานข้อเท็จจริงและการตีความ (Fact of Evidence and Interpretation) เป็นเครื่องมือสำคัญในการอธิบายเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ มีเหตุผล เข้าใจและยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างแต่ไม่แตกแยก รวมทั้งการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี และสมานฉันท์ ดังนั้น การพัฒนาการศึกษาจึงต้องนำปัจจัยทุกด้านมาประมวล และวิเคราะห์เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ สอดคล้องกับประเด็นของการพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาหน้าที่พลเมืองที่มีนโยบายการพัฒนาการเรียนการสอนที่นำ “พลเมือง” ในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญในการเตรียมพลเมืองของประเทศชาติไปสู่การเป็นพลเมืองดีที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งการจัดการเรียนการสอนต้องพัฒนาให้เหมาะสมกับผู้เรียน อีกทั้งต้องช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนควบคู่ไปด้วยกัน การเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมือง ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ควรเลือกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือกำลังเกิดกับสังคมมาเป็นตัวอย่างในการสอนวิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองมาเชื่อมโยงสัมพันธ์กับเรื่องที่สอน

ทั้งนี้ ปัญหาเรื่องประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง ในสังคมไทยประกอบด้วยหลายสาเหตุ ประการแรก คือ การขาดจิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ (A sense of history) ของคนไทยในปัจจุบัน ประการที่สอง คือ การขาดความเข้าใจที่ถูกต้องในบทบาทของประวัติศาสตร์ ประการที่สาม คือ การที่ไม่สามารถแยกแยะข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เชื่อถือได้จากบรรดาเรื่องที่ได้นิยามจากคำบอกเล่า และประการที่สี่ คือ ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาหน้าที่พลเมืองของครูในปัจจุบัน ยังมุ่งเน้นการท่องจำ ไม่ก่อให้เกิด การสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การสอนของครูเป็นการสอนแบบบรรยายโดยยึดตำราที่มีอยู่เป็นสำคัญ ขาดการบูรณาการวิธีการ

สอนและขาดการนำสื่ออุปกรณ์มาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาทำให้เกิดผลกระทบต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน (วิจิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์, 2560) วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาทุกระดับในประเทศไทย

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยใช้ AYUTTHAYA SMART MODEL เป็นฐานแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศ ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Practice) และค่านิยมที่พึงประสงค์ (Attitude) ที่มุ่งเน้นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) ตอบสนองนโยบายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศไทยในปัจจุบันที่มีส่วนช่วยในการสร้างเสริมคุณภาพและรากฐานที่สำคัญของพลเมืองของชาติ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้จำแนกขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 1 การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลในขั้นตอนการวิจัยนี้มีการกำหนดแหล่งข้อมูลเป็น แหล่งข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนย่อยที่ 2 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 143 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 1 การร่างรูปแบบ

การร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ และการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล ผลผลิตจากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ และการพัฒนารูปแบบการบริหาร

ขั้นตอนย่อยที่ 2 นำร่างรูปแบบมาพัฒนาโดยการสนทนากลุ่ม นำร่างรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มาพัฒนาโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล แหล่งข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 กลุ่ม รวม 9 คน มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ 1) ผู้บริหารระดับสพฐ. จำนวน 3 คน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท/เอก มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร จำนวน 3 คน วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท/เอก มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 3 คน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท/เอก มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ขั้นตอนย่อยที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา กับกลุ่มทดลอง

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล แหล่งข้อมูล คือ โรงเรียนสังกัด สพม.นทบุรี จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนเทพศิรินทร์นทบุรี โรงเรียนศรีบุญยานนท์ โรงเรียนโพธิ์นิมิตวิทยาคม โดยสุ่มแบบเจาะจง กลุ่มทดลอง คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นทบุรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกลุ่มทดลองใช้ จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการสุ่มแบบบังเอิญ มีประสบการณ์ทางการสอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี และไม่เคยหรือมีประสบการณ์ที่ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 1 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 143 คน

ขั้นตอนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้บริหาร

สถานศึกษาและครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 143 คน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 1 การประเมินรูปแบบเชิงปริมาณ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 143 คน

ขั้นตอนย่อยที่ 2 ปรับปรุงรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองของด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 1 ผลการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า CO-SPACE มีรายละเอียดดังนี้

1. Cooperative ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดวิสัยทัศน์นโยบายและแนวทางการดำเนินการ 2) ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ความเห็นชอบโครงการ/กิจกรรม ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง 3) ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกันประชุมวางแผนการดำเนินการ 4) สร้าง

แนวทางการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมโดยการบูรณาการเครือข่ายที่เกี่ยวข้องโดยใช้หลักบวร (บ้าน วัด โรงเรียน)

2. Objective ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการดำเนินการ ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรแนวทางการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง 2) คณะกรรมการดำเนินการ ร่วมกันศึกษาหลักสูตรและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดทางประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองที่เกี่ยวข้อง 3) พัฒนาและส่งเสริมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ แนวทางในการสร้างการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง 4) ผู้บริหารและคณะกรรมการดำเนินการ ร่วมกันสร้างความเข้าใจ 5) ครูผู้สอนอธิบายและชี้แจงแนวทางการดำเนินการ การเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมือง และแนวทางการมีส่วนร่วม

3. Soft Power ประกอบด้วย 1) ครูผู้สอนวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง 2) ครูผู้สอนวิเคราะห์อิทธิพลทางวัฒนธรรม (Soft Power) ที่เกี่ยวข้องกับ ประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง 3) ครูผู้สอนบูรณาการอิทธิพลทางวัฒนธรรม (Soft Power) ที่เกี่ยวข้องกับ สาระการเรียนรู้ที่เลือกจัดกิจกรรม และวิเคราะห์ความเหมาะสม สอดคล้องกับการนำมาใช้ในการจัดการ เรียนรู้ประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมือง Plan

4. Plan ประกอบด้วย 1) ครูผู้สอนนำอิทธิพลทางวัฒนธรรม (Soft Power) ที่เลือกใช้มา บูรณาการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองเชิงรุก 2) ปรับหลักสูตร เขียน คำอธิบายรายวิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมือง 3) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และ วิชาหน้าที่พลเมืองเชิงรุก 4) ครูผู้สอนจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองเชิงรุก active learning

5. Action ประกอบด้วย 1) ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนวิชา ประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองเชิงรุก active learning ที่กำหนดไว้ 2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ หลากหลายตามแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก active learning ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

6. Coaching ประกอบด้วย 1) ครูให้ข้อเสนอแนะ ให้คำแนะนำระหว่างการจัดการเรียนรู้ และเสริมแรงเชิงบวกตลอดระยะเวลาของการจัดการเรียนรู้ 2) ผู้บริหารสถานศึกษานิเทศการจัดการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองเชิงรุก active learning 3) ศึกษาพิเศษ นิเทศกำกับและติดตามการ จัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองเชิงรุก active learning

7. Evaluation ประกอบด้วย 1) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุม จุดประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด ด้านประเมินด้านความรู้ (Knowledge) 2) การวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด ด้านทักษะและการปฏิบัติ (Practice) 3) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด ด้านเจตคติ (Attitude) 4) ประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก active learning วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมือง

ขั้นตอนย่อยที่ 2 ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็น

สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็น ของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา สภาพปัจจุบัน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันแต่ละด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน และน้อย 3 ด้าน โดย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน Cooperative รองลงมาคือ ด้าน Objective และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ

ด้าน Coaching สำหรับสภาพที่คาดหวัง พบว่า คาดหวังให้การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า คาดหวังให้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้าน Coaching รองลงมา คือ ด้าน Action ด้าน Objective ด้าน Soft Power ด้าน Evaluation และ ด้าน Cooperative ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้าน Plan และเมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีความต้องการจำเป็น ทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1) Coaching 2) Soft Power 3) Action 4) Plan 5) Evaluation 6) Objective และ 7) Cooperative

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 1 ผลการยกร่างรูปแบบ

จากการดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และหนังสือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ และการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ออกแบบการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาฉบับร่าง ประกอบด้วย 6 ส่วน คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างและสาระสำคัญ 4) กระบวนการพัฒนารูปแบบ 5) การนำรูปแบบไปใช้ และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ

ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยมีโมเดลการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ฉบับร่าง ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนย่อยที่ 2 นำร่างรูปแบบมาพัฒนาโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

จากการนำร่างรูปแบบการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มาพัฒนาโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ส่งผลให้ได้รูปแบบการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 6 ส่วน คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างและสาระสำคัญ 4) กระบวนการพัฒนารูปแบบ 5) การนำรูปแบบไปใช้ และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วย

กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา

ขั้นตอนย่อยที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชา
ประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยากับกลุ่มทดลอง

ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชา
หน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาของกลุ่มทดลอง คือ ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานนทบุรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นกลุ่ม
ทดลอง จำนวน 30 คน ภาพรวมพบว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการทดลองใช้รูปแบบการบริหาร
เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยากับกลุ่มทดลองอยู่ในระดับ
มากที่สุด

3. การศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชา
หน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

ผลการศึกษาการใช้รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชา
หน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 87 คน พบว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ภาพรวมของการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่
พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
พระนครศรีอยุธยาอยู่ในระดับมากที่สุด

4. การประเมินรูปแบบของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมือง
ด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่
พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
พระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการประเมินความถูกต้อง ความ
เหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ รายด้าน พบว่า รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการ
เรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา มีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีความ
เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก
ที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชา
ประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองของด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันแต่ละด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาสภาพที่คาดหวังแต่ละด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้ถึงแม้จะมีสภาพการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก และมีปัญหาการจัดการเรียนรู้ในระดับปานกลางก็ตาม แต่ควรส่งเสริมการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นแบบเชิงรุก เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนได้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Haak, HilleRisLambers, Pitre and Freeman (2011) พบว่า การเพิ่มเนื้อหาโดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเข้าไปในการจัดการเรียนการสอนทำให้นักศึกษาที่ด้อยโอกาสทางการศึกษานั้นมีทักษะการเรียนรู้และประสิทธิภาพในการทำงานดีขึ้นกว่าเดิม และเมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีความต้องการจำเป็นทุกด้าน เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1) Coaching 2) Soft Power 3) Action 4) Plan 5) Evaluation 6) Objective 7) Cooperative โดย Coaching เป็นวิธีการที่สำคัญในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ของครู เนื่องจากการโค้ชช่วยให้ครูสามารถพัฒนาแนวทางการสอน เทคนิค และกลยุทธ์ใหม่ๆ ที่ช่วยกระตุ้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Knight, J. (2007) ในหนังสือ "Instructional Coaching: A Partnership Approach to Improving Instruction" ซึ่งได้บรรยายถึงการโค้ชที่ทำให้ครูมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการประยุกต์ใช้รูปแบบการสอนที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น ยังสอดคล้องกับ Gordon, J. A. (2008) ในบทความ "The Role of Coaching in the Professional Development of Teachers" ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การโค้ชช่วยให้ครูมีแนวทางการสอนที่มีประสิทธิภาพและชัดเจนมากขึ้น ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความสำเร็จมากขึ้น และ Darling-Hammond, L. and Bransford, J. (2005) ในหนังสือ "Preparing Teachers for a Changing World: What Teachers Should Learn and Be Able to Do" อธิบายถึงความจำเป็นในการพัฒนาวิธีการสอนที่สามารถปรับปรุงการมีส่วนร่วมของนักเรียนผ่านการสนับสนุนและการโค้ช

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า ประกอบด้วย 6 ส่วน คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างและสาระสำคัญ 4) กระบวนการพัฒนารูปแบบ 5) การนำรูปแบบไปใช้ และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของเกียรติศักดิ์ วงษ์เลี้ยง (2565) ที่พบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นฐานในการส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เพื่อการรู้เท่าทันสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า กระบวนการพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ คำแนะนำของผู้ให้ข้อมูล และแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมและแหล่งเรียนรู้ มาใช้ในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยองค์ประกอบของชุดกิจกรรมประกอบด้วย 1) คู่มือครูและแผนการจัดการเรียนรู้ 2) คำชี้แจงหรือคำแนะนำ 3) เนื้อหาสาระและสื่อในการจัดการเรียนรู้ 4) การวัดผลประเมินผล ส่งผลให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีผลการประเมินองค์ประกอบต่างๆ ของชุดกิจกรรมทั้ง 4 ชุด โดยภาพรวมมีความเหมาะสมตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในระดับมาก มีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของอุทิศ

บำรุงชีพ (2561) ที่พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยประยุกต์วิธีการทางประวัติศาสตร์และการเรียนรู้แบบผสมผสาน เรียกว่า SIBERS ประกอบด้วยขั้นตอนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 เริ่มต้นการเรียนรู้ (Start) ขั้นที่ 2 เข้าสู่การปฏิสัมพันธ์กลุ่ม (Interaction) ขั้นที่ 3 ร่วมประชุมและทำงาน (Brainstorm) ขั้นที่ 4 เพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ (Experience) ขั้นที่ 5 สรุปสู่ความเข้าใจ (Resolution) ขั้นที่ 6 แบ่งปันความรู้ใหม่สู่ห้องเรียน (Share knowledge) ซึ่งผลการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับดี และมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของศุภณัฐ พานา (2560) ที่พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับแนวคิด Magic if ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบการเรียนการสอน แนวทางในการจัดการเรียนสอน การเตรียมการสอน และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน ซึ่งมีชื่อเรียกว่า Timer ได้แก่ 1) ขั้นการสนทนาเกี่ยวกับประเด็นทางประวัติศาสตร์ 2) ขั้นจินตนาการเกี่ยวกับอดีต 3) ขั้นการจัดการกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ 4) ขั้นการสำรวจผ่านการเวลา 5) ขั้นการ สอนถึงอดีต ตลอดจนการวัดและประเมินผล

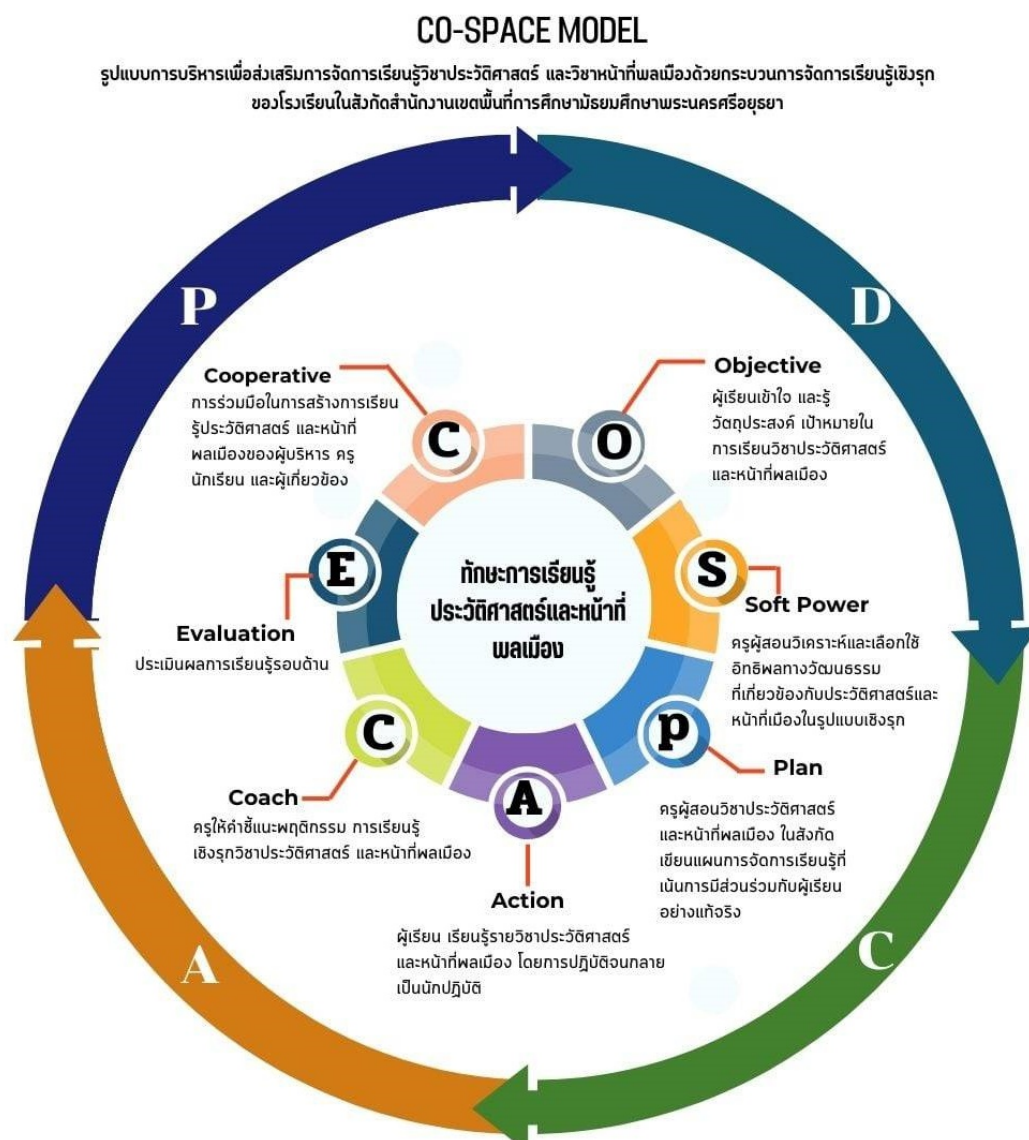
3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของรูปแบบการส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ และหน้าที่พลเมืองในรูปแบบเชิงรุก ด้านคุณภาพขององค์ประกอบในด้านรูปแบบ ด้านการออกแบบรูปแบบ ด้านประสิทธิภาพของรูปแบบ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา ด้านประโยชน์ต่อบุคคล ด้านประโยชน์ต่อหน่วยงาน ด้านความแปลกใหม่ของรูปแบบ ด้านจุดเด่นของรูปแบบ ด้านการนำองค์ความรู้จากการได้รับการพัฒนา หรือการพัฒนาตนเองไปใช้ประโยชน์ และด้านการนำเสนอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dewey, J. (1938), Bransford, J. D., Brown, A. L. and Cocking, R. R. (2000) และ Merrill, M. D. (2002) ซึ่งเกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกและการใช้การประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะพลเมือง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ศุภชัย สมนวล (2565) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนักเรียนชั้นประถมศึกษา และนำรูปแบบไปทดลองใช้ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งผลให้ผู้เรียนมีสมรรถนะความเป็นพลเมืองเพิ่มขึ้น ใช้กระบวนการเรียนรู้เชิงรุกในการศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และมีแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

4. ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ รายด้าน พบว่า รูปแบบการพัฒนารูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยามีความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Cook, C. E., et al. (2018) ที่กล่าวถึงการประเมินคุณภาพของการวิจัยในสาขาต่างๆ ประกอบด้วย 1) ความถูกต้อง (Validity) การตรวจสอบว่าผลการวิจัย

สะท้อนความจริงหรือไม่ 2) ความเหมาะสม (Suitability) การพิจารณาว่างานวิจัยนั้นตอบสนองต่อวัตถุประสงค์และมีการออกแบบที่เหมาะสมหรือไม่ 3) ความเป็นไปได้ (Feasibility) การประเมินว่าการดำเนินงานวิจัยสามารถทำได้จริงในบริบทที่กำหนด และ 4) ความเป็นประโยชน์ (Utility) การพิจารณาว่าผลของงานวิจัยมีคุณค่าและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หรือไม่

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย 6 ส่วน คือ หลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างและสาระสำคัญ กระบวนการพัฒนารูปแบบ การนำรูปแบบไปใช้ และเงื่อนไขความสำเร็จ สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการสอน ควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน โดยสามารถนำเอาผลการวิจัยมาประกอบการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมและกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์

1.2 การฝึกอบรมครู ควรจัดฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสร้างทักษะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเน้นการใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมือง เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่กระตุ้นและสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน

1.3 การสร้างชุมชนการเรียนรู้ ควรส่งเสริมการสร้างชุมชนการเรียนรู้ สำหรับทั้งครูและนักเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวคิด และวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น การศึกษาในแหล่งประวัติศาสตร์ การออกทัศนศึกษา หรือการจัดเวทีเสวนา

1.4 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ควรนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการเรียนรู้ นำเสนอเนื้อหาผ่านวิดีโอหรือสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อกระตุ้นความสนใจและเพิ่มความหลากหลายในการเรียนรู้

1.5 การประเมินและติดตามผล ควรมีระบบการประเมินที่เหมาะสมสำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยวัดผลทั้งด้านความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และติดตามผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น

1.6 การสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยอาจจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น การจัดงานวันประวัติศาสตร์ การพูดคุยเกี่ยวกับบทบาทพลเมือง เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องนี้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การสำรวจสภาพการจัดการเรียนการสอน ควรมีการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และวิชาหน้าที่พลเมืองในโรงเรียนในสังกัดต่าง ๆ เพื่อเข้าใจถึงข้อดีข้อเสีย และปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

2.2 การพัฒนาแนวทางการสอนเชิงรุก ศึกษาและพัฒนาแนวทางการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน เช่น การทำกิจกรรมกลุ่ม การอภิปราย และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง

2.3 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ คำนึงถึงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น การใช้สื่อออนไลน์ การทำเว็บไซต์ หรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียนและทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 การประเมินผลการเรียนรู้ ควรมีการพัฒนาวิธีการประเมินผลที่หลากหลาย เช่น การประเมินความเข้าใจผ่านแบบทดสอบ การประเมินการมีส่วนร่วมในกิจกรรม การประเมินจากผลงานที่นักเรียนสร้างขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เห็นพัฒนาการและความสามารถของนักเรียนได้ดีขึ้น

2.5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าร่วมในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อหาวิธีการสอนที่เหมาะสมและสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในชั้นเรียน

2.6 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ เช่น การจัดกิจกรรมร่วมกัน การเชิญผู้เชี่ยวชาญจากชุมชนมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งจะช่วยสร้างความสัมพันธ์และแรงสนับสนุนทางการศึกษาที่ดี

2.7 การศึกษาเปรียบเทียบ ทำการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนที่ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับโรงเรียนที่ใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิม เพื่อดูผลกระทบและประสิทธิภาพของแต่ละรูปแบบ

2.8 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ พัฒนาระบบเครือข่ายระหว่างโรงเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนและแบ่งปันแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ จะช่วยสร้างแรงบันดาลใจและแนวทางใหม่ ๆ ให้กับครูและนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติศักดิ์ วงษ์เลี้ยง. (2565). การพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์เพื่อการเรียนรู้เท่าทันสังคมผ่านชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้พิพิธภัณฑสถานเป็นฐานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทิตนา แคมมณี. (2558). ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียานุช พรหมภาสิต. (2559). คู่มือการจัดการเรียนรู้ “Active Learning (AL) for HuSo at. KPRU. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. (2560). จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์. แหล่งที่มา https://www.matichon.co.th/columnists/news_576372 สืบค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2566.
- ศุภณัฐ พานา. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ตามแนวคิดสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับแนวคิด Magic if เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์และการรับรู้ความรู้สึทางประวัติศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตร์ดุขฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา กลุ่มสารสนเทศ สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สีลาภรณ์ บัวสาย. (2552). พลังท้องถิ่น : บทสังเคราะห์งานวิจัยด้านชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อุทิศ บำรุงชีพ. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยประยุกต์วิธีการทางประวัติศาสตร์และการเรียนรู้แบบผสมผสานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Bransford, J. D., Brown, A. L. and Cocking, R. R. (2000). How People Learn: Brain, Mind, Experience, and School. Washington, DC: National Academy Press.
- Cook, B. I., Mankin, J. S. and Anchukaitis, K. J. (2018). Climate change and drought: From past to future. Current Climate Change Reports, 4(2), 164–179.

- Darling-Hammond, L. and Bransford, J. (Eds.). (2005). Preparing teachers for a changing world: What teachers should learn and be able to do. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Dewey, J. (1938). Experience and education. New York: Macmillan.
- Gordon, J. A. (2008). The impact of coaching on teacher effectiveness. *Journal of Educational Psychology*, 100(2), 345-358.
- Haak, D. C., HilleRisLambers, J., Pitre, E. and Freeman, S. (2011). Increased structure and active learning reduce the achievement gap in introductory biology. *Science*, 332(6034), 1213-1216.
- Knight, J. (2007). Instructional coaching: A partnership approach to improving instruction. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Merrill, M. D. (2002). First principles of instruction. *Educational Technology Research and Development*, 50(3), 43-59.

การพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชน
วัดสุวรรณาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2
DEVELOPMENT OF TEAMWORK COMPETENCE ACCORDING TO THE PRINCIPLES
OF SANGHAWATTHU IV OF CHUMCHON WAT SUWANNARAM SCHOOL UNDER
NAKHONSITHAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

¹ณัฐกฤตย์ วังปรีชา Natthakrit Wangpreecha

²พระครูเขมธรรมโฆสิต Phrakhrukhemathammakhosit

³บุญเลิศ วีระพรกานต์ Boonlert Wiraponkan

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: supatchai999@gmail.com

Article Received: March 23, 2025. Revised: April 21, 2025. Accepted: April 26, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม และ 3) เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อร่างคู่มือ จำนวน 5 คน และการประเมินคู่มือด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และการยอมรับขององค์กรด้วยแบบประเมินข้อมูลเชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพทางการพัฒนสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม ประกอบด้วย การแสดงบทบาทผู้นำและผู้ตาม การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีเป้าหมายสิ่งเดียวกัน การปรับตัวเข้ากับบริบท และการให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน พบว่า โรงเรียนผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน ความสัมพันธ์ชุมชน เป็นแบบอย่างในการแก้ปัญหา ปฏิบัติงานด้วยความสุจริต แต่ยังคงขาดความรอบคอบในการทำงาน บุคลากรบางส่วนขาดการร่วมมือในการทำงาน ขาดความเข้าใจในสื่อสารในการทำงานร่วมกันและมีความจำเป็นที่จะพัฒนสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม 2) แนวทางการพัฒนสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย (1) การแสดงบทบาทผู้นำและผู้ตาม (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (3) การมีเป้าหมายสิ่งเดียวกัน (4) การปรับตัวเข้ากับบริบท (5) การให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน โดยบูรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการแนวทาง ประกอบด้วย การวางแผน การดำเนินงาน การติดตาม และการพัฒนาปรับปรุง และ 3) การนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการพัฒนสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม

คำสำคัญ: สมรรถนะ, การรวมพลังทำงานเป็นทีม, หลักสังคหวัตถุ 4

Abstract

This research article aimed to 1) study the development status of teamwork competency of Chumchon Wat Suwannaram School, 2) study the development approach of the teamwork competency based on the four principles of Saṅgahavatthu of Chumchon Wat Suwannaram School, and 3) present and evaluate the development approach of the teamwork competency based on the four principles of Saṅgahavatthu of Chumchon Wat Suwannaram School, under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 2. Using qualitative research methodology, key informants were interviewed with 15 stakeholders, interviewed with 5 experts to draft the manual, and evaluated the manual through focus group discussions with 7 qualified persons to assess its appropriateness, feasibility, usefulness, and organizational acceptance using in-depth assessment forms.

The research findings were as follows: 1) The development conditions of the teamwork competency of Chumchon Wat Suwannaram School consisted of acting as leaders and followers, participating in the operation, having the same goal, adapting to the context, and encouraging colleagues. It was found that the school administrators had the knowledge and ability in administration, community relations, were role models in problem solving, and worked with honesty. However, they still lacked carefulness in their work, lacked cooperation in their work, lacked assistance, and lacked communication in working together. There was division among personnel, and it was necessary to develop the teamwork competency. 2) The guidelines for developing the ability to work as a team according to the principles of the four principles of Saṅgahavatthu of Chumchon Wat Suwannaram School consisted of (1) acting as a leader and follower, (2) participating in operations, (3) having the same goals, (4) adapting to the context, (5) encouraging coworkers, by integrating with the principles of the four principles of Saṅgahavatthu. The implementation steps included planning, implementing, monitoring, and development and improvement. And 3) The presentation and evaluation of the development approach for teamwork integration competency based on the Saṅgahavatthu principles of Chumchon Wat Suwannaram School found that it was appropriate, feasible, and beneficial for use in developing teamwork integration competency.

Keywords: Capacity, Teamwork, Four Saṅgahavatthu Principles

บทนำ

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อิสระภายใต้กฎหมายระเบียบครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาความสามารถมีขวัญกำลังใจรับ การยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล (มุนาดียา วาบา, 2560) ว่าเป็น กระบวนการจัดการเกี่ยวกับบุคคลเพื่อคัดสรรให้ได้ซึ่งคนที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงานขององค์กร เข้ามาปฏิบัติงานให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยองค์การจะต้องสร้างกระบวนการให้สามารถดึงดูด ชำรงรักษาและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และมีความพึงพอใจที่จะปฏิบัติงาน หรืออาจจะสรุป ถึงความหมายของการบริหารงานบุคคล คือ การบริหารหรือการจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในองค์กร ตั้งแต่การสรรหาบุคลากรการคัดเลือกบุคลากร การบรรจุแต่งตั้ง การบำรุงรักษาบุคลากร การ พัฒนาบุคลากร การฝึกอบรมถึงโทษทางวินัย ตลอดจนการให้พ้นจากงาน เป็นต้น อันเป็นกระบวนการที่ เกี่ยวเนื่องอย่างเป็นลูกโซ่และการบริหารงานบุคคลในองค์กรใดก็ตามจะต้องดำเนินการตามหลักการและ วัตถุประสงค์ขององค์กรเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กรโดยการใช้บุคลากรให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

การพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมจะต้องนำหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาปรับประยุกต์ในการทำงาน เนื่องจากหลักธรรมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน เป็นที่พึงพอใจให้มนุษย์ผู้มีปัญญาสามารถนำหลักธรรมคำสอนของศาสนามาพาชีวิตให้ไปสู่เป้าหมายที่ตน ได้ตั้งไว้หลักธรรมที่สร้างสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจอันดี อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข คือ สังคหวัตถุ 4 ธรรมที่เป็น ที่ตั้งแห่งการสงเคราะห์กัน ธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจกัน หลักการครองใจคน หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้ วิธีทำให้คนรัก หลักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้อยู่กันด้วยความรัก ความปรารถนาดีต่อกัน ประกอบด้วยธรรม 4 ประการ คือ 1) ทาน การให้ การ เสียสละ การแบ่งปันเพื่อประโยชน์แก่คนอื่น ช่วยปลูกฝังให้เป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว แบ่งปันกัน (แบ่งปันไปมา) 2) ปิยวาจา การพูดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวาน จริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์ เหมาะกับกาลเทศะ พูดดีต่อกัน (พูดจาจับใจ) 3) อตถจริยา ช่วยเหลือกัน (ช่วยกิจกันไปด้วยใจ) และ 4) สมานัตตตา คือ การปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลาย การทำตัวให้เข้ากันได้ เป็นเพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน ไม่เอาเปรียบ ร่วมเผชิญและแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์สุขร่วมกัน ไม่ถือเราถือเขา รู้จักผูกมิตรกับผู้อื่น เช่น ในยามที่ตนตกทุกข์ได้ยากก็ไม่ทอดทิ้งยังช่วยเหลือ ย่อมเกิดความสุข และความสามัคคีในหมู่คณะ (วิวัฒน์ รอดสุข, 2550) ทั้งนี้ การนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ไปประยุกต์ใช้ในกระบวนการทำงานเป็นทีมขององค์กรให้ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้

การนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการทำงานเป็นทีมเพื่อให้บุคลากรในองค์กรเป็นบุคลากรที่มี น้ำใจงาม น้ำใจดี มีความรัก ความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้นเมื่อบุคลากรใน องค์กรมีความเดือดร้อน ในการทำงาน ต้องการความช่วยเหลือบุคลากรในองค์กรควรให้ความ ช่วยเหลือด้วยการพูดให้กำลังใจ แสดง ความเห็นอกเห็นใจ ให้คำแนะนำ ชี้แจงอย่างถูกต้อง ไม่พูดจาดู หมิ่น เสียดสีเพื่อนร่วมงาน แต่พูดจากับ บุคลากรหรือเพื่อนร่วมงานในองค์กรด้วยความไพเราะน่าฟัง เมื่อบุคลากรในองค์กรต้องการความช่วยเหลือ ทางด้านร่างกาย บุคลากรในองค์กรก็ให้ความสำคัญ ขวนขวายช่วยเหลืออย่างเต็มกำลังความสามารถ หรือการ ให้ความสำคัญกับองค์กรของตนเองด้วยการ ช่วยเหลือกิจการต่างๆ ภายในองค์กร บำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ รวมทั้งช่วยแก้ไขปัญหาภายใน องค์กรด้วยความเต็มใจ และเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในองค์กร บุคลากรก็เข้าไปช่วย

ในการแก้ไขปัญหา โดยให้ความเสมอภาค ไม่เอาเปรียบผู้อื่น อยู่ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิด ประโยชน์สุขร่วมกันกับเพื่อนร่วมงาน และองค์กรทุกครั้ง ดังนั้น การนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 มาช่วยในการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อให้เกิดการร่วมงาน และประพจน์ที่ดีต่อองค์กร และเพื่อน ร่วมงาน อันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในองค์กรด้วยกันเองและระหว่าง องค์กรกับบุคลากรมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความความสุข ความสามัคคี ความสำเร็จ ในการปฏิบัติงาน รวมไปถึงการสร้างความรักภักดีต่อองค์กรของบุคลากร และยังช่วย ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองมากขึ้น ให้ความสำคัญ กับตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ที่จะเข้าไปช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายในองค์กรด้วยความ เต็มใจ ดังนั้น ปัญหาความต่างบุคคลและระหว่างวัยของบุคลากรในโรงเรียน ในการจัดการเรียนการสอนและการทำงานพิเศษ และการจัดกิจกรรมมากมายและขาดการทำงานเป็นทีมเพื่อให้งานเสร็จได้อย่างลุล่วงตามเป้าหมายในการจัดระบบในการทำงาน ทำให้ครูไม่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผลกระทบทำให้นักเรียนขาดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ จึงเล็งเห็นว่าให้นำหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตา เป็นหลักซึ่งหลักการครองใจคน หลักยึดเหนี่ยวใจกันไว้ วิธีทำให้คนรัก หลักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งเป็นเครื่องประสานใจและเหนี่ยวรั้งใจคนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ และทำให้อยู่กันด้วยความรักความปรารถนาดีต่อกัน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เพื่อนำมาใช้พัฒนาบุคลากรในโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม ให้บุคลากรในโรงเรียนได้มีแนวทางการปฏิบัติทำงานเป็นทีม ได้อย่างมีคุณธรรมเพื่อนำไปใช้ในการทำงานสอนผู้เรียน ทำงานอื่นที่ได้รับมอบหมายและ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2
3. เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 - 1.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน
 - 1.2 ขั้นตอนการศึกษานวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน

1.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยใน 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก การสร้างเครื่องมือ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดประเด็นการร่างกระบวนการ 3) นำฉบับร่างแนวทางปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 4) ปรับฉบับร่าง และนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและใช้เกณฑ์ในการวัดค่าดัชนี ค่า IOC เท่ากับ 1.00 และตรวจสอบความถูกต้องมาจัดทำฉบับสมบูรณ์ และนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

2.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม การสร้างเครื่องมือ 1) ร่างแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม จากการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติม และ 2) นำร่างแบบที่ได้ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินและแบบการสนทนากลุ่มการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) นำฉบับร่างมาประเมินความเป็นไปได้ที่ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ 2) นำแบบประเมินความเป็นไปได้ ที่ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ที่ได้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเรียบร้อย ความครอบคลุมขององค์ความรู้ 3) ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ และให้อาจารย์ที่ปรึกษา 4) นำข้อคำถามปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจึงทำเป็นฉบับจริงเพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) 5) แบบสนทนากลุ่มใช้ฉบับร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม เป็นแนวทางสำหรับการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ดังนี้ 1) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถตอบปัญหาที่จะเข้าไปศึกษาได้ 2) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือเพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์เชิงลึก 3) ขึ้นแนะนำตัวผู้วิจัยได้ส่งเอกสารขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล 4) สัมภาษณ์รายบุคคลเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดข้อความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก 1) เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีคุณสมบัติตรงตามความต้องการ 2) ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ เชิงลึก 3) ขึ้นแนะนำตัว ผู้วิจัยได้กำหนดวัน เวลาสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์ บันทึกเสียง ถ่ายรูป สมุดบันทึก และถอดข้อความออกมาเรียบเรียงต่อไป

3.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ผู้วิจัยจัดการประชุมแบบสนทนากลุ่ม 1) ทำหนังสือแจ้งผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มพร้อมด้วยแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม เพื่อให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ 2) ดำเนินการประชุมกลุ่มสนทนาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตาม

หลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนด 3) บันทึกผลการประชุมกลุ่มตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยฉบับนี้ ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดสนทนากลุ่ม ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และข้อสรุป เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อหาความเชื่อมโยง ความสัมพันธ์เชิงทฤษฎี

4.1 ขั้นตอนการศึกษาสภาพ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น และแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและสรุปผล

4.2 ขั้นตอนการศึกษาแนวทาง ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพในการจัดทำร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม สร้างเป็นแนวทางตามผลการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิตามกรอบแนวคิดในการวิจัย นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและสรุปผล

4.3 ขั้นตอนการนำเสนอและประเมินแนวทาง ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข และจัดทำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม ดำเนินการโดยการนำความเห็นและข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม ฉบับสมบูรณ์ สรุปผลและนำเสนอข้อมูลที่ได้

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

1.1 การแสดงบทบาทผู้นำและผู้ตาม โรงเรียนมีสภาพการแสดงบทบาทผู้นำผู้ตามของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน ความสัมพันธ์ชุมชน เป็นแบบอย่างในการแก้ปัญหา ปฏิบัติงานด้วยความสุจริต แต่บางเรื่องยังขาดความรอบคอบในการทำงาน การเป็นที่พึ่งทางวิชาการบางส่วนยังมีน้อย ส่วนผู้ตามความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว ได้ตามวัตถุประสงค์ แต่บุคลากรบางส่วนขาดการร่วมมือในการปฏิบัติงาน

1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน บุคลากรในโรงเรียนมีการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน มีการประชุมวางแผน และแนะนำการทำงานให้กับคนอื่น แต่บางครั้งมีความเห็นที่ไม่ตรงกัน และขาดการร่วมมือในการทำงาน ทำให้ผลของการทำงานร่วมกันเกิดปัญหาไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์

1.3 การมีเป้าหมายสิ่งเดียวกัน บุคลากรในโรงเรียนมีการดำเนินการด้านการมีเป้าหมายสิ่งเดียวกัน โดยมีผู้บริหารโรงเรียนมีการประชุมวางแผน กำหนดเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ของการทำงาน โดยมีบุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ทำให้งานประสบความสำเร็จในการทำงาน แต่บางครั้งบางคนไม่ได้ให้ความสำคัญกับเป้าหมาย และขาดการช่วยเหลือ ขาดการติดต่อสื่อสารในการทำงานร่วมกัน

1.4 การปรับตัวเข้ากับบริบท การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมด้านการปรับตัวเข้ากับบริบท ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกัน มีการประชุมวางแผนการปฏิบัติงานเพื่อให้มีเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ โดยมีการปรับตัวของบุคลากร มีความใส่ใจมีการปรับตัวให้เข้ากับการทำงานร่วมกัน ทำตัวให้ชินกับการเปลี่ยนแปลง แต่บางคนยึดตัวเองเป็นหลัก ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เปิดใจในการทำงานไม่ปรับตัวเข้ากับผู้อื่น

1.5 การให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน การดำเนินการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมด้านการให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนมีการให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน โดยการใช้คำพูด หรือของขวัญในวาระต่างๆเป็นการให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน แต่จะมีการแบ่งพรรคแบ่งพวกของบุคลากร และการบั่นทอนความรู้สึกในการทำงาน

2. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีขั้นตอน ได้แก่ 1) การแสดงบทบาทผู้นำและผู้ตาม 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีเป้าหมายสิ่งเดียวกัน 4) การปรับตัวเข้ากับบริบท 5) การให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน และบูรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน การให้แบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อผู้อื่น การสงเคราะห์ทาน เจตนาของการให้ต้องการยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้รับเป็นสำคัญ แบ่งปันโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เจตนาในการให้เป็นไปด้วยใจบริสุทธิ์ 2) ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ การเจรจาที่น่ารัก พูดด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนโยน ไม่พูดคำหยาบหรือถ้อยคำไม่สุภาพ ทำให้ผู้ฟังเกิดความเบิกบานสำราญใจ สร้างความรัก สามัคคีในหมู่คณะ ไม่พูดส่อเสียด สร้างความขัดแย้ง 3) อตถจริยา การสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวมด้วยความจริงใจช่วยเหลือ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนในทางศีลธรรม จริยธรรม เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก และ 4) สมานัตตตา การเป็นผู้วางตัวอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติตนสม่ำเสมอกับคนทั่วไป ไม่ถือตัว วางตัวให้สมกับฐานะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมบูรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4

3. การนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคน เห็นว่ามีความเป็นไปได้ เหมาะสม เป็นประโยชน์และใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย 1) การแสดงบทบาทผู้นำและผู้ตาม 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีเป้าหมายสิ่งเดียวกัน 4) การปรับตัวเข้ากับบริบท 5) การให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน บูรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน การให้แบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อผู้อื่น การสงเคราะห์ทาน เจตนาของการให้ต้องการยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้รับเป็นสำคัญ แบ่งปันโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เจตนาในการให้เป็นไปด้วยใจบริสุทธิ์ 2) ปิยวาจา หรือเปยยวัชชะ การเจรจาที่น่ารัก พูดด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนโยน ไม่พูดคำหยาบหรือถ้อยคำไม่สุภาพ ทำให้ผู้ฟังเกิดความเบิกบานสำราญใจ สร้างความรัก สามัคคีในหมู่คณะ ไม่พูดส่อเสียด สร้างความขัดแย้ง 3) อตถจริยา การสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวมด้วยความจริงใจช่วยเหลือ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนในทางศีลธรรม จริยธรรม เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก 4) สมานัตตตา การเป็นผู้วางตัวอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติตนสม่ำเสมอกับคนทั่วไป ไม่ถือตัว วางตัวให้สมกับฐานะให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม และทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า 1) การแสดงบทบาทผู้นำและผู้ตาม ยังขาดความรอบคอบในการทำงาน ยังขาดการเป็นที่พึ่งทางวิชาการ ส่วนผู้ตามความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็ว ได้ตามวัตถุประสงค์ แต่บางครั้งขาดความร่วมมือของคนในทีมมีการแบ่งพรรคแบ่งพวก 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน บางครั้งเกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก มีความเห็นที่ไม่ตรงกัน และขาดการร่วมมือในการทำงาน ทำให้ผลของการทำงานร่วมกันเกิดปัญหาไม่สำเร็จตามวัตถุประสงค์ 3) การมีเป้าหมายสิ่งเดียวกัน บางครั้งบางคนไม่ได้ให้ความสำคัญกับเป้าหมาย และขาดการช่วยเหลือ ขาดการติดต่อสื่อสารในการทำงานร่วมกัน 4) การปรับตัวเข้ากับบริบท ทำตัวให้ชินกับการเปลี่ยนแปลง แต่บางคนยึดตัวเองเป็นหลัก ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เปิดใจในการทำงานไม่ปรับตัวเข้ากับผู้อื่น 5) การให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน จะมีการแบ่งพรรคแบ่งพวกของบุคลากร และการบั่นทอนความรู้สึกในการทำงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสภาพการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม ยังขาดความรอบคอบในการทำงาน ขาดความร่วมมือในการทำงาน การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นทั้งนี้อาจเป็นแบบว่าขาดการสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของฟาอิซ ดาราม (2565) ที่พบว่า หัวหน้าทีมมีมุมมองในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมด้วยการสร้างความรับผิดชอบให้กับสมาชิกในทีมและสนับสนุนสมาชิกทีมที่มีความสามารถและทักษะที่หลากหลายให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ต่อการทำงาน ในขณะที่มุมมองของลูกทีม คือ การแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม และมีความชัดเจน การสื่อสารอย่างเปิดเผยและรับฟังผู้อื่นเพื่อให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการวิจัยของปุณิกา พิสุจน์ (2566) ที่พบว่า ส่วนใหญ่พบปัญหาจากการทำงานร่วมกันภายในทีม ในเรื่องของการสื่อสารที่เข้าใจไม่ตรงกัน รวมถึงมีบางคนที่มีปัญหาด้านอคติในการทำงานระหว่างบุคคล แต่ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน แนวทางในการบริหารจัดการทีมคือจัดให้มีการประชุมสื่อสารพูดคุยปัญหา ปรับความเข้าใจภายในทีม

2. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 มีขั้นตอน ได้แก่ 1) การแสดงบทบาทผู้นำและผู้ตาม 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีเป้าหมายสิ่งเดียวกัน 4) การปรับตัวเข้ากับบริบท 5) การให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน และบูรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน การให้แบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ต่อผู้อื่น 2) ปิยวาจา หรือเพียรวิเศษ การเจรจาที่น่ารัก พูดด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนโยน 3) อตถจริยา การสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น 4) สมานัตตตา การเป็นผู้วางตัวอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของจักรวาล สุขไมตรี (2564) ที่พบว่า การพัฒนาการทำงานเป็นทีม ซึ่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา อันได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 ถือได้ว่าเป็นหลักธรรมที่มีความเหมาะสมในการบริหารตน บริหารคน และบริหารงานในองค์กรได้เป็นอย่างดีจะทำให้คนในองค์กรมีแนวคิด แนวปฏิบัติ ค่านิยม ความเชื่อ การประพฤติปฏิบัติที่ดีต่อองค์กร ถึงแม้ว่าคนในองค์กรจะมีที่มาจากความแตกต่างกันอย่างหลากหลายก็ตาม ดังนั้น หลักสังคหวัตถุ 4 ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเสียสละ การให้กำลังใจเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่แก่ผู้อื่น การใช้คำพูดที่ให้อภัยกับเพื่อนร่วมงาน พูดจาสุภาพ ให้เกียรติกันเป็นมิตรบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น อุทิศเวลาให้กับการปฏิบัติงาน แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยใช้หลักเหตุผลมีความเป็นกันเองกับทุกคน ยุติธรรมไม่เลือกที่รักมักที่ชังเท่าเทียมกัน และสอดคล้องกับการวิจัยของพระครูศรีปริยัตยารักษ์

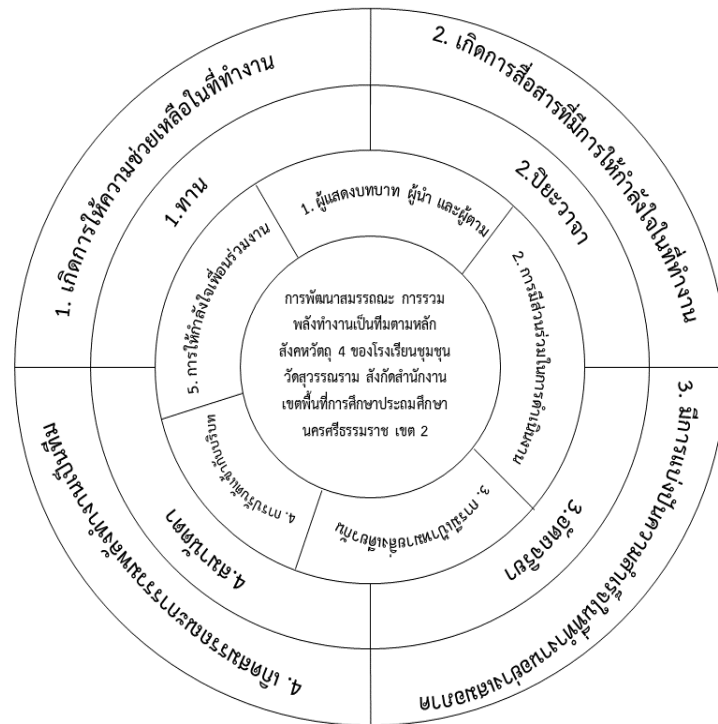
(2562) ที่พบว่า การทำงานเป็นทีมจึงจำเป็นจะต้องมีกฎเกณฑ์หรือหลักยึดในหมู่คณะหรือสังคม เพื่อให้สังคมนั้น ยึดถือและปฏิบัติเพื่อให้เกิดความถูกต้องและเป็นธรรมจึงนำไปสู่การเอาหลักธรรมมาประยุกต์ ในการบริหารจัดการของชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดโดยการยึดเอาหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 นำไปใช้เป็นหลักธรรมที่สามารถอุ้มชูโลกให้ยึดเหนี่ยวรวมกันของหมู่คณะและเป็นหลักที่ช่วยประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเป็นเครื่องช่วยขัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทั้งในครอบครัวจนถึงสังคมอีกทางหนึ่ง เพราะเป็นหลักธรรมให้เกิดความผาสุกในท้องถิ่นนั้นๆ เมื่อนำมาประยุกต์

3. ผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนมีความคิดเห็นว่าเป็นไปได้เหมาะสมเป็นประโยชน์ และใช้เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย 1) การแสดงบทบาทผู้นำ และผู้ตาม 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีเป้าหมายสิ่งเดียวกัน 4) การปรับตัวเข้ากับบริบท 5) การให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน บุรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน การให้แบ่งปัน เอื้อเฟื้อ 2) ปิยวาจา หรือเพียรวัชชะ การเจรจาที่น่ารัก พูดด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนโยน 3) อตถจริยา การสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น 4) สมานัตตตา การเป็นผู้วางตัวอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม และทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของพระสมุห์ประสาทพร มหาบุญโญ (รอดเสถียร) (2561) ที่พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านอตถจริยา ด้านสมานัตตตา ด้านทาน และด้านปิยวาจา ตามลำดับ และแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับครูโรงเรียนประถมศึกษา เริ่มด้านปิยวาจา ผู้บริหารควรยกย่องและชมเชยครูที่ประสบความสำเร็จในผลงานทางวิชาการ โดยบุรณาการหลักสังคหวัตถุ 4 เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีต่อไป และสอดคล้องกับ Rentsch, Heffner and Duffy (2021) ที่พบว่า การสร้างทีมผู้บริหารพยาบาลและสหวิทยาการ มีสมาชิกมีระดับประสบการณ์แตกต่างกันจะเข้าใจกระบวนการทำงานเป็นทีมแตกต่างกันมาก และหากความแตกต่างเหล่านี้ ถูกชี้ชัดจะนำไปสู่การอบรมทีม การบริหารทีม และการปฏิบัติงานของทีมมากขึ้นในการศึกษา

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย คือ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 มีขั้นตอน ได้แก่ 1) การแสดงบทบาทผู้นำและผู้ตาม 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีเป้าหมายสิ่งเดียวกัน 4) การปรับตัวเข้ากับบริบท 5) การให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน และบุรณาการกับหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย 1) ทาน การให้แบ่งปัน เอื้อเฟื้อ เพื่อแบ่งต่อผู้อื่น การสงเคราะห์ ทาน เจตนาของการให้ต้องการยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้รับเป็นสำคัญ แบ่งปันโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน เจตนาในการให้เป็นไปด้วยใจบริสุทธิ์ 2) ปิยวาจา หรือเพียรวัชชะ การเจรจาที่น่ารัก พูดด้วยถ้อยคำที่สุภาพอ่อนโยน ไม่พูดคำหยาบหรือถ้อยคำไม่สุภาพ ทำให้ผู้ฟังเกิดความเบิกบานสำราญใจ สร้างความรัก สามัคคีในหมู่คณะ ไม่พูดส่อเสียด สร้างความขัดแย้ง 3) อตถจริยา การสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวมด้วยความจริงใจช่วยเหลือ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนในทางศีลธรรม จริยธรรม เสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก และ 4) สมานัตตตา การเป็นผู้วางตัวอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ปฏิบัติตนสม่ำเสมอ

กับคนทั่วไป ไม่ถือตัว วางตัวให้สมกับฐานะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมบูรณาการกับหลังสังคหวัตถุ 4 มีความเชื่อมโยงในการนำหลักธรรมมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม สรุปลงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

ข้อเสนอแนะการวิจัย

- ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - โรงเรียนควรประชุมชี้แจงแนวทางให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจก่อนใช้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม
 - โรงเรียนควรมีการติดตามและประเมินผลการนำแนวทางไปใช้เมื่อสิ้นปีการศึกษา
 - สถานศึกษาอื่นที่นำแนวทางการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ไปการประยุกต์ใช้ควรศึกษาบริบทความเหมาะสมของโรงเรียน
- ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - ควรมีการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา
 - ควรศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมสังคหวัตถุ 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพงานของบุคลากร
 - ควรศึกษาเรื่องประสิทธิภาพของการพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมตามหลักสังคหวัตถุที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- จักรวาล สุขไมตรี. (2564). การบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ขององค์การบริหารส่วนตำบลพะตง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วารสารราชพฤกษ์, 17(2), 105-111.
- ปุกกา พิสุจน์. (2566). การสร้างทีมให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน แผนกวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์บริษัทผลิตอาหารสัตว์เลี้ยงแห่งหนึ่ง. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระครูศรีปริยัตยารักษ์. (2562). การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการขององค์กรบริหารส่วนตำบล. ในการประชุมสัมมนาวิชาการระดับนานาชาติ และนานาชาติ (วารสารธรรมวิทย์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.
- พระสมุห์ประสาทพร มหาบุญโญ (รอดเสถียร). (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ฟาอิซ ดาราแม. (2565). การพัฒนาการทำงานเป็นทีมเพื่อสนับสนุนคณะทำงานอัตราศุสการกร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มุนาดียา วาบา. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วีรวัฒน์ รอดสุโข. (2550). เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 ไตรลักษณ์ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนด้วยหนังสือการ์ตูนและการสอนตามปกติ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Rentsch, Heffner and Duffy. (2021). What you get know is what you get form experience team experience related to teamwork. England: Journal of group.

การเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการ ของโรงเรียน
สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
LEARNING OF STUDENTS IN THE DIGITAL AGE ACCORDING TO
YONISOMANASIKARA PRINCIPLES OF SCHOOLS UNDER,
PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

¹สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Sudhipong Srivichai

²พระครูสมุทรทอง ฐิตปณฺโญ PhrakhrusamuThong Thitapanyo*

³พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

⁴อรุณรัตน์ วิลัยรัตนกุล Aroonrad Wilairadtanakun ⁵มนัสนันท์ บุญปู้ Manassanan Boonpoo

^{1, 2, 3, 4, 5}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

*Corresponding Author E-mail: Thong.mcu@gmail.com

Article Received: February 26, 2025. Revised: April 22, 2025. Accepted: April 27, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล 2) เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการ และ 3) เพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามผู้บริหาร ครูและนักเรียนโรงเรียนนวมราช “ประชานิมิตร” จำนวน 50 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหาร ครู และผู้เชี่ยวชาญด้านกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล จำนวน 15 คน การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล (1) โรงเรียนมีการออกแบบเนื้อหาพร้อมกับผู้บริหาร ครู และตัวแทนนักเรียนด้วยการวางแผนกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยการนำหลักการของการเรียนรู้และหลักการสอนสู่การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพิ่มประสิทธิภาพของผู้เรียน ซึ่งจะต้องคำนึงถึง 3 สิ่งด้วยกัน ได้แก่ กระบวนการ สื่อ และผู้เรียน (2) การออกแบบกิจกรรมทางการเรียน โดยร่วมกับครูและนักเรียนจัดกิจกรรมกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจน กำหนดบทบาทของกลุ่มและสมาชิกแต่ละคนให้ชัดเจน และกำหนดโครงสร้างของงานที่ชัดเจน (3) การออกแบบกระบวนการสื่อสารโดยร่วมกับครูและนักเรียน กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้โดยบูรณาการวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการแต่ยังขาดความชัดเจนของกิจกรรม 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วยการออกแบบเนื้อหา การออกแบบกิจกรรมทางการเรียน และการออกแบบกระบวนการสื่อสารกิจกรรมโดยบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการมุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือวิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ โทษ และทางออกหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ง่ายขึ้น ปรับความเข้าใจผิดและลดโอกาสการเกิดความขัดแย้งของนักเรียน สร้าง

ปฏิสัมพันธ์เพิ่มขึ้นระหว่างครูและนักเรียน นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมที่เพิ่มขึ้น และให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการตามแผนการเรียนรู้ การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี เรื่อง การเจริญปัญญา (โยนิโสมนสิการ) และ 3) ผลประเมินการเรียนรู้ของ นักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยใช้แผนการเรียนรู้ การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี เรื่อง การเจริญปัญญา (โยนิโสมนสิการ) ในภาพรวม 3 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการออกแบบกิจกรรมทางการเรียน ด้านการออกแบบกระบวนการสื่อสาร และด้านการออกแบบเนื้อหา ตามลำดับ

คำสำคัญ: การเรียนรู้, นักเรียน, ยุคดิจิทัล, โยนิโสมนสิการ

Abstract

This research article aimed to 1) study the learning process of students in the digital age, 2) develop the learning process of students in the digital age based on the principle of Yonisomanasikāra, and 3) evaluate the learning of students in the digital age based on the principle of Yonisomanasikāra in schools under Phra Nakhon Si Ayutthaya Educational Service Area 1. This research was a mixed-methods study consisting of quantitative research using a questionnaire of 50 administrators, teachers, and students of Maharat “Prachanimit” School. Data were analyzed using basic statistics, namely frequency, percentage, mean, and standard deviation. Qualitative research was conducted by interviewing 15 administrators, teachers, and experts in the learning process of students in the digital age. Focus group discussions were conducted with 10 qualified persons. Data were analyzed using content analysis.

The results of the research found that: 1) Learning process of students in the digital age (1) The school designed content together with administrators, teachers, and student representatives by planning the teaching and learning process based on the learning and teaching principles to the solve problems planning or increasing the efficiency of students and three things must be considered were process, media, and students. (2) Designing learning activities by co-organizing activities with teachers and students, specifying clear activities, and clearly defining the roles of the groups and each member, and defining a clear work structure. (3) Designing the communication process together with teachers and students, determining the media and learning resources by integrating the Yonisomanasikāra thinking method, but still lacking in the clarity of the activities. 2) Developing the learning process of students in the digital age according to the Yonisomanasikāra principles of schools under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Educational Service Area 1, consisting of designing content, designing learning activities, and designing the communication process of activities by integrating the Yonisomanasikāra principle, aiming for learners to see the value of developing the mind for learning and living with the Yonisomanasikāra thinking method, which was the thinking of true value, false value, and the thinking of good, bad, and solutions or developing the mind according to the religion they believe in, able to solve various problems more easily, adjust

misunderstandings, and reducing the chances of conflicts among students, creating more interactions between teachers and students, students had more self-confidence, more creativity and innovation, and align with the core curriculum of the ministry of education according to the learning plan, practicing to be a good Buddhist, the subject of developing wisdom (Yonisomanasikāra), and 3) The results of the assessment of students' learning in the digital age according to the Yonisomanasikāra principles of schools under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Educational Service Area 1 using the learning plan, practice of being a good Buddhist, regarding the development of wisdom (Yonisomanasikāra), the overall of 3 aspects was found to be at a high level. All aspects were at a high level, namely, the aspect of designing learning activities, the aspect of designing communication processes, and the aspect of designing contents, respectively.

Keywords: Learning, Students, Digital Age, Yonisomanasikāra

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการช่วยให้คนพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพทั้งในด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ พัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิดไปจนถึงวัยแห่งการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถที่จะดำรงชีพออย่างมีความสุขนั้น พัฒนาการของชีวิตตั้งแต่เกิดไปจนถึงวัยแห่งการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถที่จะดำรงชีพออย่างมีความสุขนั้นต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางรากฐาน สร้างสรรค์ พัฒนาความเจริญมั่งคั่งและแก้ไขปัญหาต่างๆ แก่ตนเอง ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ และโลก ผลการพัฒนาทำให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง เทคโนโลยีการสื่อสาร และการคมนาคมเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และการเมืองการปกครอง แต่ขาดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มิได้คำนึงถึงสภาพการณ์และกระแสการเปลี่ยนแปลงยุคโลกาภิวัตน์ที่มีส่วนก่อให้เกิดปัญหาที่ซับซ้อนสืบเนื่องขึ้นของชีวิต การขยายตัวในลักษณะนี้ถือว่า คนเป็นเพียงปัจจัยการผลิตโดยไม่ได้ให้ความสำคัญในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และคุณภาพของคนเท่าที่ควร วิธีการที่จะแก้ปัญหาในการพัฒนาคนวิธีหนึ่งคือการพัฒนาการศึกษา (กรองทอง อมรรัตน์วิศิษฐ์, 2542)

การจัดการศึกษาไทยที่ผ่านมานั้น ยังคงประสบปัญหาด้านต่างๆ มากมายโดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับตัวครู ซึ่งไม่ยอมเปลี่ยนวิธีสอนยังคงปฏิบัติในลักษณะเดิม คือ มีครูเป็นศูนย์กลาง ยึดวิธีการบรรยายเป็นหลัก ไม่เอื้ออำนวยให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ไม่มีโอกาสฝึกตัดสินใจด้วยตนเอง ไม่รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ ไม่รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม เมื่อเติบโตขึ้นส่วนมากจึงเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดความรับผิดชอบ ไม่สามารถตัดสินใจหรือแสดงความคิดเห็น ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ไม่สามารถปรับตัวเองให้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลก สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ การแก้เฉพาะปัญหาที่เผชิญอยู่ยังไม่เป็นการเพียงพอ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542, 2542) สะท้อนให้เห็นว่าระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่ผ่านมามีข้อบกพร่องรับเหตุการณ์ต่างๆ ดังกล่าวแล้วได้จึงจำเป็นต้องปรับปรุงการศึกษา

โดยการปฏิรูป ซึ่งหมายถึงการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาทั้งระบบปรับเปลี่ยนระบบกลไกต่างๆ ภายในระบบการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพของประชากร

การปฏิรูปการศึกษามีเป้าหมายเป็นการศึกษาที่พัฒนาคุณภาพคนทั้งมวลให้มีทักษะพื้นฐาน มีความสามารถในการคิด แก้ไขปัญหา โดยการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงใกล้ตัว รู้จักศึกษา วิเคราะห์ ค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ปัญหาได้ ครูต้องมีจิตสำนึกในการปรับเปลี่ยนบทบาทและพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็ก มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ ครูควรจะเปลี่ยนวิธีการสอนที่ให้นักเรียนจากการสัมผัสความจริงจากการกระทำกิจกรรมในห้อง จากการทำงาน จากการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหาจากสถานการณ์จริง โดยให้นำวิธีการเรียนการสอนใหม่ๆ มาใช้หรือที่เรียกว่านวัตกรรมทางการเรียนการสอน (นวัตกรรมทางการศึกษา) นวัตกรรมการเรียนการสอนเป็นปัจจัยสำคัญอีกตัวหนึ่ง ทั้งนี้เรามักจะได้ยินเสมอว่า ครูไม่เปลี่ยนพฤติกรรม การพัฒนาหลักสูตรจะกำหนดให้เลืดยังไงก็ได้ ไม่สำคัญเท่าพฤติกรรมของครูซึ่งเป็น ผู้ปฏิบัติ (กรองทอง อมรรัตนวิศิษฐ์, 2542)

พุทธวิธีในการสอนสอดแทรกภารกิจสำคัญของการศึกษาก็คือการฝึกอบรมบุคคลให้พัฒนาปัญญา ให้เกิดความรู้ความเข้าใจให้ข้อเท็จจริงและสภาวะของสิ่งทั้งหลายมีทัศนคติต่อสิ่งทั้งหลายอย่างถูกต้องปฏิบัติ และจัดการกับสิ่งทั้งหลายตามที่ควรจะเป็นเพื่อให้เกิดเป็นประโยชน์ตน คือ ความมีชีวิตอยู่อย่างสำเร็จผลดี ที่สุด มีจิตใจเป็นอิสระ มีสุขภาพจิตสมบูรณ์ และประโยชน์ผู้อื่นคือสามารถช่วยสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่ชนทั้งหลายที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2552)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ในส่วนของสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาในหมวด 2 มาตรา 10 ได้กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้อง จัดการให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งหมายความว่าคนไทยทุกคนต้องได้รับศึกษาขั้น พื้นฐานอีกด้วย ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการศึกษาของชาติและจะมีผลกระทบต่อ การจัด การศึกษาของคณะสงฆ์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) ดังนั้น โรงเรียนจึงมีหน้าที่พัฒนาทรัพยากรคือนักเรียนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุด ชุมชนหรือสังคมจะเกิดหรือตายอยู่ที่ คุณภาพของนักเรียนที่จะเติบโตเป็นสมาชิกของสังคมในอนาคต นักเรียน ในฐานะทรัพยากรมีลักษณะแตกต่างจากทรัพยากรอื่นตรงที่ว่านักเรียนจะเติบโตเป็นผู้ผลิตและใช้ทรัพยากรใน รูปแบบอื่น โรงเรียนจึงต้องพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ใช้ทรัพยากรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพนักเรียนจะเป็น ทรัพยากรที่มีค่าได้ต่อเมื่อนักเรียนมีคุณภาพ โรงเรียนจึงมีหน้าที่พัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพทั้งความรู้เจตคติ และทักษะความชำนาญประสบการณ์ภายในโรงเรียนซึ่งหมายถึงกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร และบริหารที่ทางโรงเรียนจัดให้จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาพฤติกรรม (ประภา ศรีสีหอำไพ, 2535)

จากข้อความที่ศึกษามาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลัก โยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอยุธยา เขต 1 เพื่อหาแนวทางพัฒนาวิธีการสอนการคิด ตามอุบายมนสิการ (คิดถูกวิธี) ปถมนสิการ (คิดมีระเบียบ) การณมนสิการ (คิดมีเหตุผล) อุปปาทมนสิการ (คิดให้เกิดกุศล) คิดสาวจากเหตุและผลในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1
2. เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
3. เพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาด้านเนื้อหาเอกสารแนวคิดทฤษฎี 1) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ 2) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน 3) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการเรียนการสอน 4) แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 5) แนวคิดเกี่ยวกับการฝึกการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ

ขั้นตอนที่ 2 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 50 คนที่เข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยใช้แผนการเรียนรู้ การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี เรื่อง การเจริญปัญญา (โยนิโสมนสิการ) ของโรงเรียนนารายณ์ ประชานิยมิต เลขที่ 60/10 หมู่ที่ 2 ตำบลหัวไผ่ อำเภอมหาราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขั้นตอนที่ 3 เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา 1) การสัมภาษณ์ กลุ่มผู้บริหาร ครู และผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการจำนวน 15 คน โดยกำหนดเกณฑ์ คือเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในประเด็นที่ศึกษาและเป็นผู้ที่ยินดีจะให้ข้อมูลเชิงลึกถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามบริบทของพื้นที่ ด้วยการเลือกแบบเจาะจง ตามคุณสมบัติ 2) สอนทนากลุ่ม เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่ การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลจำนวน 10 รูป/คน ของกลุ่มปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ขั้นตอนที่ 4 การรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากเอกสาร

ก. การวิจัยเชิงคุณภาพ

1) แบบสัมภาษณ์ (1) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล เพื่อทำงานวิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้บริหารสถานศึกษา (2) ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 15 ฉบับ และขอความอนุเคราะห์บันทึกภาพประกอบการสัมภาษณ์ (3) ดำเนินการศึกษาค้นคว้าจากภาคสนาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2) การสนทนากลุ่ม (1) ขั้นตอนการเตรียมการ ประกอบด้วย การกำหนดวันการสนทนากลุ่ม การจัดทำกำหนดการสนทนากลุ่มการประชุม ณ ห้องประชุม C 510 อาคารเรียนรวมโซน C ชั้น 5 มจร. วังน้อย พระนครศรีอยุธยา การจัดทำหนังสือเชิญประธานพร้อมคำกล่าวเปิด และคำกล่าวรายงานต่อประธาน

การประสานงานเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ และการจัดทำเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยแบบคำถาม สำหรับการสนทนากลุ่ม และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย (2) ขั้นตอนการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย การนำเสนอข้อมูลร่างการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอยุธยา เขต 1 การดำเนินการสนทนากลุ่ม การจดบันทึกรายละเอียดการสนทนากลุ่ม และข้อเสนอแนะ การบันทึกเสียงโดยใช้อุปกรณ์ การบันทึกภาพเคลื่อนไหวและภาพนิ่ง และการถอดเทปและการวิเคราะห์ข้อมูล

ข. การวิจัยเชิงปริมาณ

1) แบบสอบถาม (1) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามผ่าน application line ส่วนตัวในการเก็บข้อมูล เพื่อทำงานวิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์จากสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบ (2) ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามผ่าน application line ส่วนตัว พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจำนวน 50 ฉบับ และขอความอนุเคราะห์ให้ตอบ (3) ดำเนินการศึกษาจากภาคสนาม (Field Studies) ติดตามเก็บแบบสอบถามคืน การเก็บข้อมูลตามความเป็นจริงถูกต้องมากที่สุดและนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาครั้งแรกมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป (4) ติดตามประสานงานไปยังโรงเรียนที่ยังไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืน

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ก. การวิจัยเชิงคุณภาพ 1) แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัล และกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการ 2) การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสรุปผลการสนทนากลุ่ม

ข. การวิจัยเชิงปริมาณ 1) แบบสอบถาม (1) เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาแจกแจงความถี่ของคำตอบแต่ละข้อด้วยการลงรหัสคำตอบในแต่ละข้อ ให้เป็นตัวเลขประจำแบบสอบถามทั้งหมด เพื่อเตรียมนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป (2) นำข้อมูลที่ลงรหัสแล้วกรอกลงในแบบฟอร์มการลงรหัสทั่วไป ซึ่งเป็นการเตรียมข้อมูล เพื่อส่งไปบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (3) การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจะใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอยุธยา เขต 1 ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการศึกษาวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

1.1 โรงเรียนมีการออกแบบเนื้อหาพร้อมกับผู้บริหาร ครู และตัวแทนนักเรียนด้วยการวางแผนกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยการนำหลักการของการเรียนรู้ (Learning) และหลักการสอน (Instruction) สู่การวางแผน (Planning) เพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพิ่มประสิทธิภาพของผู้เรียน (Learner) ซึ่งจะต้องคำนึงถึง 3 สิ่งด้วยกัน ได้แก่ กระบวนการ (Method) สื่อ (Media) และผู้เรียน (Learner)

1.2 การออกแบบกิจกรรมทางการเรียน โดยร่วมกับครูและนักเรียนจัดกิจกรรมกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจน กำหนดบทบาทของกลุ่มและสมาชิกแต่ละคนให้ชัดเจน และกำหนดโครงสร้างของงานที่ชัดเจน

1.3 การออกแบบกระบวนการสื่อสารโดยร่วมกับครูและนักเรียน กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้โดยบูรณาการวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการแต่ยังขาดความชัดเจนของกิจกรรม

2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวนซึ่งเป็นกิจกรรมบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการเป็นการคิดของบุคคลที่ต้องมีสติปัญญาเป็นตัวกำกับ ซึ่งทำให้บุคคลสามารถคิดเป็น วิเคราะห์เป็น โดยคิดและวิเคราะห์ได้อย่างถูกวิธี มีระบบ มีระเบียบ ต่อเนื่องจากเหตุสู่ผล เชื่อมโยงกันภายใต้พื้นฐานของคุณธรรมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ และการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ โทษ และทางออกหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ และให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการดังนี้

แผนการเรียนรู้ การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี เรื่อง การเจริญปัญญา (โยนิโสมนสิการ)หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี เรื่อง การเจริญปัญญา (โยนิโสมนสิการ) ประกอบด้วย

1. มาตรฐานการเรียนรู้ รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

2. ตัวชี้วัด เห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ โทษ และทางออกหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ

3. สาระสำคัญ การใช้วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบคุณ โทษ และทางออกในการดำเนินชีวิตนั้น ย่อมส่งผลต่อการตัดสินใจกระทำการต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

4. สาระการเรียนรู้ โยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบคุณ โทษ และทางออก

5. จุดประสงค์การเรียนรู้ ได้แก่ 1) อธิบายความหมายของวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ โทษ และทางออกได้ 2) วิเคราะห์ผลการคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ โทษ และทางออก และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

6. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ได้แก่ 1) ความสามารถในการสื่อสาร 2) ความสามารถในการคิด 3) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

7. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ 1) มีวินัย 2) ใฝ่เรียนรู้ 3) มุ่งมั่นในการทำงาน

8. กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้นักเรียนสวดมนต์บูชาพระรัตนตรัยและทำสมาธิ ก่อนเรียนทุกชั่วโมง ได้แก่

ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน ครูนำตัวอย่างข่าวบุคคลที่ประสบความสำเร็จในด้านต่างๆ มาเล่าให้นักเรียนฟัง แล้วครูชี้แนะให้นักเรียนเข้าใจว่า บุคคลดังกล่าวประสบความสำเร็จได้เนื่องจากพัฒนาปัญญา

ซึ่งสามารถทำได้ 3 ทาง คือ 1) สุตมยปัญญา : ปัญญาเกิดจากการฟัง 2) จินตามยปัญญา : ปัญญาเกิดจากการคิด 3) ภวานมยปัญญา : ปัญญาเกิดจากการลงมือทำ

ขั้นที่ 2 สอนได้แก่ 1) แสวงหาความรู้ นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 5-7 คน ตามความสมัครใจ แล้วให้แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาความรู้จากใบความรู้ เรื่องวิธีคิดตามแนวพุทธธรรม : วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ และจากหนังสือเรียน หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม ห้องสมุดและแหล่งข้อมูลสารสนเทศ จากนั้นบันทึกความรู้ที่ได้จากการศึกษาลงในแบบบันทึกการอ่าน 2) ค้นพบความรู้/สนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ สมาชิกแต่ละกลุ่มสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม และการคิดแบบคุณ โทษ และทางออกในประเด็น ความหมาย ตัวอย่างวิธีคิด ประโยชน์และความสำคัญของการนำไปประยุกต์ใช้ 3) วิเคราะห์และประเมินค่าความรู้ ได้แก่ สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันวิเคราะห์และประเมินค่าความรู้ตามหัวข้อที่กำหนดในใบงานที่ 7.1 เรื่อง วิธีคิดตามแนวพุทธธรรม ครูเฉลยคำตอบในใบงานที่ 7.1 ให้แต่ละคนตรวจสอบคำตอบของตนเองตามที่ครูเฉลย 4) พิสูจน์ความรู้หรือปฏิบัติ ได้แก่ 1) ครูมอบหมายให้นักเรียนแต่ละคนนำความรู้เกี่ยวกับการคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม และการคิดแบบคุณ โทษ และทางออกไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน 2) ครูให้นักเรียนกลุ่มเดิมผลัดกันเล่าประสบการณ์ในชีวิตของตนเองที่เคยตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ ที่แสดงถึงความสอดคล้องกับการคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม และการคิดแบบคุณ โทษ และทางออก พร้อมกับบอกผลดีที่เกิดขึ้นต่อตนเอง 3) สมาชิกแต่ละกลุ่มช่วยกันสรุปประสบการณ์ของนักเรียนในข้อ 2 แล้วบันทึกลงในใบงานที่ 7.2 เรื่อง รู้จักคิด ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานในใบงานที่ 7.2 หน้าชั้นเรียน ครูตรวจสอบความถูกต้อง และให้ข้อเสนอแนะ

ขั้นที่ 3 สรุป นักเรียนและครูช่วยกันสรุปคุณค่าและประโยชน์ของการรู้จักคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม และการคิดแบบคุณ โทษ และทางออก

9. สื่อและแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ หนังสือเรียน พระพุทธศาสนา ม.1 หนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม ใบความรู้ เรื่อง วิธีคิดตามแนวพุทธธรรม : วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ ตัวอย่างข่าว ใบงานที่ 7.1 เรื่อง วิธีคิดตามแนวพุทธธรรม ใบงานที่ 7.2 เรื่อง รู้จักคิด ห้องสมุด แหล่งข้อมูลสารสนเทศ

10. การวัดและประเมิน ได้แก่ ใบงานที่ 7.1 ใบงานที่ 7.2 แบบบันทึกการอ่าน แบบประเมินการนำเสนอผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรมการทำงานรายบุคคล แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แบบทดสอบหลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 และแบบประเมินรายงานผลการปฏิบัติตนในการบริหารจัดการและเจริญปัญญา

3. ผลประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมากและมีรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการออกแบบกิจกรรมทางการเรียน ด้านการออกแบบกระบวนการสื่อสาร และด้านการออกแบบเนื้อหา ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า 1) โรงเรียนมีการออกแบบเนื้อหาพร้อมกับผู้บริหาร ครู และตัวแทนนักเรียน ด้วยการวางแผนกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยการนำหลักการของการเรียนรู้และหลักการสอนสู่การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพิ่มประสิทธิภาพของผู้เรียน ซึ่งจะต้องคำนึงถึง 3 สิ่งด้วยกัน ได้แก่ กระบวนการ

สื่อ และผู้เรียน เป็นเพราะว่า การที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู และตัวแทนนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบเนื้อหาและการวางแผนกระบวนการจัดการเรียนการสอน ถือเป็นจุดแข็งที่สำคัญอย่างยิ่ง การทำงานร่วมกันนี้จะช่วยให้เนื้อหา มีความสอดคล้องกับความต้องการและบริบทของผู้เรียนอย่างแท้จริง รวมถึงการนำหลักการเรียนรู้และหลักการสอนมาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียนได้อย่างตรงจุด การคำนึงถึง กระบวนการ สื่อ และผู้เรียน ในการวางแผน แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 2) การออกแบบกิจกรรมทางการเรียน โดยร่วมกับครูและนักเรียนจัดกิจกรรมกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจน กำหนดบทบาทของกลุ่มและสมาชิกแต่ละคนให้ชัดเจน และกำหนดโครงสร้างของงานที่ชัดเจน ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะการออกแบบกิจกรรมที่เน้นความชัดเจน การร่วมกับครูและนักเรียนในการจัดกิจกรรมทางการเรียนที่มีการกำหนดเป้าหมาย บทบาทของกลุ่มและสมาชิก โครงสร้างของงานที่ชัดเจน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบ การที่นักเรียนทราบถึงสิ่งที่ต้องทำและบทบาทของตนเอง จะช่วยลดความสับสนและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานกลุ่ม และ 3) การออกแบบกระบวนการสื่อสารโดยร่วมกับครูและนักเรียน กำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้โดยบูรณาการวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการแต่ยังขาดความชัดเจนของกิจกรรม ที่เป็นเช่นนี้เป็นเพราะการบูรณาการวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการในการออกแบบสื่อและการเรียนรู้: การนำวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการมาบูรณาการในการกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ถือเป็นแนวทางที่น่าสนใจในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งและรอบด้าน การพิจารณาปัญหาหรือเนื้อหาจากหลากหลายมุมมองจะช่วยพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของนักเรียนในยุคดิจิทัล จากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนพมาศ ปลัดทอง (2562) ที่พบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ เทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกล ออกแบบกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองด้วยเทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้แบ่งออกเป็น 6 ครั้งๆ ละ 3 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง และมีระยะถอดความช่วยเหลือ 4 สัปดาห์ 2) ผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้พบว่า (1) ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยผู้สอนที่ใช้เทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้ ร่วมกับผู้ช่วยสอนที่ได้รับการฝึกฝนเทคนิคนั่งร้านเสริมการเรียนรู้ (กลุ่มทดลอง A) และผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยผู้สอนที่ใช้เทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้ ร่วมกับผู้ช่วยสอนที่ไม่ได้รับการฝึกฝนเทคนิคนั่งร้านเสริมการเรียนรู้ (กลุ่มทดลอง B) มีการเรียนรู้ ด้วยการนำตนเองรายด้าน ในระยะหลังทดลองเสร็จสิ้นทันทีไม่แตกต่างจากผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยไม่ใช้เทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้ (กลุ่มควบคุม C) (2) ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยผู้สอนที่ใช้เทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้ ร่วมกับผู้ช่วยสอนที่ได้รับการฝึกฝนเทคนิคนั่งร้านเสริมการเรียนรู้ (กลุ่มทดลอง A) มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองด้านพฤติกรรมสูงกว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยไม่ใช้เทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้ (กลุ่ม ควบคุม C) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับการวิจัยของมณฑา ชุ่มสุคนธ์ (2557) ที่พบว่า การพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมี ลักษณะเป็นการบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidiscipline) และดำเนินกระบวนการวิจัยแบบ Deming Cycle มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan) โดยผู้สอนใน 2 รายวิชาร่วมกันกำหนดหัวข้อ ความคิด รวบรวม เนื้อหา ปัญหา และเกณฑ์การตัดสิน จัดทำ แผนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ขั้นที่ 2 การลงมือทำ (Do) โดยพัฒนาแผนและ กิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการนำไปทดลองใช้จัดการเรียนการสอน ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ (Check) ท การประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนา ขั้นที่ 4 การปฏิบัติ (Action) ผู้สอนร่วมกันพิจารณาข้อบกพร่องที่ได้จากการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขและวางแผนในการดำเนินการในครั้งต่อไป

2. ผลการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ประกอบด้วย การออกแบบเนื้อหา การออกแบบกิจกรรมทางการเรียน และการออกแบบกระบวนการสื่อสารกิจกรรมโดยบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการมุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ โทษ และทางออกหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ง่ายขึ้น ปรับความเข้าใจผิดและลดโอกาสการเกิดความขัดแย้งของนักเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์เพิ่มขึ้นระหว่างครูและนักเรียน นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่เพิ่มขึ้น และให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการตามแผนการเรียนรู้ การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี เรื่อง การเจริญปัญญา (โยนิโสมนสิการ) จากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาไพรัช ธมทีโป (2560) ที่พบว่า การบูรณาการโยนิโสมนสิการสู่การศึกษาไทยเพื่อพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์ คือ ปัญหาสำคัญประการหนึ่งในกระบวนการจัดการศึกษาคือคุณภาพของผู้เรียนหรือผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้วไม่มีคุณภาพที่ดีพอ ปัญหานี้มีความเกี่ยวข้องกับหลายเรื่อง เช่น ระบบครอบครัว ระบบการศึกษา สภาพสถานศึกษา คุณภาพของครู และหลักสูตร เมื่อได้แก้ปัญหาดังกล่าวแล้วย่อมได้ผู้สำเร็จการศึกษาซึ่งมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งคือการรู้จักคิดวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถมีคุณสมบัติเช่นนี้ได้โดยการบูรณาการวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการเข้ากับระบบการศึกษาไทยและให้สถาบันการศึกษา สังคมและครอบครัว ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนฝึกใช้วิธีคิดดังกล่าวจนเกิดความชำนาญในวิถีชีวิตซึ่งจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองและสันติสุขตลอดไป และสอดคล้องกับการวิจัยของสังเวียน จรเกษ และนิลฉณี พิทักษ์ (2556) ที่พบว่า รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการซึ่งมีวงจรการปฏิบัติการวิจัย 3 วงจร คือวงจรการปฏิบัติที่ 1 ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-4 วงจรการปฏิบัติที่ 2 ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5-8 วงจรการปฏิบัติที่ 3 ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9-12 หลังจากทดลองกิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จสิ้นลงในแต่ละวงจรปฏิบัติการ ได้ทำการทดสอบย่อยเพื่อประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

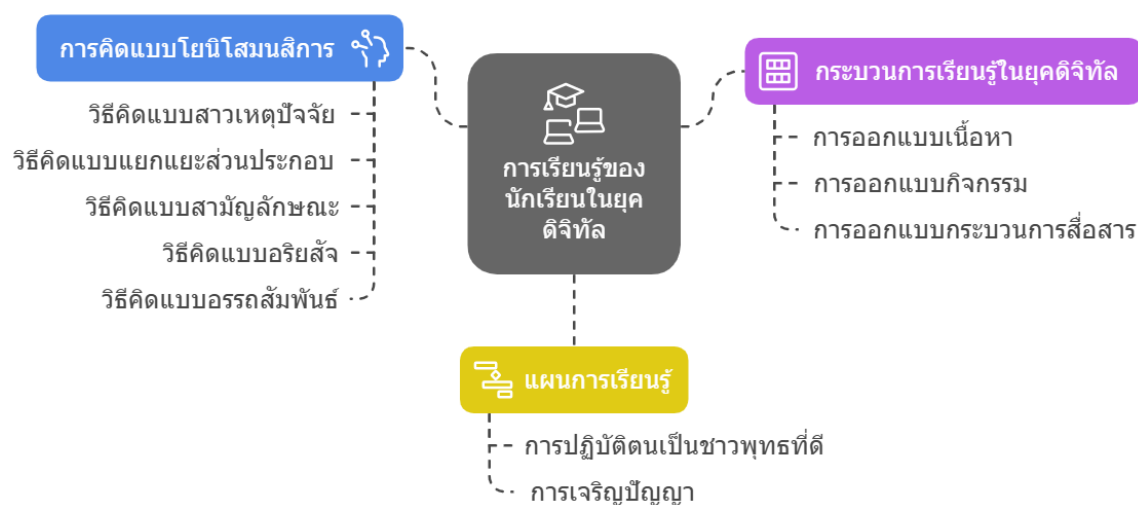
3. ผลประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยใช้แผนการเรียนรู้ การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี เรื่อง การเจริญปัญญา (โยนิโสมนสิการ) ในภาพรวม 3 ด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการออกแบบกิจกรรมทางการเรียน ด้านการออกแบบกระบวนการสื่อสาร และด้านการออกแบบเนื้อหาตามลำดับ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของศุภกาญจน์ วิชาชาติ (2558) ที่พบว่า การประยุกต์หลักโยนิโสมนสิการในการแก้ไขปัญหาการเรียนนั้นจะต้องใช้วิธีคิดที่สอดคล้องกับตัวปัญหาจึงจะเกิดประสิทธิผล เช่น การประยุกต์หลักโยนิโสมนสิการด้านเจตคติเชิงลบในการเรียนนั้นนักศึกษาต้องวางท่าทีที่ถูกต้องต่อเจตคติเชิงลบในการเรียน โดยวางกรอบวิธีคิดตามกิจในอริยสัจ 4 แล้วปฏิบัติตามลำดับวิธีคิด โดยเริ่มตั้งแต่วิธีคิดแบบวิภาษวาท วิธีคิดแบบสามัญลักษณ์ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบเห็นคุณค่าโทษและทางออก และวิธีคิดแบบบรรณธรรมสัมพันธ์ ตามลำดับ เมื่อปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าวแล้ว นักศึกษาสามารถเปลี่ยนสาเหตุของปัญหาการเรียนด้านเจตคติเชิงลบในการเรียน เป็นเจตคติเชิงบวกในการเรียนได้อย่างแน่นอน และสอดคล้องกับการวิจัยของจิราวรรณ เกิดผล (2554) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมคิดยามเช้า (Morning Thinking Activity) มีรูปแบบการคิดระดับสูง เป็นลักษณะการคิดในด้านดี (Positive Thinking) เป็นการคิดวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) เป็นการคิดตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการคิด

แก้ปัญหา (Problem Solving) เป็นการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) เป็นการคิดแบบอภิปัญญา (Meta cognition) และเป็นการคิดแบบญาณปัญญา (Intuitive Thinking) และการวัดความสามารถด้านการคิดของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 3-6 หลังการจัดกิจกรรมคิดยามเช้า ผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิดตัดสินใจ (Decision Making) มีความสามารถด้านการแก้ปัญหา (Problem Solving) มีความสามารถด้านการคิดในด้านดี (Positive Thinking) มีความสามารถด้านการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking) มีความสามารถด้านการคิด อภิปัญญา (Meta cognition) มีความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) และมีความสามารถด้านการคิดแบบญาณปัญญา (Intuitive Thinking) ค่าเฉลี่ยความสามารถของการคิด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นกระบวนการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ด้วยการออกแบบเนื้อหา การออกแบบกิจกรรมทางการเรียน และ การออกแบบกระบวนการสื่อสารกิจกรรมโดยบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการมุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ คือวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ โทษ และทางออกหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ง่ายขึ้น ปรับความเข้าใจผิดและลดโอกาสการเกิดความขัดแย้งของนักเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์เพิ่มขึ้นระหว่างครูและนักเรียน นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่เพิ่มขึ้น และให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการตามแผนการเรียนรู้ การปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี เรื่อง การเจริญปัญญา (โยนิโสมนสิการ) ประกอบด้วย 1) มาตรฐานการเรียนรู้ 2) ตัวชี้วัด 3) สาระสำคัญ 4) สาระการเรียนรู้ โยนิโสมนสิการ 5) จุดประสงค์การเรียนรู้ 6) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 7) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 9) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และ 10) การวัดและประเมินสรุปดังภาพที่ 1

การเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลวิจัยได้การเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 เป็นกระบวนการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ด้วยการออกแบบเนื้อหา การออกแบบกิจกรรมทางการเรียน และการออกแบบกระบวนการสื่อสารกิจกรรมโดยบูรณาการหลักโยนิโสมนสิการมุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการโดยบูรณาการให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการตามแผนการเรียนรู้กับรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมรวมถึงรายวิชาอื่นๆ

1.2 จากการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 ด้วยกิจกรรมการส่งเสริมวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการคือวิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบคุณ โทษ และทางออกหรือการพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนาที่ตนนับถือ สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ง่ายขึ้น ปรับความเข้าใจผิดและลดโอกาสการเกิดความขัดแย้งของนักเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์เพิ่มขึ้นระหว่างครูและนักเรียน นักเรียนเกิดความมั่นใจในตนเองมากยิ่งขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมที่เพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการของโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ควรขยายสู่กิจกรรมการเรียนรู้รายวิชาอื่นๆ ให้มากขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้เป็นขั้นตอนและบูรณาการกระบวนการคิดด้วยหลักโยนิโสมนสิการในชีวิตประจำวันได้

2.2 ควรเผยแพร่กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการผ่านกิจกรรมลงมือปฏิบัติของผู้เรียนเพื่อเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ พัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

2.3 ควรศึกษากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคดิจิทัลตามหลักโยนิโสมนสิการขยายสู่โรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศมุ่งให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการพัฒนาจิตเพื่อการเรียนรู้และการดำเนินชีวิตด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

เอกสารอ้างอิง

- กรองทอง อมรรัตน์วิศิษฐ์. (2542). การใช้นวัตกรรมทางการศึกษาในโรงเรียนจักรคำคณาทร. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จิราวรรณ เกิดผล. (2554). การพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน ด้วยกิจกรรมคิดยามเช้า (Morning Thinking Activity) โรงเรียนอัสสัมชัญแผนกประถม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นพมาศ ปลัดทอง. (2562). การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกล โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคนั่งร้านเสริมเรียนรู้. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประภา ศรีสีหอำไพ. (2535). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์.

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2552). พุทธวิธีในการสอน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาไพรีขันธ์ ธมฺมทีโป. (2560). การบูรณาการโยนิโสมนสิการสู่การศึกษาไทยเพื่อพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก หน้า 1. (19 สิงหาคม 2542).
- มณฑา ชุ่มสุคนธ์. (2557). การพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการในรายวิชาของสาขาวิชาสังคมศึกษา ระดับปริญญาตรีที่ส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 7(1), 423-435.
- ศุภกาญจน์ วิชานาติ. (2558). การประยุกต์ใช้หลักโยนิโสมนสิการในการแก้ปัญหาการเรียนของนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 4(1), 34-35.
- สังเวียน จรเกษ และนิลมนี พัทธ์. (2556). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยการใช้โยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับมัธยมศึกษา. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษาในฐานะเครื่องมือยกระดับคุณภาพการศึกษา INTERNAL SUPERVISION PROCESS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS AS A TOOL FOR ENHANCING EDUCATIONAL QUALITY

พูนสวัสดิ์ สำราญสุข Poonsawat Samransuk
โรงเรียนวัดสุวรรณจินดาราม Watsuwanjindaram School, Thailand
Corresponding Author E-mail: Papanavasamransuk@mail.com

Article Received: March 28, 2025. Revised: April 21, 2025. Accepted: April 25, 2025.

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอการวิเคราะห์เชิงทฤษฎีและผลการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งเน้นศึกษาบทบาทเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารในการขับเคลื่อนการนิเทศภายในให้เกิดผลสัมฤทธิ์ อันประกอบด้วย การประยุกต์แนวคิดทฤษฎีเพื่อกำหนดทิศทางที่ชัดเจน การสร้างสรรค์นวัตกรรมการนิเทศอย่างเป็นระบบ การเสริมสร้างพลังในชุมชนแห่งการเรียนรู้ การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำกับติดตามประเมินผล และการส่งเสริมพัฒนาศักยภาพวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในนั้นมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับสมรรถนะของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ คุณภาพของระบบสนับสนุนตลอดกระบวนการ และศักยภาพในการปรับใช้รูปแบบนวัตกรรมการนิเทศให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของสถานศึกษา บทความนี้ยังได้นำเสนอกรอบแนวคิดบูรณาการชื่อ “I-SMILE Model” ร่วมกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของประเทศ

คำสำคัญ: การนิเทศภายในสถานศึกษา, การพัฒนาคุณภาพการศึกษา, ผู้บริหารสถานศึกษา, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

Abstract

This article presented a theoretical analysis and research findings concerning internal supervision processes within educational institutions, which served as a vital instrument for enhancing educational quality. The study emphasized examining administrators' strategic roles in driving effective internal supervision, comprising five key components: the application of theoretical frameworks for establishing clear directives, systematic development of supervisory innovations, empowerment of learning communities, utilization of empirical data for monitoring and evaluation, and promotion of continuous professional development. The analysis revealed that the effectiveness of internal supervision processes demonstrates significant correlation with supervisor and supervisee competencies, the quality of support systems throughout the implementation process, and the capacity to adapt supervisory innovation models to align with institution-specific contexts. Furthermore, this article introduced an integrated conceptual framework titled the “I-SMILE Model,”

accompanied by policy recommendations for developing internal supervision processes to enhance educational quality at the national level.

Keywords: Internal School Supervision, Educational Quality Development, School Administrators, Professional Learning Community

บทนำ

คุณภาพของการจัดการศึกษาในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนับเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนาทุนมนุษย์ สังคม และระบบเศรษฐกิจของชาติ ดังนั้น การกิจเชิงกลยุทธ์ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาจึงเป็นความท้าทายอย่างยิ่งในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งได้ส่งผลให้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงนั้นมีความสำคัญยิ่งยวด (วัฒนาพร กระจับพุกข์, 2562; Shatzer et al., 2014; Urick, 2016) ในบรรดายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีเป้าหมายระยะยาวนั้น การสร้างระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เข้มแข็งถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญ ดังที่นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติได้ระบุไว้ว่า “ให้มีระบบการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลที่มีประสิทธิภาพ” (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา อันหมายถึงความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรในการปรับปรุงพัฒนางานทางวิชาการอย่างมีแบบแผน (Zepeda, 2017; Glickman et al., 2018) ได้รับการยอมรับว่าเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาครูและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ก้าวหน้า (Hoque, 2020; Mette et al., 2017; Sudarjat et al., 2015) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในบริบทไทย อาทิ จิราภา เพียรเจริญ และคณะ (2561) ที่พบว่า การมีระบบนิเทศภายในที่ดีสามารถพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนของครู และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์เชิงนโยบายของเอกรินทร์ สังข์ทอง และคณะ (2563) ยังเสนอให้ใช้กระบวนการนิเทศภายในเพื่อยกระดับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความท้าทาย 4 ประการในการพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนในประเทศไทย คือ 1) ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้นิเทศยังอยู่ในระดับจำกัด 2) ขาดแนวทางและเครื่องมือในการออกแบบระบบนิเทศอย่างเป็นระบบ 3) ขาดการประสานพลังความร่วมมือทั้งภายในและระหว่างหน่วยงาน และ 4) ขาดการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการนิเทศที่สอดคล้องกับบริบทในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562; เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ, 2558; Sangkaew et al., 2021)

บทความนี้จึงได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์องค์ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งระดับสากลและในประเทศไทย อันประกอบด้วย 1) หลักการ แนวคิดทฤษฎี และองค์ประกอบสำคัญของการนิเทศภายใน (Sullivan and Glanz, 2013; Zepeda, 2017; ศิริพงศ์ พฤทธิพันธุ์, 2553; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) 2) ปัจจัยเกื้อหนุนและตัวอย่างแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ ทั้งในมิติเชิงหลักฐานระดับนานาชาติ (Ekyaw, 2020; Özdemir, 2019) และความสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานสากลว่าด้วยความเป็นมืออาชีพของผู้นิเทศ (International Society for Technology in Education, 2011; National Policy Board for Educational Administration, 2015) 3) บทบาทของผู้บริหารในการขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศ ในฐานะผู้นำทางวิชาการ ผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม ผู้ประสานเครือข่ายการเรียนรู้ และผู้นำ

การเปลี่ยนแปลง (Harris et al., 2018; Tingle et al., 2019; ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, 2560; วิจิตร วรุตบางกูร และคณะ, 2540) และ 4) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในอย่างยั่งยืน พร้อมนำเสนอกรอบแนวคิดบูรณาการ “I-SMILE Model” ซึ่งผนวกเข้ากับทิศทางการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาของชาติและข้อเสนอแนวปฏิบัติในบริบทประเทศไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562; คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2562)

หลักการ แนวคิดทฤษฎี และองค์ประกอบสำคัญของการนิเทศภายในสถานศึกษา

การวิเคราะห์เอกสารทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Vygotsky ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของกระบวนการนิเทศภายใน (Warford, 2011) ชี้ให้เห็นว่า การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้ที่มีทักษะมากกว่า (ผู้นิเทศ) กับผู้ที่มีทักษะน้อยกว่า (ผู้รับการนิเทศ) ในบริบทของการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือ และการสนับสนุน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะกระตุ้นการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพไปสู่ระดับที่สูงขึ้น สอดรับกับหลักการของการนิเทศแบบพัฒนาการ (Glickman et al., 2018) และทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning Theory) (Johnson and Johnson, 2009) ในแง่นี้ กระบวนการนิเทศภายในจึงสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่เน้นการสร้างพลังแห่งการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการแลกเปลี่ยน สะท้อนคิด และพัฒนาาร่วมกันของบุคลากรในวิชาชีพเดียวกัน (Hargreaves and O'Connor, 2018; สุรพล ธรรมมรดี และคณะ, 2553; Piyaman et al., 2017)

นอกจากนี้ Sullivan และ Glanz (2013) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบสำคัญ 6 ด้านของการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผล ได้แก่ 1) การมีเป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) การสร้างสัมพันธ์ภาพเชิงวิชาชีพที่ดี 3) การใช้วิธีการที่หลากหลายและยืดหยุ่น 4) การเน้นการสะท้อนคิดผ่านข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ 5) การตรวจสอบและประเมินผลอย่างเป็นระบบ และ 6) การสร้างบรรยากาศชุมชนแห่งการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาร่วมกันของนิเทศภายในของศิริพงศ์ พงทิพันธ์ (2553) ที่ประกอบด้วย การติดตามตรวจสอบการจัดการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การนำผลการประเมินไปปรับปรุง และการรายงานผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ Beach and Reinhartz (2000) ยังได้เสนอกระบวนการนิเทศภายในที่มีลักษณะเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย 1) การกำหนดเป้าหมายที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 2) การออกแบบแผนการนิเทศและจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น 3) การจัดกิจกรรมนิเทศที่หลากหลายอย่างสม่ำเสมอ 4) การกำกับติดตามและประเมินผลโดยใช้ข้อมูลจากหลายแหล่ง และ 5) การสะท้อนผลและให้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาระบบการนิเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ Glickman et al. (2018) ได้ย้ำถึงความสำคัญของการสื่อสารสองทางและการกระตุ้นพลังอำนาจการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดทุกขั้นตอนของกระบวนการนิเทศ

สรุปว่า กระบวนการนิเทศภายในนั้นมีรากฐานสำคัญมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Vygotsky ซึ่งเน้นย้ำถึงบทบาทของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างผู้ที่มีทักษะมากกว่า (ผู้นิเทศ) กับผู้ที่มีทักษะน้อยกว่า (ผู้รับการนิเทศ) ในการกระตุ้นการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น แนวคิดนี้สอดคล้องกับหลักการของการนิเทศแบบพัฒนาการที่มุ่งเน้นการเติบโตของผู้เรียนรู้และทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการทำงานร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ กระบวนการนิเทศภายในจึงมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่เน้นการสร้างพลังแห่งการเรียนรู้ร่วมกันผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสะท้อนคิด และการพัฒนาตนเองร่วมกันของบุคลากรในวิชาชีพเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการนิเทศภายใน ซึ่งได้แก่ การมีเป้าหมายร่วมกัน

การสร้างสัมพันธภาพที่ดี การใช้วิธีการที่หลากหลายและยืดหยุ่น การเน้นการสะท้อนคิดจากข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ การตรวจสอบและประเมินผลอย่างเป็นระบบ และการสร้างบรรยากาศชุมชนแห่งการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของกระบวนการนิเทศภายในที่มีลักษณะเป็นระบบนั้น ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา การออกแบบแผนการนิเทศและการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น การจัดกิจกรรมนิเทศที่หลากหลายอย่างสม่ำเสมอ การกำกับติดตามและประเมินผลโดยใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งและการสะท้อนผลพร้อมให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ความสำคัญของการสื่อสารสองทางและการกระตุ้นพลังอำนาจการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการนิเทศก็เป็นสิ่งที่ถูกเน้นย้ำเช่นกัน

ปัจจัยเกื้อหนุนและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศจากนานาชาติ

ผลการวิเคราะห์งานวิจัยเชิงประจักษ์ระดับนานาชาติ ชี้ให้เห็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการนิเทศภายในสถานศึกษา ได้แก่ การมีโครงสร้างการนิเทศที่ชัดเจน การสนับสนุนทรัพยากรทางการนิเทศอย่างเพียงพอ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการออกแบบกระบวนการนิเทศ การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นฐานในการตัดสินใจ และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันทางวิชาชีพ (Okorji and Ogbo, 2013; Tesfaw and Hofman, 2014) ซึ่งสะท้อนความสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานสากลว่าด้วยความเป็นมืออาชีพของผู้นิเทศที่ระบุพฤติกรรมการนิเทศที่ทรงประสิทธิภาพ ทั้งด้านวิสัยทัศน์ การบริหารหลักสูตร การส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาวิชาชีพ ภาวะผู้นำ และจริยธรรม (National Policy Board for Educational Administration, 2015) นอกจากนี้ การสังเคราะห์แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) พบว่า การพัฒนาระบบพี่เลี้ยงครูใหม่ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) การมีกระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการนิเทศ และการมีเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับประสิทธิภาพของการนิเทศภายในสถานศึกษาในระดับสากล (Ekyaw, 2020; Özdemir, 2019)

จากการเปรียบเทียบบริบทไทยและนานาชาติพบว่า มีความแตกต่างสำคัญโดยเฉพาะความพร้อมในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ซึ่งถือเป็นประเด็นสำคัญที่ประเทศไทยควรมุ่งพัฒนาเพื่อให้กระบวนการนิเทศภายในมีความทัดเทียมกับมาตรฐานสากล (เอกรินทร์ สังข์ทอง, 2562)

สรุปว่า จากการวิเคราะห์งานวิจัยเชิงประจักษ์ระดับนานาชาติ พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการนิเทศภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย การมีโครงสร้างการนิเทศที่ชัดเจน การได้รับการสนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอ การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการออกแบบกระบวนการนิเทศ การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ในการตัดสินใจ และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันทางวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานสากลด้านความเป็นมืออาชีพของผู้นิเทศที่เน้นพฤติกรรมการนิเทศที่มีประสิทธิภาพในหลายด้าน เช่น วิสัยทัศน์ การบริหารหลักสูตร การส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนาวิชาชีพ ภาวะผู้นำ และจริยธรรม นอกจากนี้ แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในระดับสากลยังรวมถึงการพัฒนาระบบพี่เลี้ยงครูใหม่ การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (PLC) การมีกระบวนการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการนิเทศ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับประสิทธิภาพของการนิเทศภายใน อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบบริบทของประเทศไทยกับนานาชาติ พบว่ามีความแตกต่างที่สำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องความพร้อมในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและ

การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ซึ่งถือเป็นประเด็นที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญในการพัฒนา เพื่อให้กระบวนการนิเทศภายในมีความทัดเทียมกับมาตรฐานสากล

บทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้ขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศภายใน

ผลการสังเคราะห์วรรณกรรมได้ชี้ให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะ 1) ผู้นำทางวิชาการ (Instructional Leader) ที่กำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ในการยกระดับพัฒนาการเรียนการสอนรอบด้าน 2) ผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมการนิเทศภายใน (Supervisory Innovator) ที่ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีใหม่ๆ ผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนา 3) ผู้ประสานเครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Networker) ที่สร้างพลังความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และ 4) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Leader) ที่สร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Harris et al., 2018; Tingle et al., 2019; ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, 2560)

สรุปว่า ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศภายในให้ประสบความสำเร็จ โดยมีบทบาทหลากหลายที่ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เริ่มตั้งแต่การเป็นผู้นำทางวิชาการที่กำหนดทิศทางและวางกลยุทธ์ในการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนในภาพรวมของสถานศึกษา นอกจากนี้ ผู้บริหารยังทำหน้าที่เป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมการนิเทศ โดยการนำแนวคิดใหม่ๆ มาปรับใช้และพัฒนาวิธีการนิเทศให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นผู้ประสานเครือข่ายการเรียนรู้ที่สร้างความร่วมมือและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อสร้างพลังในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ท้ายที่สุด ผู้บริหารยังต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สร้างแรงบันดาลใจ สร้างความเชื่อมั่น และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

ข้อค้นพบจากการวิเคราะห์สังเคราะห์ในเชิงบูรณาการได้นำไปสู่ข้อเสนอแนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) กำหนดนโยบายและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการนิเทศภายในอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง 2) สร้างและพัฒนาสมรรถนะการนิเทศของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ 3) ออกแบบโครงสร้างการนิเทศและระบบสนับสนุนอย่างเป็นระบบ 4) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานการศึกษา และ 5) วิจัยและพัฒนานวัตกรรมนิเทศที่มีประสิทธิผลสูงและสอดคล้องกับบริบทไทย โดยข้อเสนอเหล่านี้มีความสอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) นอกจากนี้ ผู้เขียนยังขอเสนอกรอบแนวคิดการบูรณาการ “I-SMILE Model” ซึ่งประกอบด้วย Instruction-based Leadership, System Thinking, Moral Support, Innovative Approach, Learning Community, และ Evidence-based Practice โดยนำแนวคิดผู้นำเชิงวิชาการ การคิดเชิงระบบ และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพมาเป็นฐานในการสร้างสรรค์กระบวนการนิเทศอย่างยั่งยืน

สรุปว่า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญในการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน 5 ประการหลัก เริ่มจากการกำหนดนโยบายและการสนับสนุนทรัพยากรอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานนิเทศได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม ประการต่อมา คือ การให้ความสำคัญกับการสร้างและพัฒนาสมรรถนะด้านการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ ทั้งสำหรับผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศและผู้ที่ได้รับการนิเทศ

เพื่อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรมีการออกแบบโครงสร้างและระบบสนับสนุนการนิเทศให้มีความเป็นระบบและเอื้อต่อการปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษาต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างพลังในการพัฒนา ควรมีการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการนิเทศที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เพื่อให้เกิดแนวทางการนิเทศที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุด ข้อเสนอแนะเหล่านี้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาตามแผนการศึกษาชาติและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และยังได้นำเสนอกรอบแนวคิด “I-SMILE Model” ที่บูรณาการแนวคิดภาวะผู้นำเชิงวิชาการการคิดเชิงระบบ และชุมชนการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์กระบวนการนิเทศภายในที่ยั่งยืน

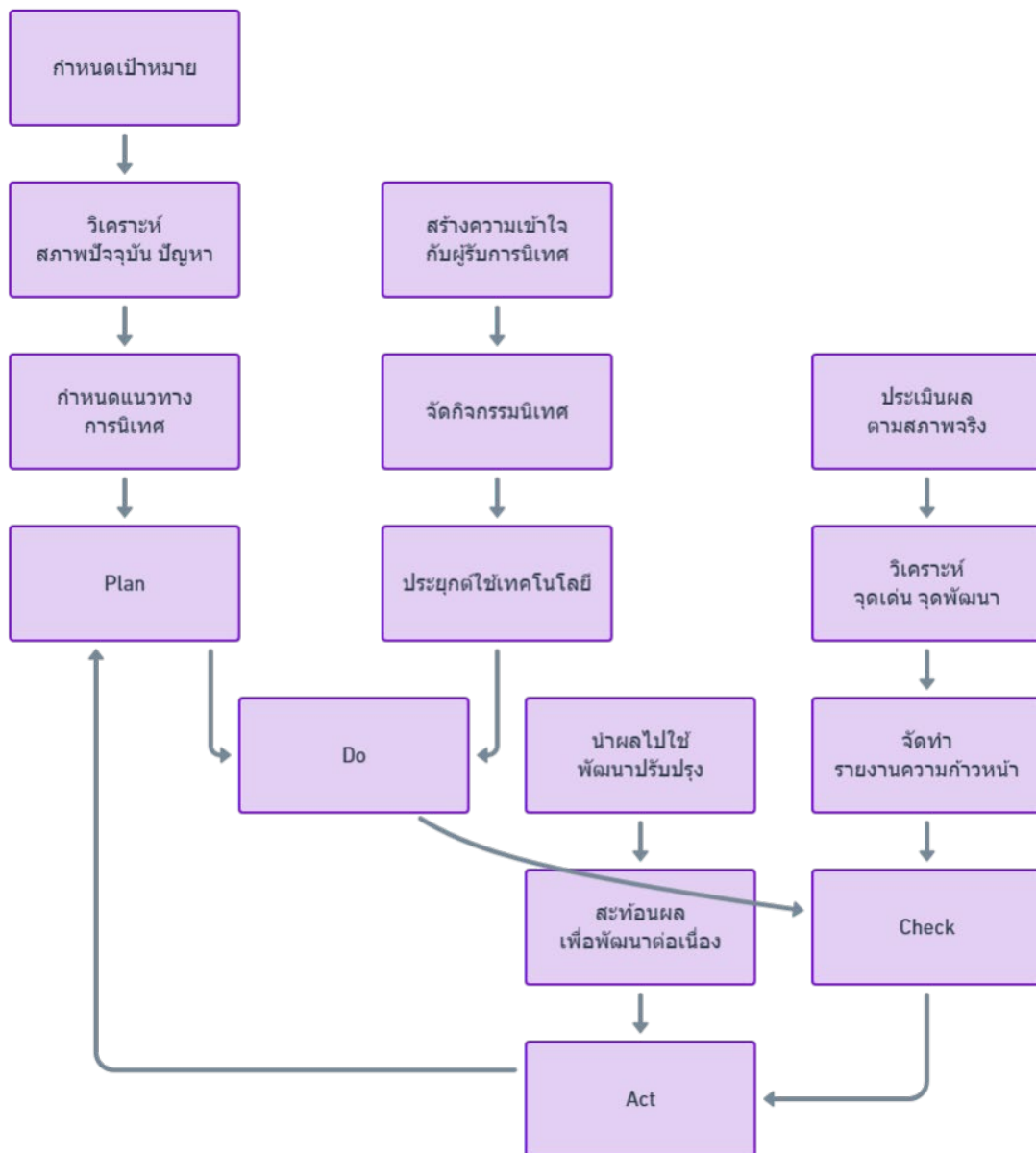
กระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษาในฐานะเครื่องมือยกระดับคุณภาพการศึกษา

กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษานับเป็นหัวใจสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษายุคใหม่ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎี การสร้างนวัตกรรมจากหลักฐานเชิงประจักษ์ และการสร้างพลังความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำการนิเทศจำเป็นต้องมีสมรรถนะทางวิชาการ ความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และคุณลักษณะผู้สร้างการเรียนรู้ร่วมกันในวิชาชีพ กรอบแนวคิดและข้อเสนอแนะที่นำเสนอจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ผู้กำหนดนโยบาย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการประยุกต์ใช้กระบวนการนิเทศภายในเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม การกำหนดนโยบายและการดำเนินงานจำเป็นต้องได้รับเจตจำนงและความร่วมมืออย่างเต็มที่จากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ตั้งแต่ระดับโรงเรียน ชุมชน ไปจนถึงหน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันการศึกษาที่ผลิตครู ดังนั้น การขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศภายในให้เข้มแข็งและยั่งยืน จึงเป็นเจตนารมณ์ร่วมของทุกฝ่ายที่จะต้องช่วยกันฝ่าฟันอุปสรรคและประสานพลังสู่การสร้างสรรค์คุณภาพการศึกษาของไทยให้เทียบเท่านานาอารยประเทศ โดยสามารถนำมาเป็นข้อมูลการเปรียบเทียบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการนิเทศภายในในบริบทสากลและประเทศไทย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการนิเทศภายในในบริบทสากลและประเทศไทย

ประเด็น	สากล	ไทย
กลไกขับเคลื่อน	- ผู้บริหาร/หัวหน้าฝ่าย - กรรมการนิเทศ - ชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ	- ผู้บริหาร - หัวหน้ากลุ่มสาระ - ครูแกนนำ
วิธีการนิเทศ	- ระบบพี่เลี้ยง - ศึกษาผ่านบทเรียน - ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	- สังเกตการสอน - ทดลองสอน - พบปะพูดคุยแลกเปลี่ยน
เครือข่ายพัฒนา	- ความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา - เครือข่ายสถานศึกษาชั้นนำ	- ชมรมวิชาชีพเฉพาะทาง - สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์

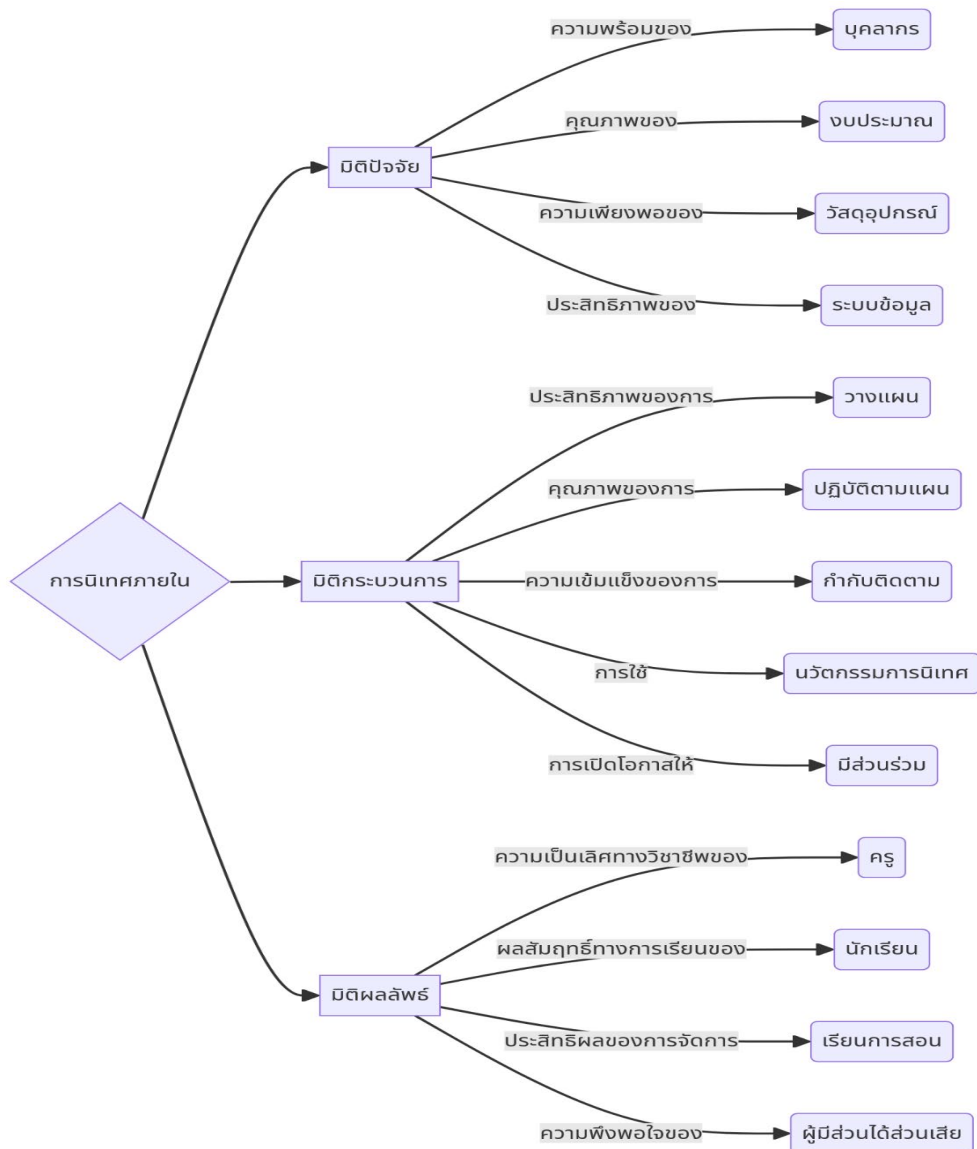
ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างของแนวปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาในแวดวงการศึกษไทยเมื่อเทียบกับมาตรฐานสากล โดยในภาพรวม พบว่ายังมีช่องว่างให้พัฒนาในแง่ของประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและการสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการยกระดับคุณภาพกระบวนการนิเทศให้ทัดเทียมสากล

ภาพที่ 1 Flow Chart กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาเชิงระบบตามแนวคิด PDCA

ภาพนี้แสดงกระบวนการนิเทศภายในแบบวงจรคุณภาพ PDCA โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. การวางแผน (Plan): การกำหนดเป้าหมายการนิเทศ การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และการกำหนดแนวทางการนิเทศ โดยใช้ข้อมูลและการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้อง
2. การปฏิบัติ (Do): การสร้างความเข้าใจกับผู้รับการนิเทศ การจัดกิจกรรมนิเทศในรูปแบบต่างๆ เช่น การประชุม อบรม สังเกตการสอน เป็นต้น พร้อมทั้งนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การตรวจสอบ (Check): การประเมินผลการนิเทศตามสภาพจริง การวิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และจัดทำรายงานความก้าวหน้าอย่างเป็นระบบ เพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
4. การปรับปรุง (Act): การนำผลการตรวจสอบไปใช้พัฒนาและปรับปรุงการนิเทศ พร้อมทั้งสะท้อนผลเพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศในวงรอบถัดไป

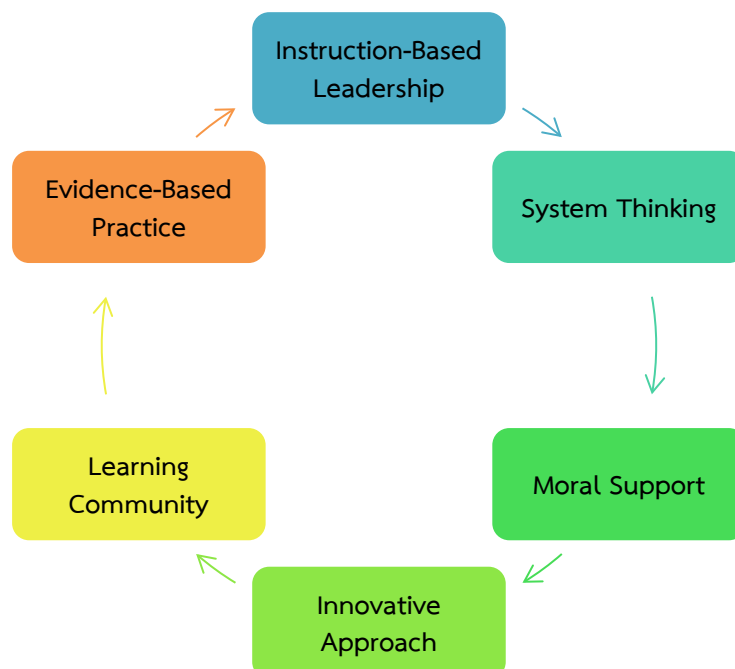
ภาพที่ 2 ตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพและประสิทธิผลการนิเทศภายในสถานศึกษา

ภาพนี้แสดงกรอบการประเมินคุณภาพและประสิทธิผลของกระบวนการนิเทศภายในโดยครอบคลุมมิติสำคัญใน 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านปัจจัย - ประเมินความพร้อมและคุณภาพของบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ ที่สนับสนุนกระบวนการนิเทศ
2. ด้านกระบวนการ - ประเมินประสิทธิภาพในการวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ การติดตามตรวจสอบ และการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้หลักการมีส่วนร่วมและการประยุกต์ใช้นวัตกรรมในกระบวนการนิเทศ
3. ด้านผลลัพธ์ - ประเมินคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน ความเป็นมืออาชีพของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง อันเกิดจากการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษา

บทสรุป

ข้อสรุปและองค์ความรู้ที่ได้จากบทความนี้จะช่วยให้ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำหลักการ แนวคิด และผลการวิจัย ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผน ปฏิบัติ และประเมินผล เพื่อยกระดับคุณภาพกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา รวมถึงจุดประกายความคิด ต่อยอดองค์ความรู้ และสร้างนวัตกรรมการนิเทศภายในรูปแบบใหม่ที่มีความสอดคล้องกับความต้องการและความท้าทายและความต้องการจำเป็นในยุคการศึกษาไทย 4.0 โดยผ่านการขับเคลื่อนจากพลังความร่วมมือและการบูรณาการในทุกมิติ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศอย่างก้าวกระโดดและยั่งยืนสืบไป โดยสรุปเป็นองค์ความรู้การศึกษา คือ “I-SMILE Model” เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งมีหลักการสำคัญ 6 ประการ อันประกอบด้วย 1) I - Instruction-based Leadership (ผู้นำทางวิชาการที่เป็นผู้ขับเคลื่อนกระบวนการ) 2) S - System Thinking (การคิดเชิงระบบในการออกแบบกระบวนการ) 3) M - Moral Support (การให้การสนับสนุนและกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศ) 4) I - Innovative Approach (การใช้แนวทางการนิเทศที่เป็นนวัตกรรม) 5) L - Learning Community (การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ) และ 6) E - Evidence-based Practice (การตัดสินใจบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์) แสดงให้เห็นถึงการบูรณาการบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำวิชาการ ผู้นำนวัตกรรม และผู้นำทีม ผ่านการประยุกต์ใช้หลักการมีส่วนร่วม การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และการบริหารจัดการความรู้เข้าด้วยกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในในการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง ดังในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดบูรณาการ “I-SMILE Model” เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2562). แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิราภา เพียรเจริญ และคณะ. (2561). การศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 12(3), 176-185.
- ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 19(1), 189-200.
- วัฒนาพร ระวังทุกข์. (2562). เทคนิคการนิเทศการเรียนการสอนสำหรับศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: อักษราพัฒนา.
- วิจิตร วรุตบางกูร และคณะ. (2540). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ศิริพงศ์ พงษ์พันธ์ุ. (2553). การนิเทศการศึกษา: แนวคิด ทฤษฎี และการปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรพล ธรรมร่มดี และคณะ. (2553). การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. (2558). การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการนิเทศภายในและการนิเทศแบบพึ่งพาตนเองของโรงเรียนขนาดเล็ก. วารสารวิธีวิทยาการวิจัย, 28(1), 69-83.
- เอกรินทร์ สังข์ทอง และคณะ. (2563). แนวทางการพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 10(3), 307-318.
- Beach, D. M. and Reinhartz, J. (2000). Supervisory Leadership: Focus on Instruction. Toronto: Allyn and Bacon.
- Ekyaw, B. A. (2020). The Practices and Challenges of Instructional Supervision in Government Secondary Schools of Kamashi Zone Ethiopia. International Journal of Education and Literacy Studies, 8(3), 48-56.

- Glickman, C. D., Gordon, S. P. and Ross-Gordon, J. M. (2018). *Supervision and Instructional Leadership: A Developmental Approach*. 10th ed. New York: Pearson.
- Hargreaves, A. and O'Connor, M. T. (2018). *Collaborative Professionalism: When Teaching Together Means Learning for All*. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Harris, A., Jones, M., Cheah, K. S. L., Devadason, E. and Adams, D. (2018). Exploring Principals' Instructional Leadership Practices in Malaysia: Insights and Implications. *Journal of Educational Administration*, 56(2), 207-221.
- Hoque, K. E. (2020). Practice and Theory of Clinical Supervision for Enhancing Teachers' Teaching Skills. *Psychologia*, 63(1), 1-15.
- International Society for Technology in Education (ISTE). (2011). ISTE Standards for Coaches. From <https://www.iste.org/standards/for-coaches> Retrieved January 8, 2025.
- Johnson, D. W. and Johnson, R. T. (2009). An Educational Psychology Success Story: Social Interdependence Theory and Cooperative Learning. *Educational Researcher*, 38(5), 365-379.
- Mette, I. M., Range, B. G., Anderson, J., Hvidston, D. J., Nieuwenhuizen, L. and Doty, J. (2017). The Wicked Problem of the Intersection between Supervision and Evaluation. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 9(3), 709-724.
- National Policy Board for Educational Administration (NPBEA). (2015). *Professional Standards for Educational Leaders 2015*. Reston, VA: NPBEA.
- Okorji, P. N. and Ogbo, R. N. (2013). Effects of Modified Clinical Supervision on Teacher Instructional Performance. *Journal of Emerging Trends in Educational Research and Policy Studies*, 4(6), 901-905.
- Özdemir, S. M. (2019). The Effect of Clinical Supervision Practices on Classroom Teaching Performance. *Journal of Theoretical Educational Science*, 12(3), 1110-1130.
- Piyaman, P., Hallinger, P. and Viseshsiri, P. (2017). Addressing the Achievement Gap: Exploring Principal Leadership and Teacher Professional Learning in Urban and Rural Primary Schools in Thailand. *Journal of Educational Administration*, 55(6), 717-734.
- Sangkaew, P., Veerakitpanich, P. and Cooparat, P. (2021). Development of Learning Supervision Process Model for Primary School Teachers in Bangyai District, Nonthaburi Province. *Journal of Education Studies*, 49(1), 235-251.
- Shatzer, R. H., Caldarella, P., Hallam, P. R. and Brown, B. L. (2014). Comparing the Effects of Instructional and Transformational Leadership on Student Achievement: Implications for Practice. *Educational Management Administration & Leadership*, 42(4), 445-459.
- Sudarjat, J., Abdullah, T. and Sunaryo, W. (2015). Supervision, Leadership, and Working Motivation to Teachers' Performance. *International Journal of Managerial Studies and Research*, 3(6), 146-152.

- Sullivan, S. and Glanz, J. (2013). *Supervision That Improves Teaching and Learning: Strategies and Techniques*. 4th ed. Thousand Oaks: Corwin.
- Tesfaw, T. A. and Hofman, R. H. (2014). Relationship between Instructional Supervision and Professional Development. *International Education Journal: Comparative Perspectives*, 13(1), 82-99.
- Tingle, E., Corrales, A. and Peters, M. L. (2019). Leadership Development Programs: Investing in School Principals. *Educational Studies*, 45(1), 1-16.
- Urlick, A. (2016). The Influence of Typologies of School Leaders on Teacher Retention: A Multilevel Latent Class Analysis. *Journal of Educational Administration*, 54(4), 434-468.
- Warford, M. K. (2011). The Zone of Proximal Teacher Development. *Teaching and Teacher Education*, 27(2), 252-258.
- Zepeda, S. J. (2017). *Instructional Supervision: Applying Tools and Concepts*. 4th ed. New York: Routledge.

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 INNOVATIVE LEADERSHIP OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION ADMINISTRATORS IN THE 21st CENTURY

ชัยญณัท คงกะพันธ์ Chanyanat Kongkaphan
โรงเรียนสอนดี (ประชารัฐอนุสรณ์) Sorndee Pracharatanusorn School, Thailand
Corresponding Author E-mail: chanyanat239@gmail.com

Article Received: March 31, 2025. Revised: April 21, 2025. Accepted: April 27, 2025.

บทคัดย่อ

บทความนี้จะนำเสนอภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผลการศึกษาพบองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 4 มิติ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) การคิดเชิงนวัตกรรม 3) การสร้างบรรยากาศนวัตกรรม และ 4) การจัดการนวัตกรรม นอกจากนี้ยังพบปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร การสร้างระบบนิเวศนวัตกรรม และการประเมินและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การสังเคราะห์องค์ความรู้ดำเนินการตามกรอบการวิเคราะห์ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับทฤษฎี ระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติ ผ่านกระบวนการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาตามแนวทางของ Thematic Analysis โดยผลการศึกษาชี้ไปสู่การนำเสนอกรอบแนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย ซึ่งครอบคลุมการพัฒนาสมรรถนะเชิงนวัตกรรมระดับบุคคล การพัฒนาระบบนิเวศนวัตกรรมในสถานศึกษา และการประเมินและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลและยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการเชิงระบบนิเวศและการสร้างความรู้ความยั่งยืนในการพัฒนา ซึ่งเป็นความท้าทายสำคัญต่อการขับเคลื่อนการศึกษาปฐมวัยของไทยในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย, ศตวรรษที่ 21

Abstract

This article aimed to present the innovative leadership of early childhood education administrators in the 21st century. The study revealed four key dimensions of innovative leadership: 1) innovative vision, 2) innovative thinking, 3) innovative atmosphere creation, and 4) innovation management. Moreover, critical success factors in developing innovative leadership were identified, including administrator competency development, creation of innovation ecosystems, and continuous assessment and development. The knowledge synthesis was conducted using a three-level analytical framework: theoretical, policy, and practical levels, through thematic analysis. The findings led to the presentation of a conceptual framework for developing innovative leadership appropriate for the early childhood education context in Thailand, covering individual innovative competency development, innovation ecosystem development in educational institutions, and

continuous assessment and development of innovative leadership. However, effective and sustainable development of innovative leadership required ecological system integration and sustainability in development, which presented significant challenges for driving Thai early childhood education in the 21st century.

Keywords: Innovative Leadership, Early Childhood Education Administrators, 21st Century

บทนำ

ในบริบทของศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาปฐมวัยกำลังเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญหลายประการ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง (Hallinger and Kovačević, 2021) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับความท้าทายดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา (Liu, 2021)

การศึกษาวิจัยในระยะที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลลัพธ์ทางการศึกษาในหลายมิติ ทั้งด้านการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้และนวัตกรรม ตลอดจนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน (Wang and Ho, 2022) อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทของการศึกษาปฐมวัยยังมีข้อจำกัดและต้องการการศึกษาเชิงสังเคราะห์อย่างเป็นระบบ

การเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระบบการศึกษาปฐมวัยทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา การปรับตัวต่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้เรียนและสังคม (Park and Jeong, 2023) ในบริบทดังกล่าว ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมได้รับการยอมรับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงและยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับความท้าทายของยุคสมัย

การศึกษาวิจัยในระดับนานาชาติได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับประสิทธิผลขององค์กรการศึกษา โดย Mertkan and Özerdem (2020) ได้ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในหลายมิติ ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครู และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน นอกจากนี้ Yang and Li (2021) ยังพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ในบริบทของประเทศไทย การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการที่สมบูรณ์รอบด้านและมีความพร้อมในการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างไรก็ตาม การศึกษาของ Shin and Lee (2022) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยส่วนใหญ่ยังขาดสมรรถนะที่จำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาและการนำการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้นพบว่า แม้จะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทการศึกษาเป็นจำนวนมาก แต่การศึกษาที่มุ่งเน้นเฉพาะในบริบทการศึกษาปฐมวัยยังมีจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะผู้นำเชิงนวัตกรรม การสร้างระบบนิเวศนวัตกรรมในสถานศึกษา และการประเมินผลลัพธ์ของการพัฒนาภาวะผู้นำ (Zhang & Liu, 2023) ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยเพื่อนำเสนอกรอบแนวคิดและแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

บทความนี้วัตถุประสงค์หลักเพื่อเสนอภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (Innovative Leadership) เป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในศตวรรษที่ 21 ทั้งในบริบทธุรกิจและการศึกษา โดยมีนักวิชาการให้ความหมายไว้หลากหลายมุมมอง Vlok (2012) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นความสามารถของผู้นำในการคิดและปฏิบัติที่แตกต่างไปจากเดิม เพื่อปรับปรุงผลิตภัณฑ์ กระบวนการและบริการขององค์กร ในขณะที่ Lindberg และ Berglund (2016) ได้นิยามว่าเป็นกระบวนการที่ผู้นำใช้ความคิดสร้างสรรค์และวิสัยทัศน์ในการนำองค์กรไปสู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาวัฒนธรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สำหรับในบริบทการศึกษา Liu (2021) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมว่าเป็นความสามารถของผู้บริหารการศึกษาในการริเริ่ม สนับสนุน และนำการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาผ่านกระบวนการพัฒนานวัตกรรมที่ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้การสอนและผลลัพธ์ทางการศึกษา สอดคล้องกับ Park และ Jeong (2023) ที่อธิบายว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในสถานศึกษาประกอบด้วยความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และการบริหารจัดการทรัพยากรและกระบวนการเพื่อพัฒนานวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการทบทวนนิยามดังกล่าว ผู้เขียนสรุปความหมายของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทการศึกษาปฐมวัยได้ว่า หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ และนำการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ครู และชุมชน โดยบูรณาการองค์ความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัย การบริหารการศึกษา และนวัตกรรม เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21

ในด้านความสำคัญ การศึกษาของ Wang และ Ho (2022) ชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้วยเหตุผลสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทำให้สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาอย่างก้าวกระโดดเพื่อตอบสนองต่อความท้าทายดังกล่าว 2) ความต้องการและความคาดหวังของผู้เรียน ผู้ปกครอง และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้รูปแบบการจัดการศึกษาแบบดั้งเดิมไม่สามารถตอบสนองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) ความจำเป็นในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องอาศัยนวัตกรรมการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า นักวิชาการได้นำเสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมไว้หลากหลาย โดย Dyer และคณะ (2011) เสนอว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ทักษะการเชื่อมโยง (Associating) 2) ทักษะการตั้งคำถาม

(Questioning) 3) ทักษะการสังเกต (Observing) 4) ทักษะการเชื่อมโยงเครือข่าย (Networking) และ 5) ทักษะการทดลอง (Experimenting) ในขณะที่ Carmeli และคณะ (2010) เสนอองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม 2) การสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 3) การบริหารจัดการความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลง และ 4) การสร้างเครือข่ายและพันธมิตร

การศึกษาของ Liu (2021) ที่ทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและวิเคราะห์อภิปรายเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทการศึกษา ได้เสนอกรอบแนวคิดองค์ประกอบหลัก 4 มิติ ได้แก่

1. วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (Innovative Vision) หมายถึง ความสามารถในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายเชิงนวัตกรรมที่ชัดเจน สร้างแรงบันดาลใจ และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ รวมถึงการสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและความผูกพันของบุคลากร

2. การคิดเชิงนวัตกรรม (Innovative Thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงระบบ คิดเชิงออกแบบ คิดเชิงสร้างสรรค์ และคิดเชิงวิพากษ์ เพื่อระบุปัญหา มองเห็นโอกาส และพัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์และมีประสิทธิผล

3. การสร้างบรรยากาศนวัตกรรม (Innovative Climate Creation) หมายถึง ความสามารถในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการริเริ่มนวัตกรรม การเรียนรู้จากความผิดพลาด การทดลองสิ่งใหม่ และการแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดสร้างสรรค์ระหว่างบุคลากร

4. การจัดการนวัตกรรม (Innovation Management) หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการกระบวนการพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การระบุโอกาสและความต้องการ การออกแบบและพัฒนานวัตกรรม การทดลองและประเมินผล ไปจนถึงการขยายผลและการจัดการการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการพัฒนานวัตกรรม

สรุปว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นรูปแบบการบริหารจัดการที่ผสมผสานความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการปรับตัว และการคิดเชิงกลยุทธ์ เพื่อขับเคลื่อนการเติบโตและความสำเร็จขององค์กร โดยผู้นำลักษณะนี้จะนำทางให้ทีมสร้างสรรค์แนวทางแก้ไข คุณภาพ หรือบริการใหม่ๆ ที่สร้างคุณค่าให้กับองค์กร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ผู้ที่เป็นผู้นำและจัดการสถานศึกษาที่ดูแลและให้การศึกษาแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 8 ขวบ โดยมีบทบาทที่ซับซ้อนและหลากหลายกว่าในอดีต ไม่ใช่เพียงแค่ผู้ดูแลจัดการ แต่ยังเป็นผู้นำทางการศึกษาที่ต้องมีความเข้าใจในพัฒนาการเด็ก หลักสูตรที่เหมาะสม และสามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยมีความหมายที่ครอบคลุมถึงบทบาทและความรับผิดชอบดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 มีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยอย่างเต็มศักยภาพ โดยต้องมีทักษะและความสามารถที่หลากหลาย ทั้งด้านการบริหารจัดการ การเป็นผู้นำ การจัดการเรียนการสอน และการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ โดยบทบาทหลักของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การให้ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ การบริหารจัดการการดำเนินงานประจำวันอย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมสภาพแวดล้อมการทำงานที่เป็นบวกและสนับสนุนสำหรับบุคลากร การทำให้มั่นใจว่ามีการส่งมอบหลักสูตรที่มีคุณภาพสูงและเหมาะสมกับพัฒนาการ การสร้างความร่วมมือที่แข็งแกร่งกับผู้ปกครองและชุมชน และการบริหารจัดการ

ทรัพยากรทางการเงินของสถาบันอย่างมีความรับผิดชอบ เพื่อให้สามารถปฏิบัติบทบาทเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะที่หลากหลาย รวมถึงความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ความสามารถในการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ที่แข็งแกร่ง เทคนิคการเป็นผู้นำและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ความสามารถในการปรับตัว และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กและหลักการการศึกษาปฐมวัย โดยสรุป ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เป็นบุคคลสำคัญในภูมิทัศน์ทางการศึกษา ความเป็นผู้นำและความเชี่ยวชาญของพวกเขามีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการสร้างและรักษาโครงการการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพสูง ซึ่งเป็นรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับความสำเร็จในอนาคตของเด็กๆ และมีส่วนช่วยให้สังคมโดยรวมมีความเป็นอยู่ที่ดี

การบริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบสำคัญหลายประการที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการนำและการจัดการสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำพาสถานศึกษาให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของเด็ก ครอบครัว และสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการเติบโตและการพัฒนาการของเด็กในระยะยาว ดังนี้

1. ความเป็นผู้นำและการจัดการที่มีวิสัยทัศน์:

1.1 วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน: ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณภาพของการศึกษาปฐมวัยและสามารถถ่ายทอดวิสัยทัศน์นี้ไปยังบุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนได้

1.2 การวางแผนเชิงกลยุทธ์: สามารถวางแผนและดำเนินการตามเป้าหมายของสถานศึกษาในระยะสั้นและระยะยาว

1.3 การตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ: สามารถตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและมีข้อมูลรอบด้านเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและสถานศึกษา

1.4 การสร้างแรงบันดาลใจและการกระตุ้น: สามารถสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มศักยภาพและมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ความเชี่ยวชาญด้านการสอนและการพัฒนาหลักสูตร:

2.1 ความเข้าใจในพัฒนาการเด็ก: มีความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กในทุกด้าน (ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และภาษา)

2.2 ความรู้ด้านหลักสูตรปฐมวัย: มีความเข้าใจในหลักสูตรที่เหมาะสมกับวัยและแนวทางการสอนที่มีประสิทธิภาพ

2.3 การส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการ: สนับสนุนและเข้าใจแนวทางการสอนที่บูรณาการข้ามวิชาและเน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น

2.4 การใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน: มีความรู้ความเข้าใจในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กอย่างเหมาะสม

3. ทักษะด้านเทคโนโลยี:

3.1 การใช้เครื่องมือดิจิทัล: สามารถใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์มดิจิทัลต่างๆ เพื่อการบริหารจัดการ การสื่อสาร และการเรียนการสอน

3.2 ความเข้าใจในประโยชน์และความเสี่ยงของเทคโนโลยี: ตระหนักถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีในการศึกษาปฐมวัย แต่ก็เข้าใจถึงความเสี่ยงและแนวทางการใช้งานอย่างมีความรับผิดชอบ

3.3 การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีของบุคลากร สามารถให้คำแนะนำและสนับสนุนบุคลากรในการ บูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการปฏิบัติงาน

4. ทักษะด้านการสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์:

4.1 การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจน กระชับ และเหมาะสมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย (บุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชน) ทั้งในรูปแบบการพูดประชาสัมพันธ์และการเขียนหนังสือราชการ

4.2 การฟังอย่างตั้งใจและการเอาใจใส่ สามารถรับฟังความคิดเห็นและความกังวลของผู้อื่นด้วยความเข้าใจและเอาใจใส่

4.3 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สามารถสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนและร่วมมือกัน

4.4 การแก้ไขความขัดแย้ง สามารถจัดการกับความขัดแย้งและแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

5. ทักษะด้านการบริหารจัดการ:

5.1 การบริหารงบประมาณและทรัพยากร สามารถวางแผน จัดทำ และบริหารงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ให้เพียงพอและเหมาะสม

5.2 การบริหารบุคลากร สามารถสรรหา คัดเลือก จ้าง ฝึกอบรม ประเมิน และพัฒนาบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3 การกำกับดูแลการดำเนินงาน สามารถกำกับดูแลและประสานงานกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

5.4 การจัดการด้านความปลอดภัยและสุขอนามัย มีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินการตามกฎระเบียบด้านความปลอดภัยและสุขอนามัยเพื่อให้มั่นใจในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและบุคลากร

6. ความสามารถในการปรับตัวและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง:

6.1 การเปิดรับการเปลี่ยนแปลง มีความพร้อมที่จะปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในบริบทของการศึกษาปฐมวัย

6.2 การเรียนรู้ตลอดชีวิต มีความมุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อแนวโน้มใหม่ๆ งานวิจัย และแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในการศึกษาปฐมวัย

6.3 การสะท้อนการปฏิบัติงาน สามารถทบทวนและสะท้อนการปฏิบัติงานของตนเองและสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

7. ความเข้าใจในเรื่องความเสมอภาค ความหลากหลาย และการไม่แบ่งแยก

7.1 การตระหนักถึงความหลากหลาย เข้าใจและเห็นคุณค่าของความหลากหลายในทุกด้าน (วัฒนธรรม ภาษา ความสามารถ ความต้องการพิเศษ) ของเด็กและครอบครัว

7.2 การส่งเสริมความเสมอภาค มุ่งมั่นที่จะสร้างสภาพแวดล้อมที่ทุกคนได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมและมีโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

7.3 การไม่แบ่งแยก สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น ปลอดภัย และยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล

สรุปว่า ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้นำและผู้จัดการที่มีพลวัต ซึ่งรับผิดชอบในการดูแลทุกด้านของโครงการการศึกษาปฐมวัย บทบาทขยายขอบเขตไปไกลกว่าการกำกับดูแลขั้นพื้นฐาน แต่ยังรวมถึงการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การพัฒนาหลักสูตร การเป็นผู้นำและสนับสนุนบุคลากร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับครอบครัวและชุมชน และการบริหารจัดการทางการเงินที่รอบคอบ เป็นแรงผลักดันเบื้องหลังการสร้างและรักษาสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูง เหมาะสมกับพัฒนาการ และครอบคลุมสำหรับเด็กเล็ก มุมมองดั้งเดิมของผู้บริหารที่เน้นการจัดการเป็นหลักได้พัฒนาไปแล้ว ปัจจุบัน พวกเขาคาดหวังให้เป็นผู้นำด้านการสอนที่เข้าใจและส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติที่ดีที่สุดในการศึกษาปฐมวัย รวมถึงการบูรณาการเทคโนโลยี การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ พวกเขายังต้องมีความเชี่ยวชาญในการนำทางภูมิทัศน์ด้านกฎระเบียบที่ซับซ้อนมากขึ้น และเป็นผู้สนับสนุนที่แข็งแกร่งสำหรับโครงการของตนเองและเด็กๆ ที่พวกเขาดูแล ท้ายที่สุดแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 มีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานสำหรับการเรียนรู้และการพัฒนาตลอดชีวิตในเด็กเล็ก ทำให้ความเป็นผู้นำและความเชี่ยวชาญของพวกเขามีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคลและชุมชนในวงกว้าง

พลวัตของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทการศึกษาปฐมวัย

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีลักษณะปรับเปลี่ยนตามบริบทและความท้าทายของยุคสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wang and Ho (2022) ที่ระบุว่า ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะที่หลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นต่อไปนี้

ประการแรก การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทการศึกษาปฐมวัย โดยเฉพาะในยุคหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งในแง่ของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการสถานศึกษา และการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองและชุมชน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Yang และ Li (2021) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยที่มีความสามารถในการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลจะมีประสิทธิผลในการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษามากกว่า

ประการที่สอง การจัดการความซับซ้อนและความไม่แน่นอนเป็นความท้าทายสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยผลการสังเคราะห์พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลในบริบทปัจจุบันต้องสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว คาดการณ์ได้ยาก และมีความซับซ้อนสูง สอดคล้องกับแนวคิดของ Harris และ Jones (2020) ที่ระบุว่า บริบทการศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน (Disruptive Times) ต้องการผู้นำที่มีความยืดหยุ่น มีความคล่องตัว และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว

ประเด็นที่น่าสนใจคือ ผลการศึกษายังสะท้อนให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในสถานศึกษาปฐมวัยมีความหลากหลายมากขึ้น และไม่มีรูปแบบที่เป็นสากล (Universal Model) ที่เหมาะสมกับทุกบริบท แต่ต้องคำนึงถึงปัจจัยเฉพาะของแต่ละสถานศึกษา เช่น บริบททางสังคมและวัฒนธรรม ระบบการศึกษา นโยบาย และทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Mertkan และ Özerdem (2020) ที่เสนอว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมควรคำนึงถึงบริบทเฉพาะ (Context-specific) และความต้องการของแต่ละสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

การบูรณาการแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเข้ากับบริบทการศึกษาปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 ด้วยเหตุผลหลายประการ ดังที่ Liu (2021) ได้วิเคราะห์ไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสำคัญต่อการศึกษาศึกษาปฐมวัยในสี่มิติหลัก ได้แก่ 1) การยกระดับคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อพัฒนาการและความต้องการที่หลากหลายของเด็กปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 2) การพัฒนาศักยภาพของครูปฐมวัยให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 สำหรับเด็กปฐมวัย 3) การสร้างความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชนในรูปแบบใหม่ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และ 4) การบริหารจัดการทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ข้อจำกัดทางทรัพยากรที่มักพบในระดับการศึกษาปฐมวัย

Yang and Li (2021) ยังชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทการศึกษาปฐมวัยที่กำลังเผชิญกับความท้าทายด้านการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล โดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะสามารถประเมินและคัดเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย พัฒนาครูให้สามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างสมดุลระหว่างการใช้เทคโนโลยีกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ในระดับปฐมวัย

นอกจากนี้ การศึกษาของ Park and Jeong (2023) ยังพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในบริบทความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการศึกษา โดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะสามารถพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กและครอบครัวที่มีความเปราะบาง สร้างโอกาสและความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ และลดช่องว่างทางการเรียนรู้ที่เกิดจากความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม

การประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทการศึกษาปฐมวัย

การประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทการศึกษาปฐมวัยสามารถพิจารณาตามองค์ประกอบหลัก 4 มิติ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมในบริบทการศึกษาปฐมวัย การศึกษาของ Wang and Ho (2022) ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิผลจะต้องสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ที่สะท้อนความเข้าใจในแนวคิดและทฤษฎีการศึกษาปฐมวัยร่วมสมัย พัฒนาการของเด็กในยุคดิจิทัล บทบาทของครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาเด็ก และความสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยระดับชาติและสากล โดยวิสัยทัศน์ดังกล่าวควรมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม การส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และการเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. การคิดเชิงนวัตกรรมในบริบทการศึกษาปฐมวัย Shin and Lee (2022) พบว่า การคิดเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยควรเน้นการคิดเชิงระบบที่เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การคิดเชิงออกแบบที่เน้นการทำความเข้าใจความต้องการของเด็ก ครู และครอบครัว และการออกแบบนวัตกรรมการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าว และการคิดเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถบูรณาการองค์ความรู้จากศาสตร์ต่างๆ เพื่อพัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ

3. การสร้างบรรยากาศนวัตกรรมในบริบทการศึกษาปฐมวัย การศึกษาของ Zhang and Liu (2023) ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรม โดย

ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพของครูปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนการทดลองวิธีการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ใหม่ๆ สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เน้นการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ และสร้างระบบการยอมรับและให้รางวัลสำหรับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

4. การจัดการนวัตกรรมในบริบทการศึกษาปฐมวัย Mertkan and Özerdem (2020) เสนอว่า การจัดการนวัตกรรมในสถานศึกษาปฐมวัยควรเน้นกระบวนการที่เป็นระบบและมีส่วนร่วม ตั้งแต่การระบุความต้องการและโอกาสในการพัฒนานวัตกรรม การออกแบบและพัฒนานวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทและ พัฒนาการของเด็กปฐมวัย การทดลองใช้และประเมินผลนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ และการขยายผลและการบูรณาการนวัตกรรมเข้าสู่การปฏิบัติประจำวัน นอกจากนี้ ยังควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนนวัตกรรม และการสร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนานวัตกรรม

ความสอดคล้องและช่องว่างระหว่างแนวคิดทฤษฎีและการปฏิบัติในบริบทประเทศไทย

การวิเคราะห์ความสอดคล้องและช่องว่างระหว่างแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมกับการปฏิบัติในบริบทการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทยเป็นประเด็นที่มีความสำคัญ โดยจากการศึกษาของสมศักดิ์ คงเที่ยง และคณะ (2564) ที่วิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย พบว่ามีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในมิติของวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมและการสร้างบรรยากาศนวัตกรรม อย่างไรก็ตาม ยังพบช่องว่างที่สำคัญในมิติของการคิดเชิงนวัตกรรมและการจัดการนวัตกรรม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังมีข้อจำกัดในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบและการคิดเชิงออกแบบ รวมถึงการบริหารจัดการกระบวนการพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ จากการศึกษาศึกษาของศศิธร บัวทอง และคณะ (2565) ที่พัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัย ยังพบช่องว่างที่สำคัญระหว่างนโยบายและการปฏิบัติ โดยแม้จะมีการกำหนดนโยบายและมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำและการส่งเสริมนวัตกรรมในสถานศึกษาปฐมวัย แต่ในทางปฏิบัติยังพบข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ 1) การขาดการสนับสนุนทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการพัฒนานวัตกรรม 2) การขาดระบบการพัฒนาวิชาชีพที่เน้นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอย่างเฉพาะเจาะจง 3) การขาดความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันผลิตและพัฒนาผู้บริหารกับสถานศึกษาปฐมวัย และ 4) การขาดระบบการประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับที่มีประสิทธิภาพสำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผล

ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้นำเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผล ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ OECD (2021) ที่เสนอว่า การพัฒนาผู้นำทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นกระบวนการที่บูรณาการ ต่อเนื่อง และอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานเชิงประจักษ์

ประการแรก การพัฒนาสมรรถนะระดับบุคคลควรเน้นการบูรณาการระหว่างการพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยเน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) การสะท้อนคิด (Reflection) และการประยุกต์ใช้ในบริบทจริง สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ Wang และ Ho (2022) ที่พบว่า วิธีการพัฒนาที่เน้นการปฏิบัติและการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริงมีประสิทธิภาพมากกว่าการพัฒนาในรูปแบบทางการ (Formal Training) เพียงอย่างเดียว

ประการที่สอง การพัฒนาระบบนิเวศน์นวัตกรรมในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยเน้นการปรับโครงสร้างองค์กร การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม และการพัฒนาระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของ Zhang และ Liu (2023) ที่เสนอว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมไม่ได้เกิดขึ้นในสุญญากาศ แต่ต้องอาศัยระบบนิเวศองค์กร (Organizational Ecosystem) ที่เอื้อต่อการพัฒนาและแสดงออกของภาวะผู้นำดังกล่าว

ประการที่สาม การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นแนวโน้มที่สำคัญ โดยเฉพาะการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูล และเทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality) ในการพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดเชิงนวัตกรรมและการตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yang และ Li (2021) ที่พบว่า การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาวิชาชีพจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยเฉพาะในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบและการคิดเชิงออกแบบ

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่ควรพิจารณาคือ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างมิติต่างๆ ทั้งการพัฒนาระดับบุคคล การพัฒนาระดับองค์กร และการเชื่อมโยงกับระบบนิเวศภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Mertkan and Özerdem (2020) ที่เสนอว่า การพัฒนาภาวะผู้นำที่ยั่งยืนต้องเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic Development) ที่บูรณาการทั้งมิติด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ และบริบทองค์กร

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทการศึกษาปฐมวัยไทย

ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ชี้ให้เห็นทั้งความสอดคล้องและช่องว่างระหว่างแนวคิดทฤษฎีกับการปฏิบัติในบริบทการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทย ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

ประการแรก นโยบายและมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยมีความสอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563) และมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนานวัตกรรมและการบริหารการเปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของ สมศักดิ์ คงเที่ยง และคณะ (2564) พบว่า ยังมีช่องว่างระหว่างนโยบายและการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดเชิงนวัตกรรมและการจัดการนวัตกรรม

ประการที่สอง การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทการศึกษาปฐมวัยไทยมีความท้าทายเฉพาะ เนื่องจากความหลากหลายของรูปแบบสถานศึกษาปฐมวัย (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล โรงเรียนอนุบาลเอกชน ฯลฯ) และความแตกต่างของหน่วยงานต้นสังกัด (กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ฯลฯ) ซึ่งส่งผลต่อความเป็นเอกภาพในการพัฒนานโยบายและแนวปฏิบัติ สอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิธร บัวทอง และคณะ (2565) ที่พบว่า ความหลากหลายของหน่วยงานต้นสังกัดและมาตรฐานการปฏิบัติงานเป็นความท้าทายสำคัญในการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่เป็นมาตรฐานสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย

ประการที่สาม ระบบการพัฒนาวิชาชีพสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดในด้านความต่อเนื่องและการเชื่อมโยงกับการปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Zhang และ

Liu (2023) ที่ระบุว่า ระบบการพัฒนาวิชาชีพที่ขาดความต่อเนื่องและไม่เชื่อมโยงกับบริบทการปฏิบัติงานจริง เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในสถานศึกษาปฐมวัย

ข้อค้นพบเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความจำเป็นในการพัฒนาระบบและกลไกการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย โดยคำนึงถึงความหลากหลายของสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด ข้อจำกัดด้านทรัพยากร และความต้องการในการพัฒนาที่แตกต่างกันของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัย

บทสรุป

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในสถานศึกษาปฐมวัยสะท้อนถึงการเปลี่ยนผ่านกระบวนทัศน์จากภาวะผู้นำแบบดั้งเดิมที่เน้นการควบคุมและมาตรฐาน สู่ภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรม การตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ กระบวนทัศน์ใหม่นี้ให้ความสำคัญกับการบูรณาการแนวคิดการพัฒนานวัตกรรมกับการบริหารการศึกษา และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาภาวะผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับความท้าทายและโอกาสของการศึกษาปฐมวัยในบริบทศตวรรษที่ 21

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทการศึกษาปฐมวัยประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 มิติ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม เป็นความสามารถในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่สร้างสรรค์ มองเห็นโอกาสท่ามกลางความท้าทาย และสื่อสารวิสัยทัศน์ที่สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนานวัตกรรมร่วมกัน 2) การคิดเชิงนวัตกรรม ครอบคลุมทั้งการคิดเชิงระบบที่เข้าใจความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างปัจจัยต่างๆ การคิดเชิงออกแบบที่เน้นความเข้าใจปัญหาและความต้องการของผู้ใช้ และการคิดเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถสร้างทางเลือกและแนวคิดใหม่ๆ 3) การสร้างบรรยากาศนวัตกรรม เป็นความสามารถในการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรม ส่งเสริมการทดลองและการเรียนรู้จากความผิดพลาด และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่เข้มแข็ง 4) การจัดการนวัตกรรม ครอบคลุมการบริหารกระบวนการพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหาและโอกาส การออกแบบและพัฒนา การทดลองและปรับปรุง ไปจนถึงการขยายผลและการบริหารการเปลี่ยนแปลง

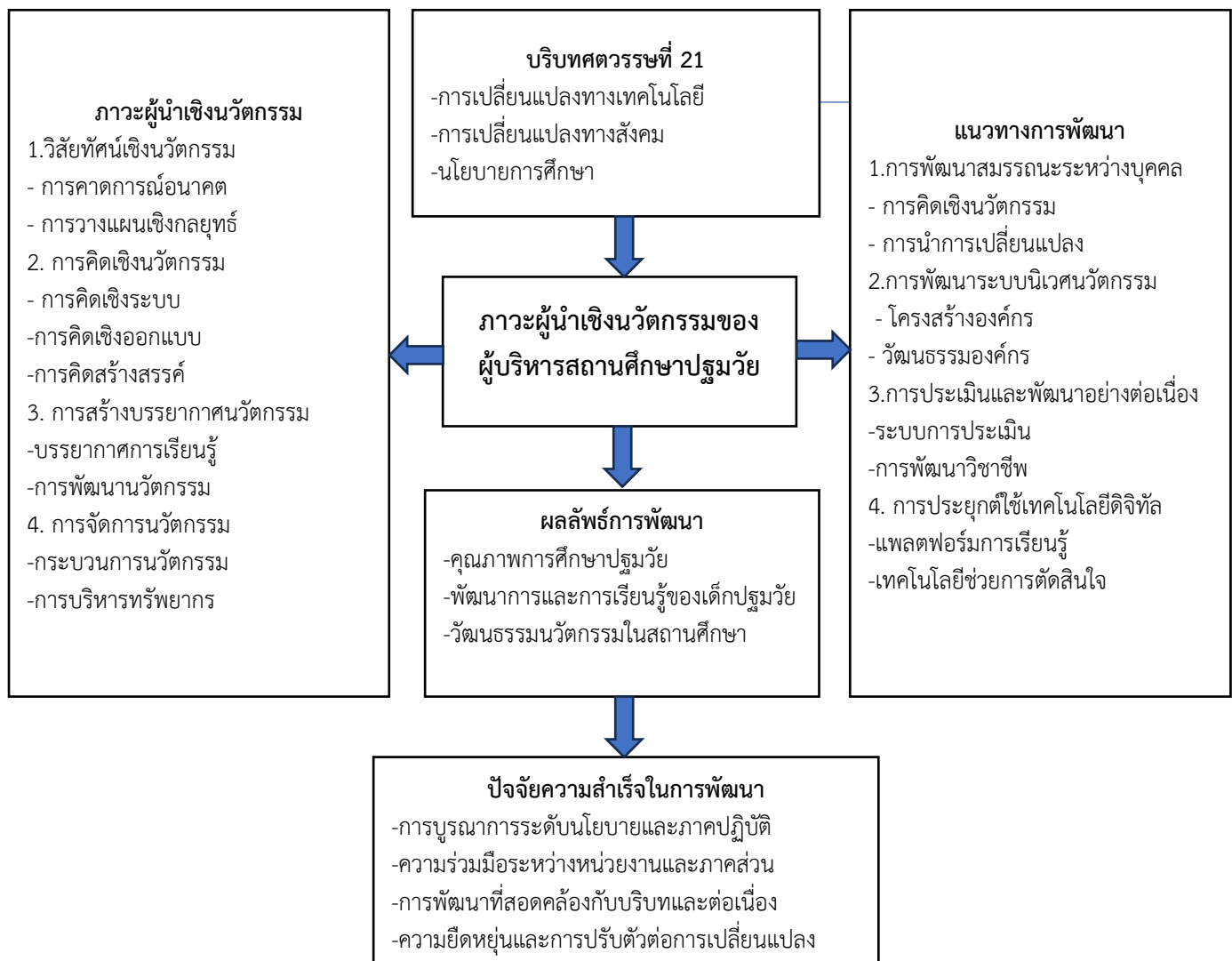
การศึกษาชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทการศึกษาปฐมวัยจำเป็นต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล และการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) ที่เหมาะสม และสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการพัฒนานวัตกรรมและการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ยั่งยืนจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาระบบสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็งในระยะยาว ทั้งนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืนยังต้องคำนึงถึงการบูรณาการเชิงระบบนิเวศ ที่มองการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศการศึกษาที่กว้างขึ้น และเชื่อมโยงกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยโดยรวม

การนำองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในบริบทการศึกษาปฐมวัยไทย จำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทเฉพาะของประเทศไทย ทั้งในด้านความหลากหลายของรูปแบบสถานศึกษาปฐมวัย ความแตกต่างของหน่วยงานต้นสังกัด ข้อจำกัดด้านทรัพยากร และความต้องการพัฒนาที่

แตกต่างกันของผู้บริหารและสถานศึกษา ทั้งนี้ การพัฒนาที่มีประสิทธิผลควรเน้นการบูรณาการระหว่างนโยบายระดับชาติกับการปฏิบัติระดับสถานศึกษา การพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนที่มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบท และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 อันจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยแนวทางการพัฒนาดังกล่าวนับเป็นความท้าทายสำคัญที่ผู้บริหารการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องร่วมมือกันในการขับเคลื่อนให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ การบูรณาการองค์ความรู้และประสบการณ์จากภาคส่วนต่างๆ การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น และความมุ่งมั่นในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเพื่อการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพในอนาคต สรุปผลการศึกษาดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- คุรุสภา. (2563). มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- ศศิธร บัวทอง และคณะ. (2565). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัย. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 24(2), 246-261.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง และคณะ. (2564). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 18(35), 124-139.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาและการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564-2570. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Amabile, T. M. (1996). Creativity in context: Update to the social psychology of creativity. Boulder, CO: Westview Press.
- Anderson, K. L. (2022). Transformative leadership in early childhood education: A mixed-methods study of innovative practices. Doctoral dissertation. University of Cambridge.
- Bass, B. M. and Avolio, B. J. (1994). Improving organizational effectiveness through transformational leadership. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Brown, T. (2008). Design thinking. Harvard Business Review, 86(6), 84-92.
- Carmeli, A., Gelbard, R. and Gefen, D. (2010). The importance of innovation leadership in cultivating strategic fit and enhancing firm performance. The Leadership Quarterly, 21(3), 339-349.
- Chen, H. Y. (2023). Digital transformation and leadership development in early childhood settings: Evidence from East Asian contexts. Doctoral thesis, National Institute of Education, Singapore.
- Dyer, J., Gregersen, H. and Christensen, C. M. (2011). The innovator's DNA: Mastering the five skills of disruptive innovators. Harvard Business Press.

- European Commission. (2021). Council recommendation on high-quality early childhood education and care systems. Official Journal of the European Union, C189, 4-14.
- Hallinger, P. and Kovačević, J. (2021). Science mapping the knowledge base in educational leadership and management: A longitudinal bibliometric analysis 1960 to 2018. *Educational Management Administration & Leadership*, 49(1), 5-30. <https://doi.org/10.1177/1741143219859002>
- Harris, A. and Jones, M. (2020). COVID 19 -- school leadership in disruptive times. *School Leadership & Management*, 40(4), 243-247. <https://doi.org/10.1080/13632434.2020.1811479>
- International Labour Organization. (2022). Care at work: Investing in care leave and services for a more gender equal world of work. ILO Publishing.
- Kotter, J. P. (1996). *Leading change*. Harvard Business Press.
- Lindberg, T. and Berglund, R. (2016). The innovative leadership in a digital era. In ISPIIM Innovation Forum. Boston.
- Liu, P. (2021). Understanding innovative leadership in early childhood education: A systematic review and meta-analysis. *Educational Management Administration & Leadership*, 49(5), 670-689. <https://doi.org/10.1177/1741143220953604>
- Mertkan, S. and Özerdem, F. (2020). Leadership capacity building for sustainable educational innovation: A systematic literature review. *Educational Management Administration & Leadership*, 48(1), 5-24. <https://doi.org/10.1177/1741143218814254>
- OECD. (2021). *Starting Strong VI: Supporting meaningful interactions in early childhood education and care*. OECD Publishing.
- OECD. (2023). *Education at a glance 2023: OECD indicators*. OECD Publishing.
- Park, J. H. and Jeong, D. W. (2023). Early childhood educational leadership for innovation: A conceptual framework and empirical evidence. *International Journal of Leadership in Education*, 26(1), 122-142. <https://doi.org/10.1080/13603124.2021.1889578>
- Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. New York: Doubleday.
- Shin, M. H. and Lee, Y. J. (2022). Developing innovative leadership competencies in early childhood education settings: Evidence from a mixed-methods study. *Teaching and Teacher Education*, 109, 103521. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2021.103521>
- UNESCO. (2022). *Global report on early childhood care and education: Right from the start: Build inclusive early childhood education and care systems*. UNESCO Publishing.
- Vlok, A. (2012). A leadership competency profile for innovation leaders in a science-based research and innovation organization in South Africa. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 41, 209-226.

- Wang, Y. and Ho, D. (2022). Innovation leadership in early childhood education: A systematic review and future directions. *Early Childhood Education Journal*, 50(4), 589-601. <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01197-y>
- World Bank. (2023). Realizing the future of learning: From learning poverty to learning for everyone, everywhere. World Bank Group.
- Yang, X. and Li, M. (2021). Early childhood educational leadership in the digital age: A systematic review and research agenda. *Early Education and Development*, 32(8), 1196-1218. <https://doi.org/10.1080/10409289.2020.1848401>
- Zhang, W. and Liu, L. (2023). Building innovative capacity in early childhood education: A leadership perspective. *Journal of Research in Childhood Education*, 37(2), 285-302. <https://doi.org/10.1080/02568543.2022.2095339>

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU

ISSN : 2392-5507, E-ISSN : 2673-0030

ภาคผนวก

- กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- ระเบียบการส่งต้นฉบับ
- จริยธรรมการตีพิมพ์

**วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ISSN: 2392-5507, E-ISSN: 2673-0030**

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์ :

มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสตร์ ครุศาสตร์ ศีลปสาตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความในวารสารอย่างเคร่งครัด โดยอ้างอิงตามรูปแบบของ APA (นาม-ปี) รวมถึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารฯ และเป็นบทความที่ไม่มี ความหลายมากกว่า 25% ตามที่ถนนในโปรแกรม CopyCat ในเว็บ Thaijo2

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฯ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ โดยไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของวารสารฯ

กระบวนการพิจารณาบทความ :

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ อย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ อย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

ประเภทของบทความ :

ประเภทของบทความที่รับตีพิมพ์ คือ บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Original Article)

ภาษาที่รับตีพิมพ์ :

บทความที่รับตีพิมพ์รับภาษาที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กำหนดออก :

กำหนดออกตีพิมพ์ 3 ฉบับ ต่อปี (ราย 4 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน (กำหนดออก เดือนเมษายน)

ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม (กำหนดออก เดือนสิงหาคม)

ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม (กำหนดออก เดือนธันวาคม)

หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับ

1. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน
2. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ ในวารสารอื่น
3. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือดัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
4. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบของต้นฉบับตามข้อกำหนดในระเบียบการส่งต้นฉบับ
5. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) แล้ว
6. หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขเรื่องแล้ว กองบรรณาธิการได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงจะทำการออกหนังสือตอบรับบทความ

ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความ

วารสารมีค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์บทความตามกระบวนการพิจารณาบทความ 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 ค่าธรรมเนียม 3,500 บาท โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ 2 ค่าธรรมเนียม 4,500 บาท โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

โดยวารสาร จะทำการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมฯ ต่อเมื่อผู้เขียนได้ทำการปรับปรุงแก้ไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบวารสาร (ส่งไฟล์ Word ผ่านระบบไลน์ 0955426695) และส่งไฟล์บทความเข้าระบบวารสาร

วารสาร ขอสงวนสิทธิ์ในการปฏิเสธการตีพิมพ์ และไม่คืนเงินค่าธรรมเนียม ในกรณีดังนี้

1. บทความมีความซ้ำซ้อนมากกว่า 25% ตามที่กำหนดในโปรแกรม CopyCat ของระบบ thajio
 2. บทความไม่มีความถูกต้องตามองค์ประกอบรูปแบบของวารสาร
 3. บทความไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
 4. ผู้เขียนบทความไม่ดำเนินการแก้ไขบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ตามระยะเวลาที่กำหนด (1 เดือน หลังการแจ้งของวารสาร)
 5. ผู้เขียนบทความขอยกเลิกการตีพิมพ์ หลังจากได้รับการตอบรับบทความแล้ว
- ผู้นิพนธ์ต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น และต้องมีการอ้างอิงทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมาหรืออ้างอิงในเนื้อหา และทำบทความของตนเอง โดยบทความที่ท่านส่งเข้ามาต้องไม่มีความซ้ำซ้อนมากกว่า 25% จากการตรวจสอบด้วยโปรแกรม CopyCat ของระบบ thajio
- ในกรณีที่ บทความวิจัยมีกระบวนการวิจัยเกี่ยวข้องกับมนุษย์ ผู้นิพนธ์จะต้องส่งหลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มาประกอบการลงตีพิมพ์ด้วยจึงจะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร

ระเบียบการส่งต้นฉบับ

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ลงวารสารศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้โดยมีรายละเอียดดังนี้

ก. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1. **ขนาดของต้นฉบับ** พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด A4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านล่าง 2.5 เซนติเมตร ด้านซ้ายมือและขวามือ 2.5 เซนติเมตร
2. **รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง** ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้
 - 2.1 **ชื่อเรื่อง** (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
 - 2.2 **ชื่อเรื่อง** (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 18 ตัวพิมพ์ใหญ่ ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
 - 2.3 **ชื่อผู้เขียน** (ภาษาไทย- ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
 - 2.4 **สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน** (ภาษาไทย- ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
 - 2.5 **ชื่อผู้เขียนร่วม** (ถ้ามี) (ภาษาไทย- ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
 - 2.6 **สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียนร่วม** (ภาษาไทย- ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
 - 2.7 **E-mail** อีเมลของผู้เขียนที่ใช้ในการติดต่อได้จริง ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา และเบอร์โทรติดต่อ ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
 - 2.8 **หัวข้อของบทความไทย/อังกฤษ** ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย
 - 2.9 **เนื้อหาบทคัดย่อไทย/อังกฤษ** ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จำนวน 350-700 คำต่อบทคัดย่อ
 - 2.10 **กำหนดคำสำคัญ (Keywords)** 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
 - 2.11 **หัวข้อเรื่อง** ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย
 - 2.12 **หัวข้อย่อย** ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย
 - 2.13 **เนื้อหา** ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน
3. **จำนวนหน้าต้นฉบับ** ควรมีความยาวไม่ต่ำกว่า 10 หน้าแต่ไม่เกิน 25 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง)
4. **จำนวนเอกสารอ้างอิง** ควรมีอย่างน้อย 5-10 เรื่อง

ข. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

1. บทความวิจัย

1. **ชื่อเรื่อง** ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน
2. **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน** เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุคณะและมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษทั้งภาษาไทยและอังกฤษ
3. **ที่อยู่** ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบันทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียน
4. **บทคัดย่อ / Abstract** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องอ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350-700 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรงจะใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์ และมีองค์ประกอบของบทคัดย่อให้ครบทั้งวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย และคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ
5. **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย
6. **วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives of this research)** ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาโดยระบุเป็นข้อ
7. **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยขั้นตอนการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตัวแปรการวิจัย (ถ้ามี) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล
8. **สรุปผลการวิจัย (Research Result)** เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตารางและภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้น ขอบตารางด้านซ้ายและขวา สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพที่ชัดเจน และมีคำบรรยายได้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้
9. **อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)** ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด (ถ้ามี) และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำไปใช้ประโยชน์
10. **องค์ความรู้การวิจัย (Research Body of Knowledge)** อธิบายองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย ควรสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพ/โมเดล พร้อมคำอธิบายภาพ/โมเดลให้สามารถเข้าใจได้โดยสมบูรณ์
11. **ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestion)** เป็นการให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการทำการวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
12. **เอกสารอ้างอิง (References)** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ

2. บทความวิชาการ

1. **ชื่อเรื่อง** ควรสั้น และกะทัดรัด ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน
2. **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน** เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุ คณะและมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ
3. **สังกัด** ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียน
- 4) **บทคัดย่อ / Abstract** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 350-500 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง
- 5) **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษา และควรอ้างอิงบทความ หรืองานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย
- 6) **เนื้อหา (Content)** ผู้เขียนอาจแบ่งหัวข้อย่อยในประเด็นเนื้อหานี้ได้ตามประเด็นที่ผู้เขียนต้องการจะทำการนำเสนอในบทความ โดยเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการค้นคว้า
- 7) **บทสรุป (Summary)** เป็นการสรุปผลได้จากการศึกษาว่าได้พบประเด็นอะไรที่สำคัญ รวมทั้งองค์ความรู้จากการศึกษา ที่ผู้เขียนต้องการสรุปผล หรือเสนอแนะผลการศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาและเป็นประโยชน์ทางการศึกษาในด้านใดได้บ้าง
- 8) **เอกสารอ้างอิง (References)** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อ 3 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

ค. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อนามสกุลของผู้เขียน ปีที่ตีพิมพ์ และหมายเลขหน้า (ถ้ามี) กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

1. พระไตรปิฎก/อรรถกถา :

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2. หนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

3. สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่องสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย. ชื่อระดับสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย. ชื่อมหาวิทยาลัย หรือแหล่งให้ทุนการวิจัย.

ตัวอย่าง.

มนฤดี ถือสมบัติ. (2556). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พัชรนันท์ ยอดสิน. (2560). แนวทางการส่งเสริมจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเจ็ด อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาญาณวฑฺฒน์ จิตตวฑฺฒโน (บุตตาวงษ์). (2558). การวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อำนาจ บัวศิริ. (2561). กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4. บทความในวารสาร :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่พิมพ์(ฉบับที่พิมพ์), เลขหน้าที่อ้างอิง.

ตัวอย่าง.

อำนาจ บัวศิริ. (2561). กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 5(3), 26-27.

5. บทความในหนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ. ชื่อหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่. (เลขหน้า). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

พระมหาสมจินต์ สมมาปญฺโญ. (2542). ทศนะเกี่ยวกับการศึกษาของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) : วิเคราะห์จากหนังสือ ทางสายกลางของการศึกษาไทย. ใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ชีวิตและผลงานของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) และนันทาทศนะของนักวิชาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. (40-42). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

6. สื่ออินเทอร์เน็ต :

ชื่อผู้เขียน/ผู้เผยแพร่. (ปีเผยแพร่). ชื่อเรื่อง. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

วัดญาณเวศกวัน. (2556). ประวัติพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). แหล่งที่มา http://www.watnyanaves.net/th/web_page/biography สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2567.

7. หนังสือพิมพ์ออนไลน์ :

ชื่อผู้แต่ง/ผู้เขียน/ผู้เผยแพร่. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

เดลินิวส์. (27 กุมภาพันธ์ 2562). เริ่มนำร่องการเรียนรู้สถิติสมมติเป็นฐานภาคเรียนที่ 1-62. เดลินิวส์. แหล่งที่มา <https://www.dailynews.co.th/education/695610> สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2567.

8. ราชกิจจานุเบกษา :

ชื่อกฎหมาย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ถ้ามี). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ตอนที่ หน้า (วันเดือนปี).

ตัวอย่าง.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (30 พ.ค. 2562).

9. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์). ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์. (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

.....(ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์). (26 มี.ค. 2561). ผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (....., ผู้สัมภาษณ์)

10. เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. เอกสารอัดสำเนา.

ตัวอย่าง :

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2557). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาไทย (Thailand Education Reform Model : TERM). เอกสารอัดสำเนา.

ง. การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย

กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา อาคารเรียนรวม โซนซี
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ : 035-248-000 ต่อ 8284, 095-542-6695

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน, ผศ.ดร. Email: yannawat.bud@mcu.ac.th

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU>

4. กระบวนการพิจารณาบทความ

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบ
คือ

แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่
เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind
review)

แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่
เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind
review)

5. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้ามนำ
ข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่ว่าจะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

6. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาด อัน
เกิดจากเทคนิคการพิมพ์

จริยธรรมการตีพิมพ์

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดจริยธรรมการตีพิมพ์ผลงานในวารสาร มีดังนี้

จริยธรรมของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในการคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องจัดทำต้นฉบับของบทความตามคำแนะนำสำหรับผู้เขียน
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียวทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
8. ผู้เขียนจะต้องแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
9. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
10. ในกรณีที่ บทความวิจัยมีกระบวนการวิจัยเกี่ยวข้องกับมนุษย์ ผู้นิพนธ์จะต้องส่งหลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มาประกอบการลงตีพิมพ์ด้วยจึงจะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร

จริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหากับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิดที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ

3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่นอย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นจะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการตอบรับ หรือปฏิเสธ การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

5. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

6. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน

7. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

จริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสารและผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

2. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

3. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

4. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

5. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง